

Rhaglen Gyflawn

Gwasanaethau Democraidd
Swyddfa'r Cyngor
CAERNARFON
Gwynedd
LL55 1SH

Cyfarfod

PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU

Dyddiad ac Amser

10.15 y.b., DYDD IAU, 4YDD EBRILL, 2019

Lleoliad

Siambr Hywel Dda, Swyddfeydd Cyngor, Caernarfon, Gwynedd. LL55 1SH

*** NODER ***

Bydd y cyfarfod yn cael ei we-ddarlledu

https://gwynedd.public-i.tv/core//cy_GB/portal/home

Pwynt Cyswllt

Lowri Haf Evans

01286 679878

lowrihafevans@gwynedd.llyw.cymru

(Dosbarthwyd Dydd Mercher, 27 Mawrth 2019)

PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU

AELODAETH (18)

Plaid Cymru (10)

Y Cynghorwyr

Elwyn Edwards
Linda Morgan
Gruffydd Williams

Annwen Hughes
Edgar Wyn Owen
Simon Glyn

Aled Wyn Jones
Gethin Glyn Williams
Sedd Wag x 2 - Plaid Cymru

Annibynnol (5)

Y Cynghorwyr

Peter Antony Garlick
Kevin Morris Jones
Elwyn Jones

Keith Jones
Mike Stevens

Llais Gwynedd (2)

Y Cynghorwyr

Robert Glyn Daniels

Owain Williams

Aelod Unigol (1)

Y Cynghorydd

Stephen W. Churchman

Aelodau Ex-officio

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor

R H A G L E N

1. YMDDIHEURIADAU

I dderbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

I dderbyn unrhyw ddatganiad o fuddiant personol

3. MATERION BRYD

Nodi unrhyw eitemau sy'n fater brys ym marn y cadeirydd fel y gellir eu hystyried.

4. COFNODION

5 - 10

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion cyfarfod o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd 07.02.2019 fel rhai cywir

5. BWRDD GWASANAETHAU LLEOL

11 - 15

Aelod Cabinet: Cyngorydd Dyfrig Siencyn

Darparu adroddiad ar gynnydd gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn

6. GOR-DDATBLYGIAD MEYSYDD CARAFANAU

16 - 117

Aelod Cabinet: Cyngorydd Dafydd Meurig

I ystyried adroddiad Pennaeth yr Amgylchedd

7. CCA CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY

118 - 287

Aelod Cabinet: Cyngorydd Dafydd Meurig

I ystyried adroddiad Pennaeth yr Amgylchedd

8. MATERION CYNLLUNIO A'R DREFN DIRPRWYO

288 - 308

Aelod Cabinet: Cyngorydd Dafydd Meurig

I ystyried adroddiad Pennaeth yr Adran Amgylchedd a Pennaeth y Gwasanaeth Cyfreithiol

**9. Y GWASANAETH SYDD YN CAEL EI DDARPARU GAN YR UNED 309 - 327
SAFONAU MASNACH (GWARCHOD Y CYHOEDD)**

Aelod Cabinet: Cynghorydd Dafydd Meurig

I godi ymwybyddiaeth am ddyletswyddau a chyfrifoldebau'r Uned Safonau Masnach, allbynnau'r gwaith a'r heriau

Pwyllgor Craffu Cymunedau 07 Chwefror 2019

YN BRESENNOL:

Y CYNGHORWYR: Peter Garlick, Simon Glyn (Cadeirydd), Aled W Jones, Berwyn Parry Jones, Elwyn Jones, Kevin Morris Jones, Linda Morgan, Edgar Wyn Owen, Mike Stevens, Catrin Wager, Gethin Glyn Williams, Owain Williams a Gruffydd Williams.

SWYDDOGION: Gareth James (Rheolwr Aelodau - Cefnogi a Chraffu) a Lowri Haf Evans (Swyddog Cefnogi Aelodau)

HEFYD YN BRESENNOL:

Mewn perthynas ag eitem 5 ar y rhaglen – Cyngorydd Gareth Griffiths (Aelod Cabinet Priffyrdd a Bwrdeistrefol) a Rhydian Roberts (Prif Beiriannydd Ymgynghoriaeth Gwynedd)

Mewn perthynas ag eitem 6 ar y rhaglen – Cyngorydd Gareth Griffiths (Aelod Cabinet Priffyrdd a Bwrdeistrefol), Steffan Jones (Pennaeth Dros Dro Priffyrdd a Bwrdeistrefol), Amanda Murray (Rheolwr Prosiect Priffyrdd a Bwrdeistrefol) a Bethan Roberts (Cydllynydd Cyngorau Cymuned a Grwpiau Cymunedol)

Mewn perthynas ag eitem 7 ar y rhaglen – Cyngorydd Dafydd Meurig (Aelod Cabinet Amgylchedd), Dafydd Wyn Williams (Pennaeth Amgylchedd) a Dafydd Gibbard (Uwch Reolwr Eiddo Corfforaethol)

Mewn perthynas ag eitem 8 ar y rhaglen – Cyngorydd Dafydd Meurig (Aelod Cabinet Amgylchedd), Dafydd Wyn Williams (Pennaeth Amgylchedd), Gareth Jones (Uwch Reolwr Cynllunio ac Amgylchedd), Iwan Evans (Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol / Swyddog Monitro) a Rhun ap Iwan (Uwch Gyfreithiwr)

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cyngorwyr Glyn Daniels, Elwyn Edwards, Keith Jones ac Annwen Hughes

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Dim i'w nodi

3. MATERION BRYS

Dim i'w nodi

4. COFNODION

Derbyniwyd cofnodion y cyfarfod diwethaf a gynhaliwyd ar 13.12.2018 fel cofnod cywir o'r cyfarfod.

5. GWEITHREDU IS-DDEDDFAU DRAENIO TIR

Cyflwynwyd adroddiad gan Brif Beiriannydd Ymgynghoriaeth Gwynedd yn manylu ar gefndir a phwrpas llunio cyfres newydd o is-ddeddfau fyddai'n cynorthwyo'r Awdurdod

Lleol i atal llifogydd a rheoli gweithgareddau ar hyd dyfrffosydd cyffredin yn fwy effeithiol a chyson. Eglurwyd bod hyn mewn ymateb i'r Cynghorau yng Nghymru yn derbyn pwerau a chyfrifoldebau ychwanegol i reoli llifogydd a dŵr wyneb o dan Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010. Cyfeiriwyd at yr is-ddeddfau newydd oedd ynghlwm â'r adroddiad ac ategwyd eu bod wedi eu cynllunio i weithio ochr yn ochr â'r fframwaith rheoleiddio presennol a ddarparwyd o dan Ddeddf Draenio Tir 1991 a Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010. Nodwyd na fyddai mabwysiadu'r is-ddeddfau yn cael effaith ar lefel staffio presennol yr Uned.

Amlygwyd bod cyfnod o ymgynghori cyhoeddus wedi ei gynnal rhwng 15fed o Dachwedd a 13eg o Ragfyr 2018, ac ni dderbyniwyd unrhyw sylwadau gan y cyhoedd.

Ynghyd â chynorthwyo'r Awdurdodau Lleol i atal llifogydd a mynd i'r afael a'r peryglon mwyaf difrifol amlygwyd bod yr is-ddeddfau, drwy addasu geirfa ac amlinellu'r math o weithgareddau sydd dan sylw, o lês i'r amgylchedd yn gyffredinol. Drwy wneud hyn byddai'r is-ddeddfau o fudd i feysydd eraill ym myd gwaith Llywodraeth Leol ac yn gymorth i wireddu amcanion deddfau eraill sydd yn cynnwys Cyfarwyddeb y Fframwaith Dŵr a Chyfarwyddeb y Cynefinoedd.

Nodwyd mai bwriad yr adroddiad oedd i aelodau'r Pwyllgor Craffu asesu'r is-ddeddfau newydd ac argymhell i'r Cyngor Llawn eu mabwysiadu'n ffurfiol. Yn dilyn penderfynia dy Cyngor ar y 7fed o Fawrth 2019, bydd datganiad polisi yn cael ei lunio yn amlygu sut byddai'r is-ddeddfau yn cael eu gweithredu a beth fydd y newidiadau.

Diolchwyd am yr adroddiad.

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â'r hyn sydd yn cael i gario lawr yr afonydd amlygwyd mai sylwadau am risgiau llifogydd fydd yn cael eu hystyried.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â gwarchod anifeiliaid maes, amlygwyd mai cyfrifoldeb Cyfoeth Naturiol Cymru yw gwaith cynnal a chadw

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â'r broses ymgynghori nodwyd bod Ymgynghoriaeth Gwynedd wedi dilyn canllawiau ymgynghori Llywodraeth Cymru ac felly heb gysylltu yn uniongyrchol gyda datblygwyr oherwydd eu bod yn derbyn bod Llywodraeth Cymru wedi ystyried hyn. Ategwyd y byddai ymgynghori gyda'r datblygwr yn cael ei ystyried yn ystod y drefn cynllunio lle bydd Swyddogion yr Uned Dŵr ac Amgylchedd yn cynnig sylwadau ar geisiadau. Mewn sylw pellach ynglŷn ag ymgynghori gydag Undebau Amaeth nodwyd eto bod Ymgynghoriaeth Gwynedd yn tybio bod Llywodraeth Cymru wedi gwneud hyn.

Mewn ymateb i sylw ynglŷn ag effaith y cyfrifoldebau ychwanegol ar lwyth gwaith a lefelau staffio'r Uned Dŵr ac Amgylchedd, nodwyd, drwy weithio yn rhesymol a synhwyrol ni ystyriwyd y byddai angen adnodd ychwanegol.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- Bod angen hysbysu pobl o'r newidiadau gan amlinellu'r amser y bydd yr is-ddeddfau yn dod i rym
- Bod angen caniatâd i blannu coed yn gam rhy bell (Pennod 3 (9))
- Bod angen gofyn i Lywodraeth Cymru gyda phwy y maent wedi ymgynghori a chynnwys y wybodaeth yma yn yr adroddiad terfynol fyddai yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn.
- Derbyn mai 'gorchymyn' i weithredu sydd wedi ei gyflwyno gan Lywodraeth Cymru i Wynedd, ond angen sicrhau ymgynghoriad teg.

PENDERFYNWYD

- **derbyn yr adroddiad yn ddarostyngedig i gynnwys gwybodaeth am fanylion trefniadau ymgynghori Llywodraeth Cymru i'r is-ddeddfau yn yr adroddiad fydd yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn ar y 7fed o Fawrth 2019**
- **Argymhell i'r Cyngor Llawn fabwysiadu'r is-ddeddfau yn ffurfiol.**

6. STRATEGAETH TOILEDAU LLEOL

Cyflwynwyd adroddiad yn diweddarau'r Pwyllgor ar effaith y toriadau ar doiledau cyhoeddus y Sir a chynlluniau sydd gan y Gwasanaeth i'r dyfodol drwy ddatblygiad y strategaeth arfaethedig fydd i'w mabwysiadu a'i chyhoeddi erbyn 31 Mai 2019. Nodwyd, yn dilyn penderfyniad Her Gwynedd i gyflawni toriad o £244,000 yn y gwasanaeth drwy wireddu'r Cynllun Partneriaethau gyda Chynghorau Cymuned a Thref bod y Cyngor wedi llwyddo i gadw hyd at 63 o doiledau ar agor yn y Sir. Ategwyd bod gan y Sir ddarpariaeth o 35 o doiledau cymunedol sydd yn rhan o Gynllun Grant Toiledau Cymunedol.

Mewn ymateb i Rhan 8 o Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Cymru) 2017 rhaid i bob Awdurdod Lleol yng Nghymru asesu anghenion eu cymuned o ran toiledau ac yna defnyddio dulliau strategol a thryloyw i ddiwallu'r angen hwnnw yn y modd gorau posib. Wrth ddatblygu'r strategaeth, amlygwyd bod opsiynau ehangach wedi eu hystyried fydd yn mynd i'r afael a'r heriau presennol sydd yn ymwneud a darparu cyfleusterau mewn cymunedau a hynny gyda lleihad yng nghyllideb y gwasanaeth. Tynnwyd sylw at yr amserlen oedd yn amlygu'r camau allweddol at gyhoeddi'r strategaeth.

Croesawyd y wybodaeth a'r gwaith calonogol oedd wedi ei wneud

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- Bod angen arwyddion ffordd i dynnu sylw at yr adnoddau oddi ar lonydd prysur – yr arwyddion i gynnig gwybodaeth a chyfarwyddiadau
- Croesawu Cynllun Toiledau Cymunedol, ond angen addasu a gwella cyflwr rhai o'r adeiladau – rhaid sicrhau bod y toiledau yn safonol
- Angen hysbysu a hyrwyddo toiledau cymunedol yn well
- Bod angen i unrhyw wybodaeth am doiledau sy'n cael ei roi ar y wefan fod yn gyfredol a bod fersiwn ar gael i'w argraffu
- Angen annog mwy o doiledau cymunedol – derbyn bod rhestr aros, ond angen adolygu'r sefyllfa
- Pellter rhwng toiledau yn bryder – a oes posib mapio fesul 10 milltir?
- Awgrym i gynnwys gwybodaeth ar ap Gwynedd
- Bod angen ystyried sefydliadau sydd yn cynnig oriau hwy a hyblyg
- Bod angen cyfleusterau cydradd – efallai ystyried nad oes angen dynodiad
- Posib creu dolen gyda Google Maps o leoliadau toiledau
- Targedu rhai busnesau ar brif ffyrdd i gynnig defnydd o'u toiledau.
- Bod mwy o sylw yn cael ei roi ar anghenion twristiaid; pobl leol sydd yn talu trethi

Mewn ymateb i sylw ynglŷn ag os yw'r cynllun toiledau cymunedol yn cynnig gwerth am arian, nodwyd bod gwerth i'r cynllun yn y darlun llawn ond bod cyfle i adolygu'r cynllun gan edrych i ardaloedd sydd heb adnodd. Nodwyd bod y cynllun yn cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru a'i fod bellach yn arian sydd yn cael ei gynnwys fel rhan o'r setliad blynyddol ac wedi ei warchod ar gyfer y defnydd yma yn unig. Nodwyd bod grant hefyd yn cael ei dderbyn gan yr Asiant Cefnffyrdd. Ategwyd bod modd adolygu'r niferoedd a hefyd y lleoliadau gan addasu yn ôl yr angen ynghyd a'r swm sydd yn cael ei dalu i bob busnes sydd yn rhan o'r cynllun. Nodwyd hefyd, yn dilyn y cyhoeddi'r Strategaeth ym Mai 2019 bydd darn o waith yn cael ei wneud i fapio ac adnabod y gwagle.

Mewn ymateb i sylw ynglŷn ag uchafu safon a chyflwr y cyfleusterau, amlygwyd bod grant wedi ei dderbyn yn ddiweddar i uwchraddio 3 toiled oedd yn cynnwys cyfleusterau newid plant. Ategwyd bod gwaith yn cael ei wneud i ddenu cyllid i wneud gwaith uwchraddio ar 5 eiddo arall a bod grantiau yn rhoi cyfle i'r gwasanaeth edrych ar gyfleoedd newydd ac arloesol. Mewn ymateb i sylw bod y gwasanaeth yn ddibynnol ar grantiau i uwchraddio safon a chyflwr y toiledau a petai'r grant yn dod i ben byddai'r cyfrifoldeb a'r gost yn disgyn ar y Cyngor Cymuned, cadarnhawyd mai'r Cyngor sydd yn gyfrifol am gyflwr y toiledau.

Mewn ymateb i sylw am ddefnyddio Google Maps neu ap priodol, amlygwyd bod hyn yn rhan statudol o'r strategaeth a cham naturiol fyddai llunio ap.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad gan argymhell i'r Aelod Cabinet gyfarch y sylwadau wrth lunio'r Strategaeth Doiledau terfynol

7. TREFNIADAU RHEOLI PARCIO

Cyflwynwyd adroddiad gan yr Uwch Reolwr Eiddo yn manylu a'r drefniadau a chyfrifoldebau rheoli parcio'r Cyngor, allbynnau gwaith a'r heriau ar gyfer y dyfodol. Dengys y strwythur staffio bod y Gwasanaeth, ers 2012, wedi wynebu arbedion / toriadau sylweddol er yn ymateb i'r un llwyth gwaith. Amlygwyd bod y trefniadau talu ac arddangos sydd mewn bodolaeth mewn 60 o feysydd parcio y Sir, ynghyd a Thocynnau Parcio Blynyddol a'r taliadau a ddaw o orfodaeth parcio wedi arwain at incwm o £2.65m erbyn 2018/19. Nodwyd bod yr incwm yn rhan allweddol o incwm refeniw blynyddol y Cyngor ac yn cyfrannu tuag ar gynnal gwasanaethau. Yn unol â gofynion deddfwriaethol, bydd unrhyw incwm sydd yn cael ei gasglu o reoli parcio yn cael ei ail fuddsoddi yn y rhwydwaith priffyrdd.

Tynnwyd sylw at yr heriau ar gyfer y blynyddoedd i ddod ynghyd ar amrediad opsiynau ar gyfer sicrhau cynnydd yn yr incwm parcio. Os am gyfarch effaith chwyddiant a chyfrannu £180,000 tuag at y targed arbedion amlygwyd erbyn 2022/23 yr angen i'r incwm blynyddol fod oddeutu £450,000 yn uwch nag ydyw yn 2018/19.

Diolchwyd am y wybodaeth

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â cholled incwm o oddeutu £45,000 am gynnig parcio am ddim dros gyfnod y Nadolig, amlygwyd y sylwadau canlynol gan Aelodau unigol:

- Bod angen ystyried trothwy amser cyn diddymu'r gwasanaeth
- Posib nad yw yn cynnig gwerth am arian gan mai gweithwyr 9 - 5pm sydd yn ei ddefnyddio?
- Angen ystyried dulliau fel nad yw gweithwyr yn ei ddefnyddio
- Angen gwell amseriad - diwedd Tachwedd - cyd fynd a Dydd Gwener Gwallgo? Penwythnosau sydd yn rhedeg i fyny at y Nadolig?
- Cynnig nosweithiau parcio am ddim pan fydd digwyddiadau yn cael eu cynnal yn y dref
- Parcio am ddim yn gynllun da ac yn gefnogol i Fusnesau Lleol

Roedd yr Uwch Reolwr Eiddo yn derbyn y sylwadau a nodwyd bod bwriad i adolygu'r drefn bresennol.

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â'r graff apeliadau oedd wedi ei gynnwys yn yr adroddiad a'r angen am wybodaeth fanylach am y nifer sydd yn cael ei dyrannu a'r nifer sydd yn cael eu herio, derbyniwyd bod y graff yn elfennol a bod modd cyflwyno data manylach.

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â sut fydd cyllido cyfleusterau gwefru ceir trydan adroddwyd y byddai'r cynllun yn debygol o gael ei ariannu drwy grantiau yn ystod y cyfnod cyntaf. Ategwyd bod y galw am y math yma o gyfleuster yn isel ar hyn o bryd, ond bod angen paratoi ymlaen llaw drwy gynnal gwaith asesu lleoliadau addas o fewn y Sir.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- Bod angen amlygu gwahaniaeth rhwng perchnogaeth maes parcio preifat a maes parcio'r Cyngor
- Bod angen peiriannau dwbl sydd yn cynnig gwasanaeth talu gydag arian parod neu dalu gyda cherdyn
- Bod cyfansymiau cynnydd yn ffioedd parcio yn ymddangos yn anodd o ran ceiniogau / arian parod – angen cadw'r symiau yn syml
- Awgrym i gyflwyno talu am docyn parcio blynyddol mewn rhandaliadau misol
- Beth yw costau cynnal a chadw'r 57 maes parcio sydd yn ddi-dâl? A fyddai modd trosglwyddo'r adnodd i gymunedau lleol eu rheoli byddai yn lleihau costau i'r Cyngor?
- Angen sicrhau bod y gwasanaeth yn effeithiol. Dim esgus nad yw peiriannau yn gweithio ar benwythnosau prysur!
- Bod angen cysoni ffioedd parcio ar draws y Sir
- Tocyn Parcio Lleol - a oes modd cynyddu criteria'r tocyn ar gyfer parcio mewn maes parcio tymor hir?
- Gyda galw cynyddol am orfodaeth, a oes modd ystyried gosod camerâu mewn rhai meysydd parcio fel bod modd rhyddhau swyddogion i orfodi mewn meysydd parcio eraill

Mewn ymateb i rai sylwadau uchod, amlygodd y swyddogion,

- Bod defnydd o gamerâu yn amheronol, cudd a drudfawr ond yn opsiwn posib ar gyfer y dyfodol
- Bod galw cynyddol ar swyddogion i orfodi ystod eang o feysydd. Er bod modd cynnig gwasanaeth traws adrannol golygai hyn hyfforddiant dwys i'r swyddogion mewn nifer o feysydd deddfwriaethol. Ategwyd bod trafodaethau yn parhau ond bod angen symleiddio'r deddfwriaeth a phwyso a mesur materion ymarferol.
- Bod sicrhau a sefydlu tegwch mewn gosod ffioedd parcio ar draws y Sir wedi bod yn un o'r prif ystyriaethau wrth gyflwyno trefniadau rheoli parcio yn 2015. Y bwriad yw parhau i geisio sefydlu cysondeb a thegwch drwy'r Sir wrth ystyried opsiynau posib o gynyddu'r incwm parcio i'r dyfodol.
- Bod modd cynnal trafodaethau 'achos wrth achos' gyda Chynghorau Cymuned / Tref ynglŷn â throsglwyddo cyfrifoldebau meysydd parcio di-dâl o fewn y Sir.
- Bydd modd cyflwyno amrediad o opsiynau posib wedi i'r Cyngor Llawn benderfynu ar gyllideb 2019/2020 ar y 7fed o Fawrth 2019.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad gyda chais i'r swyddogion ystyried sylwadau'r Aelodau wrth ddarparu diweddariad maes o law ar yr amrediad opsiynau ar gyfer sicrhau cynnydd yn yr incwm parcio

8. MATERION CYNLLUNIO A'R DREFN DIRPRWYO

Yn dilyn trafodaeth ynglŷn â gweithrediad y Cynllun Dirprwyo Cynllunio yng nghyd-destun Plas Pistyll, Pistyll, Pwllheli penderfyniad y Pwyllgor Craffu Cymunedau 13.12.2018 oedd gohirio'r mater fel bod modd derbyn adroddiad pellach fyddai'n cyfarch materion sylfaenol y cynllun dirprwyo, y rhiniogau ar gyfer derbyn cais newid amodau, rhiniogau'r cynllun dirprwyo ynghyd ag ymateb i sylwadau'r Aelodau a thystiolaeth a gyflwynwyd i'r Pwyllgor.

Cyflwynwyd adroddiad oedd wedi ei baratoi ar y cyd gan Bennaeth yr Adran Amgylchedd a Phennaeth yr Adran Gyfreithiol yn cyfarch yr argymhellion uchod.

Cynigiwyd ac eiliwyd i ohirio'r penderfyniad gan nad oedd sylwadau'r aelodau a thystiolaeth a gyflwynwyd i'r Pwyllgor ar y 13eg o Ragfyr 2018 wedi ei gynnwys yn yr adroddiad diwygiedig.

Mewn ymateb, nododd y Swyddog Monitro bod yr adroddiad yn ymateb i'r cofnod ac nad oedd y cofnod yn nodi'r angen i gynnal trafodaethau gydag aelodau unigol a chynnwys eu mewnbwn yn yr adroddiad. Ategwyd bod yr adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ei graffu a bod cyfle i aelodau unigol herio a gofyn cwestiynau yn y cyfarfod.

Nododd y Cadeirydd, mai ei argraff ef oedd y byddai'r aelodau wedi cael eu cynnwys mewn trafodaethau gyda'r swyddogion a bod yn rhan o greu'r adroddiad.

Mewn ymateb nododd y Swyddog Monitro bod angen briff manwl ar gyfer yr hyn oedd angen ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu nesaf.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, cynigiwyd yr angen i gynnwys y materion canlynol yn yr adroddiad:

- Bod y polisiau perthnasol yn cael eu dehongli yn glir
- Bod angen diffiniadau clir o eirfa dechnegol
- Angen ymateb i sylwadau a wnaed yng nghyfarfod mis Rhagfyr 2018
- Bod angen cloriannu'r dystiolaeth a gyfeiriwyd atynt yn Rhagfyr 2018
- Bod angen rhoi ystyriaeth i ardaloedd /tirweddau nodedig
- Bod esiamplau yn yr adroddiad ddim yn berthnasol

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol gan Aelodau unigol:

- Bod rhaid dysgu gwersi gan sicrhau cyfeiriad pendant ac eglur
- Awgrym i gynnal trafodaeth bellach gydag aelodau unigol

PENDERFYNWYD

- gohirio'r mater i'r cyfarfod nesaf
- bod cyfarfod anffurfiol yn cael ei gynnal rhwng y Cadeirydd Y Cynghorydd Seimon Glyn, Cynghorydd Aled Wyn Jones, Cynghorydd Gruffydd Williams, Cynghorydd Dafydd Meurig (Aelod Cabinet Amgylchedd) a'r Swyddogion perthnasol er mwyn cytuno ar y materion sydd angen eu cyfarch yn yr adroddiad fydd yn cael ei gyflwyno i gyfarfod Ebrill y 4ydd 2019.

9. CYFARFODYDD HERIO PERFFORMIAD

Gwahoddwyd Aelodau i fynegi diddordeb neu gynnig enwebiadau ar gyfer mynychu cyfarfodydd herio perfformiad Adran yr Amgylchedd.

Cynigwyd ac eiliwyd y Cynghorydd Berwyn Parry Jones

PENDERFYNWYD ethol y Cynghorydd Berwyn Parry Jones i gynrychioli'r Pwyllgor mewn cyfarfodydd herio perfformiad Adran yr Amgylchedd

Dechreuodd y cyfarfod am 10:30am a daeth i ben am 13:10pm

Eitem 5

Pwyllgor	Pwyllgor Craffu Cymunedau (Cyfarfod Anffurfiol)
Dyddiad	4ydd Ebrill 2019
Teitl	Adroddiad cynnydd ar gyflawni blaenoriaethau'r Cynllun Llesiant
Aelod Cabinet	Y Cyngorydd Dyfrig Siencyn
Pwrpas	Darparu adroddiad ar gynnydd gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn

1. CYFLWYNIAD A CHYD-DESTUN

1.1 Nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015) yw gwella llesiant economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r Ddeddf yn amlygu saith nod llesiant a pum ffordd o weithio er mwyn rhoi pwrpas cyffredin i gyrrff cyhoeddus.

1.2 Sefydlwyd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn ym 2016, yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, sef Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) i Wynedd ac Ynys Môn fyddai'n cydweithio.

1.3 Cyhoeddwyd Asesiad o Lesiant y BGC ar gyfer ardaloedd llesiant Ynys Môn a Gwynedd ym mis Mai 2017, ac yna yn dilyn cyfres o sesiynau ymgysylltu ac ymgynghori cyhoeddwyd y Cynllun Llesiant ym 2018. Ceir gadarnhad yn y Cynllun Llesiant o'r ddau amcan a chwe maes blaenoriaeth ble gytunwyd gall y Bwrdd gydweithio i sicrhau'r canlyniadau gorau i drigolion Gwynedd ac Ynys Môn. Cytunwyd felly ar feysydd blaenoriaeth sy'n gyffredin yn y ddwy Sir a bydd y BGC yn ymateb i'r materion yma ar y cyd ar draws y ddwy Sir.

2. Diweddariad ar gynnydd yr is-grwpiau

2.1 Cytunodd y BGC ar feysydd blaenoriaeth i wireddu'r amcanion uchod a phenderfynwyd sefydlu is-grwpiau dan arweinyddiaeth aelodau o'r Bwrdd i arwain ar y gwaith. Mae pedwar is-grŵp wedi eu sefydlu o dan amcan 1 fel a ganlyn:

2.2 Amcan 1 - Cymunedau sy'n ffynnu ac yn llewyrchus i'r hirdymor

Blaenoriaeth	Cynlluniau gwaith yr is-grwpiau	Adroddiad ar gynnydd
"Yr Iaith Gymraeg - Byddwn yn cydweithio i gynyddu'r defnydd o'r iaith Gymraeg o fewn cyrff cyhoeddus yng Ngwynedd a Môn. Byddwn yn hyrwyddo defnydd o'r iaith Gymraeg fel yr iaith ddewis ar gyfer cyfathrebu ymysg sefydliadau cyhoeddus ar draws y ddwy sir". Arweinir yr Is-grŵp Iaith Gymraeg gan yr Athro Jerry Hunter	Rhannu arfer dda am faterion leithyddol, i geisio sicrhau mwy o gysondeb yn y modd y caiff y Gymraeg ei defnyddio o fewn y sefydliadau, gan arwain at brofiad mwy cyson ar gyfer y defnyddwyr.	Cyflwynodd yr is-grŵp gais i Lywodraeth Cymru i gefnogi prosiect 'ARFer' sy'n galluogi'r cyrff cyhoeddus i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg mewn gweithlu dwyieithog. Mae'r is-grŵp yn disgwyl clywed gan y Llywodraeth o

	<p>Rhoddi ystyriaeth i faterion leithyddol o safbwynt y dinesydd.</p> <p>laith a thaith ieithyddol plentyn a'r rhwystrau a wynebwr rhag parhau i ddefnyddio'r laith Gymraeg.</p>	<p>fewn yr wythnosau nesaf am allbwn eu cais.</p> <p>Mae'r is-grŵp yn awyddus i drosglwyddo syniadau a chynlluniau hybu defnydd o'r laith Gymraeg o un sefydliad i'r llall. Bydd yr is-grŵp yn mapio'n fanwl yr hyn sy'n cael ei wneud ar hyn o bryd ym mhob sefydliad, er mwyn sefydlu gwaelodlin, ac yna penderfynu ar weithredoedd perthnasol.</p> <p>Bydd yr is-grŵp yn cydweithio gyda sefydliadau sydd eisoes yn gwneud gwaith yn y maes penodol yma er mwyn gwella dealltwriaeth a chydweithio er mwyn ychwanegu gwerth. Bydd ffocws ar y Blynyddoedd Cynnar yn y lle cyntaf.</p>
<p>“Cartrefi ar gyfer pobl leol. Byddwn yn cydweithio gyda'r sector dai i sicrhau mwy o dai addas a fforddiadwy yn y llefydd cywir er mwyn diwallu anghenion lleol. Byddwn yn cydweithio i sicrhau bod cartrefi yn rhai o ansawdd sy'n cwrdd ag anghenion trigolion” Arweinir yr Is-grŵp Cartrefi gan Ffranccon Williams, Prif Weithredwr Cartrefi Cymunedol Gwynedd.</p>	<p>Mae'r is-grŵp yn ystyried opsiynau o gydweithio ar gynlluniau tai arloesol i osgoi dyblygu, gweithio yn ynysig ac er mwyn cyflawni arbedion maint. Mae'n gynllun sy'n annog cydweithio rhwng sefydliadau o fewn y sector dai. Bydd yn caniatáu mwy o gartrefi addas a fforddiadwy yng nghymunedau Gwynedd ac Ynys Môn.</p>	<p>Bydd yr is-grŵp yn datblygu achos busnes ar gyfer y prosiect dan sylw. Bydd yr achos busnes yn amlinellu aelodaeth ac adnoddau'r is-grŵp prosiect, amcanion y prosiect ac yn manylu sut fydd y prosiect yn ymateb yn llawn i'r flaenoriaeth cartrefi o fewn y Cynllun Llesiant.</p>

<p>“Effaith Tlodi ar lesiant ein cymunedau. Byddwn yn datblygu dealltwriaeth fanwl o sut mae tlodi yn effeithio ar ein hardaloedd ac yn ceisio sicrhau bod y gwaith sy’n digwydd yn y maes ar draws y cyrff cyhoeddus yn fwy effeithiol er mwyn lliniaru effaith hir dymor” Arweinydd yr is-grŵp i’w gytuno.</p>	<p>Datblygu teclyn ar gyfer asesu effaith tlodi ar ein cymunedau. Gwella dealltwriaeth o’r gwaith sy’n digwydd yn y maes tlodi.</p>	<p>Bydd y teclyn yn caniatáu gwell dealltwriaeth o beth yw effaith polisiau/prosiectau/gwasanaethau ar dlodi. Bydd cyflwyniad yn ystod cyfarfod nesaf y BGC ym mis Mehefin, i amlinellu'r gwaith sy’n digwydd eisoes yn y maes tlodi o safbwyntiau'r Awdurdodau Lleol, a chyfle i gael trafodaeth am y bylchau yn y ddarpariaeth.</p>
<p>“Effaith newid hinsawdd ar lesiant ein cymunedau. Byddwn yn cydweithio’n lleol ac yn gweithredu ar y cyd i geisio lliniaru effaith newid hinsawdd ar ein cymunedau”. Arweinir yr Is-grŵp newid Hinsawdd gan Sian Williams, Rheolwr Gweithrediadau’r Gogledd Orllewin, Cyfoeth Naturiol Cymru</p>	<p>Yn y byrdymor, adolygu data presennol, strategaethau a pholisïau perthnasol y cyrff cyhoeddus (gan gymryd i ystyriaeth Cynllun Rheoli Traethlin), a chasglu tystiolaeth o sut maent yn ymateb i effeithiau newid hinsawdd yng Ngwynedd a Môn.</p>	<p>Bydd yr is-grŵp yn cyflwyno eu canfyddiadau yn ystod cyfarfod nesaf y Bwrdd ym mis Mehefin. Bydd y gwaith yn galluogi'r BGC i ystyried effeithiau newid hinsawdd ar y gwasanaethau cyhoeddus a ddarperir i gymunedau yn yr ardal.</p>

2.3 Mae dau faes blaenoriaeth ‘Iechyd a Gofal oedolion’ a ‘Lles a llwyddiant plant a phobl ifanc’ yn cyfarch amcan 2. Cytunwyd i sefydlu un is-grŵp i gyfarch y ddwy flaenoriaeth sef Grŵp integredig Iechyd a Gofal Cymdeithasol y Gorllewin.

2.4 Amcan 2 - Trigolion sy’n lach ac yn annibynnol gyda safon bywyd da

Blaenoriaeth	Cynlluniau gwaith yr is-grwpiau	Adroddiad ar gynnydd
<p>“Iechyd a Gofal Oedolion Byddwn yn cydweithio â’r Bwrdd Partneriaeth Ranbarthol i sicrhau bod y gwasanaethau sy’n cael eu cynllunio ar gyfer y boblogaeth hŷn yn addas ar</p>	<p>Mae’r Is-grŵp Iechyd a Gofal wedi’i sefydlu. Prif bwrpas y Grŵp yw sicrhau bod gwasanaethau iechyd a gofal yn cael eu darparu’n effeithiol. Cafwyd cytundeb gan yr is-grŵp bod angen i’r</p>	<p>Bydd cynllun gweithredu yn cael ei ddatblygu gan yr Is-grŵp Iechyd a Gofal Cymdeithasol Integredig, ac yn ei gyflwyno i’r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Roedd yr is-grŵp yn awyddus</p>

<p>gyfer anghenion lleol. Byddwn yn cydweithio yn lleol i gynllunio ystod eang o weithgareddau ataliol ar gyfer oedolion er mwyn eu galluogi i fyw yn iach ac yn annibynnol “. “Lles a llwyddiant plant a phobl ifanc Byddwn yn cyd-gynllunio gwasanaethau a gweithgareddau ataliol i gefnogi teuluoedd cyn i’r angen am wasanaethau dwys godi. Byddwn yn annog plant, pobl ifanc a theuluoedd i wella eu hiechyd er mwyn iddynt allu byw yn iach ac annibynnol o fewn eu cymunedau i’r hir dymor”.</p> <p>Arweinir yr Is-grŵp Integredig Iechyd a Gofal Cymdeithasol gan Ffion Johnstone, Cyfarwyddwr Ardal Gorllewin, Bwrdd Iechyd prifysgol Betsi Cadwaladr.</p>	<p>Grŵp lunio is-grwpiau pellach i weithio ar faterion penodol sef Oedolion, Plant, Iechyd Meddwl a Llesiant, er mwyn iddynt allu ymgymryd â’i swyddogaethau yn y maes iechyd a gofal yn effeithiol.</p>	<p>i sicrhau bod trefniadau llywodraethu integredig cadarn wedi eu sefydlu cyn iddynt ddatblygu’r cynllun gweithredu.</p>
---	---	---

2.5 Cymeradwywyd y cynlluniau gweithredu amlinellol uchod yn ystod cyfarfod y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar 13eg Fawrth 2019. Bydd yr is-grwpiau yn parhau i ddatblygu’r cynlluniau gwaith uchod ymhellach, ac yn adrodd yn ôl ar gynnydd i’r BGC yn ystod mis Mehefin 2019.

2.6 Yn ogystal yn ystod y cyfarfod ar 13eg Fawrth nodwyd bod angen i’r Bwrdd a’r is-grwpiau ystyried y gwaith sydd eisoes yn digwydd gan y sefydliadau i hyrwyddo’r amcanion uchod, er mwyn canfod a gweithredu ar sut gall y Bwrdd ychwanegu gwerth at y gwaith hynny. Bydd yr is-grwpiau yn adolygu trefniadau presennol y sefydliadau wrth iddynt ystyried eu cynlluniau gweithredu.

3. Cyflawni

3.1 Mae’r pum is-grŵp a nodwyd uchod yn atebol i’r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus mewn perthynas â chyflawni unrhyw waith a gomisiynir. Disgwylir bod arweinyddion yr is-grwpiau yn adrodd yn ôl ar gynnydd yn chwarterol i Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn. Bydd y cyfnod o gyflawni’r amcanion llesiant yn gyfle i bartneriaid y BGC ddangos eu parodrwydd a’u hymroddiad i weithio’n gydweithredol ac arloesol ar gynlluniau.

3.2 Mae'r BGC yn gweithredu yn unol â saith egwyddor, sef y pum egwyddor datblygu gynaliadwy cenedlaethol ynghyd â dau sydd wedi eu hychwanegu gan y Bwrdd sef 'Yr Iaith Gymraeg' a 'Chydraddoldeb'. Golyga hyn weithredu mewn modd sy'n ceisio sicrhau y bodlonir anghenion heddiw heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i fodloni eu hanghenion eu hunain.

4. Trefniadau Craffu

4.1 Bydd gwaith y Bwrdd yn cael ei wirio'n gyson gan Bwyllgorau Craffu / sgrwtini Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn. Bu i Bwyllgor Craffu Cyngor Gwynedd graffu trefniadau llywodraethu'r BGC ym mis Rhagfyr 2018. Bydd y BGC yn paratoi adroddiad blynyddol erbyn mis Mehefin 2019 i ddangos cynnydd wrth iddo geisio cyflawni'r amcanion llesiant. Anfonir copi o bob adroddiad blynyddol i Weinidogion Cymru, y Comisiynydd, Archwilydd Cyffredinol Cymru a phwyllgorau craffu / sgrwtini y cyngorau.

4.2 Mae'r Ddeddf Llesiant a'r canllawiau cenedlaethol cysylltiedig yn nodi 3 rôl ar gyfer pwyllgorau sgrwtini Awdurdodau Lleol wrth ddarparu atebolrwydd democrataidd i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus:

- Adolygu trefniadau llywodraethu'r BGC
- Ymgynghorai statudol ar yr Asesiad Llesiant a'r Cynllun Llesiant
- Monitro cynnydd ymdrechion y BGC wrth weithredu'r Cynllun Llesiant

4.3 Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn destun craffu gan Bwyllgor craffu / sgrwtini dynodedig awdurdodau lleol Gwynedd ac Ynys Môn yn bresennol. Cytunwyd ar sefydliad Y BGC bydd panel craffu ar y cyd rhwng y 2 sir yn cael ei ddatblygu i wneud y gwaith yma ar draws Gwynedd ac Ynys Môn. Bydd swyddogion craffu Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn rhoddi sylw i'r camau gweithredu allweddol mewn perthynas â sefydlu panel ar y cyd yn ystod y misoedd nesaf.

5. Adnoddau

5.1 Mae rheolaeth a chefnogaeth weinyddol ar gyfer y Bwrdd yn cael ei ddarparu gan Gyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd.

5.2 Cyfrifoldeb pob aelod statudol yn gyfartal yw adnoddau ar gyfer cyflawni gwaith yr is-grwpiau. Bydd y cyfraniadau yn cael eu cytuno a'i hadolygu gan y Bwrdd yn ôl y gofyn.

6. Argymhelliad

6.1 Argymhellir bod y Pwyllgor Craffu (Cymunedau) yn arsylwi:
- cynnydd gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn.

Eitem 6

Pwyllgor	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad	4 Ebrill 2019
Teitl	Gor-ddatblygiad Meysydd Carafanau Teithiol
Aelod Cabinet	Cynghorydd Dafydd Meurig
Awdur	Gareth Jones, Uwch Reolwr Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd
Pwrpas	I godi ymwybyddiaeth ac i roi cyfle i Aelodau'r Pwyllgor i graffu'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cyfleusterau ac atyniadau i dwristiaid yn dilyn ymgynghoriadau cyhoeddus , a chynnig adborth cyn iddo gael ei ystyried gan y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd.

1 CEFNDIR

1.1 Ym mis Mehefin 2017 rhoddwyd gwybod i'r Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd am y canlynol:

- Roedd teimlad gan nifer o Aelodau bod nifer cynyddol o feysydd yn cael eu darparu ar gyfer carafanau symudol mewn rhai ardaloedd gwledig o'r Sir a bod hyn yn cael effaith andwyol ar olygfeydd.
- Nodwyd fel arall bod buddiannau yn ogystal i'r economi werdd.
- Awgrymwyd y gallai fod yn fuddiol i gyfyngu ar y nifer drwy roi cwota yn ei le.

1.2 Cyflwynodd y Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd adroddiadau am y pwnc i gyfarfodydd anffurfiol o'r Pwyllgor Craffu hwn ym mis Hydref 2017 ac ym mis Chwefror 2018. Rhoddwyd darlun o'r cyd-destun polisi cynllunio cenedlaethol a lleol perthnasol. Eglurwyd nad modd rhoi cwota penodol yn ei le a bod Polisi TWR 5 ar y cyd â gofynion Polisiâu eraill yn y Cynllun yn rhoi'r fframwaith i ystyried effaith tebygol y datblygiadau arfaethedig, gan gynnwys effeithiau ar fwynderau gweledol cefn gwlad agored. Anelir i sicrhau bod datblygiad arfaethedig yn cael ei ddylunio'n ofalus ac yn ystyried cyd-destun y safle a'i leoliad yn y dirwedd leol.

1.3 Rhoddwyd gwybodaeth i'r Aelodau am drefniadau i baratoi Canllaw Cynllunio Atodol: Cyfleusterau ac atyniadau i dwristiaid (a fyddai'n rhoi arweiniad am weithredu'r polisiâu) a chynnal ymgynghoriad cyhoeddus amdano cyn ei fabwysiadu. Cafodd Aelodau'r Pwyllgor Craffu gwybodaeth am yr unigolion a mudiadau amrywiol a fyddai'n derbyn gwybodaeth yn uniongyrchol am yr ymgynghoriad cyhoeddus hwnnw.

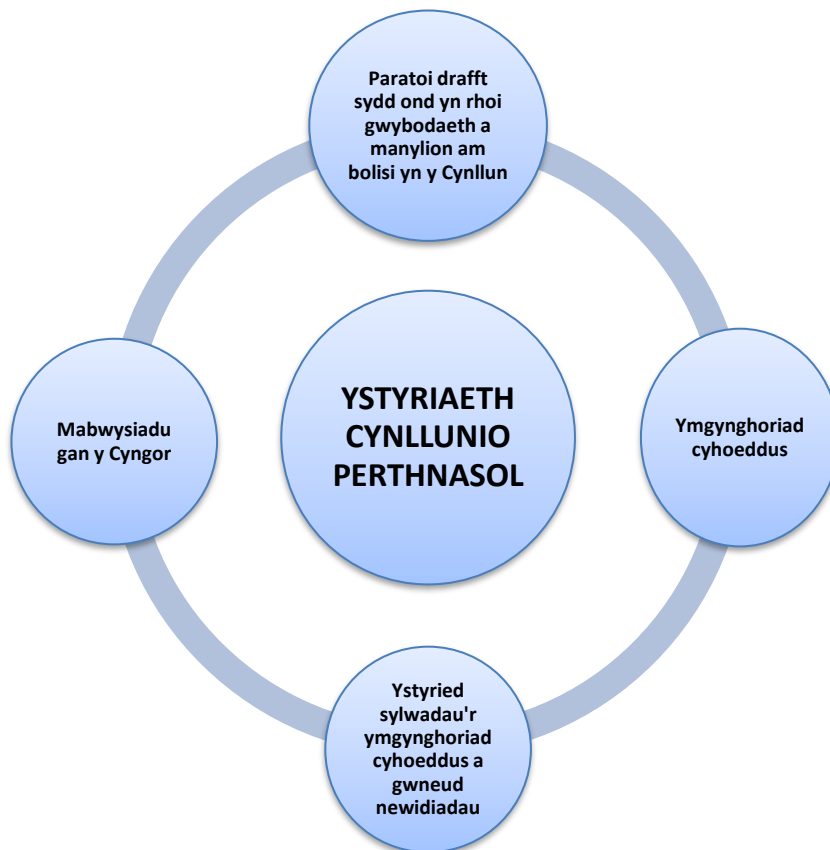
1.4 Penderfynwyd gofyn am gael craffu'r Canllaw drafft cyn iddo gael ei fabwysiadu.

2 PWRPAS CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL

- 2.1 Mae'n hanfodol cadw mewn cof, gall Canllawiau Cynllunio Atodol dim ond ymdrin â darparu rhagor o wybodaeth neu fanylion ynghylch polisiau neu gynigion a nodir yn y Cynllun Datblygu Lleol.
- 2.2 Ni all Canllawiau newid polisi neu gynigion a nodir yn y Cynllun Datblygu Lleol ac ni ellir cyflwyno polisiau newydd trwy Ganllawiau Cynllunio Atodol.

3 STATWS CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL

- 3.1 Pan gaiff Canllaw Cynllunio Atodol ei fabwysiadu bydd yn 'ystyriaeth gynllunio berthnasol' a ddylid rhoi ystyriaeth iddo ochr yn ochr â'r polisiau a gynhwysir yn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd. Mae Ffigwr 1 isod yn rhoi ciplun o'r gweithredoedd sy'n angenrheidiol i Ganllaw gael statws 'ystyriaeth cynllunio berthnasol'.

Ffigwr 1

4 Y CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYFLEUSTERAU A LLETY I DWRISTIAID - MEYSYDD CARAFANAU TEITHIOL

- 4.1 Mae'r Cynllun Datblygu Lleol yn cynnwys polisiau sy'n ymdrin â sawl ffurf a graddfa llety gwyliau ac atyniadau twristiaeth yn ardal y Cynllun sydd angen caniatâd cynllunio i'w datblygu. Polisi TWR 5 sy'n ymwneud yn benodol â chynigion i ddatblygu safleoedd carafanau teithiol, gwersylla a llety gwersylla amgen dros dro. Gellir gweld copi o'r Polisi cyflawn yn Atodiad 1 i'r Canllaw Cynllunio Atodol (sydd yn **Atodiad A** i'r papur hwn). Yn dibynnu ar leoliad a graddfa'r

datblygiad arfaethedig bydd polisiâu eraill yn y Cynllun hefyd yn berthnasol, e.e. polisiâu am y dirwedd, bioamrywiaeth, dylunio, mynediad cerbydau (nid yw hwn yn rhestr lawn o faterion posib).

- 4.2 Yn ei rôl yn rhoi rhagor o wybodaeth neu fanylion ynghylch polisiâu perthnasol yn y Cynllun, mae rhan 3 o'r Canllaw yn rhoi arweiniad am faterion cynllunio troswaol, ac mae rhan 6 yn rhoi arweiniad am brif ystyriaethau Polisi TWR 5, sef: math o unedau, ystyriaethau tirwedd, ystyriaethau priffyrdd, cyfnodau gweithredu, cyfleusterau ategol a gorddefnydd o leiniau caled a nodweddion gwneud. Mae gweddill y Canllaw yn ymwneud â mathau eraill o lety gwyliau ac atyniadau i dwristiaid.

5 YR YMGYNGHORIADAU CYHOEDDUS AM Y CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL

- 5.1 Cymeradwywyd fersiwn ddrafft o'r CCA hwn am ymgynghoriad cyhoeddus gan y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd ar 26 Ebrill 2018. Paratowyd y drafft hwn mewn ymgynghoriad â swyddogion o Adain Rheolaeth Datblygu ac Adain Twristiaeth y ddau Awdurdod. Cyhoeddwyd y Canllaw Cynllunio Atodol ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus o chwe wythnos yn unol â'r cynllun ymgynghoriad cyhoeddus. Mae **Atodiad B** yn cynnwys Adroddiad am yr Ymgynghoriad Cyhoeddus hwnnw. Ceir cofnod ynddo o'r trefniadau ymgynghori cyhoeddus, a oedd yn cynnwys rhoi cyfle i'r canlynol fynegi barn ffurfiol am gynnwys y Canllaw (nid yw hwn yn rhestr gyflawn):

- Aelodau lleol y ddau awdurdod
- Cynghorau Cymuned, Dinas a Thref y ddwy sir
- Ymgynghorwyr Statudol
- Cyrff Amgylcheddol
- Awdurdodau Cyfagos
- Asiantau Cynllunio sy'n gweithio'n benodol yn y ddwy sir
- Pobl / mudiadau oedd wedi datgan diddordeb yn y Canllaw
- Anfonodd Adain Dwristiaeth y ddau Awdurdod fanylion yr ymgynghoriad i aelodau eu fforymau twristiaeth i sicrhau bod yr holl bartïon oedd â diddordeb yn ymwybodol o'r CCA newydd a'r cyfle i ddylanwadu ar y cynnwys. Mae'r aelodaeth yn cynnwys:
 - Croeso Cymru
 - Ymddiriedolaeth Genedlaethol
 - Cynrychiolwyr Cymdeithasau Twristiaeth
 - Cwmnïau Antur
 - Cwmnïau Menter
 - Rheolwyr/Perchnogion Atyniadau Twristiaeth
 - British Homes and Holiday Park Association
 - Rheolwyr/Perchnogion busnesau llety gwyliau/gwestai/meysydd carafanau

- 5.2 Rhoddwyd manylion yr ymgynghoriad cyhoeddus ar wefanau'r ddau Gyngor ac roedd copïau caled o'r CCA hefyd ar gael i'w darllen ym mhob llyfrgell gyhoeddus, prif swyddfa Cyngor Ynys Môn yn Llangefni ac yn Siop Gwynedd (Caernarfon, Dolgellau a Phwllheli). Roedd nifer o ffyrdd gwahanol i bobl ymateb i'r ymgynghoriad, yn cynnwys:

- Ffurflen ryngweithiol ar-lein (crëwyd a rheolwyd gan Uned Ymchwil Cyngor Gwynedd)
- Ffurflen ymateb ar-lein mewn Word a pdf - ar gael ar y ddwy wefan a chopïau papur ar gael yn holl lyfrgelloedd a Siop Gwynedd. Roedd copïau papur o'r ffurflen ymateb hefyd ar gael ar gais gan yr UPC ar y Cyd.

- E-bost
- Llythyr

- 5.3 Bydd y Pwyllgor Craffu'n gweld o'r uchod bod cynrychiolwyr sawl grŵp a fyddai gan ddiddordeb yn yr arweiniad a roddir i ymgeiswyr (a'r sawl sy'n eu cynghori) am ddisgwyliadau'r Awdurdodau Cynllunio am weithrediad Polisi TWR 5 wedi cael cyfle i fynegi barn.
- 5.4 Mae'r tabl Atodiad 1 o'r Adroddiad am yr Ymgynghoriad Cyhoeddus yn cofnodi'r sylwadau a dderbyniwyd, ynghyd ag ymateb swyddogion i'r sylwadau. Derbyniwyd cyfanswm o 34 sylw ar yr ymgynghoriad gwreiddiol, 5 sylw cyffredinol, 2 sylw cefnogaeth a 27 gwrthwynebiad. Mae'r tabl yn adnabod ac yn nodi'r newidiadau sy'n angenrheidiol i ymateb i rai o'r sylwadau perthnasol.
- 5.5 Mae'r tabl isod yn rhoi crynodeb o'r sylwadau a dderbyniwyd sydd yn benodol ymwneud â meysydd carafanau teithiol yn y Canllaw:

Mudiad/Person	Math o Sylw	Crynodeb o'r Sylw	Sylwadau ac Argymhelliad y Swyddogion
Bourne Leisure d/o Lichfields	Gwrthwynebu i baragraff 6.2.1	Ystyria Bourne Leisure y dylai sgôp y dystiolaeth sydd ei hangen ar gyfer cynigion safleoedd carafanau teithiol, gwersylla a llety gwersylla o ran ystyriaethau tirweddu fod yn gymesur â graddfa a natur y cynigion	Derbyniwyd Cytuno y dylai'r asesiadau fod yn gymesur â'r cynnig. Argymhelliad Newid geiriad y paragraff i adlewyrchu'r newidiadau a awgrymwyd gan y gwrthwynebydd.
Cadnant Planning	Gwrthwynebu i baragraff 6.6.2	Mae cynnwys y paragraff hwn yn mynd y tu hwnt i'r hyn a ystyrir yn dderbyniol gan faen prawf 2 polisi TWR 5 ac yn gwrthddweud gofyn maen prawf 1 yr un polisi. Os bydd datblygiad yn un o ansawdd uchel, bydd angen lleiniau caled ar gyfer unedau teithiol. Mae Ynys Môn a Gwynedd yn ardaloedd gwledig, lle mae'r glawiad yn uchel. Felly, mae lleiniau caled yn ofyn hanfodol i sicrhau bod safleoedd o'r fath o ansawdd uchel.	Heb ei dderbyn. Ystyrir bod datblygiadau a fwriedir a ganiateir dan bolisi TWR5 yn fwy derbyniol yn nhermau cynllunio defnydd tir ac yn cael llai o effaith ar y dirwedd na safleoedd carafanau sefydlog oherwydd, yn sgil eu natur, mae iddynt nodweddion dros dro nad ydynt yn cael effaith barhaol ar hyd y flwyddyn ar yr amgylchedd lleol. Mae defnydd gormodol o leiniau caled a nodweddion parhaol eraill yn mynd y tu hwnt i ethos y polisi hwn. . Cefnogir hyn gan baragraff 6.3.88 sy'n datgan "Caiff lleoliad anymwithiol ei ddiffinio fel un sydd wedi'i guddio'n dda gan nodweddion presennol y

			<p>dirwedd a/neu lle gellir cydweddu unedau teithiol yn hawdd yn y dirwedd heb yr angen am ormodedd o nodweddion a wnaed gan ddyn, megis lleiniau caled a ffensys."</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn</p>
Cyfoeth Naturiol Cymru	Cefnogi paragraff 6.6.3	Fe nodir bod systemau draenio cynaliadwy (SUDS) yn cael eu croesawu fel ffurf systemau draenio dŵr wyneb.	Nodi'r sylw
Cyfoeth Naturiol Cymru	Gwrthwynebu i ran 6.2	<p>Fe fyddai arweiniad dylunio yn ddefnyddiol er mwyn gwybod beth sydd yn gwneud datblygiad yn gynaliadwy yn y dirwedd ac rydym yn argymhell eich bod yn cynnwys arweiniad dylunio ar gyfer y math yma o ddatblygiad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osgoi defnyddio gosodiadau dwys â rhesi sydd wedi'u trefnu'n llym • Dilyn patrwm y tiffurf, patrymau caeau, lleoliadau coed a nodweddion naturiol/diwydiannol eraill y safle ar gyfer integreiddio'r datblygiad yn gynaliadwy • Defnyddio lliwiau naturiol er mwyn sicrhau integreiddio gweledol gwell o fewn y dirwedd • Lleihewch effaith goleuadau nos. Defnyddiwch lampau gorchuddiedig er mwyn osgoi goleuo amlwg 	<p>Derbyn yn Rhannol Mae materion dyluniad safleoedd carafanau yn annhebyg o gael ei ymdrin â mewn unrhyw CCA arall sydd ar y gweill, gan hynny fe fyddai'n ddoeth i gynnwys yr egwyddorion o fewn y CCA hyn.</p> <p>Argymhelliad Cynnwys yr arweiniad dylunio fel pwyntiau bwled fel i'w hystyried wrth ymdrin â cheisiadau cynllunio</p>

5.6 Ar ôl rhoi ystyriaeth fanwl i'r holl sylwadau a dderbyniwyd a'r newidiadau arfaethedig fyddai'n angenrheidiol i gwrdd â rhai o'r sylwadau, penderfynodd y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd (Tachwedd 2018) i gynnal ymgynghoriad cyhoeddus pellach am newidiadau penodol i'r Canllaw sy'n ymwneud â:

- i. Sut i ddiffinio gormodedd o lety hunanwasanaeth
- ii. Sut i ddelio gyda newid defnydd a cholli gwestai

5.7 Mae **Atodiad C** yn cynnwys yr Adroddiad am yr Ymgynghoriad Cyhoeddus parthed yr ail ymgynghoriad ar y CCA. Mae'r Adroddiad yn cofnodi'r sylwadau a dderbyniwyd am yr ail ymgynghoriad. Ni chynigir unrhyw ddiwygiad pellach i'r Canllaw yn sgil y sylwadau a dderbyniwyd yn ystod yr ail ymgynghoriad, ac mae'r Adroddiad am yr Ymgynghoriad Cyhoeddus yn rhoi rhesymau pam nad ydi hynny'n angenrheidiol.

5.8 MAE'R COPI O'R CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL SYDD YN **ATODIAD A** YN YMGORFFORI'R NEWIDIADAU ARGYMHELLIR ER MWYN CWRDD Â MATERION PENODOL A GODWYD YN YSTOD Y DDAU YMGYNGHORIAD CYHOEDDUS A GYFEIRIR ATO UCHOD.

6 CAMAU NESAF A'R AMSERLEN

6.1 Mae'r tabl canlynol yn cofnodi'r camau nesaf a'r amserlen ar gyfer eu cyflawni:

Gweithred	Pryd?
Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd – ystyried: <ul style="list-style-type: none"> i. sylwadau'r Pwyllgor Craffu Cymunedau; ii. adborth a gafwyd yn ystod yr ail gyfnod ymgynghori cyhoeddus; iii. copi drafft terfynol o'r Canllaw Cynllunio Atodol er mwyn penderfynu os ydi'r Canllaw yn addas i'w fabwysiadu (ac felly disodli'r Canllawiau Cynllunio Atodol sy'n bodoli am y pwnc hwn). 	23 Mai 2019
Defnyddio'r Canllaw mabwysiedig fel ystyriaeth cynllunio berthnasol	24 Mai 2019 ymlaen

7 Argymhelliad

7.1 Derbyn yr adroddiad ac ystyried y Canllaw Cynllunio Atodol: Cyfleusterau ac atyniadau i dwristiaid a gyflwynwyd yn **Atodiad A**;

7.2 Penderfynu os oes unrhyw sylwadau i gyflwyno i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd.

CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL

DRAFFT TREFYNNOL

**CYFLEUSTERAU A
LLETY I DWRISTIAID**

**CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

MAWRTH 2019

CYNLLUN DATBLYGU LLEOL AR Y CYD YNYS MÔN A GWYNEDD

Cynnwys

1.0 Cyflwyniad a Phwrpas y Canllawiau Cynllunio Atodol	4
1.1 Pwrpas	4
1.2 Cyflwyniad	5
2.0 Cyd-destun Polisi Cynllunio	6
2.1 Polisi Cynllunio Cenedlaethol.....	6
2.2 Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd.....	6
3.0 Twristiaeth - Ystyriaethau Cynllunio Trosfwaol.....	8
3.1 Datblygiad Ansawdd Uchel	8
3.2 Ystyriaethau Tirwedd/Amgylcheddol.....	9
3.3 Ystyriaethau Iaith Gymraeg.....	11
4.0 Llety Gwyliau Gwasanaeth a Hunan-wasanaeth Parhaol.....	12
4.1 Math o unedau	12
4.2 Graddfa'r datblygiad.....	12
4.3 Trosi adeiladau presennol.....	13
4.4 Tir addas a ddatblygwyd o'r blaen	14
4.5 Estyniadau i ddatblygiadau busnes llety gwyliau parhaol	15
4.6 Cyflenwad presennol / Gor-grynodiad o ddatblygiadau gwyliau hunan-arlwygo parhaol	15
4.7 Ceisiadau i ddileu Amodau Deiliadaeth	16
5.0 Safleoedd Carafanau Sefydlog, Sialé a Llety Gwersylla Amgen Parhaol	18
5.1 Math o Unedau.....	18
5.2 Datblygiadau ar wahân	18
5.3 Dwysâd arwyddocaol	18
5.4 Ardaloedd Rheoli Newid Arfordirol.....	19
5.5 Defnyddio carafanau sefydlog a siales er dibenion preswyl	20
6.0 Carafanau Teithiol, Gwersylla a Llety Gwersylla Amgen Dros Dro	22
6.1 Math o Unedau.....	22
6.2 Ystyriaethau tirwedd.....	22
6.3 Ystyriaethau priffyrdd	23
6.4 Cyfnodau Gweithredu	23
6.5 Cyfleusterau ategol	23
6.6 Gor-ddefnydd o leiniau caled a nodweddion gwneud.....	24
7.0 Amodau Deiliadaeth.....	25
8.0 Atyniadau a Chyfleusterau i Ymwelwyr.....	26
8.1 Lleoliad y Datblygiad	26
9.0 Gwybodaeth Bellach a Chysylltiadau.....	27
Atodiad 1 – Polisiâu CDLI ar y Cyd Perthnasol ¹²	28
POLISI STRATEGOL PS 1: YR IAITH GYMRAEG A DIWYLLIANT	28
POLISI STRATEGOL PS 5: DATBLYGU CYNALIADWY.....	28
POLISI PCYFF 2: MEINI PRAWF DATBLYGU.....	29

POLISI PCYFF 3: DYLUNIO A SIAPIO LLE	30
POLISI PCYFF 4: DYLUNIO A THIRWEDDU.....	31
POLISI ARNA 1: ARDAL RHEOLI NEWID ARFORDIROL.....	31
POLISI TWR 1: ATYNIADAU A CHYFLEUSTERAU YMWELWYR	33
POLISI TWR 2: LLETY GWYLIAU	34
POLISI TWR 3: SAFLEOEDD CARAFANAU SEFYDLOG A SIALÉ A LLETY GWERSYLLA AMGEN PARHAOL	34
POLISI TWR 4: DEILIADAETH GWYLIAU	35
POLISI TAI 14: DEFNYDD PRESWYL O GARAFANAU.....	36
POLISI TWR 5: SAFLEOEDD CARAFANAU TEITHIOL, GWERSYLLA A LLETY GWERSYLLA AMGEN DROS DRO	37
Atodiad 2 - Enghraifft Ffeil Casglwyr LANDMAP	39
Atodiad 3 - Mapiau Sensitifrwydd a Chapasiti	41
Atodiad 4 Ttempl Cynllun Busnes.....	50
Atodiad 5 - Ardaloedd Rheoli Newid Arfordirol	53

1.0 Cyflwyniad a Phwrpas y Canllawiau Cynllunio Atodol

1.1 Pwrpas

1.1.1 Pwrpas y Canllawiau hyn yw:

- cynorthwyo'r cyhoedd a'u hasiantau i baratoi ceisiadau cynllunio a'u harwain mewn trafodaethau â swyddogion cyn cyflwyno ceisiadau cynllunio,
- cynorthwyo swyddogion i asesu ceisiadau cynllunio, a swyddogion a chynghorwyr i wneud penderfyniadau ynghylch ceisiadau cynllunio, a
- chynorthwyo Arolygwyr Cynllunio i wneud penderfyniadau ar apelïadau.

1.1.2 Y nod gyffredinol yw gwella ansawdd datblygiadau newydd a hwyluso ffordd gyson a thryloyw o wneud penderfyniadau.

Y Cyd-destun Polisi

Y Cynllun Datblygu Lleol

1.1.3 Dan ddeddfwriaeth gynllunio, mae'r polisiâu cynllunio ar gyfer pob ardal wedi'u cynnwys yn y 'cynllun datblygu'. Mabwysiadwyd Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Gwynedd a Môn ar 31 Gorffennaf 2017. Mae'n ymwneud ag ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd a Môn.

1.1.4 Mae'r Cynllun yn darparu polisiâu amrywiol ynghyd â dyraniadau ar gyfer y prif ddefnyddiau tir, megis tai, cyflogaeth a manwerthu; bydd yn cynorthwyo i siapio dyfodol ardal y Cynllun yn ffisegol ac yn amgylcheddol, a bydd hefyd yn dylanwadu arno yn economaidd, yn gymdeithasol ac yn ddiwylliannol. Felly, mae'r Cynllun yn ceisio:

- arwain yr Awdurdodau Cynllunio Lleol i wneud penderfyniadau rhesymegol a chyson ar geisiadau cynllunio drwy ddarparu fframwaith polisi sy'n gyson â pholisi cenedlaethol; ac
- arwain datblygiadau i ardaloedd addas yn ystod y cyfnod hyd at 2026.

Yr angen am Ganllawiau Cynllunio Atodol

1.1.5 Er bod y Cynllun yn cynnwys polisiâu sy'n galluogi'r Awdurdod Cynllunio Lleol i wneud penderfyniadau cyson a thryloyw ar geisiadau datblygu, ni all ddarparu'r holl gyngor manwl sydd ei angen ar swyddogion a darpar-ymgeiswyr i lywio cynigion yn lleol. Er mwyn darparu'r cyngor manwl hwn, mae'r Cynghorau'n darparu amrediad o Ganllawiau Cynllunio Atodol i gefnogi'r Cynllun fydd yn darparu canllawiau mwy manwl ar amrediad o bynciau a materion i gynorthwyo i ddadansoddi neu weithredu polisiâu a chynigion y Polisi.

Statws y Canllawiau Cynllunio Atodol

1.1.6 Efallai yr ystyrir Canllawiau Cynllunio Atodol (CCA) yn ystyriaethau cynllunio perthnasol yn ystod y broses o asesu a gwneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio. Bydd Llywodraeth Cymru a'r Arolygiaeth Gynllunio yn rhoi pwys sylweddol ar ganllawiau cynllunio atodol sy'n deillio o gynllun datblygu ac sy'n gyson ag ef. Nid yw'r CCA yn cyflwyno unrhyw bolisiâu cynllunio newydd.

1.1.7 Yn unol â chynghor Llywodraeth Cymru, mae'r CCA wedi bod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus a phenderfyniad i fabwysiadu'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd ar ran y Cynghorau. Cymeradwywyd fersiwn drafft o'r CCA hwn am ymgynghoriad cyhoeddus

ar *dyddiad* gan *enw Pwyllgor*. Bu'r canllaw cynllunio atodol hwn yn destun ymarferiad ymgynghoriad cyhoeddus rhwng *dyddiad*. Ystyriwyd y sylwadau a gyflwynwyd i'r Cynghorau a, ble bo'n briodol, mae newidiadau priodol wedi'u cynnwys yn y drafft terfynol a gymeradwywyd gan y *Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd* ar *ddyddiad* i'w ddefnyddio fel ystyriaeth berthnasol wrth asesu a gwneud penderfyniad ar geisiadau cynllunio ac apeliadau. Gweler crynodeb o'r sylwadau ac ymateb y Cynghorau yn *Atodiad neu leoliad yr adroddiad Pwyllgor*.

O ganlyniad felly, dylid rhoi pwys sylweddol i'r ddogfen hon fel ystyriaeth gynllunio berthnasol.

1.2 Cyflwyniad

- 1.2.1 Mae'r CCA hwn yn ymdrin â phob ffurf a graddfa llety gwyliau ac atyniadau dwristiaeth. Mae twristiaeth yn sector deinamig ac yn newid yn barhaus. Mae'n chwarae rhan sylweddol yn economi ardal y cynllun. Mae'r economi ymwelwyr yn darparu swyddi, gwasanaethau a chyfleusterau sy'n hanfodol i lesiant a mwynhad cymunedau lleol a thrigolion yn ardal y cynllun. Gweler pwysigrwydd twristiaeth yn y tabl¹ isod:

2017	Gwynedd*	Ynys Môn
Cyfanswm effaith economaidd twristiaeth	£1.06 biliwn	£304.23 miliwn
Cyfanswm niferoedd ymwelwyr (miliynau)	7.28	1.71
Nifer yr ymwelwyr sy'n aros (miliynau)	3.53	1.03
Nifer yr ymwelwyr dydd (miliynau)	3.75	0.68
Nifer yr FTE ² swyddi a gefnogir gan wariant twristiaeth	15,601	4,102

*yn cynnwys Parc Cenedlaethol Eryri

- 1.2.2 Mae Ynys Môn a Gwynedd yn elwa o asedau naturiol a diwylliannol eang sy'n gynnig potensial sylweddol i drigolion ac ymwelwyr eu mwynhau. Fodd bynnag, gall datblygiadau twristiaeth newydd gael effaith negyddol ar yr amgylchedd a chymunedau lleol os ydynt wedi'u datblygu'n ansensitif neu wedi'u lleoli'n amhriodol.
- 1.2.2 Mae Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn wedi ymrwymo i egwyddorion cynaliadwyedd ac mae datblygiad cynaliadwyedd wrth graidd y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd yn cydnabod y dylai pob datblygiad yn ardal y cynllun ymgorffori'r egwyddorion hyn, gan gydbwysu'r angen i gefnogi'r economi wledig, tra'n cynnal a chyfoethogi ansawdd amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol ardal y cynllun. Gweler polisi PS 5 Datblygiad Cynaliadwy yn Atodiad 1.

1 Adroddiad STEAM 2017

2 FTE = Cyfwerth ag Amser Llawn

2.0 Cyd-destun Polisi Cynllunio

2.1 Polisi Cynllunio Cenedlaethol

- 2.1.1 Mae canllaw polisi cynllunio cenedlaethol ar dwristiaeth wedi'u nodi ym Pholisi Cynllunio Cymru (PCC, Rhifyn 10, Rhagfyr 2018) ac yn adnabod ei fod yn cynnwys pob math o weithgareddau, cyfleusterau a mathau o ddatblygiad, ac mae'n hollbwysig i ffyniant economaidd ac i greu swyddi mewn sawl rhan o Gymru ac hefyd yn adnabod bod twristiaeth yn gallu bod yn gatalydd ar gyfer adfywio, gwella'r amgylchedd adeiledig a diogelu'r amgylchedd (5.5.1).
- 2.1.2 Mae'n cydnabod mewn ardaloedd gwledig bod datblygiadau sy'n ymwneud â thwristiaeth yn elfen hanfodol er mwyn darparu economi iach ac amrywiol. Dylai datblygiadau twristiaeth newydd fod yn sympathetig o ran ei natur a'i raddfa i'r amgylchedd lleol (5.5.3). Mae hefyd yn cydnabod efallai bod angen cyfyngu ar ddatblygiadau newydd i osgoi difrod i'r amgylchedd neu i amwynder pobl leol ac ymwelwyr (5.5.2).
- 2.1.3 Mae canllawiau pellach wedi'u cynnwys yn Nodiadau Cyngor Technegol (NCT) NCT13: Twristiaeth (1997) sy'n darparu cyngor ar ddatblygiadau gwesty, carafanau sefydlog a theithiol ac amodau meddiannaeth dymhorol. Mae NCT6: Cynllunio ar gyfer Cymunedau Gwledig Cynaliadwy (2010) yn cynnwys cyngor megis lleoliad y datblygiad a throsi adeiladau er defnydd gwyliau.

2.2 Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd

- 2.2.1 Mabwysiadwyd Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd (CDLI ar y Cyd) Ynys Môn a Gwynedd ar 31 Gorffennaf 2017 ac mae'n darparu fframwaith polisi cynllunio ar gyfer y CCA hwn. Mae rôl bwysig twristiaeth yn ardal y cynllun wedi'i adlewyrchu yn y CDLI ar y Cyd sy'n ceisio cefnogi a galluogi datblygiad twristiaeth wrth sicrhau ar yr un pryd fod yr amgylchedd naturiol ac adeiledig yn cael eu cynnal a'u cyfoethogi.
- 2.2.2 Y polisi strategol trosfwaol ar gyfer twristiaeth yn y CDLI ar y Cyd yw polisi PS14: Yr Economi Ymwelwyr fel y'i nodir isod:

POLISI STRATEGOL PS14: YR ECONOMI YMWELWYR

Wrth sicrhau cysondeb â'r economi lleol a chymunedau lleol a sicrhau bod yr amgylchedd naturiol, adeiledig a hanesyddol yn cael ei gwarchod, bydd y Cynghorau'n cefnogi datblygu diwydiant twristiaeth lleol fydd yn fwrlwm trwy gydol y flwyddyn drwy:

1. Ganolbwyntio datblygiadau twristiaeth, diwylliannol, celfyddydol a hamdden sy'n gynaliadwy, yn actif ac ar raddfa fwy yn y canolfannau isranbarthol, y canolfannau gwasanaeth trefol ac, os yn briodol, y canolfannau gwasanaeth lleol;
2. Gwarchod a chyfoethogi llety wedi'i wasanaethu presennol a chefnogi'r ddarpariaeth o lety wedi'i wasanaethu o ansawdd uchel yn y canolfannau isranbarthol, trefol a lleol a phentrefi;
3. Rheoli a chyfoethogi'r ddarpariaeth o lety twristiaid heb ei wasanaethu o ansawdd uchel ar ffurf bythynnod a fflatiau hunanarlwyo, gweryslla, gweryslla moethus amgen, parciau carafanau sefydlog neu deithiol neu siales;
4. Cefnogi darpariaethau a mentrau twristiaeth newydd ar raddfa briodol mewn lleoliadau cynaliadwy yng nghefn gwlad drwy ailddefnyddio adeiladau presennol, os yw hynny'n briodol, neu fel rhan o arallgyfeirio ar ffermydd, yn

enwedig os yw'r rhain hefyd o fudd i'r cymunedau lleol ac yn cefnogi'r economi leol, ac os ydynt yn unol â'r amcanion datblygu cynaliadwy;

5. Atal datblygiadau'n fyddai'n cael effaith andwyol annerbyniol ar y cyfleusterau twristiaeth, gan gynnwys nodweddion llety a llefydd o ddiddordeb i ymwelwyr neu eu gosodiad, a gwneud y mwyaf o gyfleoedd i adfer difrod a wnaed eisoes i'r dirwedd.

2.2.3 Mae'r CCA hwn yn cynnwys y wybodaeth a ganlyn:

- Adran 3 - Ystyriaethau Cynllunio Trosfwaol
- Adran 4 - Llety Gwyliau Gwasanaeth a Hunan-wasanaeth Parhaol
- Adran 5 - Safleoedd Carafanau Sefydlog a Sialé a Gwersylla Amgen Parhaol
- Adran 6 - Safleoedd Carafanau Teithiol, Gwersylla a Llety Gwersylla Amgen Dros Dro
- Adran 7 - Deiliadaeth Gwyliau
- Adran 8 - Atyniadau a Chyfleusterau i Ymwelwyr

3.0 Twristiaeth - Ystyriaethau Cynllunio Trosfwaol

Mae nifer o ystyriaethau sy'n berthnasol i fwyafrif y cynigion am gyfleusterau twristiaeth a llety gwyliau newydd neu estyniadau a nodir isod. Fodd bynnag, fe allai ystyriaethau eraill fod yn berthnasol i'r gwahanol fathau o gynigion sy'n cael eu cyflwyno. Ystyrir y materion hyn mewn adrannau diweddarach o'r CCA hwn.

3.1 Datblygiad Ansawdd Uchel

(Polisi TWR 1 maen prawf ii; Polisi TWR 2; Polisi TWR 3 maen prawf 1; Polisi TWR 5 maen prawf 1)

3.1.1 Mae hyn yn cyfeirio at ansawdd y datblygiad o ran ystyriaethau defnydd tir ac nid at unrhyw gynllun graddio cydnabyddedig a weithredir gan y diwydiant twristiaeth. Yn ogystal â gofynion polisi lleol, noda canllaw polisi cenedlaethol y dylai datblygiadau mewn ardaloedd gwledig ymgorffori egwyddorion cynaliadwyedd, gan gydbwysu'r angen i gefnogi'r economi wledig, tra'n cynnal ac yn cyfoethogi ansawdd amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol ardaloedd gwledig (NCT13: Trafnidiaeth, para 3.11).

3.1.2 Dylai'r holl ddatblygiadau twristiaeth arfaethedig fod o ansawdd uchel o ran dyluniad, gosodiad ac edrychiad. Bydd ansawdd cyffredinol y 'cynllun' yn brif ystyriaeth, a bydd yn cael ei fesur yn erbyn gofynion polisiâu rheoli datblygu'r cynllun (gweler Atodiad 1):

- Polisi PCYFF2: Meini Prawf Datblygu, sy'n nodi na ddylai cynigion datblygu gael effaith andwyol ar iechyd, diogelwch na mwynderau'r gymuned leol yn sgil cynnydd mewn gweithgareddau, aflonyddu, dirgryniad, sŵn, llwch, mygdarth, ysbwriel, draeniad, llygredd golau neu ffurfiau eraill o lygredd neu niwsans.
- Polisi PCYFF3: Dylunio a Siapio Lle, sy'n nodi y bydd disgwyl i'r holl gynigion arddangos ansawdd dylunio uchel sy'n rhoi ystyriaeth lawn i gyd-destun yr amgylchedd naturiol, hanesyddol ac adeiledig a chyfrannu at greu llefydd atyniadol, cynaliadwy, a,
- Polisi PCYFF4: Dylunio a Thirweddu, sy'n nodi y dylai'r holl gynigion integreiddio gyda'r hyn sydd o'u cwmpas. Gwrthodir cynigion na fyddant yn dangos (trwy ddefnyddio dulliau sy'n gyson â natur, lleoliad a graddfa'r datblygiad arfaethedig) sut roddwyd ystyriaeth i faterion tirweddu o'r cychwyn fel rhan o'r cynnig dylunio.

3.1.3 Mae'r meini prawf sy'n cynorthwyo i ddiffinio datblygiad ansawdd uchel yn ganolog i wneud penderfyniadau ar effeithiau defnydd tir. Ni all unrhyw ddogfen bolisi fod yn rhagnodol, neu'n gynhwysfawr, o ran disgrifio'r cyfleoedd a allai godi. O ran cynllunio datblygiadau o ansawdd uchel, bydd y materion fel arfer yn ymwneud â math y ffactorau a nodir isod. (Noder nad ydyw'r rhestr hon yn rhestr gynhwysfawr a bydd pob cais yn cael ei asesu yn ôl ei haeddiant).

Mae'r meini prawf sy'n cynorthwyo i ddiffinio datblygiad o ansawdd uchel o ran ystyriaethau defnydd tir yn cynnwys:

- Safleoedd wedi'u lleoli mewn lleoliad cynaliadwy, h.y. agos at aneddiadau cyfredol ble y gellir cynnwys datblygiadau newydd orau o ran seilwaith, mynediad a gwarchod cynefinoedd a thirwedd a safleoedd nad ydynt fel arfer wedi'u lleoli mewn cefn gwlad agored oni bai bod cyfiawnhad cadarn am hyn;
- Safleoedd sy'n agos i'r prif rwydwaith priffyrdd ag sydd â chysylltiadau da i ddulliau cludiant amrywiol;

- Safleoedd nad ydynt yn amharu'n weledol ar y dirwedd, sydd wedi'u sgrinio'n dda ac nad ydynt yn achosi niwed andwyol i dirweddau gwarchoddedig (e.e. yr AHNE a'r ATA) na asedau treftadaeth (e.e. Safle Treftadaeth y Byd neu Henebion Cofrestredig).
- Safleoedd sydd ddim o fewn parth C fel a ddiffinir gan mapiau cyngor datblygu (TAN15);
- Safleoedd sydd o faint addas i gyd-fynd â eu hamgylchoedd
- Safleoedd sydd â gorchudd tirwedd gyfredol a dim effaith weledol fawr;
- Amddiffyn yr arfordir sydd heb ei ddatblygu;
- Amddiffyn a hyrwyddo buddion bioamrywiaeth;
- Parch tuag at yr amgylchedd hanesyddol a naturiol;
- Cynorthwyo i atgyfnerthu a chryfhau canolfan dwristiaeth gyfredol a gwneud gwell defnydd o dir drwy atgyfnerthu ardaloedd o weithgarwch twristiaeth gyfredol (atyniadau i dwristiaid, marina ac ati);
- Cyfoethogi tir addas a ddatblygwyd o'r blaen (tir llwyd);
- Rhan o gynllun ar gyfer arallgyfeirio amaethyddol a chefnogi'r economi wledig.

3.2 Ystyriaethau Tirwedd/Amgylcheddol

(Polisi TWR 3 maen prawf 1; Polisi TWR 5 maen prawf 1)

- 3.2.1 Mae lleoliad a chymeriad y dirwedd, nodweddion naturiol ac yr amgylchedd adeiladol, argaeledd olygfeydd, gosodiad y safle a sgrinio yn ystyriaethau pwysig wrth asesu cynigion twristiaeth. Noda polisiau'r CDLI ar y Cyd y dylid lleoli datblygiadau newydd mewn lleoliad anymwrthiol. Mae lleoliad anymwrthiol wedi'i ddiffinio yn y cynllun fel un sydd wedi'i sgrinio'n dda gan nodweddion tirwedd gyfredol ac/neu ble y gellir cydweddu unedau yn rhwydd yn y dirwedd heb yr angen am nodweddion gwneud gormodol.
- 3.2.2 Datgan Polisi PCYFF4: Dylunio a Thirwedd, y dylai'r holl gynigion integreiddio gyda'r hyn sydd o'u cwmpas. Gwrthodir cynigion na fyddant yn dangos (trwy ddefnyddio dulliau sy'n gyson â natur, lleoliad a graddfa'r datblygiad arfaethedig) sut roddwyd ystyriaeth i faterion tirwedd o'r cychwyn fel rhan o'r cynnig dylunio. Mae'r polisi yn rhoi arweiniad ar gynnwys cynllun tirlunio, a dylai, ble bo'n berthnasol:
1. Dangos sut mae'r datblygiad arfaethedig wedi rhoi ystyriaeth ddyledus i'r Asesiad Ardal Cymeriad y Dirwedd neu Asesiad Ardal Cymeriad y Morlun;
 2. Dangos sut mae'r datblygiad arfaethedig yn parchu cyfuchlinau naturiol y dirwedd;
 3. Dangos sut mae'r datblygiad arfaethedig yn parchu ac yn amddiffyn safbwyntiau lleol a strategol;
 4. Parchu, cadw ac ychwanegu at unrhyw nodweddion naturiol cadarnhaol sy'n bodoli, neu dirweddau neu unrhyw nodweddion eraill ar y safle;
 5. Adnabod coed, gwrychoedd, cyrsiau dŵr a nodweddion topograffi i gael eu cadw;
 6. Rhoi cyfiawnhad dros amgylchiadau lle nad oes modd osgoi tynnu / colli coed, gwrychoedd, cyrsiau dŵr a nodweddion topograffi gan gyflwyno manylion o'r hyn a roir yn eu lle;
 7. Darparu manylion unrhyw dirweddau newydd arfaethedig yn ogystal â rhaglen o waith plannu graddol;
 8. Dangos bod unrhyw blannu newydd arfaethedig yn cynnwys rhywogaethau planhigion a choed cynhenid lleol yn bennaf ac nad yw'n cynnwys unrhyw rywogaethau ymwrthiol estron;

9. Sicrhau bod y detholiad o rywogaethau a lleoliad y plannu yn caniatáu i goed dyfu i'w huchder aeddfed heb beri niwed i adeiladau, gwasanaethau nac unrhyw blannu arall gerllaw; a
 10. Darparu tirlunio ar wynebau hydraiddd caled.
- 3.2.3 Ble bo'n briodol, dylid darparu deunydd gweledol, asesiad ardrawiad gweledaeth a tirwedd, lle'n briodol, a *photomontages* sydd wedi eu cymryd o safbwyntiau a gytunir gan yr ACLI er mwyn ddangos unrhyw effeithiau gweledol posib datblygiad ynghyd â mesurau lliniaru i gyfarch unrhyw effeithiau a adnabyddir.
- 3.2.4 Dylid cyflwyno Cynllun Tirweddu gan berson gymwys ynghyd a'r cais. Fe fydd amodau yn cael eu defnyddio er mwyn sicrhau fod y cynlluniau tirweddu a gytunir arnynt yn cael ei gweithredu cyn i'r datblygiad fod yn weithredol a'u bod yn cael eu cynnal am byth.
- 3.2.5 Fe fydd yna leoliadau mewn cefn gwlad agored h.y. ble nad oes yna sgrinio naturiol sefydledig neu pan fo'r datblygiad wedi ei leoli mewn man amlwg ble na all unrhyw tirweddu o sylwedd liniaru'r effaith.
- 3.2.6 Bydd disgwyl i ymgeiswyr ddangos sut maent wedi ystyried y wybodaeth a ddarperir gan Strategaeth Tirlun Gwynedd³, Strategaeth Tirlun Ynys Môn⁴, Sensitifrwydd a Strategaeth Tirwedd Cyffredinol⁵ a'r adnodd LANDMAP⁶. Mae LANDMAP yn adnodd tirlun Cymru gyfan ble mae nodweddion y dirwedd, rhinweddau a dylanwadau ar y dirwedd oll yn cael eu cofnodi a'u harfarnu. Mae'n cynnwys arolygon manwl ar gyfer ardaloedd unigol a elwir yn Ffeiliau Casglwyr. Gweler enghraifft o ffeil casglwr yn Atodiad 2.
- 3.2.7 O fewn yr AHNE ac ATA fe ddylai unrhyw ddatblygiad roddi ystyriaeth i rhinweddau arbennig yr AHNE a'r ATA. Bydd ceisiadau sy'n cael effaith sylweddol ar u rhinweddau arbennig yn cael eu gwrthod.

Mae rhagor o wybodaeth am y rhinweddau arbennig ar gael

- Cynllun Rheoli AHNE Llyn: <https://www.ahne-llyn-aonb.org/7/cy-GB/Rheoli-r-AHNE>
- Cynllun Rheoli AHNE Ynys Môn (2105-2020): <https://www.ynysmon.gov.uk/documents/Dogfennau-Cy/Cefn-Gwlad/Adolygiad-Cynllun-Rheoli-2015-2020-AHNE-Ynys-Môn.pdf>
- Adolygiad o Ardaloedd Tirwedd Arbennig yng Ngwynedd a Môn: [https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Strategaethau-a-pholisiau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Polisi-cynllunio/Dogfennau-cefndirol/Adolygiad-o-ATA-yng-Ngwynedd-a-Môn-\(DC.008\).pdf](https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Strategaethau-a-pholisiau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Polisi-cynllunio/Dogfennau-cefndirol/Adolygiad-o-ATA-yng-Ngwynedd-a-Môn-(DC.008).pdf)

3 [https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Landscape-Sensitivity-and-Capacity-Assessment-\(DC.020\).pdf](https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Landscape-Sensitivity-and-Capacity-Assessment-(DC.020).pdf)

4 [https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Angesey-Landscape-Strategy---Update-2011-\(DC.011\).pdf](https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Angesey-Landscape-Strategy---Update-2011-(DC.011).pdf)

5 [https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Gwynedd-Landscape-Strategy-Update-2012-\(DC.010\).pdf](https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Gwynedd-Landscape-Strategy-Update-2012-(DC.010).pdf)

6 <https://landmap-maps.naturalresources.wales/>

3.3 Ystyriaethau iaith Gymraeg

(Polisi PS 1; Polisi PS 5 maen prawf 4)

- 3.3.1 Mae'r iaith Gymraeg yn chwarae rhan bwysig ym mywyd cymdeithasol, diwylliannol ac economaidd trigolion ac ymwelwyr yn ardal y Cynllun. Pan fo datblygiad yn cael ei gynnig, rhaid ystyried cyfoethogi a gwarchod yr iaith a'r diwylliant. Mae Polisi Strategol PS1 yn nodi'r cyd-destun ar gyfer yr asesiad o effaith bosib y cynigion ar yr iaith a diwylliant (gweler Atodiad 1).
- 3.3.2 O ran datblygiadau twristiaeth, bydd angen Datganiad iaith Gymraeg fydd yn gwarchod, hyrwyddo a chyfoethogi'r iaith Gymraeg o ran y cynigion mwy sy'n ymwneud â chyflogi mwy na 50 o bobl ac/neu gydag ardal o 1,000 metr sgwâr. Bydd disgwyl i'r holl gynigion, waeth beth fo'u math, eu maint na'u lleoliad, gydymffurfio â maen prawf 4 a 5 o PS1 sef y gofyn am gynllun arwyddion dwyieithog i ymdrin â'r holl arwyddion gweithredol yn y parth cyhoeddus sy'n cael eu cynnig mewn cais cynllunio gan gyrrff cyhoeddus a chan gwmnïau masnachol a busnesau. Disgwylir i enwau Cymraeg presennol gael eu cadw ac i enwau Cymraeg priodol gael eu defnyddio ar gyfer datblygiadau newydd.
- 3.3.3 Noda Maen Prawf 3 PS1 y bydd Cynghorau yn gwrthod cynigion fyddai'n achosi niwed arwyddocaol i gymeriad a chydbwysedd iaith cymuned na ellir ei osgoi na'i liniaru'n addas gan fecanweithiau cynllunio priodol.
- 3.3.4 Gweler gwybodaeth bellach ar yr uchod yn y CCA "Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy".

4.0 Llety Gwyliau Gwasanaeth a Hunan-wasanaeth Parhaol

Mae Polisi TWR 2: Llety Gwyliau (gweler Atodiad 1) yn darparu'r prif fframwaith polisi ar gyfer darparu cyfleusterau llety gwyliau gwasanaeth a hunanwasanaeth parhaol newydd neu ymestyn rhai presennol. Mae'r prif ystyriaethau polisi fel a ganlyn:

- Math o Unedau
- Graddfa'r datblygiad
- Trosi adeiladau presennol
- Tir addas a dd atblygwyd eisoes
- Estyniadau i ddatblygiadau llety gwyliau parhaol presennol
- Gorddarpariaeth o ddatblygiadau gwyliau hunan-arlwygo parhaol
- Amodau Cynllunio

4.1 Math o unedau

- 4.1.1 Mae'r mathau o unedau sydd yn cael eu hystyried o dan y polisi yma yn cynnwys adeiladau parhaol sy'n cael eu hadeiladu ar y safle dros gyfnod o amser yn hytrach na chael eu cario yno fel uned rhagsaerniol (prefabricated), ble fo yna gysylltiad ffisegol ynghlwm a'r ddaear a ble fo'r adeiladwaith yn awgrymu elfen o sefydlogrwydd sy'n golygu y byddai rhaid dymchwel (yn hytrach nag ddatgymalu) a ni ellir eu hailadeiladu mewn manau eraill.

4.2 Graddfa'r datblygiad

- 4.2.1 Noda Maen Prawf ii TWR 2 y dylai graddfa pob datblygiad arfaethedig fod yn briodol gan ystyried y safle, y lleoliad a/neu'r anheddiad dan sylw. Er mwyn sicrhau y cyflawnir hyn, bydd disgwyl i'r ymgeisydd ddangos bod y cynnig yn rhoi ystyriaeth lawn i gymeriad y safle a'r ardal o'i amgylch a pherthynas bresennol neu bosib y safle gydag unrhyw bwyntiau gweledol, golygfeydd neu adeiladau hanesyddol pwysig ac ati. Dylai'r asesiad hwn fod yn gymesur â graddfa a chyd-destun y cynigion. Yn unol â pholisi cynllunio cenedlaethol, disgwylir y bydd datblygiadau newydd ar raddfa fawr wedi'u lleoli o fewn aneddiadau presennol neu ar dir addas a ddatblygwyd o'r blaen, sydd â seilwaith i wasanaethu'r datblygiad yn barod, a gwarchod cefn gwlad agored rhag datblygiad amhriodol. Mae'r ffactorau i'w hystyried wrth asesu graddfa cynnig yn cynnwys:

1. Bod y safle o faint digonol ar gyfer y cynnig heb gyfaddawdu unrhyw ddarpariaeth briodol o gyfleusterau atodol megis tirlunio meddal ac ardaloedd parcio a gwasanaethu. (Gweler polisi PCYFF4, Atodiad 1).
2. Bod graddfa'r datblygiad yn cydweddu ac yn ffitio'n gyfforddus i'w amgylchfyd (Gweler polisi PCYFF 3, Atodiad 1).
3. Yn unol ag egwyddorion hyrwyddo datblygiad cynaliadwy, mae'n bwysig lleoli datblygiadau graddfa fawr (gan gynnwys rhai ar safleoedd a ddatblygwyd eisoes), a allai gynyddu nifer y siwrneiau a wneir gan gerbydau preifat, mor agos â phosib i'r canolfannau gwasanaeth sydd wedi'u hadnabod yn hierarchaeth aneddiadau'r cynllun, neu o fewn pellter cerdded diogel rhesymol iddynt, a/neu o fewn pellter cerdded rhesymol i gyfnewidfeydd neu lwybrau cludiant cyhoeddus, pan fo hynny'n bosib. Wrth asesu agweddau cludiant cynigion bydd yr ACLI yn cydbwysu'r angen swyddogaethol am leoliad y cynnig a'i fudd i'r economi leol yn erbyn yr angen i hyrwyddo'r dulliau cludiant mwyaf cynaliadwy.
4. Nad yw graddfa'r datblygiad yn effeithio'n andwyol ar gymeriad diwylliannol y gymuned leol ond yn gymesur i faint a chymeriad unrhyw adeiladau/busnes neu anheddiad sydd wedi'i leoli'n gyfagos.

4.3 Trosi adeiladau presennol

4.3.1 Wrth asesu ceisiadau cynllunio ar aildefnyddio neu addasu adeilad i lety gwyliau gwasanaeth neu hunanwasanaeth, y brif ystyriaeth fydd p'un a yw natur a graddfa'r defnydd newydd a gynigir ar gyfer yr adeilad yn dderbyniol mewn termau cynllunio. Fe ellir gweld gwybodaeth bellach yn yr CCA "Addasu Adeiladau Gwledig yng Nghefn Gwlad".

4.3.2 Mae'r hyn a ganlyn yn rhestr o faterion a ystyrir er mwyn asesu addasrwydd yr adeilad i'w ddefnyddio yn benodol fel llety gwyliau:

- i. Mae'r adeilad yn strwythurol gadarn ac mae modd ei drosi heb waith ailadeiladu mawr neu ailadeiladu'n llwyr, estyniadau mawr neu addasiadau mawr;
- ii. Mae'r adeilad yn addas ar gyfer y defnydd penodol;
- iii. Bod unrhyw nodweddion teilwng sydd yn yr adeilad yn cael eu cadw a bod unrhyw nodweddion o bwysigrwydd hanesyddol neu bensaernïol yn cael eu diogelu;
- iv. Gwarchod buddion bioamrywiaeth fel ystlumod;
- v. Nad yw'r trosiad yn arwain at effeithiau annerbyniol ar strwythur, ffurf, cymeriad neu osodiad pan fo'r adeilad o ddiddordeb hanesyddol ac/neu bensaernïol;
- vi. Mae'r trosiad yn parchu cymeriad, graddfa a gosodiad yr adeilad presennol;
- vii. Mae eu ffurf, swmp a'r dyluniad cyffredinol yn cydweddu â'r ardal o'u cwmpas;
- viii. Nid yw'r trosiad yn arwain at wasgaru gweithgarwch ar y fath raddfa fel ei fod yn cyfaddawdu bywiogrwydd trefi a phentrefi;
- ix. Yr angen am wasanaethau newydd yn yr eiddo;
- x. Er na fyddai angen ystyried fel arfer p'un a oes angen yn parhau am yr adeilad ar gyfer ei ddibenion cyfredol, byddai'n briodol ymchwilio (a) hanes yr adeilad i sefydlu p'un a gafodd erioed ei ddefnyddio ar gyfer y dibenion yr honnwyd iddo gael ei adeiladu, ac/neu (b) effaith ei golli ar eiddo cyffiniol / cyfagos (e.e. colli unrhyw adeiladau cwrtil);
- xi. Cydweddiad y defnydd arfaethedig â defnyddiau eiddo presennol cyffiniol / gerllaw o ran sŵn, aflonyddwch traffig, diffyg preifatrwydd ar gyfer unrhyw eiddo cyffiniol / gerllaw;
- xii. Effaith yr adeilad presennol ar y dirwedd o ran mwynderau gweledol a p'un a fyddai'r cynnig yn sicrhau gwelliant yn ymddangosiad allanol yr adeilad.
- xiii. Ni fyddai'r bwriad yn niweidio mwynderau'r gymdogaeth,

4.3.3 Rhaid i unrhyw gais i drosi adeilad presennol gynnwys arolwg strwythurol llawn gan berson cymysgedig sydd yn nodi bod yr adeilad yn strwythurol addas i gael ei drosi heb waith ailadeiladu, addasu ac estyniadau sylweddol. Fe fydd rhaid i'r arolwg strwythurol gyfeirio at y cynlluniau arfaethedig h.y. fod yr adeilad yn gallu ymdopi a'r gwaith a fwriedir, ac fe ddylid cynnwys pyllau arbrawf (trial pit) er mwyn sicrhau fod y materion sylfaenol yn wybyddus, e.e. pa fath o sylfaen sy'n bodoli, oes angen ategion (underpinning) ayyb.

4.3.4 Gweler canllawiau pellach mewn canllawiau polisi cynllunio cenedlaethol. Noda baragraff 3.2.1 NCT 23: Datblygiad Economaidd⁷ bod gan aildefnyddio ac addasu adeiladau gwledig sy'n bodoli eisoes rôl bwysig i'w chwarae mewn diwallu anghenion ardaloedd gwledig ar gyfer datblygiadau masnachol a diwydiannol, a thwristiaeth, chwaraeon a hamdden. Wrth gydnabod hyn, mae disgwyl i awdurdodau cynllunio lleol fabwysiadu dull cadarnhaol o weithredu wrth drawsnewid adeiladau gwledig at

⁷ <http://gov.wales/docs/desh/policy/140207tan-23-economic-development-cy.pdf>

ailldefnydd busnes, yn enwedig yr adeiladau hynny sydd wedi'u lleoli ar gampysau adeiladau fferm neu wrth eu hymyl.

4.4 Tir addas a ddatblygwyd o'r blaen

- 4.4.1 O ran cynigion am atyniadau newydd i ymwelwyr a llety gwyliau gwasanaeth a hunanwasanaeth, bydd rhaid i bob cynnig datblygu fod wedi'i leoli naill ai o fewn ffin ddatblygu neu ar dir addas a ddatblygwyd o'r blaen. Mae'r CDLI ar y Cyd yn defnyddio'r diffiniad o dir a ddatblygwyd o'r blaen a welir ym Mholisi Cynllunio Cymru (Argraffiad 9, Tachwedd 2016: Ffigur 4.4) sy'n nodi:

Tir a ddatblygwyd o'r blaen yw tir y mae arno neu yr oedd arno adeiladwaith parhaol (ac eithrio adeiladau amaethyddol neu goedwigaeth) a seilwaith wyneb sefydlog yn gysylltiedig ag ef. Cynhwysir cwrtil (gweler nodyn 1 isod) y datblygiad, ac adeiladau diogelwch hefyd, a thir a ddefnyddiwyd i gloddio mwynau a gwaredu gwastraff (gweler nodyn 2 isod) lle na wnaethpwyd darpariaeth ar gyfer ei adfer drwy weithdrefnau rheoli datblygu.

Ni chynhwysir y rhain yn y diffiniad:

- tir ac adeiladau a ddefnyddir ar hyn o bryd at ddibenion amaethyddol neu goedwigaeth;
- tir mewn ardaloedd adeiledig nas datblygwyd o'r blaen – e.e. parciau, meysydd chwaraeon a rhandiroedd – hyd yn oed pe bai'r ardaloedd hyn yn cynnwys rhai nodweddion trefol fel llwybrau, pafiliynau ac adeiladau eraill;
- tir lle mae olion unrhyw adeiladwaith neu weithgaredd wedi ymdoddi i'r dirwedd gydag amser fel gellir ystyried yn rhesymol eu bod yn rhan o'r amgylchedd naturiol;
- tir a ddatblygwyd o'r blaen sy'n cyfrannu at gadwraeth natur a hynny i raddau a allai fod yr drech na'r angen am ailldefnyddio'r safle;
- tir a ddatblygwyd o'r blaen a ddefnyddiwyd wedyn fel amwynder.

Nodiadau:

1. Y diffiniad o gwrtil yw'r darn o dir sydd ynghlwm wrth adeilad. Diffinnir yr holl dir oddi mewn cwrtil y safle hefyd fel tir a ddatblygwyd o'r blaen. Fodd bynnag, nid yw hyn yn golygu y dylai holl arwynebedd y cwrtil gael ei ailddatblygu. Er enghraifft, pan nad yw troed adeilad ond yn cymryd cyfran o safle, ac y mae'r gweddill ohono'n dir agored (ysbyty er enghraifft), fel rheol ni ddylid datblygu'r safle cyfan hyd at derfyn y cwrtil. Dylai'r awdurdod cynllunio lleol ddyfarnu ynghylch patrwm y safle yn y cyd-destun hwn, gan gadw mewn cof ystyriaeth cynllunio eraill megis polisiâu i ddiogelu mannau agored a chaeau chwarae neu ddatblygu yng nghefn gwlad. Dylid ystyried ffactorau megis perthynas y safle â'r ardal o'i gwmpas a'r angen am fannau agored, lleiniau clustogi a mannau wedi eu tirweddu ar y safle.
2. Mae hyn yn ymwneud â safleoedd mwynau a gwastraff a fyddai heb eu hadfer fel arall ar ôl eu defnyddio, am nad oedd y caniatâd cynllunio ar eu cyfer yn cynnwys amod i'w hadfer. Adferir pob safle arall o'r fath i statws maes glas, yn rhinwedd yr amod gynllunio.

- 4.4.2 Unwaith y sefydlir bod y datblygiad wedi'i leoli ar dir a ddatblygwyd o'r blaen (yn unol â'r diffiniad yn y blwch uchod), rhaid cynnal asesiad o'i addasrwydd. Mae'r ffactorau sy'n diffinio addasrwydd y tir a ddatblygwyd o'r blaen yn cynnwys:

- Lleoliad - gan fod y cynllun yn hyrwyddo datblygiad cynaliadwy, ni ystyrir bod cynigion sy'n cynnwys datblygu ar ddatblygiad sydd wedi'i lleoli'n wael yn alinio â dull y Polisi. Yn unol â pholisi cynllunio cenedlaethol, disgwylir y bydd datblygiadau newydd wedi'u lleoli o fewn neu yn agos at aneddiadau presennol, sydd â seilwaith i wasanaethu'r datblygiad yn barod ac sy'n hygyrch drwy ddulliau cludiant cynaliadwy.
- Natur y tir a ddatblygwyd o'r blaen - yn aml, gellir ystyried datblygiad trefol (ei natur a'i ymddangosiad) yn y chefn gwlad agored yn rhywbeth estron yn ei amgylchfyd naturiol ac felly dylid rhoi ystyriaeth ofalus i effaith gweledol/tirwedd datblygiad o'r fath, h.y. bydd adeiladau newydd sydd wedi'u lleoli uwchben llinell y crib neu sydd ar ben clogwyn/ lleoliad y crib neu sydd a fyddai fel arall yn nodwedd amlwg annerbyniol yn y dirwedd. Dylid sicrhau na fydd unrhyw ddatblygiad arfaethedig yn cael effaith sylweddol fwy ar gymeriad ac ar ba mor agored yw'r ardal o gwmpas o gymharu â'r tir a ddatblygwyd o'r blaen.

4.4.3 Rhaid i bob cais i ddymchwel ac ailadeiladu adeilad presennol gynnwys arolwg strwythurol er mwyn asesu cyflwr strwythurol yr adeilad presennol i ganfod p'un a oes modd ei droi ai peidio. Nid bwriad y polisi yw caniatáu i adeilad strwythurol cadarn gael ei ddymchwel er mwyn creu tir llwyd newydd.

4.5 Estyniadau i ddatblygiadau busnes llety gwyliau parhaol presennol

4.5.1 Rhaid i unrhyw gais am estyniadau i ddatblygiadau llety gwyliau parhaol presennol brofi bod cysylltiad sefydlog rhwng y datblygiad arfaethedig a phresennol, h.y. ei fod yn ffurfio rhan o'r un uned cynllunio, rhaid bod yn rhan o'r un busnes a bod y cais i ymestyn y busnes llety gwyliau yn rhan o gynllun ehangach i wella'r cynnig busnes a thwristiaid yn ardal y Cynllun.

4.5.2 Rhaid i raddfa a dyluniad y datblygiad arfaethedig fod yn gymesur a'r busnes presennol.

4.6 Cyflenwad presennol / Gorddarpariaeth o ddatblygiadau gwyliau hunan-arlwyio parhaol

4.6.1 Mae nifer yr unedau llety gwyliau mewn rhai cymunedau yn ardal y cynllun yn sylweddol uchel yn barod ac fe all hyn gael effaith andwyol ar gymeriad diwylliannol y cymunedau lleol hynny. Mae maen prawf v. o Bolisi TWR2 yn ymwneud â'r gorddarpariaeth o lety gwyliau parhaol.

4.6.2 Mae'r meini prawf sydd yn gymorth wrth ddiffinio gorddarpariaeth o fewn cymunedau yn cynnwys:-

- Os ydi'r unedau llety gwyliau yn cael ei wasgaru'n gyson ar draws yr anheddle, ni fyddai'n arwain at ardaloedd o eiddo gwag yn ystod misoedd y gaeaf.
- Fe allai nifer uchel o unedau lety gwyliau o fewn anheddle newid cymeriad yr anheddle ac fe allai arwain at golli cymuned wrth i nifer o'r unedau hyn fod yn wag yn ystod cyfnodau tawel.
- Gall effeithio ar fwynderau trigolion lleol e.e. cwynion yn ymwneud a sŵn, cynnydd mewn traffig ayyb.
- Diffyg cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol gan fod busnesau lleol yn darparu ar gyfer anghenion ymwelwyr yn fwy nag anghenion trigolion lleol.

- 4.6.3 Er mwyn cefnogi'r holl geisiadau ar gyfer datblygu llety gwyliau hunanwasanaeth, bydd angen i bob ymgeisydd gyflwyno cynllun busnes manwl, sy'n dangos cadernid y cynllun arfaethedig ac er mwyn profi cydymffurfiaeth â maen prawf v. y polisi.
- 4.6.4 Diben y cynllun busnes yw galluogi'r Awdurdod i asesu p'un a oes gan y cynllun siawns gwirioneddol o fod yn hyfyw ai peidio, nad ydyw'n sbeciannol ei natur, ac y byddai'n helpu i sicrhau nad oes unrhyw fylchau'n bodoli byddai'n caniatáu ailddatblygu adeiladau presennol yng nghefn gwlad ar gyfer defnydd gwyliau, ac yna'u caniatáu i'w trosi i ddefnydd preswyl os gwelir nad ydynt yn hyfyw fel defnydd gwyliau.

Y cynllun busnes

- 4.6.5 Ni ddisgwylir i'r Cynllun Busnes fod yn ddogfen faith a chymhleth, fodd bynnag, bydd angen gwybodaeth fanwl wedi'i chefnogi gan wybodaeth feintiol ac ansoddol (fel sy'n berthnasol). Yn ogystal, mae angen i lefel y manylion/gwybodaeth a ddisgwylir i fod wedi'i chynnwys yn y Cynllun Busnes fod yn gymesur â'r cynnig. Dylid cynnwys ac atodi tystiolaeth sy'n cefnogi unrhyw ragdybiaethau yn y Cynllun Busnes fel sy'n briodol yn y Cynllun.
- 4.6.6 Dylai'r Cynllun Busnes gael ei baratoi gan unigolyn/cwmni cymwys. Er enghraifft, gallai'r rhai sy'n ymgymryd â'r Cynllun Busnes fod yn Bensaer, Cynlluniwr Proffesiynol, Syrfêwr Siartredig, Ymgynghorydd Ariannol neu'n arbenigwr yn y maes twristiaeth (neu gyfuniad o'r unigolion hyn) gyda mewnbwn yr ymgeisydd o ran gweledigaeth y busnes ar gyfer y dyfodol. Dylai'r 'Cynllun Busnes' nodi'n glir pwy sydd wedi ymgymryd â'r Cynllun ynghyd â chymhwyster yr unigolyn o ran ymgymryd â'r gwaith.
- 4.6.7 Bydd yr holl Gynlluniau Busnes yn cael eu hasesu gan y Swyddog Cynllunio mewn ymgynghoriad â swyddogion cymwys yn y Cyngor. Efallai y bydd angen cymorth pellach gan arbenigwyr allanol a hynny ar gost yr ymgeisydd.
- 4.6.8 Er mwyn rhoi cyngor i ymgeiswyr o ran pa wybodaeth y dylid ei chynnwys yn y Cynllun Busnes, mae templed wedi'i gynnwys yn atodiad 4. Noder nad yw'r templed yn gynhwysfawr ond mae'n rhoi arweiniad ar y math o wybodaeth sydd ei hangen. Mae'r templed hwn yn addasiad o ganllawiau a roddir gan Fusnes Cymru <https://businesswales.gov.wales/starting-up/cy/cynllun-busnes>

4.7 Ceisiadau i ddileu Amodau Deiliadaeth

- 4.7.1 Gosodir amod cynllunio ar bob cais yn nodi mae ar gyfer defnydd llety gwyliau yn unig y bydd yr eiddo'n cael ei ddefnyddio ar ei gyfer. Mae nifer o'r adeiladau hyn wedi'u lleoli yng nghefn gwlad agored, ymhell oddi wrth aneddiadau a nodwyd yn y CDLI ar y Cyd, mewn ardaloedd ble na fyddai datblygiadau anheddol fel arfer yn cael ei ganiatáu. Os dderbynnir tystiolaeth rymus yn profi fod yr eiddo bellach ddim yn hyfyw fel llety gwyliau yn unol â chanllawiau polisi cynllunio cenedlaethol, bydd angen ymgymryd â phrawf dilyniannol er myn rheoli meddiannaeth yr eiddo. Yn y lle cyntaf, bydd angen i'r ymgeisydd ddangos rhesymau cynllunio cadarn na ellir addasu'r eiddo ar gyfer defnydd cyflogaeth amgen. Yna, os gellir profi nad oes yna ddefnyddiau cyflogaeth amgen ar gyfer yr adeilad yna fe allai o bosib fod yn addas ar gyfer gweithwyr sydd yn gweithio mewn menter wledig yn lleol ac nad oes yna unrhyw anheddau sy'n bodoli eisoes ar gael ar gyfer y mentrau hyn (yn amodol ar ganiatâd cynllunio).
- 4.7.2 Yn olaf, os yw'r ACLI yn fodlon nad oes dim gweithwyr menter wledig gymwys sy'n chwilio am lety, bydd y cymhwysedd yn cael ei ymestyn i bobl leol a fyddai'n gymwys

i'w hystyried ar gyfer tai fforddiadwy. Yn y cyswllt hwn, dylid derbyn barn ar y Gwasanaeth Tai mewn perthynas a'r angen lleol am dai fforddiadwy.

- 4.7.3 Oherwydd y rhesymau yma fe gyfyngir meddiannaeth yr eiddo fel a chanlyn: Bydd yr uned(au) gwyliau yn cael ei meddiannu ar gyfer defnyddiau gwyliau yn unig a ni fydd yn cael ei feddiannu fel unig neu brif fan preswyl yr unigolyn. Dylai perchnogion / gweithredwyr yr uned(au) gwyliau gadw cofrestr gyfredol yn cofnodi enwau'r holl berchnogion/meddianwyr yr uned(au) gwyliau ar y safle ac o'r prif gyfeiriad cartref ac fe ddylem sicrhau fod yr wybodaeth ar gael ar bob amser rhesymol i'r Awdurdod Cynllunio Lleol.

Os gellir dangos nad yw'r defnydd gwyliau bellach yn hyfyw mwyach, ystyrir y defnydd a ganlyn:

- a) defnydd cyflogaeth amgen addas, neu gael ei feddiannu gan berson yn unigol neu yn bennaf ar fenter wledig yn yr ardal leol; lle mae/lle'r oedd angen swyddogaethol wedi'i ddiffinio; neu os gellir dangos nad oes unrhyw ddefnydd cyflogaeth amgen cymwys iddo;
 - b) I'r rhai fyddai'n gymwys i'w hystyried ar gyfer tai fforddiadwy o dan bolisiau tai'r awdurdod lleol; neu os gellir dangos nad oes unigolion yn gymwys ar gyfer meddiannaeth o dan (a);
 - c) gweddwon, gwŷr gweddw neu bartneriaid sifil o'r uchod ac unrhyw ddibynyddion y preswylwyr.
- 4.7.4 Ni ddylai maint yr unedau gwyliau newydd neu sy'n cael ei drosi fod yn ormodol o ran ei faint neu efallai na fyddai'n fforddiadwy, os ar gyfer pwy bynnag reswm fod y llety gwyliau ddim bellach yn hyfyw. Sylwer fod hyn yn berthnasol i eiddo sy'n cael eu adnabod fel defnydd C3 yn y gorchymyn dosbarth defnydd.

4.8 Newid Defnydd Gwestai Presennol

- 4.8.1 Mae maen prawf 2 o Bolisi Strategol PS 14: Yr Economi Ymwelwyr yn nodi y bydd y Cynghorau yn cefnogi cynigion datblygu ar gyfer sector dwristiaeth drwy gydol y flwyddyn drwy warchod a gwella'r ddarpariaeth o lety gwasanaethol. Bydd ceisiadau ar gyfer newid defnydd gwestai yn cael eu gwrthod oni bai fod yna dystiolaeth gadarn yn cael ei gyflwyno sydd yn datgan fod y gwesty ddim bellach yn hyfyw.
- 4.8.2 Os yw'r gwesty yn wag a ddim bellach yn gweithredu fel busnes fe ddylai'r ymgeisydd brofi fod yna ymdrech gwirioneddol wedi bod i farchnata'r uned am gyfnod o leiaf 12 mis ar gyfer defnydd gwesty.
- 4.8.3 Dylai'r dystiolaeth gynnwys copïau o'r hysbysiad marchnata/gwerthu o'r gwesty ynghyd a chadarnhad ysgrifenedig gan yr arwerthwr gwerthu mewn perthynas â'r diddordeb/cynigion sydd wedi bod. Dylid sicrhau fod y strategaeth marchnata i werthu'r busnes wedi targedu'r farchnad fwyaf addas h.y. y defnydd o asiantau arbenigol sydd hefo profiad o farchnata a gwerthu gwestai.
- 4.8.4 Wrth ystyried cynigion a fyddai'n arwain at newid defnydd gwestai, fe fydd yn angenrheidiol derbyn tystiolaeth ariannol fod y busnes presennol ddim yn hyfyw. Dylid cyflwyno Adroddiad Ariannol sydd yn profi fod y busnes ddim yn ariannol hyfyw mwyach a ni ddisgwylir y gallai fod yn economaidd hyfyw yn y dyfodol.

5.0 Safleoedd Carafanau Sefydlog, Sialé a Llety Gwersylla Amgen Parhaol

Mae Polisi TWR 3: Safleoedd Carafanau Sefydlog, Sialé a Llety Gwersylla Amgen Parhaol (gweler Atodiad 1) yn darparu'r prif fframwaith polisi ar gyfer darparu safleoedd newydd neu ymestyn rhai presennol. Mae'r prif ystyriaethau polisi fel a ganlyn:

- Math o unedau
- Datblygiadau ar wahân
- Ceisiadau am unedau sengl ar wahân
- Dwysâd arwyddocaol
- Ardaloedd rheoli newid arfordirol
- Defnyddio carafanau sefydlog a siales er dibenion preswyl

5.1 Math o Unedau

5.1.1 Y math o unedau sy'n dderbyniol dan y polisi hwn yw unedau y mae modd eu datgymalu a'u hail-adeiladu rywle arall os oes angen, gan gynnwys unedau parod nad oes gofyn am lawer o waith adeiladu arnynt ar y safle.

- Carafán - strwythur a ddyluniwyd fel trigfan i fodau dynol y gellir ei symud o un lle i'r llall fel y'i diffinnir yn y Ddeddf Meysydd Carafanau a Rheoli Datblygiad 1960 (a addaswyd gan Ddeddf Safleoedd Carafanau 1968).
- Sialé - uned barod lled-barhaol un-llawr y gellir ei datgymalu a'i hailadeiladu rywle arall.
- Llety Gwersylla Amgen Parhaol - Mae'r rhain yn unedau, yn sgil pa mor barhaol ydyn nhw, eu hymlyniad ffisegol i'r ddaear ac yn sgil natur eu dyluniad, na ellir eu tynnu'n gyfan oddi ar y safle pan nad ydynt yn cael eu defnyddio.

5.2 Datblygiadau ar wahân

5.2.1 Ni ystyrir bod ceisiadau am garafanau neu siale sengl ar wahân a leolir mewn cae neu o fewn cwrtill annedd breswyl heb unrhyw gyfleusterau cysylltiedig yn ddatblygiad o ansawdd uchel ac felly nid ydynt yn alinio â Pholisi TWR 3. Nid yw'r mathau hyn o ddatblygiadau yn cyfoethogi math ac ansawdd y cynnig twristiaeth yn ardal y cynllun ac fe all effeithiau cronus y fath ddatblygiadau gael effaith negyddol ar y dirwedd.

5.3 Dwysâd arwyddocaol

5.3.1 Mae Polisi TWR 3 yn nodi mai'r unig adeg y caniateir cynigion am ddatblygiadau carafanau sefydlog neu sialé y tu allan i'r Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) a'r Ardaloedd Tirwedd Arbennig (ATA) yw pan fo'r cynnig yn cydymffurfio â'r meini prawf sydd wedi'u nodi yn y polisi. Noda'r maen prawf cyntaf fel a ganlyn:-

"i) gellir profi nad yw'n arwain at ormodedd o safleoedd carafanau sefydlog neu safleoedd sialé neu safleoedd llety gwersylla amgen parhaol yn yr ardal leol."

5.3.2 Er mwyn diffinio 'gormodedd' o fewn cylch gwaith Polisi TWR 3, mae'r eglurhad i'r Polisi yn cyfeirio at 'Astudiaeth Capasiti a Sensitifrydd y Dirwedd yn Ynys Môn, Gwynedd

a Pharc Cenedlaethol Eryri' (Gillespies, 2014) ⁸. O fewn yr astudiaeth mae pob 'Ardal Cymeriad y Dirwedd' (fel y'i diffinnir gan Strategaeth Tirwedd Ynys Môn⁹ a Strategaeth Tirwedd Gwynedd¹⁰) yn cael ei hasesu i bennu capasiti cyffredinol y dirwedd ar gyfer datblygiadau parciau carafán a sialé pellach. Wrth ystyried ceisiadau am ddatblygiadau newydd, dylid felly gyfeirio at gapasiti'r dirwedd leol fel y'i nodir yn yr Astudiaeth Capasiti a Sensitifrwydd y Dirwedd.

5.3.3 Mae'r tablau yn Atodiad 3 yn nodi'r teipoleg amrywiol ar gyfer datblygiadau parciau carafán a sialé ynghyd â chapasiti a sensitifrwydd cyffredinol ar gyfer pob Ardal Cymeriad y Dirwedd. Mae'r mapiau yn Atodiad 3 yn dangos pob Ardal Cymeriad y Dirwedd a'u capasiti ar gyfer datblygiadau carafanau sefydlog a sialé.

5.4 Ardaloedd Rheoli Newid Arfordirol

5.4.1 Mae Cynlluniau Rheoli'r Draethlin (CRhT) yn cael eu datblygu gan Grwpiau Arfordirol gydag aelodau o gynghorau lleol ac Asiantaeth yr Amgylchedd (bellach yn rhan o Gyfoeth Naturiol Cymru). Maent yn adnabod y dull mwyaf cynaliadwy o reoli'r risgiau llifogydd ac erydiad arfordirol i'r morlin yn y:

- tymor byr (hyd at 2025)
- tymor canolig (2026 hyd 2055)
- hirdymor (2056 hyd 2105)

Mae CRhT2 Gorllewin Cymru¹¹ yn ymdrin ag ardal y cynllun ac yn darparu asesiad graddfa fawr o'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r prosesau arfordirol yn ystod y cyfnodau uchod a dyma'r brif ffynhonnell o dystiolaeth i ddiffinio ardaloedd rheoli newid arfordirol. Mae'n gosod amrediad o bolisiau ar gyfer y morlin sy'n

- Dal y llinell
- Dim Ymyrryd Gweithredol
- Ad-drefnu wedi ei Reoli

5.4.2 Mae Polisi Cynllunio Cymru yn nodi y dylai Awdurdodau Lleol gynorthwyo i leihau'r risg o lifogydd ac effaith erydu arfordirol trwy osgoi datblygiadau amhriodol mewn ardaloedd bregus. Diffinnir Ardal Rheoli Newid Arfordirol (ARNA) pan fo'r polisi cynllun rheoli traethlin a dderbynnir yn un ar gyfer 'dim ymyrryd gweithredol' neu 'ad-drefnu wedi'i reoli' yn ystod cyfnod y Cynllun. Mae Atodiad 5 yn darparu atodlen o ardaloedd arfordirol a ddiffinnir fel yr ARNA. Yr ardaloedd arfordirol sydd wedi'u cynnwys yn yr ARNA yw'r rhai pan fo CRhT 2 yn nodi dull polisi 'dim ymyrryd gweithredol' neu 'ad-drefnu wedi ei reoli' naill ai hyd at 2015 neu rhwng cyfnodau polisi 2026 a 2055 neu'r ddau gyfnod polisi.

5.4.3 Nid yw Polisi TWR 3 yn caniatáu ar gyfer unedau newydd yn yr AHNEau a'r ATAAu. Fodd bynnag, noda maen prawf 2 y polisi, mewn amgylchiadau eithriadol, bod cynigion

⁸ [https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Landscape-Sensitivity-and-Capacity-Assessment-\(DC.020\).pdf](https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Landscape-Sensitivity-and-Capacity-Assessment-(DC.020).pdf)

⁹ [https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Angesey-Landscape-Strategy---Update-2011-\(DC.011\).pdf](https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Angesey-Landscape-Strategy---Update-2011-(DC.011).pdf) a [Strategaeth Tirwedd Gwynedd](#)

¹⁰ [https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Gwynedd-Landscape-Strategy-Update-2012-\(DC.010\).pdf](https://www.gwynedd.llyw.cymru/en/Council/Documents---Council/Strategies-and-policies/Environment-and-planning/Planning-policy/Supporting-documents/Gwynedd-Landscape-Strategy-Update-2012-(DC.010).pdf)

¹¹ http://www.westofwalessmp.org/content.asp?nav=23&parent_directory_id=10

sy'n ymwneud ag ail-leoli safleoedd presennol sydd wedi'u lleoli yn barod yn yr AHNE neu'r ATA a'r ARhNA i safle arall y tu allan i'r ARhNA ar yr amod bod y safle newydd:

- i. o ansawdd uchel o ran dyluniad, gosodiad ac edrychiad, a'i fod wedi'i leoli mewn lleoliad anymwthiol sydd wedi'i guddio'n dda gan nodweddion presennol y dirwedd, a/neu lle gellir cydweddu'r unedau yn hawdd yn y dirwedd mewn modd nad yw'n peri niwed sylweddol i ansawdd gweledol y dirwedd; ac
- ii. wedi'i leoli'n agos at y prif rwydwaith ffyrdd ac y gellir darparu mynediad digonol heb amharu'n sylweddol ar nodweddion a chymeriad y dirwedd. Bydd blaenoriaeth yn cael ei roddi i safleoedd tir llwyd.

5.5 Defnyddio carafanau sefydlog a siales er dibenion preswyl

5.5.1 Yn gyffredinol ystyrir bod carafanau a mathau eraill o lety nad ydynt yn barhaol yn annerbyniol fel cartrefi parhaol. Fodd bynnag, mae'n bosib fod ganddynt rôl i'w chwarae wrth ddarparu llety tymor byr pan fo angen wedi'i brofi. Mae Polisi TAI 14: Defnydd Preswyl o Garafanau, Cartrefi Symudol a mathau eraill o Lety Nad Ydynt yn Barhaol yn darparu'r fframwaith polisi lleol i ymdrin â senarios o'r fath (gweler Atodiad 1).

5.5.2 Mae un o'r senarios posib yn cynnwys gwneud defnydd o garafanau a ffurfiau eraill o lety nad ydynt yn barhaol fel llety dros dro sydd ei angen mewn cysylltiad â phrosiect adeiladu sydd wedi'i gymeradwyo.

5.5.3 Mae angen ystyried y materion a ganlyn wrth asesu cynnig i ddefnyddio carafanau, cartrefi symudol neu ffurfiau eraill o lety nad ydynt yn barhaol fel llety preswyl dros dro:

1. Angen

- i. Mae angen y gellir ei ddangos am lety preswyl dros dro am gyfnod cyfyngedig o amser ac mae'r defnydd arfaethedig o garafanau, cartrefi symudol a ffurfiau eraill o lety nad ydynt yn barhaol yn ffurfio rhan o strategaeth letya gweithiwr adeiladu gadarn;

2. Lleoliad a hygyrchedd

- i. Nid yw'r safle arfaethedig wedi'i leoli o fewn AHNE neu Ardal Tirwedd Arbennig
- ii. Y tu allan i AHNE neu Ardal Tirwedd Arbennig, nid yw'r cynnig yn arwain at ormodedd sylweddol yn y ddarpariaeth o safleoedd carafanau sefydlog, sialé neu wersylla amgen parhaol yn yr ardal leol.
- iii. Mae'r safle arfaethedig wedi'i leoli o fewn pellter teithio a gytunwyd arno o'r prosiect adeiladu a gymeradwywyd ac a nodir yn y strategaeth lletya gweithiwr adeiladu.
- iv. Mae perthynas dda rhwng y safleoedd arfaethedig a'r aneddiadau presennol er mwyn hwyluso mynediad at wasanaethau a chyfleusterau megis iechyd a manwerthu.
- v. Mae'r safle arfaethedig wedi'i leoli'n agos at y prif rwydwaith ffyrdd ac yn agos at ymgynwngfeydd cludiant cyhoeddus, llwybrau bysiau ac unrhyw barciau parcio a theithio / manau codi er mwyn lleihau'r ddibyniaeth ar ddefnyddio ceir preifat.
- vi. Gellir darparu mynediad digonol heb wneud niwed sylweddol i nodweddion y dirwedd

3. Math ac addasrwydd y llety a'r safle

- i. Rhaid i'r uned fod yn addas i'w meddiannu drwy gydol y flwyddyn o ran, er enghraifft, digon o wres, awyriad ac aerdymheru.
- ii. Rhaid pennu bod y safle yn addas i'w feddiannu drwy gydol y flwyddyn yn enwedig yn ystod misoedd y gaeaf pan allai tywydd garw achosi problemau.

- iii. Mae'r datblygiad arfaethedig o ansawdd uchel o ran dyluniad, gosodiad ac ymddangosiad ac mae wedi'i leoli mewn lleoliad anymwthiol, sydd wedi'i sgrinio'n dda gan nodweddion presennol y dirwedd

5.5.4 Er mwyn osgoi amheuaeth, nid yw'r defnydd o safleoedd carafanau teithiol, gweryslla neu wersylla amgen dros dro er defnydd preswyl dros dro yn cael ei hyrwyddo gan Bolisi TWR 5 gan nad ydyw safleoedd llety carafanau teithiol, pebyll a llety gweryslla amgen dros dro sy'n darparu lleiniau ar gyfer carafanau, ac ati, sy'n 'teithio', ar agor drwy gydol y flwyddyn ac ni phennir eu bod yn addas i'w meddiannu yn ystod misoedd y gaeaf.

DRAFFT

6.0 Carafanau Teithiol, Gwersylla a Llety Gwersylla Amgen Dros Dro

Mae Polisi TWR 5: Carafanau Teithiol, Gwersylla a Llety Gwersylla Amgen Dros Dro (gweler Atodiad 1) yn darparu'r prif fframwaith polisi ar gyfer darparu safleoedd newydd neu estyniadau i rai presennol. Mae'r prif ystyriaethau polisi fel a ganlyn:

- Math o Unedau
- Ystyriaethau Tirwedd
- Ystyriaethau Priffyrdd
- Cyfnodau Gweithredu
- Cyfleusterau Ategol
- Gor-ddefnydd o leiniau caled a nodweddion gwneud

6.1 Math o Unedau

6.1.1 Mae math o unedau sydd wedi'u cynnwys dan y polisi hwn yn cynnwys carafanau, cartrefi symudol, faniau gwersylla, pebyll a llety gwersylla amgen dros dro megis pebyll cloch a thipis. Fel arfer, mae gan yr unedau llety gwyliau sydd wedi'u cynnwys yn y polisi hwn ofynion seilwaith ar ffurf blociau mwynderol gan nad yw sawl ffurf o'r unedau hyn yn cynnwys cyfleusterau megis toiledau, cawodydd a cheginau.

6.1.2 Mae unedau gwersylla amgen dros dro yn cael llai o effaith ar y dirwedd na'r llety gwersylla amgen parhaol (gweler paragraffau 5.1.1) ac fe ellir eu tynnu i lawr pan nad ydynt yn cael eu defnyddio. Bydd rhaid i ymgeiswyr ddangos sut fydd yr uned yn cael ei dynnu pam ddim mewn defnydd.

6.2 Ystyriaethau tirwedd

6.2.1 Er nad ydynt, yn aml, yn cael eu defnyddio am fwy na rhan o'r flwyddyn, mae'r safleoedd carafanau teithiol a gwersylla yn aml wedi'u lleoli mewn lleoliadau amlwg ac agored ac fe allant fod yn ymwithiol iawn mewn cefn gwlad agored, yn enwedig ar yr arfordir. Ceir ardaloedd sydd dan bwysau aruthrol mewn nifer o gymunedau sydd wedi'u lleoli ger yr arfordir, gan gynnwys rhannau helaeth o'r Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol. Bydd y Cyngor angen tystiolaeth i ddangos na fydd cynigion am fwy o unedau llety mewn ardaloedd o'r fath yn ychwanegu at broblemau gwasanaethu, ardrowiad traffig annerbyniol na niwed annerbyniol i gymeriad neu adnoddau naturiol yr ardaloedd hyn, ar ôl mesurau lliniaru.

6.2.2 Dywed canllaw polisi Cynllunio cenedlaethol na'r prif amcan wrth ddynodi ANHE yw gwarchod a gwella ei harddwch naturiol. Dylai polisiâu cynlluniau datblygu a phenderfyniadau rheoli datblygu sy'n effeithio ar ANHE ffafrio diogelu harddwch naturiol, er mai priodol hefyd fydd ystyried lles economaidd a chymdeithasol yr ardaloedd. Mae gan awdurdodau lleol, cyrff cyhoeddus eraill ac awdurdodau perthnasol eraill ddyletswydd statudol i barchu dibenion AHNE (PCC 5.3.5).

6.2.3 Mae gan y ddau AHNE cynlluniau rheoli sy'n nodi nodweddion a rhinweddau arbennig y dirwedd y dynodiad a sut bydd yn cael ei warchod a'i gwella. Bydd rhaid i bob datblygiad i mewn i'r AHNE (a'r ardaloedd sy'n cyfrannu at eu lleoliad) roddi ystyriaeth i'r rhinweddau arbennig yma (Polisi PS 19 a Pholisi AMG 1). Bydd ceisiadau sy'n cael effaith sylweddol ar y rhinweddau arbennig yn cael eu gwrthod (Polisi PS 19).

6.2.4 Mae graddfa'r datblygiad, lleoliad gwaith tirlunio, gosodiad y safle a sgrinio felly'n ystyriaethau pwysig wrth asesu cynigion am fathau amgen o lety gwersylla. Ym mhob

achos, bydd yn rhaid i'r ymgeisydd gyflwyno cynllun tirlunio (Polisi PCYFF 4 – gweler adran 3.2). Gall ystyriaethau dylunio safle cynnwys:

- Osgoi defnyddio gosodiadau dwys â rhesi sydd wedi'u trefnu'n llym
- Dilyn patrwm y tiffurf, patrymau caeau, lleoliadau coed a nodweddion naturiol/diwydiannol eraill y safle ar gyfer integreiddio'r datblygiad yn gynaliadwy
- Defnyddio lliwiau naturiol er mwyn sicrhau integreiddio gweledol gwell o fewn y dirwedd
- Lleihewch effaith goleuadau nos. Defnyddiwch lampau gorchuddiedig er mwyn osgoi goleuo amlwg

6.3 Ystyriaethau priffyrdd

6.3.1 Mae'n bwysig bod safleoedd newydd wedi'u lleoli mor agos â phosib at y prif rwydwaith ffyrdd (h.y. ffyrdd dosbarth 'A' a 'B'). Yn gyffredinol, mae ffyrdd gwledig di-ddosbarth yn lonydd trac sengl ac maent yn cael eu hystyried yn anaddas ar gyfer llif traffig trwm. Ni chefnogir unrhyw gynnig pan fo'r Awdurdod o'r farn nad ydyw wedi'i leoli yn agos at y prif rwydwaith ffyrdd. Yn ogystal, mae'r ffyrdd hyn yn gyffredinol wedi'u ffinio â nodweddion naturiol/gwneud (e.e. waliau cerrig, cloddiau, gwrychoedd), sy'n bwysig i gymeriad gweledol ardaloedd gwledig. Er mwyn darparu mynediad addas o safleoedd newydd i'r ffyrdd hyn, efallai y bydd angen gwaredu nodweddion tirwedd bwysig. Mae pwysigrwydd nodweddion o'r fath yn cael eu nodi yn yr astudiaeth LANDMAP a bydd yr Awdurdod yn cael ei arwain gan ganfyddiadau'r astudiaeth hon. Bydd yr Awdurdod yn disgwyl i ymgeiswyr ddangos sut maent wedi ystyried y wybodaeth a ddarparwyd gan yr astudiaeth LANDMAP (gweler paragraff 6.2.1).

6.4 Cyfnodau Gweithredu

6.4.1 Gellir caniatáu safleoedd teithiol, gwersylla a dros dro mewn ardaloedd ble na ellir cael safleoedd carafanau sefydlog, sialé a gwersylla amgen parhaol, h.y. AHNE ac ATA, oherwydd fe ellir eu hystyried yn dderbyniol mewn termau cynllunio defnydd tir fel rhai sy'n cael llai o effaith ar y dirwedd na safleoedd sefydlog oherwydd, yn sgil eu natur, mae iddynt nodweddion diflanedig nad ydynt yn arwain at effeithiau parhaol, drwy gydol y flwyddyn ar yr amgylchedd lleol. Nid yw Polisi TWR 5 yn hyrwyddo datblygiad o 'safleoedd teithiol sefydlog' ble mae'r uned yn cael ei gadael yn parhaol ar y safle drwy gydol y tymor gwyliau ac yn cael ei defnyddio yn achlysurol gan ei berchennog ac ymwelwyr eraill. Drwy ganiatáu i'r unedau aros ar y safle bob blwyddyn fe fydd yn cael yr un effaith, o ran cynllunio defnydd tir a'r effaith weledol, â safle carafanau sefydlog neu sialé newydd. Mae maen prawf 7 o bolisi TWR 4 yn nodi'n glir bod y safle yn cael ei ddefnyddio er dibenion teithio yn unig a bod unrhyw unedau'n cael eu tynnu o'r safle yn ystod cyfnodau pan nad ydynt yn cael eu defnyddio. Pan roddir caniatâd cynllunio ar gyfer safleoedd teithio newydd, gosodir amod cynllunio ar y caniatâd yn cyfyngu defnydd y safle i ddefnydd teithio yn unig.

6.4.2 Noda paragraff 6.3.87 gan fod cefn gwlad yn edrych mor wahanol yn ystod misoedd y gaeaf, y gosodir amod ar unrhyw ganiatâd cynllunio ar gyfer yr holl safleoedd newydd a ganiateir, yn cyfyngu cyfnod gweithredu'r safle i rhwng 1 Mawrth a 31 Hydref yn yr un flwyddyn.

6.5 Cyfleusterau ategol

6.5.1 Yn aml, mae angen blociau mwynderol (cawodydd, toiledau, golchdy ac ardaloedd cegin) i ategu safleoedd carafanau teithiol, gwersylla a gwersylla amgen dros dro gan nad yw'r cyfleusterau hyn fel arfer wedi'u hymgorffori yn y llety ei hun. Mewn

amgylchiadau o'r fath, yr hyn a ffafrir gyntaf ar gyfer y cyfleusterau hyn fyddai trosi adeiladau presennol addas (fel y nodwyd ym maen prawf polisi TWR 5). Os nad oes adeiladau addas ar gael, rhaid dangos yn glir yr angen am gyfleusterau ychwanegol, a rhaid iddynt fod yn gymesur â graddfa'r datblygiad, wedi'i leoli mor agos â phosib at adeiladau cyfredol, sydd wedi'u sgrinio'n dda ac yn amodol ar ystyriaethau polisi perthnasol eraill, gan gynnwys yr effaith ar y dirwedd. Dylid rhoi ystyriaeth ofalus i raddfa a dyluniad cyfleusterau mwynderol fel eu bod yn gymesur a graddfa'r safle a ganiateir ac i sicrhau bod unrhyw effeithiau niweidiol ar y dirwedd ac ar yr amgylchedd yn cael eu lleihau.

- 6.5.2 Dylai cyfleusterau ategol fod yn gyfleusterau a rennir a ddim yn gyfleusterau unigol ar gyfer pob safle er mwyn lleihau'r effaith ar y dirwedd.

6.6 Gor-ddefnydd o leiniau caled a nodweddion gwneud

- 6.6.1 Er mwyn sicrhau y ceir yr effaith weledol leiaf ar y dirwedd, yn enwedig yn ystod y tymor pan maent ar gau pan nad oes unrhyw unedau ar y safle, dylai'r datblygiad arfaethedig osgoi gor-ddefnyddio lleiniau caled a nodweddion gwneud. Ble bo modd, dylid cymryd mesurau i adfer y safle hwn i'w gyflwr gwreiddiol pan nad ydyw'n cael ei ddefnyddio / yn ystod y tymor pan fo safleoedd ar gau.
- 6.6.2 Ni ystyrir y defnydd o leiniau caled ar gyfer pob uned deithiol yn briodol wrth iddynt ddod yn nodwedd barhaol ar y dirwedd. Mae safleoedd sydd angen gormodedd o leiniau caled oherwydd amgylchiadau lleol yn cael eu hystyried yn anaddas.
- 6.6.2 Mae'r CDLI ar y Cyd a'r canllawiau polisi cynllunio cenedlaethol yn hyrwyddo'r defnydd o Systemau Draenio Trefol Cynaliadwy (SUDS) (polisi PS5 CYFF 6: Cadwraeth Dŵr). Noda polisi PCYFF 4 y dylid defnyddio arwynebau athraidd.

7.0 Amodau Deiliadaeth

- 7.1 Mae ystadegau'n dangos bod natur gwyliau yn ardal y Cynllun wedi dod yn fwy amrywiol o ran eu lleoliad, eu tymor a'u hyd mewn blynyddoedd diweddar. Mae mwy o bobl yn dewis seibiannau byr y tu allan i fisoedd traddodiadol yr haf. Mae canllawiau cynllunio cenedlaethol a lleol yn cydnabod pwysigrwydd cael economi twristiaeth gynaliadwy drwy gydol y flwyddyn.
- 7.2 Mae ymestyn y tymor yn arwain at sawl mantais o ran hyrwyddo'r economi twristiaeth a lleihau anfanteision staff tymhorol, gall y galw am lety gwyliau ddigwydd mewn ardaloedd ble byddai'r ddarpariaeth o dai parhaol yn groes i ganllawiau cynllunio cenedlaethol. Ym mhob achos, ni fydd defnyddio llety gwyliau o'r fath ar gyfer deiliadaeth barhaol, yn dderbyniol. Rhaid i lety gwyliau o bob math barhau ar gyfer y diben twristiaeth a fwriadwyd fel bo'r manteision economaidd ehangach yn cael eu diogelu. Defnyddir amodau cynllunio i sicrhau cydymffurfiaeth.
- 7.3 Mae Polisi TWR 4 yn caniatáu cynigion i ymestyn y tymor gwyliau ar yr amod:
- Y gellir dangos bod y llety yn cael ei ddefnyddio at ddibenion gwyliau yn unig ac nad yw'n dod yn brif neu'n unig gartref y deilydd;
 - Bod y llety a'r safle yn addas i'w meddiannu yn ystod misoedd y gaeaf;
 - Na fyddai'r tymor estynedig yn cynyddu canlyniadau llifogydd eithriadol;
 - Na fyddai'r tymor estynedig yn cael effaith andwyol ar yr amgylchedd lleol.
- 7.4 Er mwyn sicrhau bod y llety gwyliau yn cael ei ddefnyddio yn gyfan gwbl i'r diben a fwriadwyd, rhaid i'r perchnogion gadw cofrestr gyfredol o enwau'r holl berchnogion/meddianwyr o'r unedau a'u prif gyfeiriad cartref a bod ar gael ar bob adeg resymol i'r awdurdod cynllunio lleol.
- 7.5 Gosodir amod deiliadaeth dymhorol ar yr holl gynigion nad ydynt yn cydymffurfio â'r meini prawf ym mholisi TWR4. Gosodir amodau deiliadaeth dymhorol ar gyfer yr holl safleoedd carafanau teithiol, gweryslla a glampio dros dro.

8.0 Atyniadau a Chyfleusterau i Ymwelwyr

Mae Polisi TWR 1: Atyniadau a Chyfleusterau Twristiaeth (gweler Atodiad 1) yn darparu'r prif fframwaith polisi ar gyfer darparu atyniadau a chyfleusterau ymwelwyr newydd neu estyniadau iddynt.

8.1 Lleoliad y Datblygiad

8.1.1 Mae'r polisi hwn yn anelu at annog datblygu atyniadau a chyfleusterau twristiaeth cynaliadwy o ansawdd uchel yn y llefydd iawn. Dylid lleoli atyniadau a chyfleusterau newydd, ble bo modd, oddi mewn i ffiniau datblygu lle gall ymwelwyr gael mynediad ar ystod o wasanaethau trwy amrywiaeth o ddulliau teithio.

8.1.2 Mae'r polisi'n nodi ble nad oes cyfleoedd ar gael ar gyfer datblygu o fewn y ffin ddatblygu y byddai'r Awdurdod yn ystyried lleoliadau eraill fel a ganlyn:

- i. Ailddefnyddio adeilad addas presennol - y tu allan i ffiniau datblygu, dylai cynigion yn gyntaf edrych ar ailddefnyddio adeiladau presennol. Gweler mwy o wybodaeth ynghylch trosi adeiladau presennol yn adran 5.2.
- ii. Tir addas a ddatblygwyd o'r blaen - gweler adran 5.3
- iii. Safle sydd â pherthynas agos ag adeiladau presennol eraill sy'n ffurfio rhan o gyfleuster twristiaid presennol - gellir caniatáu datblygiadau i adeiladu o'r newydd mewn rhannau penodol o gefn gwlad agored os gellir dangos nad oes safleoedd dilyniannol a ffafir o fewn ffiniau datblygu neu nad oes adeilad presennol addas i'w ailddefnyddio. Ar safleoedd y tu allan i aneddiadau presennol, ni fydd y Cynghorau ond yn cymeradwyo datblygiadau twristiaeth mewn amgylchiadau eithriadol pan fo'r ymgeisydd wedi medru dangos anghenion lleoliadol penodol a manteision economaidd fyddai'n cyfiawnhau cymeradwyo'r cynnig.
- iv. Gweithgaredd sydd wedi'i chyfyngu i leoliad penodol yn sgil ei defnydd priodol o adnodd hanesyddol neu naturiol presennol neu ei agosrwydd at yr atyniad y mae'n gysylltiedig ag ef - mae'r Cynllun yn cydnabod y bydd gan rai atyniadau a chyfleusterau i dwristiaid anghenion lleoliadol penodol megis llyn neu goetir. Mae'r meini prawf a ddefnyddir i asesu ei agosrwydd at yr atyniad mae'n ymwneud ag ef yn cynnwys graddfa'r gwahaniad a'r pellter ffisegol o'r atyniad. Bydd effaith weledol a dirweddol y datblygiad arfaethedig a'r gallu i integreiddio'r datblygiad yn y dirwedd a'r drefwedd hefyd yn ystyriaethau pwysig wrth asesu addasrwydd y datblygiad arfaethedig.

9.0 Gwybodaeth Bellach a Chysylltiadau

I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch â:

Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd

✉ Llawr Cyntaf,
Swyddfeydd Cyngor Dinas Bangor,
Ffordd Gwynedd,
Bangor
Gwynedd
LL57 1DT

☎ 01286 685003

✉ polisicynllunio@gwynedd.llyw.cymru

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Strategaethau-a-pholis%c3%afau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Polisi-cynllunio/Cynllun-Datblygu-Lleol-ar-y-Cyd/Cynllun-Datblygu-Lleol-ar-y-Cyd.aspx>

Gwasanaeth Cynllunio Cyngor Gwynedd,

✉ Swyddfeydd y Cyngor
Ffordd y Cob
Pwllheli
Gwynedd
LL53 5AA

☎ 01766 771000

✉ cynllunio@gwynedd.llyw.cymru

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Trigolion/Cynllunio-a-rheolaeth-adeiladu/Cynllunio/Cynllunio.aspx>

Gwasanaeth Cynllunio Ynys Môn

✉ Swyddfeydd y Cyngor
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW

☎ 01286 752428

✉ planning@anglesey.gov.uk

<http://www.ynysmon.gov.uk/cynllunio-a-gwastraff/rheoli-cynllunio?redirect=false>

Atodiad 1 – Polisiâu CDLI ar y Cyd Perthnasol¹²

POLISI STRATEGOL PS 1: YR IAITH GYMRAEG A DIWYLLIANT

Bydd y Cynghorau'n hyrwyddo ac yn cefnogi'r defnydd o'r iaith Gymraeg yn ardal y Cynllun. Caiff hyn ei gyflawni trwy:

1. Ofyn am Ddatganiad Iaith Gymraeg fydd yn dweud sut bydd datblygiad arfaethedig yn gwarchod, hyrwyddo a chryfhau'r iaith Gymraeg, pan fydd y datblygiad arfaethedig yn perthyn i un o'r categorïau canlynol:
 - a. Datblygiad manwerthu, diwydiannol neu fasnachol sy'n cyflogi mwy na 50 o weithwyr a/ neu gydag arwynebedd o 1,000 m. sg. neu fwy; neu
 - b. Datblygiad preswyl a fydd un ai ar ben ei hun neu yn gronol yn darparu mwy na'r ddarpariaeth tai dangosol a osodwyd ar gyfer yr anhedde ym Mholisi TAI 1 - TAI 6; neu
 - c. Datblygiad preswyl o 5 o unedau tai neu fwy ar safleoedd a ddynodwyd neu safleoedd ar hap du mewn i ffiniau datblygu nad yw'n mynd i'r afael â thystiolaeth o angen a galw am dai a gofnodir mewn Asesiad Marchnad Tai a ffynonellau tystiolaeth leol berthnasol eraill.
2. Ofyn am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg, a fydd yn dweud sut fydd datblygiad arfaethedig yn gwarchod, hyrwyddo a chryfhau'r iaith Gymraeg, pan fydd y datblygiad arfaethedig ar safle ar hap annisgwyl ar gyfer datblygiad tai ar raddfa fawr neu ddatblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr a fyddai'n golygu llif arwyddocaol o weithlu;
3. Wrthod cynigion a fyddai'n achosi niwed o sylwedd i gymeriad a chydbwysedd iaith cymuned nad allir ei osgoi neu ei liniaru yn foddhaol trwy ddefnyddio mecanwaith cynllunio priodol;
4. Gofyn am Gynllun Arwyddion dwyieithog i ymdrin â holl arwyddion gweithredol yn y parth cyhoeddus sy'n cael eu cynnwys mewn cais cynllunio gan gyrff cyhoeddus a chwmnïau masnachol a busnes;
5. Gosod disgwyliad y bydd enwau Cymraeg yn cael eu defnyddio ar gyfer datblygiadau newydd, enwau tai a strydoedd.

POLISI STRATEGOL PS 5: DATBLYGU CYNALIADWY

Cefnogir datblygiadau ble gellid dangos eu bod yn gyson ag egwyddorion datblygu cynaliadwy.

Dylai bob cynnig:

1. Lliniaru'r hyn sy'n peri newid hinsawdd ac addasu i'r effeithiau hynny sy'n anochel yn unol â Pholisi Strategol PS 6;
2. Rhoi blaenoriaeth i ddefnyddio tir ac isadeiledd yn effeithiol, gan flaenoriaethu aildefnyddio tir ac adeiladau a ddefnyddiwyd o'r blaen, lle bynnag bo hynny'n bosib, oddi mewn i ffiniau datblygu'r Ganolfan Isranbarthol, y Canolfannau Gwasanaeth Trefol a Lleol, Pentrefi neu yn y mannau mwyaf priodol y tu allan iddynt yn unol â Pholisi Strategol PS 17, PS 13 a PS 14;
3. Hyrwyddo Canolfannau a Phentrefi mwy hunangynhaliol drwy gyfrannu at gymunedau cytbwys sy'n cael eu cefnogi gan ddigonedd o wasanaethau; gweithgareddau

12 www.gwynedd.gov.uk/ldp

- diwylliannol, celfyddydol, chwaraeon ac adloniant; ystod amrywiol o gyfleoedd gwaith; isadeiledd ffisegol a chymdeithasol a dewis o ddulliau teithio;
4. Gwarchod, cefnogi a hyrwyddo defnydd o'r iaith Gymraeg yn unol â Pholisi Strategol PS 1;
 5. Cadw a gwella ansawdd asedau'r amgylchedd adeiledig a hanesyddol (gan gynnwys eu gosodiad), gwella'r ddealltwriaeth ohonynt, y gwerthfawrogiad ohonynt am eu cyfraniad cymdeithasol ac economaidd a gwneud defnydd cynaliadwy ohonynt yn unol â Pholisi Strategol PS 20;
 6. Gwarchod a gwella ansawdd yr amgylchedd naturiol, ei dirwedd a'i asedau bioamrywiaeth, gan gynnwys eu deall a'u gwerthfawrogi am y cyfraniad cymdeithasol ac economaidd y maent yn eu darparu yn unol â Pholisi Strategol PS 19;
 7. Lleihau'r effaith ar adnoddau lleol, osgoi llygredd ac ymgorffori egwyddorion adeiladu cynaliadwy er mwyn cyfrannu tuag at gadwraeth ac effeithlonrwydd ynni; defnyddio ynni adnewyddadwy; lleihau / ailgylchu gwastraff; defnyddio deunyddiau o ffynonellau cynaliadwy; a diogelu ansawdd y pridd;
 8. Lleihau faint o ddŵr a ddefnyddir ac a wastreffir; lleihau'r effaith ar adnoddau dŵr ac ar ansawdd y dŵr; rheoli perygl llifogydd ac uchafu'r defnydd o gynlluniau draenio cynaliadwy a dilyn amcanion Cynllun Rheoli Bas Afonydd Gorllewin Cymru.

Pan fo hynny'n briodol, dylai cynigion hefyd:

9. Ddiwallu anghenion y boblogaeth leol drwy gydol eu hoes o ran ansawdd, y mathau o ddaliadaeth a fforddiadwyedd unedau tai yn unol â Pholisi Strategol PS 16;
10. Hyrwyddo economi leol amrywiol ac ymatebol, sy'n annog buddsoddiad ac sy'n gallu cynnal Canolfannau, Pentrefi ac ardaloedd gwledig yn unol â Pholisi Strategol PS 13;
11. Cefnogi'r economi leol a busnesau lleol drwy ddarparu cyfleoedd ar gyfer dysgu gydol oes a datblygu sgiliau yn unol â Pholisi Strategol PS 13;
12. Lleihau'r angen i deithio gyda thrafnidiaeth breifat ac annog cyfleoedd i bob defnyddiwr deithio yn ôl y gofyn mor aml â phosib drwy ddefnyddio dulliau amgen, gan roi pwyslais arbennig ar gerdded, beicio a defnyddio cludiant cyhoeddus yn unol â Pholisi Strategol PS 4;
13. Hyrwyddo safonau dylunio uchel sy'n gwneud cyfraniad cadarnhaol i'r ardal leol, mannau hygyrch sy'n medru ymateb i ofynion y dyfodol ac sy'n lleihau trosedd, ymddygiad gwrthgymdeithasol ac ofni trosedd yn unol â Pholisi Manwl PCYFF 3.

POLISI PCYFF 2: MEINI PRAWF DATBLYGU

Rhaid i gynnig ddangos ei fod yn cydymffurfio gyda:

1. Holl bolisiau perthnasol yn y Cynllun;
2. Pholisiau a chanllawiau cynllunio cenedlaethol;

Dylai cynigion:

3. Wneud y defnydd gorau o dir, gan gynnwys dwysedd o 30 uned byw o leiaf yr hectar o ran datblygiadau preswyl (oni bai bod yna amgylchiadau lleol neu gyfyngiadau ar y safle sy'n pennu dwysedd is);
4. Ymgorffori gofod mwynderol ar gyfer ei feddianwyr presennol ac yn y dyfodol;

5. Gynnwys darpariaeth ar gyfer storio, ailgylchu a rheoli gwastraff yn ystod y cyfnod adeiladu a chyfnod meddiannaeth;
6. Gynnwys, lle mae hynny'n berthnasol, ddarpariaeth ar gyfer trin a chael gwared â rhywogaethau ymwithiol yn effeithiol;

Yn ychwanegol, gwrthodir cynigion os fyddant yn cael effaith andwyol sylweddol ar:

7. Iechyd, diogelwch neu fwynderau meddianwyr eiddo lleol, defnyddiau tir neu eiddo arall neu nodweddion yr ardal leol oherwydd mwy o weithgareddau, aflonyddwch, dirgryniad, sŵn, llwch, mygdarth, sbwriel, dreiniau, llygredd golau, neu ffurfiau eraill o lygredd neu aflonyddwch;
8. Dir sydd wedi cael ei ddynodi ar gyfer datblygiadau eraill.

POLISI PCYFF 3: DYLUNIO A SIAPIO LLE

Bydd disgwyl i bob cynnig arddangos dyluniad o ansawdd uchel sy'n rhoi ystyriaeth lawn i gyd-destun

yr amgylchedd naturiol, hanesyddol ac adeileidig ac sy'n cyfrannu at greu llefydd deniadol a chynaliadwy. Rhoddir cefnogaeth arbennig i ddyluniad arloesol sydd yn arddangos effeithlonrwydd ynni.

Caniateir cynigion, gan gynnwys estyniadau a newidiadau i adeiladau a strwythurau presennol dim ond os ellir cydymffurfio gyda'r meini prawf canlynol os ydynt yn berthnasol:

1. Eu bod yn ychwanegu at ac yn gwella cymeriad ac ymddangosiad y safle, yr adeilad neu'r ardal o ran y gosodiad, yr ymddangosiad, y raddfa, yr uchder, y màs a'r driniaeth i'r drychiadau;
2. Eu bod yn parchu cyd-destun y safle a'i le yn y dirwedd leol, gan gynnwys ei effaith ar brif fynedfeydd Gwynedd neu Ynys Môn, ei effaith ar y strydwedd a'r dreftadaeth hanesyddol a diwylliannol leol a'i fod yn ystyried topograffi'r safle yn ogystal â phrif nenlenni neu gefnau;
3. Eu bod yn defnyddio deunyddiau sy'n briodol i'r hyn sydd o'u hamgylch ac yn ymgorffori tirlunio meddal a chaled a sgrinio pan fo hynny'n briodol, yn unol â Pholisi PCYFF 4;
4. Eu bod yn cyflawni ac yn creu lleoedd diogel a lleoedd cyhoeddus sy'n ddeniadol ac yn ystyried egwyddorion 'Diogelu trwy Ddylunio' (gan gynnwys, pan fo hynny'n briodol, goruchwyliaeth naturiol, gwelededd, amgylcheddau wedi'u goleuo'n dda ac ardaloedd o symudiadau cyhoeddus);
5. Eu bod yn chwarae rôl lawn wrth gyflawni a gwella rhwydwaith cludiant a chyfathrebu diogel ac integredig gan hyrwyddo buddion cerddwyr, beicwyr a chludiant cyhoeddus a sicrhau cysylltiadau gyda'r gymuned sy'n bodoli o'i amgylch;
6. Bod eu systemau draenio wedi'u dylunio i gyfyngu rhediad dŵr wyneb a pherygl risg llifogydd ac atal llygredd;
7. Bod gosodiad a dyluniad y datblygiad yn cyflawni dyluniad cynhwysol drwy sicrhau amgylcheddau lle nad oes rhwystrau; sy'n galluogi mynediad i bawb ac sy'n cynnig darpariaeth lawn i bobl ag anableddau;
8. Eu bod yn cynnwys isadeiledd ar gyfer telegyfathrebu a gwybodaeth gyfoes, os yw hynny'n ymarferol;

9. Eu bod yn annog i wyneb datblygiadau ar lefel daear fod yn rhai bywiog os nad ydynt yn ddatblygiad preswyl;
10. Mae'n helpu creu amgylcheddau iach a bywiog, ac yn ystyried iechyd a lles defnyddwyr y dyfodol.

POLISI PCYFF 4: DYLUNIO A THIRWEDDU

Dylai pob cynnig integreiddio gyda'r hyn sydd o'i gwmpas. Gwrthodir cynigion na fyddant yn dangos (trwy ddefnyddio dulliau sy'n gyson â natur, lleoliad a graddfa'r datblygiad arfaethedig) sut roddwyd ystyriaeth i faterion tirweddu o'r cychwyn fel rhan o'r cynnig dylunio. Dylai'r cynllun tirlunio, lle'n berthnasol:

1. Ddangos sut mae'r datblygiad arfaethedig wedi rhoi sylw dyledus i'r Asesiad Ardal Cymeriad Tirwedd neu'r Asesiad Ardal Cymeriad Morlin;
2. Ddangos sut mae'r datblygiad arfaethedig yn parchu cyfuchlinau naturiol y dirwedd;
3. Ddangos sut mae'r datblygiad arfaethedig yn parchu ac yn amddiffyn golygfeydd lleol a strategol;
4. Parchu, cadw ac ychwanegu at unrhyw nodweddion naturiol cadarnhaol sy'n bodoli, neu dirweddau neu unrhyw nodweddion eraill ar y safle;
5. Adnabod coed, gwrychoedd, cyrsiau dŵr a nodweddion topograffi i gael eu cadw;
6. Rhoi cyfiawnhad dros amgylchiadau lle nad oes modd osgoi tynnu / colli coed, gwrychoedd, cyrsiau dŵr a nodweddion topograffi gan gyflwyno manylion o'r hyn a roir yn eu lle;
7. Darparu manylion unrhyw dirwedd newydd arfaethedig yn ogystal â rhaglen o waith plannu graddol;
8. Dangos bod unrhyw blannu newydd arfaethedig yn cynnwys rhywogaethau planhigion a choed cynhenid lleol yn bennaf ac nad yw'n cynnwys unrhyw rywogaethau ymwithiol estron;
9. Sicrhau bod y detholiad o rywogaethau a lleoliad y plannu yn caniatáu i goed dyfu i'w huchder aeddfed heb beri niwed i adeiladau, gwasanaethau nac unrhyw blannu arall gerllaw; a
10. Darparu tirlunio ar wynebau hydraiddd caled.

POLISI ARNA 1: ARDAL RHEOLI NEWID ARFORDIROL

Caiff Ardal Rheoli Newid Arfordirol (ARhNA) ei hadnabod yn Atodiad 6.

Datblygiad Preswyl newydd

Gwrthodir cynigion am dai newydd, i ail-adeiladu tai, isrannu adeiladau presennol i ddefnydd preswyl neu drosi adeiladau presennol i ddefnydd preswyl yn yr ARhNA.

Adleoli tai parhaol presennol yng nghefn gwlad

Caniateir cynigion i adleoli tai parhaol sy'n bodoli yng nghefn gwlad ac sydd wedi'u lleoli yn yr ARhNA a ragwelir y byddant yn cael eu heffeithio gan erydu arfordirol a/ neu risg llifogydd os ellir cydymffurfio gyda'r meini prawf canlynol:

1. Mae'r datblygiad yn golygu ail-adeiladu tŷ parhaol sy'n cael ei effeithio gan erydiad neu sydd dan fygythiad o erydiad a/ neu risg llifogydd o fewn 20 mlynedd o ddyddiad y cynnig; a
2. Mae'r tŷ sy'n cael ei adleoli wedi ei leoli pellter priodol i mewn i'r tir o ran yr ARhNA a gwybodaeth arall yn y Cynllun Rheoli Traethlin, a lle byddo'n bosib mae mewn lleoliad sydd:
 - i. yn achos tŷ amaethyddol, oddi mewn i ddaliad y fferm neu oddi mewn i neu'n union gerllaw aneddleoedd presennol; neu
 - ii. oddi mewn i neu'n union gerllaw aneddleoedd presennol yn agos at y lleoliad lle'r oedd yr adeilad gwreiddiol;
3. Caiff y safle presennol ei glirio a'i wneud yn ddiogel; a
4. Ni ddylai'r cynnig beri unrhyw effaith andwyol ar y dirwedd, y strydwedd neu'r fioamrywiaeth yn yr ardal.

Adeiladau Dibreswyl Newydd neu Bresennol

5. Ni fydd adeiladau parhaol dibreswyl nad ydynt yn gysylltiedig â defnydd neu adeilad presennol yn cael eu caniatáu mewn ardaloedd yn yr ARhNA sydd wedi cael eu hadnabod fel ardaloedd mewn perygl o newid arfordirol yn ystod y cyfnod polisi dangosol cyntaf hyd at 2025.
6. Bydd cynigion am y mathau canlynol o ddatblygiad dibreswyl newydd yn cael eu caniatáu ar safleoedd o fewn yr ARhNA a ragwelir a fydd mewn perygl o newid arfordirol o fewn yr ail gyfnod polisi dangosol (2026 – 2055), yn ddarostyngedig i Aseiad Canlyniadau Llifogydd sy'n cydymffurfio â gofynion TAN15 neu Aseiad Sefydlogrwydd:
 - i. datblygiad sy'n gysylltiedig yn uniongyrchol â'r ardal arfordirol (e.e. cytiau traeth, caffis, ystafelloedd te, siopau, llety gwyliau ar osod am gyfnodau byr, safleoedd gwerysyla, safleoedd carafanau teithiol, gweithgareddau hamdden), ac
 - ii. yn darparu buddion economaidd a chymdeithasol sylweddol i'r gymuned; a
 - iii. lle ellir dangos na fydd unrhyw gynnydd yn y risg i fywyd, nac unrhyw risg arwyddocaol i eiddo; ac
 - iv. yn destun caniatâd cynllunio sydd naill ai'n cynnwys cyfyngiad amser, a / neu'n cyfyngu'r tymor, fel sy'n briodol.
7. Caniateir ailddatblygu neu estyniadau i eiddo dibreswyl presennol neu ddwysáu defnyddiau tir dibreswyl presennol yn yr ARhNA cyn belled ag y ceir Aseiad Canlyniadau Llifogydd sy'n cydymffurfio â gofynion TAN 15 neu Aseiad Sefydlogrwydd sy'n dangos na fydd unrhyw gynnydd yn y risg i fywyd, nac unrhyw risg arwyddocaol i eiddo ac yn amodol ar ganiatâd cynllunio sydd â chyfyngiad amser (pan fo hynny'n briodol) a bod y datblygiad yn cydymffurfio gyda TAN 15 yn ystod cyfnod ei ganiatâd.

Estyniadau i Dai Presennol, Cyfleusterau neu Wasanaethau neu Isadeiledd Cymunedol

Caniateir y mathau canlynol o ddatblygiad yn yr ARhNA, cyn belled ag y ceir Aseiad Canlyniadau

Llifogydd sy'n cydymffurfio â gofynion TAN 15 neu Aseiad Sefydlogrwydd:

8. Estyniadau preswyl cyfyngedig sy'n agos iawn at raddfa'r eiddo presennol ac felly nad ydynt yn peri cynnydd posib yn nifer y bobl sy'n byw yn yr eiddo;

9. Datblygiad atodol tu mewn i gwrtil tai presennol y mae angen caniatâd cynllunio ar ei gyfer;
10. Isadeiledd allweddol i'r gymuned, y mae'n rhaid ei leoli yn yr ARhNA i ddarparu'r budd a fwriedir i'r gymuned ehangach ac mae yna gynlluniau clir i reoli effaith newid arfordirol arno a'r gwasanaethau y mae'n eu darparu;
11. Isadeiledd hanfodol e.e. ffyrdd, cyn belled â bod yna gynlluniau clir i reoli effaith newid arfordirol arno, ac na fydd yn cael effaith andwyol ar gyfraddau newid arfordirol mewn llefydd eraill.

Cynlluniau amddiffyn arfordirol newydd neu i amnewid rhai blaenorol

Caniateir cynigion am gynlluniau amddiffyn arfordirol newydd neu gynlluniau sy'n amnewid hen ddarpariaeth, dim ond os ellir dangos bod y gwaith yn gyson â'r dull rheoli ar gyfer y wyneb blaen a gyflwynir yn y Cynllun Rheoli Traethlin, ac na fydd yna effaith andwyol faterol ar yr amgylchedd.

Rheoli Datblygiad

Bydd amodau cynllunio'n cael eu gosod neu caiff rhwymedigaeth gynllunio ei sicrhau pan fydd angen i: gyfyngu oes datblygiad neu ei gyfyngu i ddefnydd tymhorol; tynnu datblygiad sydd â chyfyngiad amser neu dai presennol pan ddaw eu defnydd i ben; adolygu caniatâd cynllunio perthnasol; rheoli meddiannaeth tŷ sy'n cael ei adleoli.

POLISI TWR 1: ATYNIADAU A CHYFLEUSTERAU YMWELWYR

Cefnogir cynigion i ddatblygu atyniadau neu gyfleusterau ymwelwyr newydd neu i wella ac ehangu safon y cyfleusterau presennol cyn belled â'u bod tu mewn i'r ffin ddatblygu.

Pan nad oes cyfleoedd addas ar gael tu mewn i'r ffin ddatblygu, dim ond cynigion sy'n cynnwys yr hyn a ganlyn fydd yn cael eu caniatáu:

1. Ailddefnyddio adeilad(au) presennol neu safle addas a ddefnyddiwyd o'r blaen, neu
2. Ailddefnyddio adeilad(au) presennol neu safle sydd â chyswllt agos ag adeiladau presennol eraill sy'n ffurfio rhan o gyfleuster twristiaeth bresennol, neu
3. Datblygu gweithgaredd sy'n gyfyngedig i leoliad penodol oherwydd ei ddefnydd priodol o adnodd hanesyddol neu naturiol neu ei agosatrwydd i'r atyniad y mae'n gysylltiedig ag ef.

Bydd gofyn i'r holl gynigion gydymffurfio gyda'r holl feini prawf canlynol:

- i. Mae graddfa, math a chymeriad y datblygiad arfaethedig yn addas i'w osodiad trefol/gwledig;
- ii. Mae'r datblygiad arfaethedig o ansawdd uchel o ran dyluniad, gosodiad ac edrychiad;
- iii. Bydd y datblygiad arfaethedig yn cefnogi ac yn ehangu'r ystod o gyfleusterau yn ardal y Cynllun;
- iv. Mae'r bwriad yn cael ei gefnogi gan dystiolaeth i ddangos y byddai yna gyfleoedd cyflogaeth leol.

Lle y bo'n briodol, gellir cael mynediad at y datblygiad trwy amryw o ddulliau teithio, yn enwedig dulliau teithio cynaliadwy megis cerdded, beicio a chlodiant cyhoeddus.

POLISI TWR 2: LLETY GWYLIAU

Bydd cynigion ar gyfer:

1. Datblygu llety gwyliau parhaol newydd â gwasanaeth, neu rai hunanwasanaeth, neu
2. Trosi adeiladau presennol i lety o'r fath, neu
3. Ymestyn sefydliadau llety gwyliau sy'n bodoli,

yn cael eu caniatáu cyn belled â'u bod o ansawdd uchel o ran dyluniad, gosodiad ac edrychiad, ac os gellir cwrdd gyda'r meini prawf canlynol i gyd:

- i. Yn achos llety sy'n adeilad newydd, bod y datblygiad wedi ei leoli tu mewn i ffin ddatblygu, neu'n gwneud defnydd o safle addas a ddatblygwyd o'r blaen;
- ii. Bod graddfa'r datblygiad arfaethedig yn briodol gan ystyried y safle, y lleoliad a/neu'r anheddiad dan sylw;
- iii. Na fydd y bwriad yn arwain at golled yn y stoc tai parhaol;
- iv. Nad yw'r datblygiad yn cael ei leoli mewn ardal sy'n ardal breswyl yn bennaf, neu'n peri niwed sylweddol i gymeriad preswyl ardal;
- v. Nad yw'r datblygiad yn arwain at ormodedd o lety o'r fath yn yr ardal.

POLISI TWR 3: SAFLEOEDD CARAFANAU SEFYDLOG A SIALÉ A LLETY GWERSYLLA AMGEN PARHAOL

2. Gwrthodir cynigion i ddatblygu safleoedd carafanau sefydlog newydd¹³ (h.y. carafán sengl neu ddwbl), safleoedd sialé¹⁴ gwyliau newydd neu lety gwersylla amgen parhaol yn Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Môn, Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Llŷn ac yn yr Ardaloedd Tirwedd Arbennig. Mewn lleoliadau eraill caniateir safleoedd carafanau sefydlog, sialé neu lety gwersylla amgen parhaol, dim ond:
 - i. Ble gellir profi nad yw'n arwain at ormodedd o safleoedd carafanau sefydlog neu safleoedd sialé neu safleoedd llety gwersylla amgen parhaol yn yr ardal leol; a
 - ii. Bod y datblygiad arfaethedig o ansawdd uchel o ran dyluniad, gosodiad ac edrychiad, a'i fod wedi'i leoli mewn lleoliad anymwithiol sydd wedi'i guddio'n dda gan nodweddion presennol y dirwedd, a/neu lle gellir cydweddu'r unedau yn hawdd yn y dirwedd mewn modd nad yw'n peri niwed sylweddol i ansawdd gweledol y dirwedd; a
 - iii. Bod y safle'n agos at y prif rwydwaith ffyrdd ac y gellir darparu mynediad digonol heb amharu'n sylweddol ar nodweddion a chymeriad y dirwedd.

¹³ Fel y'i diffinnir yn y Ddeddf Meysydd Carafanau a Rheoli Datblygiad 1960 (a addaswyd gan Ddeddf Safleoedd Carafanau 1968).

¹⁴ Er diben y Cynllun hwn, caiff chalet gwyliau ei ddiffinio fel unrhyw strwythur neu adeilad addas y bwriedir ei ddefnyddio fel llety gwyliau, nad yw'n cael ei ddiffinio gan y diffiniad statudol o garafán, hynny yw: pan nad yw'n bosib cludo'r strwythur i'r safle mewn un darn, a/neu

- bod y strwythur/adeilad cyn ei roi at ei gilydd yn cynnwys mwy na dau ran; a/neu
- bod y strwythur yn cael ei osod ar sylfaen sydd wedi'i adeiladu'n bwrpasol, a/neu
- nad oes modd symud y strwythur oddi ar y safle mewn un darn, unwaith y mae wedi'i roi at ei gilydd

2. Mewn amgylchiadau eithriadol caniateir cynigion a fyddai'n arwain at adleoli safle carafán statig neu siales presennol sydd wedi eu lleoli o fewn Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Arfordir Môn, Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Llŷn neu Ardaloedd Tirwedd Arbennig sydd yn ffurfio rhan o'r Ardal Rheoli Newid yr Arfordir i safle arall ble fo bosib bodloni meini prawf 1. i - iii a phan fo'r safle newydd wedi cael ei leoli tu allan i'r Ardal Rheoli Newid yr Arfordir.
3. Odi mewn i Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Arfordir Môn, Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Llŷn a'r Ardaloedd Tirwedd Arbennig, bydd cynigion i wella safleoedd sefydlog a chalet sy'n bodoli eisoes trwy:
 - i. estyniadau bychain i arwynebedd y safle, a/neu
 - ii. ail-leoli unedau o leoliadau amlwg i leoliadau llai amlwg,

yn cael eu caniatáu os gellir cydymffurfio â'r meini prawf canlynol i gyd:
 - iii. Nid yw'r gwelliannau yn cynyddu nifer y carafanau sefydlog neu'r unedau chalet ar y safle, oni bai, mewn amgylchiadau eithriadol, bydd y cynigion yn golygu ail-leoli parciau presennol sydd wedi eu lleoli o fewn yr Ardal Rheoli Newid Arfordirol;
 - iv. Bod y datblygiad arfaethedig yn rhan o gynllun i wella amrediad ac ansawdd llety a chyfleusterau ar gyfer ymwelwyr ar y safle;
 - v. O ran safleoedd sydd wedi eu lleoli o fewn Ardal Rheoli Newid yr Arfordir, fod y datblygiad arfaethedig yn rhan o gynllun ehangach i wella diogelwch preswylwyr y carafanau neu breswylwyr y siales;
 - vi. Bod y datblygiad arfaethedig yn cynnig gwelliannau sylweddol a pharhaol i ddyluniad, gosodiad ac edrychiad y safle a'i le yn y dirwedd o'i amgylch;
 - vii. Ei fod yn addas yng nghyd-destun polisiau eraill yn y Cynllun.
4. Tu allan i Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Arfordir Môn, Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Llŷn a'r Ardaloedd Tirwedd Arbennig, bydd cynigion i wella safleoedd carafanau sefydlog a chalet sy'n bodoli eisoes trwy:
 - i. estyniadau bychain i arwynebedd y safle, a/neu
 - ii. ail-leoli unedau o leoliadau amlwg i leoliadau llai amlwg, a/neu,
 - iii. cynnydd bychan yn nifer yr unedau ar y safle,

yn cael eu caniatáu os gellir cydymffurfio â'r meini prawf canlynol i gyd:
 - iv. Bod y datblygiad arfaethedig yn rhan o gynllun i wella amrediad ac ansawdd llety a chyfleusterau ar gyfer ymwelwyr ar y safle;
 - v. Bod y datblygiad arfaethedig yn cynnig gwelliannau sylweddol a pharhaol i ddyluniad, gosodiad ac edrychiad y safle a'i le yn y dirwedd o'i amgylch;
 - vi. O ran safleoedd sydd wedi eu lleoli o fewn Ardal Rheoli Newid yr Arfordir, fod y datblygiad arfaethedig yn rhan o gynllun ehangach i wella diogelwch preswylwyr y carafanau neu breswylwyr y siales;
 - vii. Bod unrhyw gynnydd yn nifer yr unedau carfanau gwyliau sefydlog neu chalets gwyliau yn fach ac yn gydnaws â graddfa unrhyw welliannau i'r safle;
 - viii. Ei fod yn addas yng nghyd-destun polisiau eraill yn y Cynllun.

POLISI TWR 4: DEILIADAETH GWYLIAU

Caniateir cynigion am carafanau sefydlog a siales neu gynigion i ymestyn y tymor gwyliau ar gyfer safleoedd carafanau sefydlog a chalet presennol os gellir dangos bod y llety yn cael ei ddefnyddio at ddibenion gwyliau yn unig ac nad yw'n dod yn brif neu unig gartref y deilydd.

Mewn achosion sy'n ymwneud ag ymestyn y tymor gwyliau ar gyfer safleoedd carafanau sefydlog a chalet presennol, bydd angen sicrhau:

1. Bod y llety a'r safle yn addas i fyw ynddynt yn ystod y gaeaf;
2. Na fyddai'r tymor estynedig yn cynyddu canlyniadau llifogydd eithriadol;
3. Ni fydd ymestyn y tymor estynedig yn cael effaith andwyol ar yr amgylchedd lleol.

POLISI TAI 14: DEFNYDD PRESWYL O GARAFANAU

Safleoedd carafanau neu fathau eraill o lety nad ydynt yn barhaol ar gyfer defnydd preswyl dros dro newydd

Fel eithriad i Bolisi Strategol PS 17 a Pholisi TAI 16, caniateir cynigion am safle newydd sy'n ymwneud â lleoli carafanau neu fathau eraill o lety nad ydynt yn barhaol er mwyn eu defnyddio i ddibenion preswyl dros dro, os gellir cydymffurfio gyda'r holl feini prawf canlynol:

1. Mae'n cael ei leoli am gyfnod cyfyngedig o amser, ac mae ei angen i roi llety i weithwyr dros dro yn ystod adeiladu prosiect adeiladu penodol sydd wedi'i gymeradwyo; neu
2. Profwyd bod angen am garafán sengl neu ffurf arall o lety sydd ddim yn barhaol yn gysylltiedig gyda sefydlu mentr gwledig newydd, yn unol â pholisi a chanllaw cynllunio cenedlaethol.

Yn achos senario 1 uchod:

- i. bydd lleoli carafanau preswyl dros dro neu fathau eraill o lety nad ydynt yn rhai parhaol yn destun yr un ystyriaethau lleoliadol fel a welir ym Mholisi TWR 3; a
- ii. caiff y safle ei leoli er mwyn lleihau'r angen i deithio i'r isafswm a hybu'r defnydd o ddulliau cludiant cynaliadwy i'r safle prosiect adeiladu sydd wedi'i gymeradwyo neu i'r cyfleuster parcio a theithio gaiff ei ddarparu gan hyrwyddwr y prosiect adeiladu; a
- iii. gellir dangos bod y llety yn hwyluso cyflawni strategaeth llety gweithwyr adeiladu y prosiect adeiladu.

Safleoedd carafanau presennol neu fathau eraill o lety gwyliau nad ydynt yn barhaol

Caniateir cynigion sy'n ymuned â defnyddio carafanau gwyliau presennol neu fathau eraill o lety nad ydynt yn barhaol tu allan i'r cyfnod meddiannaeth arferol, neu ymestyn safleoedd presennol i'w defnyddio er dibenion preswyl dros dro, os gellir cydymffurfio gyda'r meini prawf canlynol i gyd:

3. Profwyd bod angen am lety preswyl dros dro mewn cysylltiad â phrosiect adeiladu sydd wedi'i gymeradwyo; a

4. Caiff y safle ei leoli er mwyn lleihau'r angen i deithio i'r isafswm a hybu'r defnydd o ddulliau cludiant cynaliadwy i'r safle prosiect adeiladu sydd wedi ei gymeradwyo neu i'r cyfleuster parcio a theithio gaiff ei ddarparu gan hyrwyddwr y prosiect adeiladu; a
5. Gellir dangos bod llety'r gweithwyr adeiladu yn hwyluso gallu cyflawni strategaeth llety gweithwyr adeiladu y prosiect adeiladu.
6. Gellir dangos na fuasai'r bwriad yn cael effaith andwyol arwyddocaol ar y diwydiant twristiaeth;
7. Mae cynnig yn briodol wrth ei ystyried yn erbyn Polisi TWR 3.

Mecanweithiau i reoli'r datblygiad

Pan roddir caniatâd cynllunio, caiff amod cynllunio ei osod arno, neu sicheir rhwymedigaeth, i sicrhau bod:

8. Meddiannaeth y carafanau neu fathau eraill o lety nad ydynt yn barhaol wedi'i gyfyngu i bobl sy'n gallu arddangos yr angen hanfodol am y llety; a
9. Fod y caniatâd am gyfnod penodol yn unig, ac ar ôl i'r cyfnod pan fydd yr angen am y llety wedi dod i ben, bod y carafanau neu fathau eraill o lety nad ydynt yn barhaol yn cael eu tynnu oddi ar y safle a bod y tir yn cael ei adfer i'w gyflwr blaenorol o fewn cyfnod penodedig, neu bod lleiniau wedi'u gwasanaethu yn cael eu cadw er defnydd yn y dyfodol sy'n cydymffurfio â pholisi.

Yn achos carafanau preswyl dros dro sy'n cael eu cymeradwyo yn unol â'r Polisi hwn, bydd ceisiadau i adnewyddu caniatâd dros dro yn cael eu hasesu yn erbyn y meini prawf uchod

POLISI TWR 5: SAFLEOEDD CARAFANAU TEITHIOL, GWERSYLLA A LLETY GWERSYLLA AMGEN DROS DRO

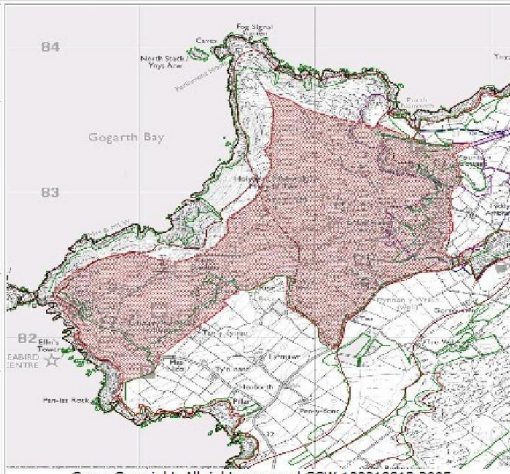
Caniateir cynigion am safleoedd carafanau teithiol, gweryslla neu lety weryslla amgen dros dro, estyniadau i safleoedd presennol neu leiniau ychwanegol os gellir cydymffurfio gyda'r meini prawf canlynol:

1. Bod y datblygiad arfaethedig o ansawdd uchel o ran dyluniad, gosodiad ac edrychiad, a'i fod wedi'i leoli mewn lleoliad anymwithiol sydd wedi'i guddio'n dda gan nodweddion presennol y dirwedd, a/neu lle gellir cydweddu'r unedau teithiol yn hawdd yn y dirwedd mewn modd nad yw'n peri niwed sylweddol i ansawdd gweledol y dirwedd;
2. Yn osgoi gormodedd o ardaloedd o leiniau caled;
3. Mae ei gysylltiad ffisegol â'r ddaear yn gyfyngedig ac yn gallu cael ei symud oddi ar y safle yn y tymor caeedig;
4. Dylai unrhyw gyfleusterau atodol, os yw hynny'n bosib, gael eu lleoli mewn adeilad presennol neu fel estyniad i gyfleusterau presennol. Os nad oes adeiladau addas ar gael, rhaid dangos yn glir yr angen am gyfleusterau ychwanegol, a rhaid iddynt fod yn gymesur â graddfa'r datblygiad.
5. Bod y safle'n agos at y prif rwydwaith ffyrdd ac y gellir darparu mynediad digonol heb amharu'n sylweddol ar nodweddion a chymeriad y dirwedd.

6. Mae meddiannaeth y datblygiad wedi'i gyfyngu i ddefnydd gwyliau yn unig.
7. Bod y safle'n cael ei ddefnyddio at ddibenion teithio'n unig a bod unrhyw unedau'n cael eu symud o'r safle yn y cyfnodau pan nad ydynt yn cael eu defnyddio.

DRAFFT

Atodiad 2 - Enghraifft Ffeil Casglwyr LANDMAP (paragraff 3.6.2)

Visual and Sensory	
Aspect Area Name	Holyhead Mountain
Aspect Area Classification	Upland/Hills, Lower Plateau & Scarp Slopes/Hillside & Scarp Slopes Moorland (Level 3)
Aspect Area Code	YNSMNVS001
Date Of Survey : 25/01/2007	
	
Description	
Physical Form And Elements: Topographic Form?	High Hills/Mountains
Physical Form And Elements: Landcover Pattern?	Open Land
Aesthetic Qualities: Scale?	Vast
Aesthetic Qualities: Sense of Enclosure?	Exposed
Aesthetic Qualities: Diversity?	Simple
Aesthetic Qualities: Texture?	Rock Exposure
Aesthetic Qualities: Lines?	Angular
Aesthetic Qualities: Colour?	Moderate Contrasts
Aesthetic Qualities: Balance?	Harmonious
Aesthetic Qualities: Unity?	Unity
Aesthetic Qualities: Pattern?	Random
Aesthetic Qualities: Seasonal Interest?	Summer (Heather & gorse)
Other Factors: Level of Human Access?	Occasional
Other Factors: Night Time Light Pollution?	Negligible (Few buildings)
Other Factors: Use of Construction Materials?	Appropriate
What materials? Give Details:	Local stone
There are attractive views...	...both in and out (In from coastal path, Holyhead, much of Holy Island & n-w. Anglesey. Out across sea to Lleyrn, Anglesey coast, Isle of Man, Ireland, Lake District, etc.)
There are detractive views...	...neither in or out (No major detractors in view)
Perceptual and Other Sensory Qualities	Attractive Tranquil Exposed Threatening Remote Wild Spiritual Smell
What is the sense of place/local distinctiveness	Strong (Unique location overlooking Anglesey & sea. Wildest part of Anglesey, but close to Holyhead.)
Evaluation	
Value:	Outstanding (Isolated wild mountain rising from sea, unspoilt, distinct landmark, fine views)
Condition:	Good (Mainly managed for wildlife)
Trend:	Constant (No change anticipated)
Recommendations	
Define the key qualities that should be conserved:	Wildness, remoteness
Define the key qualities that should be enhanced:	
Define the key elements that should be conserved:	Upland moor habitats. Prehistoric & recent historic remains. Footpaths.
Define the key elements that should be enhanced:	Footpaths
Define the key elements that should be changed:	
Principal management recommendation:	Continue management with limited public access and interpretation, plus natural & historic conservation.
Tolerance To Change	
Are there any significant threats to the current integrity and condition of the visual & sensory features of the area?	Not known
Aspect Area Boundary	
To what level was this information site-surveyed?	Level 3
At 1:10,000, how much of the Aspect Area boundary is precise?	Most (Mainly follows walls)
What baseline information source was used for Aspect Area boundary mapping?	OS Raster
If OS Data was used, what was the scale?	1:25,000
What is the justification for the Aspect Area boundaries?	Boundary with fields to south. Break in slope with diffs to seaward sides.
Bibliography	
List the key sources used for this assessment	"Mon Mam Cymru - The Guide to Anglesey" by P. Steele & R. Williams 2006
Assessment	

Additional Assessments	
Additional Comments	
Evaluation Matrix	
Evaluation Criteria: Overall Evaluation	Outstanding (Isolated wild mountain rising from sea, unspoilt, distinct landmark, fine views)
Justification of overall evaluation	mainly outstanding
Evaluation Criteria: Scenic quality	Outstanding (Isolated wild craggy mountain adjacent to coast. Fine panoramic views.)
Evaluation Criteria: Integrity	High (No major intrusive development, but masts, former quarries, etc.)
Evaluation Criteria: Character	Outstanding (Very distinctive landmark.)
Evaluation Criteria: Rarity	Outstanding (Only high hill on Anglesey. Isolated, unlike most mountains in Wales.)
Description	
Summary Description	On the north-west end of Holy Island, this is the highest hill on Anglesey, at 220m, rising steeply from the sea. It has a distinctive rounded profile seen from many parts of western Anglesey and as a landmark on approaching Holyhead from Ireland. Most of the mountain is open rocky moorland, with wildlife and historic interest. At the base of the eastern slopes is the Breakwater Quarry, now a country park, and Gorman, its associated quarry village with scattered houses and smallholdings. Considering its close proximity to Holyhead there is surprisingly little access, making it feel remote. There are fine panoramic views across Anglesey and the sea to Lleyrn peninsula and Snowdonia in the distance. On a clear day the Lake District, Isle of Mann and Ireland can also be seen.
Physical form and elements: Settlement pattern	Linear
Physical form and elements: Boundary type	Stone Walls
Recommendations	
Existing management	Generally Appropriate
Existing management remarks:	Open access & country park.
Monitoring	
Has the information ever been verified in the field?	Yes (1:25000)
Does this area have a special or functional link with an adjacent area?	Yes (South Stack/North Stack cliffs (055), Backdrop to Holyhead (058))
During which season(s) was fieldwork carried out?	Late Summer
Date of monitoring?	2015-02-06
Monitoring undertaken by	Stages 1, 2 and 3 change detection, field verification and amendment completed by Bronwen Thomas, in conjunction with the planning authority. Quality Assurance completed by White Consultants.
Has this record been updated following monitoring work?	This record remains unchanged following monitoring work
Change indicated by	

Atodiad 3 - Mapiau Sensitifrwydd a Chapasiti (paragraff 5.3.3)**Teipoleg Datblygiadau**

Teipoleg Safle	Meini Prawf Dangosol
Bychan iawn	Hyd at 10 o unedau (llai na 1 hectar fel arfer)
Bychan	11-25 o unedau (llai na 2 hectar fel arfer)
Canolig	26 - 75 (llai na 10 hectar fel arfer)
Mawr	76 - 200 (llai na 15 hectar fel arfer)
Mawr iawn	Dros 200 o unedau (dros 15 hectar fel arfer)

Lefelau Sensitifrwydd

Sensitifrwydd	Diffiniad
Uchel iawn	Mae nodweddion allweddol y dirwedd yn hynod sensitif i newid yn sgil math a graddfa'r datblygiad sy'n cael ei asesu.
Uchel	Mae nodweddion allweddol y dirwedd yn hynod sensitif i newid yn sgil math a graddfa'r datblygiad sy'n cael ei asesu.
Canolig-Uchel	Mae nodweddion allweddol y dirwedd yn sensitif i newid yn sgil math a graddfa'r datblygiad sy'n cael ei asesu.
Canolig	Mae rhai o nodweddion allweddol y dirwedd yn sensitif i newid yn sgil math a graddfa'r datblygiad sy'n cael ei asesu.
Isel-Canolig	Ychydig o nodweddion allweddol y dirwedd sy'n sensitif i newid yn sgil math a graddfa'r datblygiad sy'n cael ei asesu.
Isel	Mae nodweddion allweddol y dirwedd yn gadarn ac yn llai tebygol o gael eu heffeithio'n andwyol gan fath a graddfa'r datblygiad sy'n cael ei asesu.

Capasiti o fewn pob ACD

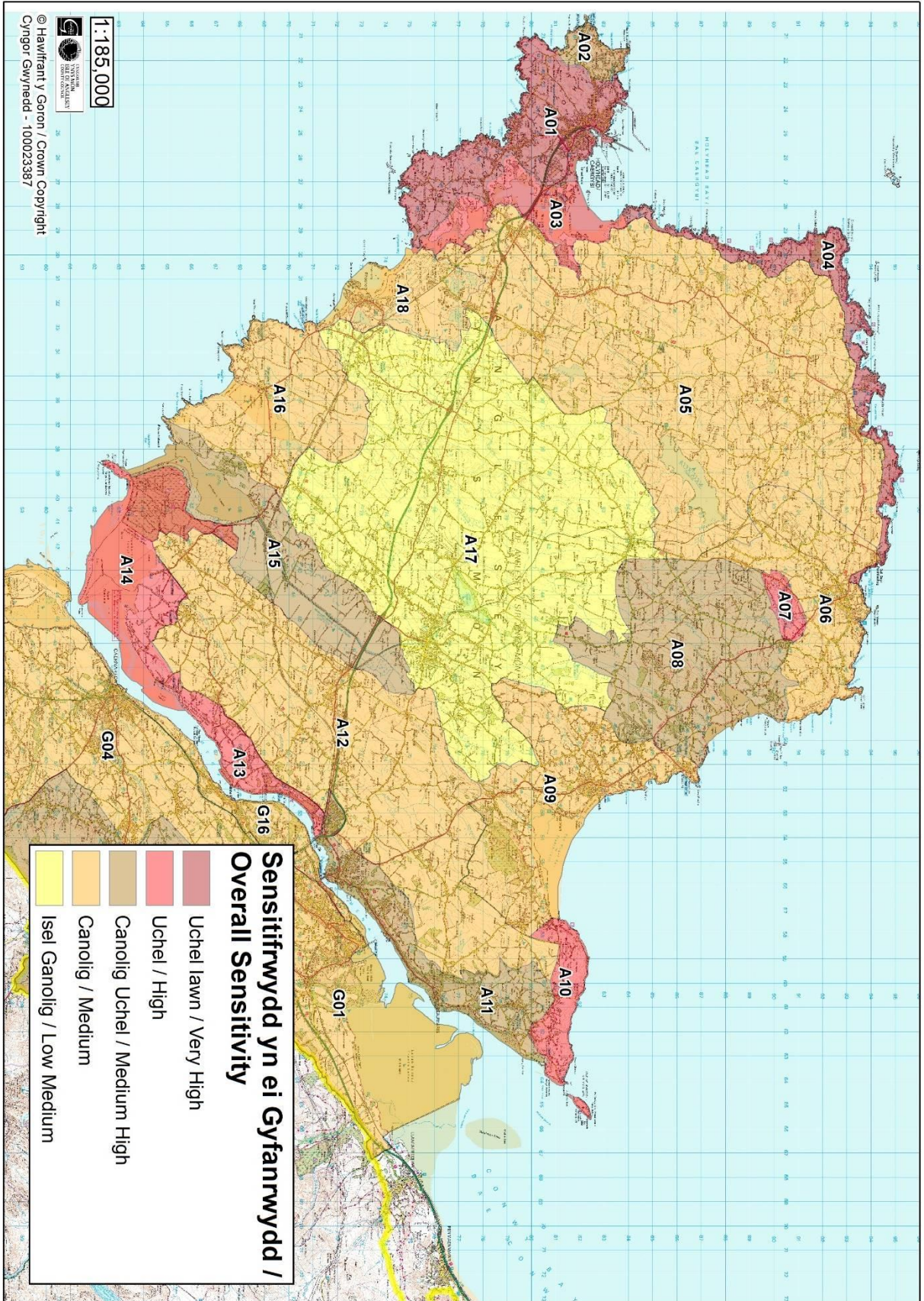
ACD	Capasiti Cyffredinol Dangosol	Sensitifrwydd
Gwynedd		
G01	Fel arfer, nid oes capasiti ar gyfer datblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé ym mhob ardal sy'n cyfrannu at osodiad y Parc Cenedlaethol . Fodd bynnag, y tu allan i'r ardaloedd hyn, efallai bod yna beth capasiti am ddatblygiadau bychan iawn i fychan , sydd wedi'u dylunio a'u lleoli'n dda ar gyfer parciau carafanau sefydlog / sialé.	
G02	Fel arfer o fewn yr ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad a gosodiad y Parc Cenedlaethol), nid oes capasiti ar gyfer datblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé . Y tu allan i'r ardaloedd hyn, efallai bod peth capasiti ar gyfer datblygiadau bychan iawn i fychan sydd wedi'u lleoli'n sensitif ac wedi'u dylunio'n dda , a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig / gorchudd trefol presennol.	
G03	Fel arfer o fewn yr ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad a gosodiad y Parc Cenedlaethol), nid oes capasiti ar gyfer datblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé . Y tu allan i'r ardaloedd hyn, efallai bod peth capasiti ar gyfer datblygiadau bychan iawn i fychan sydd wedi'u lleoli'n sensitif ac	

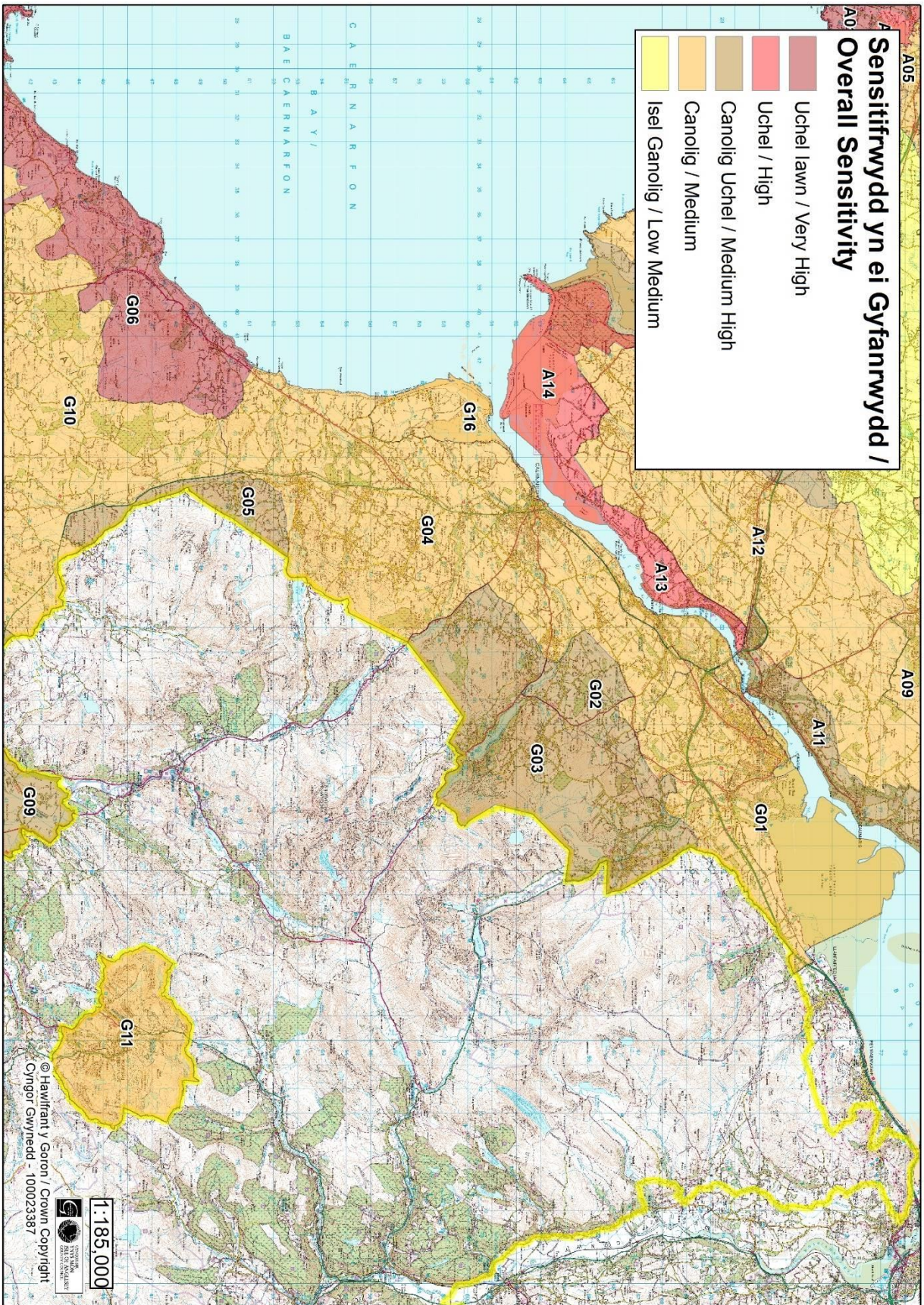
ACD	Capasiti Cyffredinol Dangosol	Sensitifrwydd
	wedi'u dylunio'n dda, a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig / gorchudd trefol presennol.	
G04	Fel arfer o fewn yr AHNE a'r ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad a gosodiad y Parc Cenedlaethol a STB), nid oes capasiti ar gyfer datblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé. Y tu allan i'r ardaloedd hyn, efallai bod peth capasiti ar gyfer datblygiadau bychan iawn i fychan sydd wedi'u lleoli'n sensitif ac wedi'u dylunio'n dda , a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig / gorchudd trefol presennol.	
G05	Fel arfer o fewn yr ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad a gosodiad y Parc Cenedlaethol), nid oes capasiti ar gyfer datblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé. Y tu allan i'r ardaloedd hyn, efallai bod peth capasiti ar gyfer datblygiadau bychan iawn i fychan sydd wedi'u lleoli'n sensitif ac wedi'u dylunio'n dda , a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig / gorchudd trefol presennol.	
G06	Fel arfer, nid oes capasiti ar gyfer datblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé (ac eithrio datblygiadau anaml, ar raddfa fechan iawn a ddylai berthnasu'n dda â'r anheddiad/adeiladau presennol).	
G07	Yn sgil nifer sylweddol y parciau carafanau sefydlog / sialé, mae capasiti cyfyngedig iawn, os o gwbl, am ddatblygiadau ac estyniadau i barciau carafanau sefydlog / sialé.	
G08	O fewn yr ardaloedd sy'n cyfrannu at osodiad yr ATA a'r Parc Cenedlaethol, fel arfer nid oes capasiti am ddatblygiadau parciau carafanau statig / sialé. Y tu allan i'r ardaloedd hyn, fe all fod peth capasiti am ddatblygiadau ar raddfa fechan iawn i fychan sydd wedi'u gosod yn sensitif ac wedi'u dylunio'n dda , a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig/gorchudd tir trefol cyfredol. Ym mhob achos, dylai datblygiadau osgoi'r ymyl arfordirol sydd heb ei ddatblygu, a'r lle o'i amgylch ac fe ddylai gael ei wahanu'n glir fel bod eu heffeithiau yn parhau'n lleol ac nad oes dylanwad cyfunol / cronus diffiniedig ar y dirwedd.	
G09	Yn sgil nifer sylweddol y parciau carafanau sefydlog / sialé, ar y cyd â'r sensitifrwydd uwch cyffredinol, nid oes capasiti ar gyfer datblygiadau ac estyniadau pellach i barciau carafanau sefydlog / sialé.	
G10	Fel arfer o fewn yr AHNE a'r ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad a gosodiad y Parc Cenedlaethol), nid oes capasiti fel arfer ar gyfer datblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé. Y tu allan i'r ardaloedd hyn, fe all fod peth capasiti am ddatblygiadau ar raddfa fechan iawn i fychan sydd wedi'u gosod yn sensitif ac wedi'u dylunio'n dda , a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig/gorchudd tir trefol cyfredol.	

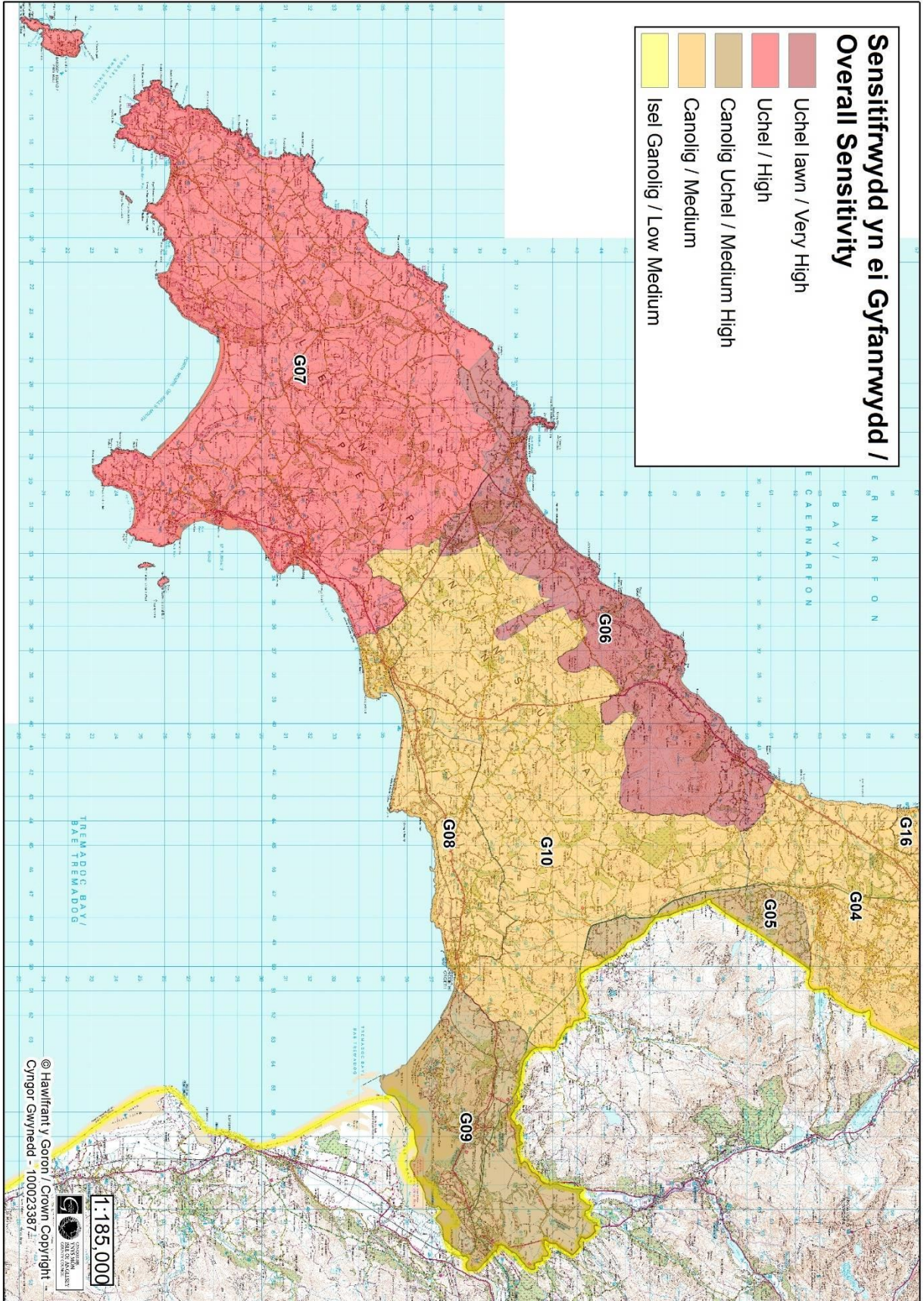
ACD	Capasiti Cyffredinol Dangosol	Sensitifrwydd
	Ym mhob achos, dylai datblygiadau osgoi'r ymyl arfordirol sydd heb ei ddatblygu a'r lle o'i amgylch a dylai gael ei wahanu'n glir fel bod eu heffaith yn parhau'n lleol ac nad oes dylanwad cyfunol/cronnus diffiniedig ar y dirwedd.	
G11	O fewn ardaloedd sy'n cyfrannu at olygfa a gosodiad y Parc Cenedlaethol ac Ardaloedd o Harddwch Naturiol (CDLIE), fel arfer nid oes capasiti ar gyfer datblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé . Y tu allan i'r ardaloedd hyn, fe all fod peth capasiti am ddatblygiadau ar raddfa fechan iawn i fychan sydd wedi'u gosod yn sensitif ac wedi'u dylunio'n dda , a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig/gorchudd tir trefol cyfredol.	
G12	Fel arfer, nid oes capasiti am ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé drwy lawer o'r ACD hwn, er bod capasiti cyfyngedig am ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé bychan iawn i fychan, sydd wedi'u dylunio a'u gosod yn dda i'r de / de-ddwyrain o'r ACD.	
G13	Yn sgil y nifer sylweddol o barciau carafanau sefydlog / sialé, fel arfer mae capasiti cyfyngedig iawn, os o gwbl, am ddatblygiadau ac estyniadau i barciau carafanau sefydlog / sialé .	
G14	Fel arfer, nid oes capasiti am ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé (ac eithrio datblygiadau bychan iawn anaml sydd wedi'u gosod yn sensitif a'u dylunio'n dda, a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig/trefol presennol).	
G15	Yn sgil y niferoedd sylweddol o barciau carafanau sefydlog / sialé, fel arfer mae capasiti cyfyngedig iawn, os o gwbl, am ddatblygiadau ac estyniadau pellach i barciau carafanau sefydlog / sialé .	
G16	Fel arfer o fewn yr ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad a gosodiad y Parc Cenedlaethol, STB a'r AHNE), nid oes capasiti ar gyfer datblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé . Y tu allan i'r ardaloedd hyn, fe all fod peth capasiti am ddatblygiadau ar raddfa fechan iawn i fechan sydd wedi gosod yn sensitif a'i ddylunio'n dda , a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig / gorchudd tir trefol presennol.	
Ynys Môn		
A01	Fel arfer, nid oes capasiti am ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé o fewn yr ACD hon.	
A02	O fewn yr AHNE, ac ardaloedd sy'n cyfrannu at ei osodiad, fel arfer nid oes capasiti am ddatblygiadau ac estyniadau pellach i barciau carafanau sefydlog / sialé . Y tu allan i'r AHNE gall fod capasiti cyfyngedig iawn am ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog/sialé , os yw'r rheini'n digwydd yn anaml iawn, ar raddfa fychan iawn, ac yn cael eu lleoli'n dda. Ym mhob achos, dylai datblygiadau osgoi'r ymyl arfordirol sydd heb ei ddatblygu, a'r lle o'i amgylch a dylid eu gwahanu'n glir fel bod eu heffeithiau'n parhau'n lleol ac nid oes dylanwad cyfunol/cronnus diffiniedig ar y dirwedd.	

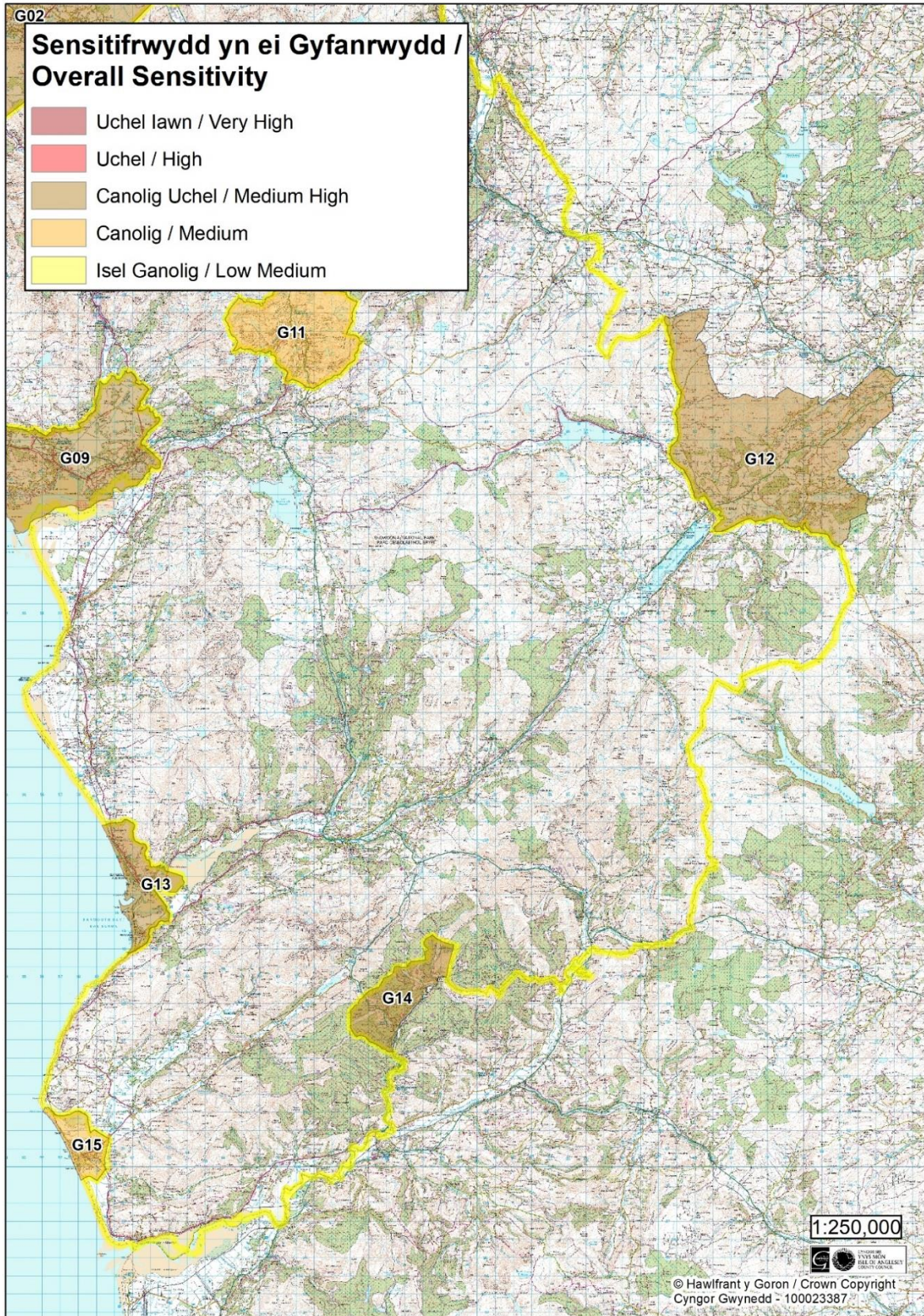
ACD	Capasiti Cyffredinol Dangosol	Sensitifrwydd
A03	Fel arfer, nid oes capasiti am ddatblygiadau neu estyniadau i barciau carafanau sefydlog / sialé o fewn yr ACD hon.	
A04	Fel arfer, nid oes capasiti am ddatblygiadau neu estyniadau i barciau carafanau sefydlog / sialé o fewn yr ACD hon.	
A05	O fewn yr AHNE a'r AGD (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad), fel arfer nid oes capasiti am ddatblygiadau ac estyniadau pellach i barciau carafanau sefydlog / sialé. Y tu allan i'r AHNE a'r ATA, ystyrir bod peth capasiti am ddatblygiadau ar raddfa fechan iawn i fychan sydd wedi'u gosod yn sensitif ac wedi'u dylunio'n dda , a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig / gorchudd tir trefol presennol.	
A06	O fewn yr AHNE a'r ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad), fel arfer nid oes capasiti am ddatblygiadau ac estyniadau pellach i barciau carafanau sefydlog / sialé. Y tu allan i'r AHNE a'r ATA, ystyrir bod peth capasiti am ddatblygiadau ar raddfa fechan iawn i fychan sydd wedi'u dylunio'n dda.	
A07	Fel arfer, nid oes capasiti am ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé .	
A08	O fewn yr AHNE a'r ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad), fel arfer nid oes capasiti am ddatblygiadau ac estyniadau pellach i barciau carafanau sefydlog / sialé. Y tu allan i'r AHNE a'r ATA, ystyrir bod peth capasiti am ddatblygiadau ar raddfa fechan iawn i fychan , yn enwedig pan allai'r rhain berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig / gorchudd tir trefol presennol.	
A09	O fewn yr AHNE a'r ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad), fel arfer nid oes capasiti am ddatblygiadau ac estyniadau pellach i barciau carafanau sefydlog / sialé. Y tu allan i'r AHNE, efallai y bydd capasiti cyfyngedig am ddatblygiadau ac estyniadau pellach ar raddfa fechan iawn i fychan sydd wedi'u lleoli'n dda i barciau carafanau sefydlog / sialé. Ym mhob achos, dylai datblygiadau osgoi'r ymyl arfordirol sydd heb ei ddatblygu, a'r lle o'i amgylch.	
A10	Fel arfer, nid oes capasiti am ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé o fewn yr ACD hon.	
A11	O fewn yr AHNE a'r ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad), fel arfer nid oes capasiti am ddatblygiadau ac estyniadau pellach i barciau carafanau sefydlog / sialé. Y tu allan i'r AHNE a'r ATA, ystyrir bod capasiti cyfyngedig am ddatblygiadau ar raddfa fechan iawn i fychan sydd wedi'u lleoli'n dda.	
A12	O fewn yr AHNE a'r ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad), fel arfer nid oes capasiti am ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé.	

ACD	Capasiti Cyffredinol Dangosol	Sensitifrwydd
	Y tu allan i'r AHNE a'r ATA, ystyrir bod peth capasiti am ddatblygiadau ar raddfa fechan iawn i fychan sydd wedi'u lleoli'n sensitif ac a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig / gorchudd tir trefol presennol.	
A13	Fel arfer, nid oes capasiti am ddatblygiadau neu estyniadau i barciau carafanau sefydlog / sialé o fewn yr ACD hon.	
A14	Fel arfer, nid oes capasiti am ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé.	
A15	Fel arfer, nid oes capasiti am ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé o fewn yr ACD hon.	
A16	O fewn yr AHNE a'r ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad), fel arfer nid oes capasiti am ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé. Y tu allan i'r AHNE a'r ATA, ystyrir bod capasiti cyfyngedig am ddatblygiadau ar raddfa fechan iawn i fychan , a ddylai berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig / gorchudd tir trefol presennol.	
A17	O fewn yr AHNE a'r ATA (a phob ardal sy'n cyfrannu at eu gosodiad), fel arfer nid oes capasiti am ddatblygiadau ac estyniadau pellach i barciau carafanau sefydlog / sialé. Y tu allan i'r AHNE a'r ATA, ystyrir bod peth capasiti am ddatblygiadau ar raddfa fechan iawn i fychan, ac/neu gapasiti cyfyngedig am ddatblygiadau ar raddfa fwy sydd wedi'u dylunio'n dda a'u gosod yn sensitif, a ddylai ym mhob achos berthnasu'n dda i'r amgylchedd adeiledig / gorchudd tir trefol presennol.	
A18	Er y gallai llai o sensitifrwydd i ddatblygiadau parciau carafanau sefydlog / sialé awgrymu capasiti uwch yn yr AGD hon, gall fod capasiti cyfyngedig iawn, os o gwbl, am ddatblygiadau ac estyniadau pellach i barciau carafanau sefydlog / sialé. Mae hyn yn sgil maint cymharol fychan yr AGD ynghyd â swm y datblygiadau modern sydd yn dylanwadu'n barod ar y dirwedd (gan gynnwys Maes Awyr RAF y Fali a nifer o barciau carafanau sefydlog / sialé eraill ar raddfa fawr) .	

Atodiad 4 Ttempl Cynllun Busnes (paragraff 4.6.8)

Enw'r Awdur (gan gynnwys ei gymhwyster perthnasol) Enw'r Busnes
1. Enw'r Busnes Manylion Cyswllt y Busnes
2. Crynodeb Gweithredol (Awgrymir y dylech gwblhau'r adran hon ar ôl i chi gwblhau adrannau eraill y Cynllun Busnes).
3. Cyflwyniad a Throsolwg o'r Busnes (Darparwch ddisgrifiad cryno o'r busnes, pwy sy'n gysylltiedig ag ef, yr hyn yr ydych am ei gyflawni a sut y mesurir llwyddiant. Cofiwch gynnwys disgrifiad o'r math o lety y byddwch yn ei gynnig ac eglurwch p'un a oes gennych Bwynt Gwerthu Unigryw (USP)).

<p>4. Y farchnad a chystadleuwyr - beth yw'r ddarpariaeth gyfredol? Beth yw'r galw?</p>
<p>(Rhowch drosolwg o'r farchnad y byddwch yn gweithio ynddi, gan gynnwys dadansoddiad o'ch cystadleuwyr, ac eglurwch sut byddwch yn cystadlu â hwy. Sut mae'r busnes yn berthnasol i strategaethau twristiaeth lleol, rhanbarthol a chenedlaethol? Rhowch fanylion ynghylch eich marchnad darged, anghenion cwsmeriaid a'ch dull o fodloni'r anghenion hynny).</p>
<p>5. Strategaeth Gwerthu a Marchnata</p>
<p>(Eglurwch eich strategaeth farchnata a beth sy'n eich gwneud chi'n arbennig. Pwy yw eich cwsmeriaid? A yw'r busnes yn debygol o greu cyfleoedd gwaith lleol a chyfrannu at yr economi leol? Cofiwch gynnwys eich strategaeth brisio a'ch rhagamcanion meddiannaeth am yr unedau gwyliau ynghyd ag unrhyw dystiolaeth gefnogi sy'n ymwneud â'r strategaeth farchnata).</p>
<p>6. Gwybodaeth Ariannol</p>

(Dylid cynnwys gwybodaeth sy'n ymwneud â swm yr ecwiti sydd ei angen er mwyn i'r busnes ddod yn weithredol h.y. beth yw cost yr adeiladu/trosi. Yn yr adran hon, dylid darparu gwybodaeth hefyd sy'n ymwneud â'r rhagolygon elw wythnosol/misol (gan gynnwys y gost am redeg gwasanaethau, yswiriant, cyflogau, ac ati, y busnes o ddydd i ddydd). Bydd yn arfer dda cynnwys nifer o ragamcanion, h.y. yn seiliedig ar gyfradd meddiannaeth o 25%, 50%, 75% a 100% a thros gyfnod o amser (awgrymir rhagolygon am gyfnod o 5 mlynedd neu hyd nes y daw'r busnes yn hyfyw yn fasnachol).

7. Atodiadau

(Dylid darparu'r holl ddogfennau sy'n cefnogi'r Cynllun Busnes. Gallai hyn gynnwys, ymchwil i'r farchnad, llythyrau bwriad neu orchmynion penodol sy'n ymwneud â'r busnes, geirada, portffolio o fusnesau blaenorol, dogfennau cyfreithiol ac enghreifftiau o wybodaeth farchnata. Dylech sicrhau bod yr atodiadau wedi'u cyfeirnoddi yn y cynllun busnes).

Atodiad 5 - Ardaloedd Rheoli Newid Arfordirol (rhan 5.4)

PDZ	Ffiniau Polisi CRhT2			Polisiau a Ffafir		
	MAN	PU	Enw'r Polisi	Sylwadau'r Polisi	2025	2055
11	22	PU11.4	Arfordir Ro Wen	Byddai hyn yn golygu adleoli perchnogion eiddo a busnesau o'r Friog	HTL	MR
		PU11.5	Tafod Ro Wen		MR	MR
		PU11.6	Arglawdd y Friog		HTL	MR
	24	PU11.15	Gogledd y Bermo	Gallai hyn gynnwys adleoli eiddo	HTL	MR
12	27	PU12.10	Pont Briwet a Cheunant Dwryrd	Cynnal y dollffordd a'r rheilffordd	NAI	NAI
		PU12.11	Aber Dwryrd Uchod	Rheoli amddiffynfeydd lleol i gynnal y priffyrdd	MR	NAI
		PU12.12	Pentir Penrhyndeudraeth	Efallai na fydd hyn yn rhwystro rheoli amddiffynfeydd lleol yn breifat yn amodol ar gymeradwyaeth arferol	NAI	NAI
	28	PU12.15	Bae Samson		NAI	NAI
		PU12.16	Morfa Bychan	Cynnal amddiffynfa dwyni naturiol gyda rheoli mynediad. Datblygu cynllun rheoli hirdymor ar gyfer addasu yn ardal y Parc Gwyliau ac efallai gofyniad i reoli perygl llifogydd i'r pentref yn y dyfodol.	MR	MR
	29	PU12.17	Traethellau Cricieth	Ystyried y posibilrwydd o symud y rheilffordd	HTL	MR
		PU12.19	Pentir y Castell		NAI	NAI
	30	PU12.21	Y Dryll		NAI	NAI
		PU12.22	Dwyfor	Ystyried yr effaith ar y rheilffordd	MR	NAI
		PU12.23	Clogwyni Glanllynau	Cynnal amlygiad daearegol	NAI	NAI
		PU12.24	Afon Wen	Pryderon ynglŷn â chynaliadwyedd hirdymor. Ystyried symud y rheilffordd tua'r tir.	HTL	MR
PU12.25		Dwyrain Penychain	Efallai na fydd hyn yn rhwystro rheoli amddiffynfeydd lleol yn breifat yn amodol ar gymeradwyaeth arferol	NAI	NAI	
13	31	PU13.1	Penychain a rhan orllewinol y bae		NAI	NAI
		PU13.2	Abererch	Yn amodol ar ystyriaeth genedlaethol o'r rheilffordd	HTL	MR
		PU13.7	Y Cwrs Golf	Astudiaeth fanwl i ganiatáu trawsnewidiad rhwng Traeth Crugan a Thraeth y De	HTL	MR
		PU13.8	Traeth Crugan	Bwriad i greu ceg aber newydd i Afon Penrhos a rheoli amddiffynfa newydd i graidd Pwllheli	HTL	MR
		PU13.9	Llanbedrog	Ni fyddai hyn yn rhwystro rheoli ardal y llithrfa'n lleol.	NAI	NAI
	32	PU13.10	Mynydd Tir Cwmwd		NAI	NAI
		PU13.11	Y Warren	Rheoli dilyniadol o'r draethlin yn cilio er mwyn cynnal y traeth	HTL	MR

PDZ	Ffiniau Polisi CRhT2			Polisiâu a Ffafir			
	MAN	PU	Enw'r Polisi	Sylwadau'r Polisi	2025	2055	
		PU13.12	Abersoch	Ystyried agor Afon Soch i lifogydd llanwol a chynllunio defnydd o'r geg yn y dyfodol	HTL	MR	
		PU13.14	Canol Borth Fawr	Cyfle i addasu	HTL	MR	
		PU13.15	Machroes	Ni fydd hyn yn rhwystro rheoli'r ffordd yn lleol.	HTL	MR	
	33	PU13.16	Pentir Machroes		NAI	NAI	
		PU13.17	Ynysoedd Tudwal		NAI	NAI	
		PU13.18	Porth Ceiriad		NAI	NAI	
		PU13.19	Pentir Cilan		NAI	NAI	
	14	34	PU14.1	Gorllewin Mynydd Cilan		NAI	NAI
			PU14.2	Dwyrain Porth Neigwl	Ailaddasu lleoli a rheoli'r twyni	NAI	NAI
			PU14.3	Canol Porth Neigwl		NAI	NAI
PU14.4			Gorllewin Porth Neigwl	Adlinio neu golli'r ffordd yn y dyfodol	NAI	NAI	
PU14.5			Rhiw		NAI	NAI	
35		PU14.6	Ysgo		NAI	NAI	
36		PU14.7	Dwyrain Aberdaron	Ystyried sut mae'r trawsnewid rhwng glan môr Pentref Aberdaron a'r uned hon i ganiatáu addasu.	NAI	NAI	
		PU14.8	Pentref Aberdaron a'r llethr arfordirol.	Datblygu Adlunio Rheoledig mewn fframwaith ar gyfer datblygu'r pentref yn gynaliadwy. Rhoi sylw i faterion cludiant.	HTL	MR	
		PU14.9	Uwchmynydd		NAI	NAI	
37		PU14.10	Ynys Enlli	Ystyried addasu'r lanfa	NAI	NAI	
38	PU14.11	Gogledd-orllewin Llŷn	Ni fyddai rheoli lleol yn cael ei rwystro i ganiatáu addasu defnydd o fewn egwyddor o ganiatáu datblygiad naturiol yr arfordir.	NAI	NAI		
15	39	PU15.1	Carreg Ddu i Drwyn y Tal	Polisi trosfwaol i osod y gwaelodlin ar gyfer y parth.	NAI	NAI	
		PU15.2	Porth Dinllaen, gan gynnwys Morfa Nefyn	Bydd hyn angen cynllunio manwl ar gyfer addasu ym Mhorth Dinllaen ac yn y fynedfa i Forfa Nefyn.	HTL	MR	
	40	PU15.4	Trwyn y Tal i Drwyn Maen Dylan	Polisi trosfwaol i osod y gwaelodlin ar gyfer y parth.	NAI	NAI	
		PU15.5	Trefor	Byddai angen cynllun lleol manwl i gynnal gwerth mwynderol yr ardal.	MR	MR	
		PU15.6	Aberdesach	Rheolaeth leol o'r estyllen ac allyriadau afon er mwyn cynnal amddiffynfa naturiol yr ardal.	MR	MR	
16	41	PU16.1	Pontllyfni	Ni fyddai hyn yn gwahardd cynnal amddiffynfa preifat yn ystod y cyfnod polisi cyntaf. Adolygu'r bygythiad llifogydd i'r briffordd a'r gwaith trin dŵr budr	NAI	NAI	
		PU16.2	Pontllyfni i Ddinas Dinlle	Cynnal y cyflenwad gwaddod i'r gogledd	NAI	NAI	

PDZ	Ffiniau Polisi CRhT2			Polisiâu a Ffafir		
	MAN	PU	Enw'r Polisi	Sylwadau'r Polisi	2025	2055
		PU16.3	Dinas Dinlle	Rheoli'r trobwynt rhwng Penrhyn Dinas Dinlle a'r arfordir agored gyda'r bwriad o reoli perygl llifogydd yn y pentref ar dir uwch.	HTL	MR
		PU16.4	Morfa Dinlle	Datblygu rheolaeth o i lan hunangynhaliol y twyni. Ni fyddai hyn yn benodol yn atal rhag rheoli'r cylch lleol yng Nghaer Belan yn amodol ar gymeradwyaeth arferol.	MR	MR
		PU16.5	Y Foryd	Rheoli amddiffynfeydd rhag llifogydd i ddechrau gyda'r bwriad o ddychwelyd y bae i gyfundrefn sy'n gweithredu'n lleol.	HTL	MR
		PU16.6	Traeth Abermenai	Byddai hyn yn cynnwys archwilio mwy ar berygl llifogydd a allai fod yn Nwyran gyda'r bwriad o ddarparu amddiffynfa.	NAI	NAI
		PU16.7	Traethell Abermenai a Thraeth Llanddwyn	Dileu'r coedwigaeth er mwyn cael lled i'r arfordir addasu.	NAI	NAI
	42	PU16.8	Coedwig Niwbwrch	Gwaredu coedwigaeth er mwyn cael digon o led ar gyfer addasu arfordirol.	NAI	NAI
		PU16.10	Clogwyni Bodowen		NAI	NAI
	43	PU16.13	Waterloo Port i Lan y Môr, Y Felinheli	Ni fyddai hyn yn rhwystro rheoli lleol trwy gyllid preifat yn amodol ar gymeradwyaeth arferol.	NAI	NAI
		PU16.15	Glan-y-mor Lodge i'r Bont		NAI	NAI
		PU16.16	O'r Bont i Barras		NAI	NAI
		PU16.17	Barras i Dafarn y Forwyn	Bwriad i gynnal mynediad ond gydag angen i addasu i fwy o berygl llifogydd yn y dyfodol.	HTL	MR
	44	PU16.18	Bae Llanfair		NAI	NAI
		PU16.20	Pont Cadnant i Benrhyn Safnas	Ni fyddai hyn yn rhwystro gwaith preifat yn amodol ar gymeradwyaeth arferol.	NAI	NAI
		PU16.23	Drumlin		NAI	NAI
		PU16.25	Llanfaes i Benmon	Efallai y bydd angen symud y lôn	NAI	NAI
	45	PU16.26	O'r Bont i'r Garth		NAI	NAI
		PU16.30	Trwyn Penrhyn		NAI	NAI
46	PU16.31	Afon Ogwen i Fadryn		NAI	NAI	
	PU16.32	Afon Aber	Addasu'r amddiffynfeydd i gynnal drifft gwaddod naturiol gyda bwriad hirdymor o warchod llwybr cludiant rhag llifogydd.	MR	MR	
17	47	PU17.1	Pentir Trwyn y Parc		NAI	NAI
		PU17.2	Traeth mawr	Cynnal gweithrediad naturiol y gyfundrefn twyni a'r aber	NAI	NAI
		PU17.3	Aberffraw	Addasu'r ffordd a'r cei i gynnal gweithrediad naturiol yr aber	HTL	MR

PDZ	Ffiniau Polisi CRhT2			Polisiâu a Ffafir		
	MAN	PU	Enw'r Polisi	Sylwadau'r Polisi	2025	2055
		PU17.4	Clogwyni Aberffraw	Efallai na fydd hyn yn rhwystro rheolaeth briodol o'r ffordd ym Mhorth Trecastell	NAI	NAI
	48	PU17.5	Porth Nobla i Rosneigr	Ni fyddai hyn yn rhwystro rheoli amddiffynfeydd yng Ngherrig Defaid yn y ddau gyfnod cyntaf.	MR	MR
		PU17.8	Traeth Crigyll a Thraeth Cymyran	Adleoli Cyfleusterau i RAF Valley	NAI	NAI
	49	PU17.9	Polisi cyffredinol i'r De-orllewin	Caiff rheolaeth baeau lleol eu diffinio isod.	MR	MR
		PU17.10	Borthwen	Ni fyddai hyn yn rhwystro amddiffynfa breifat leol yn amodol ar gymeradwyaeth arferol.	MR	MR
		PU17.14	Arfordir Gogledd-orllewin		NAI	NAI
	50	PU17.16	Bae Penrhos	Archwilio tebygolrwydd perygl llifogydd	MR	MR
		PU17.17	Pentir Penrhos	Ni fyddai hyn yn rhwystro amddiffynfa breifat leol yn amodol ar gymeradwyaeth arferol.	NAI	NAI
	51	PU17.19	Polisi cyffredinol i'r Môr Mewndirol	Amddiffynfa leol i gynnal Ponrhydybont ac amddiffynfa leol rhag llifogydd yn y gefnwlad	MR	MR
	52	PU17.21	Newlands	Agwedd gydgyssylltiedig at arafu erydiad	MR	MR
		PU17.22	Afon Alaw	Cynllunio hirdymor i leihau perygl llifogydd gweddilliol	MR	MR
		PU17.23	Traeth Gribin i Drwyn Cliperau	Ni fyddai hyn yn rhwystro amddiffynfa breifat leol yn amodol ar gymeradwyaeth arferol.	MR	MR
18	53	PU18.1	Twyn Cliperau i Bentir Wylfa	Polisi trosfwaol ar gyfer ardal gyfan, gyda pholisi lleol isod	NAI	NAI
		PU18.2	Porth Tywynmawr	Addasiad lleol	NAI	NAI
		PU18.3	Porth Trefadog	Addasiad lleol	MR	NAI
		PU18.4	Porth Trwyn		NAI	NAI
		PU18.5	Porth Swtan		NAI	NAI
		PU18.6	Bae a Phentir Cemlyn	Angen datblygu cynllun rheoli manwl	MR	NAI
	54	PU18.8	Gorllewin Cemaes		NAI	NAI
		PU18.12	Clogwyni Pig y Barcud		NAI	NAI
	55	PU18.13	Trwyn y Parc i Drwyn Cwmryd	Polisi trosfwaol ar gyfer ardal gyfan, gyda pholisi lleol isod	NAI	NAI
		PU18.14	Gwaith Brics Borth Wen	Archwilio'n gritigol yr angen i gynnal amddiffynfa i gefnogi nodwedd hanesyddol allweddol	MR	MR
		PU18.16	Trwyn Costog	Datblygu fframwaith cynllunio i leihau'r angen ar gyfer amddiffynfa	MR	MR
		PU18.18	Porth Elian	Symud y ffordd fel bo angen.	HTL	MR
	56	PU19.1	Cyffredinol	Polisi trosfwaol ar gyfer ardal gyfan, gyda pholisi lleol isod	NAI	NAI

PDZ	Ffiniau Polisi CRhT2			Polisiâu a Ffafrir		
	MAN	PU	Enw'r Polisi	Sylwadau'r Polisi	2025	2055
		PU19.2	Portobello	Rheoli preifat lleol yn amodol ar gymeradwyaeth arferol.	MR	MR
		PU19.3	Traeth Dulas	Caniatáu datblygiad naturiol yr aber	NAI	NAI
	57	PU19.4	Porth Lydan	Yn hollol benodol ni fyddai hyn yn rhwystro gwaith lleol yn amodol ar gymeradwyaeth arferol	MR	MR
		PU19.6	Moelfre i Draeth Bychan		NAI	NAI
		PU19.7	Canol Traeth Bychan	Rheoli lleol tuag at ganiatáu datblygiad naturiol y traeth	MR	NAI
		PU19.8	De Traeth Bychan		NAI	NAI
	58	PU19.9	Clogwyni Borth Wen		NAI	NAI
		PU19.11	Trwyn Dwlban		NAI	NAI
		PU19.13	Croesfryn		NAI	NAI
		PU19.14	Afon Nodwydd	Datblygu cynllun rheoli lleol	MR	MR
		PU19.15	Traeth Llanddona		NAI	NAI
		PU19.16	Clogwyni Traeth Penmon		NAI	NAI
		PU19.17	Ynys Seiriol		NAI	NAI

Allwedd:

PDZ = Parthau Datblygu Polisi

MAN = Ardaloedd Rheoli

PU = Uned Polisi

HTL = Dal y Llinell

NAI = Dim Ymyriad Gweithredol

MR = Adlunio Rheoledig

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL
CYFLEUSTERAU A LLETY I DWRISTIAID**

YR ADRODDIAD YMGYNGHORI

**CYNGOR SIR
YNYSS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

HYDREF 2018

Cynnwys

1.0	CEFNDIR	3
	Pwrpas Canllaw Cynllunio Atodol (CCA)	3
	Y Cyd-destun Polisi.....	3
	Yr angen am Ganllawiau Cynllunio Atodol.....	3
	Statws y Canllawiau Cynllunio Atodol.....	3
2.0	ADRODDIAD YMGYNGHORI CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYFLEUSTERAU A LLETY I DWRISTIAID.....	4
	Yr Ymgynghoriad Cyhoeddus	4

1.0 CEFNDIR

Pwrpas Canllaw Cynllunio Atodol (CCA)

- 1.1 Pwrpas y Canllawiau hyn yw:
- Cynorthwyo ymgeiswyr am ganiatâd cynllunio a'u hasiantau i baratoi ceisiadau cynllunio a'u harwain mewn trafodaethau â swyddogion cyn cyflwyno ceisiadau cynllunio,
 - cynorthwyo swyddogion i asesu ceisiadau cynllunio, a swyddogion a chynghorwyr i wneud penderfyniadau ynghylch ceisiadau cynllunio, a
 - chynorthwyo Arolygwyr Cynllunio i wneud penderfyniadau ar apelïadau.
- 1.2 Y nod gyffredinol yw gwella ansawdd datblygiadau newydd a hwyluso ffordd gyson a thryloyw o wneud penderfyniadau sydd yn cyd-fynd gyda polisiau perthnasol y Cynllun Datblygu Lleol.

Y Cyd-destun Polisi

Y Cynllun Datblygu Lleol

- 1.3 Dan ddeddfwriaeth gynllunio, mae'r polisiau cynllunio ar gyfer pob ardal wedi'u cynnwys yn y 'cynllun datblygu'. Mabwysiadwyd Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Gwynedd a Môn ar 31 Gorffennaf 2017. Mae'n ymwneud ag ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd a Môn.
- 1.4 Mae'r Cynllun yn darparu polisiau amrywiol ynghyd â dyraniadau ar gyfer y prif ddefnyddiau tir, megis tai, cyflogaeth a manwerthu; bydd yn cynorthwyo i siapio dyfodol ardal y Cynllun yn ffisegol ac yn amgylcheddol, a bydd hefyd yn dylanwadu arno yn economaidd, yn gymdeithasol ac yn ddiwylliannol. Felly, mae'r Cynllun yn:
- galluogi i'r Awdurdodau Cynllunio Lleol wneud penderfyniadau rhesymegol a chyson ar geisiadau cynllunio drwy ddarparu fframwaith polisi sy'n gyson â pholisi cenedlaethol; ac
 - arwain datblygiadau i ardaloedd addas yn ystod y cyfnod hyd at 2026.

Yr angen am Ganllawiau Cynllunio Atodol

- 1.5 Er bod y Cynllun yn cynnwys polisiau sy'n galluogi'r Awdurdod Cynllunio Lleol i wneud penderfyniadau cyson a thryloyw ar geisiadau datblygu, ni all ddarparu'r holl gyngor manwl sydd ei angen ar swyddogion a darpar-ymgeiswyr i lywio cynigion yn lleol. Er mwyn darparu'r cyngor manwl hwn, mae'r Cynghorau'n darparu amrediad o Ganllawiau Cynllunio Atodol i gefnogi'r Cynllun fydd yn darparu canllawiau mwy manwl ar amrediad o bynciau a materion i gynorthwyo i ddadansoddi neu weithredu polisiau a chynigion y Polisi.

Statws y Canllawiau Cynllunio Atodol

- 1.6 Mae'r Canllawiau Cynllunio Atodol (CCA) yn ystyriaethau cynllunio perthnasol yn ystod y broses o asesu a gwneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio. Bydd Llywodraeth Cymru a'r Arolygiaeth Gynllunio yn rhoi pwys sylweddol ar ganllawiau cynllunio atodol sy'n deillio o gynllun datblygu ac sy'n gyson ag ef. Nid yw'r CCA yn cyflwyno unrhyw bolisiau cynllunio newydd ac ni allant newid polisiau'r Cynllun.
- 1.7 Ar ôl ei fabwysiadu dylid rhoi pwys sylweddol i'r ddogfen hon fel ystyriaeth gynllunio berthnasol.

2.0 ADRODDIAD YMGYNGHORI CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYFLEUSTERAU A LLETY I DWRISTIAID

- 2.1 Mae'r CCA hwn yn ymdrin â phob ffurf a graddfa ar lety gwyliau ac atyniadau i dwristiaeth. Mae twristiaeth yn sector deinamig ac yn newid yn barhaus. Mae'n chwarae rhan sylweddol yn economi ardal y cynllun. Mae'r economi ymwelwyr yn darparu swyddi, gwasanaethau a chyfleusterau sy'n hanfodol i lesiant a mwynhad cymunedau lleol a thrigolion yn ardal y cynllun. Gweler pwysigrwydd twristiaeth yn y tabl¹ isod:

2016	Gwynedd*	Ynys Môn
Cyfanswm effaith economaidd twristiaeth	£1.01 biliwn	£284.34 miliwn
Cyfanswm niferoedd ymwelwyr (miliynau)	7.10	1.66
Nifer yr ymwelwyr sy'n aros (miliynau)	3.49	0.99
Nifer yr ymwelwyr dydd (miliynau)	3.61	0.67
Nifer yr FTE ² swyddi a gefnogir gan wariant twristiaeth	15,557	4,032

*yn cynnwys Parc Cenedlaethol Eryri

- 2.2 Mae Ynys Môn a Gwynedd yn elwa o asedau naturiol a diwylliannol eang sy'n cynnig potensial sylweddol i drigolion ac ymwelwyr eu mwynhau. Fodd bynnag, gall datblygiadau twristiaeth newydd effeithio'n negyddol ar amgylchedd a chymunedau lleol os cant eu datblygu mewn modd ansensitif neu eu gosod mewn llyfudd amhriodol.
- 2.3 Mae Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn wedi ymrwymo i egwyddorion cynaliadwyedd ac mae datblygiad cynaliadwyedd wrth graidd y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd yn cydnabod y dylai pob datblygiad yn ardal y cynllun ymgorffori'r egwyddorion hyn, gan gydbwysu'r angen i gefnogi'r economi wledig, tra'n cynnal a chyfoethogi ansawdd amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol ardal y cynllun.

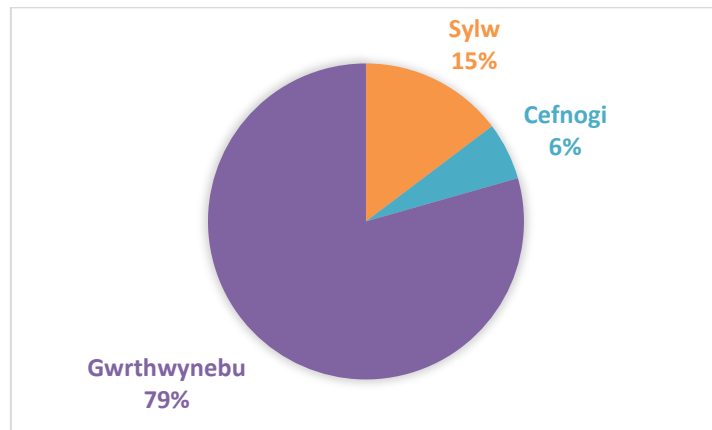
Yr Ymgynghoriad Cyhoeddus

- 2.4 Cymeradwywyd fersiwn ddrafft o'r CCA hwn am ymgynghoriad cyhoeddus gan y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd ar 26 Ebrill 2018. Paratowyd y drafft hwn mewn ymgynghoriad â swyddogion o Adain Rheolaeth Datblygu ac Adain Twristiaeth y ddau Awdurdod. Cyn hyn, cafodd y CCA ei adolygu gan y Panel Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd ar 22 Mawrth 2018.
- 2.5 Roedd y CCA yn destun ymarferiad ymgynghoriad cyhoeddus rhwng 17 Mai a 28 Mehefin, 2018.
- 2.6 Rhoddwyd manylion yr ymgynghoriad cyhoeddus ar wefanau'r ddau Gyngor ac anfonwyd e-byst/llythyrau at yr holl Gynghorwyr, Cyngorau Cymuned, ymgynghorwyr statudol, cyrff amgylcheddol, awdurdodau cyfagos, asiantau cynllunio a'r sawl a oedd wedi datgan diddordeb yn y CCA. Anfonodd Adain Dwristiaeth y ddau Awdurdod fanylion yr ymgynghoriad i aelodau eu fforymau twristiaeth i sicrhau bod yr holl bartïon oedd a diddordeb yn ymwybodol o'r CCA newydd a'r cyfle i ddylanwadu ar y cynnwys. Roedd copïau caled o'r CCA hefyd ar gael i'w darllen ym mhob llyfrgell cyhoeddus, prif swyddfa Cyngor Ynys Môn yn Llangefni ac yn Siop Gwynedd (Caernarfon, Dolgellau a Phwllheli).

1 Adroddiad STEAM 2016

2 FTE = Cyfwerth ag Amser Llawn

- 2.7 Roedd nifer o ffyrdd gwahanol i bobl ymateb i'r ymgynghoriad, yn cynnwys:
- Ffurflen ryngweithiol ar-lein (crëwyd a rheolwyd gan Uned Ymchwil Cyngor Gwynedd)
 - Ffurflen ymateb ar-lein mewn Word a pdf - ar gael ar y ddwy wefan a chopïau papur ar gael yn holl lyfrgelloedd a Siop Gwynedd. Roedd copïau papur o'r ffurflen ymateb hefyd ar gael ar gais gan yr UPC ar y Cyd.
 - E-bost
 - Llythyr
- 1.8 Derbyniwyd cyfanswm o 25 o sylwadau: Pum sylwad cyffredinol, 2 yn cefnogi a 27 yn gwrthwynebu³.

- 1.9 Mae'r adran a ganlyn yn crynhoi'r sylwadau a dderbyniwyd, yn cynnwys ymateb y Cyngor i'r sylwadau a hynny a phan fo'n briodol, yn argymhell unrhyw newidiadau sydd eu hangen i'r CCA yn sgil y sylwad.

³ Cynnwys 10 sylw hwyr

ATODIAD 2 – CRYNODEB Y SYLWADAU A DDERBYNwyD A'R YMATEB IDDYNT

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud. 84 1	1	Sylw	Cyngor Sir Ynys Môn	4.0	Yn dilyn apêl APP/L6805/A/18/3195709: Westlands, LL65 2UG, sut fydd y CCA yn darparu cyngor am faen prawf v Polisi TWR 2, sy'n ceisio osgoi gormodedd o lety gwyliau mewn rhai cymunedau?	<p>Derbyniwyd Mae angen G pellach ar y mater hwn.</p> <p>Argymhelliad Cynnwys meini prawf a fyddai'n gymorth wrth ddiffinio gorddarpariaeth o lety gwyliau o fewn cymunedau:</p> <p><u>“Mae'r meini prawf sydd yn gymorth wrth ddiffinio gorddarpariaeth o fewn cymunedau yn cynnwys:-</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Os ydi'r unedau llety gwyliau yn cael ei wasgaru'n gyson ar draws yr anheddle, ni fyddai'n arwain at ardaloedd o eiddo gwag yn ystod misoedd y gaeaf.</u> • <u>Fe allai nifer uchel o unedau lety gwyliau o fewn anheddle newid cymeriad yr anheddle ac fe allai arwain at golli cymuned wrth i nifer o'r unedau hyn fod yn wag yn ystod cyfnodau tawel.</u> • <u>Gall effeithio ar fwynderau trigolion lleol e.e. cwynion yn ymwneud a sŵn, cynnydd mewn traffig ayyb.</u>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
						<ul style="list-style-type: none"> <u>Diffyg cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol gan fod busnesau lleol yn darparu ar gyfer anghenion ymwelwyr yn fwy nag anghenion trigolion lleol.</u>
Tud. 85 2	2	Sylw	Cyngor Gwynedd	4.0	Mae angen ymhelaethu mwy ar faen prawf 2 polisi PS14 ynghylch gwarchod gwestai rhag newid defnydd.	<p>Derbyniwyd Mae nifer o geisiadau wedi cael eu derbyn</p> <p>Argymhelliad Cynnwys adran newydd ym mhennod 4.0:</p> <p><u>“Mae maen prawf 2 o Bolisi Strategol PS 14: Yr Economi Ymwelwyr yn nodi y bydd y Cyngorau yn cefnogi cynigion datblygu ar gyfer sector dwristiaeth drwy gydol y flwyddyn drwy warchod a gwella'r ddarpariaeth o lety gwasanaethol. Bydd ceisiadau ar gyfer newid defnydd gwestai yn cael eu gwrthod oni bai fod yna dystiolaeth gadarn yn cael ei gyflwyno sydd yn datgan fod y gwesty ddim bellach yn hyfyw.</u></p> <p><u>Os yw'r gwesty yn wag a ddim bellach yn gweithredu fel busnes fe ddylai'r ymgeisydd brofi fod yna ymdrech</u></p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud. 86						<p><u>gwirioneddol wedi bod i farchnata'r uned am gyfnod o leiaf 12 mis.</u></p> <p><u>Dylai'r dystiolaeth gynnwys copïau o'r hysbysiad marchnata/gwerthu o'r gwesty ynghyd a chadarnhad ysgrifenedig gan yr arwerthwr gwerthu mewn perthynas â'r diddordeb/cynigion sydd wedi bod. Dylid sicrhau fod y strategaeth marchnata i werthu'r busnes wedi targedu'r farchnad fwyaf addas h.y. y defnydd o asiantau arbenigol sydd hefo profiad o farchnata a gwerthu gwestai.</u></p> <p><u>Wrth ystyried cynigion a fyddai'n arwain at newid defnydd gwestai, fe fydd yn angenrheidiol derbyn tystiolaeth ariannol fod y busnes presennol ddim yn hyfyw. Dylid cyflwyno Adroddiad Ariannol sydd yn profi fod y busnes ddim yn ariannol hyfyw mwyach a ni ddisgwylir y gallai fod yn economaidd hyfyw yn y dyfodol."</u></p>
	3	3	Cefnogaeth	Bourne Leisure c/o Lichfields	1.2.1	<p>Mae Bourne Leisure yn croesawu'r gydnabyddiaeth o pha mor bwysig yw twristiaeth i economi leol Ynys Môn a Gwynedd o ran creu swyddi, gwasanaethau a chyfleusterau ac y nodir fod y diwydiant yn newid yn barhaus. Mae'r gydnabyddiaeth hon yn bwysig am ei bod yn ffurfio sail i</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
					gefnogi gallu'r diwydiant twristiaeth i ymateb i anghenion y sector sy'n newid yn barhaus, a gall arwain at yr angen i adnewyddu a chynnal cyfleusterau ac adnewyddu neu addasu'r math o lety gwyliau a ddarperir.	
Tud. 87 4	3	Gwrthwynebu	Bourne Leisure c/o Lichfields	2.1.2	<p>Ystyria Bourne Leisure y dylid addasu'r frawddeg ddrafft hon i fod yn well adlewyrchiad o eiriad Polisi Cynllunio Cymru ym mharagraff 11.1.6, sy'n datgan: "Bod angen i gyfyngu ar ddatblygiadau newydd i osgoi difrod i'r amgylchedd mewn rhai llefydd (er enghraifft, mewn ardaloedd arfordirol heb eu datblygu), neu i amwynder trigolion ac ymwelwyr." (<u>pwyslais wedi'i ychwanegu</u>).</p> <p>Mae PPC felly'n awgrymu bod yna sefyllfaoedd weithiau lle mae angen cyfyngu ar ddatblygiad newydd er mwyn osgoi difrod i'r amgylchedd; mewn rhai achosion, nid oes angen gwneud hyn. Felly er cywirdeb, mae Bourne Leisure yn ystyried y dylid addasu paragraff 2.1.2 fel a ganlyn: " Mae hefyd [Polisi Cynllunio Cymru (PPC, Argraffiad 9 Tachwedd 2016)] yn cydnabod bod angen i gyfyngu ar ddatblygiadau newydd i osgoi difrod i'r amgylchedd (er enghraifft, mewn ardaloedd arfordirol heb</p>	<p>Derbyniwyd Dylai'r CCA adlewyrchu chanllawiau cynllunio cenedlaethol.</p> <p>Argymhelliad Bydd y frawddeg yn cael ei newid i adlewyrchu'r newidiadau a awgrymwyd gan y gwrthwynebydd.</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
					eu datblygu) (11.1.6). " (addasiad arfaethedig wedi'i danlinellu)	
Tud. 88 5	3	Gwrthwynebiad	Bourne Leisure d/o Lichfields	3.2.4	<p>Ystyria Bourne Leisure y dylid gofyn am "strategaeth" neu "fwriad" tirweddu fel rhan o gais cynllunio. Fodd bynnag, dylid gofyn am gynllun tirweddu manwl trwy amod, ar adeg rhoi caniatâd cynllunio.</p> <p>Tra bod strategaeth dirweddu yn aml yn fuddiol yn ystod y cam cyflwyno cais, mae'n amhriodol fod cynllun tirweddu yn cynnwys manylion llawn y gwaith (gan gynnwys manylion cynlluniau plannu ac amserlenni cynnal a chadw). Mae Bourne Leisure yn ystyried nad oes angen y lefel hon o fanylder yn y cam cyflwyno cais cynllunio, ac ni fyddai'n gymesur â'r hyn sy'n debygol o fod yn angenrheidiol i ddeall effaith y bwriad ac unrhyw fesurau lliniaru all fod eu hangen.</p> <p>Datgan TAN5 y gellir gofyn am gynlluniau tirweddu trwy amod ym mharagraff 4.6.4: <i>"The use of conditions can deliver a number of positive benefits to biodiversity beyond those of simply avoiding adverse effects. It is possible for conditions to require certain types of positive actions, for example:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>• The submission and agreement of a landscape scheme so that greater attention</i> 	<p>Heb ei dderbyn Gall lleoliad rhai datblygiadau twristiaeth fod yn dderbyniol mewn lleoliadau yng nghefn gwlad agored felly mae tirweddu yn fater pwysig iawn.</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud. 89					<p><i>can be given to issues such as species composition.</i>" (Dogfen yn Seasnegyn unig).</p> <p>Felly, mae Bourne Leisure yn cynnig y dylid addasu paragraff 3.2.4 fel a ganlyn: "Dylid cyflwyno'r Cynllun <u>Strategaeth Tirweddu</u> ynghyd a'r cais. Fe fydd amodau yn cael eu defnyddio er mwyn sicrhau fod y cynlluniau tirweddu a gytunir arnynt yn cael ei gweithredu cyn i'r datblygiad fod yn weithredol a'u bod yn cael eu cynnal am byth." (newidiadau arfaethedig wedi'u tanlinellu, pethau i'w dileu mewn coch)</p>	
	6	3	Gwrthwynebiad	Bourne Leisure d/o Lichfields	4.2.1	<p>Ystyria Bourne Leisure y dylai sgôp unrhyw asesiad sydd ei angen mewn perthynas â chymeriad y safle, a'r ardal o'i amgylch a pherthynas gydag unrhyw bwyntiau gweledol, golygfeydd neu adeiladau hanesyddol pwysig ac ati, fod yn gymesur â'r datblygiad arfaethedig a'i gyd-destun. Yn ei ffurf bresennol wedi'i ddrافتio, mae'r paragraff yn amwys a gall y cyfeiriad at "trylwyr" a gall arwain at ofyn am fanylion diangen.</p> <p>Felly mae Bourne Leisure yn cynnig y dylid addasu paragraff 4.2.1 fel a ganlyn: "Noda Maen Prawf ii TWR 2 y dylai graddfa pob datblygiad arfaethedig fod yn briodol</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
					gan ystyried y safle, y lleoliad a/neu'r anheddiad dan sylw. Er mwyn sicrhau y cyflawnir hyn, rhaid i'r ymgeisydd ymgymryd ag asesiad trwyadl o gymeriad y safle a'r ardal o'i amgylch a pherthynas bresennol neu bosib y safle gydag unrhyw bwyntiau gweledol, golygfeydd neu adeiladau hanesyddol pwysig ac ati. <u>Dylai'r asesiad hwn fod yn gymesur â graddfa a chyd-destun y cynigion.</u> " (diwygiadau a awgrymir wedi'u tanlinellu)	.'' (diwygiadau a awgrymir wedi'u tanlinellu)
Tud. 90 7	3	Gwrthwynebiad	Bourne Leisure d/o Lichfields	4.2.1 Pwynt 3	<p>Ystyria Bourne Leisure y dylai paragraff drafft 4.2.1 annog ond nid gofyn i ddatblygiadau newydd a allai gynyddu nifer y siwrneiau a wneir gan gerbydau preifat, fod mor agos â phosib i ganolfannau gwasanaeth, neu o fewn pellter cerdded rhesymol iddynt, a/neu o fewn pellter cerdded rhesymol i lwybrau cludiant cyhoeddus.</p> <p>Er bod Bourne Leisure yn nodi'r strategaeth gyffredinol ar gyfer teithio llesol a chludiant cyhoeddus, dylid cydnabod fod llety twristiaeth yn aml wedi'i leoli oddi wrth ganolfannau a lleoliadau ar gyrion canolfannau, oherwydd ei berthynas weledol a swyddogaethol agos gyda chefn gwlad a'r môr. Felly, nid yw hi bob amser yn</p>	<p>Derbyniwyd Mae'r polisïau cludiant yn y cynllun yn cyfeirio at leoli'n agos i gludiant cyhoeddus, pan fo hynny'n briodol.</p> <p>Argymhelliad Bydd y paragraff yn cael ei newid i adlewyrchu'r newidiadau a awgrymwyd gan y gwrthwynebydd.</p> <p>3. Yn unol ag egwyddorion hyrwyddo datblygiad cynaliadwy, mae'n bwysig lleoli datblygiadau graddfa fawr (gan gynnwys rhai ar safleoedd a ddatblygwyd eisoes), a allai gynyddu nifer y siwrneiau a wneir gan gerbydau preifat, mor agos â phosib i'r canolfannau gwasanaeth sydd wedi'u hadnabod yn hierarchaeth</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud. 91					<p>bosib lleoli datblygiad twristiaeth newydd "o fewn neu mor agos â phosib i" ganolfannau gwasanaeth neu lwybrau cludiant cyhoeddus. Am y rheswm hwn, argymhellir yr ystyrir pob datblygiad arfaethedig ar ei rinweddau ei hun ar sail achos wrth achos.</p> <p>Ystyria Bourne Leisure y dylid addasu pwynt 3 paragraff drafft 4.2.1 fel a ganlyn: "3. Yn unol ag egwyddorion hyrwyddo datblygiad cynaliadwy, mae'n bwysig lleoli datblygiadau newydd (gan gynnwys rhai ar safleoedd a ddatblygwyd eisoes), a allai gynyddu nifer y siwrneiau a wneir gan gerbydau preifat, mor agos â phosib i'r canolfannau gwasanaeth sydd wedi'u hadnabod yn hierarchaeth aneddiadau'r CDU, neu o fewn pellter cerdded rhesymol iddynt, a/neu o fewn pellter cerdded rhesymol i gyfnewidfeydd neu lwybrau cludiant cyhoeddus, <u>pan fo hynny'n bosib.</u>" (addasiad arfaethedig wedi'i danlinellu)</p>	<p>aneddiadau'r CDU, neu o fewn pellter cerdded rhesymol iddynt, a/neu o fewn pellter cerdded rhesymol i gyfnewidfeydd neu lwybrau cludiant cyhoeddus, <u>pan fo hynny'n bosib.</u></p> <p><u>Wrth asesu agweddau cludiant cynigion bydd yr ACLI yn cydbwysu'r angen swyddogaethol am leoliad y cynnig a'i fudd i'r economi leol yn erbyn yr angen i hyrwyddo'r dulliau cludiant mwyaf cynaliadwy.</u>" (addasiad arfaethedig wedi'i danlinellu)</p>
	8	3	Sylw	Bourne Leisure d/o Lichfields	5.3 ac Atodiad 3	<p>Ystyria Bourne Leisure y dylai'r CCA newydd egluro'r berthynas rhwng y mapiau a'r tablau yn ei atodiadau a'r Astudiaeth Capasiti a Sensitifrwydd y Dirwedd, Strategaeth Diwedd Ynys Môn a Strategaeth Dirwedd Gwynedd, y cyfeirir atynt ym</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
					mharagraffau 5.3.2 a 5.3.3. Dylai'r eglurhad hwn fod yn ym mhrif testun y CCA yn Adran 5.3 ac ar ddechrau pob atodiad. Dylai ddatgan p'un a yw'r atodiadau yn ddyfyniadau o'r dogfennau perthnasol a darparu cyfeiriadau i'r adrannau perthnasol o fewn yr adroddiadau.	
Tud. 92 9	3	Gwrthwynebiad	Bourne Leisure d/o Lichfields	5.3.2	<p>Noda Bourne Leisure er bod Astudiaeth Capasiti a Sensitifrwydd y Dirwedd yn cynrychioli pwynt dechrau defnyddiol i asesu cynigion datblygu ar gyfer datblygiadau parciau carafán a sialetau, nid yw ond yn asesu capasiti Ardaloedd Cymeriad y Dirwedd i dderbyn datblygiad newydd. Nid yw'n asesu pob lleoliad datblygu posib.</p> <p>Mae'n annhebygol, felly, y bydd yna ddarnau llai o dir lle y bydd datblygiadau parc carafanau a sialetau yn dderbyniol, er gwaetha'r ffaith na chaiff hyn ei nodi yn yr Astudiaeth Capasiti. Felly, mae Bourne Leisure yn ystyried y dylai'r CCA newydd egluro y dylid defnyddio'r Astudiaeth Capasiti fel canllaw ond y dylid ystyried pob safle ar ei rinweddau ei hun ar sail achos wrth achos.</p>	<p>Derbyn yn rhannol Mae'r Cyngorau'n asesu pob cais cynllunio ar ei rinweddau ei hun. Defnyddir strategaethau megis yr Astudiaeth Capasiti a Sensitifrwydd y Dirwedd fel canllaw wrth wneud penderfyniadau.</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud. 93					Cynigia Bourne Leisure y dylid addasu paragraff 5.3.2 fel a ganlyn: "Er mwyn diffinio 'gormodedd' o fewn cylch gwaith Polisi TWR 3, mae'r eglurhad i'r Polisi yn cyfeirio at 'Astudiaeth Capasiti a Sensitifrwydd y Dirwedd yn Ynys Môn, Gwynedd a Pharc Cenedlaethol Eryri' (Gillespies, 2014). O fewn yr astudiaeth caiff pob "Ardal Cymeriad y Dirwedd" (fel y'i diffinnir gan Strategaeth Tirwedd Ynys Môn a Strategaeth Tirwedd Gwynedd) yn cael ei asesu i bennu capasiti cyffredinol y dirwedd ar gyfer datblygiadau parciau carafán a siale pellach. Wrth ystyried ceisiadau am ddatblygiadau newydd, dylid felly gyfeirio at gapasiti'r dirwedd leol fel y'i nodir yn yr Astudiaeth Capasiti a Sensitifrwydd y Dirwedd <u>ond dylid ystyried pob safle ar ei rinweddau ei hun ar sail achos wrth achos.</u> " (addasiad arfaethedig wedi'i danlinellu)	
	10 & 11	3	Gwrthwynebiad	Bourne Leisure d/o Lichfields	6.2.1	Ystyria Bourne Leisure y dylai sgôp y dystiolaeth sydd ei hangen ar gyfer cynigion safleoedd carafanau teithiol, gwersylla a llety gwersylla o ran ystyriaethau tirweddu fod gymesur â graddfa a natur y cynigion. Fel y mae wedi'i ddrafftio ar hyn o bryd, mae paragraff 6.2.1 yn cyfeirio at yr angen am dystiolaeth

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud. 94					<p>"gref", y gellid ei dehongli'n rhy llafurus.</p> <p>Dylid dileu'r gair 'cryf' o'r paragraff.</p> <p>Ar hyn o bryd, nid yw'r drafft o baragraff 6.2.1 yn cymhwyso'r angen i atal niwed i gymeriad neu adnoddau naturiol. Mae Bourne Leisure yn ystyried y dylai'r dystiolaeth ofynnol ddangos na fyddai effaith annerbyniol ar wasanaethu, traffic nac ar gymeriad ac adnoddau naturiol yr ardal. Dylai hefyd ystyried unrhyw fesurau lliniaru arfaethedig.</p> <p>Datgan TAN5 ym mharagraff 2.4 (pwynt bwled 8) wrth benderfynu ar geisiadau cynllunio, dylai awdurdodau cynllunio lleol fabwysiadu <i>“step-wise approach to avoid harm to nature conservation, minimise unavoidable harm by mitigation measures, offset residual harm by compensation measures and look for new opportunities to enhance nature conservation”</i> (Dogefn yn Saesneg yn unig).</p> <p>Ystyria Bourne Leisure y dylid adlewyrchu'r agwedd hwn yn y CCA newydd. Yn ei ffurf drafft, nid yw 6.2.1 yn gyson â'r cyngor hwn, am nad yw'n darparu agwedd "step-</p>	

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud. 95					<p>wise", ac nid yw'n cydnabod y potensial i fesurau lliniaru wneud datblygiad arfaethedig yn dderbyniol.</p> <p>Felly mae Bourne Leisure yn cynnig y dylid addasu paragraff 6.2.1 fel a ganlyn: "Er nad ydynt, yn aml, yn cael eu defnyddio am fwy na rhan o'r flwyddyn, mae'r safleoedd carafanau teithiol a gweryslla yn aml wedi'u lleoli mewn lleoliadau amlwg ac agored ac fe allant fod yn ymwthiol iawn mewn cefn gwlad agored, yn enwedig ar yr arfordir. Ceir ardaloedd sydd dan bwysau aruthrol mewn nifer o gymunedau sydd wedi'u lleoli ger yr arfordir, gan gynnwys rhannau helaeth o'r Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol. Bydd yr Awdurdod angen tystiolaeth gymesurol <u>gref i ddangos</u> na fydd cynigion am fwy o unedau llety mewn ardaloedd o'r fath yn ychwanegu at broblemau gwasanaethu, nac yn creu effeithiau traffig <u>annerbyniol</u>, nae yn niweidio cymeriad <u>na niwed annerbyniol</u> i gymeriad neu adnoddau naturiol yr ardaloedd hyn, <u>ar ôl mesurau lliniaru</u>." (diwygiadau arfaethedig wedi'u tanlinellu)</p>	
	12	4	Gwrthwynebiad	Cadnant Planning	3.1	<p>Mae Adran 3.1 yn ceisio rhoi arweiniad ar ddatblygiad o ansawdd uchel. Mae Paragraff 3.1.3 yn nodi'r meini prawf sy'n</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud 96					<p>helpu i ddiffinio datblygiad o ansawdd uchel. Ystyriwn fod y meini prawf a restrir yn 3.1.3 yn ceisio cyflwyno ystyriaethau newydd sy'n gwrthdaro a meini prawf polisïau perthnasol yn y CDLI ar y Cyd mabwysiedig. Dylai CCG roi arweiniad ond ni ddylent gyflwyno meini prawf newydd.</p> <p>Yn ei barn ni, mae'r meini prawf a restrir yn 3.1.3 yn rhy rhagnodol ac yn ceisio cyflwyno meini prawf newydd sy'n mynd y tu hwnt i'r rhai sydd ym mholisïau'r CDLI ar y Cyd. Ystyriwn y dylid dileu 3.1.3 yn gyfan gwbl.</p>	<p>gwrthdaro â'r polisïau yn y cynllun. Creda'r UPCC fod paragraff 3.1.3 yn ymhelaethu ar eiriad y polisi.</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn</p>
	13	4	Gwrthwynebiad	Cadnant Planning	3.2.1	<p>Mae Para 3.2.1 yn datgan bod y CDLI ar y Cyd yn diffinio 'lleoliad anymwthiol' fel un sydd wedi'i sgrinio'n dda gan nodweddion tirwedd cyfredol a/neu lle gellir cydweddu unedau yn rhwydd yn y dirwedd heb yr angen am nodweddion gwneud gormodol. Nid dyna sut mae'r CDLI ar y Cyd yn diffinio 'lleoliad anymwthiol'. Nid oes unrhyw gyfeiriad at "heb yr angen am nodweddion gwneud gormodol". Mae'r CDLI ar y Cyd yn darllen "wedi'i guddio'n dda gan nodweddion presennol y dirwedd a/neu lle gellir cydweddu'r unedau'n hawdd yn y dirwedd mewn modd nad yw'n peri niwed sylweddol i ansawdd gweledol y dirwedd".</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
					Ystyriwn y dylai hwn gael ei ddiwygio i fod yn unol â geiriad y CDLI ar y Cyd.	
14 Tud. 97	4	Gwrthwynebiad	Cadnant Planning	3.3.2	Mae'r CCA yn ceisio cyflwyno meini prawf newydd ac ychwanegol i bolisiau mabwysiedig presennol yn y CDLI ar y Cyd. Nid yw Maen Prawf 1 o bolisi PS1 yn cyfeirio at ddatblygiadau twristiaeth. Mae Maen Prawf 1 yn berthnasol i ddatblygiadau manwerthu, diwydiannol neu fasnachol yn unig. Nid datblygiadau twristiaeth. Ystyriwn y dylid dileu'r frawddeg a ganlyn yn gyfan gwbl o bara 3.3.2 "O ran datblygiadau twristiaeth, bydd angen Datganiad Iaith Gymraeg fydd yn gwarchod, hyrwyddo a chyfoethogi'r iaith Gymraeg o ran y cynigion mwy sy'n ymwneud â chyflogi mwy na 50 o bobl ac/neu gydag ardal o 1,000 metr sgwâr"	<p>Heb ei dderbyn. Mae datblygiadau twristiaeth yn ffurf ar ddatblygiad masnachol gan bod yr adeiladau/unedau neu'r tir yn cael eu defnyddio i gynhyrchu elw.</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn</p>
15	4	Gwrthwynebiad	Cadnant Planning	4.4.2	Mae Ynys Môn a Gwynedd yn ardaloedd gwledig; fodd bynnag, maent yn gynaliadwy. Dylai asesu addasrwydd safle sydd wedi'i ddatblygu'n flaenorol gael ei lywio tuag at leoliadau cynaliadwy. Nid yw'r ffaith nad yw safle o fewn anheddiad yn golygu nad yw o fewn lleoliad cynaliadwy. Efallai bod y safle wedi'i gysylltu gyda thrafnidiaeth gyhoeddus neu lwybrau beicio, sy'n ei wneud yn lleoliad cynaliadwy, lle na fyddai defnyddwyr yn gwbl ddibynol ar eu ceir.	<p>Derbyn yn rhannol Yn unol â pholisi cynllunio cenedlaethol, bydd yr ACLI yn fwy tebygol o roi ystyriaeth ffafriol i gynigion sydd wedi'u lleoli o fewn neu'n agos i aneddiadau presennol ond rhoddir ystyriaeth hefyd i gynigion sydd wedi'u lleoli'n agos i ganolfannau trafndiaeth presennol megis arhosfan bws.</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
					Dyma'r farn a gymerwyd gan arolygwyr mewn penderfyniadau apêl diweddar, yn cynnwys APP/L6805/A/13/2198598. Wrth ystyried natur tir sydd wedi'i ddatblygu'n flaenorol, ystyriwn y dylai'r pwynt bwled hwn gyfeirio at adeiladau presennol a allai fod yn bresennol ar safleoedd sydd wedi'u datblygu'n flaenorol. Dylai effaith weledol/tirwedd unrhyw ddatblygiad newydd ystyried sefyllfa wrth gefn yr adeiladau presennol ar y safle.	Dim yn credu bod angen newid i ymateb i ail ran eu sylw oherwydd byddai bodolaeth adeiladau presennol ar y safle yn rhan o'r gymhariaeth rhwng rwan a effaith y datblygiad newydd. Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn.
Tud. 98 16	4	Gwrthwynebiad	Cadnant Planning	4.5	Nid oes cyfeiriad o fewn polisiau'r CDLI ar y Cyd at estyniadau i fusnes llety gwyliau parhaol presennol. Unwaith eto, ystyrir bod y CCA yn ceisio cyflwyno ystyriaethau newydd, nad ydynt wedi'u cynnwys yn y CDLI ar y Cyd sydd wedi'i fabwysiadu.	Heb ei dderbyn. Mae Maen Prawf 3 polisi TWR2 yn cyfeirio at ymestyn sefydliadau llety gwyliau presennol. Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn
17	4	Gwrthwynebiad	Cadnant Planning	4.6.6	Nid yw'n eglur pam fod y CCA hwn yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r Cynllun Busnes gael ei baratoi gan unigolyn/cwmni cymwys. Mae nifer o berchnogion busnes yn unigolion cymwys sydd â'r wybodaeth a'r gallu i baratoi cynllun busnes cadarn i'w busnes. Caiff nifer o'r cynlluniau busnes hynny eu derbyn gan sefydliadau ariannol er dibenion benthyca. Os felly, mae hi'n afresymol i'r Awdurdod Cynllunio Lleol fynnu mai dim ond cynlluniau busnes sydd	Derbyniwyd Argymhelliad Gwneir cyfeiriad at gynnwys y cynllun busnes yn hytrach na'r awdur.

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
					wedi'u paratoi gan 'unigolyn/cwmni cymwys' a dderbynnir, pan fod sefydliadau ariannol yn derbyn cynlluniau busnes gan eraill er dibenion benthyca. Ystyriwn fod y gofyn hwn yn rhoi baich diangen ar ymgeiswyr, ac felly y dylid ei ddileu.	
18 Tud. 99	4	Gwrthwynebiad	Cadnant Planning	5.1.1	Mae diffiniad o siale ym mhara 5.1.1 yn gwrthdaro â'r diffiniad o siale a roddir ym mholisi TWR3 y CDLI ar y Cyd. Gan fod y CDLI ar y Cyd wedi bod drwy ymgynghoriad sylweddol ac wedi bod yn destun archwiliad cyhoeddus a'i gymeradwyo gan arolygwyr a benodwyd, ystyriwn fod y diffiniad o siale sydd ym Mholisi TWR 3 yn cael blaenoriaeth a dylid diwygio'r diffiniad ym mhara 5.1.1 y CDLI ar y Cyd.	Heb ei dderbyn Argymhelliad Mae'r rhestr termau yn diffinio siale fel "Strwythur un llawr sy'n lled-barhaol y gellir ei symud". Mae'r Rhestr Geirfa yn rhan o'r Cynllun ac wedi bod yn destun cyfnodau ymgynghori amrywiol dyn ei fabwysiadu.
19	4	Gwrthwynebiad	Cadnant Planning	6.6.2	Mae cynnwys y paragraff hwn yn mynd y tu hwnt i'r hyn a ystyrir yn dderbyniol gan faen prawf 2 polisi TWR 5 ac yn gwrthddweud gofyn maen prawf 1 yr un polisi. Os bydd datblygiad yn un o ansawdd uchel, bydd angen lleiniau caled ar gyfer unedau teithiol. Mae Ynys Môn a Gwynedd yn ardaloedd gwledig, lle mae'r glawdd yn uchel. Felly, mae lleiniau caled yn ofyn hanfodol i sicrhau bod safleoedd o'r fath o ansawdd uchel. Mae gwariant twristiaid sy'n defnyddio safleoedd teithiol yn uchel; fodd bynnag, ni allwch ddisgwyl cael cyfraniad sylweddol i'r	Heb ei dderbyn. Ystyrir bod datblygiadau a fwriedir a ganiateir dan bolisi TWR5 yn fwy derbyniol yn nhermau cynllunio defnydd tir ac yn cael llai o effaith ar y dirwedd na safleoedd carafanau sefydlog oherwydd, yn sgil eu natur, mae iddynt nodweddion dros dro nad ydynt yn cael effaith barhaol ar hyd y flwyddyn ar yr amgylchedd lleol. Mae defnydd gormodol o leiniau caled a nodweddion parhaol eraill yn mynd y tu hwnt i ethos y polisi hwn. Cefnogir hyn gan baragraff 6.3.88 sy'n datgan "Caiff

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
					economi lleol pan nad ydych yn medru darparu lleiniau caled sylfaenol i unedau teithiol. Ystyriwn fod 6.6.2 yn mynd y tu hwnt i'r hyn sy'n ofynnol gan faen prawf 2 Polisi TWR 5 ac felly dylid ei ddileu.	<p>Ileoliad anymwthiol ei ddiffinio fel un sydd wedi'i guddio'n dda gan nodweddion presennol y dirwedd a/neu lle gellir cydweddu unedau teithiol yn hawdd yn y dirwedd heb yr angen am ormodedd o nodweddion a wnaed gan ddyn, megis lleiniau caled a ffensys."</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn</p>
Tud. 100 20	5	Sylw	Cyngor Gwynedd	Atodiad 4	Dylai'r cynllun busnes gyfeirio at/fod yn unol â strategaethau a mentrau Croeso Cymru.	<p>Derbyniwyd. Bydd cynnwys adran yn y cynllun busnes i ddangos sut mae'r busnes arfaethedig yn cyd-fynd â strategaethau/mentrau twristiaeth cenedlaethol yn cryfhau achos busnes y datblygiad arfaethedig.</p> <p>Argymhelliad Caiff hyn ei gynnwys yn nhempled y cynllun busnes.</p>
21	6	Sylw	Cyngor Cymuned Llanfair ME	Amrywiol	Mae paragraffau 3.1.2, 3.3.1 a 4.6.1 a pholisi TWR3 rhan 2i,ii a iii yn bwysig iawn i Gyngor Cymuned Llanfair Mathafarn Eithaf oherwydd y crynodiad cyfredol o safleoedd carafanau a llety gwyliau o fewn y Cyngor Cymuned. Mae nifer y safleoedd gwersylla ar hyd yr arfordir o Draeth Coch i'r gorllewin o Benllech yn sylweddol gyda nifer o geisiadau i ymestyn safleoedd cyfredol ac	Gweler yr ymateb i'r sylw cyntaf

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud. 101					am safleoedd newydd yn mynd drwy'r broses cynllunio ar hyn o bryd. Gwnaethom astudiaeth o'r sefyllfa rai misoedd yn ôl a datgelwyd bod saith cais wedi'u cyflwyno dros y deunaw mis diwethaf, ac mae dau o'r rhain eisoes wedi derbyn caniatâd. Pe byddai'r holl geisiadau hyn yn cael eu cymeradwyo a'r holl unedau gwyliau presennol yn llawn, byddai'n arwain at gynnydd o 18% ym mhoblogaeth ardal dalgylch y cyngor cymuned, sydd tua 2800 ar hyn o bryd. Mae'r straen ar wasanaethau cyhoeddus yn sylweddol gyda thrafnidiaeth a charthffosiaeth yn dioddef, heb sôn am yr effaith ar y diwylliant a'r iaith. Mae'r dyfodol yn llwm i ieuencid yr ardal sy'n dymuno aros yn y gymuned i fagu teulu.	
22	7	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	3.3.2 & 4.6.5	Mae paragraff 3.3.2 yn darllen "... bydd angen Datganiad Iaith Gymraeg fydd yn gwarchod..." Mae paragraff 4.6.5 yn dweud "Dylai'r Cynllun Busnes gael ei baratoi gan unigolyn/ cwmni cymwys... " Yn nes ymlaen yn yr un paragraff dywedir "Dylai'r Cynllun Busnes nodi'n glir pwy sydd wedi ymgymryd â'r Cynllun Busnes ynghyd â chymhwyster yr unigolyn o ran ymgymryd â'r gwaith." Er cysondeb, dylai'r newid ddechrau paragraff 3.3.2 i ddarllen: "O ran	Heb ei dderbyn Nodi'r sylw. Er hynny, nid rôl y Canllaw yma ydi rhoi arweiniad ar sut i ddefnyddio Polisi PS 1/ baratoi Datganiad Iaith Gymraeg. Bydd Canllaw ar wahân yn gwneud hynny, gan ymdrin â'r mater a godir yn y sylw. Mae paragraff 3.3.4 yn cyfeirio at y Canllaw hwnnw, gan ddweud bydd mwy o wybodaeth ar gael ynddo.

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud. 102					<p>datblygiadau twristiaeth, bydd angen Datganiad Iaith Gymraeg <u>sydd wedi cael ei baratoi gan unigolyn/ gwmni cymwys</u> fydd yn gwarchod, hyrwyddo a chyfoethogi'r iaith Gymraeg o ran y cynigion mwy sy'n ymwneud â chyflogi mwy na 50 o bobl ac/neu gydag ardal o 1,000 metr sgwâr. <u>Dylai'r Datganiad Iaith Gymraeg nodi'n glir pwy sydd wedi ymgymryd â'r Datganiad ynghyd â chymhwysedd yr unigolyn o ran ymgymryd â'r gwaith."</u></p>	<p>Caiff y Cyngor Cymuned gyfle i fynegi sylwadau ar y Canllaw hwnnw yn ystod cyfnod ymgynghori cyhoeddus a fydd yn digwydd maes o law.</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn.</p>
	23	7	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	4.7	<p>Mae son yn y ddogfen am ganiatáu newid o uned gwyliau i breswyliaeth barhaol o dan amodau tai fforddiadwy. Credwn fod angen cryfhau hyn. Dylai fod amser penodol, e.e. 10 mlynedd, wedi mynd heibio ers y caniatâd cynllunio i greu'r uned gwyliau.</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Rhif Adnabod y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
24	7	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	4.3	Mae peryg y bydd llawer mwy o unedau fferm yn cael eu newid i ddefnydd gwyliau tros yr ychydig flynyddoedd nesaf yma. Mae'r diffiniad o 'ormodedd' yn y ddogfen yn amwys iawn.	Gweler yr ymateb i sylw (1) sy'n cynnig newid y testun er mwyn adnabod yr ystyriaethau perthnasol.
Tud. 103 25	7	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	5.0	Fe nodir yn glir yn y paragraff a Pholisi TWR 4 nad yw carafanau a siales i fod at ddibenion preswyl, dim ond gwyliau yn unig. Ond does dim diffiniad o faint ydi cyfnod gwyliau. Heb hyn yna mae'r polisi braidd yn ddiystyr ac wrth gwrs mae hyn yr un mor wir am lety gwyliau hunan wasanaeth.	<p>Nodi'r sylw Mae Polisi TWR 4 yn dweud nad ellir cael caniatâd os bwriedir defnyddio carafán neu siale presennol fel y prif neu'r unig gartref. Hefyd mae paragraff 4.7.3 o'r Canllaw yn rhoi'r testun ar gyfer amod yn ymwneud â defnydd gwyliau. Nodir mai defnydd gwyliau yn unig a ganiateir ac felly na fydd y caniatâd yn cefnogi defnydd fel yr unig neu brif fan preswyl yr aelwyd.</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn.</p>

Sylwadau Hwyr

Rhif y Sylw	Rhif y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
26	8	Gwrthwynebu	Cyfoeth Naturiol Cymru	4.3.2	Dymunem weld yn y rhestr yma'r ystyriaethau pan fo adeilad wedi ei leoli mewn parth C fel y diffinnir gan y mapiau cyngor datblygu yn unol â	<p>Derbyniwyd Mae llety gwyliau yn cael ei ddiffinio fel datblygiad mwy agored i niwed a ni</p>

Rhif y Sylw	Rhif y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
					yn TAN 15 Datblygu a Pherygl Llifogydd (Gorff 2004).	ddyled ei chaniatáu mewn parthau perygl llifogydd C. Argymhelliad Cynnwys cyfeiriad tuag at barth perygl llifogydd C yn rhestr 4.3.2
27 Tud. 104	8	Gwrthwynebu	Cyfoeth Naturiol Cymru	4.8	Nid ydym eisiau gweld gwestai presennol sydd wedi ei leoli mewn parth perygl llifogydd C yn cael ei drosi i dai parhaol oni bai y cyflwynir Aseiad Canlyniadau Llifogydd (ACLI) fel rhan o unrhyw gais cynllunio.	Heb ei dderbyn Mae rhan yma o'r CCA yn delio gyda'r brif egwyddor o golli gwestai. Bydd addasrwydd yr adeiladau ar gyfer trosi yn cael ei ddelio gyda mewn CCA eraill fel y CCA ar Drosi Adeiladau Gwledig Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn.
28	8	Cefnogi	Cyfoeth Naturiol Cymru	6.6.3	Fe nodir bod systemau draenio cynaliadwy (SUDS) yn cael eu croesawu fel ffurf systemau draenio dŵr wyneb.	Nodi'r sylw
29	8	Gwrthwynebu	Cyfoeth Naturiol Cymru	Cyffredinol	Er mwyn gyflawni datblygiadau twristiaeth o ansawdd uchel a chynaliadwy, byddai o gymorth i nodi yn y ddogfen yma bod angen i ymgeiswyr gyflogi ymgynghorwyr sy'n arbenigo mewn tirwedd ac yr amgylchedd naturiol ac adeiledig ar gyfer datblygiadau sydd wedi ei lleoli mewn man sydd yn ddirweddol sensitif neu mewn man ymwthiol.	Derbyniwyd Mae paragraff 4.3.3 yn datgan y dylid cynnal arolwg strwythurol gan berson sydd gyda chymwysterau addas. Gan fod hyn hefyd yn achos unrhyw aseidiadau tirwedd a gaiff eu cynnwys yn y canllawiau cynllunio atodol rydym yn cytuno hefo'r sylw. Argymhelliad

Rhif y Sylw	Rhif y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
						Cynnwys cyfeiriad at berson gymwys yn rhan 3.2.
30	8	Gwrthwynebu	Cyfoeth Naturiol Cymru	Cyffredinol	Nid yw'n ymddangos fod unrhyw ystyriaeth wedi ei roddi i oleuadau allanol. Man ardaloedd dibreswyl, dylid rhoi mwy o ystyriaeth i ollyngiad golau.	<p>Dim yn derbyn</p> <p>Mae polisi PCYFF2 a'r pwynt bwled gyntaf ym mharagraff 3.1.2 o'r CCA yma yn delio gyda llygredd golau.</p> <p>Argymhelliad</p> <p>Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn.</p>
Tud. 105 31	8	Gwrthwynebu	Cyfoeth Naturiol Cymru	3.2.1	Er mwyn eglurhad, dylid cynnwys y testun canlynol (wedi ei ddangos mewn llythrennau italig): Mae lleoliad <i>a chymeriad</i> y dirwedd, <i>nodweddion naturiol ac yr amgylchedd adeiladol, argaeledd olygfeydd, gosodiad</i> y safle a sgrinio yn ystyriaethau pwysig wrth asesu cynigion twristiaeth.	<p>Derbyn</p> <p>Argymhelliad</p> <p>Cynnwys y testun sydd mewn italig ym mharagraff 3.2.1</p>
32	8	Gwrthwynebu	Cyfoeth Naturiol Cymru	3.2.7	Er mwyn eglurhad, dylid cynnwys y testun canlynol (wedi ei ddangos mewn llythrennau italig): O fewn yr AHNE ac ATA fe ddylai unrhyw ddatblygiad roddi ystyriaeth i rinweddau arbennig yr AHNE a'r ATA. Bydd ceisiadau sy'n cael effaith sylweddol ar y rhinweddau arbennig yn cael eu gwrthod. <i>Bydd cyfeiriad tuag at Gynllun Rheoli'r AHNE a strategaethau tirwedd yr awdurdod o ddefnydd.</i>	<p>Derbyn yn rhannol</p> <p>Dylai'r canllaw cynllunio atodol cyfeirio tuag at y cynlluniau rheoli. Ond, fodd bynnag, nid oes angen i gynnwys mapiau o'r dynodiadau gan fod i weld ar fap cyfyngiadau'r CDLI ar y Cyd.</p> <p>Argymhelliad</p> <p>Cynnwys cyfeiriad tuag at Gynllun Rheoli'r AHNE a'r Astudiaeth Adolygiad o ATA yn rhan 3.2.7.</p>

Rhif y Sylw	Rhif y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
					<i>Byddai'n ddefnyddiol cynnwys cynllun dynodiadau tirwedd fel atodiad yn dangos ffiniau'r AHNE, ATA, arfordir treftadaeth a Pharc Cenedlaethol Eryri. Byddai hyn yn rhoi cyfeiriad sydyn i'r swyddogion cynllunio ac ymgeisydd.</i>	
Tud. 33 106	8	Gwrthwynebu	Cyfoeth Naturiol Cymru	4.3.2	Byddai cynnwys dau bwynt ychwanegol o gymorth: <ul style="list-style-type: none"> Ni ddylai'r defnydd o fannau allanol ar gyfer parcio ceir, gerddi, llecynnau mwynderol a'r modd maent yn cael eu cau ffwrdd arwain at nodweddion trefol yng nghefn gwald. <i>Dylai unrhyw oleuadau allanol ychwanegol ddefnyddio lampau cysgodi a chael ei leoli er mwyn osgoi goleuadau ymwithiol gan amddiffyn cymeriad gyda'r nos cefn gwald.</i> 	Dim yn Derbyn Argymhelliad Dim newid i'r CCA yn sgil y sylw yma.
34	8	Gwrthwynebu	Cyfoeth Naturiol Cymru	6.0	Mae Polisi PCYFF 4: Dylunio a Thirweddu yn nodi beth sydd angen yn gyffredinol o fewn cais cynllunio, fodd bynnag fe fyddai arweiniad dylunio yn ddefnyddiol er mwyn gwybod beth sydd yn gwneud datblygiad yn gynaliadwy yn y dirwedd. Gan hynny rydym yn argymhell eich bod yn cynnwys arweiniad dylunio ar gyfer y math yma o ddatblygiad.	Derbyn yn Rhannol Mae materion dyluniad safleoedd carafanau yn annhebyg o gael ei ymdrin â mewn unrhyw CCA arall sydd ar y gweill, gan hynny fe fyddai'n ddoeth i gynnwys yr egwyddorion o fewn y CCA hyn. Argymhelliad

Rhif y Sylw	Rhif y Person	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
						Cynnwys arweiniad dylunio fel pwyntiau bwled fel i'w hystyried wrth ymdrin â cheisiadau cynllunio.
35	9	Gwrthwynebu	Llywodraeth Cymru (Gwasanaeth Amgylchedd Hanesyddol – Cadw)	Cyffredinol	Nid yw'r CCA yn sôn am Gynllun Rheoli Safle Treftadaeth y Byd Castelli a Waliau Tref y Brenin Edward yng Ngwynedd 2018-28, sydd yn roi gwybodaeth manwl ar datblygiadau twristiaeth o fewn gosodiad y Safle Treftadaeth y Byd. Rydym yn argymhell cynnwys eglurhad byr yn rhan 3 am y Safle Treftadaeth y Byd a'r perthynas i'r Canllaw.	<p>Derbyn yn rhannol Mae'r bocs ym mharagraff 3.1.3 "meini prawf sy'n cynorthwyo i ddiffinio datblygiad o ansawdd uchel" yn cyfeirio tuag at barchu'r amgylchedd hanesyddol</p> <p>Argymhelliad Cynnwys esiamplau o'r gwahanol fathau o ddynodiadau hanesyddol yn y bocs yn 3.1.3</p>

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL
CYFLEUSTERAU A LLETY I DWRISTIAID**

**ADRODDIAD YMGYNHGORI AC
ARGYMHELLION SWYDDOGION AR Y
DDOGFEN YMGYNGHORI'N PELLACH**

**CYNGOR SIR
YNYYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

MAWRTH 2019

Contents

1.0	CEFNDIR	3
	Pwrpas Canllaw Cynllunio Atodol (CCA)	3
	Y Cyd-destun Polisi.....	3
	Yr angen am Ganllawiau Cynllunio Atodol.....	3
	Statws y Canllawiau Cynllunio Atodol.....	3
2.0	CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYFLEUSTERAU A LLETY I DWRISTIAID	4
	Ymgynghoriadau Cyhoeddus	4
	ATODIAD 1 – CRYNODEB O'R SYLWADAU A DDERBYNIWYD AC ARGYMHELLION GAN SWYDDOGION	6

1.0 CEFNDIR

Pwrpas Canllaw Cynllunio Atodol (CCA)

- 1.1 Pwrpas y Canllawiau hyn yw:
- Cynorthwyo ymgeiswyr am ganiatâd cynllunio a'u hasiantau i baratoi ceisiadau cynllunio a'u harwain mewn trafodaethau â swyddogion cyn cyflwyno ceisiadau cynllunio,
 - cynorthwyo swyddogion i asesu ceisiadau cynllunio, a swyddogion a chynghorwyr i wneud penderfyniadau ynghylch ceisiadau cynllunio, a
 - chynorthwyo Arolygwyr Cynllunio i wneud penderfyniadau ar apelïadau.
- 1.2 Y nod gyffredinol yw gwella ansawdd datblygiadau newydd a hwyluso ffordd gyson a thryloyw o wneud penderfyniadau sydd yn cyd-fynd gyda polisiau perthnasol y Cynllun Datblygu Lleol.

Y Cyd-destun Polisi

Y Cynllun Datblygu Lleol

- 1.3 Dan ddeddfwriaeth gynllunio, mae'r polisiau cynllunio ar gyfer pob ardal wedi'u cynnwys yn y 'cynllun datblygu'. Mabwysiadwyd Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Gwynedd a Môn ar 31 Gorffennaf 2017. Mae'n ymwneud ag ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd a Môn.
- 1.4 Mae'r Cynllun yn darparu polisiau amrywiol ynghyd â dyraniadau ar gyfer y prif ddefnyddiau tir, megis tai, cyflogaeth a manwerthu; bydd yn cynorthwyo i siapio dyfodol ardal y Cynllun yn ffisegol ac yn amgylcheddol, a bydd hefyd yn dylanwadu arno yn economaidd, yn gymdeithasol ac yn ddiwylliannol. Felly, mae'r Cynllun yn:
- galluogi i'r Awdurdodau Cynllunio Lleol wneud penderfyniadau rhesymegol a chyson ar geisiadau cynllunio drwy ddarparu fframwaith polisi sy'n gyson â pholisi cenedlaethol; ac
 - arwain datblygiadau i ardaloedd addas yn ystod y cyfnod hyd at 2026.

Yr angen am Ganllawiau Cynllunio Atodol

- 1.5 Er bod y Cynllun yn cynnwys polisiau sy'n galluogi'r Awdurdod Cynllunio Lleol i wneud penderfyniadau cyson a thryloyw ar geisiadau datblygu, ni all ddarparu'r holl gyngor manwl sydd ei angen ar swyddogion a darpar-ymgeiswyr i lywio cynigion yn lleol. Er mwyn darparu'r cyngor manwl hwn, mae'r Cynghorau'n darparu amrediad o Ganllawiau Cynllunio Atodol i gefnogi'r Cynllun fydd yn darparu canllawiau mwy manwl ar amrediad o bynciau a materion i gynorthwyo i ddadansoddi neu weithredu polisiau a chynigion y Polisi.

Statws y Canllawiau Cynllunio Atodol

- 1.6 Mae'r Canllawiau Cynllunio Atodol (CCA) yn ystyriaethau cynllunio perthnasol yn ystod y broses o asesu a gwneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio. Bydd Llywodraeth Cymru a'r Arolygiaeth Gynllunio yn rhoi pwys sylweddol ar ganllawiau cynllunio atodol sy'n deillio o gynllun datblygu ac sy'n gyson ag ef. Nid yw'r CCA yn cyflwyno unrhyw bolisiau cynllunio newydd ac ni allant newid polisiau'r Cynllun.
- 1.7 Ar ôl ei fabwysiadu dylid rhoi pwys sylweddol i'r ddogfen hon fel ystyriaeth gynllunio berthnasol.

2.0 CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYFLEUSTERAU A LLETY I DWRESTIAID

- 2.1 Mae'r CCA hwn yn ymdrin â phob ffurf a graddfa ar lety gwyliau ac atyniadau i dwristiaeth. Mae twristiaeth yn sector deinamig ac yn newid yn barhaus. Mae'n chwarae rhan sylweddol yn economi ardal y cynllun. Mae'r economi ymwelwyr yn darparu swyddi, gwasanaethau a chyfleusterau sy'n hanfodol i lesiant a mwynhad cymunedau lleol a thrigolion yn ardal y cynllun. Gweler pwysigrwydd twristiaeth yn y tabl¹ isod:

2017	Gwynedd*	Ynys Môn
Cyfanswm effaith economaidd twristiaeth	£1.06 biliwn	£304.23 miliwn
Cyfanswm niferoedd ymwelwyr (miliynau)	7.28	1.71
Nifer yr ymwelwyr sy'n aros (miliynau)	3.53	1.03
Nifer yr ymwelwyr dydd (miliynau)	3.75	0.68
Nifer yr FTE ² swyddi a gefnogir gan wariant twristiaeth	15,601	4,102

*yn cynnwys Parc Cenedlaethol Eryri

- 2.2 Mae Ynys Môn a Gwynedd yn elwa o asedau naturiol a diwylliannol eang sy'n cynnig potensial sylweddol i drigolion ac ymwelwyr eu mwynhau. Fodd bynnag, gall datblygiadau twristiaeth newydd effeithio'n negyddol ar amgylchedd a chymunedau lleol os cant eu datblygu mewn modd ansensitif neu eu gosod mewn llefydd amhriodol.
- 2.3 Mae Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn wedi ymrwymo i egwyddorion cynaliadwyedd ac mae datblygiad cynaliadwyedd wrth graidd y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd yn cydnabod y dylai pob datblygiad yn ardal y cynllun ymgorffori'r egwyddorion hyn, gan gydbwysu'r angen i gefnogi'r economi wledig, tra'n cynnal a chyfoethogi ansawdd amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol ardal y cynllun.

Ymgynghoriadau Cyhoeddus

- 2.3 Roedd drafft Canllaw Cynllunio Atodol (CCA) Cyfleusterau a Llety i Dwristiaid yn destun ymgynghoriad cyhoeddus rhwng 17eg Mai a 28ain o Fehefin 2018. Er gwybodaeth mae copi o'r ddogfen ymgynghori yma: www.gwynedd.llyw.cymru/cca
- 2.4 Ystyrir yr holl sylwadau gan y Cyngorau a dderbyniwyd yn ystod yr ymgynghoriad cyhoeddus. Gellir gweld copi o'r Adroddiad Ymgynghori yma: <https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/ielistdocuments.aspx?cid=247&mid=2666&ver=4&>
- 2.5 Mae'r atodiad i'r adroddiad yn crynhoi'r sylwadau a dderbyniwyd ac ymateb y Cyngorau i'r sylwadau yma. Mae'r rhan fwyaf o'r newidiadau i'r canllaw cynllunio atodol sy'n cael eu hystyried yn angenrheidiol i ymateb i'r materion a godwyd yn y sylwadau yn fân newidiadau, fodd bynnag, ystyrir bod sylwadau a dderbyniwyd ar ddau fater yn gofyn am newidiadau arwyddocaol i'r CCA sef:
1. Sut i ddiffinio gormodedd o lety hunanwasanaeth, a;
 2. Sut i ddelio gyda cheisiadau am newid defnydd a cholli gwestai.

1 Adroddiad STEAM 2017

2 FTE = Cyfwerth ag Amser Llawn

- 2.6 Gan fydd y CCA yn ystyriaeth cynllunio berthnasol ar ôl ei fabwysiadu, ystyrir y Cynghorau ei fod yn bwysig i rhan-ddeiliaid gael ddweud eu dweud ar y newidiadau arwyddocaol yma cyn bod y CCA yn cael ei fabwysiadu. Felly gymeradwyodd rhyddhau'r ddogfen ymgynghori pellach ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus yn cyfarfod o'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd ar 26 Hydref 2018. Gellir gweld y ddogfen ymgynghori pellach yma: www.gwynedd.llyw.cymru/cca
- 2.7 Rhoddwyd manylion yr ymgynghoriad cyhoeddus ar wefannau'r ddau Gyngor ac anfonwyd e-byst/llythyrau at yr holl Gynghorwyr, Cynghorau Cymuned, ymgynghorwyr statudol, cyrff amgylcheddol, awdurdodau cyfagos, asiantau cynllunio, y rhai oedd wedi rhoi sylw ar yr ymgynghoriad gyntaf a'r rhai a oedd wedi datgan diddordeb yn y CCA. Roedd copïau caled o'r CCA hefyd ar gael i'w darllen ym mhob llyfrgell cyhoeddus, prif swyddfa Cyngor Ynys Môn yn Llangefni ac yn Siop Gwynedd (Caernarfon, Dolgellau a Phwllheli).
- 2.8 Roedd nifer o ffyrdd gwahanol i bobl ymateb i'r ymgynghoriad, yn cynnwys:
- Ffurflen ymateb ar-lein mewn Word a pdf - ar gael ar y ddwy wefan
 - Copïau papur ar gael yn holl lyfrgelloedd a Siop Gwynedd. Roedd copïau papur o'r ffurflen ymateb hefyd ar gael ar gais gan yr UPC ar y Cyd.
 - E-bost
 - Llythyr
- 2.9 Derbyniwyd cyfanswm o 8 sylw: 2 yn cefnogi a 6 yn gwrthwynebu.
- 2.10 Mae'r adran a ganlyn yn crynhoi'r sylwadau a dderbyniwyd, yn cynnwys ymateb y Cyngor i'r sylwadau a hynny a phan fo'n briodol, yn argymhell unrhyw newidiadau sydd eu hangen i'r CCA yn sgil y sylwad.

ATODIAD 1 – CRYNODEB O'R SYLWADAU A DDERBYNIWYD AC ARGYMHELLION GAN SWYDDOGION

Rhif Adnabod y Sylw	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
1	Gwrthwynebiad	Cyfoeth Naturiol Cymru	4.8	<p>Nid ydym yn dymuno gweld y gwestai presennol sydd wedi'u lleoli ym mharth C yn cael eu trosi i ddefnydd preswyl parhaol, oni bai bod Aseiad Effaith Llifogydd (AELI) yn cael ei gyflwyno fel rhan o unrhyw gais.</p>	<p>Ddim yn berthnasol Mae'r rhan hon o'r CCA yn ymdrin â'r prif egwyddor o golli gwestai ac felly nid yw'n rhoi cyngor ar addasrwydd y defnyddiau amgen. Mae'r angen am AELI yn cael ei drafod ym Mholisi PS 6 ac mewn Canllawiau Polisi Cynllunio Cenedlaethol.</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn</p>
Tud. 113 2	Gwrthwynebiad	Bourne Leisure Ltd d/o Lichfields	4.6.2	<p>Mae'r meini prawf sydd i'w cyflwyno ym mharagraff 4.6.2 er diben rheoli unedau hunan-arlwy mewn cymunedau/aneddiadau. Nid oes gan Bourne Leisure unrhyw wrthwynebiad i hyn mewn egwyddor, ond mae'r Cwmni yn awyddus i sicrhau na fyddai'r meini prawf yn arwain at ganlyniadau anfwriadol wrth iddynt gael eu cymhwyso i safleoedd gwyliau sydd wedi'u hadeiladu'n bwrpasol hefyd, megis y rhai a weithredir gan Bourne Leisure, pe byddai, yn y dyfodol, yn dymuno cyflwyno llety hunan-arlwy sail sefydlog yn ei barciau presennol.</p> <p>Felly, gofynnwn bod hyn yn cael ei wneud yn glir yn y geiriad newydd, nad yw'r meini prawf yn gymwys i barciau neu safleoedd gwyliau presennol lle mai unig ddiben y parc yw darparu llety gwyliau a chyfleusterau cysylltiedig. I gyflawni hyn, awgrymwn y dylid addasu brawddeg gyntaf 4.6.2 fel a ganlyn:</p>	<p>Heb ei Dderbyn Gall orddarpariaeth o lety gwyliau fod yn broblem o fewn ffiniau aneddiadau ac mewn cefn gwlad agored. Gan gyfeirio at y ddarpariaeth o unedau hunan-arlwy newydd, nid yw maen prawf v o Bolisi TWR 2 yn gwahaniaethu rhwng tir y tu mewn i aneddiadau a thir y tu allan i aneddiadau ac felly byddai'n amhriodol i'r canllawiau wneud hynny. Ymdrinnir â phob cais yn ôl ei rinweddau ei hun.</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
				<p><i>"Mae'r meini prawf sy'n cynorthwyo i ddiffinio gorddarpariaeth o lety gwyliau <u>mewn aneddiadau diffiniedig yn cynnwys...</u>"</i></p> <p>Yn ogystal, gellid cynnwys paragraff addas i egluro'r dull a geisir. Byddai hyn yn ei gwneud yn glir na fyddai'r meini prawf yn gymwys i barciau gwyliau megis Hafan y Môr a Greenacres sy'n gorwedd y tu allan i'r ffin anheddiad diffiniedig.</p>	
3	Cefnogaeth	Cyngor Cymuned Llanengan	4.6.2 & 4.8	Rydym yn cefnogi'r hyn sydd wedi'i nodi yn y Newidiadau Arfaethedig, yn enwedig 4.6.2 sy'n dod i'r amlwg mewn penderfyniad cynllunio diweddar a wnaed yn y gymuned. Yn anffodus, mae newid arfaethedig 4.8 yn dod yn rhy hwyr i ni wrthwynebu cais cynllunio arall.	Sylw wedi'i nodi.
Tud. 114 4	Gwrthwynebiad	Cadnant Planning	4.6.2	<p>Y pedwerydd pwynt <i>"Diffyg cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol gan fod busnesau lleol yn darparu ar gyfer anghenion ymwelwyr yn fwy nag ar gyfer anghenion trigolion lleol."</i></p> <p>Ni ddylai hyn fod yn fesur o p'un a yw'n dderbyniol creu uned hunan-arlwygo gan fod llawer o unedau yn defnyddio adeiladau sydd wedi'u trosi, ac ati. Felly, ychydig o bwysau a ddylid ei roi ar y pwynt hwn wrth geisio penderfynu p'un a oes gorddarpariaeth o unedau.</p>	<p>Heb ei Dderbyn</p> <p>Mae'r meini prawf arfaethedig yn adran 4.6.2 yn rhestru cyfres o ddangosyddion sy'n ceisio tynnu sylw at ffactorau sy'n cael eu hystyried yn berthnasol er mwyn diffinio orddarpariaeth o lety gwyliau. Gallai'r ffaith bod cyfleusterau cymunedol neu natur gyfnewidiol siop a oedd, yn draddodiadol, yn gwerthu nwyddau cyfleus i'r boblogaeth leol, megis bara a llefrith, bellach yn siop sy'n bennaf yn gwerthu eitemau i ymwelwyr, megis cofroddion, adlewyrchu natur gyfnewidiol y gymuned.</p> <p>Argymhelliad</p> <p>Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn</p>
5	Gwrthwynebiad	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	4.6.2	Gan nad oes angen caniatâd cynllunio i newid cartref yn gartref gwyliau neu ail-gartref, ar hyn o bryd mae'n amhosib rheoli nifer y llety gwyliau/gwelyau hunan-arlwygo sy'n bodoli mewn cymunedau ac mewn cefn gwlad agored.	<p>Heb ei Dderbyn.</p> <p>Mae'r meini prawf arfaethedig yn adran 4.6.2 yn rhestru cyfres o ddangosyddion sy'n ceisio tynnu sylw at ffactorau sy'n cael eu hystyried yn berthnasol er mwyn diffinio gorddarpariaeth o lety gwyliau. Bydd asesiad o</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud. 115				<p>Mae niferoedd uchel o dai gwyliau hunan-arlwyo mewn rhai ardaloedd ac mae hyn wedi arwain at golli cymuned y pentref ac wedi arwain at newid natur ardaloedd gwledig.</p> <p>Ni ddylai'r Gwasanaeth Cynllunio ystyried gair asiantau a chwmnïau gosod llety pan fônt yn cefnogi cynlluniau busnes sy'n cael eu cyflwyno fel rhan o gais cynllunio. Byddai caniatáu'r ceisiadau hyn o fudd i'r cwmnïau hyn.</p> <p>Pan fo busnes llety gwyliau'n methu, gall y perchnogion gyflwyno cais cynllunio newid defnydd fel bod modd iddynt newid y defnydd o lety hunan-arlwyo i annedd barhaus. Dengys hyn nad oes angen mwy.</p> <p>Mae'n rhaid ystyried nifer yr eiddo Air BnB.</p>	<p>wybodaeth am y dangosyddion hyn yn cynorthwyo'r penderfynydd i bennu p'un a yw cynnig am adeiladu o'r newydd neu newid defnydd i lety gwyliau yn symbylu maen prawf v ym Mholisi TWR 2, hynny yw, bod gorddarpariaeth yn yr ardal.</p> <p>Mae cynlluniau busnes yn declynnau defnyddiol i ddangos gwytnwch (neu beidio) unrhyw ddatblygiad llety gwyliau arfaethedig sy'n galluogi'r Cynghorau i asesu p'un a oes gan y cynllun siawns realistig o fod yn hyfyw.</p> <p>Mae Adran 4.7 o'r CCA sydd ar y gorwel yn tynnu sylw at yr amodau rhaeadrol fydd yn digwydd os gellir dangos nad yw'r uned gwyliau yn hyfyw mwyach. Rhoddir ystyriaeth i'r defnyddiau a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) defnydd cyflogaeth amgen addas, neu sydd wedi'i feddiannu gan berson sy'n gweithio'n unig neu'n bennaf mewn menter wledig yn yr ardal leol; lle mae/roedd angen swyddogaethol diffiniedig; neu os gellir dangos nad oes defnydd cyflogaeth amgen cymwys, i'r rhai: b) a fyddai'n gymwys i'w hystyried ar gyfer tai fforddiadwy o dan bolisiau tai yr awdurdod lleol; neu os gellir dangos nad oes unigolion yn gymwys ar gyfer deiliadaeth o dan (a); c) sy'n weddwon, gwŷr gweddw neu bartneriaid sifil yr uchod ac unrhyw ddibynyddion preswyl.

Rhif Adnabod y Sylw	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
					<p>Nid oes gan yr Awdurdod Cynllunio Lleol unrhyw reolaeth dros y defnydd o gartrefi presennol fel llety gwyliau (Air BnB) gan nad oes angen caniatâd cynllunio i newid defnydd fel arfer, gan eu bod yn yr un dosbarth defnydd, h.y. Dosbarth C3. Gall nifer y cartrefi sy'n cael eu hysbysebu fel Air BnB amrywio bob dydd.</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid y CCA yn sgil y sylw hwn</p>
6	Cefnogaeth	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	4.8	Cytuno â'r cynnig yn y ddogfen ar newid defnydd gwestai presennol.	Sylw wedi'i nodi
Tud. 116 7		Angela Gliddon	4.6.2	<p>Mae'r ddogfen hon yn nodi pwyntiau i'w hystyried er mwyn penderfynu beth yw "gorddarpariaeth" o lety gwyliau. Teimlaf y dylid rhoi peth arweiniad ar y gyfradd o'r fath eiddo. Efallai uchafswm mewn pentrefi glan y môr ac mewn trefi a phentrefi gwledig.</p> <p>Rwyf yn benodol bryderus nad oes gan yr adran gynllunio unrhyw reolaeth dros bobl o'r tu allan yn prynu ail-gartrefi ac o'm profiad i, mae ail-gartrefi yn mynd yn dai gwyliau ar osod yn aml.</p> <p>A oes yn rhaid i'r Pwyllgor Cynllunio roi caniatâd er mwyn newid defnydd i dai gwyliau ar osod? A ydyw'n ymwybodol o raddfa'r newidiadau hyn?</p>	<p>Heb ei Dderbyn Mae nifer yr eiddo a ddefnyddir fel llety gwyliau yn amrywio'n fawr rhwng aneddiadau. Yn ogystal, mae cymeriad anheddau yn amrywio. Felly, nid yw'n bosib rhoi arweiniad ar gyfradd y llety gwyliau yr ystyrir i fod yn briodol fesul anheddiad. Mewn unrhyw achos, mae meini prawf iii a iv yn atal defnyddio tai presennol a darparu'r fath gyfleuster mewn ardal sy'n ardal breswyl yn bennaf. Mae'r meini prawf arfaethedig yn adran 4.6.2 yn rhestru dangosyddion sy'n anelu at roi diffiniad o or-grynodiad o lety gwyliau.</p> <p>Nid oes gan Swyddogion Cynllunio na'r Pwyllgor Cynllunio unrhyw reolaeth dros berchnogaeth ail-gartrefi gan nad oes angen i bobl gael caniatâd cynllunio i fod yn berchen ar ail-gartref. Nid oes gan Swyddogion Cynllunio na'r Pwyllgor Cynllunio unrhyw reolaeth dros y defnydd a wneir o dai presennol fel llety gwyliau gan nad oes angen caniatâd cynllunio</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o Sylw	Sefydliad	Rhan	Crynodeb o'r Sylwadau	Sylwadau'r Swyddogion a'r Argymhelliad
Tud. 117					<p>i newid defnydd, fel arfer, gan eu bod yn yr un dosbarth defnydd.</p> <p>Nid oes yn rhaid i Swyddogion Cynllunio neu'r Pwyllgor Cynllunio ganiatáu'r llety gwyliau ond wrth wrthod y cais, rhaid iddynt nodi ar ba sail y mae'r cais yn cael ei wrthod. Mae'r meini prawf yn 4.6.2 sy'n ceisio diffinio gorddarpariaeth yn cynorthwyo'r Swyddog Cynllunio neu'r Pwyllgor Cynllunio i wneud penderfyniad.</p> <p>Dylai pob datblygiad arfaethedig am lety gwyliau gyd-fynd â pholisi TWR 2 y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd. Gall yr Awdurdod Cynllunio Lleol a'r Pwyllgor Cynllunio wrthod ceisiadau nad ydynt yn cydymffurfio, oni bai bod ystyriaethau perthnasol sy'n gorbwyso'r gwrthdrawiad â'r polisi mabwysiedig.</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid i'r CCA yn sgil y sylw hwn.</p>
8		Angela Gliddon	4.8	Deallaf dymuniadau cynllunwyr i gadw bodolaeth gwestai, ond teimlaf fod yr awgrymiadau hyn yn eithaf draconaidd. Maent yn debygol o arwain at forâl isel ymysg perchnogion gwestai fel eu bod yn gadael i gyflwr eu gwestai ddirywio yn fwriadol. Byddai hyn yn gwbl groes i'r hyn y dymunir ei weld.	<p>Heb ei Dderbyn Sylwadau wedi'u nodi; fodd bynnag, nid oes gan yr Awdurdod Cynllunio Lleol unrhyw reolaeth dros fwriadau perchnogion gwestai.</p> <p>Argymhelliad Dim angen newid i'r CCA yn sgil y sylw hwn.</p>

Eitem 7

Pwyllgor	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad	4 Ebrill 2019
Teitl	Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy (drafft ôl ymgynghoriad cyhoeddus)
Aelod Cabinet	Cynghorydd Dafydd Meurig
Awdur	Gareth Jones – Uwch Reolwr Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd
Pwrpas	<p>(A) I graffu:</p> <ul style="list-style-type: none">• y broses i baratoi'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy (drafft ôl ymgynghoriad cyhoeddus),• sut cafodd yr ymatebion a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori cyhoeddus eu trin, a <p>(B) Chynnig adborth cyn i'r Canllaw gael ei ystyried gan y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd</p>

1 Cefndir

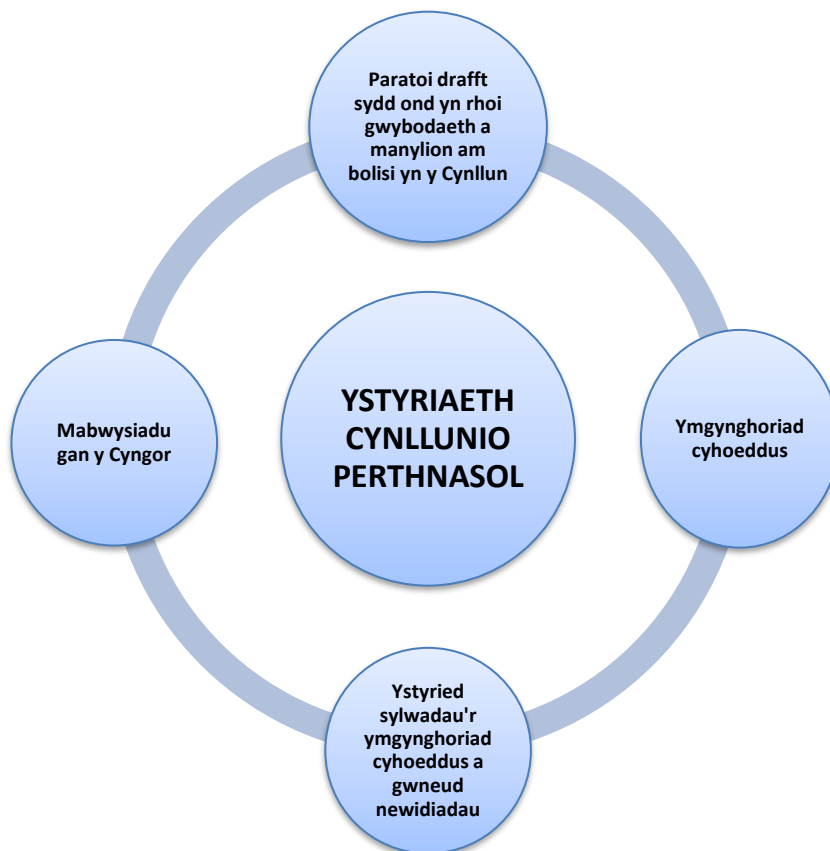
- 1.1 Pwrpas yr adroddiad hwn ydi codi ymwybyddiaeth Aelodau'r Pwyllgor Craffu o ddatblygiad y Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy cyn i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd benderfynu ynglŷn â'i addasrwydd i'w fabwysiadu yn ei gyfarfod ar 23 Mai 2019. Bydd Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio (Cyngor Sir Ynys Môn) yn ei graffu ar 9 Ebrill 2019.
- 1.2 Mae'r Canllaw wedi cael ei rannu i 3 Adran. Mae Adran 2 (a'r mwyafrif o'r Atodiadau yn y Canllaw) yn ymdrin yn benodol gyda sut i gymhwyso Polisi PS 1 Yr iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig. Mae'r elfen hwn o'r Canllaw yn destun rhan A o friff a roddwyd i Weithgor Craffu i ymgymryd ag Ymchwiliad Craffu – cynllunio a'r iaith Gymraeg. Oherwydd hyn, mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar Adran 2 o'r Canllaw a'r Atodiadau.
- 1.3 Mae'r Gweithgor a sefydlwyd ar gyfer yr Ymchwiliad Craffu a gyfeirir ato ym Mharagraff 1.2 wedi cyflwyno diweddariadau ac argymhellion i'r Pwyllgor Craffu hwn ar adegau penodol yn ystod yr Ymchwiliad Craffu. Fe gyflwynodd y Pwyllgor Craffu hwn nifer o argymhellion i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd i'w hystyried cyn cyhoeddi'r Canllaw ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus.
- 1.4 Gellir gweld y Canllaw cyfan ar ei ffurf drafft cyntaf ôl ymgynghoriad cyhoeddus yn **Atodiad 1**.
- 1.5 Pan gaiff ei fabwysiadu bydd y Canllaw'n disodli'r canllawiau cyfredol am gynllunio a'r iaith Gymraeg a gafodd eu mabwysiadu gan y ddau Gyngor i gefnogi'r hen gynlluniau datblygu, sef Cynllun Datblygu Unedol Gwynedd (yn achos ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd). Pan gaiff ei fabwysiadu bydd yn ystyriaeth gynllunio perthnasol.

2 Pwrpas Canllaw Cynllunio Atodol

- 2.1 Gall Canllawiau Cynllunio Atodol dim ond ymdrin â darparu rhagor o wybodaeth neu fanylion ynghylch polisiau neu gynigion a nodir yn y Cynllun Datblygu Lleol.
- 2.2 Ni all Canllawiau newid polisi neu gynigion a nodir yn y Cynllun Datblygu Lleol ac ni ellir cyflwyno polisiau newydd trwy Ganllawiau Cynllunio Atodol.

3 Statws Canllaw Cynllunio Atodol

- 3.1 Gall Canllaw fod yn 'ystyriaeth cynllunio perthnasol' ddylid rhoi sylw iddo ochr yn ochr â'r polisiau mae'n gefnogi yn y cynllun datblygu lleol pan fydd gweithredoedd penodol wedi digwydd. Mae Ffigur 1 isod yn rhoi ciplun o'r gweithredoedd sy'n angenrheidiol i Ganllaw gael statws 'ystyriaeth cynllunio perthnasol'.

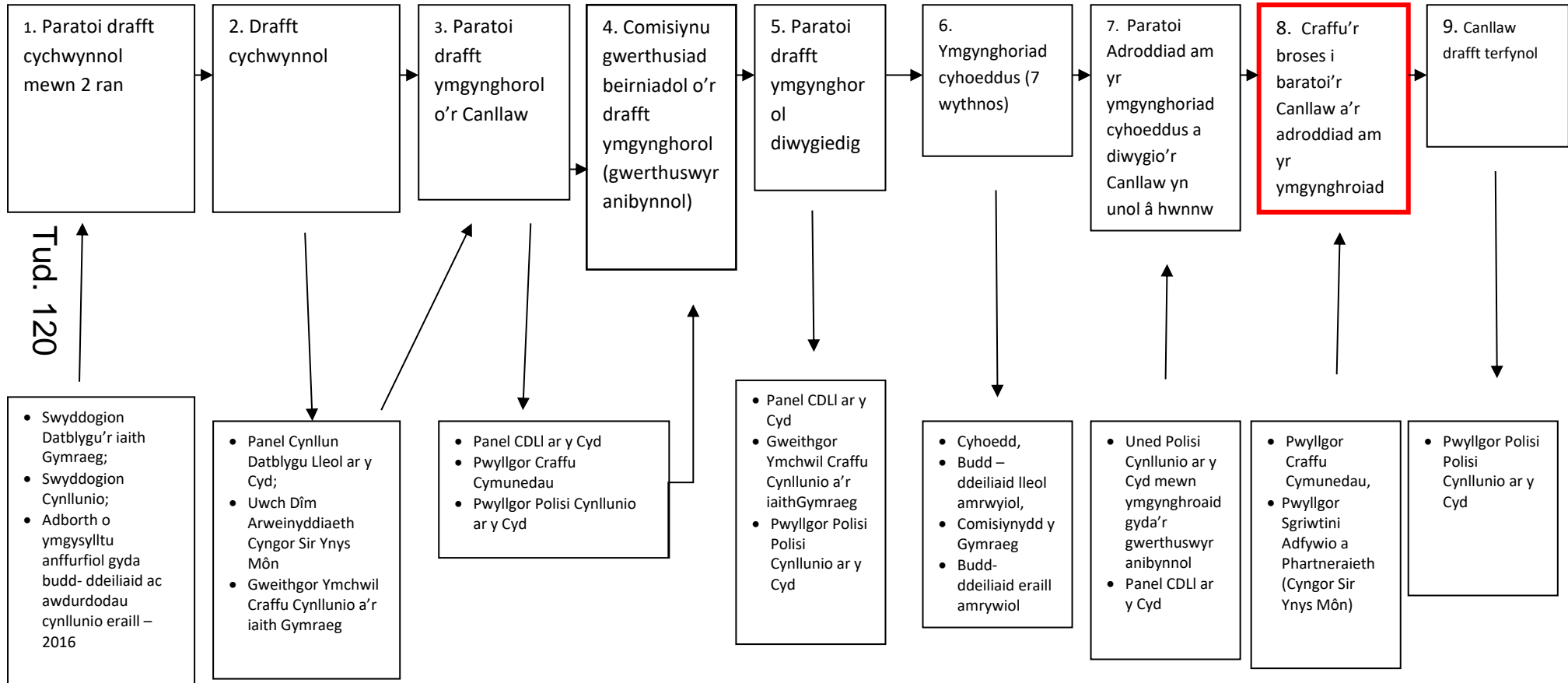

4 Stori paratoi Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy

- 4.1 Mae'r siart lif ar y dudalen nesaf yn rhoi ciplun o'r broses i baratoi'r Canllaw hyd yma. Mae'r rhes uchaf yn rhoi'r amserlen. Mae'r ail res yn cofnodi'r gweithgareddau, tra mae'r rhes isaf yn cofnodi pwy sydd wedi cyfrannu i'r broses, gan gynnwys y Gweithgor Craffu a'r Pwyllgor Craffu Cymunedau.

Medi 2017 - Chwefror 2018	Ionawr & Chwefror 2018	Mawrth - Ebrill 2018	Gorffennaf 2018	Hydref – Tachwedd 2018	Rhagfyr 2018 – Ionawr 2019	Chwefor - Mawrth 2019	Ebrill 2019	Mai 2019
------------------------------	---------------------------	-------------------------	--------------------	------------------------------	-------------------------------------	--------------------------	--------------------	----------

PROSES PARATOI CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY

- 4.2 Bydd y Pwyllgor Craffu'n cofio bod y Gweithgor Craffu wedi cyflwyno'i [prif ganfyddiadau cychwynnol](#) iddo ar 22 Chwefror 2018, ac ei fod wedi cyflwyno [cyfres o argymhellion](#) iddo ar 19 Ebrill 2018. Bydd y Pwyllgor Craffu yn cofio'i fod wedi cefnogi'r argymhellion hynny. Cafodd y canfyddiadau a'r argymhellion eu hystyried gan yr Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd, Panel Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd a'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd (yn ôl y galw).
- 4.3 Mae Tabl 1 a Thabl 2 isod yn cofnodi'r canfyddiadau a'r argymhellion a wnaethpwyd ar y pryd ac yn cynnig amlinelliad o sut wnaeth y Canllaw Cynllunio Atodol drafft ymgynghorol a threfniadau cysylltiedig eu cyfarch. Maent yn cynnig amlinelliad hefyd pam nad oedd yn briodol i gyfarch rhai ohonynt yn unol â disgwyliadau'r Pwyllgor Craffu. Gellir gweld rhesymau llawn a phenderfyniad y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd ar [raglen y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd ym mis Ebrill 2018](#) a'r [cofnodion o'r cyfarfod hwnnw](#).

Tabl 1 – Trosolwg o'r ymateb i'r canfyddiadau cychwynnol a gyflwynwyd ym mis Chwefror 2018

Pwyllgor Craffu Cymunedau 22 Chwefror 2018 – canfyddiadau cychwynnol y Gweithgor Craffu	Trosolwg o sut cafodd y canfyddiadau cychwynnol eu hystyried
Mae angen datganiad clir bod angen i'r Datblygwr fynd i ymgynghoriad cyhoeddus ar bob datblygiad 10 neu fwy o dai mewn ardal drefol a 5 neu fwy o dai mewn ardal bentrefol/wledig.	Deddf Cynllunio (Cymru) 2015 sy'n penderfynu pryd mae angen i ymgeisydd gynnal ymgynghoriad cyhoeddus am ddatblygiad arfaethedig. Ni fyddai dymuniadau'r Gweithgor yn gyson â'r Ddeddf hwn. Felly, ni ellir cynnwys y datganiad yn y Canllaw.
Mae angen nodi bod angen cynnal Asesiad Effaith Iaith Gymraeg ar bob datblygiad sy'n mynd i ymgynghoriad cyhoeddus.	Gweler yr ymateb uchod. Yn ogystal â hynny, Polisi PS 1 y Cynllun sy'n pennu pryd fydd angen cyflwyno Datganiad Iaith Gymraeg a phryd fydd angen cyflwyno adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg gyda cheisiadau cynllunio.
Mae'r Aelodau'n bryderus ynglŷn â ieithwedd a diwyg y ddogfen ymgynghorol drafft. Mae'n anodd gweld sut bod disgwyl i'r cyhoedd ddeall y ddogfen ar ei ffurf bresennol a chyfrannu'n ystyrlon i'r ymgynghoriad	Prif bwrpas y Canllaw ydi cynorthwyo ymgeiswyr a'u hasiantwyr wrth baratoi cynigion datblygu. Nid yw'n ddogfen ar gyfer y cyhoedd yn gyffredinol. Er hynny, cafodd cynnwys y Canllaw ei newid trwy gynnwys mwy o siartiau a diagramau er mwyn gallu cyfleu'r negeseuon mewn dull mwy gweladwy.
Mae angen manylion clir am fethodoleg cynnal Asesiad Effaith Iaith. Mae hyn yn elfen hanfodol o'r Asesiad. Dylid cynnwys manylion llawn am y fethodoleg yn yr Ymgynghoriad.	Cytuno bod hynny'n bwysig. Ystyriwyd bod Atodiad 7 ac Atodiad 8 yn cynnwys arweiniad manwl ynghylch y gofynion sy'n gysylltiedig â chynnal y ddau fath o asesiadau.

Pwyllgor Craffu Cymunedau 22 Chwefror 2018 – canfyddiadau cychwynnol y Gweithgor Craffu	Trosolwg o sut cafodd y canfyddiadau cychwynnol eu hystyried
Yn yr un modd mae amwysedd yn y disgrifiadau o Ddatganiad Iaith Gymraeg, a pherthnasedd y camau lliniaru.	Ystyriwyd bod Atodiad 7 yn cynnwys arweiniad manwl ynghylch gofynion sy'n gysylltiedig â chynnal asesiad a fyddai angen cyflwyno'i gasgliadau mewn Datganiad Iaith Gymraeg.
Mae angen disgrifiad cliriach o'r hyn sy'n ddisgwylidig o arbenigwr ieithyddol o safbwynt y Cyngor ac unigolion neu sefydliadau allanol a'u rôl.	Mae Diagram 6 a Diagram 7 yn y Canllaw yn dweud beth ydi rôl yr asesydd cymwys a gaiff ei benodi gan yr ymgeisydd. Mae Atodiadau 7 ac 8 yn cyfeirio at unigolion a sefydliadau allanol fel rhai i ymgysylltu/ ymgynghori â hwy yn y cyfnod cyn cyflwyno cais cynllunio. Mae Diagram 4 yn cyfeirio at yr ymgynghoriad cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais cynllunio a fydd rhaid i ymgeiswyr am ddatblygiad 'mawr' ei wneud. Rhoddir dolen i ddogfen arfer da a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru sy'n egluro beth ydi rôl sefydliadau allanol yn y broses hwnnw.

Tabl 2 – Trosolwg o'r ymatebion i'r argymhellion a gyflwynwyd ym mis Ebrill 2018

	Pwyllgor Craffu Cymunedau 19 Ebrill 2018 – argymhellion y Gweithgor Craffu a gafodd eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Craffu	Trosolwg o sut cawsant eu hystyried
1a	Bod angen datganiad clir yn y Canllaw bod angen i'r datblygwr fynd i ymgynghoriad cyhoeddus ar bob datblygiad 10 neu fwy o dai mewn ardal drefol a 5 neu fwy o dai mewn ardal bentrefol/wledig.	<p>Byddai'n anghyfreithlon i gynnwys y datganiad hwn yn y Canllaw.</p> <p>Deddf Cynllunio (Cymru) 2015 sy'n penderfynu pryd mae angen i ymgeisydd gynnal ymgynghoriad cyhoeddus am ddatblygiad arfaethedig. O dan y Ddeddf, bydd angen i ymgeiswyr am 'ddatblygiad mawr' ymgynghori'n statudol cyn gwneud cais. Rhoddir y diffiniad o ddatblygiad mawr yn Erthygl 2 o Orchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Gweithdrefn Rheoli Datblygu) (Cymru) 2012 (DMPWO). Yn fyr, datblygiad mawr yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Datblygiadau o 10 neu fwy o dai lle mae arwynebedd y safle'n 0.5 ha neu fwy (os nad yw nifer y tai'n hysbys); • Darparu adeilad(au) lle mae arwynebedd y llawr yn fwy na 1,000 metr sgwâr; • Tyllu a gweithio mwynau neu ddefnyddio tir i storio dyddodion tyllu mwynau; • Datblygiad gwastraff; a • Datblygiad ar safle o 1 ha neu fwy.

	Pwyllgor Craffu Cymunedau 19 Ebrill 2018 – argymhellion y Gweithgor Craffu a gafodd eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Craffu	Trosolwg o sut cawsant eu hystyried
		<p>Er hynny, cytunir bod ymgysylltu ac ymgynghori â'r cymunedau a budd-ddeiliaid amrywiol eraill yn bwysig wrth ystyried datblygiad arfaethedig yn y cyfnod cyn cyflwyno cais cynllunio ac ar ôl cyflwyno'r cais cynllunio. Mae Diagram 5, Atodiad 7 ac Atodiad 8 yn nodi disgwyliadau'r Awdurdodau am ymgysylltu ac ymgynghori yn ystod y cam cyn cyflwyno cais cynllunio.</p> <p>Gweler 1b hefyd.</p>
1b	Bod angen nodi'n glir yn y Canllaw bod angen i'r Datblygwr gyflwyno Datganiad Iaith Gymraeg ac Asesiad Effaith Iaith Gymraeg ar gyfer pob datblygiad sy'n mynd i ymgynghoriad cyhoeddus.	<p>Byddai'n anghyfreithlon i gynnwys y datganiad hwn yn y Canllaw. Polisi PS 1 y Cynllun sy'n pennu pryd fydd angen cyflwyno Datganiad Iaith Gymraeg a phryd fydd angen cyflwyno adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg gyda cheisiadau cynllunio.</p> <p>Pan mae angen ymgymryd ag asesiad o effaith datblygiad ar yr iaith Gymraeg a chynnal ymgynghoriad cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais cynllunio (yn unol â gofynion y Ddeddf), mae'r Canllaw Cynllunio Atodol yn nodi'n glir disgwylir i'r Datganiad Iaith Gymraeg ac Asesiad Effaith Iaith Gymraeg gael eu cyhoeddi fel rhan o'r pecyn dogfennau – Diagram 5, Atodiad 7 ac Atodiad 8.</p> <p>Yn ychwanegol, penderfynodd y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd i awdurdodi Uwch Swyddogion perthnasol ar ran Gwasanaethau Cynllunio'r ddau Awdurdod i ysgrifennu i Lywodraeth Cymru i holi am hawliau i newid polisi mewn cynllun datblygu lleol a hawliau i newid y trothwy i osod gofyniad i gynnal ymgynghoriad cyhoeddus cyn cyflwyno cais cynllunio ar gyfer 5 tŷ mewn pentrefi a chefn gwlad yn lle 10 tŷ.</p> <p>Derbyniwyd ymateb gan Lywodraeth Cymru a oedd yn cadarnhau safbwynt y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd.</p>
2	Bod Aelodau'r Panel yn derbyn cyngor ac arweiniad gan arbenigwyr annibynnol ym maes Cynllunio Ieithyddol wrth baratoi'r	Penderfynodd y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd i Awdurdodi Uwch Swyddogion perthnasol ar ran Gwasanaethau Cynllunio'r ddau Awdurdod i gomisiynu arbenigwyr allanol cymwys i ymgymryd â

	Pwyllgor Craffu Cymunedau 19 Ebrill 2018 – argymhellion y Gweithgor Craffu a gafodd eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Craffu	Trosolwg o sut cawsant eu hystyried
	Canllaw Cynllunio Atodol newydd a chyn ymgynghori ar y Canllaw drafft newydd.	gwerthusiad beirniadol o'r Canllaw Cynllunio Atodol: cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy, ac yn benodol Adran 2 o'r Canllaw hwnnw. Penodwyd Cwmni Iaith a Chwmni Burum i weithio mewn partneriaeth i ymgymryd â gwerthusiad beirniadol o'r Canllaw Cynllunio Atodol drafft ymgynghorol cyntaf. Derbyniwyd argymhellion y cwmnïau ac mae'r Canllaw Cynllunio Atodol drafft ymgynghorol, sy'n ymgorffori newidiadau a gafodd eu hargymell gan y cwmnïau, wedi cael ei gymeradwyo ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus.
3	Bod Aelodau'r Panel yn derbyn cyngor ac arweiniad gan arbenigwyr annibynnol ym maes Ymchwil a Dadansoddeg wrth baratoi'r Canllaw Cynllunio Atodol newydd a chyn ymgynghori ar y Canllaw drafft newydd.	Nid oedd angen arweiniad gan arbenigwyr annibynnol ym maes ymchwil a dadansoddeg i gwblhau'r gwaith o baratoi'r Canllaw cyn ymgynghoriad cyhoeddus amdano.
4	Bod Aelodau'r Panel yn derbyn cyngor ac arweiniad gan arbenigwyr annibynnol ym maes Ymgysylltu ac Ymgynghori wrth baratoi'r Canllaw Cynllunio Atodol newydd a chyn ymgynghori ar y Canllaw drafft newydd.	Nid oedd angen arweiniad gan arbenigwyr annibynnol ym maes ymgysylltu ac ymgynghori i gwblhau'r gwaith o baratoi'r Canllaw cyn ymgynghoriad cyhoeddus amdano.
5	Bod Aelodau'r Panel yn gofyn am ymestyn yr Amserlen os oes angen er mwyn cyflawni gwaith o'r safon uchaf posibl.	Cafodd yr amserlen i baratoi'r Canllaw Cynllunio Atodol wedi cael ei ymestyn er mwyn ymgymryd â gwerthusiad beirniadol a pharatoi adroddiad am yr ymgynghoriad cyhoeddus i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau yn ystod 2019.

- 4.4 Cyflwynodd y Gweithgor adroddiad ychwanegol i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y cyd ym mis Tachwedd 2018 ar ôl iddo gael cyfle i graffu'r Canllaw drafft diwygiedig (a oedd yn ymgorffori newidiadau a gafodd eu hargymell gan Gwmni Iaith Cyf a Gwasanaethau Ymgynghorol Burum). Gellir gweld yr adroddiad hwnnw ar wefan y [Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd](#). Gellir gweld ymateb y Pwyllgor yn y [cofnodion](#).
- 4.5 Mae sylwadau'r Gweithgor Craffu a'r Pwyllgor Craffu wedi bod yn rhan werthfawr o'r broses o ddatblygu'r fersiwn drafft ymgynghorol o'r Canllaw Cynllunio Atodol. Rydym wedi cymryd i ystyriaeth pob pwynt wnaed gan y Gweithgor/ Pwyllgor wrth baratoi'r Canllaw fel adlewyrchir yn y tablau uchod. Gobeithio bod hynny'n glir yn yr uchod. Mae'r gwaith wedi bod yn llafurus

iawn ac mae'n deg dweud bod yr Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd wedi dysgu cryn dipyn drwy'r broses.

5 Yr ymgynghoriad cyhoeddus am y Canllaw Cynllunio Atodol

- 5.1 Ar ôl cael cefnogaeth y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd, cyhoeddwyd y Canllaw Cynllunio Atodol ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus yn unol â'r cynllun ymgynghoriad cyhoeddus. Derbyniwyd 88 o sylwadau oddi wrth 8 sylwebydd. Mae **Atodiad 2** yn cynnwys Adroddiad am yr Ymgynghoriad Cyhoeddus. Ceir cofnod o'r trefniadau ymgynghori cyhoeddus, a oedd yn cynnwys rhoi cyfle i gynghorau cymuned, tref a dinas, a mudiadau a chyrff arbenigol i fynegi barn ffurfiol am gynnwys y Canllaw. Mae tabl yn yr Adroddiad am yr Ymgynghoriad Cyhoeddus yn cofnodi'r sylwadau a dderbyniwyd, ynghyd ag ymateb swyddogion i'r sylwadau. Mae'n adnabod newidiadau sy'n angenrheidiol i ymateb i sylwadau perthnasol. Cafwyd barn Cwmni Iaith Cyf a Gwasanaethau Ymgynghorol Burum yn ystod y broses ystyried y sylwadau.
- 5.2 Mae'r sylwadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori cyhoeddus yn werthfawr a gobeithir bod hynny'n glir yn yr Adroddiad am yr Ymgynghoriad Cyhoeddus. Argymhellir gwneud nifer o newidiadau i'r Canllaw i gwrdd â materion a godwyd yn rhai o'r sylwadau a dderbyniwyd.

6 Polisi Cynllunio Cymru Argraffiad 10 (Rhagfyr 2018)

- 6.1 Ers y penderfyniad i ymgynghori am y Canllaw drafft ymgynghorol cyhoeddwyd Argraffiad 10 o Bolisi Cynllunio Cymru. O'i gymharu gydag Argraffiad 9, mae'r ddogfen wedi cael ei hailstrwythuro yn ôl themâu polisi o amgylch y nodau llesiant, ac fe diweddarwyd y polisi cynllunio cenedlaethol i adlewyrchu strategaethau a pholisïau newydd Llywodraeth Cymru Nodir pedwar prif bennawd thematig, ac mae amrywiaeth o feysydd pwnc oddi mewn iddynt. Dyma'r penawdau thematig: Creu lle, Lleoedd Actif a Chymdeithasol, Lleoedd Cynhyrchiol a Mentrus, Lleoedd Trawiadol a Naturiol. Gwelir bod polisi cynllunio cenedlaethol yn canolbwyntio ar y dull creu lleoedd.
- 6.2 'Rydym wedi cymryd y cyfle i ddiweddarau'r rhannau perthnasol o'r Canllaw a oedd yn cyfeirio at Polisi Cynllunio Cymru Argraffiad 9 i gofnodi cyhoeddiad Argraffiad 10.
- 6.3 Rhan 3.25 – 3.29 o Bolisi Cynllunio Cymru sy'n rhoi'r arweiniad polisi cenedlaethol am y Gymraeg a chreu lleoedd. Mae **Atodiad 3** yn cynnwys copi o'r rhan hwnnw o Bolisi Cynllunio Cymru. Noder bod y testun yn y paragraffau hyn yn parhau (fel a welwyd yn Argraffiad 9) i ailadrodd gofynion Adran 62 o Ddeddf Cynllunio a Phryniant Gofodol 2004 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Cynllunio – Cymru - 2015) ac Adran 70(2) o Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990. Mae'r Adrannau hynny o ddeddfwriaeth yn ymwneud â pharatoi cynlluniau datblygu lleol a gwneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio perthnasol mewn ffordd sy'n rhoi ystyriaeth i effeithiau tebygol cynlluniau datblygu lleol/ penderfyniadau am ddatblygiadau arfaethedig ar y defnydd o'r Gymraeg. Nid oes newid wedi bod felly rhwng safbwynt Llywodraeth Cymru am rôl y system gynllunio i hyrwyddo'r amodau sy'n hanfodol i'r Gymraeg rhwng Argraffiad 9 ac Argraffiad 10.
- 6.4 Cafodd y Cynllun ei baratoi yn unol â gofynion Adrannau 61 a 62 o deddfwriaeth Ddeddf Cynllunio a Phryniant Gofodol 2004 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Cynllunio – Cymru - 2015). Felly, nid oes anghytgord rhwng Argraffiad 10 o Bolisi Cynllunio Cymru a'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd.

- 6.5 Mae'r Cynllun yn adnabod ardal y Cynllun gyfan fel rhywle sy'n bwysig i'r iaith Gymraeg. Yn unol ag Adran 70(2) o Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990, mae Polisi PS 5 a Pholisi PS 1 yn y Cynllun yn sicrhau bydd y sawl sy'n paratoi ceisiadau cynllunio a'r rhai sy'n gwneud penderfyniad am geisiadau cynllunio yn rhoi ystyriaeth i effeithiau tebygol datblygiad arfaethedig ar ddefnyddio'r Gymraeg yn ardal y Cynllun. Felly, nid oes anghyngord rhwng Argraffiad 10 o Bolisi Cynllunio Cymru a'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd.
- 6.6 Er mwyn sicrhau bod y Polisiâu a enwir uchod yn cael eu gweithredu mewn ffordd cyson a thryloyw, mae'r CCA yn rhoi arweiniad am pryd a sut i gyflwyno tystiolaeth i ddangos bod ystyriaethau'n ymwneud â'r defnydd o'r Gymraeg wedi cael sylw gan ymgeiswyr am ganiatâd cynllunio. Mae'n dilyn bod hynny'n galluogi'r sawl sy'n gwneud penderfyniad am gais cynllunio yn gwneud penderfyniad ar sail gwybodaeth berthnasol. O gofio mai unig rôl y CCA ydi darparu cyngor am bolisi cynllunio lleol, mae'n dilyn nad oes dim anghyngord rhwng polisi cenedlaethol a'r Canllaw.

7 Sefyllfa gyfredol – y Canllaw Cynllunio Atodol drafft ôl ymgynghori

- 7.1 Fel nodwyd ym mharagraff 1.4 uchod, mae **Atodiad 1** yn cynnwys copi o'r Canllaw cyfan, gan gynnwys y mwyafrif o'r newidiadau sy'n cael eu nodi yng ngholofn olaf y tabl sy'n **Atodiad 2** mewn ymateb i nifer o'r sylwadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori cyhoeddus. Mae'r newidiadau yn bennaf yn golygu gwella llif y ddogfen a gwella eglurder, e.e. trwy gysoni negeseuon am bwrpas asesiadau, bod yn gliriach am gymwysterau asesydd, bod yn gliriach am bamedrau'r sawl a fydd yn gwerthuso'r asesiadau, ayb. Bydd angen ymgymryd â rhai newidiadau ychwanegol i gwblhau'r gwaith i ymgorffori'r holl newidiadau a nodir yn Atodiad 2, e.e. prawf ddarllen, croesgyfeirio at dudalennau unigol o fewn y ddogfen, ayb.
- 7.2 Bydd y Pwyllgor Craffu'n gweld bod y Canllaw wedi cael ei ddatblygu dros gyfnod o amser a bod ei gynnwys fel a welir yn **Atodiad 1** wedi cael ei ddylanwadu gan swyddogion amrywiol, cynghorwyr, werthusiad beirniadol gan arbenigwyr allanol a gan adborth a gafwyd gan sylwebyddion amrywiol wnaeth gymryd rhan yn yr ymgynghoriad cyhoeddus.

8 Camau nesaf a'r amserlen

- 8.1 Mae'r tabl nesaf yn cofnodi'r camau nesaf a'r amserlen ar gyfer eu cyflawni:

Gweithred	Pryd?
Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio Cyngor Sir Ynys Mon – craffu	9 Ebrill 2019
Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd – ystyried: <ul style="list-style-type: none"> i. Sylwadau'r Pwyllgor Craffu Cymunedau a'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio; ii. adborth a gafwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori cyhoeddus; iii. copi drafft terfynol o'r Canllaw Cynllunio Atodol er mwyn penderfynu os ydi'r Canllaw yn addas i'w fabwysiadu (ac felly disodli'r Canllawiau Cynllunio Atodol sy'n bodoli am y pwnc hwn). 	23 Mai 2019

Defnyddio'r Canllaw mabwysiedig fel ystyriaeth cynllunio berthnasol	24 Mai 2019 ymlaen
Gwneud trefniadau i godi ymwybyddiaeth am y Canllaw hwn i'r ddau Bwyllgor Cynllunio, swyddogion amrywiol yn y ddau Gyngor, a chwmnïau ac unigolion sy'n rhoi cyngor i ymgeiswyr am ganiatâd cynllunio	Haf – Hydref 2019

9 Argymhelliad

- 9.1 Derbyn yr adroddiad ac ystyried sut cafodd y Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy a gyflwynwyd yn Atodiad 1 ei baratoi;
- 9.2 Penderfynu os oes unrhyw sylwadau i gyflwyno i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd.

Atodiad 1 Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy (drafft cychwynnol ôl ymgynghoriad cyhoeddus)

Atodiad 2 Adroddiad am yr Ymgynghoriad Cyhoeddus.

Atodiad 3 Detholiad o Bolisi Cynllunio Cymru (Argraffiad 10).

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL
DRAFFT ÔL YMGYNGHORIAD CYHOEDDUS**

**CYNNAL A CHREU
CYMUNEDAU NODEDIG A
CHYNALIADWY**

MAWRTH 2019

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

TUDALEN CYNNWYS

Pennawd	Disgrifiad	Tudalen
Rhagarweiniad	Gwybodaeth Gyffredinol	
	Cyflwyniad	
Adran 1	Beth a Olygir gan Gymunedau Nodedig a Chynaliadwy?	
Adran 2	Sut i Gyfarfod Gofynion Polisi Strategol PS1	
Adran 3	Sut i Gyfarfod Gofynion Polisiâu Strategol PS5 a PS6	

Atodiadau

Atodiad	Disgrifiad
1	Polisi PS 5, Polisi PS 6 a Pholisi PS 1
2	Ffynonellau data a gwybodaeth ddefnyddiol am yr iaith Gymraeg
3	Rhestr dogfennau defnyddiol
4	Manylion cyswllt defnyddiol
5	Y Drefn sgrinio
6	Mesurau lliniaru a gwella posib – iaith Gymraeg
7	Methodoleg ar gyfer paratoi Datganiad Iaith Gymraeg
8	Methodoleg ar gyfer paratoi Asesiad Effaith Iaith Gymraeg

Rhestr Diagramau		
Diagram 1	Y saith nod llesiant	
Diagram 2	Elfennau hanfodol ar gyfer cymuned nodedig a chynaliadwy	
Diagram 3	Siart lif: proses o roi datblygiad arfaethedig at ei gilydd, ei asesu a gwneud penderfyniadau amdano	
Diagram 4	Y broses o sgrinio'r datblygiad arfaethedig a llunio barn cychwynnol	
Diagram 5	Sut i ddewis pa fath o asesiad effaith debygol ar yr iaith Gymraeg	
Diagram 6	Paratoi Datganiad iaith Gymraeg	
Diagram 7	Paratoi Adroddiad Asesiad Effaith Iaith Gymraeg	
Diagram 8	Enghreifftiau o Senarios Pryd Fyddai Angen Ymgymryd Ag Asesiad Effaith Iaith Gymraeg	
Diagram 9	Sut i ddewis rhywun cymwys i'ch cyngori gyda Datganiad Iaith Gymraeg neu Asesiad Effaith Iaith Gymraeg	
Diagram 10	Adnabod Mesurau Osgoi a Lliniaru, Paratoi strategaeth a chyflwyno'r cais cynllunio	
Diagram 11	Y broses o asesu a Gwneud Penderfyniad ar Gais Cynllunio	

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

Rhestr Tablau		
Tabl 1	Ystyriaethau polisi cynllunio ar gyfer mathau penodol o ddatblygiad	
Tabl 2	Materion i'w hystyried a gwybodaeth ychwanegol angenrheidiol i asesu rhinweddau cynaliadwy datblygiad o safbwynt yr iaith Gymraeg	
Tabl 3	Materion i'w hystyried a gwybodaeth ychwanegol angenrheidiol i asesu rhinweddau cynaliadwy datblygiad	
Tabl 4	Lefel twf fesul haen o aneddeleodd yn y Goeden Aneddeleodd	
Tabl 5	Crynhoad o'r Gofynion Gwybodaeth am y Cyd-Destun Ehangach	
Rhestr Mapiau		
Map 1	Strategaeth Aneddeleodd a Rôl yr Aneddeleodd Unigol	

CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI

GWYBODAETH GYFFREDINOL

Pwrpas

Dibenion y Canllawiau yma yw:

- cynorthwyo'r ymgeiswyr a'u hasiantau wrth baratoi'r cynigion cynllunio ac i'w harwain mewn trafodaethau gyda swyddogion cyn cyflwyno ceisiadau cynllunio;
- helpu aelodau o'r cyhoedd a rhanddeiliaid eraill sydd â diddordeb i ddeall gofynion a disgwyliadau'r polisi perthnasol ac i'w helpu i baratoi sylwadau a mewnbwn ystyrion i'r broses gwneud penderfyniad;
- cynorthwyo swyddogion i asesu ceisiadau cynllunio, a swyddogion a chynghorwyr i wneud penderfyniadau am geisiadau cynllunio, a
- helpu Arolygwyr Cynllunio i wneud penderfyniadau ar apeliadau.

Y nod cyffredinol yw gwella ansawdd datblygiad newydd a hwyluso dull cyson a thryloyw o wneud penderfyniadau.

Y Cyd-destun polisi

Cynllun Datblygu Lleol

O dan y ddeddfwriaeth cynllunio, y 'cynllun datblygu' sydd yn cynnwys polisiâu cynllunio ar gyfer pob ardal. Cafodd Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Gwynedd a Môn ei fabwysiadu ar 31 Gorffennaf 2017. Mae o'n berthnasol i ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd ac i Ynys Môn. Nid yw'n cynnwys ardal Parc Cenedlaethol Eryri.

Mae'r Cynllun yn darparu polisiâu eang ynghyd â dynodiadau tir ar gyfer y prif ddefnyddiau fel tai, cyflogaeth a manwerthu. Bydd yn helpu i lunio dyfodol ardal y Cynllun mewn ffordd ffisegol ac amgylcheddol yn ogystal â dylanwadu arno yn nhermau economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac ieithyddol. Mae'r Cynllun felly yn ceisio:

- arwain yr Awdurdodau Cynllunio Lleol i wneud penderfyniadau rhesymegol a chyson ar geisiadau cynllunio drwy ddarparu fframwaith polisi sy'n gyson â pholisi cenedlaethol; ac
- arwain datblygiad i leoliadau priodol dros y cyfnod hyd at 2026.

Yr angen am Ganllawiau Cynllunio Atodol

Er bod y Cynllun yn cynnwys polisiâu y mae modd i'r Awdurdodau Cynllunio Lleol wneud penderfyniadau cyson a thryloyw wrth ystyried cynigion datblygu, ni all roi'r holl gyngor manwl sydd ei angen ar swyddogion a darpar ymgeiswyr i lywio'r cynigion yn lleol. Er mwyn darparu'r cyngor manwl hwn mae'r Cynghorau yn paratoi ystod o Ganllawiau Cynllunio Atodol (CCA'au) i gefnogi'r Cynllun. Bydd rhain yn darparu canllawiau mwy manwl ar amrywiaeth o bynciau a materion i helpu i ddehongli a gweithredu'r polisiâu a'r cynigion yn y Cynllun.

Statws Canllawiau Cynllunio Atodol

Gall Canllawiau Cynllunio Atodol gael eu hystyried fel ystyriaeth cynllunio berthnasol yn y broses asesu a phenderfynu ar geisiadau cynllunio. Bydd Llywodraeth Cymru a'r Arolygiaeth Cynllunio yn rhoi cryn

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

bwyslais ar ganllawiau cynllunio atodol sy'n deillio o, ac yn gyson â chynllun datblygu. Nid pwrpas CCA yw cyflwyno unrhyw bolisi cynllunio newydd ac nid yw'n rhan o'r cynllun datblygu lleol.

Yn unol â chyngor Llywodraeth Cymru mae'r CCA wedi bod yn destun ymgynghoriad cyhoeddus a phenderfyniad y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd ar ran y Cynghorau. Cymeradwywyd drafft o'r CCA hwn ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus ar 16 Tachwedd 2018 gan y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd. Fe fuodd y canllawiau cynllunio atodol yn destun ymarfer ymgynghori cyhoeddus rhwng 13 Rhagfyr 2018 a 31 Ionawr 2019. Rhoddwyd ystyriaeth i'r sylwadau a gyflwynwyd i'r Cynghorau, a lle 'roedd yn briodol mae gwelliannau priodol wedi'u cynnwys yn y drafft terfynol a gymeradwywyd gan y *Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd ar ddyddiad* i'w ddefnyddio fel ystyriaeth berthnasol wrth asesu a phenderfynu ceisiadau ac apeliadau cynllunio. Rhoddir crynodeb o'r sylwadau ac ymateb y Cynghorau yn *Atodiad neu leoliad adroddiad i Bwyllgor*.

(Ar ôl iddi gael ei mabwysiadu) Dylid rhoi pwyslais sylweddol ar y ddogfen hon felly fel ystyriaeth cynllunio berthnasol.

CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI

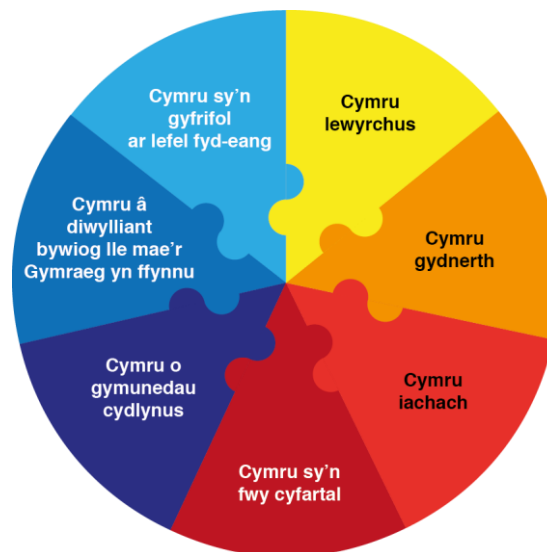
CANLLAWIAU CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY

1 Cyflwyniad

Diffiniadau

- 1.1 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn rhoi dyletswydd ar gyfrif cyhoeddus (gan gynnwys Gweinidogion Cymru) i ymgymryd â datblygu cynaliadwy. Mae'r Ddeddf yn gosod saith nod llesiant er mwyn helpu i sicrhau bod cyrff cyhoeddus i gyd yn gweithio tuag at yr un weledigaeth o ran Cymru gynaliadwy:

Diagram 1: Y saith nod llesiant

- 1.2 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn rhoi diffiniad clir o ddatblygu cynaliadwy yng Nghymru:

Diffiniad o ddatblygu cynaliadwy yng Nghymru

Ystyr "datblygu cynaliadwy" yw'r broses o wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru drwy weithredu, yn unol ag egwyddor datblygu gynaliadwy, gan anelu at gyrraedd y nodau llesiant.

Mae gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu gynaliadwy yn golygu bod yn rhaid i gorff weithredu mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod modd diwallu anghenion y presennol heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwy.

- 1.3 Cyflwynodd Deddf Cynllunio (Cymru) 2015 bwrpas statudol ar gyfer y system gynllunio yng Nghymru – rhaid i unrhyw gorff statudol sy'n cyflawni swyddogaeth gynllunio arfer y swyddogaethau hynny yn unol ag egwyddorion datblygu cynaliadwy fel y'u nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Yn ardal Awdurdod Cynllunio Lleol Gwynedd ac yn Ynys Môn, mae'r ddyletswydd hon yn derbyn sylw yn rhannol drwy gynnwys polisiâu yn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd (Cynllun Datblygu Lleol).

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

Pwrpas a strwythur y Canllaw

1.4 Nod polisiau PS1, PS5 a PS6 yw integreiddio ‘datblygu cynaliadwy’ yn y broses datblygu, er mwyn cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy. Prif fwriad y Canllaw Cynllunio Atodol (CCA) hwn (ynghyd â Chanllawiau Cynllunio Atodol eraill) yw helpu ymgeiswyr am ganiatâd cynllunio i ddeall polisiau perthnasol a fydd yn integreiddio ‘datblygu cynaliadwy’ yn y broses datblygu, er mwyn cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy. Bydd hyn yn sicrhau y bodlonir gofynion deddfwriaeth a pholisi ac y cyflawnir safonau arfer gorau. Mae'n cynnig dull safonol y dylai'r holl ymgeiswyr eu dilyn. Mae'r Canllawiau hyn yn ymhelaethu ar y prif egwyddorion a nodir ym mholisiau perthnasol y Cynllun Datblygu Lleol. Dylid ei ddefnyddio efo asesiadau arbenigol o fanylion pob achos penodol (lle mae'r asesiadau yn angenrheidiol).

1.5 Mae'r CCA hwn mewn tair brif Adran ac mae'n cynnwys cyfres o Atodiadau:

ADRAN 1 (Rhannau A a B)– mae'r adran hon yn rhoi disgrifiad cyffredinol o beth a olygir gan gymunedau nodedig a chynaliadwy a sut y gall mathau penodol o ddatblygiad gyfrannu at gynnal neu greu cymunedau nodedig a chynaliadwy.

Rhan A – Datblygu cynaliadwy – cymunedau nodedig a chynaliadwy – disgrifiad bras o beth a olygir gan gymuned nodedig a chynaliadwy;

Rhan B - Mathau penodol o ddatblygiad a'u cyfraniad i gynnal neu greu cymunedau nodedig a chynaliadwy.

ADRAN 2 (Rhan C) – Mae'r Adran cyntaf o'r CCA yn amlygu perthnasedd y Gymraeg i sawl math o ddatblygiad sy'n angenrheidiol i gynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy.

Mae'r ail Adran o'r CCA yn rhoi manylion ynglŷn â gofynion manwl yr Awdurdodau Cynllunio Lleol o ran sut y bydd Polisi PS 1 o'r Cynllun Datblygu Lleol yn cael ei weithredu. Mae'n dangos sut y disgwylir gweld ystyriaethau am yr iaith Gymraeg yn cael eu hymgorffori ym mhob datblygiad perthnasol. Mae'n cynnwys gofynion am y ffordd i gofnodi, mewn un ai Datganiad Iaith Gymraeg neu adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg, y wybodaeth berthnasol am y datblygiad arfaethedig, ei effaith tebygol (negyddol, positif, niwtral) ar yr iaith Gymraeg a'r gwerthusiad o'r wybodaeth hwnnw. Bydd yr angen am Ddatganiad neu adroddiad am Asesiad yn ddibynnol ar fath a lleoliad y datblygiad arfaethedig. Yn ogystal â thynnu sylw at ofynion polisi a chanllawiau cynllunio defnydd tir mae'r Adran yma yn tynnu sylw at arfer da, e.e. mesurau cryfhau'r budd neu liniaru effaith a ellir eu mewnbllannu yn y datblygiad.

ADRAN 3 (Rhannau CH a D) – mae'r Adran hon yn rhoi arweiniad i'r ymgeisydd o ran egluro sut y bydd iddo/i gyflwyno tystiolaeth o blaid y datblygiad yn erbyn y gofynion ehangach o ddatblygiad cynaliadwy. Mae hefyd yn fodd i gynorthwyo'r ymgeisydd i ddeall yn well beth ydi rhinweddau nodedig a chynaliadwy gwahanol fathau o ddatblygiad.

Rhan Ch – Materion i'w hystyried a'r wybodaeth ychwanegol angenrheidiol i gefnogi cais cynllunio – disgrifiad o wybodaeth a fydd yn angenrheidiol ar gyfer dilysu cais cynllunio a gwybodaeth ychwanegol a fydd yn angenrheidiol er mwyn dangos sut mae'r datblygiad arfaethedig yn gyson gyda pholisiau perthnasol yn y Cynllun Datblygu Lleol.

Rhan D – Beth all gael ei adeiladu ac yn lle? – disgrifiad cryno o Strategaeth Aneddleoedd a Choeden Aneddleoedd y Cynllun Datblygu Lleol i hyrwyddo patrwm cynaliadwy o ddatblygu.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

1.6 Mae Atodiad 1 – 8 yn cynnwys gwybodaeth neu gyfeirio at wybodaeth ddefnyddiol.

ADRAN 1:
BETH OLYGIR GAN
GYMUNEDAU
NODEDIG A
CHYNALIADWY

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

ADRAN 1

Rhan A: Datblygu cynaliadwy – Cymunedau nodedig a chynaliadwy

A.1 Mae gan bolisiâu amrywiol y Cynllun Datblygu Lleol rôl bwysig i'w chwarae wrth gefnogi cynnal a chreu cymunedau trefol a gwledig nodedig a chynaliadwy. Maent yn helpu i sicrhau y cyflawnir datblygiadau priodol yn y man cywir ar yr adeg gywir. Maent yn gwneud hynny drwy sicrhau fod digon o dir ar gael i ddarparu cartrefi a chyfleoedd gwaith i bobl leol, gan helpu cynnal gwasanaethau trefol a gwledig. Ar yr un pryd, maent yn rhoi fframwaith i ymateb i'r heriau sy'n codi yn sgil newid yn yr hinsawdd, er enghraifft, drwy gynnwys yr angen i gynhyrchu ynni adnewyddadwy. Maent hefyd yn gwarchod a gwella'r amgylchedd naturiol a hanesyddol a diogelu cefn gwlad a mannau agored. At ei gilydd, maent yn cefnogi cymunedau sy'n fyw ac yn gweithio er mwyn iddynt fod yn gynaliadwy yn economaidd, yn gymdeithasol, yn ddiwylliannol, yn ieithyddol ac yn amgylcheddol. Mae'r diagram nesaf yn rhoi darlun syml o'r elfennau sy'n hanfodol ar gyfer cymunedau nodedig a chynaliadwy.

Diagram 2: Elfennau hanfodol ar gyfer cymuned nodedig a chynaliadwy

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

A.2 Mae polisiâu amrywiol y Cynllun Datblygu Lleol yn hyrwyddo datblygiadau sy'n cydbwysu ac integreiddio ffactorau cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol, diwylliannol ac ieithyddol er mwyn cwrdd ag anghenion trigolion rŵan ac yn y dyfodol. Er enghraifft, mae Polisi Strategol PS 5 yn gosod egwyddorion datblygu cynaliadwy a Pholisi Strategol PS 6 yn rhoi'r fframwaith ar gyfer ystyried lliniaru effeithiau newid hinsawdd ac addasu iddynt (gweler Atodiad 1).

A.3 O ran yr iaith Gymraeg, mae datblygiad cynaliadwy yn ymwneud â hyrwyddo, gwarchod a chryfhau'r amgylchiadau o fewn cymunedau sy'n bwysig i gonglfeini cynllunio ieithyddol, megis trosglwyddo'r iaith yn y cartref (neu gymdeithasoli iaith yn y teulu), a darparu ac atgynhyrchu'r cydestun cymdeithasol angenrheidiol i ddefnyddio'r Gymraeg fel rhan o'r gwead cymdeithasol arferol.

Rhan B: Mathau penodol o ddatblygiad a'u cyfraniad i gynnal neu greu cymunedau nodedig a chynaliadwy

B.1 Mae diagram 2 uchod (paragraff A.1) wedi dangos bod angen sawl math o ddatblygiad i gyflwyno gwahanol gyfleoedd i helpu cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy. Mae Tabl 1 isod yn disgrifio'n gryno sut all gwahanol fathau o ddatblygiad gyfrannu i hynny. Wrth wneud hynny mae'n adnabod y prif bolisiâu cynllunio sy'n berthnasol i'r datblygiadau. Gellir gweld y polisiâu unigol yn Natganiad Ysgrifenedig y Cynllun Datblygu Lleol sydd ar gael i'w ddarllen ar wefan y ddau Awdurdod Cynllunio yn (www.gwynedd.llyw.cymru/cdll & www.ynysmon.gov.uk/cdll)

Tabl 1 – ystyriaethau polisi cynllunio ar gyfer mathau penodol o ddatblygiad

Math o ddatblygiad	Sut mae'r datblygiad yn helpu i gynnal neu greu cymunedau nodedig a chynaliadwy (nid yw'r pwyntiau wedi'u rhestru mewn unrhyw drefn benodol a dylid darllen y tabl cyfan)
Tai	<ul style="list-style-type: none"> • mae cymunedau angen cymysgedd gymesur o drigolion o wahanol gefndir, oedran ac sy'n byw mewn gwahanol fathau o dai os ydynt am fod yn llefydd lle mae pobl yn dymuno byw ynddynt yn y tymor hir. I'r gwrthwyneb, byddai peidio gwneud hynny yn gallu arwain at gymuned yn gweld gostyngiad yn ei boblogaeth yn y tymor hir, colli ei natur nodedig leol a'i gysylltiadau â threftadaeth ddiwylliannol; • mae angen rhoi ystyriaeth i sut allir diwallu anghenion gwahanol aelwydydd yng nghymunedau'r ardal rŵan ac yn y dyfodol (Polisi TAI 8); • disgwylir i ddatblygiad a fydd yn arwain at greu cynnydd mewn cartrefi newydd wneud cyfraniad 'tai fforddiadwy' pan mae'n hyfyw i wneud hynny (Polisi TAI 15 a Pholisi TAI 16); • mae'n rhaid i ddatblygiadau tai sy'n ychwanegu at y stoc dai presennol mewn Canolfannau a Phentrefi sy'n cael eu hadnabod ym Mholisi TAI 5 fod yn dai marchnad leol, a thai fforddiadwy os ydi Polisi TAI 15 yn berthnasol; • cefnogir tai fforddiadwy angen lleol mewn Clystyrau yng nghefn gwlad (Polisi TAI 6), tai ar gyfer mentrau gwledig (Polisi PCYFF 2 a Nodyn Cyngor Technegol 6); unedau byw a gweithio mewn adeiladau yng nghefn gwlad (Polisi TAI 7), a throsi adeiladau yng nghefn gwlad i dai fforddiadwy angen lleol pan nad ydi defnydd economaidd yn hyfyw (Polisi TAI 7); • mae digon o dai yn lleol ar gyfer cymysgedd o aelwydydd yn fwy tebygol o olygu defnydd hyfyw o gyfleusterau a gwasanaethau yn yr anheddle neu mewn anheddle cyfagos, sy'n gallu bod yn llefydd pwysig i'r iaith Gymraeg;

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

Math o ddatblygiad	Sut mae'r datblygiad yn helpu i gynnal neu greu cymunedau nodedig a chynaliadwy (nid yw'r pwyntiau wedi'u rhestru mewn unrhyw drefn benodol a dylid darllen y tabl cyfan)
	<ul style="list-style-type: none"> ni all y system gynllunio defnydd tir ragweld na reoli priodweddau personol meddianwyr tai newydd, e.e. y gallu i siarad Cymraeg, i ba raddau caiff y Gymraeg ei throsglwyddo yn y teulu, ayb. Er hynny, mae darparu digon o dai yn lleol ar raddfa ac o faint priodol ac ar gyfer cymysgedd o aelwydydd yn bwysig oherwydd mae'n ffactor bwysig i hyfywedd y Gymraeg, - mae'n le pwysig i drosglwyddo'r Gymraeg o un genhedlaeth i'r llall ac yn y gymuned, cadw unigolion sy'n arddel yr iaith mewn cymunedau, a chynhyrchu siaradwyr newydd (Polisi TAI 8, Polisi PS 1, Polisiâu TAI 1 - TAI 6).
Datblygiadau cyflogaeth (gan gynnwys twristiaeth a manwerthu)	<ul style="list-style-type: none"> mae datblygiadau sy'n cefnogi swyddi yn ardal y Cynllun yn hanfodol i feithrin lles economaidd a chymdeithasol cymunedau lleol (Polisi PS 13); gwarchodir a dynodir safleoedd penodol ar gyfer cefnogi swyddi amrywiol (Polisi CYF 1), a gellir cefnogi datblygiad ar safleoedd na chafodd eu gwarchod na'u dynodi yn amodol ar gydymffurfio gyda pholisiau galluogi sy'n seiliedig ar feini prawf (Polisi CYF 4 a Pholisi CYF 6); mae datblygiadau sy'n gofyn am leoliad yng nghefn gwlad yn debygol o gael eu caniatáu os ydynt yn cefnogi diwydiannau sy'n briodol i'r safle a'r ardal leol (Polisi PS 13, Polisi CYF 6, Polisi TWR1 – Polisi TWR 5); cefnogir datblygiadau manwerthu a masnachol lle maent yn cynnal ac yn gwella bywiogrwydd a hyfywedd yr aneddeleoedd presennol, yn enwedig yn y canol, ac yn parchu amwynder eu cymdogion (Polisiau MAN 1 – MAN 6); cefnogir unedau byw-gweithio mewn egwyddor (Polisi PS 13); mae llefydd gwaith yn un o'r llefydd ieithyddol pwysig lle'r nod ydi annog a galluogi defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle ac wrth ryngweithio â chwsmeriaid, y cyhoedd a gweithwyr eraill yn y gweithle (Polisi PS 1, Polisi ISA 1).
Cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol	<ul style="list-style-type: none"> cefnogir cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol newydd a gwarchodir rhai presennol oni fydd cynnig am ddatblygiad amgen yn cydymffurfio gyda gofynion polisi sy'n seiliedig ar feini prawf (Polisi ISA 2 – Polisi ISA 5); maent yn llefydd ieithyddol pwysig, - ysgolion (llefydd i ddefnyddio a dysgu'r iaith), a siopau, tafarndai, cludiant cyhoeddus, neuaddau neu lefydd eraill i gynnal gweithgareddau cymunedol (llefydd i hyrwyddo a defnyddio'r iaith Gymraeg).
Isadeiledd telathrebu a gwybodaeth	<ul style="list-style-type: none"> mae cynigion ar gyfer isadeiledd telathrebu a gwybodaeth, sydd wedi'u dylunio a'u lleoli i barchu'r dirwedd ac unrhyw nodweddion arbennig ac osgoi ymyriant radio sylweddol yn dderbyniol (Polisi PS 3). cefnogir datblygiad sy'n cynnwys isadeiledd ar gyfer telegyfathrebu a gwybodaeth gyfoes (Polisi PCYFF 3).
Ynni adnewyddadwy	<ul style="list-style-type: none"> mae datblygiadau ynni adnewyddadwy yn darparu dewis amgen carbon isel i ffynonellau ynni allyrru carbon traddodiadol, sy'n helpu i osgoi achosion newid yn yr hinsawdd ac o bosibl darparu ffynhonnell incwm newydd ar gyfer y cymunedau;

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

Math o ddatblygiad	Sut mae'r datblygiad yn helpu i gynnal neu greu cymunedau nodedig a chynaliadwy (nid yw'r pwyntiau wedi'u rhestru mewn unrhyw drefn benodol a dylid darllen y tabl cyfan)
	<ul style="list-style-type: none">• cefnogir datblygiadau ynni adnewyddadwy sy'n parchu nodweddion arbennig ardal y Cynllun (Polisi ADN 1 – ADN 3 & Pholisi PCYFF 5).

B2 Mae'r Adran hon wedi amlygu pwysigrwydd y Gymraeg i gynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy. Mae'r Adran wedi cyfeirio at Bolisi PS 5 a Pholisi PS 1 yn y Cynllun Datblygu Lleol. Mae Polisi PS 5 yn adnabod yr angen i ddatblygiadau warchod, cefnogi a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg fel un o feini prawf datblygu cynaliadwy. Mae Polisi PS 1 yn rhoi mesurau penodol i gefnogi'r Gymraeg. Mae'r Adran nesaf o'r Canllaw Cynllunio Atodol yn canolbwyntio ar roi arweiniad a chynghor ar sut i ddefnyddio Polisi PS 1 yn y Cynllun Datblygu Lleol.

ADRAN 2:
SUT I GWRDD Â
GOFYNIION POLISI
STRATEGOL PS 1

ADRAN 2

Rhan C - Arweiniad ar ofynion y Ddeddf, polisi cenedlaethol a Pholisi PS 1 o ran asesu effaith debygol y cynnig ar yr iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig ac egwyddorion, fframweithiau a phrosesau asesu risg.

C.1 Uchelgais Llywodraeth Cymru yw “gweld miliwn o bobl yn gallu mwynhau siarad a defnyddio'r Gymraeg erbyn 2050¹. Mae'r Llywodraeth yn cydnabod “*nad oes dim dwywaith fod hon yn uchelgais heriol*”² “*Os ydym am wireddu'r sefyllfa lle mae'r Gymraeg yn elfen annatod o bob agwedd ar fywyd bob dydd... mae'n rhaid i'r genedl gyfan fod yn rhan o'r daith. Mae gan bawb ei ran i'w chwarae, ac rydym am i bawb gyfrannu at wireddu ein huchelgais.*”³ Mae'n bwysig i ymgeiswyr ddeall felly fod disgwyl i ddatblygiadau dros gyfnod y Cynllun gyfrannu'n bositif tuag at gynaliadwyedd a hyfywedd y Gymraeg ac nid yn unig osgoi cyfrannu at leihad yn y gyfran o'r boblogaeth sy'n gallu siarad y Gymraeg.

C.2 Blaenoriaeth Cynllun Hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd (2018 – 2023) ar gyfer cyfnod cyntaf y Cynllun, yn arwain at y Cyfrifiad nesaf yn 2021, fydd “*cynyddu'r cyfleoedd ar gyfer defnyddio'r Gymraeg, ar gyfer magu hyder unigolion nad ydynt yn ystyried eu hunain yn siaradwyr Cymraeg, ac hefyd edrych ar gyfleoedd fydd yn ein helpu i gadw pobl ifanc yn ein cymunedau.*” Wrth wneud hynny, un nod ydi gweld “*y Gymraeg yn cael lle blaenllaw gan y Cyngor mewn cynlluniau economaidd, tai a chynllunio yn lleol er mwyn sicrhau bod unrhyw gynlluniau a datblygiadau yn cyfrannu yn gadarnhaol at ymdrechion i ddiogelu'r iaith yn ein cymunedau.*”

C.3 Mae Strategaeth Iaith Gymraeg Ynys Môn 2016 – 21 yn anelu at adfer y ganran sy'n gallu siarad Cymraeg i lefel Cyfrifiad 2001. Mae'n cynnwys tri Maes Blaenoriaeth – Addysg, Y Gweithle, Gwasanaethau Cymraeg a Seilwaith a Chymuned. O ran cymunedau mae'n gosod targed o “*gynnal y wardiau lle mae 70% o'r boblogaeth sy'n siarad Cymraeg a chynyddu canrannau gweddill y wardiau eraill*”.

C.4 O bersbectif y system gynllunio defnydd tir mae Adran 31 Deddf Cynllunio (Cymru) 2015 yn diwygio adran 70 Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990 trwy ychwanegu'r cymal canlynol: “*any considerations relating to the use of the Welsh language, so far as material to the application.*” Golyga hyn ei fod yn ddyletswydd wrth wneud penderfyniad ar gais cynllunio i gynnwys ystyriaethau mewn perthynas â'r iaith Gymraeg, lle mae'n berthnasol i'r cais hwnnw.

C.5 Mae paragraffau 3.25 – 3.29 o Bolisi Cynllunio Cymru (Argraffiad 10, 2018) yn ymdrin â'r 'Gymraeg a Chreu Lleuedd' o bersbectif paratoi cynlluniau datblygu lleol a gwneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio. Dywed paragraff 3.28 “*Gall ystyriaethau yn ymwneud â'r defnydd o'r Gymraeg gael sylw gan benderfynwyr cyn belled â'u bod yn berthnasol i geisiadau am ganiatâd cynllunio. Ni ddylai polisiâu a phenderfyniadau gyflwyno unrhyw elfen o wahaniaethu rhwng unigolion yn seiliedig ar eu gallu ieithyddol, ac ni ddylent geisio rheoli deiliadaeth tai ar sail ieithyddol.*”

C.6 Mae'r Asesiad o Gynaliadwyedd y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd (a lywiwyd gan wybodaeth o'r Asesiad Effaith Ieithyddol ailadroddol) wedi ceisio ystyried effeithiau tebygol strategaeth a pholisiâu'r Cynllun ar hyfywedd y Gymraeg. Ceir strategaeth a pholisiâu yn y Cynllun Datblygu Lleol ar

¹ Llywodraeth Cymru (2017) *Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Rhagair y Gweinidogion*

² Ibid.

³ Ibid.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

y Cyd ar sail dealltwriaeth resymol o'r goblygiadau posib i'r iaith Gymraeg. Maent yn cyfrannu i greu hinsawdd ac amodau cymdeithasol sy'n hwyluso defnyddio'r Gymraeg. Mae Strategaeth y Cynllun, ym mharagraffau 5.12 – 5.15, yn cynnwys datganiad am sut mae'r ddau Awdurdod Cynllunio wedi ystyried anghenion a buddiannau'r Gymraeg wrth baratoi'r Cynllun Datblygu Lleol a sut mae'r polisiau yn ymwneud â'r Gymraeg yn rhyngweithio â pholisiau eraill.

C.7 Bydd y gwahanol fathau o ddatblygu sy'n angenrheidiol i gynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy yn digwydd ar amryw o raddfeydd. Bydd y materion a fydd angen rhoi sylw iddynt, ac felly y wybodaeth a fydd yn angenrheidiol i ddod i benderfyniad rhesymedig arno yn amrywio hefyd.

C.8 Mae Polisi PS 1: Iaith Gymraeg a Diwylliant yn hyrwyddo a chefnogi'r defnydd o'r Gymraeg. Fe'i hategir gan Bolisi PS 5 Datblygu Cynaliadwy (maen prawf 4). Ceir copi o'r Polisiau hyn yn Atodiad 1 i'r CCA hwn. Trwy gymhwyso'r Polisiau hyn bydd y Gwasanaethau Cynllunio yn rhoi ystyriaeth i'r iaith Gymraeg, pan mae'n berthnasol i wneud hynny.

C.9 Mae'r Gorchymyn Cynllunio Gwlad a Thref 2012 (Gweithdrefn Rheolaeth Datblygu) (Cymru) (y DMPWO) yn darparu Ffurflen Gais Safonol ar gyfer ceisiadau cynllunio yng Nghymru ac yn datgan beth yw'r diffiniad o gais 'dilys'. Er mwyn cofrestru'r ceisiadau yn rhai 'dilys' rhaid i ymgeiswyr ddarparu'r holl wybodaeth sydd wedi'i nodi ar y Ffurflen Gais Safonol, e.e. cynlluniau, diagramau a thystysgrifau ac unrhyw asesiadau ategol ychwanegol. Gall awdurdod cynllunio lleol wrthod derbyn cais os nad yw'r wybodaeth briodol yn cael ei darparu gydag o.

C.10 Yn ychwanegol at y wybodaeth sydd ei hangen ar gyfer dilysu ceisiadau, bydd Awdurdod Cynllunio Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn, fel pob Awdurdod Cynllunio Lleol yng Nghymru, angen arolygon ac adroddiadau ategol ychwanegol yn unol â gofynion y polisiau sydd yn y Cynllun Datblygu Lleol. Yn unol â Pholisi PS 1, mae angen casglu a derbyn gwybodaeth am rai mathau o ddatblygu er mwyn gallu dod i gasgliad ynglŷn ag effaith debygol y datblygiad arfaethedig, e.e. a oes buddion i'r Gymraeg, a oes angen diwygio'r cynnig, a oes risg i iechyd gymunedol y Gymraeg ac a ellir lliniaru'r effaith mewn ffordd sy'n lliniaru'r risg a sut ellir monitro'r sefyllfa yn y gymuned. Mae'r Canllaw hwn yn rhoi arweiniad ar yr arolygon a'r atodiadau ategol ychwanegol fydd yn angenrheidiol i gyd fynd â maen prawf 1 a 2 ym Mholisi PS 1 ac yn rhoi arweiniad ar sut roddir ystyriaeth i'r iaith Gymraeg pan na fydd angen arolygon ac atodiadau ategol.

C.11 Bydd y pwyslais o ran gwneud penderfyniad am gais cynllunio ar osgoi datblygiadau perthnasol a fyddai'n achosi niwed o sylwedd i gymeriad a chydbwysedd iaith Cymuned. Bydd yr Awdurdodau Cynllunio'n cymryd ystyriaeth cynigion sy'n ceisio uchafu bendithion lle mae'r ystyriaethau hynny yn berthnasol i'r cais.

Egwyddorion, Fframweithiau a Phrosesau Asesu Effaith Debygol

C.12 Pan mae'r iaith Gymraeg yn ystyriaeth cynllunio berthnasol, mae penderfynu a yw datblygiad yn debygol o gael effaith positif, niwtral neu negyddol, a phenderfynu ar raddfa debygol yr effaith honno ar gymeriad ieithyddol ardal, yn y presennol ac i'r dyfodol, yn hynod o gymhleth. Mae cymeriad ieithyddol ardal yn agored i nifer o ddylanwadau tu hwnt i faes y defnydd a datblygiad o dir a thu hwnt i un datblygiad arfaethedig neu gyfuniad o ddatblygiadau penodol. Hyd yn oed gyda gwybodaeth lawn ni fyddai'n hawdd ei fesur oherwydd nad all y system gynllunio reoli priodweddau personol (fel y gallu i siarad Cymraeg neu ddeinameg y defnydd ohoni). Ni all y system ychwaith wahaniaethu ar sail gallu

CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI

ieithyddol ymgeiswyr am ganiatâd cynllunio na gallu ieithyddol yr unigolion fydd yn meddiannu neu wneud defnydd o eiddo neu safle.

C.13 Mae asesu effaith debygol ar yr iaith Gymraeg yn rhannu egwyddorion, fframweithiau a phrosesau tebyg i'r rhai a welir mewn meysydd eraill lle mae angen asesu ac ymdrin ag effeithiau tebygol. Y maent yn ceisio adnabod, deall a mesur y dyfodol a'r ansicrwydd o ddarogan beth fyddai'r niwed (neu fendith) a ddaw sy'n deillio o weithred yn y presennol. Er enghraifft, yn y maes cynllunio mae asesiadau ardrawiad amgylcheddol ac asesiadau o gynaliadwyedd wedi hen ennill eu plwyf.

C.14 Mae'r Sefydliad Safonau Rhyngwladol (International Organization for Standardization - ISO) wedi cyhoeddi Safon Rhyngwladol 31000 ar Reoli Risg.⁴ Er mai yn nhermau risg (neu effaith debygol andwyol neu negyddol) y disgrifir y Safon mae'r un fframwaith, egwyddorion a phrosesau yn briodol i uchafu bendithion yn ogystal. Felly, maent yn briodol i asesiadau tebyg i asesiadau effaith ar yr iaith Gymraeg. Mae ISO 31000 yn darparu egwyddorion a chanllawiau generig ar gyfer eu ddefnyddio ar draws pob sefydliad ac yn adnabod y nodweddion canlynol o reoli risg/uchafu cyfleoedd yn effeithiol:

- elfen gychwynnol o ddisgrifio a sefydlu'r cyd-destun;
- cydrannau o adnabod, dadansoddi, asesu, a wynebu risg neu gyfleoedd; a
- gweithgareddau i gyfathrebu ac ymgynghori gyda rhanddeilaid trwy gydol y broses.

C.15 Mae hefyd yn annog aseswyr i ddilyn y broses ganlynol:

Cam 1 - Paratoi ar gyfer yr Asesiad Effaith Debygol gan gynnwys diffinio'r broblem neu fater dan sylw yn gywir a dylunio'r asesiad;

Cam 2 - Gwneud neu gynnal yr Asesiad Effaith Debygol;

Cam 3 - Adnabod a chloriannu'r opsiynau hyfyw a dewis 'Hoff Strategaeth' i uchafu'r manteision neu wynebu a/neu mynd i'r afael â risg;

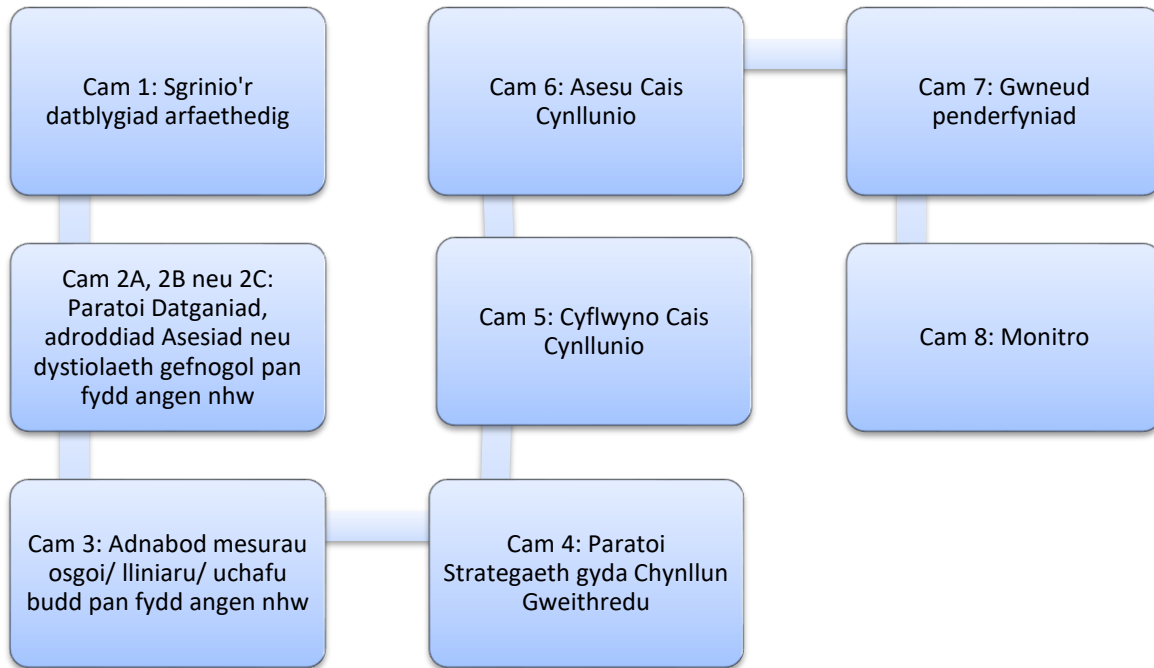
Cam 4 - Paratoi a chynnig Cynllun Gweithredu o fewn yr Hoff Strategaeth a ddewiswyd.

C.16 Mae Diagram 3 yn rhoi darlun o'r broses o roi datblygiad arfaethedig at ei gilydd cyn ei gyflwyno i'r Awdurdod Cynllunio, eu hasesiad gan yr Awdurdod Cynllunio a gwneud penderfyniadau amdanynt. Mae'n canolbwyntio ar ymgorffori ystyriaethau am hyfywedd y Gymraeg mewn datblygiad perthnasol. Yng nghyd destun asesiad effaith debygol ar y Gymraeg byddai'r camau ISO a ddisgrifir ym mharagraff C11 yn trosi i gamau 1 - 4 yn Diagram 3:

⁴ International Organization for Standardization (2009) *Risk Management Principles and Guidelines*.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

Diagram 3 - Siart lif: proses o roi datblygiad arfaethedig at ei gilydd, ei asesu a gwneud penderfyniadau amdano

Cam 1: Sgrinio'r datblygiad

C.17 Mae Diagram 4 yn egluro'r broses o sgrinio'r datblygiad arfaethedig. Yn unol â'r egwyddor o gyfathrebu ac ymgynghori gyda rhanddeiliaid trwy gydol y broses, mae'n pwysleisio'r budd i ymgysylltu ac ymgynghori gyda'r gwasanaeth cynllunio a rhanddeiliaid eraill yn ystod y cyfnod cyn cyflwyno cais cynllunio mewn dull sy'n addas i raddfa a math o ddatblygiad arfaethedig. Yn achos datblygiad 'mawr' mae'r Diagram yn codi ymwybyddiaeth o'r gofyniad statudol i ymgynghori'n gyhoeddus cyn cyflwyno'r cais cynllunio.

Pa Declyn i'w Ddefnyddio a Phryd

C.18 Mae Polisi PS 1 (1) a (2) yn cyfeirio at yr amgylchiadau lle mae angen "Datganiad Iaith Gymraeg"(DIG) ac "Adroddiad ar Asesiad Effaith Iaith Gymraeg"(AEIG). Yn cyd-destun yr uchod, mae'r ddau declyn neu fethodoleg yn dilyn prosesau tebyg. Mae Diagram 9 yn y Canllaw hwn yn rhoi arweiniad i ymgeisydd ynglyn â'r materion i'w hystyried wrth ddewis person cymwys i roi arweiniad iddo ynglyn â chymhwyso'r fethodoleg a ddisgrifir yn Atodiadau 7 ac 8. Y prif wahaniaeth yw bod AEIG i ddigwydd "*pam fydd y datblygiad arfaethedig ar safle ar hap annisgwyl ar gyfer datblygiad tai ar raddfa fawr neu ddatblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr a fyddai'n golygu llif arwyddocaol o weithlu.*" Prif nodwedd y categori hwn o ddatblygiadau yw bod rhaid iddynt ddilyn y broses statudol o Ymgynghori Cyn Ymgeisio. Yn unol â chanllawiau ISO ar reoli risg/cyfleoedd yn effeithiol (gweler C.10 - C.11 uchod) disgwylir i ymgeiswyr ar gyfer datblygiadau o'r fath "gynnal gweithgareddau i gyfathrebu ac ymgynghori gyda rhanddeiliaid trwy gydol y broses". Bydd gwahaniaeth hefyd yn lefel y dystiolaeth o'r ystyriaeth a roddwyd i'r effeithiau tebygol wrth gyflwyno Datganiad Iaith o'i gymharu ag Asesiad Iaith. Mae Atodiadau 7 ac 8 yn amlygu'r gwahaniaethau ymhellach

C.19 Mae Diagram 5 ac Atodiad 5 yn rhoi darlun weledol o pryd fydd angen cynnal asesiad effaith a'i gyflwyno mewn Datganiad Iaith Gymraeg neu adroddiad Asesiad Effaith Iaith Gymraeg neu beidio.

DIAGRAM 4 CAM 1 CYFNOD CYN CYFLWYNO CAIS CYNLLUNIO: TREFN SGRINIO'R DATBLYGIAD ARFAETHEDIG

Mae'r ddau Awdurdod Cynllunio'n cynnig gwasanaeth cyn cyflwyno cais cynllunio. Pan fydd ymgeisydd angen arweiniad ynglyn â'r angen am asesiad ar ffurf Datganiad/ Asesiad Effaith Gymraeg anogir iddi/ o ddefnyddio'r gwasanaeth hwnnw cyn cyflwyno'r cais cynllunio —gweler Atodiad 4— manylion cyswllt defnyddiol.

Dylid sefydlu os oes angen cyflwyno Datganiad Iaith Gymraeg neu adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg— gweler Diagram 5 ac Atodiad 5. Os oes angen un o'r ddau edrychwch ar ddiagram 6 a 7 & Atodiad 7 ac Atodiad 8.

Dylid defnyddio'r cyfnod cyn cyflwyno cais cynllunio i ymgyfarwyddo â gwybodaeth am y gymuned/ ardal ddylanwad er mwyn dod i ddeall yr ystod o faterion sydd angen sylw iddynt wrth lunio'r datblygiad a bod yn y sefyllfa orau i ymgymryd ag asesiad. Edrychwch ar Atodiad 2— ffynonellau data a gwybodaeth ddefnyddiol am yr iaith Gymraeg. Bydd natur a lefel yr ymgysylltu ac ymgynghori'n gymwys â'r datblygiad arfaethedig.

Ymgysylltu ac ymgynghori yn ystod y cyfnod cyn cyflwyno cais cynllunio

TIP
Pan nad oes angen cyflwyno Datganiad Iaith Gymraeg neu adroddiad am Asesiad Effaith Gymraeg, a phan fydd yr iaith Gymraeg yn berthnasol i'r datblygiad anogir yr ymgeisydd gofnodi sut roddwyd ystyriaeth i hyfywedd y Gymraeg — gweler Atodiad 5 am syniadau arfer da. Mae angen i'r dull o gofnodi'r wybodaeth gael ei deilwra i natur y datblygiad arfaethedig a'r materion a fydd angen mynd i'r afael â hwy. Gall y dulliau gynnwys llythyr gyda'r cais cynllunio, Datganiad Cynllunio, Datganiad Dylunio a Mynediad.

Gweler Atodiad 6 ar gyfer syniadau am weithgareddau gwella neu liniaru effaith y datblygiad.

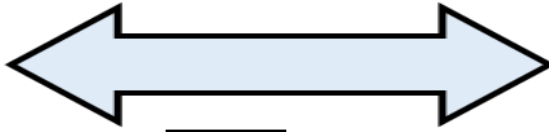
Pan nad oes rhaid cynnal ymgynghoriad cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais cynllunio, anogir yr ymgeisydd i ymgysylltu gyda budd-ddeiliaid lleol perthnasol a chofnodi'r wybodaeth mewn dogfennau gyda'r cais cynllunio. Mae angen i'r dull ymgysylltu cyn ymgeisio gael ei deilwra i natur y datblygiad arfaethedig a'r materion a fydd angen mynd i'r afael â hwy. Ceir enghreifftiau o fudd-ddeiliaid lleol perthnasol ym mharagraff 18 yn Atodiad 7 a pharagraff 16 yn Atodiad 8

Mae'n rhaid cynnal ymgynghoriad cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais cynllunio os ydi'r datblygiad yn cyrraedd y trothwy statudol roddir yn y Ddeddf. Edrychwch ar [lawlyfr y Llywodraeth](#) i weld pa fath o ddatblygiad sydd angen bod yn destun yr ymgynghori statudol yma. Pan fydd Polisi PS 1 yn gofyn am Ddatganiad Iaith Gymraeg neu adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg disgwylir i'r ymgeisydd gyhoeddi drafft cyntaf o'r gwaith yn ystod y cyfnod ymgynghori cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais cynllunio er mwyn i'r budd-ddeiliaid perthnasol (gweler paragraff 18 yn Atodiad 7 a pharagraff 16 yn Atodiad 8) allu cyflwyno sylwadau i'r ymgeisydd.

Ydi'r cynnig ar gyfer datblygiad manwerthu, diwydiannol neu fasnachol?

Diagram 5: GOFYNION POLISI PS 1

Ydi'r cynnig ar gyfer datblygiad preswyl sy'n ychwanegu at y stoc tai cyfredol?

Maen prawf 1a) - A fyddai arwynebedd llawr adeilad sy'n dest-un y cais cynllunio yn fwy na 1,000 m sg a/ neu a fydd y cynnig yn golygu y bydd angen cyflogi mwy na 50 o weithwyr ychwanegol?

Maen prawf 2 - Ydi'r datblygiad yn un cyflogaeth ar raddfa fawr a fyddai'n golygu llif arwyddocaol o weithlu ar safle ar hap annisgwyl? Edrychwch ar Diagram 7.

Nac ydi

Nac ydi

Maen prawf 1c) - Ydi'r datblygiad ar gyfer 5 o unedau tai neu fwy ar safle a ddynodwyd neu safle ar hap du mewn i ffiniau datblygu nad yw'n mynd i'r afael â thystiolaeth o angen a galw am dai a gofnodir mewn Asesiad Marchnad Tai, ar y Gofrestr Tai, Cofrestr Tai Teg, Arolwg Tai Lleol?

Maen prawf 1b) - A fydd y datblygiad preswyl ar ben ei hun neu'n gronol yn darparu mwy na'r ddarpariaeth tai dangosol a osodwyd ar gyfer yr anheddle ym Mholisi TAI 1—TAI 6? (Yn achos un ty ychwanegol, lle mae'r ymgeisydd yw'r datblygwr, cysylltwch â'r Gwasanaeth Cynllunio am arweiniad)

Maen prawf 2) - Ydi'r datblygiad yn un preswyl ar raddfa fawr ar safle ar hap annisgwyl? Edrychwch ar Diagram 7.

Mae angen rhoi ystyriaeth i sut mae'r datblygiad yn cael effaith ar y Gymraeg yn y gymuned a chofnodi'ch casgliadau, gan gynnwys unrhyw fesur gwella neu liniaru, mewn **Datganiad Iaith Gymraeg**— yn unol â'r Fethodoleg a roddir yn Atodiad 7 o'r Canllaw yma

Mae angen rhoi ystyriaeth i sut mae'r datblygiad yn cael effaith ar y Gymraeg yn yr ardal a chofnodi'ch casgliadau, gan gynnwys unrhyw fesur gwella neu liniaru mewn adroddiad am **Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**— yn unol â'r Fethodoleg a roddir yn Atodiad 8 o'r Canllaw yma

Rhowch ystyriaeth i ofynion maen prawf 3 a 4 o Bolisi PS 1, rhannau perthnasol eraill o'r Canllaw yma, e.e. Atodiad 5, a Pholisïau a Chanllawiau perthnasol eraill.

Ydi

Ydi

Mae angen rhoi ystyriaeth i sut mae'r datblygiad yn cael effaith ar y Gymraeg yn y gymuned a chofnodi'ch casgliadau, gan gynnwys unrhyw fesur gwella neu liniaru mewn **Datganiad Iaith Gymraeg**— yn unol â'r Fethodoleg a roddir yn Atodiad 7 o'r Canllaw yma

Mae angen rhoi ystyriaeth i sut mae'r datblygiad yn cael effaith ar y Gymraeg yn yr ardal a chofnodi'ch casgliadau, gan gynnwys unrhyw fesur gwella neu liniaru mewn adroddiad am **Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**— yn unol â'r Fethodoleg a roddir yn Atodiad 8 o'r Canllaw yma

Yd. 147

Cam 2A, 2B neu 2C Paratoi Datganiad, adroddiad Asesiad neu dystiolaeth gefnogol pan fydd angen nhw

Materion i'w hystyried

C.20 Mae Diagram 2 yn rhan A o'r CCA wedi rhoi darlun o sut fyddai cymuned nodedig a chynaliadwy yn edrych. Gwelir yn y diagram a chynnwys rhan B (ac Adran 3 Ch - Dd) bod sawl math o ddatblygu yn gallu cyfrannu i greu amgylchiadau sy'n dylanwadu'n bositif ar hyfywedd y Gymraeg mewn cymunedau. Gall gyfrannu drwy greu, warchod neu gryfhau isadeiledd i gynnal neu greu lleoedd sy'n creu amgylchiadau ffafriol i gynnal rhwydweithiau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog, trosglwyddo'r Gymraeg o un genhedlaeth i'r llall o fewn y cartref a'r gymuned a chynhyrchu 'siaradwyr' newydd.

C.21 Y ffordd hawsaf i osgoi effeithiau negyddol neu hyrwyddo effeithiau positif ar y gymuned ydi paratoi'r dystiolaeth yn drylwyr i gefnogi'r cais cynllunio am y datblygiad arfaethedig. Mae adnabod nodweddion y gymuned a'r ffactorau sy'n dylanwadu ar y lleoedd sy'n bwysig i hyfywedd yr iaith yn gynnar yn cynnig y cyfle gorau i sicrhau fod y Gymraeg yn ystyriaeth wrth ddatblygu'r cynnig. Mae'n hanfodol fod ymgeiswyr yn sicrhau fod ganddynt yr holl wybodaeth angenrheidiol am y gymuned, a gwybodaeth polisi cynllunio ac yn defnyddio casgliadau'r asesiad o'r wybodaeth yn wrthrychol i ragweld yr effaith cronus mwyaf tebygol ar yr iaith Gymraeg.

C.22 Yn unol â chanllawiau ISO ar reoli risg/cyfleoedd yn effeithiol (gweler C.14 – C.15 uchod) disgwylir i ymgeiswyr ar gyfer datblygiadau "gynnal gweithgareddau i gyfathrebu ac ymgynghori gyda rhanddeiliaid trwy gydol y broses". Bydd gwahaniaeth yn lefel y dystiolaeth o'r ystyriaeth a roddwyd i'r effeithiau tebygol wrth gyflwyno Datganiad Iaith o'i gymharu ag Asesiad Iaith. Mae Atodiadau 7 ac 8 yn amlygu'r gwahaniaethau ymhellach.

C.23 Anogir ymgeiswyr nad oes rhaid iddynt gynnal Ymgynghoriad Cyn Ymgeisio statudol ofyn am gyngor cyn cyflwyno cais cynllunio i gychwyn trafodaethau'n gynnar gyda'r Unedau Rheolaeth Datblygu o fewn yr Awdurdod Cynllunio berthnasol i drafod pa bolisiau sy'n berthnasol i'w cynnig a'r angen neu beidio am Ddatganiad Iaith Gymraeg neu Asesiad Effaith Iaith Gymraeg.

C.24 Gyda cheisiadau mawr annisgwyl bydd hefyd yn fantais i gynnal gweithgareddau i gyfathrebu ac ymgynghori gyda rhanddeiliaid yn gynnar yn y broses. Mae gwneud hyn o'r cychwyn yn lleihau'r risg o oedi gwneud penderfyniadau neu argymhelliad i wrthod cais cynllunio oherwydd diffyg gwybodaeth berthnasol ddigonol neu wrthwynebiadau gan gymunedau yn ystod cyfnod ymgynghori am y cais cynllunio oherwydd ddiffyg gwybodaeth am y datblygiad arfaethedig.

C.25 Mae Tabl 2 yn adnabod y prif faterion i'w hystyried a gwybodaeth ychwanegol angenrheidiol i asesu rhinweddau cynaliadwy datblygiad o safbwynt yr iaith Gymraeg. Mae Atodiad 2 yn adnabod ffynonellau cydnabyddedig am yr iaith Gymraeg mewn cymunedau yn ardal y Cynllun adeg paratoi'r Canllaw Cynllunio Atodol. Disgwylir i ymgeiswyr i ymglyfarwyddo â'r wybodaeth am y gymuned/ ardal ddylanwad, gan sicrhau eu bod yn chwilio am y wybodaeth cydnabyddedig a fydd yn bodoli adeg paratoi'r cais cynllunio. Mae angen i'r lefel o wybodaeth a fydd yn angenrheidiol gael ei deilwra i natur y datblygiad arfaethedig a'r materion a fydd angen mynd i'r afael â hwy.

Tabl 2 - Materion i'w hystyried a gwybodaeth ychwanegol angenrheidiol i asesu rhinweddau cynaliadwy datblygiad o safbwynt yr iaith Gymraeg

Pwnc	Materion i'w hystyried	Gwybodaeth ychwanegol
<p>Yr iaith Gymraeg</p>	<p>Mae pwysigrwydd y Gymraeg fel rhan o gymeriad cymdeithasol a diwylliannol ardal y Cynllun yn amlwg. Mewn cyd-destun cenedlaethol, mae ardal y Cynllun yn cynnwys y gyfran fwyaf o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru (65.4% yng Ngwynedd a 57.2% yn Ynys Môn, yn ôl Cyfrifiad 2011). Fodd bynnag, mae'r Cynllun yn cydnabod bod y ffigurau hyn yn dangos bod nifer y siaradwyr Cymraeg wedi gostwng ers Cyfrifiad 2001, pan oedd y ffigurau'n 69% a 60%, yn ôl eu trefn. Mae'r gostyngiad hwn yn arbennig o arwyddocaol oherwydd ei fod yn lleihau canran y siaradwyr Cymraeg ymhellach islaw'r ffigur 70%. Hwn ydi'r ffigwr y mae Strategaeth y Gymraeg Llywodraeth Cymru yn ei gydnabod sy'n ofynnol er mwyn i'r Gymraeg fod yn iaith pob dydd y gymuned. Mae cyfran y siaradwyr Cymraeg yn amrywio'n fawr ar draws ardal y Cynllun, gydag 87.8% wedi'u cofnodi mewn un ward a 18.6% yn un arall. Mae'r dirywiad wedi effeithio ar ardaloedd sydd â chrynodeiadau uwch ac is o siaradwyr Cymraeg. O ran tueddiadau cyfredol a chyflwr yr iaith Gymraeg, ceir cofnod ystadegol o wahanol Gyfrifiadau a ffynonellau amrywiol ym Mhapur Testun 10A a 10B, ac mewn ffynonellau eraill (gweler Atodiad 2).</p> <p>Ni ddylai datblygiadau niweidio nodweddion cymdeithasol, ieithyddol a diwylliannol y cymunedau. Bydd cyfuniad o Bolisiau yn gallu bod yn berthnasol, er enghraifft:</p> <p>Polisi PS 1 Yr iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig, Polisi TAI 8 Cymysgedd briodol o dai, Polisi TAI 15 Trothwy tai fforddiadwy a'u dosbarthiad, Polisi TAI 16 Safleoedd eithrio, Polisi CYF 3 Defnyddiau ategol ar safleoedd cyflogaeth, Polisi CYF 4 Mentrau diwydiannol neu fusnes newydd ar gyfer un defnyddiwr mawr oddi ar safleoedd wedi eu gwarchod neu eu dynodi ar gyfer cyflogaeth, Polisi ISA 2 Cyfleusterau cymunedol.</p> <p>Ceir mwy o wybodaeth am ofynion yr Awdurdodau yn ystod y broses cynllunio ffurfiol neu cyn cyflwyno cais cynllunio yn Adran 3. Lle'n briodol, cyfeirir hefyd at CCA eraill, e.e. Ymrwymyadau Cynllunio.</p> <p>Mae Atodiad 3 yn cynnwys dolenni i ddogfennau sy'n rhoi statws ystyriaethau o'r Gymraeg (e.e. Deddf Llesiant</p>	<p><u>Trefn Sgrinio, Datganiad iaith Gymraeg, neu Asesiad Effaith iaith Gymraeg</u></p> <p>Mae'r <u>Drefn Sgrinio</u> yn digwydd yn ystod y cam cyn cyflwyno cais cynllunio. Pan na fydd angen cyflwyno Datganiad iaith neu adroddiad am Asesiad Effaith iaith Gymraeg, mae'n amlygu cyfleodd i ymgeisydd gadarnhau, e.e. drwy ran o Ddatganiad Cynllunio, bod y datblygiad arfaethedig yn gyson ag amcan a gofynion polisiau'r Cynllun ar gyfer yr iaith Gymraeg</p> <p>Bydd <u>Datganiad iaith</u> yn angenrheidiol er mwyn cael mwy o wybodaeth am ddatblygiad sy'n cyrraedd trothwyon ym maen prawf 1 a – c Polisi PS 1. Gweler Diagram 6 ac Atodiad 7 am fwy o wybodaeth.</p> <p>Yn unol â maen prawf 2 o Bolisi PS 1 bydd angen <u>Asesiad Effaith Ieithyddol</u> ar gyfer datblygiad mawr annisgwyl na chawsant eu nodi na'u rhagweld yn y Cynllun Datblygu Lleol</p>

Pwnc	Materion i'w hystyried	Gwybodaeth ychwanegol
	Cenedlaethau'r Dyfodol 2015, Deddf Cynllunio (Cymru) 2015, Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Ar lefel cenedlaethol, mae Polisi Cynllunio Cymru (2016), Nodyn Cyngor Technegol 20 (2017), Nodyn Cyngor Technegol 6 (2010) yn darparu cyngor ar roi ystyriaeth i'r iaith Gymraeg wrth baratoi cynlluniau datblygu ac wrth gynllunio datblygiad.	ar y Cyd. Gweler Diagram 8 am ddiffiniad o 'ddatblygiad mawr annisgwyl'. Byddant yn adnabod y materion perthnasol sydd angen rhoi ystyriaeth iddynt wrth gynllunio datblygiadau perthnasol. Byddant yn dangos bod effeithiau negyddol wedi cael eu hosgoi yn y lle cyntaf neu os oes effeithiau negyddol byddant yn adnabod mesurau i warchod, hyrwyddo a gwella amgylchiadau. Gweler Diagram 7 o'r CCA yn ogystal ag Atodiad, 8 am fwy o wybodaeth

Datganiad iaith Gymraeg

C.25 Mae paragraffau C.19 a Diagram 5 uchod yn egluro'r amgylchiadau pryd fydd angen darparu Datganiad iaith Gymraeg gyda chais cynllunio. Mae Diagram 6 drosodd yn egluro ei bwrpas, sut i'w baratoi a phwy ddylid defnyddio i baratoi'r Datganiad. Mae Atodiad 7 yn rhoi'r manylion am sut i wneud yr asesiad effaith i'w gyflwyno mewn Datganiad. Mae Diagram 9 yn rhoi arweiniad am sut i ddewis unigolyn cymwys.

C.26 Mae Diagram 5 uchod yn egluro'r amgylchiadau pryd fydd angen darparu adroddiad am Asesiad Effaith iaith Gymraeg gyda chais cynllunio. Mae Diagram 7 yn rhoi mwy o fanylion a rhoi trosolwg o'i bwrpas. Ceir mwy o fanylion am sut i wneud yr asesiad effaith i'w gyflwyno mewn adroddiad am Asesiad Effaith iaith Gymraeg yn Atodiad 8.

Diagram 6

CAM 2A :PARATOI DATGANIAD IAITH GYMRAEG PAN FYDD ANGEN UN

PWRPAS?

Mae paratoi Datganiad iaith Gymraeg i'w gyflwyno gyda chais yn rhoi nifer o fanteision, yn arbennig fel arf ar gyfer arddangos a chyfathrebu bod ystyriaeth ddigonol wedi cael ei roi i'r iaith yn ystod y broses o lunio cynnig. Mae'n broses lle mae gwybodaeth am effeithiau tebygol datblygiad arfaethedig yn cael eu casglu, coladu, a'u hasesu gan asesydd cymwys a fydd yn cynghori'r ymgeisydd. Mae'n ofynnol i roi asesiad o effaith cron-nus ar y Gymraeg, boed yn positif, negyddol neu niwtral. Bydd yr ymgeisydd yn rhoi ystyriaeth i'r wybodaeth fel rhan o'r gwaith i lunio'r datblygiad. Mae'n caniatáu i'r Awdurdod weld os ydi'r cynnig yn bodloni amcanion a pholisiau'r Cynllun. Bydd o gymorth i'r ymgeisydd, yna yr awdurdod, i benderfynu pa fesurau sy'n ofynnol (wedi'i ymgorffori neu ei reoli'n gan amod cynllunio neu gytundeb 106) i ddileu neu leihau effeithiau neu i wella'r effaith positif. Bydd hefyd yn galluogi'r Awdurdod i benderfynu a fyddai'r datblygiad yn cael effaith negyddol ar yr iaith a'r gymuned a fyddai'n cyfiawnhau gwrthod y cais

Tud. 151

SUT?

Mae **Atodiad 7** i'r Canllaw yma yn rhoi gofynion yr Awdurdod am y lefel sylfaenol o wybodaeth sy'n ofynnol mewn Datganiad iaith Gymraeg. Bydd pob datblygiad arfaethedig yn wahanol i'w gilydd ac felly'n cael ei ystyried ar sail ei rinweddau ei hun. Bydd cwmpas ac ystod y gwaith ar gyfer y Datganiad yn dibynnu ar pa fath o ddatblygiad ydi o, ei raddfa, cymeriad a lleoliad y safle, % siaradwyr Cymraeg, a'r math o wasanaethau a chyfleusterau o ran y Gymraeg sy'n gwasanaethu'r gymuned ar hyn o bryd.

Mae **Atodiad 2** yn cyfeirio at ffynonellau gwybodaeth cydnabyddedig am y Gymraeg adeg paratoi'r Canllaw yma er mwyn rhoi'r cyd-destun.

Mae ymgysylltu ac ymgynghori efo budd– ddeiliaid lleol cyn cwblhau'r cais cynllunio yn bwysig hyd yn oed os nad oes gofyniad statudol i wneud hynny. oherwydd gall budd– ddeiliaid lleol gynnig gwybodaeth leol hanfodol a helpu i nodi materion cynhennus yn gynnar yn y broses. Mae hyn yn galluogi'r ymgeisydd a'r sawl sy'n ei gynghori i ystyried y materion a mynd i'r afael â nhw neu ddarparu esboniadau. Mae paragraff 18 yn Atodiad 7 yn rhoi enghreifftiau o fudd– ddeiliaid lleol.

PWY?

Dylid ystyried cael unigolyn cymwys i gasglu a dadansoddi gwybodaeth i'w gofnodi yn y Datganiad iaith Gymraeg, a'ch cynghori chi Bydd yr angen am gefnogaeth unigolyn cymwys yn dibynnu ar faint a math y datblygiad. Yr ymgeisydd sydd yn gyfrifol am dalu am y gwaith ar gyfer y Datganiad iaith Gymraeg. Pan benderfynir penodi unigolyn cymwys, ei rôl fydd sicrhau dilynir y Fethodoleg osodir yn Atodiad 7 a chynghori'r ymgeisydd yn unol â hynny. Gweler Diagram 9 yn y Canllaw am ddisgrifiad o 'unigolyn cymwys'.

CAM 2B Adroddiad Asesu Effaith Iaith Gymraeg

PWRPAS?

Sefydlu effaith debygol datblygiad tai neu gyflogaeth ar raddfa fawr sydd ar safle ar hap annisgwyl ar ardal ddylanwad yn gyffredinol, ac ar yr iaith Gymraeg yn fwy penodol. Os yn angenrheidiol, bydd yn adnabod mesurau a fydd un ai yn lliniaru effeithiau negyddol neu ddiogelu/ wella/ lledaenu effeithiau positif. Bydd ymgymryd â'r Asesiad yn fodd o adnabod effaith cronus ar yr iaith Gymraeg, boed yn positif, negyddol neu niwtral. Mae'n broses lle mae gwybodaeth am effeithiau tebygol datblygiad arfaethedig yn cael eu casglu, coladu, a'u hasesu gan asesydd cymwys a fydd yn cynghori'r ymgeisydd. Bydd yr ymgeisydd yn rhoi ystyriaeth i'r wybodaeth fel rhan o'r gwaith i lunio'r datblygiad.

Mae'n rhaid i'r cais cynllunio ymwneud â chyfuniad o ddau ffactor, sef bod y safle yn un ar hap annisgwyl a bod y datblygiad yn un ar gyfer raddfa fawr o dai neu'n un sy'n creu cyfleoedd gwaith sylweddol (sy'n cynnwys manwerthu a masnachol). Gweler enghreifftiau o senarios ar y dudalen nesaf.

PRYD?

Fud. 152

Safle ar hap annisgwyl— aserir hyn drwy edrych ar strategaeth a pholisïau'r Cynllun a'r dystiolaeth i gefnogi'r strategaeth a'r polisïau, e.e. ei leoliad o'i gymharu â'r ffin datblygu, statws y safle ym mholisïau'r Cynllun, ystyriaethau Capasiti Trefol, pryd ddaeth y safle ar gael, cydymffurfiaeth neu beidio gyda pholisïau perthnasol y Cynllun.

Datblygiad mawr tai— i bwrpas maen prawf 2 Polisi PS 1, mae'n ddatblygiad a fyddai'n golygu cael 10 neu ragor o unedau tai mewn Canolfan Is-ranbarthol neu Ganolfan Wasanaeth Trefol, ac yn golygu cael 5 neu ragor o unedau tai mewn Canolfan Wasanaeth Lleol neu Bentref. Edrychir ar gapasiti'r safle i benderfynu os ydi'r trothwy wedi cael ei gyrraedd, e.e. a fyddai modd codi mwy o dai na fwriedir ar y safle a fyddai'n golygu croesi'r trothwy; ac/ neu ydi'r safle yn rhan o safle a fyddai, o'i gymryd yn ei gyfanrwydd, yn croesi'r trothwy.

Datblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr sy'n golygu llif arwyddocaol o weithlu:

- i) Angen 10 neu ragor o weithwyr; a
- ii) Bod rhaid marchnata'r swyddi tu hwnt i'r Ardal Teithio i'r Gwaith canlynol er mwyn i'r gweithlu gael y sgiliau perthnasol ar gyfer y swyddi newydd: Caergybi a Bangor; Pwllheli a Phorthmadog; a Thywyn a Dolgellau. Cysylltwch gyda'r Adran sydd â chyfrifoldeb am ddatblygu economi'r ardal am wybodaeth— gweler fanylion cyswllt yn **Atodiad 4**.

SUT A PHWY?

Mae **Atodiad 8** yn rhoi disgwyliadau llawn yr Awdurdod ar sut i fynd ati i ymgymryd ag Asesiad Effaith Iaith Gymraeg a'r disgwyliadau am gynnwys yr adroddiad amdano.

Yn wahanol i achosion pan fydd angen gwaith yn gysylltiedig â pharatoi Datganiad Iaith Gymraeg, disgwylir i'r ymgeisydd gael unigolyn cymwys i ymgymryd ag Asesiad Effaith Iaith Gymraeg—gweler Diagram 9 yn y Canllaw am ddisgrifiad o unigolyn cymwys. Rôl yr unigolyn cymwys fydd ymgymryd â'r gwaith asesu yn unol â'r Fethodoleg Asesiad Effaith Iaith Gymraeg a chynghori'r ymgeisydd yn unol â chasgliadau'r asesiad. Yr ymgeisydd a fydd yn gyfrifol am dalu am y gwaith.

Diagram 7

CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY – DRAFFT ÔL YMGYNGHORI

C.27 Mae Diagram 8 isod yn rhoi enghreifftiau o amgylchiadau pryd fydd rhaid ymgymryd â gwaith i baratoi adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg.

Diagram 8: Enghreifftiau o Senarios Pryd Fyddai Angen Ymgymryd Ag Asesiad Effaith Iaith Gymraeg

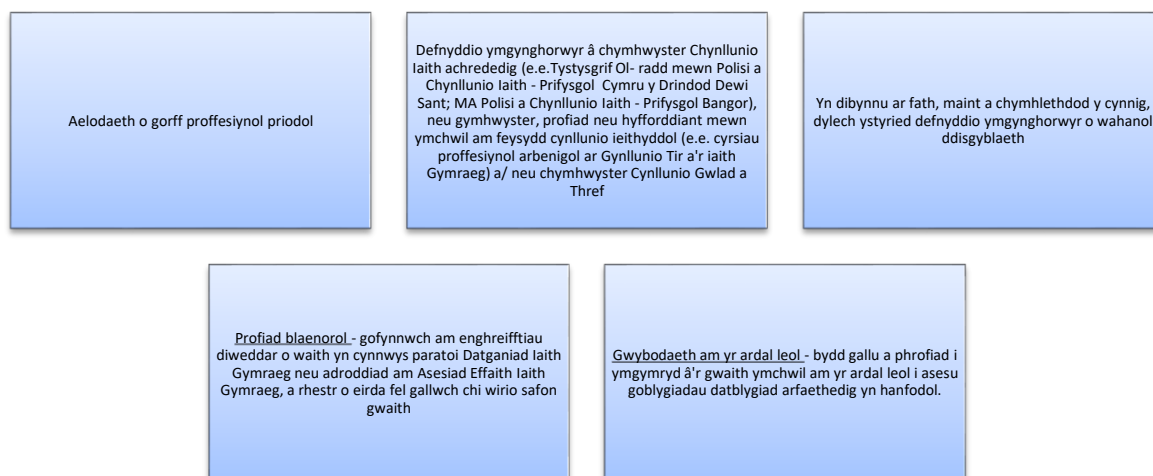
Senario 1 - mae'r safle tu mewn i'r ffin datblygu mewn Canolfan Wasanaeth Trefol, e.e. Caernarfon, Llangefni. Nid yw'n ddynodiad tai ac felly mae'n safle ar hap. Nid oedd yn safle ar hap oedd ar gael i'w ddatblygu pan gafodd y Cynllun ei baratoi a byddai ei datblygu yn golygu cael mwy o unedau tai oddi ar safleoedd ar hap na ragwelwyd adeg paratoi'r Cynllun. Mae'r safle felly yn un ar hap annisgwyl. Mae'r datblygiad yn un ar gyfer 15 uned. Ar sail y wybodaeth yma ceir cyfuniad o'r amgylchiadau a gyfeirir atynt ym maen prawf 2 o Bolisi PS 1. O ganlyniad mae angen ymgymryd ag Asesiad Effaith Iaith Gymraeg.

Senario 2 – mae'r safle tu allan i ffiniau datblygu. Nid yw wedi cael ei warchod na'i ddynodi ar gyfer cyflogaeth. Mae'r datblygiad yn disgyn i Ddosbarth Defnydd B1. Felly mae'n safle ar hap annisgwyl. Bwriedir cyflogi dros 15 o weithwyr. Ar ôl ymgynghori gyda'r Adran Economi a Chymuned (Cyngor Gwynedd)/ Gwasanaeth Datblygu Economaidd o fewn Adran Rheoleiddio a Datblygu Economaidd (Cyngor Sir Ynys Môn) rhagwelir bydd angen i weithwyr symud i mewn i ardal y Cynllun neu deithio o du allan i ardal y Cynllun i'r swyddi oherwydd diffyg sgiliau yn lleol neu ddiffyg cyflenwad digonol o weithwyr efo'r sgiliau yn lleol. O ganlyniad mae angen ymgymryd ag Asesiad Effaith Iaith Gymraeg.

Dewis unigolyn cymwys

C.28 Cyn penodi unigolyn cymwys, disgwylir bod yr ymgeisydd yn gwneud ymholiadau ynghylch eu galluoedd a phrofiad. Mae Diagram 9 yn cynorthwyo ymgeisydd i ddewis unigolyn cymwys i roi cynngor ac arweiniad wrth baratoi cais cynllunio.

Diagram 9: Sut i ddewis rhywun cymwys i'ch cynghori gyda Datganiad Iaith Gymraeg neu Asesiad Effaith Iaith Gymraeg

CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY – DRAFFT ÔL YMGYNGHORI

Ystyriaethau eraill Polisi PS 1

C.29 Arwyddion a hysbysebion - Mae arwyddion yn cael effaith weledol amlwg ar gymeriad ardal, gan gynnwys ei chymeriad ieithyddol. Maent hefyd yn un ffordd o hybu diwylliant unigryw'r ardal, sy'n arwyddocaol o safbwynt hunaniaeth gwahanol gymunedau a'r diwydiant twristiaeth. Yn achos arwyddion a hysbysebion sy'n destun rheolau cynllunio, mae maen prawf 5 o Bolisi PS 1 yn hybu darparu arwyddion dwyieithog mewn mannau cyhoeddus sy'n rhan o ddatblygiad. Mae'r Awdurdodau yn cydnabod bod rhai sefydliadau a chwmnïau â brand a delwedd gref a ddefnyddir eisoes tu hwnt i Gymru. Os ydi'r brand a/ neu logo yn un sy'n dibynnu ar eiriau (yn hytrach na llun) a ddim yn rhan o hunaniaeth y sefydliad neu gwmni mae'r Awdurdodau'n awyddus i drafod posibilrwydd o addasu'r ddelwedd ehangach ar gyfer adlewyrchu ei leoliad yn ardal y Cynllun. Mae pob sefydliad a chwmni yn gallu sicrhau bod arwyddion a hysbysebion eraill yn ddwyieithog. Mewn amgylchiadau lle mae geiriad yr arwyddion/ hysbyseb (allai fo, e.e. ar 'awning', ffenest, drws) yn disgrifio cynnyrch neu wasanaeth a werthir (yn hytrach nag y brand corfforaethol/ cwmni) mae'n arferol o fewn ardal y Cynllun i'r geiriad ar yr arwyddion/ hysbyseb fod yn ddwyieithog, yn Gymraeg a Saesneg. Mae Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi cyhoeddi "Canllaw Dylunio Dwyieithog", sy'n cynnwys cyfeiriadau at ddylunio arwyddion dwyieithog (gweler Atodiad 3).

C.30 Enwau lleoedd - mae maen prawf 6 o Bolisi PS 1 yn annog datblygwyr i ddefnyddio enwau Cymraeg ar gyfer datblygiadau, enwau tai a strydoedd newydd er mwyn atgyfnerthu cymeriad ieithyddol cymunedau. Mae'r ddau Gyngor yn annog datblygwyr i ddal gafael ar hen enwau Cymraeg - [trefniadau Cyngor Gwynedd](#) a [threfniadau Cyngor Sir Ynys Môn](#) . Byddai defnyddio enw newydd sy'n deillio o gysylltiadau hanesyddol, daearyddol neu leol i'r ardal yn syniad da. Os yw'r enw presennol yn un gwreiddiol neu wedi bod yn enw ar yr eiddo ers amser maith, yn enwedig os yw'r enw'n un Cymreig, bydd y Cynghorau'n gofyn i'r sawl sy'n gwneud cais i roi enw newydd ar yr eiddo i ailystyried, hyd yn oed os ydi'r enw newydd arfaethedig yn un Gymraeg. Fodd bynnag, mae'r penderfyniad terfynol yn nwylo'r perchennog. Mae gan ardal y Cynllun gefndir hanesyddol pwysig ac felly credir ei bod hi'n bwysig gwarchod y dreftadaeth hon. Mae Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi cyhoeddi "Canllawiau safoni enwau lleoedd Cymru" (gweler Atodiad 3).

Camau 3, 4 a 5: Adnabod mesurau osgoi/ lliniaru, paratoi strategaeth a chyflwyno'r cais cynllunio (gweler Diagram 3)

C.31 Mae Diagram 10 yn disgrifio'r broses o adnabod mesurau osgoi/ lliniaru, paratoi strategaeth a chyflwyno'r cais cynllunio

Diagram 10

CAM 3 ADNABOD MESURAU OSGOI/ LLINIARU & STRATEGAETH LINIARU PAN FYDD ANGEN NHW

Dylai'r cynigion ddangos sut roddwyd ystyriaeth cynnar i effeithiau posibl ar gymunedau a'r iaith Gymraeg. Dylid ystyried yn ofalus effeithiau andwyol a phositif y datblygiad ar leoedd sy'n bwysig i allu trosglwyddo'r Gymraeg a lleoedd sy'n bwysig i greu cyfleoedd i ddefnyddio a dysgu Cymraeg. Bydd Datganiad Iaith Gymraeg ac adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg yn cofnodi'r ystyriaethau a'r camau gymerwyd i addasu'r datblygiad arfaethedig i fynd i'r afael â nhw.

Os caiff effeithiau andwyol posib eu hadnabod, dylid, yn nhrefn blaenor-iaeth:

- a) Osgoi effeithiau andwyol; a/ neu
- b) Leihau effeithiau lle nad ellir eu hosgoi; a/neu
- c) Liniaru effeithiau pan nad ellir eu lleihau.

Os na ellir lliniaru effeithiau andwyol sylweddol yn ddigonol, dylai'r Datganiad Iaith Gymraeg a'r adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg gyflwyno cyfiawnhad clir ac argyhoeddiadol i'r Awdurdod i egluro pam fod yr ymgeisydd yn dewis symud ymlaen gyda'r cais cynllunio. Disgwylir i'r ymgeisydd egluro pam fod rhinweddau'r datblygiad (sy'n ystyriaethau cynllunio perthnasol) yn gorbwysu gofynion Polisi PS 5 a maen prawf 3 ym Mholisi PS 1.

Os caiff effeithiau positif posib eu hadnabod, pan yn bosib, anogir ymgeisydd i ystyried os ellir manteisio ar/ uchafu'r effeithiau hynny.

Mae **Atodiad 6** yn rhestru enghreiffiau o weithgareddau y gellir eu defnyddio i osgoi, lleihau neu liniaru effeithiau andwyol neu gryfhau/ ledaenu effeithiau cadarnhaol neu fuddiannau unrhyw ddatblygiad cymwys. Bydd perthnasedd y gweithgaredd yn dibynnu ar y math, graddfa a lleoliad y datblygiad arfaethedig. Disgwylir i'r unigolyn cymwys a fydd yn cynghori'r ymgeisydd i gysylltu gyda'r Fenter Iaith a/ neu swyddogion sydd â chyfrifoldeb dros hybu'r Gymraeg i drafod y mesurau yn ogystal â thrafod gyda'r Swyddog Cynllunio.

CAM CH) CYFLWYNO CAIS CYNLLUNIO

Erbyn i'r cais cynllunio fod yn barod i'w gyflwyno, rhaid sicrhau bod cam A wedi'i gwblhau a, dibynnu ar ganlyniad y cam hwn, dylai ceisiadau cynllunio ar gyfer datblygiad sy'n berthnasol i'r Gymraeg gynnwys y canlynol:

- i. Pan nad oes angen Datganiad Iaith Gymraeg ac adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg, anogir ymgeisydd i gyflwyno cofnod am sut roddwyd ystyriaeth i'r iaith Gymraeg wrth lunio'r cais cynllunio. Mae angen i'r dull o gofnodi'r wybodaeth gael ei deilwra i natur y datblygiad arfaethedig a'r materion a fydd angen mynd i'r afael â hwy. Gall dulliau gynnwys llythyr gyda'r cais cynllunio, Datganiad Cynllunio, Datganiad Dylunio a Mynediad; neu
- ii. Ddatganiad Iaith Gymraeg; neu
- iii. Adroddiad am yr Asesiad Effaith Iaith Gymraeg.

Camau 6 a 7: Aseu'r cais cynllunio a gwneud penderfyniad (gweler Diagram 3)

C.32 Mae Diagram 11 yn disgrifio'r broses o aseu'r cais cynllunio a gwneud penderfyniad arno.

Diagram 11

CAMAU 6 A 7: ASESU A GWNEUD PENDERFYNIAD AR Y CAIS CYNLLUNIO

CAM 6: ASESU'R CAIS CYNLLUNIO

Swyddog Cynllunio

PWY?

Tud. 156

SUT?

Cam 1) Gofyn am gyngor ac arweiniad gan swyddog (ion) cymwys perthnasol o fewn yr Awdurdod. Bydd y swyddog cymwys perthnasol yn:

- Defnyddio'r Drefn Sgrinio i weld os ydi'r datblygiad arfaethedig angen Datganiad Iaith Gymraeg neu adroddiad am Aseiad Iaith Gymraeg;
- Gwirio cynnwys y Datganiad Iaith Gymraeg a'r adroddiad am Aseiad Effaith Iaith Gymraeg yn erbyn gofynion y Fethodoleg berthnasol;
- Tynnu sylw'r Swyddog Cynllunio at fylchau yn y wybodaeth a gyflwynwyd yn y Datganiad Iaith Gymraeg neu'r adroddiad am Aseiad Effaith Iaith Gymraeg;
- Pan yn berthnasol, rhoi arweiniad i'r Swyddog Cynllunio am unrhyw fesurau lliniaru neu wella ychwanegol posib;
- Rhoi arweiniad i'r Swyddog Cynllunio am rinweddau iaith Gymraeg y datblygiad arfaethedig.

SUT?

Cam 2) Pan fydd swyddog cymwys yn codi materion perthnasol bydd y Swyddog Cynllunio yn rhoi gwybod amdanynt i'r ymgeisydd a gofyn am wybodaeth ychwanegol berthnasol;

Cam 3) Pan fydd anghydfod rhwng y Swyddog Cynllunio a'r ymgeisydd ynglŷn â thystiolaeth, yn dibynnu ar graddfa'r anghydfod, bydd y Swyddog Cynllunio (mewn ymgynghoriad gyda'r swyddog cymwys o fewn y Cyngor) yn cyflogi unigolyn cymwys allanol i wirio'r dystiolaeth sy'n destun yr anghydfod. Telir am gost y broses wirio ychwanegol gan yr ymgeisydd, nid yr Awdurdod;

Cam 4) Bydd y Swyddog Cynllunio yn gofyn am gyngor ac arweiniad y swyddog cymwys ynglŷn â chasgliadau'r swyddog cymwys allanol a thrafod gyda'r ymgeisydd wedyn;

Cam 5) Bydd y Swyddog Cynllunio yn ystyried y wybodaeth a dderbynnir o dan camau 1—4 cyn cwblhau ei adroddiad dirprwyedig neu adroddiad i'r Pwyllgor Cynllunio.

CAM 7: GWNEUD PENDERFYNIAD—CANIATAU NEU WRTHOD

Pwyllgor Cynllunio neu'r Prif Swyddog Cynllunio

PA WY?

Ardd. 157

Rhaid, o dan y ddeddfwriaeth, i'r Pwyllgor Cynllunio neu'r Prif Swyddog Cynllunio wneud penderfyniad ar gais yn unol â'r Cynllun Datblygu Lleol oni bai bod materion eraill yn nodi bod hynny'n amhriodol. Mae gan y rhai sy'n cyflwyno'r cais cynllunio am ddatblygiad gyfrifoldeb hefyd i ddarparu gwybodaeth ddigonol i alluogi'r penderfynwr i wneud penderfyniad gwybodus ynglŷn â chynaliadwyaeth y datblygiad (h.y. yn cyfrannu at lesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol). Rôl y sawl sy'n gwneud y penderfyniad ydi nodi'r manteision, nodi'r niwed, ystyried y materion i gyd, a phwyso a'u mesur nhw i gyd er mwyn gallu gwneud penderfyniad cadarn:

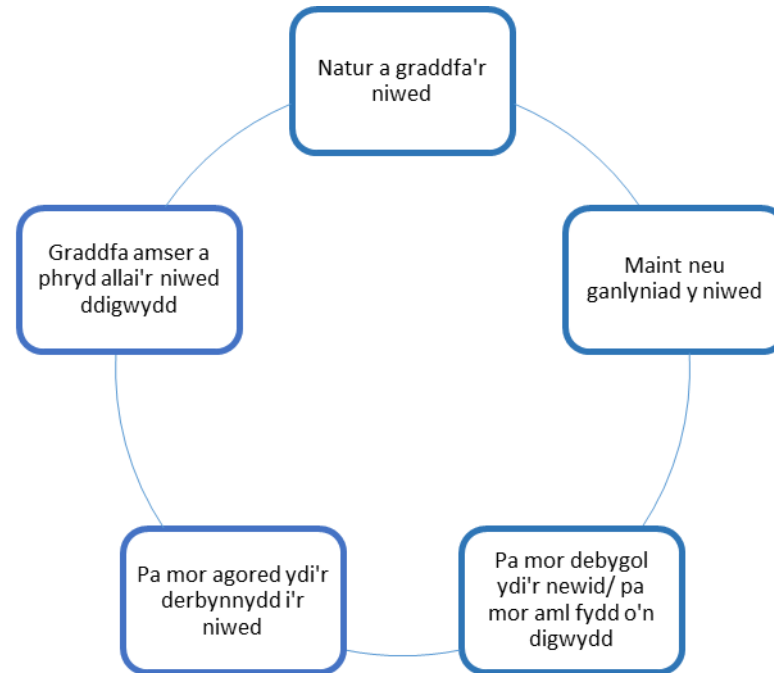
- i. Cysondeb efo polisiau'r Cynllun Datblygu Lleol, oni bai bod ystyriaethau cynllunio perthnasol yn nodi fel arall;
- ii. Gall ystyriaethau cynllunio gynnwys barn y cyhoedd. Nid yw gwrthwynebiad neu gefnogaeth leol ynddo'i hun yn sail dros wrthod neu roi caniatâd cynllunio, oni bai ei fod yn seiliedig ar resymau cynllunio;
- iii. Pa amodau cynllunio a/ neu ymrwymiad Cytundeb Adran 106 (sef mecanwaith cynllunio priodol), sy'n angenrheidiol —gweler Atodiad 6;
- iv. A fyddai'n achosi niwed o sylwedd i gymeriad a chydbwysedd iaith cymuned nad ellir ei osgoi neu ei liniaru yn foddhaol trwy ddefnyddio mecanwaith cynllunio priodol. Bydd penderfynu os oes risg o niwed 'o sylwedd' yn fater o ffaith a gradd ac fe bennir hyn ar rinweddau'r achos unigol ar sail dadansoddiad o dystiolaeth rymus.

PA YSTYRIAETHAU?

Beth yw 'niwed o sylwedd'?

Defnyddir egwyddorion asesiad risg i ystyried tystiolaeth rymus i wneud y penderfyniad:

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI**

Cam 8 Monitro (gweler Diagram 3)

C.33 Bydd gweithrediad polisïau'r Cynllun Datblygu Lleol a chyflwyno Datganiad Iaith Gymraeg neu adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg yn cael ei fonitro a bydd y deilliannau yn cael eu hadrodd arnynt yn Adroddiad Monitro Blynyddol y Cynllun Datblygu Lleol.

C.34 Dyma'r dangosyddion perthnasol:

- Dangosydd D1 - % siaradwyr Cymraeg yn 2021 yn Ynys Môn a Gwynedd;
- Dangosydd D2 – Caniatáu ceisiadau cynllunio lle mae angen mesurau lliniaru iaith Gymraeg;
- Dangosydd D3 – nifer o geisiadau cynllunio gyda Datganiad Iaith Gymraeg neu Asesiad Effaith Iaith Gymraeg.

C.35 Ceir rhagor o wybodaeth am y dangosyddion ym Mhennod 7 yn y Cynllun Datblygu Lleol. Fel nodir yn y Fframwaith Fonitro, bydd y Gwasanaeth Cynllunio, Gwasanaethau perthnasol eraill o fewn y Cynghorau a sefydliadau partner (sef Hunaniaith a [Menter Iaith Môn](#)) yn cydweithio i asesu'r defnydd a wneir o Ddatganiadau ac/ neu Asesiadau wrth asesu addasrwydd y wybodaeth y gofynnir amdano ac adnabod unrhyw heriau i gyflawni'r polisïau.

C.36 Lle'n berthnasol, ac er mwyn casglu rhagor o wybodaeth i ddadansoddi tueddiadau ymhlith siaradwyr Cymraeg yn ardal y Cynllun, bydd y Cynghorau yn gwneud gwaith ymchwil ar adegau priodol yn ystod oes y Cynllun. Bydd y gwaith ystadegol/ ansoddol, er enghraifft, yn cynnwys:

- casglu data oddi wrth brynwyr y tai newydd er mwyn, er enghraifft, canfod ble roeddent yn byw cyn prynu'r tŷ newydd, y math o waith sydd ganddynt, cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith;
- cysylltu gyda busnesau a sefydliadau lleol i gasglu gwybodaeth na fydd yn gyfrinachol am y nifer o bobl a gyflogir yn llawn/ rhan amser; y nifer o bobl a gyflogir sy'n medru siarad Cymraeg; yn lle mae swyddi newydd yn cael eu hysbysebu.

C.37 Fe ddylai hyn gynorthwyo i ganfod a oes cydberthyniad rhwng datblygiadau newydd a'r newid (positif/ negyddol) a ragdybir yn y gyfran o siaradwyr Cymraeg o fewn y gymuned er mwyn darparu tystiolaeth ar gyfer adolygu'r polisi maes o law.

ADRAN 3:
SUT I GWRDD Â
GOFYNIION POLISIÄU
STRATEGOL PS 5 A PS
6

Arweiniad ar ofynion gwybodaeth am y cyd-destun ehangach

Rhan Ch Materion i'w hystyried a'r wybodaeth ychwanegol angenrheidiol i gefnogi cais cynllunio

Ch.1 Bydd y gwahanol fathau o ddatblygu sy'n angenrheidiol i gynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy yn digwydd ar amryw o raddfeydd. Bydd y materion a fydd angen rhoi sylw iddynt, ac felly'r wybodaeth a fydd yn angenrheidiol i ddod i benderfyniad rhesymedig, yn amrywio hefyd.

Ch.2 Mae'r Gorchymyn Cynllunio Gwlad a Thref 2012 (Gweithdrefn Rheolaeth Datblygu) (Cymru) (y DMPWO) yn darparu Ffurflen Gais Safonol ar gyfer ceisiadau cynllunio yng Nghymru ac yn datgan beth yw'r diffiniad o gais 'dilys'. Er mwyn cofrestru'r ceisiadau yn rhai 'dilys' rhaid i ymgeiswyr ddarparu'r holl wybodaeth sydd wedi'i nodi ar y Ffurflen Gais Safonol, e.e. cynlluniau, diagramau a thystysgrifau ac unrhyw asesiadau ategol ychwanegol. Gall awdurdod cynllunio lleol wrthod derbyn cais os nad yw'r wybodaeth briodol yn cael ei darparu gyda'r cais.

Ch.3 Yn ychwanegol at y wybodaeth sydd ei hangen ar gyfer dilysu ceisiadau, bydd Awdurdod Cynllunio Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn, fel pob Awdurdod Cynllunio Lleol yng Nghymru, angen arolygon ac adroddiadau ategol ychwanegol yn unol â gofynion y polisïau sydd yn y Cynllun Datblygu Lleol.

Ch.4 Mae Tabl 3 yn rhoi arweiniad ar faterion sydd angen rhoi ystyriaeth iddynt wrth anelu i wella rhinweddau cynaliadwy'r datblygiad. Mae'r tabl yn tynnu sylw hefyd at y mathau posib o arolygon ac adroddiadau ategol ychwanegol a fydd yn angenrheidiol (yn dibynnu ar y math o ddatblygiad a/ neu ei leoliad) i ddangos sut mae'r datblygiad arfaethedig yn cyrraedd categori arfer gorau. Mae rhai agweddau wedi cael eu hadnabod fel rhan o'r gofynion dilysu a gyfeirir atynt uchod ac mae eraill yn ofynion sy'n gysylltiedig â pholisïau unigol y Cynllun Datblygu Lleol.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG**

Tabl 3 - Materion i'w hystyried a gwybodaeth ychwanegol angenrheidiol i asesu rhinweddau cynaliadwy datblygiad

Pwnc	Materion i'w hystyried	Gwybodaeth ychwanegol
Tirwedd	<p>Mae tirweddau a morluniau yn rhan annatod o nodweddion arbennig ardal y Cynllun, gan gyfrannu at eu cymeriad ac ymdeimlad o le yn gyffredinol. Datblygiadau cynaliadwy yw'r rhai sy'n gwarchod ac yn gwella cymeriad tirwedd a morwedd, ardal y Cynllun, yn ogystal ag ansawdd golygfaol Parc Cenedlaethol Eryri, ac sydd wedi'u dylunio, eu lleoli, eu graddio a'u tirlunio i ategu a gwella nodweddion allweddol y dirwedd, golygfeydd cyhoeddus a manau agored. Mae Strategaeth y Dirwedd yn rhoi gwybodaeth am nodweddion tirwedd fesul Ardal Cymeriad y Dirwedd, tra mae Astudiaeth Sensitifrwydd a Chapasiti y Dirwedd yn ymdrin ag effaith posib gwahanol fathau o ddatblygu ar y dirwedd. Mae Asesiadau Morlun (lleol a rhanbarthol) yn adnabod nodweddion y morluniau o gwmpas ardal y Cynllun. Bydd angen rhoi sylw hefyd i Gynllun Rheolaeth Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol a'r Datganiad o Werth ac Arwyddocâd perthnasol. Ceir gwybodaeth am le ellir gweld y dogfennau yma yn Atodiad 3.</p>	<p><u>Asesiad Tirwedd a Gweledol</u></p> <p>Canlyniadau asesiad sydd gan nod benodol i sicrhau bod holl effeithiau posibl o newid a datblygiad ar y dirwedd ei hun ac ar olygfeydd ac amwynder gweledol yn cael eu hystyried wrth wneud penderfyniadau am geisiadau cynllunio.</p> <p><u>Cynllun Tirweddu</u></p> <p>Cynllun sy'n cynnwys manylion am dirlunio caled a meddal newydd er mwyn dangos sut y gellid integreiddio datblygiad yn foddhaol i'r ardal gyfagos.</p>
Bywyd gwyllt a daeareg	<p>Mae 'bywyd gwyllt' neu 'fioamrywiaeth', daeareg a geomorffoleg yr ardal yn gyfrifol am lawer o'r golygfeydd unigryw, arogleuon a synau cefn gwlad. Felly mae eu gwarchod a'u gwella yn hanfodol i warchod y nodweddion arbennig sy'n diffinio'r ardal. Datblygiadau cynaliadwy yw'r rhai sy'n gwarchod a gwella bywyd gwyllt, daeareg a geomorffoleg. Bydd angen rhoi sylw, er enghraifft, i'r Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Leol, a datganiadau o werth Safleoedd Bywyd Gwyllt perthnasol. Ceir gwybodaeth am le ellir gweld y dogfennau yma yn Atodiad 3.</p>	<p><u>Arolwg ac Adroddiad Bioamrywiaeth</u></p> <p>Canlyniadau unrhyw arolygon ac argymhellion ecoleg angenrheidiol ar gyfer osgoi, lleihau a gwneud iawn am effeithiau andwyol datblygiad. Gweler Nodyn Cyngor Technegol 5 a Chanllawiau Cynllunio Atodol Arfer da gwarchod bioamrywiaeth wrth gynllunio a datblygu (i'w gyhoeddi).</p> <p><u>Arolwg coed</u></p>

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG**

Pwnc	Materion i'w hystyried	Gwybodaeth ychwanegol
		Arolwg o'r coed sydd mewn perygl yn sgil y datblygiad ac adroddiad yn amlinellu'r argymhellion ar gyfer osgoi a lleihau effeithiau andwyol a gwella'r ddarpariaeth goed.
Treftadaeth	Mae treftadaeth ddiwylliannol yn elfen bwysig o nodweddion a chymeriad ardal y Cynllun. Mae ei gadwraeth yn cynnal y nodweddion hyn a'r manteision y maent yn creu ar gyfer trigolion yr ardal ac ymwelwyr. Mae datblygiadau cynaliadwy yn gwarchod a gwella asedau archeolegol, pensaernïol, hanesyddol a / neu ddiwylliannol a hyrwyddo llên gwerin, celf, llenyddiaeth a cherddoriaeth yr ardal. Mae gosodiad a golygfeydd arwyddocaol o asedau treftadaeth ddiwylliannol ddynodedig, gan gynnwys henebion cofrestredig, adeiladau rhestredig ac ardaloedd cadwraeth, yr un mor bwysig â'r ased ei hun. Bydd angen rhoi sylw, er enghraifft, i Werthusiadau Cymeriad Ardaloedd Cadwraeth, Cynlluniau Rheoli Safleoedd Treftadaeth y Byd. Ceir gwybodaeth am le ellir gweld y dogfennau yma yn Atodiad 3.	<p><u>Datganiad o'r Effaith ar Dreftadaeth</u></p> <p>Mae 'Asesiadau o'r Effaith ar Dreftadaeth yng Nghymru' (CADW) yn amlygu beth ddylid cynnwys mewn 'Datganiad o'r Effaith ar Dreftadaeth' – gweler Atodiad 3. Gweler hefyd Nodyn Cyngor Technegol 24 Yr Amgylchedd Hanesyddol, Asesiadau o'r Effaith ar Dreftadaeth yng Nghymru (CADW), a Chanllaw Cynllunio Atodol Asedau Treftadaeth (i'w gyhoeddi).</p>
Rheoli llygredd a gwastraff	Mae rheoli gwastraff a llygredd a gynhyrchir yn sgil datblygiad yn helpu i ddiogelu'r ardal rhag effeithiau negyddol llygredd, gan wella iechyd yr amgylchedd a'r cyhoedd, sydd yn ei dro o fudd i economi'r ardal. Daw llygredd ar sawl ffurf ac mae'n dilyn nifer o lwybrau. Mae datblygiadau cynaliadwy yn rhoi ystyriaeth i'r holl ffynonellau perthnasol, y llwybrau a derbynyddion llygredd a gwastraff. Mae datblygiadau cynaliadwy hefyd yn parchu ansawdd bywyd, gwarchod a gwella iechyd ac amwynder trigolion a bywyd gwyllt. Lle bo modd, dylai adeiladu a gweithredu datblygiadau gael eu cynllunio i leihau faint o wastraff a gynhyrchir a helpu i ail-ddefnyddio ac ailgylchu deunyddiau gwastraff. Mae canllawiau arfer da ar reoli gwastraff adeiladu ar gael gan 'Construction Excellence Wales', gweler Atodiad 3.	<p><u>Asesiad Sŵn</u></p> <p>Adroddiad ar effeithiau sŵn a gynhyrchir gan y gwaith adeiladu a gweithrediad y datblygiad arfaethedig. Gweler Nodyn Cyngor Technegol 11 Sŵn (1997).</p> <p><u>Asesiad ansawdd aer</u></p> <p>Dylai asesiad cymharu'r sefyllfa bresennol gyda'r sefyllfa tebygol yn dilyn cwblhau'r datblygiad (gan gynnwys datblygiadau arfaethedig eraill), a phennu newidiadau yn ansawdd yr aer a ddisgwylir.</p>

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG**

Tud. 164

Pwnc	Materion i'w hystyried	Gwybodaeth ychwanegol
Cludiant	<p>Mae cysylltiadau cludiant yn yr ardal ac i'r ardal yn darparu mynediad i gyfleusterau a gwasanaethau hanfodol a gwaith yn ogystal â hwyluso cyfleoedd i bobl fwynhau nodweddion arbennig yr ardal. Mae yna rwydwaith o lwybrau troed a beicio da yn yr ardal ar gyfer trigolion ac ymwelwyr sy'n annog pobl i fod yn actif; mae bysiau cyhoeddus a threnau yn lleihau faint o geir preifat sydd ar y ffyrdd sy'n lleihau tagfeydd, llygredd sŵn ac allyriadau carbon. Mae datblygiadau cynaliadwy yn lleihau'r angen i deithio trwy gael eu lleoli yn agos at gyfleusterau a gwasanaethau hanfodol. Mae lleoli datblygiadau mewn mannau sy'n hwylus trwy gyfrwng llwybrau troed, llwybrau beicio a chludiant cyhoeddus yn lleihau'r angen i deithio mewn car preifat. Mewn rhai cymunedau gwledig mwy anghysbell nid oes gan bobl fawr o ddewis ond teithio mewn car preifat.</p>	<p><u>Asesiad cludiant</u></p> <p>Nodweddion o'r rhwydwaith cludiant presennol i ac o'r safle, effeithiau posibl y datblygiad yn ystod y cyfnod adeiladu a gweithrediad a dulliau i liniaru unrhyw effeithiau andwyol / uchafu effeithiau cadarnhaol, megis dulliau trafndiaeth gynaliadwy. Gweler Nodyn Cyngor Technegol 18 Trafndiaeth.</p>
Dyluniad ac adeiladu cynaliadwy a newid hinsawdd	<p>Elfen bwysig o gynllunio ar gyfer datblygu cynaliadwy yw lleihau cyfraniad yr ardal i achosion newid yn yr hinsawdd drwy leihau allyriadau carbon. Er mwyn i ddatblygiad fod yn wirioneddol gynaliadwy, mae'n rhaid iddo gael ei ddylunio a'i adeiladu gyda'r pwrpas o fynd i'r afael â'r bygythiad ddaw o newid yn yr hinsawdd. Gall cynigion datblygu yn yr ardal gynorthwyo i gyflawni'r amcan hwn hefyd trwy osgoi ardaloedd sydd mewn perygl o lifogydd nawr neu a ragwelir bydd mewn perygl yn y dyfodol a drwy adeiladu systemau draenio cynaliadwy (SUDS), a thrwy gysylltu â gwella rhwydwaith seilwaith gwyrdd yn yr ardal i helpu i wella bywyd gwyllt a'i helpu i addasu i hinsawdd sy'n newid. Ceir gwybodaeth am le ellir gweld dogfennau defnyddiol yn Atodiad 3.</p>	<p><u>Datganiad Dylunio a Mynediad</u></p> <p>Esboniad o'r egwyddorion a'r cysyniadau dylunio sydd wedi'u cymhwyso i agweddau penodol o'r cynnig, gan gynnwys swm, gosodiad, graddfa, tirlunio ac edrychiad y datblygiad. Gweler Nodyn Cyngor Technegol 12 Dylunio (2016).</p> <p><u>Asesiad o Ganlyniadau Llifogydd</u></p> <p>Manylion maint a thebygolrwydd o lifogydd ar y safle, yn ogystal ag unrhyw effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol i lawr yr afon. Gweler Nodyn Cyngor Technegol 15 Datblygu a pherygl llifogydd (2004).</p> <p><u>Datganiad Amgylcheddol</u></p>

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG**

Tud. 165

Pwnc	Materion i'w hystyried	Gwybodaeth ychwanegol
		<p>Canlyniadau Asesiad o'r Effeithiau Amgylcheddol (AEA) sy'n ofynnol ar gyfer cynigion sy'n debygol o gael effaith sylweddol ar yr amgylchedd.</p> <p><u>Datganiad cadwraeth dŵr</u></p> <p>Datganiad sy'n cyfeirio at y mesurau ataliol a'r mesurau arbed dŵr y gellir eu cymryd a gafodd eu hystyried ar ddechrau'r broses o ddatblygu cynigion, pa rai a ddewiswyd a sut fyddant yn cael eu cynnwys yn y datblygiad arfaethedig.</p> <p><u>Datganiad ynni</u></p> <p>Datganiad sy'n cyfeirio at y mesurau effeithlonrwydd ynni a gafodd ystyriaeth fel rhan o'r cynnig a sut bydd hynny'n cael ei wireddu. Dylid cyflwyno'r Datganiad ar ben ei hun neu fel rhan o'r Datganiad Dylunio a Mynediad.</p>
Cymysgedd a hyfywdra tai	Elfen bwysig o gynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy ydi diwallu anghenion gwahanol aelwydydd yng nghymunedau'r ardal rŵan ac yn y dyfodol.	<p><u>Datganiad tai fforddiadwy</u></p> <p>Gwybodaeth gefnogol am faterion yn ymwneud â darparu tai fforddiadwy ar y safle ac oddi wrth y safle, gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nifer o unedau (marchnad a fforddiadwy); • nifer o lofftydd; • lleoliad y gwahanol unedau marchnad a fforddiadwy; • daliadaeth tai fforddiadwy (i'w rhentu, rhan berchnogaeth, tai fforddiadwy canolraddol); • pro fforma gwybodaeth hyfywdra;

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG**

Tud. 166

Pwnc	Materion i'w hystyried	Gwybodaeth ychwanegol
		<ul style="list-style-type: none"> • manylion unrhyw Gymdeithas Tai neu ddarparwr cofrestredig arall sy'n bartner yn y datblygiad; • templedi cytundeb drafft Adran 106. <p>Gweler CCA Tai fforddiadwy (i'w gyhoeddi).</p> <p><u>Datganiad Tai</u></p> <p>Gwybodaeth gefnogol i gadarnhau sut mae'r datblygiad yn cwrdd â galw ac angen lleol am dai marchnad a thai fforddiadwy; ymrwymiad mewn perthynas â darpariaeth tai fforddiadwy (canran, maint, math a chymysgedd deiliadaeth); ac unrhyw dystiolaeth ategol o wyriad o'r gofynion polisi cysylltiedig. Yn unol ag egwyddorion datblygu cynaliadwy rhaid i'r Datganiad Tai hefyd gydnabod y bydd y cymysgedd tai marchnad derfynol a'r trefniadau i integreiddio tai marchnad a thai fforddiadwy yn amodol ar gytundeb am y materion a gadwyd yn ôl.</p> <p>Gweler CCA Cymysgedd Tai (mabwysiadwy Hydref 2018).</p>
Gwasanaethau lleol a chyfleusterau lleol	Mae Nodyn Cyngor Technegol 4 Datblygiad manwerthol a masnachu (2016) yn datgan y dylai pob cais am ddatblygiad manwerthu sydd ag arwynebedd llawr gros o fwy na 2,500 o fedrau sgwâr gael ei ategu gan asesiad o effaith sy'n rhoi tystiolaeth ynghylch y dewis o safle, effeithiau economaidd ac effeithiau eraill, hygyrchedd ac effeithiau amgylcheddol. Mae Polisi MAN 3 yn nodi'r posibilrwydd bydd angen asesiadau hefyd ar gyfer rhai datblygiadau llai oherwydd gallai datblygiad o lai na'r trothwy cenedlaethol gael ardrawiad andwyol o sylwedd ar ganol trefi'r ardal.	<p><u>Asesiad o Effaith Manwerthu</u></p> <p>Adroddiad ar effaith y datblygiad ar y gwasanaethau manwerthu yn yr ardal leol.</p> <p><u>Datganiad marchnata</u></p> <p>Gall y dystiolaeth sy'n ofynnol gynnwys manylion defnydd a chyfrifon blaenorol a manylion o ymgyrchoedd gyda'r nod o</p>

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG**

Pwnc	Materion i'w hystyried	Gwybodaeth ychwanegol
	<p>Yn ogystal â chynnal canol trefi mae cadw gwasanaeth lleol neu gyfleuster cymunedol yn bwysig i gynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy. Mae Polisi MAN 4 a Pholisi ISA 2 yn rhoi'r amgylchiadau eithriadol lle gellir rhoi ystyriaeth i gollu'r gwasanaethau a chyfleusterau yma.</p>	<p>ddod o hyd i berchennog arall i gymryd y defnydd cyfredol ymlaen.</p> <p>Bydd yn ofynnol hefyd i ddarparu tystiolaeth marchnata o ran dangos y gwnaed pob ymdrech i sicrhau adeilad addas masnachol yn achos cynnig i ail-ddefnyddio i drosi adeiladau gwledig at ddefnydd preswyl.</p> <p>Gweler CCA Newid defnydd cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol, safleoedd cyflogaeth ac unedau manwerthu (i'w gyhoeddi)</p>

CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG

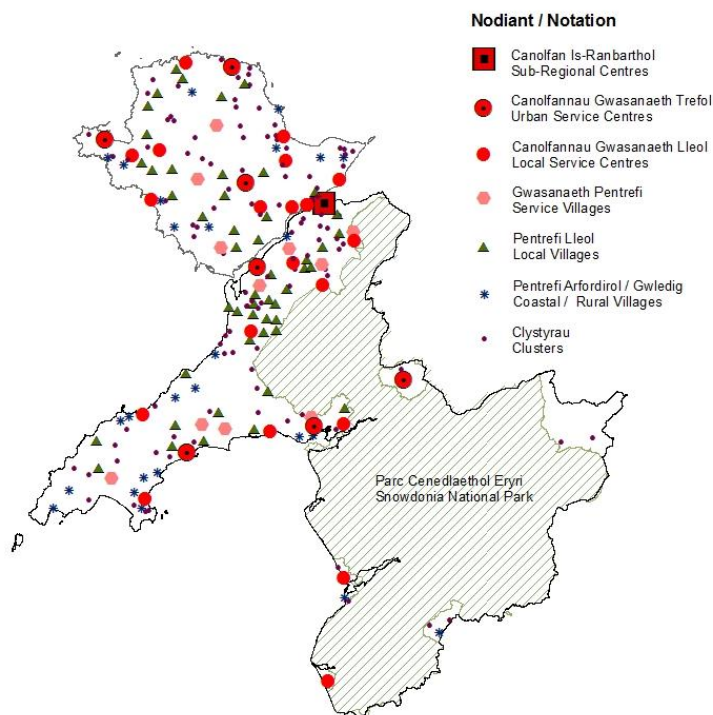
Rhan D: Beth all gael ei adeiladu yn lle?

Strategaeth Aneddleoedd

D.1 Mae lleoliad datblygiad hefyd yn bwysig i sicrhau datblygiad cynaliadwy. Mae'r Cynllun Datblygu Lleol yn cynnwys Strategaeth Aneddleoedd (trefi/ canolfannau a phentrefi), gan gynnwys patrwm gofodol sy'n ceisio cydbwysu anghenion cymdeithasol, diwylliannol, ieithyddol, economaidd ac amgylcheddol (Pennod 5, paragraff 5.7 yn y Cynllun). Mae gwasgariad gofodol y twf tai wedi'i gysylltu'n agos ag ardaloedd cyflogaeth y Cynllun sy'n arwyddocaol yn strategol.

D.2 Mae Map 1 yn dangos lleoliad aneddleoedd o fewn ardal y Cynllun Datblygu Lleol ac yn adnabod eu rôl o fewn Coeden Aneddleoedd.

Map 1 Strategaeth Aneddleoedd a Rôl yr Aneddleoedd Unigol

D.3 Edrychwch ar Atodiad 4 y Cynllun Datblygu Lleol i weld pa gategori mae aneddleoedd unigol yn perthyn. Mae'r tabl isod hefyd yn cyfeirio at y ddaliadaeth tai a fydd yn cael eu hyrwyddo o dan y polisiau perthnasol. Oni bai bod cyfyngiadau penodol wedi cael eu hadnabod mewn aneddleoedd unigol, po fwyaf neu fwyaf arwyddocaol yw'r aneddleoedd o ran swyddi a gwasanaethau, ehanga'n byd yw'r ystod a graddfa datblygiadau a gefnogir ynddynt.

D.4 Mae Tabl 4 drosodd yn rhoi disgrifiad cryno o'r lefel twf tai a ddisgwyllir yn y tair prif haen yn y Goeden Aneddleoedd, sef:

- Canolfan Isranbarthol a Chanolfannau Gwasanaeth Trefol;
- Canolfannau Gwasanaeth Lleol;
- Pentrefi Gwasanaeth, Lleol, Arfordirol a Gwledig a Chlystyrau

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG**

Tabl 4 - Lefel twf fesul haen o aneddleoedd yn y Goeden Aneddleoedd

Categori anheddle	% twf tai (Polisi PS 17)	Math o ddatblygiad
<p>Canolfan Isranbarthol</p> <hr/> <p>Canolfan Wasanaeth Trefol</p>	53%	<ul style="list-style-type: none"> • Polisi TAI 1, Polisi TAI 8 a Pholisi TAI 15 - Cymysgedd o gartrefi newydd, o ran math a deiliadaeth (tai marchnad agored a thai fforddiadwy) ar safleoedd a ddynodwyd neu ar hap (sy'n cynnwys trosi adeiladau priodol a safleoedd eithrio gwledig). • Polisi PS 15, Polisi MAN 1 a Pholisi MAN 3 - Datblygiadau manwerthu a masnachol (gan gynnwys siopau, bwytai, banciau), gyda'r pwyslais ar warchod a chryfhau canol trefi dynodedig yn gyntaf. • Polisi TWR 1 a Pholisi TWR 2 - Datblygiadau twristiaeth gefnogol, gan gynnwys llety gwasanaeth & hunanwasanaeth ac atyniadau /cyfleusterau ymwelwyr. • Polisiäau ISA1 - 2 a Pholisiäau ISA 4 - 5 - Gwasanaethau a chyfleusterau cymunedol, gan gynnwys hybiau trafndiaeth gyhoeddus, llyfrgelloedd. • Polisi CYF 1 - Datblygiadau eraill sy'n darparu cyflogaeth i gefnogi'r economi, gan ganolbwyntio yn gyntaf a safleoedd busnes a diwydiannol sy'n cael eu gwarchod neu eu dynodi.
<p>Canolfan Wasanaeth Lleol</p>	22%	<ul style="list-style-type: none"> • Polisi TAI 2, Polisi TAI 5, Polisi TAI 8 a Pholisi TAI 15 - Cymysgedd o gartrefi newydd, o ran math a deiliadaeth (tai marchnad agored a thai fforddiadwy ym mhob un Canolfan Lleol ar wahân i'r rhai a enwir ym Mholisi TAI 5 sy'n gofyn am dai marchnad leol a thai fforddiadwy) ar safleoedd a ddynodwyd neu ar hap (sy'n cynnwys trosi adeiladau priodol a safleoedd eithrio gwledig). • Polisi PS 15, Polisi MAN 1 a Pholisi MAN 3 - Datblygiadau manwerthu a masnachol (gan gynnwys siopau, bwytai, banciau), gyda'r pwyslais ar warchod a chryfhau canol trefi dynodedig yn gyntaf. • Polisi TWR 1 a Pholisi TWR 2 - Datblygiadau twristiaeth gefnogol, gan gynnwys llety gwasanaeth & hunanwasanaeth ac atyniadau /cyfleusterau ymwelwyr. • Polisiäau ISA1 - 2 a Pholisiäau ISA 4 - 5 - Gwasanaethau a chyfleusterau cymunedol, gan gynnwys hybiau trafndiaeth gyhoeddus, llyfrgelloedd. • Polisi CYF 1 - Datblygiadau eraill sy'n darparu cyflogaeth i gefnogi'r economi, gan ganolbwyntio yn gyntaf ar safleoedd busnes a diwydiannol sy'n cael eu gwarchod neu eu dynodi.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG**

Tabl 4 (parhâd)

Categori anheddle	% twf tai (Polisi PS 17)	Math o ddatblygiad
Pentrefi Gwasanaeth		<ul style="list-style-type: none"> Polisi TAI 3, Polisi TAI 5, Polisi TAI 8 a Pholisi TAI 15 - Cymysgedd o gartrefi newydd, o ran math a deiliadaeth (tai marchnad agored a thai fforddiadwy ym mhob un Pentref Gwasanaeth ar wahân i'r rhai a enwir ym Mholisi TAI 5 sy'n gofyn am dai marchnad leol a thai fforddiadwy) ar safleoedd a ddynodwyd neu ar hap (sy'n cynnwys trosi adeiladau priodol a safleoedd eithrio gwledig). Polisi MAN 4 a Pholisi MAN 5 – Gwarchod siopau a thafarndai mewn pentrefi a hwyluso mwy o ddarpariaeth. Polisi TWR 1 a Pholisi TWR 2 - Datblygiadau twristiaeth gefnogol, gan gynnwys llety gwasanaeth & hunanwasanaeth ac atyniadau /cyfleusterau ymwelwyr. Polisiäau ISA1 - 2 a Pholisiäau ISA 4 - 5 - Gwasanaethau a chyfleusterau cymunedol. Polisi CYF 6 – Mentrau busnes neu ddiwydiannol newydd ar raddfa briodol a lleoliad addas neu mewn adeilad addas.
Pentrefi Lleol/ Arfordirol/ Gwledig	25%	<ul style="list-style-type: none"> Polisi TAI 4, Polisi TAI 5, Polisi TAI 8 a Pholisi TAI 15 - Cymysgedd o gartrefi newydd, o ran math a deiliadaeth (tai marchnad agored a thai fforddiadwy ym mhob un Pentref ar wahân i'r rhai a enwir ym Mholisi TAI 5 sy'n gofyn am dai marchnad leol a thai fforddiadwy) ar safleoedd ar hap bach (sy'n cynnwys trosi adeiladau priodol a safleoedd eithrio gwledig). Nid oes dynodiadau tai yn y Pentrefi. Polisi MAN 4 a Pholisi MAN 5 – Gwarchod siopau a thafarndai mewn pentrefi a hwyluso mwy o ddarpariaeth. Polisi TWR 1 a Pholisi TWR 2 - Datblygiadau twristiaeth gefnogol, gan gynnwys llety gwasanaeth & hunanwasanaeth ac atyniadau /cyfleusterau ymwelwyr. Polisiäau ISA1 - 2 a Pholisiäau ISA 4 - 5 - Gwasanaethau a chyfleusterau cymunedol. Polisi CYF 6 – Mentrau busnes neu ddiwydiannol newydd ar raddfa briodol a lleoliad addas neu mewn adeilad addas.
Clystyrau		<ul style="list-style-type: none"> Polisi TAI 6 – cymysgedd o fathau o dai fforddiadwy yn unig ar safleoedd ar hap bach (sy'n cynnwys trosi adeiladau priodol). Nid oes dynodiadau tai yn y Clystyrau Polisiäau ISA1 – 2 a Pholisiäau ISA 4 - 5 - Gwasanaethau a chyfleusterau cymunedol. Polisi CYF 6 – Mentrau busnes neu ddiwydiannol newydd ar raddfa briodol a lleoliad addas neu mewn adeilad addas.
Cefn gwlad		<ul style="list-style-type: none"> Polisiäau PCYFF 1 - PCYFF 2 a Pholisi TAI 7- Tai newydd i alluogi gweithwyr mentrau gwledig (e.e. ffermydd) fyw yn agos at eu gwaith, a thai fforddiadwy drwy drosi adeiladau priodol os nad ydi defnydd economaidd o'r adeilad yn hyfyw.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG**

		<ul style="list-style-type: none">• Polisi TWR 1 a Pholisi TWR 2 - Datblygiadau twristiaeth gefnogol, gan gynnwys llety gwasanaeth & hunanwasanaeth ac atyniadau /cyfleusterau ymwelwyr.• Polisi TWR 3 Pholisi TWR 5 – Meysydd carafanau, siales a llety gweryslla amgen i ymwelwyr.• Polisi CYF 6 – Mentrau busnes neu ddiwydiannol newydd ar raddfa briodol a lleoliad addas neu mewn adeilad addas.
--	--	--

D.5 Mae Tabl 5 drosodd yn crynhoi gofynion gwybodaeth perthnasol am y cyd-destun ehangach. Bydd dilyn gofynion Polisi PS 1 a'r gofynion a nodir yn y Canllaw hwn yn osgoi oedi diangen yn ystod y broses benderfynu. Bydd diffyg gwybodaeth ddigonol berthnasol i allu dod i gasgliad am effaith y datblygiad yn rheswm i wrthod cais cynllunio.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG**

Tabl 5 Crynhoad o'r Gofynion Gwybodaeth am y Cyd-Destun Ehangach

MATH O DDATBLYGIAD /TYPE OF DEVELOPMENT	PWNC								MATH O ANHEDDLE							
	Yr iaith a diwylliant Cymraeg/The Welsh Language and Culture	Tirwedd/ Landscape	Bywyd Gwylt a Daeareg/ Wildlife and Geology	Trefnadaeth/ Heritage	Rheoli Uygredd a Gwastraff/ Waste and Contamination Management	Cludiant/ Transport	Dyluniad/ Design	Cymysgodd a Hyfywdra Tai/ Housing Mix and Viability	Gwasanaethau a Chyfleusterau Lleol/ Local Services and Facilities	Canolfan Is-ranbarthol/ Sub-Regional Centre	Canolfannau Gwasanaeth Trefol/ Urban Service Centres	Canolfannau Gwasanaeth Lleol/Local Service Centres	Pentrefi Gwasanaeth/ Service Villages	Pentrefi Lleol/Arfordiro/ Local Coastal Villages	Cystyrau /Clusters	Cefngwlad/ Countryside
TAI	10+	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★
	5 i 9	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★
	2 i 4	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★
	1	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★
	Deilydd Tŷ	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★
CYFLOGAETH	Mawr	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★
	Bach	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★
	Newid Defnydd	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★
CYFLEUSTERAU A GWASANAETHU CYMUNED		★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★
IS ADEILEDD TELATHREBU		★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★
YNNI ADNEWYDDADWY		★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★	★

Allwedd/Key

- ★ Yn bendant/definitely
- ★ O bosibl/possible

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL DIWYGIEDIG**

ATODIADAU

ATODIAD ENW

- 1 Polisi PS 1, Polisi PS 5 a Pholisi PS 6
- 2 Ffynonellau data a gwybodaeth ddefnyddiol am yr iaith Gymraeg
- 3 Rhestr dogfennau defnyddiol
- 4 Manylion cyswllt defnyddiol
- 5 Trefn sgrinio
- 6 Mesurau lliniaru a gwella posib – iaith Gymraeg
- 7 Methodoleg ar gyfer paratoi Datganiad Iaith Gymraeg
- 8 Methodoleg ar gyfer paratoi Asesiad Effaith Iaith Gymraeg

**Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy drafft ymgynghorol -
Atodiad 1 Polisi PS 1, Polisi PS 5 a Pholisi PS 6**

Dyma gopi o Bolisi PS 1, Polisi PS 5 a Pholisi PS 6 o'r Cynllun Datblygu Lleol a fabwysiadwyd ar 31 Gorffennaf 2017

POLISI STRATEGOL PS 1: YR IAITH GYMRAEG A'R DIWYLLIANT CYMREIG

**Bydd y Cynghorau'n hyrwyddo a chefnogi'r defnydd o'r iaith Gymraeg yn ardal y Cynllun.
Bydd hyn yn cael ei gyflawni trwy:**

- 1. Ofyn am Ddatganiad iaith Gymraeg fydd yn dweud sut bydd datblygiad arfaethedig yn gwarchod, hyrwyddo a chryfhau'r iaith Gymraeg, pan fydd y datblygiad arfaethedig yn perthyn i un o'r categorïau canlynol:**
 - a. Datblygiad manwerthu, diwydiannol neu fasnachol sy'n cyflogi mwy na 50 o weithwyr a/ neu gydag arwynebedd o 1,000 m. sg. neu fwy; neu**
 - b. Datblygiad preswyl a fydd un ai ar ben ei hun neu yn gronnol yn darparu mwy na'r ddarpariaeth tai dangosol a osodwyd ar gyfer yr anheddle ym Mholisi TAI 1 - TAI 6; neu**
 - c. Datblygiad preswyl o 5 o unedau tai neu fwy ar safleoedd a ddynodwyd neu safleoedd ar hap du mewn i ffiniau datblygu nad yw'n mynd i'r afael â thystiolaeth o angen a galw am dai a gofnodir mewn Asesiad Marchnad Tai a ffynonellau tystiolaeth leol berthnasol eraill.**
- 2. Ofyn am Asesiad Effaith iaith Gymraeg, a fydd yn dweud sut fydd datblygiad arfaethedig yn gwarchod, hyrwyddo a chryfhau'r iaith Gymraeg, pan fydd y datblygiad arfaethedig ar safle ar hap annisgwyl ar gyfer datblygiad tai ar raddfa fawr neu ddatblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr a fyddai'n golygu llif arwyddocaol o weithlu;**
- 3. Wrthod cynigion a fyddai'n achosi niwed o sylwedd i gymeriad a chydbwysedd iaith cymuned nad ellir ei osgoi neu ei liniaru yn foddhaol trwy ddefnyddio mecanwaith cynllunio priodol;**
- 4. Gofyn am Gynllun Arwyddion dwyieithog i ymdrin â holl arwyddion gweithredol yn y parth cyhoeddus sy'n cael eu cynnwys mewn cais cynllunio gan gyrff cyhoeddus a chwmnïau masnachol a busnes;**
- 5. Gosod disgwyliad y bydd enwau Cymraeg yn cael eu defnyddio ar gyfer datblygiadau newydd, enwau tai a strydoedd.**

Eglurhad:

6.1.6 Bwriedir y bydd yr holl fesurau a ddisgrifir yn fras yn y paragraffau o flaen y Polisi yma yn cefnogi cymunedau a'r iaith Gymraeg. Mae amcanion allweddol y Cynllun yn dangos ymrwymiad i hyrwyddo cymunedau cytbwys, cynaliadwy a nodedig. Mae hyn yn golygu bod y Cynllun yn cynnwys teclynnau polisi i ganiatáu cymunedau lleol newid a thyfu'n gynaliadwy ac i gyfarch anghenion pob aelod o gymunedau. Ceir nifer o bolisiau strategol a manwl a fydd yn rhoi eglurhad am sut fydd cynigion i ddatblygu yn cael eu rheoli. Ar y cyfan mae'r Asesiad Cynaliadwyedd (a gafodd ei ddylanwadu gan yr Asesiad Effaith Ieithyddol) yn edrych yn bositif ar bolisiau a chynigion y Cynllun ar sail bod datblygiad yn digwydd ar y raddfa briodol ac yn y lleoedd priodol, gan gynnwys mesurau hyrwyddo effeithiau cadarnhaol a mesurau lliniaru effeithiau negyddol.

6.1.7 Felly gwelir ym maen prawf 1 a 2 ym Mholisi PS1, er mwyn gwneud penderfyniad gwybodus adeg cais cynllunio gofynnir am wybodaeth am geisiadau lle gall datblygiad ddigwydd, pe fyddai'n cael caniatâd cynllunio, ar gyflymder neu raddfa sy'n wahanol i'r hyn a ragwelwyd adeg paratoi'r Cynllun. Mae Polisi PS 1 yn atgyfnerthu bolisiau perthnasol eraill yn y Cynllun sydd yn disgrifio'r rhagdybiaethau

Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy drafft ymgynghorol - Atodiad 1 Polisi PS 1, Polisi PS 5 a Pholisi PS 6

a wnaed, e.e. lefel twf tai fesul anheddle (PolisiauTAI1–TAI6); bod datblygiad tai yn rhoi dewis priodol o dai marchnad a thai fforddiadwy (Polisi TAI 8). Os oes ansicrwydd, dylid gofyn am gyngor cyn cyflwyno cais cynllunio gan yr Awdurdod Cynllunio Lleol i weld os fydd angen Datganiad neu Asesiad. Mae cael arwyddion yn Gymraeg ac yn Saesneg ac enwau llefydd ac eiddo Cymraeg yn arwydd clir o gymeriad ardal, gan gynnwys ei chymeriad ieithyddol. Cyhoeddir Canllawiau Cynllunio Atodol (CCA) 'Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy' a Chanllawiau Cynllunio Atodol 'Math a chymysgedd o dai' i roi arweiniad pellach am y mater. Byddant yn egluro'r math a lleoliad datblygiad sy'n debygol o fod yn dderbyniol yn ardal y Cynllun, gan egluro'r ystyriaethau cynllunio sy'n berthnasol. Bydd y CCA 'Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy' yn disgrifio'r arwyddion a ddisgwyllir iddynt fod yn ddwyieithog, e.e. arwyddion sy'n rhoi gwybodaeth i'r cyhoedd, hysbysebion, hysbyseb arddangos. Bydd y Datganiad neu'r adroddiad am yr Asesiad yn rhoi cyfle i'r datblygwr egluro ei gais yn fwy manwl ac ystyried effeithiau cadarnhaol a negyddol posib ar y gymuned a'i chydbwysedd ieithyddol. Bydd y CCA, er enghraifft, yn chwilio am dystiolaeth i ddangos bod trafodaeth wedi bod gyda Chynghorau Cymuned, Dinas a Thref a grwpiau cymunedol lleol er mwyn cael gwybodaeth a gofyn am eu barn a bod ystyriaeth wedi rhoi i arolygon am y farchnad tai lleol, a/ neu'r farchnad lafur. Yn ogystal â hynny, byddant yn cyfeirio ymgeisydd at, e.e. gymorth sydd ar gael gan Swyddfa Comisiynydd yr Iaith am ddylunio arwyddion a deunydd marchnata dwyieithog a'r cyngor sydd ar gael i'r sector breifat gan Lywodraeth Cymru/Busnes Cymru ynglŷn â dwyieithrwydd.

POLISI STRATEGOL PS 5: DATBLYGU CYNALIADWY

Cefnogir datblygiadau ble gellid dangos eu bod yn gyson ag egwyddorion datblygu cynaliadwy. Dylai bob cynnig:

- 1. Lliniaru'r hyn sy'n peri newid hinsawdd ac addasu i'r effeithiau hynny sy'n anochel yn unol â Pholisi Strategol PS 6;**
- 2. Rhoi blaenoriaeth i ddefnyddio tir ac isadeiledd yn effeithiol, gan flaenoriaethu aildefnyddio tir ac adeiladau a ddefnyddiwyd o'r blaen, lle bynnag bo hynny'n bosib, oddi mewn i ffiniau datblygu'r Ganolfan Isranbarthol, y Canolfannau Gwasanaeth Trefol a Lleol, Pentrefi neu yn y mannau mwyaf priodol y tu allan iddynt yn unol â Pholisi Strategol PS 17, PS 13 a PS 14;**
- 3. Hyrwyddo Canolfannau a Phentrefi mwy hunangynhaliol drwy gyfrannu at gymunedau cytbwys sy'n cael eu cefnogi gan ddigonedd o wasanaethau; gweithgareddau diwylliannol, celfyddydol, chwaraeon ac adloniant; ystod amrywiol o gyfleoedd gwaith; isadeiledd ffisegol a chymdeithasol; a dewis o dduiliau teithio;**
- 4. Gwarchod, cefnogi a hyrwyddo defnydd o'r iaith Gymraeg yn unol â Pholisi Strategol PS 1;**
- 5. Cadw a gwella ansawdd asedau'r amgylchedd adeiledig a hanesyddol (gan gynnwys eu gosodiad), gwella'r ddealltwriaeth ohonynt, y gwerthfawrogiad ohonynt am eu cyfraniad cymdeithasol ac economaidd a gwneud defnydd cynaliadwy ohonynt yn unol â Pholisi Strategol PS 20;**
- 6. Gwarchod a gwella ansawdd yr amgylchedd naturiol, ei dirwedd a'i asedau bioamrywiaeth, gan gynnwys eu deall a'u gwerthfawrogi am y cyfraniad cymdeithasol ac economaidd y maent yn eu darparu yn unol â Pholisi Strategol PS 19.**
- 7. Lleihau'r effaith ar adnoddau lleol, osgoi llygredd ac ymgorffori egwyddorion adeiladu cynaliadwy er mwyn cyfrannu tuag at gadwraeth ac effeithlonrwydd ynni;**

Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy drafft ymgynghorol -
Atodiad 1 Polisi PS 1, Polisi PS 5 a Pholisi PS 6

defnyddio ynni adnewyddadwy; lleihau / ailgylchu gwastraff; defnyddio deunyddiau o ffynonellau cynaliadwy; a diogelu ansawdd y pridd ;

8. Lleihau faint o ddŵr a ddefnyddir ac a wastreffir; lleihau'r effaith ar adnoddau dŵr ac ar ansawdd y dŵr; rheoli perygl llifogydd ac uchafu'r defnydd o gynlluniau draenio cynaliadwy; a dilyn amcanion Cynllun Rheolaeth Basn Afonydd Gorllewin Cymru.

Pan fo hynny'n briodol, dylai cynigion hefyd:

9. Ddiwallu anghenion y boblogaeth leol drwy gydol eu hoes o ran ansawdd, y mathau o ddaliadaeth a fforddiadwyedd unedau tai yn unol â Pholisi Strategol PS 16;
10. Hyrwyddo economi leol amrywiol ac ymatebol, sy'n annog buddsoddiad ac sy'n gallu cynnal Canolfannau, Pentrefi ac ardaloedd gwledig yn unol â Pholisi Strategol PS 13;
11. Cefnogi'r economi leol a busnesau lleol drwy ddarparu cyfleoedd ar gyfer dysgu gydol oes a datblygu sgiliau yn unol â Pholisi Strategol PS 13;
12. Lleihau'r angen i deithio gyda thrafnidiaeth breifat ac annog cyfleoedd i bob defnyddiwr deithio yn ôl y gofyn mor aml â phosib drwy ddefnyddio dulliau amgen, gan roi pwyslais arbennig ar gerdded, beicio a defnyddio cludiant cyhoeddus yn unol â Pholisi Strategol PS 4;
13. Hyrwyddo safonau dylunio uchel sy'n gwneud cyfraniad cadarnhaol i'r ardal leol, manau hygyrch sy'n medru ymateb i ofynion y dyfodol ac sy'n lleihau trosedd, ymddygiad gwrthgymdeithasol ac ofni trosedd yn unol â Pholisi Manwl PCYFF 3.

POLISI STRATEGOL PS 6: LLINIARU EFFEITHIAU NEWID HINSAWDD AC ADDASU IDDYNT

I leddfu effeithiau newid hinsawdd, caniateir cynigion dim ond os ellir dangos eu bod wedi rhoi ystyriaeth lawn i'r hyn a ganlyn ac wedi ymateb iddynt:

1. Yr hierarchaeth ynni:
 - i. Lleihau'r galw am ynni;
 - ii. Effeithlonrwydd ynni;
 - iii. Defnyddio technolegau ynni carbon isel neu ynni di-garbon lle bo hynny'n ymarferol, yn hyfyw ac yn gyson â'r angen i ymgysylltu â chymunedau a'u cynnwys; gwarchod mwynderau gweledol, yr amgylchedd naturiol, adeiledig a hanesyddol a'r tirlun.
2. Lleihau allyriadau nwyon tŷ gwydr, cynorthwyo i leihau gwastraff ac annog teithio trwy ddulliau eraill yn hytrach na'r car.

Er mwyn addasu i effeithiau newid hinsawdd, caniateir cynigion dim ond pan ellir dangos gyda thystiolaeth briodol eu bod wedi rhoi ystyriaeth lawn i'r hyn a ganlyn ac wedi ymateb yn briodol iddynt:

3. Gweithredu mesurau rheoli dŵr cynaliadwy yn unol ag amcanion Cynllun Rheoli Basnau Afonydd Gorllewin Cymru;
4. Eu lleoli i ffwrdd o ardaloedd lle mae risg llifogydd, gyda'r nod o leihau'r risg llifogydd cyffredinol o fewn ardal y Cynllun ac ardaloedd y tu allan iddi, gan ystyried risg llifogydd 100 mlynedd datblygiadau preswyl, a risg llifogydd 75 mlynedd

**Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy drafft ymgynghorol -
Atodiad 1 Polisi PS 1, Polisi PS 5 a Pholisi PS 6**

datblygiadau nad ydynt yn breswyl, oni bai gallir dangos yn glir nad oes unrhyw risg yn bodoli neu fod modd rheoli'r risg hwnnw;

5. Gallu gwrthsefyll effeithiau newid hinsawdd cymaint â phosib oherwydd ei safonau dylunio cynaliadwy uchel, lleoliad, gosodiad a dulliau adeiladu cynaliadwy (yn unol â Pholisi PCYFF 3);
6. Diogelu tir amaethyddol gorau a mwyaf amlbwrpas, hyrwyddo rhandiroedd, cefnogi cyfleoedd i gynhyrchu bwyd yn lleol ac amaethu lleol er mwyn lleihau cyfraniad yr ardal i filltiroedd bwyd;
7. Sicrhau nad yw gallu tirweddau, amgylcheddau a rhywogaethau i addasu i effeithiau niweidiol newid hinsawdd yn cael eu heffeithio a bod amgylcheddau cydadferol yn cael eu darparu pan fo angen;
8. Anelu at y safon uchaf bosib o ran effeithlonrwydd dŵr a gweithredu mesurau eraill i wrthsefyll sychder, cynnal y llif dŵr a chynnal neu wella ansawdd dŵr gan gynnwys defnyddio systemau draenio cynaliadwy (yn unol â Pholisi PCYFF 6).

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL – ATODIAD 2 FFYNONELLAU DATA A GWYBODAETH DEFNYDDIOL**

Dyma restr o ffynonellau data a gwybodaeth cydnabyddedig a fydd yn rhoi darlun am gymunedau, ac yn benodol am y Gymraeg. Dyma yw'r ffynonellau cydnabyddedig adeg paratoi'r Canllaw. Disgwylir i ymgeisydd ddefnyddio'r wybodaeth yn yr argraffiadau diweddaraf o'r ffynonellau yn ogystal ag unrhyw ffynonellau cydnabyddedig perthnasol arall a fydd ar gael adeg paratoi'r cais cynllunio.

1) Y **Cyfrifiad** yw'r ffynhonnell allweddol o wybodaeth am nifer y bobl sydd yn gallu siarad Cymraeg. Mae'r Cyfrifiad yn cynnwys pawb yng Nghymru. Mae amcangyfrifon Cyfrifiad yn disgrifio nodweddion ardaloedd lawr i ddaearyddiaethau bach, ac maent yn cael eu defnyddio i ddeall nodweddion tebyg a'r gwahaniaethau yn y boblogaeth yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol.
<http://llyw.cymru/statistics-and-research/census-population-welsh-language/?lang=cy>

Mae'r Cyfrifiad hefyd yn darparu gwybodaeth am allu yn y Gymraeg ymysg plant tair i bedair blwydd oed yn ôl sgiliau Cymraeg eu rhieni. At ddibenion y Cyfrifiad, gelwir hyn yn drosglwyddiad iaith. Gan ddefnyddio data'r Cyfrifiad, cyfeirir at drosglwyddo'r iaith Gymraeg fel y gyfradd o blant tair i bedair blwydd oed o fewn gwahanol fathau o deuluoedd sydd yn gallu siarad Cymraeg (lle mae un neu ragor o'r oedolion sy'n gyfrifol am fagu'r plentyn/plant yn gallu siarad Cymraeg). Mae data'r Cyfrifiad yn dangos bod cyswllt cryf rhwng y gallu i siarad Cymraeg yn yr oedrannau cynnar (h.y. tair i bedair blwydd oed) a gallu eu rhieni/gwarchodwyr i siarad Cymraeg. Mae data trosglwyddo ar gael ar lefel islaw lefel awdurdod lleol (lefel wardiau wedi eu cyfuno ac ardaloedd cynnyrch ehangach haen ganol). Er nad oes modd datgelu unigolion o'r data, mae'r niferoedd mewn rhai ardaloedd yn fychan iawn, felly dylid cymryd gofal wrth ddehongli unrhyw wahaniaethau rhwng ardaloedd yn seiliedig ar y niferoedd bychain hynny.

Ceir dadansoddiadau o ddata Cyfrifiad 2011 ar wefan Comisiynydd y Gymraeg <http://www.comisiynyddygyymraeg.cymru/Cymraeg/Polisi,%20ymchwil%20a%20data/Pages/Dadansoddiad-Cyfrifiad%202011.aspx>. Mae ffynonellau ac adroddiadau ymchwil eraill ar gael yn yr adran Ystadegau Swyddogol Comisiynydd y Gymraeg ar wefan y Comisiynydd a all fod o ddefnydd wrth gasglu tystiolaeth ar gyfer y defnydd o'r Gymraeg o fewn cymunedau: <http://www.comisiynyddygyymraeg.cymru/Cymraeg/Polisi,%20ymchwil%20a%20data/Ystadegau%20Swyddogol%20Comisiynydd%20y%20Gymraeg/Pages/Ystadegau-Swyddogol-Comisiynydd-y-Gymraeg-.aspx>

Dylai ymgeiswyr hefyd wirio gwefan Statiaith.com sy'n ffynhonnell gynhwysfawr o ddata am y Gymraeg. Ceir yma driniaethau o ddata'r Cyfrifiad ynghyd â data o ffynonellau eraill amrywiol. Mae'r gwefan yn cynnwys nifer o fapiau rhyngweithiol sy'n eich galluogi i edrych ar ddata ar gyfer lefelau daearyddol gwahanol. Ceir data ychwanegol am batrymau trosglwyddo iaith mewn gwahanol rannau o Gymru: <https://stataith.com/blog/cyfrifiad-2011/trosglwyddor-gymraeg/dadansoddi-trosglwyddo-2011/>. Ceir hefyd ddadansoddiadau amgen o ddata'r Cyfrifiad megis mapiau o ddsbarthiad siaradwyr o'r Gymraeg yn ystod oriau gwaith: <https://stataith.com/blog/cyfrifiad-2011/mapiau-am-y-gymraeg-o-gyfrifiad-2011/cyfrifiad-2011-poblogaeth-diwrnod-gwaith/>

Cynhelir y Cyfrifiad nesaf yn 2021. Mae'r Swyddfa Ystadegau Gwladol wrthi ar hyn o bryd yn ymchwilio i'r posibilrwydd o symud i gyfrifiad yn seiliedig ar ddata gweinyddol ar ôl 2021.
<https://www.ons.gov.uk/census/censustransformationprogramme/administrativedatacensusproject>

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL – ATODIAD 2 FFYNONELLAU DATA A GWYBODAETH DEFNYDDIOL**

2) Ceir gwybodaeth am nifer y siaradwyr Cymraeg hefyd o **Arolwg Cenedlaethol Cymru**. Arolwg o gartrefi ydy Arolwg Cenedlaethol Cymru, o oddeutu 12,000 o bobl y flwyddyn ar draws Cymru gyfan. Defnyddir y canlyniadau gan Lywodraeth Cymru i helpu i wneud Cymru yn lle gwell i fyw. Cesglir gwybodaeth am allu'r boblogaeth yn y Gymraeg, yn ogystal â rhuglder ac amllder defnyddio'r Gymraeg. Defnyddir data o Arolwg Cenedlaethol Cymru ar gyfer dangosyddion cenedlaethol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

<http://gov.wales/statistics-and-research/national-survey/?lang=cy>

3) Mae Strategaeth Llywodraeth Cymru Cymraeg 2050: miliwn o siaradwyr yn cynnwys data a gwybodaeth defnyddiol ar lefel genedlaethol. Gweler yn benodol:

Adroddiad technegol: Amcanestyniad a thafllwybr nifer y siaradwyr Cymraeg tair oed a throsodd, 2011-2050

<https://gov.wales/docs/dcells/publications/170725-technical-report-projection-and-trajectory-for-the-number-of-welsh-speakers-cy.pdf>

4) Mae'r **Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth** hefyd yn casglu gwybodaeth am allu ymatebwyr i siarad Cymraeg a pha mor aml maent yn gwneud hynny.

<https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Welsh-Language>

Yn hanesyddol, ystyrir fod amcangyfrifon arolygon o gartrefi am allu yn yr iaith Gymraeg yn uwch na'r rhai a gynhyrchir gan y Cyfrifiad. Mae gwahaniaethau yn y ffordd y mae'r arolygon hyn a'r Cyfrifiad wedi'u cynnal yn debygol o fod wedi effeithio ar y canlyniadau. Rhoddodd y Cyfrifiad holiadur i bawb ei lenwi eu hunain, defnyddiodd Arolwg Cenedlaethol Cymru gyfweiliadau wyneb -yn - wyneb gydag un oedolyn 16 oed a throsodd. Mae'r Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth yn defnyddio rhai cyfweiliadau wyneb-yn-wyneb a rhai cyfweiliadau ffôn gydag oedolion 16 oed a throsodd. Efallai bod pobl yn fwy parod i ddweud eu bod yn siarad Cymraeg mewn arolygon a arweinir gan gyfweilydd.

5) Ceir gwybodaeth fanylach ynghylch rhuglder siaradwyr Cymraeg, a'u defnydd o'r iaith mewn amrywiaeth o sefyllfaoedd, yn **Arolygon Defnydd Iaith** 2004-06 a 2013-15. Ni fwriedir i'r arolwg hwn ddarparu amcangyfrifon newydd ar nifer y bobl sydd yn siarad Cymraeg yng Nghymru. Yn hytrach mae'n darparu gwybodaeth am oedolion a phobl ifanc sydd yn siarad Cymraeg, pa mor dda gallant siarad yr iaith, pa mor aml, ble, pryd, ac â phwy y maent yn ei defnyddio.

<http://llyw.cymru/statistics-and-research/Welsh-language-use-survey/?lang=cy>

6) Nid oes llawer o ddata gweinyddol ar gael am y Gymraeg, oni bai am ddata yn y byd addysg. Mae data ar gael ar gyfer plant o fewn y gyfundrefn addysg statudol drwy **Gyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion** (CYBLD). Mae'r CYBLD yn casglu gwybodaeth am ruglder yn y Gymraeg, siarad Cymraeg gartref, astudio'r Gymraeg ac addysg cyfrwng Cymraeg.

<http://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/schooldata/ims/datacollections/pupillevelannualschoolcensus/?skip=1&lang=cy>

7) Mae data hefyd ar gael ar gyfer dysgwyr addysg bellach drwy **Gofnod Dysgu Gydol Oes Cymru** (LLWR). Mae'r LLWR yn casglu gwybodaeth am ruglder yn y Gymraeg, lefel cymhwyster uchaf yn y Gymraeg ar gychwyn y rhaglen ddysgu a gweithgareddau dysgu cyfrwng Cymraeg.

<http://gov.wales/topics/educationandskills/learningproviders/datacollection/?skip=1&lang=cy>

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL – ATODIAD 2 FFYNONELLAU DATA A GWYBODAETH DEFNYDDIOL**

8) Mae peth data **Cymraeg i Oedolion** wedi ei gyhoeddi hefyd ar wefan StatsCymru. Mae'r data yn dangos niferoedd a chofrestriadau dysgwyr Cymraeg i Oedolion yn ôl darparwr a blwyddyn academiaidd.

<https://statscymru.llyw.cymru/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Further-Education/welshforadults-learners-enrolments>

9) **Strategaeth Iaith Gymraeg Ynys Môn** - Cafodd ei pharatoi o dan enw Fforwm Iaith Ynys Môn. Ar gyfer y strategaeth gyntaf yma, cytunodd y Fforwm i ganolbwyntio ar dair thema sef: plant, pobl ifanc a'r teulu; y gweithlu, gwasanaethau Cymraeg a seilwaith; a'r gymuned. Mae'n rhoi darlun o'r sefyllfa yn Ynys Môn ac yn adnabod cyfres o feysydd blaenoriaeth i weithio arnynt yn ystod cyfnod y Strategaeth (2016 - 2021).

<http://www.ynysmon.gov.uk/Journals/q/b/n/Strategaeth-Iaith-Gymraeg-2016-2021.pdf>

10) **Strategaeth Iaith Gymraeg Gwynedd** - ceir darlun o'r sefyllfa ieithyddol yng Ngwynedd yn dilyn gwaith manwl i ddadansoddi canlyniadau Cyfrifiad 2011. Hefyd gwnaed ymchwil trylwyr i'r gwaith da sydd wedi bod yn digwydd yng nghymunedau, ysgolion a gweithleoedd y Sir, a'r gwaith a wnaed gyda phartneriaid a'r sectorau amrywiol ers cyhoeddi Strategaeth Iaith Gwynedd 2010-2013. Mae'n adnabod nifer o feysydd strategol i weithio arnynt yn ystod cyfnod y Strategaeth (2014 – 2018)

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Strategaethau-a-pholisiau/strategaeth-iaith-2017.pdf>

11) Swyddfa Comisiynydd Iaith Gymraeg - **cymorth a chyngor i fusnesau a thrydydd sector** sydd am wneud defnydd o'r Gymraeg ar sail wirfoddol gan ddefnyddio Cynllun Hybu'r Gymraeg i gynllunio ar gyfer cynyddu defnydd er eich budd busnesau a defnyddwyr a'r cwsmeriaid. Mae'r wefan hon yn llawn gwybodaeth am fanteision y Gymraeg, enghreifftiau o arfer da a phrofiadau busnesau ac elusennau o ddefnyddio'r Gymraeg. Cewch hefyd gymorth ymarferol ar ffurf canllawiau amrywiol ar sut i fynd ati i ddefnyddio'r Gymraeg a thystiolaeth ac ymchwil i ddangos gwerth y Gymraeg. Trwy edrych ar galendr, gellir hefyd ddod o hyd i ddigwyddiadau a sesiynau hyfforddiant defnyddiol.

<http://www.comisiynyddygybraeg.cymru/hybu/cy/hafan/Pages/hafan.aspx>

12) Swyddfa Comisiynydd Iaith Gymraeg – **Canllawiau Dylunio dwyieithog**. Nod y canllaw yw sefydlu'r arfer gorau ym mhob agwedd ar ddylunio gan gynnig cyngor ymarferol i sefydliadau a dylunwyr. Mae Rhan 1 y canllaw yn nodi'r egwyddorion creiddiol i reolwyr prosiect a dylunwyr eu hystyried wrth ddylunio'n ddwyieithog. Mae Rhan 2 yn cynnig cyngor pellach ac enghreifftiau o arfer da.

<http://www.comisiynyddygybraeg.cymru/Cymraeg/Rhestr%20Cyhoeddiadau/CYG1754%20Canllaw%20Dylunio%20CYMRAEG.pdf>

13) **Proffiliau iaith ardaloedd a phoblogaeth Gwynedd** – gwybodaeth ystadegol yn deillio o Gyfrifiad 2011 <https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Ystadegau-a-data-allweddol/Proffiliau-iaith-ardaloeddaPhoblogaeth.aspx>

14) **Proffil ieithyddol Ynys Môn** – gwybodaeth ystadegol yn deillio o Gyfrifiad 2011 a ffynonellau eraill. [https://rhagolwg.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Strategaethau-a-pholisiau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Polisi-cynllunio/Dogfennau-cefndirol/Dogfennau-cefndirol-2015/10b-Darlun-ystadegol-o-sefyllfar-Gymraeg-yn-Ynys-M%3%B4n-\(Mawrth-2014\)---Terfynol.pdf](https://rhagolwg.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Strategaethau-a-pholisiau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Polisi-cynllunio/Dogfennau-cefndirol/Dogfennau-cefndirol-2015/10b-Darlun-ystadegol-o-sefyllfar-Gymraeg-yn-Ynys-M%3%B4n-(Mawrth-2014)---Terfynol.pdf)

Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy drafft ymgynghorol - Atodiad 3: Rhestr dogfennau defnyddiol

Dyma restr o ddogfennau defnyddiol. Nid yw'r rhestr yn un cynhwysfawr. Disgwylir i ymgeisydd gyfeirio at yr argraffiadau diweddaraf o'r dogfennau yn ogystal ag unrhyw ffynonellau cydnabyddedig perthnasol arall a fydd ar gael adeg paratoi'r cais cynllunio.

Strategaeth Iaith Gymraeg Gwynedd: https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Strategaethau-a-pholisiau/strategaeth-iaith-2017.pdf	Strategaeth Iaith Gymraeg Ynys Môn: http://www.ynysmon.gov.uk/Journals/q/b/n/Strategaeth-iaith-Gymraeg-2016-2021.pdf
Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 https://www.legislation.gov.uk/anaw/2015/2/contents/enacted/welsh	
Deddf Cynllunio (Cymru) 2015 https://www.legislation.gov.uk/anaw/2015/4/contents/enacted/welsh	
Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 https://www.legislation.gov.uk/mwa/2011/1/contents/enacted/welsh	
Cymraeg 2050: miliwn o siaradwyr https://gov.wales/docs/dcells/publications/170711-welsh-language-strategy-cy.pdf	
Cymraeg 2050: miliwn o siaradwyr Rhaglen Waith 2017 - 21 https://gov.wales/docs/dcells/publications/170711-cymraeg-2050-work-programme-cym-v2.pdf	
Adroddiad technegol: Amcanestyniad a thaflywybr nifer y siaradwyr Cymraeg tair oed a throsodd, 2011-2050 https://gov.wales/docs/dcells/publications/170725-technical-report-projection-and-trajectory-for-the-number-of-welsh-speakers-cy.pdf	

Gorchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Gweithdrefn Rheoli Datblygu) (Cymru) (Diwygio) 2016 http://www.legislation.gov.uk/wsi/2016/59/made/welsh
Polisi Cynllunio Cymru (2016) – Pennod 4 http://gov.wales/docs/desh/publications/161117ppw-chapter-4-cy.pdf
Nodyn Cyngor Technegol 20 Cynllunio a'r Gymraeg http://gov.wales/topics/planning/policy/tans/planning-and-the-welsh-language/?lang=cy
Llawlyfr Rheoli Datblygu (heb atodiadau) https://gov.wales/topics/planning/policy/development-management-manual/development-management-manual-without-annexes/?skip=1&lang=cy
Nodyn Cyngor Technegol 6 http://gov.wales/topics/planning/policy/tans/tan6/?lang=cy

Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy drafft ymgynghorol - Atodiad 3: Rhestr dogfennau defnyddiol

<p>Cynllun Rheoli AHNE Llŷn</p> <p>http://www.ahne-llyn-aonb.org/7/cy-GB/Rheoli-r-AHNE</p>	<p>Cynllun Rheolaeth AHNE Arfordir Môn</p> <p>http://www.ynysmon.gov.uk/cynllunio-a-gwastraff/cefn-gwlad/ardaloedd-o-harddwch-naturiol-eithriadol-ahne/cynllun-rheoli-ahne-ynys-mn/cynllun-rheoli-ahne-ynys-mn-2009-2014/</p>
<p>Datganiad o Werth Perthnasol – Ardaloedd Gwarchod y Tirwedd – Ynys Môn & ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd</p> <p>https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Strategaethau-a-pholisiau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Polisi-cynllunio/Dogfennau-cefndirol/Adolygiad-o-ATA-yng-Ngwynedd-a-Môn---Crynodeb-Gweithredol-(DC.009).pdf</p>	
<p>Astudiaeth Sensitifrwydd a Chapasiti'r Tirwedd – Ynys Môn & ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd & Pharc Cenedlaethol Eryri</p> <p>https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Strategaethau-a-pholisiau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Polisi-cynllunio/Dogfennau-cefndirol/Astudiaeth-Sensitifrwydd-a-Chapasiti-y-Tirwedd-(DC.020).pdf</p>	
<p>Strategaeth y Dirwedd Gwynedd</p> <p>https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Strategaethau-a-pholisiau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Polisi-cynllunio/Dogfennau-cefndirol/Strategaeth-Tirwedd-Gwynedd-Diweddariad-2012-(DC.010).pdf</p>	<p>Strategaeth y Dirwedd Ynys Môn</p> <p>https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Strategaethau-a-pholisiau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Polisi-cynllunio/Dogfennau-cefndirol/Strategaeth-Tirwedd-Ynys-Môn--Diweddariad-20122-(DC.011).pdf</p>
<p>Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Gwynedd</p> <p>https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Strategaethau-a-pholis%C3%AFau/Cynllunio-ac-amgylchedd/Natur-Gwynedd---Cynllun-Gweithredu-Bioamrywiaeth.aspx</p>	<p>Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Ynys Môn</p> <p>http://www.ynysmon.gov.uk/cynllunio-a-gwastraff/cefn-gwlad/bioamrywiaeth-a-chadwraeth/bywyd-gwyllt-ynys-mn?redirect=false</p>

Cynllun Rheoli Safle Treftadaeth y Byd Cestyll a Muriau Trefi Brenin Edward http://cadw.gov.wales/historicenvironment/protection/worldheritage/cstlsedward1/?lang=cy	
Adeiladu Arbenigrwydd yng Nghymru http://www.cewales.org.uk/	
Treftadaeth hanesyddol Gwynedd https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Trigolion/Cynllunio-a-rheolaeth-adeiladu/Ardaloedd-Cadwraeth.aspx	Treftadaeth hanesyddol Ynys Môn http://www.ynysmon.gov.uk/cynllunio-a-gwastraff/amgylchedd-adeiledig-arfordirol-a-naturiol/
Fframwaith Lleol http://gov.wales/topics/welshlanguage/publications/gweithredun-lleol-resource-pack/?lang=cy	
Y Gymraeg – eich busnes http://www.comisiynyddygybraeg.cymru/Cymraeg/Rhestr%20Cyhoeddiadau/Y%20Gymraeg%20Eich%20Busnes%20WELSH2.pdf	

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL - Atodiad 4: Manylion cyswllt defnyddiol**

Manylion cyswllt:

Rheolaeth Adeiladu

[Prif bwynt cyswllt ar gyfer pob cais cynllunio ac ar gyfer cyngor cyn cyflwyno cais cynllunio]

Ynys Môn:

Gwasanaeth Cynllunio

Cyngor Sir Ynys Môn
Swyddfeydd y Cyngor
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW

cynllunio@ynysmon.gov.uk

Gwynedd:

Gwasanaeth Cynllunio,
Swyddfa'r Cyngor,
Ffordd y Cob,
Pwllheli,
Gwynedd,
LL53 5AA

cynllunio@gwynedd.llyw.cymru

Polisi cynllunio

[ar gyfer ymholiadau ynghylch y Cynllun Datblygu Lleol, Canllawiau Cynllunio Atodol a materion eraill yn gysylltiedig â pholisi cynllunio]

Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd Gwynedd a Môn,
Swyddfa'r Cyngor
Ffordd y Castell
Caernarfon
LL55 1SH

polisicynllunio@gwynedd.llyw.cymru

Iaith Gymraeg

Gwasanaethau Iaith Gymraeg
Adran Cefnogaeth Corfforaethol
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Stryd y Jêl
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL - Atodiad 4: Manylion cyswllt defnyddiol**

Uned Polisi a Strategaeth
Cyngor Sir Ynys Môn
Swyddfeydd y Cyngor
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW

Datblygu Economi

Ynys Mon:

Canolfan Fusnes,
Bryn Cefni,
Llangefni
LL77 7XA
datecon@ynysmon.gov.uk

Gwynedd:

Pencadlys,
Stryd y Castell,
Caernarfon
LL55 1SH
busnes@gwynedd.llyw.cymru

Hunaniaith

Pencadlys Cyngor Gwynedd
Stryd y Jêl,
Caernarfon,
Gwynedd,
LL54 5LL
hunaniaith@gwynedd.llyw.cymru

Menter Iaith Môn

Menter Môn Cyf,

Neuadd y Dref Llangefni,

Sgwar Bulkeley,

Llangefni,

Ynys Môn

LL77 7LR
iaith@mentermon.com

Comisiynydd y Gymraeg

Siambrau'r Farchnad
5-7 Heol Eglwys Fair
Caerdydd

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL - Atodiad 4: Manylion cyswllt defnyddiol**

CF10 1AT

post@comisiynyddygydraeg.cymru

Cynghorau Cymuned (ardal Cyngor Gwynedd)

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Cynghorwyr-a-phwyllgorau/Cynghorau-Cymuned/Etholiadau-Cynghorau-Tref-Cymuned-Gwynedd-2017.aspx>

Cynghorau Cymuned (ardal Ynys Môn)

<http://www.ynysmon.gov.uk/cyngor-a-democratiaeth/cynghorautref-a-chymuned/>

Yr Urdd

eryl@urdd.cymru

Mudiad Meithrin

Mudiad gofal plant cyfrwng Cymraeg cenedlaethol sydd â meithrinfeydd ledled Cymru.

post@meithrin.co.uk

Merched y Wawr

Cymdeithas i ferched gymdeithasu yn Gymraeg yn y gymuned leol

I weld gwybodaeth am fanylion cyswllt ganghennau yn Ynys Môn a Gwynedd edrychwch ar:

<http://merchedywawr.cymru/>

Prif swyddfa: swyddfa@merchedywawr.cymru

Clwb Ffermwyr Ifanc

Cyfle i bobl ifanc mewn cymunedau gwledig gymdeithasu gyda'i gilydd a gydag eraill ledled Cymru a thu hwnt.

Cangen Ynys Mon

ynys.mon@yfc-wales.org.uk

Cangen Eryri

eryri@yfc-wales.org.uk

Cangen Meirionnydd

meirionnydd@yfc-wales.org.uk

Mae'r uchod yn rhoi rhestr o bwyntiau cyswllt allweddol. Nid yw'n restr cynhwysfawr. Gall budd-ddeiliaid eraill fod yn berthnasol, yn dibynnu ar ba fath o ddatblygiad sydd mewn golwg. Disgwylir i

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL - Atodiad 4: Manylion cyswllt defnyddiol**

ymgeisydd ymgysylltu/ ymgynghori gyda'r budd-ddeiliaid fwyaf perthnasol adeg paratoi'r cais cynllunio.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 5 Y Drefn Sgrinio**

A) Pa fath o ddatblygiad?		
A1) Ydi'r datblygiad yn un manwerthu, masnachol neu ddiwydiannol (e.e. Dosbarth Defnydd A1, A2, A3, B1, B2, B8, C1, C2, D1, D2, defnydd unigryw)	Ydi (ewch i B isod)	Nac ydi (ewch i A2 isod)
A2) Ydi'r datblygiad yn un sy'n ychwanegu at y stoc tai presennol (Dosbarth Defnydd C3, C4)	Ydi (ewch i C isod)	Nac ydi (ewch i A3 isod)
A3) Ydi'r datblygiad yn golygu colli cyfleuster cymunedol, e.e. neuadd bentref, ysgol, addoldai, tafarn	Ydi (ewch i Dd isod)	Nac ydi (nid oes angen asesiad pellach o ran y Gymraeg)
B) Defnydd manwerthu, masnachol neu ddiwydiannol		
B1)Maen prawf 1a Polisi PS 1 – a fyddai'r arwynebedd llawr adeilad sy'n destun y cais cynllunio yn fwy na 1,000 m sg a/ neu a fydd y cynnig yn golygu bydd angen cyflogi mwy na 50 o weithwyr ychwanegol?	Ydi (ewch i diagram 6 yn rhan C ac Atodiad 7 o'r CCA i gael gweld sut i gwblhau Datganiad Iaith Gymraeg ac Atodiad 6 am restr o fesurau lliniaru/ cryfhau posib).	Nac ydi (ewch i Ch isod)
C) Datblygiad tai		
C1) Maen prawf 1b Polisi PS 1 - ydi'r datblygiad ar ben ei hun neu'n gronol yn golygu bod cyfanswm yr unedau tai yn mynd dros y ffigur dangosol a welir yn Atodiad 5 y Cynllun ¹ ?	Ydi (ewch i diagram 6 yn rhan C ac Atodiad 7 o'r CCA i gael gweld sut i gwblhau Datganiad Iaith Gymraeg ac Atodiad 6 am restr o fesurau lliniaru/ cryfhau posib)	Nac ydi (ewch i C2 isod)
C2) Maen prawf 1c Polisi PS 1 - os yw'r datblygiad ar gyfer 5 tŷ neu fwy, ydi'r datblygiad yn cyfarch y galw am fathau penodol o dai (e.e. o ran nifer lloffttydd) a welir yn yr Astudiaeth Angen Lleol am Dai (Sirol), mewn Arolwg Tai Lleol (ardal Cyngor Cymuned/ Tref/ Dinas neu ardal berthnasol arall), Cofrestr Tai, Cofrestr Tai Teg (edrychwch yn Atodiad 2 i'r CCA i gael gwybod am y ffynonellau gwybodaeth yma)	Ydi (ewch i D isod)	Nac ydi (ewch i diagram 6 yn rhan C ac Atodiad 7 o'r CCA i gael gweld sut i gwblhau Datganiad Iaith Gymraeg ac Atodiad 6 am restr o fesurau lliniaru/ cryfhau posib)
Ch) Datblygiad manwerthu, masnachol neu ddiwydiannol <u>nad oes</u> angen Datganiad Iaith Gymraeg (gweler B1 uchod) nag Asesiad Effaith Iaith Gymraeg (gweler maen prawf 2 Polisi PS 1, a Diagramau 5 & 7 o'r CCA yma). Gweler hefyd y nodyn cyngor ar ddiwedd yr Atodiad yma.		

¹ Cysylltwch gyda'r Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd i gael gwybod beth yw'r sefyllfa gyfredol.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 5 Y Drefn Sgrinio**

<p>Ch1) A fydd yr iaith Gymraeg yn weledol ar safle'r datblygiad?</p> <p><u>Arfer gwael</u> Nid yw arwyddion a hysbysebion sy'n destun rheolau cynllunio mewn mannau cyhoeddus yn y datblygiad yn ddwyieithog.</p> <p><u>Arfer da</u> Mae'r cynnig yn cynnwys Cynllun Arwyddion ar gyfer arwyddion a hysbysebion (sy'n destun rheolau cynllunio) mewn llefydd cyhoeddus, a fydd yn golygu eu bod yn rhai dwyieithog - gweler Atodiad 2 am ddolen i ran o wefan Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg sy'n rhoi arweiniad am ddylunio dwyieithog.</p>	<p>Bydd – cyflwynwch Cynllun Arwyddion yn unol â Pholisi PS 1 ac felly nid oes asesiad pellach o ran yr agwedd yma o Bolisi PS 1</p>	<p>Na fydd - dywedwch mewn rhan berthnasol o'r Datganiad Cynllunio neu ran ychwanegol o'r Datganiad Dyluniad a Mynediad pam fod y cynnig yn gwyro oddi wrth Bolisi PS 1.</p>
<p>Ch2) A oes digon o wybodaeth gyda'r cais cynllunio ynglŷn â'r swyddi fydd ar gael yn y busnes neu'r sefydliad i allu ystyried ei effaith ar yr ardal leol?</p> <p><u>Arfer gwael</u> Mae'r cais yn hapfasnachol heb unrhyw dystiolaeth i ddangos sut fydd y busnes neu sefydliad yn cael effaith gadarnhaol ar yr ardal leol.</p> <p><u>Arfer da</u> Ceir gwybodaeth mewn Datganiad Cynllunio sy'n nodi faint o weithwyr llawn amser a/ neu ran amser a gyflogir a pha fath o sgiliau sydd eu hangen, ac mae hynny'n cymharu'n dda efo gwybodaeth am y farchnad lafur lleol, neu cynnig mesurau i uchafu'r effaith gadarnhaol o feithrin amrywioldeb economaidd yn yr ardal leol, e.e. cefnogi mentrau hyfforddi sgiliau lleol er mwyn sicrhau bod sgiliau perthnasol ar gael yn lleol yn y dyfodol.</p> <p>Ceir gwybodaeth mewn Datganiad Cynllunio sy'n nodi faint o swyddi (nifer a chanran) llawn a rhan amser lle bydd sgiliau dwyieithog yn hanfodol, yn ddymunol neu dim eu hangen o gwbl.</p>	<p>Oes - cyflwynwch wybodaeth ddigonol mewn Datganiad Cynllunio (e.e. nifer a math o swyddi, sgiliau, cymhariaeth efo'r farchnad leol).</p>	<p>Nac oes – dywedwch mewn Datganiad Cynllunio pam nad ellir rhoi gwybodaeth am nifer a mathau swyddi.</p>
<p>Ch3) Os yw'r datblygiad arfaethedig yn golygu defnydd amgen o safle/ llain a warchodir ar gyfer</p>	<p>Ydi – rhowch wybodaeth berthnasol efo'r cais cynllunio,</p>	<p>Nac ydi - dywedwch mewn rhan berthnasol o'r</p>

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 5 Y Drefn Sgrinio**

cyflogaeth ym Mholisi CYF 1, ydi'r cynnig yn gyson efo Polisi CYF 5?	e.e. yn rhan o'r Datganiad Cynllunio (gweler yr eglurhad i Bolisi CYF 5)	Datganiad Cynllunio pam fod y cynnig yn gwyro oddi wrth Bolisi CYF 5.
D) Datblygiad tai nad oes angen Datganiad Iaith Gymraeg (gweler B1 a B2 uchod) nag Asesiad Effaith Iaith Gymraeg (gweler maen prawf 2 Polisi PS 1 a Diagramau 5 & 7 o'r CCA yma)		
<p>D1) Os ydi maint y datblygiad yn cwrdd efo'r trothwyon tai fforddiadwy a welir ym Mholisi TAI 15, ydi o'n darparu'r nifer o dai fforddiadwy sy'n angenrheidiol ar y safle neu'n gwneud cyfraniad ariannol i ddarparu tai fforddiadwy ar safle arall?</p> <p><u>Arfer gwael</u></p> <p>Nid yw'r datblygiad yn bodloni'r targed tai fforddiadwy ac ni ddarparwyd unrhyw dystiolaeth hyfywedd i gyfiawnhau'r diffyg hwn.</p> <p><u>Arfer da</u></p> <p>Mae'r datblygiad wedi cyrraedd y targed tai fforddiadwy a bennwyd, neu, lle na ellir cyrraedd y targed, mae wedi'i gefnogi gan dystiolaeth hyfywedd manwl sydd, un ai yn manylu ar sut y mae'r cynnig yn darparu cyfraniad mwyaf posibl o dai fforddiadwy, neu'n manylu ar pam nad ellir darparu unrhyw dai fforddiadwy.</p>	<p>Ydi – mae'r datblygiad yn gyson efo Polisi TAI 15 ac felly nid oes angen asesiad pellach o ran y Gymraeg</p>	<p>Nac ydi – Mae'r wybodaeth yn y Datganiad Hyfywedd Tai Fforddiadwy yn cyfiawnhau'r dull amgen, gan gynnwys sut bydd y datblygiad arfaethedig yn cynnal neu greu cymuned nodedig a chynaliadwy.</p>
<p>D2) Os ydi'r datblygiad ar gyfer rhwng 2 – 4 o unedau tai (sef llai na'r trothwy ym maen prawf 1c ym Mholisi PS 1) ar safle du mewn i ffiniau datblygu Canolfan neu Bentref, a yw'r datblygiad yn darparu ar gyfer cartrefi prynu tro cyntaf (tai neu fflatiau), cartrefi teulu, cartrefi person hŷn.</p> <p><u>Arfer gwael</u></p> <p>Nid yw'r tai (math, maint a deiliadaeth) yn adlewyrchu gofynion presennol ac arfaethedig yr ardal.</p> <p><u>Arfer da</u></p> <p>Mae'r tai (math, maint a deiliadaeth) yn briodol ar gyfer anghenion a nodwyd o fewn y gymuned sydd eisoes yn bodoli yn yr ardal, ond hefyd yn cyfarch y tueddiadau demograffig a ragwelir yn yr ardal.</p>	<p>Ydi – mae'r datblygiad yn gyson efo Polisi TAI 8 ac felly nid oes angen asesiad pellach o ran y Gymraeg.</p>	<p>Nac ydi – darparwch wybodaeth i ddangos sut mae'r datblygiad yn gyson efo Polisi TAI 8 yn y Cynllun</p>

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 5 Y Drefn Sgrinio**

<p>D3) Os yn berthnasol, ydi'r datblygiad yn darparu cymorth i ddarparu lleoedd ysgol ychwanegol a/ neu adnoddau ychwanegol mewn uned drochi iaith?</p> <p><u>Arfer gwael</u></p> <p>Dim tystiolaeth i ddangos sut byddai cynnydd disgwylidig mewn nifer o blant yn cael ei gyfarch.</p> <p><u>Arfer da</u></p> <p>Cyflwynwyd tystiolaeth i ddangos cytundeb gyda'r awdurdod addysg bod capasiti digonol yn yr ysgol (ion) perthnasol a/ neu'r uned drochi iaith berthnasol i ymdopi gyda'r cynnydd disgwylidig yn y nifer o blant yn sgil y datblygiad neu gellir lliniaru'r effaith yn addas drwy ddarpariaeth ar y safle a/neu gyfraniadau.</p>	<p>Ydi - rhowch wybodaeth berthnasol efo'r cais cynllunio (edrychwch ar CCA Ymrwymadau Cynllunio a CCA Cyfleusterau Addysgol i gael gweld y fformiwla berthnasol).</p>	<p>Nac ydi – darparwch wybodaeth i ddangos sut mae'r datblygiad yn gyson efo Polisi ISA 1</p>
<p>D4) Ydi'r gyfradd datblygu yn ystyried ac yn ymateb yn dda i argaeledd seilwaith cymdeithasol a ffisegol er mwyn sicrhau gallu'r gymuned leol i ymdopi efo'r newid (Polisi ISA 1).</p> <p><u>Arfer gwael</u></p> <p>Dim tystiolaeth i ddangos pa ystyriaeth a roddwyd i effaith y gyfradd adeiladu arfaethedig ar wead cymdeithasol.</p> <p><u>Arfer da</u></p> <p>Cyflwynwyd tystiolaeth i ddangos ymrwymiad, lle'n berthnasol, i ddatblygu'n raddol i sicrhau nad yw'r holl ddatblygiad yn digwydd ar yr un pryd er mwyn cynorthwyo i gymhathu trigolion newydd yn y gymuned bresennol a hwyluso cydlynid y gymuned.</p>	<p>Ydi – rhowch wybodaeth berthnasol efo'r cais cynllunio, e.e. rhaglen datblygu fesul cam (os yn berthnasol).</p>	<p>Nac ydi – darparwch wybodaeth i gefnogi eich dull o gyflawni'r datblygiad arfaethedig.</p>
<p>D5) Os yn berthnasol, ydi dyluniad y cynnig yn ystyried barn pob rhan berthnasol o'r gymuned leol, a gellir dangos hyn yn ddigonol drwy ddatblygiad y dyluniad?</p> <p><u>Arfer gwael</u></p> <p>Nid yw'r dyluniad wedi ystyried barn y gymuned leol ac nid yw wedi cwrdd ag unrhyw rai o'r disgwyliadau'r awdurdod lleol o ran trefniadau ymgysylltu.</p>	<p>Ydi – rhowch wybodaeth berthnasol efo'r cais cynllunio, e.e. fel rhan o'r datganiad cynllunio, rhan ychwanegol o'r datganiad dylunio a mynediad, rhan o'r datganiad am ymgysylltu.</p>	<p>Nac ydi – darparwch wybodaeth i gefnogi eich dull o gyflawni'r datblygiad arfaethedig.</p>

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 5 Y Drefn Sgrinio**

<p><u>Arfer da</u></p> <p>Mae dyluniad y datblygiad wedi datblygu i gymryd i ystyriaeth barn y gymuned leol. Mae'r ymgysylltu a gynhaliwyd yn cydymffurfio â disgwyliadau'r awdurdod lleol.</p>		
<p>Dd) Datblygiad sy'n golygu colli cyfleuster cymunedol, e.e. neuadd bentref, ysgol, addoldai, tafarn</p>		
<p>Dd1) Ydi'r cyfleuster cymunedol yn chwarae rôl i gynnal hunaniaeth a chynaliadwyedd y gymuned?</p> <p><u>Arfer gwael</u></p> <p>Nid oes cyfleuster cymunedol arall tebyg yn bodoli yn yr anheddle nac mewn anheddle arall y gellir teithio iddo yn hwylus.</p> <p><u>Arfer da</u></p> <p>Mae cyfleuster cymunedol tebyg yn bodoli yn yr anheddle neu mewn anheddle arall gellir teithio iddo yn hwylus neu mae'r datblygiad arfaethedig yn cynnwys mesur lliniaru priodol.</p>	<p>Ydi – rhowch wybodaeth berthnasol efo'r cais cynllunio, e.e. fel rhan o'r datganiad cynllunio, rhan ychwanegol o'r datganiad dylunio a mynediad, rhan o'r datganiad am ymgysylltu.</p>	<p>Nac ydi – dim angen asesiad pellach o ran y Gymraeg.</p>

Nodyn cyngor i fusnesau:

Mae gan Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wybodaeth ar ei wefan am fanteision y Gymraeg, enghreifftiau o arfer da a phrofiadau busnesau ac elusennau o ddefnyddio'r Gymraeg. Cyfeirir hefyd at gymorth ymarferol sydd ar gael ar ffurf canllawiau amrywiol ar sut i fynd ati i ddefnyddio'r Gymraeg a thystiolaeth ac ymchwil i ddangos gwerth y Gymraeg. Trwy galendr y Swyddfa, gallwch hefyd ddod o hyd i ddigwyddiadau a sesiynau hyfforddiant defnyddiol. Ceir holiadur fel rhan o'r pecyn gwybodaeth i wneud hunan asesiad o'r busnes o bersbectif y Gymraeg yn y busnes.

<http://www.comisiynyddygybraeg.cymru/hybu/cy/hafan/Pages/hafan.aspx>

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL - Atodiad 6 Gweithgareddau i liniaru a gwella effeithiau ieithyddol
datblygiad**

- 1) Pwrpas y **cam creu barn gychwynnol/ rhestr sgrinio** yn ystod y cam cyn cyflwyno cais cynllunio yw gweld os ydi datblygiad arfaethedig yn cyrraedd y trothwyon ym meini prawf 1 a 2 ym Mholisi PS 1, ac i ysgogi ymgeisydd na fydd yn cyrraedd y trothwyon hynny i ystyried mesurau a fyddai'n gallu cael eu hymgorffori yn ei ddatblygiad.
- 2) Rôl y **Datganiad Iaith Gymraeg** (gweler diagram 6 ac Atodiad 7) yw rhoi gwybodaeth am ddatblygiad arfaethedig sy'n cwrdd â maen prawf 1 a - c Polisi PS 1. Yn dibynnu ar gasgliadau'r Datganiad, bydd angen adnabod mesurau i'w rhoi ar waith i sicrhau bod y datblygiad yn cwrdd â gofynion polisiâu perthnasol y Cynllun, gan gynnwys Polisi PS 1.
- 3) Os yw datblygiad arfaethedig yn cyrraedd maen prawf 2 o Bolisi PS 1, bydd angen cyflwyno adroddiad am **Asesiad Effaith Iaith Gymraeg** i gyflwyno'r cyd-destun ac egluro pa fesurau a roddir ar waith i helpu i amddiffyn, hybu a gwella sefyllfa'r iaith Gymraeg, gan roi ystyriaeth i'r datblygiad arfaethedig a'r gymuned leol (gweler diagram 7 ac Atodiad 8).
- 4) Yn achos y Datganiad a'r Asesiad bydd cynnal yr asesiad mor fuan â phosib wrth baratoi'r cais cynllunio, ac ymgysylltu â rhanddeiliaid, yn helpu adnabod cyfleoedd i leihau risg neu uchafu buddion drwy weithgareddau lliniaru posibl.

Rhestr gweithgareddau posib

- 5) Mae'r rhestr nesaf yn cynnwys enghreifftiau o weithgareddau posib i liniaru effeithiau ieithyddol datblygiad yn ogystal â mesurau gwella i sicrhau buddion ehangach o'r datblygiad y gellid eu cynnwys mewn ceisiadau cynllunio. Nid yw'r rhestr hon yn gwbl gynhwysfawr, ac felly dylid ei defnyddio fel canllaw yn hytrach na rhestr gyflawn, gynhwysfawr o ofynion. Dylid nodi gall fesurau lliniaru neu wella fod yn berthnasol i ddatblygiadau arfaethedig ar safleoedd sydd wedi eu dynodi yn y Cynllun yn ogystal â rheiny sydd heb eu dynodi (sef, (i) rhai ar hap lle rhoddwyd ystyriaeth adeg paratoi'r Cynllun i'w cyfraniad, a (ii) y rhai ar hap sy'n cael eu disgrifio fel rhai annisgwyl – gweler diagram 7 ac Atodiad 8 yn rhan D o'r Canllaw yma.
- 6) **Bydd yn hanfodol bod cyswllt uniongyrchol rhwng yr hyn a geisir yn y mesur a'r caniatâd cynllunio. Bydd yn bwysig sicrhau fod yr hyn y gofynnir amdano yn rhesymol mewn perthynas â maint a natur y cynnig, nad yw'n gwneud y datblygiad yn annichonadwy, ac nad yw'n ymwneud â hunaniaeth neu nodweddion personol defnyddiwr y tir.** Bydd rhai cynigion, fel datblygiad sy'n cynnwys tai fforddiadwy digonol, yn cynnwys lliniaru ymgorfforwyd ac felly ni fyddai angen rhagor o fesurau.
- 7) Disgwylir i ymgeisydd gysylltu gyda swyddogion cymwys (e.e. swyddogion cynllunio, datblygu'r iaith Gymraeg, tai, ac addysg) o fewn yr Awdurdodau a/ neu gyda'r Mentrau Iaith mor fuan â phosib yn y broses o baratoi cais cynllunio i drafod mesurau lliniaru a gwella.

Tabl A: Rhestr o enghreifftiau o weithgareddau posib

TAI	
i.	Bod y nifer o dai sydd i'w codi yn cael eu codi ychydig ar y tro, neu fesul cam, drwy ystyried tafluniad tai'r Cynllun yn Atodiad 10 o'r Cynllun;
ii.	Darparu mathau tai (gan gynnwys tai fforddiadwy) sy'n cyd-fynd â chasgliadau astudiaethau angen am dai lleol, cofrestr tai, cofrestr Tai Teg, rhagolygon aelwydydd diweddaraf Llywodraeth Cymru, neu ffynhonnell briodol arall o wybodaeth am

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL - Atodiad 6 Gweithgareddau i liniaru a gwella effeithiau ieithyddol
datblygiad**

	anghenion y farchnad dai lleol (gweler Polisi TAI 8 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cymysgedd Tai a Pholisi TAI 15 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Tai Fforddiadwy);
iii.	Darparu tai fforddiadwy ar gyfer anghenion lleol sydd yn cyd-fynd â gofynion y Cynllun (gweler Polisi TAI 15 a Pholisi TAI 16 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Tai Fforddiadwy);
iv.	Darparu tai marchnad leol sydd yn cyd-fynd â gofynion y Cynllun (Polisi TAI 5) a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Tai Marchnad Leol;
v.	Cytundebau gan landlordiaid cymdeithasol cofrestredig i ddarparu ar gyfer y gofrestr tai lleol (gweler Canllaw Cynllunio Atodol: Tai Fforddiadwy);
vi.	Enwi strydoedd/ datblygiadau gan roi ystyriaeth i dreftadaeth ieithyddol leol (gweler Polisi PS1 a rhan D.16 o'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy);
vii.	Cefnogi ac ariannu gweithgareddau lle gall rhieni gael cyfle i glywed y Gymraeg efo'u plant, e.e. Cylch Ti a Fi a darpariaeth Gymraeg i Blant (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
viii.	Cefnogi ac ariannu lleoedd mewn ysgol ac/neu ganolfan drochi (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
ix.	Cefnogi ac ariannu gweithgareddau anffurfiol lle gall plant bach (cyn oed ysgol) a phlant ysgol gael cyfle i ddefnyddio'r Gymraeg (gan gynnwys fel dysgwyr), e.e. hyfforddiant pêl-droed, clybiau ieuentid, clybiau gwyliau ysgol (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);

CYFLOGAETH	
x.	Enwi datblygiadau gan roi ystyriaeth i dreftadaeth ieithyddol leol (gweler Polisi PS 1 a rhan D.16 o'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy);
xi.	Darparu arwyddion dwyieithog mewn mannau cyhoeddus (gweler Polisi PS 1 a rhan D.15 o'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy);
xii.	Cefnogi ac ariannu mentrau cyflogaeth a hyfforddi sgiliau lleol (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
xiii.	Cefnogi ac ariannu cyfleusterau/ grwpiau cymunedol a mentrau/prosiectau diwylliant ac iaith sydd yn yr ardal leol i annog gweithwyr i ddefnyddio'r iaith (gan gynnwys fel dysgwyr) o fewn eu cymunedau (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL - Atodiad 6 Gweithgareddau i liniaru a gwella effeithiau ieithyddol
datblygiad**

xiv.	Cefnogi ac ariannu cyrsiau cyflwyno iaith a gwersi iaith i aelodau o staff, e.e. cyrsiau byr wedi'u targedu at anghenion y cyflogwr a'r gweithwyr (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
xv.	Cefnogi ac ariannu cyrsiau 'Hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith' ar gyfer staff er mwyn codi ymwybyddiaeth o gyd-destun y Gymraeg a natur cymdeithas ddwyieithog yng Ngwynedd a Môn (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
xvi.	Darparu gwybodaeth er mwyn codi ymwybyddiaeth darpar cyflogai am y Gymraeg, natur ddwyieithog cymunedau Gwynedd a Môn a pholisi addysg y Cyngor wrth recriwtio a sefydlu staff newydd (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
xvii.	Mabwysiadu polisi / cynllun iaith gwirfoddol neu statudol sy'n egluro sut y bydd y cyflogwr yn sicrhau na fydd y Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio).

CYFLEUSTERAU A GWASANAETHAU CYMUNEDOL	
i.	Enwi datblygiadau gan roi ystyriaeth i dreftadaeth ieithyddol leol (gweler Polisi PS 1 a rhan D.16 o'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy);
ii.	Darparu arwyddion dwyieithog mewn mannau cyhoeddus (gweler Polisi PS 1 a rhan D.15 o'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy);
iii.	Cefnogi ac ariannu mentrau cyflogaeth a hyfforddi sgiliau lleol (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
iv.	Cefnogi ac ariannu cyfleusterau/ grwpiau cymunedol a mentrau/prosiectau diwylliant ac iaith sydd yn yr ardal leol i annog gweithwyr i ddefnyddio'r iaith (gan gynnwys fel dysgwyr) o fewn eu cymunedau (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
v.	Cefnogi ac ariannu cyrsiau cyflwyno iaith a gwersi iaith i aelodau o staff, e.e. cyrsiau byr wedi'u targedu at anghenion y cyflogwr a'r gweithwyr (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
vi.	Cefnogi ac ariannu cyrsiau 'Hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith' ar gyfer staff er mwyn codi ymwybyddiaeth o gyd-destun y Gymraeg a natur cymdeithas ddwyieithog yng Ngwynedd (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
vii.	Darparu gwybodaeth er mwyn codi ymwybyddiaeth darpar cyflogai am y Gymraeg, natur ddwyieithog cymunedau Gwynedd a Môn a pholisi addysg y Cyngor wrth recriwtio a sefydlu staff newydd (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL - Atodiad 6 Gweithgareddau i liniaru a gwella effeithiau ieithyddol
datblygiad**

viii.	Mabwysiadu polisi / cynllun iaith gwirfoddol neu statudol sy'n egluro sut y bydd y cyflogwr yn sicrhau na fydd y Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
-------	---

ISADEILEDD TELATHREBU A GWYBODAETH	
i.	Enwi datblygiadau gan roi ystyriaeth i dreftadaeth ieithyddol leol (gweler Polisi PS1 a rhan D.16 o'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy);
ii.	Darparu arwyddion dwyieithog mewn mannau cyhoeddus (gweler Polisi PS 1 a rhan D.15 o'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy);
iii.	Cefnogi ac ariannu cyfleusterau/ grwpiau cymunedol a mentrau/prosiectau diwylliant ac iaith sydd yn yr ardal leol i annog gweithwyr i ddefnyddio'r iaith (gan gynnwys fel dysgwyr) o fewn eu cymunedau (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
iv.	Mabwysiadu polisi / cynllun iaith gwirfoddol neu statudol sy'n egluro sut y bydd y cyflogwr yn sicrhau na fydd y Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);

YNNI ADNEWYDDADWY	
i.	Enwi datblygiadau gan roi ystyriaeth i dreftadaeth ieithyddol leol (gweler Polisi PS1 a rhan D.16 o'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy);
ii.	Darparu arwyddion dwyieithog mewn mannau cyhoeddus (gweler Polisi PS 1 a rhan D.15 o'r Canllaw Cynllunio Atodol: Cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy);
iii.	Cefnogi ac ariannu mentrau cyflogaeth a hyfforddi sgiliau lleol (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
iv.	Cefnogi ac ariannu cyfleusterau/ grwpiau cymunedol a mentrau/prosiectau diwylliant ac iaith sydd yn yr ardal leol i annog gweithwyr i ddefnyddio'r iaith (gan gynnwys fel dysgwyr) o fewn eu cymunedau (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);
v.	Mabwysiadu polisi / cynllun iaith gwirfoddol neu statudol sy'n egluro sut y bydd y cyflogwr yn sicrhau na fydd y Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg (gweler Polisi ISA 1 a'r Canllaw Cynllunio Atodol: Ymrwymadau Cynllunio);

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT YMGYNGHOROL - Atodiad 6 Gweithgareddau i liniaru a gwella effeithiau ieithyddol
datblygiad**

- 8) Bydd rhaid i'r caniatâd gynnwys y mesurau naill ai trwy amodau cynllunio neu drwy ymrwymadau Adran 106. **Fel pob amod neu ymrwymiad arall bydd raid iddynt fod yn angenrheidiol i wneud y datblygiad yn dderbyniol o safbwynt cynllunio ac yn ymwneud yn uniongyrchol â'r datblygiad yn unol â'r rheoliadau/ cyfraith sy'n ymwneud â'r pwnc (gweler Atodiad 3 sy'n rhoi cyfeiriadau i ddogfennau perthnasol).** Mae'n bwysig nodi na ellir sicrhau unrhyw ofyniad i dalu cyfansymiau gohiriedig trwy amod cynllunio a byddai angen eu sicrhau trwy ymrwymiad Adran 106.
- 9) Yn seiliedig ar gasgliadau'r Datganiad Iaith Gymraeg a'r adroddiad Asesiad Effaith Iaith Gymraeg a'r math o ddatblygiad, a gan gadw'r gofynion cynllunio a ddisgrifir ym mharagraff 7 uchod mewn cof, gall yr esiampl canlynol o amod cynllunio gael ei ddefnyddio:
 - Ni ddylai unrhyw ddatblygiad ddechrau hyd nes bod cynllun i liniaru effeithiau'r datblygiad ar yr iaith Gymraeg wedi ei gyflwyno a'i gymeradwyo yn ysgrifenedig gan yr Awdurdod Cynllunio Lleol. Bydd y cynllun lliniaru yn cynnwys a, b, c, ayb, ac yn cynnwys amserlen ar gyfer gweithredu'r mesurau lliniaru. Dylai'r mesurau lliniaru gael eu gweithredu fel y'u cymeradwywyd o fewn yr amserlen (-ni) a nodir yn y cynllun lliniaru.
- 10) Nodwch hefyd gall yr Awdurdodau godi Ardoll Seilwaith Cymunedol ar ddatblygiadau newydd er mwyn talu am seilwaith sy'n angenrheidiol ar gyfer twf megis gwella ffyrdd a pharciau/mannau agored neu ddarparu gwasanaethau iechyd newydd. Codir yr ardreth ar ddatblygiadau newydd ac mae'n dibynnu beth ar faint a natur y datblygiad newydd. Bydd yr Awdurdodau yn paratoi gwaith ymchwil i mewn i'r maes ac yn edrych ar gysylltiadau rhwng isadeiledd cymunedol a'r iaith Gymraeg a sut y gallai datblygiadau newydd gyfrannu at hyn. Mae'r Strategaethau Iaith ar gyfer Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn ynghyd â'r Cynlluniau Llesiant Lleol yn berthnasol er mwyn ystyried unrhyw brosiectau perthnasol y gellir eu hariannu.

Pryd fydd angen paratoi Datganiad Iaith Gymraeg?

1. Mae paragraff C.16 a Diagramau 5 a 6 wedi disgrifio'n gryno pryd fydd angen Datganiad Iaith Gymraeg a'i bwrpas.
2. I'ch atgoffa, bydd yn ofynnol i'r ymgeisydd gwblhau Datganiad Iaith Gymraeg ar gyfer mathau penodol o ddatblygu yn unol â Pholisi PS 1 – Yr Iaith Gymraeg a'r Diwylliant Cymreig. Gellir gweld copi cyflawn o'r Polisi yn Atodiad 1 i'r Canllaw Cynllunio Atodol hwn. Er hwylustod, dyma'r meini prawf sy'n rhoi'r trothwy ar gyfer yr angen i baratoi Datganiad Iaith Gymraeg:

Bydd gofyn am Ddatganiad Iaith Gymraeg fydd yn dweud sut bydd datblygiad arfaethedig yn gwarchod, hyrwyddo a chryfhau'r iaith Gymraeg, pryd fydd y datblygiad arfaethedig yn perthyn i un o'r categorïau canlynol:

- a. **Datblygiad manwerthu, diwydiannol neu fasnachol sy'n cyflogi mwy na 50 o weithwyr a/ neu gydag arwynebedd o 1,000 m. sg. neu fwy; neu**
 - b. **Datblygiad preswyl a fydd un ai ar ben ei hun neu yn gronol yn darparu mwy na'r ddarpariaeth tai dangosol a osodwyd ar gyfer yr anheddle ym Mholisi TAI 1 - TAI 6; neu**
 - c. **Datblygiad preswyl o 5 o unedau tai neu fwy ar safleoedd a ddynodwyd neu safleoedd ar hap du mewn i ffiniau datblygu nad yw'n mynd i'r afael â thystiolaeth o angen a galw am dai a gofnodir mewn Asesiad Marchnad Tai a ffynonellau tystiolaeth leol berthnasol eraill.**
3. Mae paratoi Datganiad iaith Gymraeg i'w gyflwyno gyda chais yn cynnig nifer o fanteision, yn arbennig fel arf ar gyfer arddangos a chyfathrebu bod ystyriaeth ddigonol wedi cael ei roi i'r iaith yn ystod y broses o lunio cynnig. Mae'n ofynnol i ddangos os yw datblygiad yn mynd i gyfrannu at greu hinsawdd cymdeithasol a'r amodau sy'n hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned leol. Mae'n caniatáu i'r Awdurdod weld os ydi'r cynnig yn bodloni amcanion a pholisïau'r Cynllun. Bydd o gymorth i'r ymgeisydd, yna yr awdurdod, i benderfynu pa fesurau sy'n ofynnol (wedi'i ymgorffori neu ei reoli'n gan amod cynllunio neu gytundeb 106) i ddileu neu leihau effeithiau negyddol neu i wella'r effaith gadarnhaol. Bydd hefyd yn galluogi'r Awdurdod i benderfynu a fyddai'r datblygiad yn cael effaith negyddol ar yr iaith a'r gymuned a fyddai'n cyfiawnhau gwrthod y cais.
 4. Os yw'r datblygiad yn un 'mawr' o dan gategori a. uchod (h.y. datblygiad busnes gydag adeilad arwynebedd llawr o 1,000 m. sg. neu fwy) neu o dan gategori b neu c uchod, (h.y. yn golygu darparu 10 neu fwy o unedau tai) yn ôl Gorchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Gweithdrefn Rheoli Datblygu) (Cymru) (Diwygio) 2016 (gweler diagram 4 yn y Canllaw Cynllunio Atodol) bydd rhaid ymgymryd â phroses Ymgynghori statudol Cyn Cyflwyno cais cynllunio. Bydd angen cyflwyno Datganiad Cyfranogiad Cyhoeddus efo'r cais cynllunio a fydd yn cynnwys gwybodaeth am yr ymgysylltu, am farn y rhai ddaru ymateb i'r broses ymgysylltu a'r newidiadau a fyddwch wedi eu gwneud i'r datblygiad, os ydi'n berthnasol gwneud hynny yn sgil ystyriaeth o'r farn a gafwyd. Pan fydd angen Ymgynghoriad statudol Cyn Cyflwyno cais cynllunio, disgwylir i'r ymgeisydd baratoi Datganiad Iaith Gymraeg fel rhan o'r cynnig drafft ar gyfer yr ymgynghoriad cyn cyflwyno a dylid

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 7: Methodoleg ar gyfer paratoi Datganiad Iaith Gymraeg**

croesyfeirio at y Datganiad iaith Gymraeg fel rhan o'r Datganiad Cyfranogiad Cyhoeddus.

5. Os yw'r datblygiad yn ddatblygiad preswyl o dan gategori b. gofynnir i'r ymgeisydd gysylltu gyda'r Gwasanaeth Cynllunio am arweiniad pellach ar sut fath o Ddatganiad iaith Gymraeg sydd ei angen.

Pwrpas y Datganiad Iaith Gymraeg

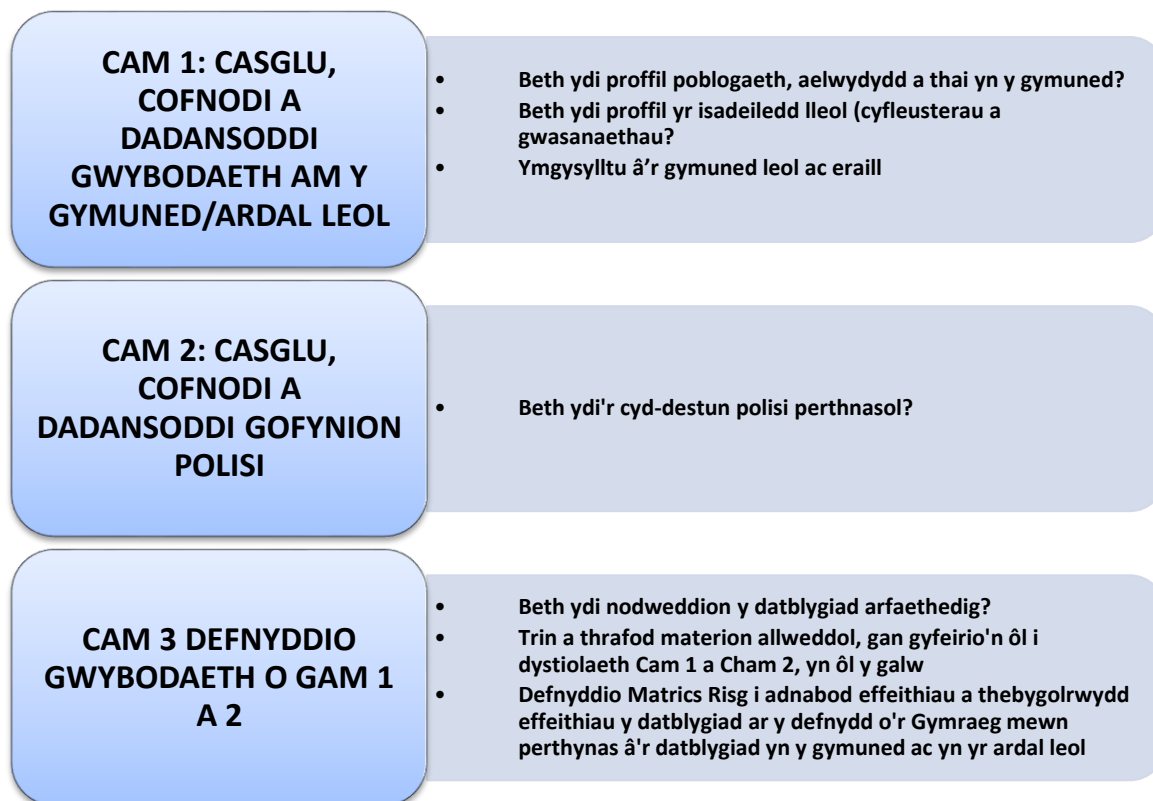
6. Pwrpas y Datganiad yw sefydlu effaith tebygol y datblygiad arfaethedig ar gymunedau yn gyffredinol, ac ar yr iaith Gymraeg yn fwy penodol ac, os yn briodol, adnabod mesurau a fydd un ai yn lliniaru effeithiau negyddol neu'n diogelu/ wella/ lledaenu effeithiau positif. Bydd yn cynorthwyo i sicrhau bod oblygiadau ieithyddol datblygiad arfaethedig perthnasol wedi cael eu deall yn llawn cyn gwneud penderfyniad am y cais cynllunio. Bydd graddfa a chyfnod yr effeithiau (cadarnhaol a negyddol) yn dibynnu ar natur a math y datblygiad a'r berthynas fydd rhyngddo a'r gymuned. Mae'r Datganiad yn broses strwythuredig sy'n caniatáu i'r iaith Gymraeg gael ei hystyried wrth ystyried cynigion am newid. Dylid rhoi'r wybodaeth, y dadansoddiad a'r canlyniadau o'r Datganiad iaith Gymraeg mewn adroddiad strwythuredig.
7. Mae'r Fethodoleg a ddisgrifir yn yr Atodiad hwn yn dilyn tri cham. Dyma'r fethodoleg bydd rhaid ei dilyn ar gyfer ymgymryd â'r Datganiad. Mae'n broses lle mae gwybodaeth am effeithiau tebygol datblygiad arfaethedig yn cael eu casglu, coladu, eu hasesu a'u cymryd i ystyriaeth gan yr ymgeisydd, fel rhan o'r gwaith i lunio'r cynnig. Bydd y fethodoleg hefyd yn cael ei wirio gan swyddogion cymwys o fewn yr Awdurdod cyn i'r sawl a fydd yn gwneud penderfyniad benderfynu a ddylid rhoi caniatâd neu beidio.
8. Dylai'r lefel o fanylder sy'n ofynnol fod yn gymesur â graddfa'r datblygiad. Gofynnir i'r ymgeisydd ystyried cyflogi unigolyn cymwys i'w gynorthwyo i wneud y gwaith. Gweler Ffigur 1 yn y Canllaw Cynllunio Atodol am arweiniad ynglŷn â beth olygir gan efe-unigolyn cymwys. Bydd yr angen am gymorth unigolyn cymwys yn dibynnu ar faint a math y datblygiad.

Pwy ddylid paratoi'r asesiad ar gyfer y Datganiad Iaith Gymraeg?

9. Disgwylir i ymgeisydd gyflogi unigolyn cymwys neu grŵp o ymgynghorwyr a fydd yn cynnwys unigolyn cymwys i ymgymryd â'r gwaith. Bydd gwneud hynny'n sicrhau cyflawnrwydd ac ansawdd y Datganiad a'r adroddiad amdano. Disgwylir i'r Datganiad amlinellu arbenigedd perthnasol yr unigolyn cymwys, ei gymwysterau neu ei brofiad a fydd yn ddigonol i ddangos bod hyn yn wir. Mae Diagram 9 yn Adran 2 y Canllaw Cynllunio Atodol yn disgrifio 'unigolyn cymwys' o bersbectif yr iaith Gymraeg, sy'n cynnwys unigolion gyda chymhwyster Cynllunio iaith achrededig, neu gymhwyster, profiad neu hyfforddiant mewn ymchwil am feysydd cynllunio ieithyddol, a chymhwyster Cynllunio Gwlad a Thref. Yr ymgeisydd sydd yn gyfrifol am dalu am y gwaith sy'n gysylltiedig â pharatoi'r Datganiad.

Y fethodoleg – proses ac asesu

10. Mae'r siart llif yn Ffigur 7.1 isod yn crynhoi'r fethodoleg i'w defnyddio i ymgymryd â'r gwaith sy'n gysylltiedig â pharatoi Datganiad Iaith Gymraeg. Rhoddir disgrifiad manwl o'r fethodoleg yn y paragraffau a'r tablau sy'n dilyn y siart llif.

Ffigur 7.1: Y fethodoleg i'w defnyddio ar gyfer paratoi Datganiad Iaith Gymraeg

11. Rhaid cwblhau'r Datganiad Iaith Gymraeg drwy gynnwys y wybodaeth ar gyfer Cam 1 a 2 yn Ffigur 7.1 ac yna thrin a thrafod y materion allweddol a restrir yng Ngham 3 (yn ôl y galw), gan roi cymaint o dystiolaeth ysgrifenedig â phosibl.
12. Mae'r materion sy'n berthnasol i ystyriaethau cynllunio defnydd tir yn ymwneud â lleoedd sy'n bwysig i allu trosglwyddo'r Gymraeg yn y cartref a lleoedd sy'n bwysig i gynnal a chreu cyfleoedd cymdeithasol i ddefnyddio a dysgu Cymraeg. Gellir cynnwys gwybodaeth am unrhyw fater arall y credwch ei fod yn angenrheidiol.

Methodoleg paratoi Datganiad Iaith Gymraeg

13. Mae'n ofynnol dilyn y Fethodoleg hwn i ystyried a dangos sut all y datblygiad arfaethedig effeithio'n negyddol ac / neu'n gadarnhaol ar y cyfleoedd i drosglwyddo a defnyddio'r Gymraeg yn y gymuned leol a'r ardal leol.

CAM 1: CASGLU, COFNODI A DADANSODDI GWYBODAETH AM Y GYMUNED A'R ARDAL LEOL

Beth ydi proffil poblogaeth, aelwydydd a thai?

14. Rhaid ystyried natur ddemograffig leol (e.e. genedigaethau, marwolaethau, patrymau (niferoedd a chanrannau) mudo, oedran, incwm, amddifadedd) yr anheddle ac ardal Cyngor Cymuned/ Dinas/ Tref lle y mae safle'r cais er mwyn deall sut y gallai'r datblygiad arfaethedig effeithio ar y gymuned, gan gynnwys newidiadau dros amser ac effeithiau cronol. Bydd nifer ac oedran y siaradwyr Cymraeg ar adeg cyflwyno'r cais cynllunio ac yn y gorffennol yn ffactorau critigol. Rhaid edrych, nid yn unig ar nifer a chanran y siaradwyr yn yr ardal yn gyffredinol, ond, er enghraifft, raniad y siaradwyr hynny yn ôl grŵp oedran er mwyn deall beth allai effaith datblygiad fod ar gyfansoddiad ieithyddol pobl yr ardal. Dylid hefyd dadansoddi data am batrymau trosglwyddo iaith yn y cartref o fewn y gymuned leol. Yn dibynnu ar y math o ddatblygiad sydd mewn golwg, rhaid deall natur y farchnad lafur a natur y farchnad dai lleol. Sut bydd y datblygiad yn effeithio ar y marchnadoedd hyn? A fydd, er enghraifft, yn cynnig cyfleodd cyflogaeth nad ydynt wedi bod ar gael yn yr ardal cynt? Bydd y proffil poblogaeth, aelwydydd a thai yn helpu i ddangos pam y mae angen y datblygiad a phwy sy'n debygol o gael ei effeithio'n negyddol gan y datblygiad neu yn manteisio ohono aîs. Mae Atodiad 2 a 3 o'r Canllaw Cynllunio Atodol yn rhoi cyfeiriadau i wahanol ffynonellau data a gwybodaeth. Mae'r data a'r wybodaeth ar gael ar sail sawl haen ofodol, e.e. ar sail ward, Cyngor Cymuned, Awdurdod Lleol a Chymru gyfan.
15. Bydd rhaid rhoi datganiad byr am eich dealltwriaeth o'r materion yma yn y Datganiad Iaith Gymraeg.

Proffil o'r isadeiledd lleol (cyfleusterau a gwasanaethau)

16. Rhaid ystyried beth yw'r cyfleusterau sydd ar gael yn lleol at ddefnydd cyhoeddus, - siopau, meddygfeydd a gwasanaethau cyhoeddus eraill, a chanolfannau cymunedol, neuaddau, ysgolion, ac ati. Pa rai o'r cyfleusterau hyn sydd yn cynnig gwasanaethau neu weithgareddau yn Gymraeg a sut byddai eich datblygiad chi yn ychwanegu at y ddarpariaeth yn y cyfleusterau hyn? Rhowch grynodedd byr o'r sefyllfa yn eich Datganiad Iaith Gymraeg. Mae Papur Testun 5 a gafodd ei baratoi i gefnogi gwaith paratoi'r Cynllun Datblygu Lleol yn un ffynhonnell wybodaeth am argaeledd cyfleusterau a gwasanaethau fesul anheddle. Gellir gweld hwn ar lein yn Llyfrgell Archwiliad y Cynllun Datblygu Lleol. Bydd eich gwybodaeth leol am yr anheddle yn rhoi'r wybodaeth fwyaf cyfredol am yr anheddle neu dylech gysylltu gyda'r Cyngor Cymuned neu Dref, a fydd gan wybodaeth sydd ond ar gael yn lleol.
17. Bydd rhaid rhoi datganiad byr am eich dealltwriaeth o'r materion yma yn y Datganiad Iaith Gymraeg

Ymgysylltu â'r gymuned leol ac eraill

18. Dangoswch sut yr ydych wedi ymgynghori ac ymgysylltu â'r budd –ddeiliaid lleol perthnasol am eich cynnig. Gall budd –ddeiliaid lleol gynnwys cymdogion, grwpiau cymunedol a gwirfoddol, grwpiau penodol (all gynnwys mentrau iaith), y Cyngor Cymuned, yr Aelod Lleol neu Wasanaethau o fewn y Cyngor sydd â gwybodaeth berthnasol am yr anheddle lle lleolir y datblygiad. Mae Atodiad 4 i'r Canllaw hwn yn rhoi manylion cyswllt defnyddiol. Mae'r iaith Gymraeg yn nodwedd pwysig ar draws yr holl gymunedau sydd ym Mon a Gwynedd. Disgwylir i ymgeisydd ddarparu gwybodaeth yn ddwyieithog, gan roi blaenoriaeth i'r iaith Gymraeg. Dylai ymgeisydd bob amser fod yn barod i dderbyn ymatebion i waith ymgysylltu ac ymgynghori yn Gymraeg. Bydd graddfa'r ymgysylltu yn dibynnu ar fath a graddfa'r datblygiad sydd mewn golwg. Mae'r gofynion deddfwriaethol yn nodi'r lleiafswm o ymgynghori sydd angen ei wneud ar gyfer datblygiad mawr a sut i gyflwyno gwybodaeth am yr ymgynghori. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi [canllaw arfer da](#) ar gyfer ymgynghori efo'r gymuned wrth ymgynghori cyn cyflwyno ceisiadau mawr. Mae Cymorth Cynllunio Cymru (ar ran Llywodraeth Cymru) hefyd wedi cyhoeddi [llawlyfr](#) ar gyfer cynghorau cymuned a thref, grwpiau cymunedol ac unigolion sydd eisiau deall ac ymateb i ymgynghoriadau cyn ymgeisio.
19. Os nad ydi'r datblygiad yn un 'mawr' yn ôl y Gorchymyn a gyfeiriwyd ato uchod, dylech roi datganiad byr am y camau a dulliau ymgysylltu fel rhan o'r Datganiad Iaith Gymraeg. Gall pob datblygiad, waeth pa mor fawr neu fach, elwa o ymgysylltu effeithiol ac y mae canllawiau Llywodraeth Cymru/ Cymorth Cynllunio Cymru a ddisgrifir uchid yr un mor berthnasol i ddatblygiadau nad ydynt yn rhai 'mawr' o ran arfer da. Mae'r ymgynghori a'r ymgysylltu yn gyfle i chi rannu'ch cynnig dechreuol â'r budd –ddeiliaid lleol a'i egluro wrthynt cyn cyflwyno cais ffurfiol a chael cefnogaeth gan y gymuned os yw'n bosibl. Ni fydd llwyddiant y cais cynllunio yn dibynnu'n llwyr ar gefnogaeth gan y gymuned.

CAM 2: CASGLU, COFNODI A DADANSODDI GOFYNIION POLISI

Y cefndir polisi

20. Mae cyd-destun polisiau cyhoeddus yn dylanwadu ar fywydau beunyddiol cymunedau boed hynny ar lefel sirol, ranbarthol, genedlaethol neu ryngwladol. Wrth fynd ati i lunio datblygiad arfaethedig mae'n hanfodol bod yn ymwybodol o ba bolisiau cynllunio defnydd tir yn y Cynllun Datblygu Lleol a pha ganllawiau cynllunio atodol all effeithio ar y datblygiad. Yn ogystal â hynny, byddai'n ddefnyddiol bod yn ymwybodol o ba bolisiau cyhoeddus eraill sydd yn gadarnhaol o blaid y Gymraeg. Mae Atodiad 3 yn cynnwys cyfeiriadau at enghreifftiau o ddogfennau polisi defnyddiol ar adeg ysgrifennu'r canllaw hon. Bydd angen gwirio os oes datblygiadau polisi mwy diweddar yn bodoli ar adeg paratoi'r datganiad.
21. Dylech gynnwys datganiad byr am eich dealltwriaeth o'r materion yma yn y Datganiad Iaith Gymraeg.

CAM 3: DEFNYDDIO GWYBODAETH O GAM 1 & 2

Nodweddion y datblygiad arfaethedig

22. Disgrifiwch y cais a pham yr ydych yn credu ei fod yn gyson â pholisïau lleol a chenedlaethol ac yn cael effaith gadarnhaol ar y Gymraeg yn y gymuned/ ardal leol. Os oes unrhyw effeithiau negyddol yn debygol, dylid nodi hynny. Y man cychwyn fydd dangos yn glir fod y cais yn gyson â'r Cynllun Datblygu Lleol. Dylech wneud hyn, nid yn unig drwy restru amcanion a pholisïau perthnasol yn y Cynllun, ond hefyd drwy gynnwys cyfiawnhad lawn dros y cynnig a sut y bydd yn cyfrannu'n gadarnhaol at weithredu'r Cynllun, drwy gyfeirio at y materion allweddol isod. Os bydd unrhyw effaith negyddol tebygol, dylid adnabod yr effeithiau hynny a chynnig dulliau lliniaru a digolledu.

Materion allweddol i'w hystyried

23. Dylai gweddill y Datganiad Iaith Gymraeg drin a thrafod y materion allweddol a ddangosir yn y tabl isod, wrth gyfeirio at eich dehongliad o'r wybodaeth a gasglwyd am y gymuned (a gyfeirir ato uchod) a'ch gwybodaeth chi am y cais cynllunio. Mae'r materion allweddol yn gysylltiedig â'r lleoedd sy'n bwysig i allu trosglwyddo'r Gymraeg yn y cartref a lleoedd sy'n bwysig i gynnal a chreu cyfleoedd cymdeithasol i ddefnyddio a dysgu Cymraeg.

IAITH A SYMUDEDD POBLOGAETH (mae'r mater hwn yn gyffredin i ddatblygiad Tai a datblygiad Cyflogaeth)

Eglurwch, gyda thystiolaeth lawn o'ch proffiliau o Gam 1 a'ch dadansoddiad o Gam 2, sut mae'r datblygiad yn debygol o effeithio ar y Boblogaeth o safbwynt cyfrannu neu effeithio ar y cyfansoddiad ieithyddol. Dylech sôn am y canlynol:

- Sut mae'r datblygiad yn mynd i sicrhau cyfleoedd i bobl aros yn eu cymuned?
- A oes tebygolrwydd bydd y datblygiad yn denu pobl i'r gymuned? Os oes, beth yw'r nifer a ddisgwyllir? Faint a pha ganran ohonynt sy'n debygol o fod yn siarad Cymraeg?
- A oes tebygolrwydd bydd pobl leol yn ymfudo o'r gymuned o ganlyniad i'r datblygiad?
- Cydbwysedd rhwng siaradwyr Cymraeg (gan gynnwys dysgwyr) ac unigolion sydd heb unrhyw allu yn Gymraeg
- A yw'r datblygiad yn debygol o arwain at newid yn strwythur oedran y gymuned: mwy neu lai o blant, pobl ifanc, pobl ganol oed, pobl hŷn?
- A fydd y newid yn debygol o fod yn barhaol neu'n un dros dro?

ELFENNAU GWELEDOL (mae'r mater yma yn gyffredin i ddatblygiad Tai a datblygiad Cyflogaeth)

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 7: Methodoleg ar gyfer paratoi Datganiad Iaith Gymraeg**

Eglurwch, gyda thystiolaeth o'ch proffiliau o Gam 1 a'ch dadansoddiad o Gam 2, sut bydd y datblygiad yn effeithio ar Welededd yr iaith yn yr ardal, o ran hybu diwylliant unigryw'r ardal. Dylech sôn am y canlynol:

- A fydd y datblygiad yn cynyddu amlygrwydd yr iaith yn weledol?
- Delwedd gorfforaethol a brandio - arwyddion a hysbysebion ar y safle sydd dan reolaeth cynllunio, e.e. arwydd hysbysebu/ marchnata safle tai newydd, arwyddion a hysbysebion i gwsmeriaid mewn mannau cyhoeddus ar safle cyflogaeth
- Enw'r safle neu'r datblygiad – a fydd yn dal gafael ar hen enw Cymraeg neu a fydd unrhyw enw newydd yn deillio o gysylltiadau hanesyddol, daearyddol neu leol i'r ardal, os yn ymarferol

ANSAWDD BYWYDD GAN GYNNWYS SEILWAITH Y GYMUNED (dylech drin a thrafod yr isod yn ôl math o ddatblygiad)

Eglurwch, gyda thystiolaeth o'ch proffiliau o Gam 1 a'ch dadansoddiad o Gam 2, sut mae'r datblygiad yn effeithio ar Seilwaith y gymuned (cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol). Dylech sôn am y canlynol:

- Pa mor ddigonol ydi'r lleoedd mewn darpariaeth gofal plant a chyn ysgol yn yr ardal leol?
- Pa mor ddigonol ydi'r lleoedd mewn ysgolion yn yr ardal leol? A fyddai'r datblygiad yn debygol o alw am fwy o leoedd neu a oes digon o le yn yr ysgolion yn barod? A oes digon o adnoddau fel bod yr ysgolion yn gallu cario'n 'mlaen i gyflawni eu rôl i gynhyrchu siaradwyr Cymraeg rhugl?
- Cydbwysedd rhwng disgyblion di-Gymraeg a disgyblion Cymraeg yn yr ysgol
- A fyddai'r datblygiad yn cynyddu'r galw am gefnogaeth trochi iaith ar gyfer hwyrddyfodiaid?
- A fyddai'r datblygiad yn cynyddu'r galw am gyfleusterau a gwasanaethau lleol?
- I ba raddau mae'r datblygiad yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar gyfleusterau neu wasanaethau presennol?
- I ba raddau fydd y datblygiad yn creu cyfleoedd newydd i hybu'r Gymraeg mewn cyfleusterau a gwasanaethau lleol fel neuaddau, siopau, ac yn y blaen?

TAI NEWYDD

Eglurwch, gyda thystiolaeth o'ch proffiliau o Gamau 1 a'ch dadansoddiad o Gam 2, sut mae'r datblygiad yn debygol o effeithio ar y farchnad Dai. Dylech sôn am y canlynol:

- Pris marchnad ddisgwyliedig ar gyfer y tai a sut y mae hyn yn cymharu ag incwm aelwydydd yn lleol a phris cyfartalog tai yn yr ardal

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 7: Methodoleg ar gyfer paratoi Datganiad Iaith Gymraeg**

<ul style="list-style-type: none"> • Cyfraniad tai fforddiadwy a sut mae hynny yn cymharu efo gofynion polisi
<ul style="list-style-type: none"> • Cyfradd ddisgwyliedig neu arfaethedig datblygu
<ul style="list-style-type: none"> • Cymysgedd tai a sut mae hynny yn cymharu efo gofynion polisi, arolygon Sirol neu leol, neu ffynonellau gwybodaeth eraill
<ul style="list-style-type: none"> • Nifer tai a sut mae hynny yn cymharu efo'r galw am dai a'r cyflenwad o dai a roddir yn y Cynllun ac sydd wedi cael caniatâd ers i'r Cynllun gael ei fabwysiadu
<ul style="list-style-type: none"> • Effaith gynyddol bosibl y gallai'r datblygiad ei gael, gan gymryd ystyriaeth unrhyw ddatblygiad diweddar perthnasol arall yn yr ardal leol

CYFLOGAETH
Eglurwch, gyda thystiolaeth o'ch proffiliau o Gam 1 a'ch dadansoddiad o Gam 2, sut mae'r datblygiad yn effeithio ar Economeg yr ardal leol. Dylech sôn am y canlynol:
<ul style="list-style-type: none"> • Sut mae'r datblygiad yn cyfrannu at gyfleoedd cyflogaeth presennol yn yr ardal, e.e. ydi o am feithrin amrywioldeb economaidd yn yr ardal leol neu beidio?
<ul style="list-style-type: none"> • Nifer y swyddi llawn a/ neu ran amser
<ul style="list-style-type: none"> • Sgiliau sy'n angenrheidiol i'r busnes neu sefydliad a sut mae hynny'n cymharu efo sgiliau llafur y bobl leol (o fewn yr ardal Teithio i'r Gwaith)
<ul style="list-style-type: none"> • Cyflogau a fydd yn cael eu cynnig a sut mae hynny yn cymharu efo cyflogau cyfartalog yn yr ardal
<ul style="list-style-type: none"> • Sgiliau llafur y bobl leol (o fewn yr ardal Teithio i'r Gwaith) a pha mor debygol yw hi yn ôl yr asesiad uchod bydd y swyddi yn cael eu llenwi o blith y boblogaeth leol
<ul style="list-style-type: none"> • A yw'n debygol y bydd rhaid chwilio tu allan i'r ardal leol am weithwyr, e.e. i gael sgiliau arbenigol?
<ul style="list-style-type: none"> • Pa sgiliau iaith Gymraeg sy'n hanfodol ac yn ddymunol i'r swyddi a grëir gan y datblygiad.? Bydd angen diffinio'r rhain fel rhan o gynllun iaith Gymraeg (gwirfoddol neu statudol) y datblygiad.
<ul style="list-style-type: none"> • Sgiliau iaith Gymraeg a fydd yn angenrheidiol i'r gweithlu mewnfudo a'u dibynyddion integreiddio yn y gymuned leol
<ul style="list-style-type: none"> • Effaith gynyddol bosibl y gallai'r datblygiad ei gael, gan gymryd ystyriaeth unrhyw ddatblygiad diweddar perthnasol arall yn yr ardal leol

CRYNHOI EICH CANFYDDIADAU A'CH CASGLIADAU
Crynowch eich canfyddiadau gan gynnwys effeithiau tebygol (cadarnhaol a/neu negyddol) sylweddol.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 7: Methodoleg ar gyfer paratoi Datganiad Iaith Gymraeg**

Cofnodwch eich casgliadau, gan gynnwys trafodaeth gyda'r Mentrau Iaith neu eraill ynglŷn â'r gweithgareddau lliniaru a gwella posib.

MESURAU LLINIARU NEU WELLA

Pa weithgareddau sydd yn angenrheidiol i gael gwared â neu leihau unrhyw effeithiau niweidiol a achosir gan y datblygiad, neu i ledaenu unrhyw fudd?

Edrychwch ar Atodiad 6 yn y Canllaw Cynllunio Atodol am weithgareddau posib. Bydd angen creu Strategaeth Lliniaru a Hyrwyddo Buddion i'r Gymraeg gyda rhaglen gweithredu sy'n nodi sut a phryd gaiff y gweithgareddau eu cyflawni, h.y. bod y mesurau yn gallu cael eu gwireddu. Bydd angen cynnwys cynllun ar gyfer monitro effaith camau amrywiol y strategaeth yn ogystal.

Cofnodwch eich casgliadau, gan gynnwys ffrwyth eich trafodaethau gyda'r Mentrau Iaith neu eraill ynglŷn â'r gweithgareddau posib.

24. Yn unol ag arfer da i gloriannu effaith y datblygiad, defnyddiwch y Matrics Risg enghreifftiol yn Ffigur 7.2 i adnabod yr effeithiau posib a'r tebygolrwydd o'r effeithiau hynny ar hyfywedd y Gymraeg yn y gymuned a'r ardal leol.

Ffigur 7.2: Matrics Risg enghreifftiol

				EFFAITH 20 MLYNEDD				
				Sylweddol	Bychan	Bychan	Sylweddol	
				Sylweddol positif	Ansylweddol positif	Ansylweddol negyddol	Sylweddol negyddol	
				Holl siaradwyr yn yr Ardal Ddethol	Cynnydd 2.5 pwynt canran a throsodd mewn siaradwyr na'r rhagamcan (busnes fel arfer)	Cynnydd llai na 2.5 pwynt canran mewn siaradwyr na'r rhagamcan (busnes fel arfer)	Lleihâd llai na 2.5 pwynt canran mewn siaradwyr na'r rhagamcan (busnes fel arfer)	Lleihâd 2.5 pwynt canran a throsodd mewn siaradwyr na'r rhagamcan (busnes fel arfer)
				2	1	-1	-2	
				Siawns	Amlledd	Tebygolrwydd		
↑ TEBYGOLRWYDD ↑	Gellir disgwyl iddo ddigwydd mewn bron y cyfan o ddatblygiadau cyffelyb	Tystiolaeth gadarn iddo ddigwydd mewn o leiaf 8 gwaith allan o 10 yn yr 20 mlynedd diwethaf	4	Bron yn sicr	8	4	-4	-8
	Gellir disgwyl iddo ddigwydd mewn y mwyafrif o ddatblygiadau cyffelyb	Tystiolaeth gadarn iddo ddigwydd mewn o 5 - 7 gwaith allan o 10 yn yr 20 mlynedd diwethaf	3	Tebyg	6	3	-3	-6
	Gellir disgwyl iddo ddigwydd mewn lleiafrif o ddatblygiadau cyffelyb	Tystiolaeth gadarn iddo ddigwydd mewn o leiaf 2-4 gwaith allan o 10 yn yr 20 mlynedd diwethaf	2	Posibl	4	2	-2	-4
	Gellir disgwyl iddo ddigwydd mewn nifer fechan iawn o ddatblygiadau cyffelyb	Tystiolaeth gadarn iddo ddigwydd llai na 2 waith allan o 10 yn yr 20 mlynedd diwethaf	1	Annhebyg	2	1	-1	-2

Beth sy'n digwydd ar ôl i'r Datganiad gael ei gyflwyno? (Gweler Diagram 10)

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 7: Methodoleg ar gyfer paratoi Datganiad Iaith Gymraeg**

25. Bydd y Swyddog Cynllunio a fydd yn ymdrin â'r cais cynllunio yn ystyried y dystiolaeth a gyflwynir. Wrth wneud hynny bydd yn ymgynghori gyda swyddog (-ion) cymwys o fewn y Cyngor, a fydd yn gwirio:
- (i) A atebwyd holl gwestiynau'r fethodoleg yn gyflawn, ac
 - (ii) Ydi'r dadansoddiadau a'r casgliadau ar sail yr wybodaeth gronrus a gyflwynwyd yn rhesymol a'i pheidio.
26. Cyn dod i gasgliad a gwneud argymhelliad am y cais cynllunio, bydd y Swyddog Cynllunio'n ystyried tystiolaeth y swyddog (-ion) cymwys a thystiolaeth berthnasol a geir gan bartion allanol, e.e. cyngorau cymuned a thref. Gall y Swyddog Cynllunio ofyn i'r ymgeisydd am eglurhad neu am ragor o fanylion i sicrhau bod y Datganiad yn gywir ac yn gyflawn cyn gwneud argymhelliad am y cais am ganiatâd cynllunio. Bydd y Swyddog Cynllunio yn trafod tystiolaeth ychwanegol a dderbynnir gan yr ymgeisydd gyda swyddog (-ion) cymwys o fewn y Cyngor.
27. Mewn achosion o anghydfod rhwng y Swyddog Cynllunio a'r ymgeisydd ynglŷn â'r dystiolaeth yn y Datganiad Iaith Gymraeg, bydd y Swyddog yn penodi ymgynghorydd allanol cymwys i drin a thrafod y dystiolaeth sy'n destun yr anghydfod. Rhoddir gwybod i'r ymgeisydd am fwriad i gyflogi ymgynghorydd allanol cyn ei benodi. Telir am waith yr ymgynghorydd gan yr ymgeisydd.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi Aseiad Effaith Iaith Gymraeg**

Pryd fydd angen Aseiad Effaith Iaith Gymraeg?

1. Bydd yn ofynnol i ymgeisydd asesu effaith debygol datblygiad arfaethedig a chynhyrchu adroddiad Aseiad Effaith Iaith Gymraeg os yw'r datblygiad yn cwrdd â maen prawf 2 ym Mholisi PS 1 – Yr Iaith Gymraeg a'r Diwylliant Cymreig (gweler hefyd Atodiad 1). Er hwylustod, dyma'r maen prawf sy'n rhoi'r trothwy ar gyfer yr angen i baratoi adroddiad am Aseiad Effaith Iaith Gymraeg:

Bydd gofyn am Aseiad Effaith Iaith Gymraeg, a fydd yn dweud sut fydd datblygiad arfaethedig yn gwarchod, hyrwyddo a chryfhau'r iaith Gymraeg, pan fydd y datblygiad arfaethedig ar safle ar hap annisgwyl ar gyfer datblygiad tai ar raddfa fawr neu ddatblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr a fyddai'n golygu llif arwyddocaol o weithlu.

2. Mae diagram 8 yn Adran 2 o'r Canllaw Cynllunio Atodol yn disgrifio beth a olygir gyda'r termau 'safle ar hap annisgwyl', 'datblygiad tai ar raddfa fawr' a 'datblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr a fyddai'n golygu twf arwyddocaol o weithlu'. Er hwylustod mae Tabl 8.1 yn ail ddatgan y disgrifiadau hyn:

Tabl 8.1: Diffiniad o dermau allweddol

ar hap annisgwyl – aser hyn drwy edrych ar strategaeth a pholisïau'r Cynllun a'r dystiolaeth i gefnogi'r strategaeth a'r polisïau, e.e. ei leoliad o'i gymharu â'r ffin datblygu, statws y safle ym mholisiâu'r Cynllun, ystyriaethau Aseiad Capasiti Trefol, pryd ddaeth y safle ar gael, cydymffurfiaeth neu beidio gyda pholisïau perthnasol.

datblygiad mawr tai - datblygiad a fyddai'n golygu cael 10 neu fwy o unedau tai yn y Ganolfan Isranbarthol a'r Canolfannau Gwasanaeth Trefol, a golygu cael 5 neu fwy o unedau tai mewn Canolfannau Gwasanaeth Lleol, Pentrefi Gwasanaeth, Pentrefi Lleol/ Gwledig/ Arfordirol. Edrychir ar gapasiti'r safle i benderfynu os ydi'r trothwy wedi cael ei gyrraedd, e.e. a fyddai modd codi mwy o dai na fwriedir ar y safle a fyddai'n golygu croesi'r trothwy; a/ neu ydi'r safle yn rhan o safle a fyddai, o'i gymryd yn ei gyfanrwydd, yn croesi'r trothwy.

Datblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr sy'n golygu llif arwyddocaol o weithlu:

i) Angen 10 neu fwy o weithwyr¹; a

ii) Bod rhaid marchnata'r swyddi tu hwnt i'r Ardal Teithio i'r Gwaith canlynol er mwyn i'r gweithlu gael y sgiliau perthnasol ar gyfer y swyddi newydd: Caergybi a Bangor; Pwllheli a Phorthmadog; a Thywyn a Dolgellau. Cysylltwch gydag Adran Economi a Chymuned (Cyngor Gwynedd) neu'r Gwasanaeth Datblygu Economi o fewn Adran Rheoleiddio a Datblygu Economi (Cyngor Sir Ynys Môn) i gael ciplun o ddata allweddol, gwybodaeth marchnad lafur, ayb. — gweler fanylion cyswllt yn Atodiad 4

3. Felly, yn syml, ni ragwelwyd datblygiad ar y safle mewn golwg ar gam llunio'r Cynllun Datblygu Lleol ac mae'r datblygiad hwnnw ar raddfa fawr. Oherwydd hynny, ni fuodd y cynnig yn destun Asesiad Cynaliadwyedd (sy'n cynnwys Asesiad Amgylcheddol Strategol), a gafodd ei ddylanwadu gan Asesiad Effaith Iaith Gymraeg. Yn sgil hynny, mae Polisi PS 1 o'r Cynllun yn gofyn am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg o'r datblygiad arfaethedig. Mae'r dull yma o weithio yn gyson gyda pholisi a chanllawiau cynllunio cenedlaethol (gweler paragraff 3.2.2). Dylai ymgeiswyr gysylltu gyda'r Uned Rheolaeth Datblygu yn y cyfnod cyn cyflwyno cais cynllunio os oes ansicrwydd ynglŷn â'r angen neu beidio am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg.

Pwrpas yr Asesiad

4. Pwrpas yr Asesiad yw sefydlu effaith debygol y datblygiad arfaethedig ar gymunedau yn gyffredinol, ac ar yr iaith Gymraeg yn fwy penodol ac, os yn briodol, adnabod mesurau a fydd un ai yn lliniaru effeithiau negyddol neu'n diogelu/ wella/ lledaenu effeithiau positif. Bydd yn cynorthwyo i sicrhau bod oblygiadau ieithyddol datblygiad arfaethedig perthnasol wedi cael eu deall yn llawn cyn gwneud penderfyniad am y cais cynllunio. Bydd graddfa a chyfnod yr effeithiau (cadarnhaol a negyddol) yn dibynnu ar natur a math y datblygiad a'r berthynas fydd rhyngddo a'r gymuned. Mae'r Asesiad yn broses strwythuredig sy'n caniatáu i'r iaith Gymraeg gael ei hystyried wrth ystyried cynigion am newid. Dylid rhoi'r wybodaeth, y dadansoddiad a'r canlyniadau o'r Asesiad Effaith Iaith Gymraeg mewn adroddiad strwythuredig.
5. Mae'r Fethodoleg a roddir yn yr Atodiad hwn mewn tair rhan. Dyma'r fethodoleg y bydd rhaid ei dilyn ar gyfer ymgymryd â'r Asesiad. Mae'n broses lle mae gwybodaeth am effeithiau tebygol datblygiad arfaethedig yn cael eu casglu, coladu, eu hasesu a'u cymryd i ystyriaeth gan yr ymgeisydd, fel rhan o'r gwaith i lunio'r cynnig. Bydd y fethodoleg hefyd yn cael ei wirio gan swyddogion cymwys o fewn yr Awdurdod cyn i'r sawl a fydd yn gwneud penderfyniad benderfynu a ddylid rhoi caniatâd neu beidio.

¹Dim ond tua 11% o fusnesau yn ardal y Cynllun sy'n cyflogi 10 neu fwy o weithwyr.

Pwy ddylid paratoi'r Asesiad?

6. Oherwydd lleoliad a graddfa'r datblygiad arfaethedig, disgwylir i ymgeisydd gyflogi unigolyn cymwys neu grŵp o ymgynghorwyr a fydd yn cynnwys unigolyn cymwys i ymgymryd â'r gwaith. Bydd gwneud hynny'n sicrhau cyflawnrwydd ac ansawdd yr Asesiad a'r adroddiad amdano. Disgwylir i'r adroddiad am yr Asesiad gynnwys datganiad yn amlinellu arbenigedd perthnasol yr unigolyn cymwys, ei gymwysterau neu ei brofiad a fydd yn ddigonol i ddangos bod hyn yn wir. Mae Diagram 8 yn Adran 2 y Canllaw Cynllunio Atodol yn disgrifio 'unigolyn cymwys' o bersbectif yr iaith Gymraeg, sy'n cynnwys unigolion gyda chymhwyster Chynllunio Iaith achrededig, neu gymhwyster, profiad neu hyfforddiant mewn ymchwil am feysydd cynllunio ieithyddol, a chymhwyster Cynllunio Gwlad a Thref.
7. Fel y crybwyllwyd yn Adran 2 o'r CCA bydd ymgysylltu a chynnal cyfres o weithgareddau ymgynghori cyn cyflwyno cais yn rhan allweddol o baratoi ceisiadau sydd angen Adroddiad Asesiad Effaith. Bydd disgwyl i randdeiliaid allweddol chwarae rhan lawn yn y camau A i C a ddisgrifir isod.

Y fethodoleg – proses ac asesu

8. Fel y nodwyd ym mharagraff 4 uchod, fe fuodd datblygiad y Cynllun Datblygu Lleol yn destun prosesau Asesiad o Gynaliadwyedd, a oedd yn cynnwys Asesiad Amgylcheddol Strategol. O bersbectif y Gymraeg, fe gafodd yr Asesiad o Gynaliadwyedd ei ddylanwadu gan Asesiad Effaith Iaith Gymraeg. Yn debyg i'r gwaith o ymgymryd ag Asesiad o Gynaliadwyedd, Asesiad Amgylcheddol Strategol, Asesiad Ardrawiad Amgylcheddol o brosiectau unigol, mae yna 3 prif gam i'w dilyn yn y broses Asesiad Effaith Iaith Gymraeg o'r datblygiad arfaethedig perthnasol (Diagram 8.1):

Diagram 8.1

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

9. Mae ymgysylltu ac ymgynghori yn rhan allweddol o'r broses a ddisgrifir uchod.

**CAM A1) CYFNOD CWMPASU (ADNABOD Y CYD-DESTUN) - ADNABOD GWYBODAETH
GWAELODLIN BERTHNASOL**

10. Mae'n bwysig fod y broses Asesiad Effaith Iaith Gymraeg, fel unrhyw asesiad arall, yn dechrau'n gynnar er mwyn galluogi'r ymgeisydd a'i gynghorwyr i adnabod y materion priodol a'u dadansoddi wrth baratoi manylion y datblygiad arfaethedig. Yn fras, bydd y gwaith cwmpasu yma yn cynnwys y canlynol a dylid cofnodi hynny:

- i. Disgrifio'r datblygiad arfaethedig;
- ii. Diffinio'r ardal y gallai'r datblygiad mawr ar safle ar hap annisgwyl ddylanwadu arni yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol. Bydd hyd a lled yr ardal yn dibynnu ar ba fath o ddatblygiad ydi o, ei raddfa a'i leoliad;
- iii. Dogfennu 'cyflwr' cyfredol y cymunedau/ ardal a bennwyd, ac yn benodol yr iaith Gymraeg, sy'n rhan o'r llinell sylfaen i selio asesiad arni;
- iv. Dogfennu rhagdybiaethau/ rhagamcanion am y cymunedau/ ardal a bennwyd, er mwyn ceisio cael darlun o'r newid cyfeiriad (yn hytrach na ffigyrau pendant) a ragwelir yn yr ardal a bennwyd ar sail tueddiadau, heb ymyrraeth y datblygiad;
- v. Dogfennu amcanion y Cynllun Datblygu Lleol a'r polisïau perthnasol, a dogfennu amcanion y Strategaeth Iaith, y Cynllun Llesiant Lleol, a Chynllun y Cyngor.

Ffynonellau data ar gyfer y gwaith cwmpasu

11. Mae Atodiad 2 o'r Canllaw Cynllunio Atodol yn cynnwys gwybodaeth am sawl ffynhonnell data perthnasol cydnabyddedig cyfredol am y Gymraeg. Bydd data/ gwybodaeth yn cael ei ddiweddarau yn eithaf cyson ac mae posibilrwydd bydd ffynonellau ychwanegol yn dod i'r amlwg. Felly, wrth gasglu gwybodaeth am yr ardal ddylanwad adeg paratoi ar gyfer y datblygiad, dylid ymholi yn drylwyr am fodolaeth y data diweddaraf yn ogystal â data ychwanegol a all ond fod ar gael ar lefel lleol am y Gymraeg ac am y cymunedau yn ehangach. Mae gan fudd-ddeiliaid lleol, fel Cynghorau Cymuned a Thref, ddata a gwybodaeth a fydd ond ar gael yn lleol, yn enwedig gwybodaeth am isadeiledd (cyfleusterau a gwasanaethau) o fewn aneddleoedd a'u rôl i hyrwyddo'r Gymraeg.

Adnabod yr ardal ddylanwad

12. Mae adnabod yr ardal y gallai'r datblygiad arfaethedig annisgwyl ddylanwadu arni yn bwysig. Nid yw'r ardal ddylanwad yn debygol o barchu ffiniau ddatblygu aneddleoedd nac efallai wardiau unigol. Yn dibynnu ar raddfa a math y datblygiad gall yr ardal ddylanwad fod yn lleol iawn neu gynnwys yr Ardal Teithio i Waith a/ neu'r Ardal Marchnad Tai. Bydd trafodaeth fuan gyda'r Awdurdod Cynllunio a budd-ddeiliaid eraill, fel gwasanaethau eraill o fewn y Cynghorau a Mentrau Iaith, yn gwneud cyfraniad buddiol i'r tasgau canlynol o sefydlu'r dystiolaeth a'i ddadansoddi a chynnal yr asesiad. Fel, er enghraifft, yn achos astudiaethau effaith manwerthu

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi Aseiad Effaith Iaith Gymraeg**

neu astudiaethau cyflogaeth, dylid cynnwys map yn yr adroddiad ynghyd â chofnod o'r rhesymau dros ddewis yr ardal ddylanwad. Dylid cofnodi'r drafodaeth gyda budd-ddeiliaid priodol. Dylai'r map gofnodi pa niferoedd a chanrannau o'r boblogaeth gyfan sy'n gallu siarad Cymraeg ar lefel cymuned a ward.

Proffil y boblogaeth rŵan ac yn y dyfodol

13. Wrth ystyried y wybodaeth y dylid casglu yng nghyd-destun y Gymraeg, argymhellir y dylid defnyddio niferoedd a chanran y boblogaeth sy'n siarad yr iaith (gan gynnwys dysgwyr) a rhaniad y siaradwyr hynny yn ôl grŵp oedran, er mwyn deall beth allai effaith datblygiad fod ar gyfansoddiad ieithyddol yr ardal dros gyfnod o amser. Nid yw iaith plant sy'n llai na thair oed yn cael eu cofnodi yn y Cyfrifiad. Fe all ffynonellau eraill roi'r wybodaeth er mwyn sefydlu gwaelodlin a rhagdybiaethau cyflawn, sef data gan Fudiad Meithrin a data darpariaeth Dechrau'n Deg. Dylid hefyd dadansoddi data am batrymau trosglwyddo iaith yn y cartref o fewn y gymuned leol. Mae deall sefyllfa'r iaith yn y gwahanol grwpiau oedran yn rhoi darlun o hyfywedd yr iaith rŵan a hefyd yn cynnig darlun o sefyllfa'r iaith yn yr ardal ddylanwad dros y degawdau nesaf pe fyddai'r tueddiadau presennol yn parhau ac na fyddai'r datblygiad yn digwydd. Sut mae'r datblygiad arfaethedig yn cyfrannu at neu effeithio ar ragamcanion o newid sy'n angenrheidiol i gynnal neu gynyddu'r niferoedd a chanrannau o siaradwyr Cymraeg yn yr ardal ddylanwad. Mae'r cam yn cynnig cyfle i adnabod beth fydd y materion i'r ardal yn y dyfodol ac wrth gynnal yr aseiad, sut all y datblygiad arfaethedig effeithio ar hynny (yn gadarnhaol neu yn negyddol).
14. Gall effaith datblygiad arfaethedig mewn ardal ddylanwad lle nad yw defnydd o'r Gymraeg yn nodweddiadol mor amlwg yn y cymunedau fod yn wahanol i'r effaith mewn ardal lle ceir canran uwch o siaradwyr Cymraeg ac mae'r defnydd o'r Gymraeg o ddydd-i-ddydd yn fwy amlwg. Dylid cofnodi'r dadansoddiad yma.

Proffil o'r isadeiledd yn yr ardal ddylanwad (cyfleusterau a gwasanaethau at ddefnydd cyhoeddus)

15. Wrth ystyried y wybodaeth y dylid casglu yng nghyd-destun y cymunedau yn ehangach, rhaid deall beth yw'r cyfleusterau sydd ar gael yn lleol at ddefnydd cyhoeddus - siopau, meddygfeydd a gwasanaethau cyhoeddus eraill, a chanolfannau cymunedol, neuaddau, ysgolion, ac ati. Wrth ymgysylltu gyda budd-ddeiliaid perthnasol gellir cael darlun o ba rai o'r cyfleusterau hyn sydd yn cynnig gwasanaethau neu weithgareddau yn Gymraeg. Os nad yw'r wybodaeth ar gael disgwylir i ymgeisydd gymryd camau i lenwi'r bwlch. Mae Atodiad 3 yn cynnwys cyfeiriad i'r teclyn Gweithredu'n Lleol² a all fod yn gymorth i adnabod cyfleusterau a gwasanaethau perthnasol a dull i gasglu'r wybodaeth.

Ymgysylltu yn ystod y cam cwmpasu

16. Gall pob datblygiad, waeth pa mor fawr neu fach, elwa o ymgysylltu/ ymgynghori effeithiol. Yn gyntaf fe fyddai'n cyd-fynd ag un o egwyddorion yr ISO 31000 sef *"gweithgareddau i gyfathrebu ac ymgynghori gyda rhanddeiliaid trwy gydol y broses"*³ Yn ail, mae adnabod nodweddion y

² <https://gov.wales/topics/welshlanguage/publications/gweithredun-lleol-resource-pack/?skip=1&lang=cy>

³ Gw. C.10, tudalen 13

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

gymuned a'r ffactorau sy'n dylanwadu ar y lleoedd (peuoedd) sy'n bwysig i hyfywedd yr iaith yn gynnar yn cynnig y cyfle gorau i sicrhau fod y Gymraeg yn ystyriaeth wrth ddatblygu'r cynnig. Mae Diagram 5 yn y Canllaw yn adnabod disgwyliadau'r Cyngorau o ran ymgysylltu ac ymgynghori yn ystod y cyfnod cyn cyflwyno cais cynllunio. Bydd datblygiad sydd angen bod yn destun Asesiad Effaith iaith Gymraeg yn ddatblygiad 'mawr' o dan Erthygl 2 o Orchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Gweithdrefn Rheoli Datblygu) (Cymru) 2012 (DMPWO). O dan y Ddeddf Cynllunio 2015, bydd angen i ymgeiswyr am 'ddatblygiad mawr' ymgynghori'n statudol cyn gwneud cais. Gosodir nifer o weithgareddau ymgynghori sydd angen eu cyflawni gan yr ymgeisydd cyn gall gyflwyno'r cais cynllunio. Maent yn cynnwys ymgynghori gyda thri grwp o bobl, sef:

- Pobl sy'n ddeiliaid neu'n berchnogion gerllaw safle'r cais; a
 - Ymgynghoreion cymunedol, sy'n cynnwys Cyngor Cymuned a Chynghorydd (Aelod Lleol); a
 - Ymgynghoreion arbenigol. Rhoddir manylion am bwy yw'r rhain a phryd y dylid ymgynghori â nhw yn Atodlen 4 i'r DMPWO. Penderfynir pwy yw'r ymgynghoreion arbenigol a restrir yn Atodlen 4 sy'n berthnasol i ddatblygiad arfaethedig drwy brofion disgrifiad o'r datblygiad. Mae Atodiad 2 i'r llawlyfr Ymgynghori â'r Gymuned Cyn- cais: Canllaw Ymarfer Gorau ar gyfer Datblygwyr (2017) a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru'n rhoi'r profion hynny.
17. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn nodi gall ymgeisydd adnabod ymgynghoreion ychwanegol, gwerthfawr na restrir hwynt yn Atodlen 4 i'r DMPWO. Disgwylir i ymgeisydd ymgynghori gyda'r fenter iaith berthnasol. Bydd creu amserlen o weithgareddau ymgynghori ar ddechrau'r prosiect yn helpu i gyflawni'r gweithgareddau ymgysylltu anstatudol a statudol ar yr adeg iawn. Gall hefyd helpu i sicrhau bod y gofynion statudol yn cael eu cwrdd.
18. Mae'r ddau Awdurdod Cynllunio Lleol yn darparu gwasanaeth rhoi cyngor cyn cyflwyno cais cynllunio. Mae Atodiad 4 o'r Canllaw yn cynnwys cyfeiriadau budd- ddeiliaid allweddol. Mae amseriad trafodaethau anffurfiol o'r fath yn ôl disgrisiwn yr ymgeisydd; ond, yn gyffredinol bydd yn hynod fanteisiol iddynt ddigwydd cyn gynted ag y mae'r ymgeisydd mewn sefyllfa i ddarparu digon o wybodaeth i ffurfio sail ar gyfer trafodaeth. Bydd yn gyfle i swyddogion cynllunio dynnu sylw'r ymgeisydd a/ neu'r rhai a fydd yn ei gynghori (sef yr asesydd cymwys) at unrhyw fylchau mewn gwybodaeth a gasglwyd ganddo. Bydd y swyddog cynllunio'n gofyn am wybodaeth gan swyddogion perthnasol o fewn y Cyngor. Gall yr ymgeisydd ofyn bod unrhyw wybodaeth ragarweiniol a ddarperir ar hyn o bryd yn cael ei drin yn gyfrinachol gan yr awdurdod cynllunio.
19. Mae Tabl 8.2 isod yn cynnig templed ar gyfer cofnodi'r wybodaeth a fydd yn angenrheidiol.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tabl 8.2: Templed cofnodi trafodaethau gyda budd-ddeiliaid

Ymgynghori ac ymgysylltu am y gweithgareddau sy'n ofynnol i fynd i'r afael â'r buddion a risgiau sydd wedi cael eu hadnabod	
Pa grwpiau/ sefydliadau lleol/ swyddogion a ymgyngorwyd â hwy	Manylion yr adborth a gafwyd

CAM A2) CYFNOD CWMPASU (ADNABOD Y CYD-DESTUN) – DADANSODDI'R WYBODAETH

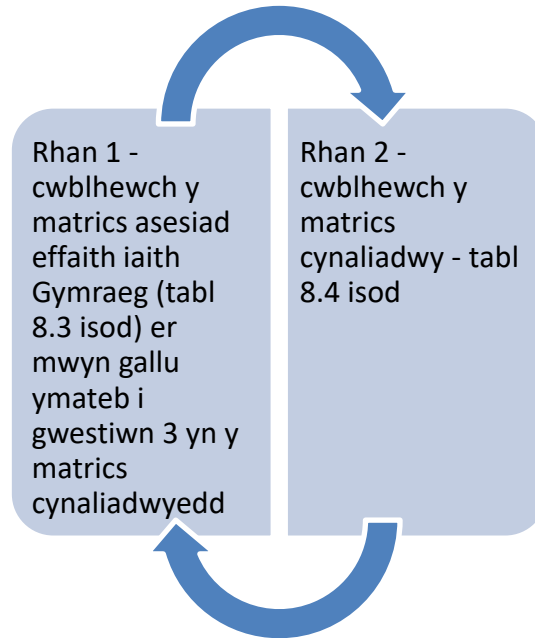
20. Diben y rhan hon o'r cyfnod cwmpasu yw dadansoddi'r wybodaeth a gasglwyd yn ystod Cam A1 er mwyn adnabod materion allweddol am y gymuned a'r iaith Gymraeg. Bydd hyn yn gymorth i gael darlun cychwynnol o ardrawiadau posib yn gysylltiedig â'r datblygiad. Dylid cofnodi'r casgliadau yn yr Adroddiad Asesiad Effaith Iaith Gymraeg.

CAM B) CYNNAL NEU WNEUD YR ASESIAD

21. Yn debyg i broses yn gysylltiedig ag Asesiad Ardrawiad Amgylcheddol, bydd angen i'r broses cynnal yr Asesiad Effaith Iaith Gymraeg ystyried a chofnodi'r canlynol, wrth gyfeirio at y wybodaeth gefndirol a'r dadansoddiad uchod (sef Cam A1 & Cam A2):

- i. pwy (e.e. grŵp oedran penodol) / beth (e.e. ysgolion lleol) fydd yn debygol o gael ei effeithio;
- ii. math o effaith (h.y. cadarnhaol, negyddol, niwtral, uniongyrchol, anuniongyrchol);
- iii. tebygolrwydd i'r effaith ddigwydd (h.y. pendant, ansicr, gellir ei wrydroi, ni ellir ei wrydroi);
- iv. effeithiau cronol posib.

22. Mae'r rhan yma o'r fethodoleg mewn dwy ran:

Rhan 1: Cwblhau'r Asesiad Effaith Iaith Gymraeg

23. Er mwyn asesu'r datblygiad arfaethedig yn erbyn yr Amcan Asesiad Cynaliadwyedd sy'n berthnasol i'r iaith Gymraeg dylid cwblhau'r rhannau perthnasol yn y matrices ar gyfer yr Asesiad Effaith Iaith Gymraeg a welir yn nhabl 8.2 isod. Bydd angen ystyried natur rhyngberthynol y ffactorau e.e. y boblogaeth o siaradwyr Cymraeg a'r farchnad dai ac economi'r ardal. Dylid defnyddio'r templed yn eich adroddiad am yr Asesiad. Os fydd effaith cadarnhaol neu negyddol yn cael eu hadnabod bydd rhaid ystyried os ellir gwella unrhyw effaith cadarnhaol neu sut fyddwch yn rheoli effeithiau negyddol. Dylid cofnodi'r gweithgareddau hynny yng Ngham C isod.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

24. Gellid defnyddio'r matrices risg/buddion enghreifftiol yn Ffigur 8.1 ar gyfer adnabod yr effaith a'r tebygolrwydd o'r effaith.

Figur 8.1 Matrics Risg/Buddion Enghreifftiol

				EFAITH 20 MLYNEDD				
				Sylweddol	Bychan	Bychan	Sylweddol	
				Sylweddol bositif	Ansylweddol bositif	Ansylweddol negyddol	Sylweddol negyddol	
				2	1	-1	-2	
				Holl siaradwyr yn yr Ardal Ddethol	Cynnydd 2.5 pwynt canran a throsodd mewn siaradwyr na'r rhagamcan(busnes fel arfer)	Cynnydd llai na 2.5 pwynt canran mewn siaradwyr na'r rhagamcan(busnes fel arfer)	Lleihâd llai na 2.5 pwynt canran mewn siaradwyr na'r rhagamcan(busnes fel arfer)	Lleihâd 2.5 pwynt canran a throsodd mewn siaradwyr na'r rhagamcan(busnes fel arfer)
↑ TEBYGOLRWYDD ↑	Siawns	Amlledd	Tebygolrwydd	Bron yn sicr	8	4	-4	-8
	Gellir disgwyl iddo ddigwydd mewn bron y cyfan o ddatblygiadau cyffelyb	Tystiolaeth gadarn iddo ddigwydd mewn o leiaf 8 gwaith allan o 10 yn yr 20 mlynedd diwethaf	4	Tebyg	6	3	-3	-6
	Gellir disgwyl iddo ddigwydd mewn y mwyafrif o ddatblygiadau cyffelyb	Tystiolaeth gadarn iddo ddigwydd mewn o 5 - 7 gwaith allan o 10 yn yr 20 mlynedd diwethaf	3	Posibl	4	2	-2	-4
	Gellir disgwyl iddo ddigwydd mewn lleiafrif o ddatblygiadau cyffelyb	Tystiolaeth gadarn iddo ddigwydd mewn o leiaf 2- 4 gwaith allan o 10 yn yr 20 mlynedd diwethaf	2	Annhebyg	2	1	-1	-2
	Gellir disgwyl iddo ddigwydd mewn nifer fechan iawn o ddatblygiadau cyffelyb	Tystiolaeth gadarn iddo ddigwydd llai na 2 waith allan o 10 yn yr 20 mlynedd diwethaf	1					

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tabl 8.3: Matrics Asesiad Effaith Iaith Gymraeg

IAITH A SYMUDEDD POBLOGAETH (mae'r mater yma yn gyffredin i ddatblygiad Tai a datblygiad Cyflogaeth)	Sgôr			Sylwadau
Eglurwch, gyda thystiolaeth lawn, a yw'r datblygiad yn debygol o arwain at newid yng nghyfansoddiad y Boblogaeth yn yr ardal ddylanwad rŵan ac yn y dyfodol, ac yn benodol o safbwynt cyfrannu neu effeithio ar y cyfansoddiad ieithyddol.	Effaith (E) 1,2,3 neu 4	Tebygolrwydd (T) 1,2,3 neu 4	Sgôr Cyfansawdd 0 -8 i +8	
<ul style="list-style-type: none"> Sut mae'r datblygiad yn mynd i sicrhau cyfleoedd i bobl aros yn eu cymuned? 				
<ul style="list-style-type: none"> A oes tebygolrwydd y bydd y datblygiad yn denu pobl ychwanegol i'r gymuned? Os oes, beth yw'r nifer a ddisgwylir? O le byddant yn dod? Faint a pha ganran ohonynt sy'n debygol o fod yn siarad Cymraeg? 				
<ul style="list-style-type: none"> A oes tebygolrwydd bydd pobl lleol yn ymfudo o'r gymuned o ganlyniad i'r datblygiad? 				
<ul style="list-style-type: none"> A yw'r datblygiad yn debygol o arwain at newid yn strwythur oedran y gymuned: mwy neu lai o blant, pobl ifanc, pobl ganol oed, pobl hŷn? 				
<ul style="list-style-type: none"> A oes tebygolrwydd bydd yna newid yn y cydbwysedd rhwng siaradwyr Cymraeg (gan gynnwys dysgwyr) ac unigolion heb unrhyw allu yn Gymraeg? 				
<ul style="list-style-type: none"> A fydd y newid yn debygol o fod yn barhaol neu'n un dros dro? 				
Cofnodwch eich dadansoddiad efo tystiolaeth gan gyfeirio at bwy (e.e. grwp oedran penodol) a fydd yn cael ei effeithio; pa fath o effaith; tebygolrwydd i'r effaith ddigwydd; ac effaith cronol posib. Gellid defnyddio'r matrics risg enghreifftiol yn Ffigur 8.1 ar gyfer adnabod yr effaith a'r tebygolrwydd o'r effaith.				

Tud. 218

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tud. 219

IAITH A SYMUDEDD POBLOGAETH (mae'r mater yma yn gyffredin i ddatblygiad Tai a datblygiad Cyflogaeth)		Sgôr			Sylwadau
Defnyddiwch dudalen ar wahân os oes angen mwy o le.....					
Sgôr cyfansawdd					
Beth ydi'r budd?	Beth ydi'r risg?				
Ewch i Gam C i ddangos sut fyddwch yn sicrhau'r budd ac, os yn bosib, yn lledaenu'r budd	Ewch i Gam C i ddangos sut fyddwch yn rheoli'r risg (cael gwared ohono neu ei leihau'r effaith i lefel dderbyniol)				

ELFENNAU GWELEDOL (mae'r mater yma yn gyffredin i ddatblygiad Tai a datblygiad Cyflogaeth)	Sgôr			Sylwadau
Eglurwch, gyda thystiolaeth lawn, a yw'r datblygiad yn debygol o arwain at newid yng nghyfansoddiad y Boblogaeth yn yr ardal ddylanwad rŵan ac yn y dyfodol, ac yn benodol o safbwynt cyfrannu neu effeithio ar y cyfansoddiad ieithyddol.	Effaith (E)	Tebygolrwydd (T)	Sgôr Cyfansawdd	
	1,2,3 neu 4	1,2,3 neu 4	0 -8 i +8	
<ul style="list-style-type: none"> A fydd y datblygiad yn cynyddu amlygrwydd yr iaith yn weledol? 				

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tud. 220

ELFENNAU GWELEDOL (mae'r mater yma yn gyffredin i ddatblygiad Tai a datblygiad Cyflogaeth)		Sgôr			Sylwadau
<ul style="list-style-type: none"> • Delwedd gorfforaethol a brandio - arwyddion a hysbysebion ar y safle sydd dan reolaeth cynllunio, e.e. arwydd hysbysebu/ marchnata safle tai newydd, arwyddion a hysbysebion i gwsmeriaid mewn mannau cyhoeddus ar safle cyflogaeth • Enw'r safle neu'r datblygiad – a fydd yn dal gafael ar hen enw Cymraeg neu a fydd unrhyw enw newydd yn deillio o gysylltiadau hanesyddol, daearyddol neu leol i'r ardal, os yn ymarferol 					
<p>Cofnodwch eich dadansoddiad efo tystiolaeth gan gyfeirio at bwy (e.e. grwp oedran penodol) a fydd yn cael ei effeithio; pa fath o effaith; tebygolrwydd i'r effaith ddigwydd; ac effaith cronol posib. Gellid defnyddio'r matrices risg enghreifftiol yn Ffigur 8.1 ar gyfer adnabod yr effaith a'r tebygolrwydd o'r effaith.</p> <p align="center">Defnyddiwch dudalen ar wahân os oes angen mwy o le.....</p>					
Sgôr cyfansawdd					
Beth ydi'r budd?	Beth ydi'r risg?				

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

ELFENNAU GWELEDOL (mae'r mater yma yn gyffredin i ddatblygiad Tai a datblygiad Cyflogaeth)		Sgôr			Sylwadau
Ewch i Gam C i ddangos sut fyddwch yn sicrhau'r budd ac, os yn bosib, yn lledaenu'r budd	Ewch i Gam C i ddangos sut fyddwch yn rheoli'r risg (cael gwared ohono neu ei leihau'r effaith i lefel dderbyniol)				

Tud. 221

ANSAWDD BYWYD GAN GYNNWYS SEILWAITH Y GYMUNED (dylech drin a thrafod yr isod yn ôl math o ddatblygiad)	Sgôr			Sylwadau
Eglurwch, gyda thystiolaeth lawn, sut mae'r datblygiad yn effeithio ar ANSAWDD BYWYD y gymuned (mwynderau cyhoeddus a chyfleusterau a gwasanaethau cymunedol).	Effaith (E) 1,2,3 neu 4	Tebygolrwydd (T) 1,2,3 neu 4	Sgôr Cyfansawdd 0 -8 i +8	
• I ba raddau mae'r datblygiad yn effeithio ar fwynder cyhoeddus/ yr amgylchedd yn yr ardal ddylanwad? A fydd yr ardal yn fwy/ llai dymunol i fyw ynddi?				
• Pa mor ddigonol ydi'r lleoedd mewn darpariaeth gofal plant a chyn ysgol yn yr ardal leol?				
• Pa mor ddigonol ydi'r lleoedd mewn ysgolion yn yr ardal leol? A fyddai'r datblygiad yn debygol o alw am fwy o leoedd neu a oes digon				

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tud. 222

ANSAWDD BYWYD GAN GYNNWYS SEILWAITH Y GYMUNED (dylech drin a thrafod yr isod yn ôl math o ddatblygiad)	Sgôr			Sylwadau
o le yn yr ysgolion yn barod? A oes digon o adnoddau fel bod yr ysgolion yn gallu cario'n 'mlaen i gyflawni eu rôl i gynhyrchu siaradwyr Cymraeg rhugl?				
<ul style="list-style-type: none"> Sut fyddai'r datblygiad yn debygol o effeithio ar gydbwysedd rhwng disgyblion di-Gymraeg a disgyblion Cymraeg yn yr ysgol? A fyddai angen rhagor o leoedd yn yr uned drochi? A oes digon o adnoddau i ddarparu cyfleusterau a chyfleoedd fel bod plant o gartrefi di-Gymraeg a rhai a ddysgodd Gymraeg fel ail iaith yn gallu defnyddio a gwella eu Cymraeg a dod yn rhan o'r gymuned Gymraeg? 				
<ul style="list-style-type: none"> A fyddai'r datblygiad yn cynyddu'r galw am gyfleusterau a gwasanaethau lleol? 				
<ul style="list-style-type: none"> I ba raddau mae'r datblygiad yn cael effaith gadarnhaol neu negyddol ar gyfleusterau neu wasanaethau presennol? 				
<ul style="list-style-type: none"> Sut fydd y datblygiad yn cynnal neu greu cyfleoedd newydd i hybu'r Gymraeg mewn cyfleusterau a gwasanaethau lleol fel neuaddau, siopau, ac yn y blaen? 				
<ul style="list-style-type: none"> A oes gan y datblygiad botensial i gael effaith gadarnhaol neu negyddol ar weithgareddau gwahanol grwpiau sy'n weithgar yn y gymuned a gafodd eu hadnabod yn y gwaith proffilio, e.e. mudiadau meithrin, yr Urdd, grwpiau gwirfoddol? Beth ydi'r capasiti'r darparwyr lleol i ymdopi efo'r newid? 				
<ul style="list-style-type: none"> Sut gallai'r gymuned Gymraeg a'i sefydliadau gymhathu'r datblygiad? 				
<p>Cofnodwch eich dadansoddiad efo tystiolaeth gan gyfeirio at bwy (e.e. grwp oedran penodol) neu beth a fydd yn cael ei effeithio; pa fath o effaith; tebygolrwydd i'r effaith ddigwydd; ac effaith cronol posib. Gellid defnyddio'r matrices risg enghreifftiol yn Ffigur 8.1 ar gyfer adnabod yr effaith a'r tebygolrwydd o'r effaith.</p>				

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tud. 223

ANSAWDD BYWYD GAN GYNNWYS SEILWAITH Y GYMUNED (dylech drin a thrafod yr isod yn ôl math o ddatblygiad)		Sgôr			Sylwadau
Defnyddiwch dudalen ar wahân os oes angen mwy o le.....					
Sgôr cyfansawdd					
<p>Beth ydi'r budd?</p> <p>Ewch i Gam C i ddangos sut fyddwch yn sicrhau'r budd ac, os yn bosib, yn lledaenu'r budd</p>	<p>Beth ydi'r risg?</p> <p>Ewch i Gam C i ddangos sut fyddwch yn rheoli'r risg (cael gwared ohono neu ei leihau'r effaith i lefel dderbyniol)</p>				

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tud. 224

Y FARCHNAD DAI	Sgôr			Sylwadau
Eglurwch, gyda thystiolaeth lawn, sut mae'r datblygiad yn debygol o effeithio ar y farchnad Dai yn yr ardal ddylanwad rŵan ac yn y dyfodol, ac yn benodol o safbwynt cyfrannu neu effeithio ar y cyfansoddiad ieithyddol.	Effaith (E) 1,2,3 neu 4	Tebygolrwydd (T) 1,2,3 neu 4	Sgôr Cyfansawdd 0 -8 i +8	
<ul style="list-style-type: none"> • Pris marchnad ddisgwyliedig ar gyfer y tai a sut y mae hyn yn cymharu ag incwm aelwydydd yn lleol. 				
<ul style="list-style-type: none"> • A fyddai'r datblygiad yn debygol o gael effaith cadarnhaol neu negyddol ar bris cyfartalog tai yn yr ardal ddylanwad? 				
<ul style="list-style-type: none"> • Cyfraniad tai fforddiadwy a sut mae hynny yn cymharu efo gofynion polisi 				
<ul style="list-style-type: none"> • Cyfradd ddisgwyliedig neu arfaethedig datblygu. A fyddai'n digwydd yn araf deg? 				
<ul style="list-style-type: none"> • Cymysgedd tai a sut mae hynny yn cymharu efo gofynion polisi, arolygon Sirol neu leol, neu ffynonellau eraill o wybodaeth 				
<ul style="list-style-type: none"> • Nifer tai a sut mae hynny yn cymharu efo'r galw am dai a'r cyflenwad o dai a roddir yn y Cynllun ac sydd wedi cael caniatâd ers i'r Cynllun gael ei fabwysiadu 				
<ul style="list-style-type: none"> • Effaith gynyddol bosibl y gallai'r datblygiad ei gael, gan gymryd ystyriaeth o unrhyw ddatblygiad diweddar perthnasol arall yn yr ardal leol 				
<ul style="list-style-type: none"> • A fyddai'r datblygiad yn cynyddu'r galw am dai rhent preifat a fyddai'n golygu llai o stoc ar gael i aelwydydd lleol? 				
<p>Cofnodwch eich dadansoddiad efo tystiolaeth gan gyfeirio at bwy (e.e. grwp oedran penodol) neu beth a fydd yn cael ei effeithio; pa fath o effaith; tebygolrwydd i'r effaith ddigwydd; ac effaith cronol posib. Gellid defnyddio'r matrices risg enghreifftiol yn Ffigur 8.1 ar gyfer adnabod yr effaith a'r tebygolrwydd o'r effaith.</p>				

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tud. 225

Y FARCHNAD DAI		Sgôr			Sylwadau
Defnyddiwch dudalen ar wahân os oes angen mwy o le.....					
Sgôr cyfansawdd					
Beth ydi'r budd?	Beth ydi'r risg?				
Ewch i Cam C i ddangos sut fyddwch yn sicrhau'r budd ac, os yn bosib, yn lledaenu'r budd	Ewch i Cam C i ddangos sut fyddwch yn rheoli'r risg (cael				

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Y FARCHNAD DAI		Sgôr			Sylwadau
	gwared ohono neu ei leihau'r effaith i lefel dderbyniol)				

FFACTORAU ECONOMAIDD	Sgôr			Sylwadau
Eglurwch, gyda thystiolaeth lawn, sut mae'r datblygiad yn effeithio ar Economeg yr ardal leol. Dylech sôn am y canlynol:	Effaith (E)	Tebygolrwydd (T)	Sgôr Cyfansawdd	
	1,2,3 neu 4	1,2,3 neu 4	0 -8 i +8	
• Sut mae'r datblygiad yn cyfrannu at gyfleoedd cyflogaeth bresennol yn yr ardal?,				
• Ydi o'n meithrin amrywioldeb economaidd yn yr ardal leol, h.y. creu swyddi sydd ddim ar gael yn lleol?				
• Nifer y swyddi llawn a/ neu ran amser				
• Sgiliau sy'n angenrheidiol i'r busnes neu sefydliad a sut mae hynny yn cymharu efo sgiliau llafur y bobl leol (o fewn yr ardal Teithio i'r Gwaith)				
• Cyflogau a fydd yn cael eu cynnig a sut mae hynny yn cymharu efo cyflogau cyfartalog yn yr ardal				
• Sgiliau llafur y bobl leol (o fewn yr ardal Teithio i'r Gwaith) a pha mor debygol yw hi yn ôl yr asesiad uchod bydd y swyddi yn cael eu llenwi o blith y boblogaeth leol				
• A yw'n debygol y bydd rhaid chwilio tu allan i'r ardal leol am weithwyr, e.e. i gael sgiliau arbenigol				
• A fydd gwasanaeth rheng flaen yn cael ei ddarparu i'r cyhoedd?				

Tud. 226

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

FFACTORAU ECONOMAIDD	Sgôr			Sylwadau
<ul style="list-style-type: none"> Pa sgiliau iaith Gymraeg sy'n hanfodol ac yn ddymunol i'r swyddi a grëir gan y datblygiad. Bydd angen diffinio'r rhain fel rhan o gynllun iaith Gymraeg (gwirfoddol neu statudol) y datblygiad. 				
<ul style="list-style-type: none"> Sgiliau iaith a fydd yn angenrheidiol i integreiddio yn y gymuned leol, h.y. pa iaith a fyddai'n angenrheidiol ar gyfer gwahanol fathau o swyddi 				
<ul style="list-style-type: none"> Effaith gynyddol bosibl y gallai'r datblygiad ei gael, gan gymryd i ystyriaeth unrhyw ddatblygiad diweddar perthnasol arall yn yr ardal leol 				
<ul style="list-style-type: none"> A yw'r datblygiad yn debygol o gael effaith gadarnhaol ar fusnesau lleol cyfredol, e.e. trwy gynnig cyfleoedd i fusnesau a fyddai'n gallu cyflenwi gofynion y busnes newydd am nwyddau? 				
<p>Cofnodwch eich dadansoddiad efo tystiolaeth gan gyfeirio at bwy (e.e. grwp oedran penodol) neu beth a fydd yn cael ei effeithio; pa fath o effaith; tebygolrwydd i'r effaith ddigwydd; ac effaith cronol posib. Gellid defnyddio'r matrices risg enghreifftiol yn Ffigur 8.1 ar gyfer adnabod yr effaith a'r tebygolrwydd o'r effaith.</p>				

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

FFACTORAU ECONOMAIDD		Sgôr			Sylwadau
Defnyddiwch dudalen ar wahân os oes angen mwy o le.....					
Sgôr cyfansawdd					
Beth ydi'r budd?	Beth ydi'r risg?				
Ewch i Gam C i ddangos sut fyddwch yn sicrhau'r budd ac, os yn bosib, yn lledaenu'r budd	Ewch i Gam C i ddangos sut fyddwch yn rheoli'r risg (cael gwared ohono neu ei leihau'r effaith i lefel dderbyniol)				

Rhan 2: Cwblhau'r Matrics Cynaliadwy

25. Mae'r rhestr nesaf yn rhoi matrics o gwestiynau i asesu effaith debygol y datblygiad arfaethedig o safbwynt y safle. Mae'n bosib eich bod wedi ateb rhai o'r cwestiynau hyn eisoes fel rhan o Asesiad Amgylcheddol pan fydd angen un ar gyfer eich cais. Os nad ydych wedi cynnal asesiad amgylcheddol, defnyddiwch y matrics yn nhabl 8.4 isod i gofnodi'r asesiad o'r datblygiad arfaethedig ar yr ardal ddylanwad yn gyffredinol. Defnyddiwch y symbolau yn yr allwedd (gweler isod) yn y golofn 'Asesiad'. Mae'r symbolau yn y golofn hon yn nodi a yw'r datblygiad arfaethedig yn cyfrannu'n gadarnhaol tuag at ddiwallu'r Amcan Asesiad Cynaliadwyedd:
- a yw'n cyd-fynd â'r Amcan Asesiad Cynaliadwyedd?;
 - a yw'r datblygiad arfaethedig yn cael effaith niwtral ar yr Amcan Asesiad Cynaliadwyedd?; neu
 - a yw'r datblygiad arfaethedig yn rhwstr i gyflawni'r Amcan Asesiad Cynaliadwyedd?.
26. Yn y golofn 'Crynodeb' eglurwch, gyda thystiolaeth, sut rydych yn dod i'ch casgliad.
27. Bydd yr ymateb i rannau perthnasol yn y matrics ar gyfer yr Asesiad Effaith Iaith Gymraeg a welir yn nhabl 8.2 wedi asesu'r datblygiad arfaethedig yn erbyn yr Amcan Asesiad Cynaliadwyedd sy'n berthnasol i'r iaith Gymraeg.
28. Os fydd effaith cadarnhaol neu negyddol yn cael eu hadnabod ar ôl gwneud yr Asesiad Cynaliadwyedd o'r safle bydd rhaid ystyried os ellir gwella unrhyw effaith cadarnhaol neu sut fyddwch yn rheoli effeithiau negyddol. Dylid cofnodi'r gweithgareddau hynny yng Ngham C isod.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tabl 8.4: Matrics Cynaliadwy asesu effaith ar yr ardal ddylanwad

Enw'r safle:

Ardal ddylanwad (map)

Math o ddatblygiad:

Tud. 230

Amcan Asesiad Cynaliadwyedd	Asesiad	Crynodeb
<p>1. Cynnal a mwyhau buddion a chysylltedd bioamrywiaeth (<i>Pynciau AAS: bioamrywiaeth, ffawna, fflora, pridd</i>) A fydd y datblygiad arfaethedig yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amddiffyn cyfanrwydd safleoedd dynodedig (rhyngwladol, cenedlaethol a lleol), ac osgoi cynefinoedd / rhywogaethau tameidiog • Diogelu a mwyhau cynefinoedd bywyd gwylt ar y tir ac yn y môr (yn cynnwys yr ased coetiroedd sylweddol a geir yn ardal y cynllun), a bioamrywiaeth ehangach mewn ardaloedd gwledig a threfol • Cynnal a gwella'r ddarpariaeth o seilwaith gwyrdd • Diogelu a mwyhau'r safleoedd daearegol dynodedig a'r ddaear amrywiaeth ehangach • Cynnal a mwyhau swyddogaeth chysylltedd ecolegol 	<p>e.e. ++</p>	<p>Bydd y datblygiad arfaethedig yn cyfrannu tuag at yr Amcan Asesiad Cynaliadwyedd hwn oherwydd.....</p>
<p>2. Hyrwyddo hyfywdra, cydlyniant, ac iechyd a lles cymunedol (<i>Pynciau AAS: iechyd bodau dynol, y boblogaeth</i>) A fydd y datblygiad arfaethedig yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bodloni anghenion poblogaeth sy'n heneiddio • Lleihau nifer y bobl mewn oed gwaith sy'n allfudo er mwyn cefnogi cymunedau sy'n gytbwys o ran oedran y boblogaeth 		

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tud. 231

Amcan Asesiad Cynaliadwyedd	Asesiad	Crynodeb
<ul style="list-style-type: none"> Gwella'r ddarpariaeth o gyfleusterau a gwasanaethau i gymunedau difreintiedig ac ardaloedd gwledig a gwella mynediad atynt. Hyrwyddo rhyngweithio cymunedol a chynhwysiad cymdeithasol Cael gwared ar rwystrau a chreu cyfleoedd i bobl fyw bywydau iachach, e.e. hyrwyddo ymarfer corff (cerdded, beicio) Lleihau'r anghydraddoldeb iechyd rhwng ardaloedd a grwpiau cymdeithasol 		
<p>3. Cadw, hyrwyddo a chryfhau'r iaith Gymraeg (Pwnc AAS: treftadaeth ddiwylliannol) A fydd y datblygiad arfaethedig yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwarchod a gwella'r cyfleoedd i hyrwyddo a datblygu'r iaith Gymraeg – er mwyn gallu ymateb i'r cwestiwn yma dylid cwblhau'r Matrics Asesiad Effaith Iaith Gymraeg yn nhabl 8.3 uchod 		
<p>4. Cadw, hyrwyddo a mwyhau adnoddau diwylliannol ac asedau treftadaeth hanesyddol (Pwnc AAS: treftadaeth ddiwylliannol) A fydd y datblygiad arfaethedig yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> Sicrhau y gwarchodir asedau hanesyddol, archeolegol a diwylliannol lleol (yn cynnwys eu gwarchod rhag datblygiadau newydd), ac y gwneir y mwyaf ohonynt er budd trigolion ac ymwelwyr 		

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tud. 232

Amcan Asesiad Cynaliadwyedd	Asesiad	Crynodeb
<ul style="list-style-type: none"> Hyrwyddo mynediad at yr amgylchedd hanesyddol er dibenion addysg a thwristiaeth / datblygiad economaidd 		
<p>5. Cefnogi twf economaidd a hwyluso economi fywiog, amrywiol sy'n darparu cyfleoedd cyflogaeth leol (<i>Pwnc AAS: Poblogaeth</i>) A fydd y datblygiad arfaethedig yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> Hyrwyddo a hwyluso buddsoddiad i fusnesau lleol ar draws amrywiaeth o sectorau economaidd Gwella a mwyhau cyfleoedd cyflogaeth, yn cynnwys mewn ardaloedd gwledig Cefnogi'r diwydiant twristiaeth drwy wneud gwelliannau amgylcheddol a gwella'r seilwaith, a chynorthwyo i wella adnoddau a seilwaith presennol Darparu mynediad at gyfleoedd am hyfforddiant, addysg a datblygu sgiliau i bob sector yn y gymuned Peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd Creu cyfleoedd i weithwyr ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle 		
<p>6. Darparu tai o ansawdd da, yn cynnwys tai fforddiadwy sy'n bodloni angen lleol (<i>Pwnc AAS: y boblogaeth, iechyd bodau dynol</i>) A fydd y datblygiad arfaethedig yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwella ansawdd ac argaeledd y stoc tai presennol ar gyfer cymunedau difreintiedig 		

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tud. 233

Amcan Asesiad Cynaliadwyedd	Asesiad	Crynodeb
<ul style="list-style-type: none"> • Cyflwyno mwy o dai fforddiadwy a chynaliadwy gyda'r effaith leiaf bosib ar yr amgylchedd mewn ardaloedd gwledig a threfol • Cyflwyno tai addasadwy sy'n mynd i'r afael ag anghenion unigol y cymunedau 		
<p>7. Gwerthfawrogi, cadw ac uchafu tirweddau gwledig a threfweddau ardal y cynllun (<i>Pwnc AAS: y dirwedd</i>) A fydd y datblygiad arfaethedig yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwarchod a mwyhau nodweddion arbennig y dirwedd yn ardal y cynllun, yn cynnwys Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol, y dirwedd arfordirol / morol a threfweddau • Gwarchod a gwella ansawdd y mannau agored sy'n hygyrch i'r cyhoedd mewn amgylchedd gwledig ac adeiledig • Sicrhau bod datblygiadau newydd wedi'u hintegreiddio'n briodol ac yn sensitif i gymeriad y dirwedd a'r drefwedd yn ardal y cynllun 		
<p>8. Cefnogi ac uchafu cysylltiadau trafndiaeth dda i gefnogi'r gymuned a'r economi (<i>Pwnc AAS: y boblogaeth, iechyd bodau dynol</i>) A fydd y datblygiad arfaethedig yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwella hygyrchedd mewn ardaloedd lleol, drwy gysylltu rhwydweithiau cludiant (cludiant cyhoeddus a heb gerbyd) â'r canolfannau gwasanaethu • Lleihau'r angen am deithio mewn ceir preifat, drwy wella'r seilwaith cludiant cyhoeddus 		

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Amcan Asesiad Cynaliadwyedd	Asesiad	Crynodeb
<ul style="list-style-type: none"> Blaenoriaethu hygyrchedd drwy gael opsiynau trafndiaeth gynaliadwy ar gyfer datblygiadau newydd 		

Allwedd

++	Anogaeth frwd i'r datblygiad gan y byddai'n datrys problem bresennol o ran cynaladwyedd	+/-	Materion cynaladwyedd posib; posib lliniaru a / neu negodi
+	Dim rhwystrau cynaladwyedd ac mae'r datblygiad yn dderbyniol	-	Yn broblemus ac annhebygol oherwydd materion cynaladwyedd sy'n hysbys; lliniaru neu negodi'n anodd ac / neu'n ddrud
0	Niwtral	--	Cyfyngiadau absoliwt o ran cynaladwyedd
?	Effaith anhysbys/ansicr		

**CAM C) – ADNABOD MESURAU LLINIARU/ DIOGELU/ GWELLA/ LLEDAENU A PHARATOI
STRATEGAETH YMATEB GYDA CHYNLLUN GWEITHREDU**

29. Mae pob penderfyniad da yn dibynnu ar ddadansoddiad effeithiol o opsiynau. Arfarnu'r Opsiynau yw'r broses o adnabod a dethol y strategaeth rheoli risg mwyaf addas o fewn y cyfyngiadau sydd ar y sefyllfa. Fel rheol, mae hyn yn gofyn dilyn proses o sgorio neu bwysoli opsiynau ar sut i leihau'r risg i lefel dderbyniol. Yn dilyn arfarnu'r opsiynau a dod i gasgliadau gellir wedyn bwrw 'mlaen i ddewis yr Hoff Strategaeth, sef y strategaeth 'orau' ar gyfer y sefyllfa a'r un sy'n derbyn sêl bendith y datblygwr, y rhanddeiliaid a'r partneriaid.
30. Mae arfarnu yn gofyn am ddilyn rhai, os nad y cyfan, o'r camau dilynol:
- Sefydlu'n glir beth yw'r canlyniad y mae rhywun yn ceisio ei gyflawni;
 - Adnabod yr opsiynau posibl i gyrraedd y canlyniad hwnnw;
 - Sefydlu'n glir beth yw'r meini prawf a ddefnyddir i arfarnu;
 - Dewis beth yw'r teclyn mwyaf priodol i weithredu pob opsiwn;
 - Adnabod effaith pob opsiwn;
 - Cymharu manteision ac anfanteision pob opsiwn a dod i gasgliad.
31. Fel arfer, mae'r opsiynau rheoli risg ar ffurf un o'r canlynol:
- TERFYNU - cael gwared o gyfran o'r risg lle bo hynny'n bosibl;
 - GODDEF - derbyn y risg drwy ddewis beidio ag ymyrryd;
 - TROSGLWYDDO – rhannu neu symud elfennau o'r risg trwy rannu gyda rhanddeiliaid neu bartneriaid eraill neu ddefnyddio technoleg, prosesau newydd neu fuddsoddiad o'r newydd;
 - LLINIARU - addasu effeithiau'r datblygiad drwy osod cynlluniau datblygol yn eu lle.
32. Mae gofyn hefyd ystyried MANTEISIO AR GYFLEOEDD sy'n codi o'r risg i gychwyn cyfleoedd newydd.
33. Os fydd effaith cadarnhaol neu negyddol yn cael eu hadnabod yng Ngham B uchod bydd rhaid ystyried os y gellir gwella unrhyw effaith positif neu dangos sut fyddwch yn rheoli effeithiau negyddol. Rhaid cadw mewn cof fod posibilrwydd cryf y bydd y cais cynllunio yn cael ei wrthod gan yr Awdurdod Cynllunio Lleol yn unol â Pholisi PS 1, maen prawf 3, os aserir fod effeithiau negyddol o sylwedd yn debygol. Felly, dylid ystyried a oes opsiwn arall yn debygol o ostwng y risg i lefel dderbyniol. Dylid cydnabod nad yw'n bosibl, yn ymarferol, i ddileu risg yn gyfan gwbl. Bydd hyn yn gymorth i dewis pa opsiynau sydd ar gael i'w cynnwys mewn Strategaeth a Chynllun Gweithredu.
34. Mae Ffigur 8.2 yn adnabod yn gyffredinol sut fath o ymateb i ystyried yn ddibynnol ar y sgôr cyfansawdd.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Ffigur 8.2 Opsiynau Ymateb

	Positif	Opsiynau Ymateb	Negyddol	Opsiynau Ymateb
Sylweddol Tebygol		UCHAFU		TERFYNU
Sylweddol Annhebygol		UCHAFU		LLINIARU
Bychan Tebygol		UCHAFU		LLINIARU
Bychan Annhebygol		UCHAFU		GODDEF

35. Mae Atodiad 6 yn cynnwys rhestr o weithgareddau posib ellir eu defnyddio i sicrhau effeithiau cadarnhaol ac i reoli risgiau o effeithiau negyddol. Dylid cofnodi'r gweithgareddau hynny yn yr Adroddiad am yr Asesiad, gan nodi sut a phryd gaiff y gweithgareddau eu cyflawni. Bydd hyn yn hanfodol er mwyn dangos gall y mesurau gael eu gwireddu. Dylid trafod mesurau posib gyda'r Mentrau Iaith a'r Swyddog Cynllunio, a fydd yn trafod gyda swyddogion perthnasol o fewn y Cynghorau, e.e. swyddogion addysg, swyddogion datblygu economi.

36. Mae Tabl 8.5 isod yn cynnig templed ar gyfer cofnodi'r wybodaeth a fydd yn angenrheidiol.

**CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY DRAFFT ÔL YMGYNGHORI - Atodiad 8: Fframwaith i baratoi
Asesiad Effaith Iaith Gymraeg**

Tabl 8.5: Tabled Cynllun Gweithredu i gofnodi gweithgareddau diogelu/ gwella/ hybu/ lliniaru

Beth ydi'r Budd neu Risg a gafodd ei adnabod yng Ngham B uchod?	Gweithgaredd posib i reoli'r budd neu'r risg	Beth mae'r gweithgaredd yn cyflawni?	Sut bydd y budd/ lliniaru yn cael ei gyflawni?	Beth yw'r amserlen ar gyfer ei ddarparu a phwy yw'r person / sefydliad cyfrifol?	Dull ac amllder monitro (lle mae'n briodol)

Atodiad 2

CANLLAWIAU CYNLLUNIO ATODOL – CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY
ADRODDIAD YMGYNGHORIAD AC ARGYMHELLION Y SWYDDOG

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

MAWRTH 2019

Cynnwys	
1.0 CEFNDIR	2
Diben y Canllawiau Cynllunio Atodol (CCA)	2
Y Cyd-destun Polisi.....	2
Yr angen am Ganllawiau Cynllunio Atodol.....	2
Statws y Canllawiau Cynllunio Atodol	2
2.0	3
Yr Ymgynghoriad Cyhoeddus	3
ATODIAD 1A - FFURFLEN SYLWADAU	
ATODIAD 1B – Y SYLWADAU A DDERBYNIWYD AC ARGYMHELLION GAN SWYDDOGION	
ATODIAD 1C - NEWIDIADAU MEWN YMATEB I SYLW 1	

1.0 CEFNDIR

Diben y Canllawiau Cynllunio Atodol (CCA)

- 1.1 Diben y CCA yw:
- cynorthwyo'r ymgeiswyr a'u hasiantau i baratoi ceisiadau cynllunio a'u harwain mewn trafodaethau â swyddogion ynghylch sut i ddefnyddio polisiau perthnasol yn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd cyn cyflwyno ceisiadau cynllunio,
 - cynorthwyo swyddogion i asesu ceisiadau cynllunio, a swyddogion a chynghorwyr i wneud penderfyniadau ynghylch ceisiadau cynllunio, a
 - chynorthwyo Arolygwyr Cynllunio i wneud penderfyniadau ar apelïadau.
- 1.2 Y nod gyffredinol yw gwella ansawdd datblygiadau newydd a hwyluso ffordd gyson a thryloyw o wneud penderfyniadau sy'n cyd-fynd â pholisiau perthnasol y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd.

Y Cyd-destun Polisi

Y Cynllun Datblygu Lleol

- 1.3 Dan ddeddfwriaeth gynllunio, mae'r polisiau cynllunio ar gyfer pob ardal wedi'u cynnwys yn y 'cynllun datblygu'. Mabwysiadwyd Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Gwynedd a Môn ar 31 Gorffennaf 2017. Mae'n ymwneud ag ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd a Môn.
- 1.4 Mae'r Cynllun yn darparu polisiau amrywiol ynghyd â dyraniadau ar gyfer y prif ddefnyddiau tir, megis tai, cyflogaeth a manwerthu; bydd yn cynorthwyo i siapio dyfodol ardal y Cynllun yn ffisegol ac yn amgylcheddol, a bydd hefyd yn dylanwadu arno yn economaidd, yn gymdeithasol ac yn ddiwylliannol. Felly, mae'r Cynllun yn:
- galluogi i'r Awdurdodau Cynllunio Lleol wneud penderfyniadau rhesymegol a chyson ar geisiadau cynllunio drwy ddarparu fframwaith polisi sy'n gyson â pholisi cenedlaethol; ac
 - arwain datblygiadau i ardaloedd addas yn ystod y cyfnod hyd at 2026.

Yr angen am Ganllawiau Cynllunio Atodol

- 1.5 Er bod y Cynllun yn cynnwys polisiau sy'n galluogi'r Awdurdod Cynllunio Lleol i wneud penderfyniadau cyson a thryloyw ar geisiadau datblygu, ni all rhoi'r holl gyngor manwl sydd ei angen ar swyddogion a darpar ymgeiswyr i lywio cynigion yn lleol. Er mwyn darparu'r cyngor manwl hwn, mae'r Cynghorau'n rhoi cyfres o Ganllawiau Cynllunio Atodol i gefnogi'r Cynllun gyda chanllawiau mwy manwl ar amrediad o bynciau a materion i gynorthwyo i ddadansoddi neu weithredu polisiau a chynigion y Cynllun.

Statws y Canllawiau Cynllunio Atodol

- 1.6 Ystyrir Canllawiau Cynllunio Atodol (CCA) yn ystyriaethau cynllunio perthnasol yn ystod y broses o asesu a gwneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio. Bydd Llywodraeth Cymru a'r Arolygiaeth Gynllunio yn rhoi pwys sylweddol ar ganllawiau cynllunio atodol sy'n deillio o gynllun datblygu ac sy'n gyson ag ef. Nid yw'r CCA yn cyflwyno unrhyw bolisiau cynllunio newydd nac yn addasu polisiau sy'n bodoli eisoes.
- 1.7 Felly, cyn gynted ag y bydd wedi'i fabwysiadu, dylid rhoi pwys sylweddol i'r CCA fel ystyriaeth gynllunio berthnasol.

2.0 CCA CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY

- 2.1 Prif fwriad y Canllaw Cynllunio Atodol (CCA) hwn (ynghŷd â Chanllawiau Cynllunio Atodol eraill) yw helpu ymgeiswyr am ganiatâd cynllunio i ddeall cyfres o bolisiau perthnasol a fydd yn integreiddio 'datblygu cynaliadwy' yn y broses datblygu, er mwyn cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy. Bydd hyn yn sicrhau y bodlonir gofynion deddfwriaeth a pholisi ac y cyflawnir safonau arfer gorau. Mae'n cynnig dull safonol y dylai'r holl ymgeiswyr eu dilyn. Mae'r Canllawiau hyn yn ymhelaethu ar y prif egwyddorion a nodir ym mholisiau perthnasol y Cynllun Datblygu Lleol. Dylid ei ddefnyddio efo asesiadau arbenigol o fanylion pob achos penodol (lle mae'r asesiadau yn angenrheidiol).
- 2.2 Mae'r CCA a fuodd yn destun ymgyngoriad cyhoeddus wedi cael ei rannu i dri adran ac mae'n cynnwys cyfres o 8 atodiad. Mae Adran 1 ac Adran 3 yn ymwneud â llunio datblygiad cynaliadwy'n gyffredinol. Mae Adran 2, ynghyd ag Atodiad 2 – 3, a 5 - 8, yn canolbwyntio ar roi arweiniad am ofynion maen prawf 4 o Bolisi PS 5 'Datblygu Cynaliadwy' a gofynion Polisi PS 1 'Yr iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig'.

Yr Ymgyngoriad Cyhoeddus

- 2.3 Paratowyd drafft o'r Canllaw hwn mewn ymgyngoriad â swyddogion o Adain Rheolaeth Datblygu y ddau Awdurdod a Swyddogion Datblygu Iaith y ddau Gyngor. Ar ôl rhoi ystyriaeth i argymhellion Pwyllgor Craffu Cymunedau Cyngor Gwynedd, penderfynodd y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd yn ei gyfarfod ar 26 Ebrill 2018 i gomisiynu cwmnïau allanol i ymgymryd â gwerthusiad beirniadol o fersiwn drafft ymgyngorol cychwynnol o'r CCA. Cafodd Cwmni Iaith a Gwasanaethau Ymgyngorol BURUM eu penodi i gydweithio i wneud y gwaith hwnnw. Cymeradwywyd fersiwn ddrafft ymgyngorol o'r CCA hwn (a oedd yn ymgorffori newidiadau a gafodd eu hargymell gan Cwmni Iaith a Gwasanaethau Ymgyngorol BURUM) ar gyfer ymgyngoriad cyhoeddus gan y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd ar 16 Tachwedd 2018.
- 2.4 'Roedd y CCA yn destun ymgyngoriad cyhoeddus rhwng 13 Rhagfyr 2018 a 31 Ionawr 2019.
- 2.5 Rhoddwyd manylion yr ymgyngoriad cyhoeddus ar wefannau'r ddau Gyngor ac anfonwyd e-byst/llythyrau at yr holl Gyngorwyr, Cyngorau Cymuned, asiantau cynllunio, ymgyngorwyr statudol, awdurdodau cyfagos ynghyd â nifer o unigolion, cwmnïau a mudiadau sydd yn ymwneud a hyrwyddo'r iaith Gymraeg a diwylliant Cymreig a rhai a oedd gan ddi-ddordeb penodol yn natblygiad canllawiau am sut i ddefnyddio Polisi PS 1 Yr iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig. Mae'r rhain yn cynnwys: Comisiynydd y Gymraeg, aelodau Fforwm Iaith Mon, Pwyllgor Ymgyrch Tai a Chynllunio Gwynedd a Môn, Yr Urdd, Prifysgol Bangor, Hanfod, Arad, Trywydd (nid yw'r rhestr hwn yn un cynhwysfawr). Roedd copïau caled o'r CCA hefyd ar gael i'w darllen ym mhob llyfrgell gyhoeddus, prif swyddfa Cyngor Ynys Môn yn Llangefni ac yn Siop Gwynedd (Caernarfon, Dolgellau a Phwllheli).
- 2.6 Roedd nifer o ffyrdd gwahanol i bobl ymateb i'r ymgyngoriad, gan gynnwys:
- Ffurflen ymateb ar-lein mewn Word a .pdf - ar gael ar y ddwy wefan a chopïau papur ar gael yn holl lyfrgelloedd a Siop Gwynedd. Roedd copïau papur o'r ffurflen ymateb hefyd ar gael ar gais gan yr Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd.
 - E-bost
 - Llythyr
- 2.7 Gofynnwyd 9 cwestiwn penodol ac 1 cwestiwn cyffredinol ar y ffurflen sylwadau – gweler Atodiad 1A. Fe wnaeth 8 sylwebydd ymateb yn ystod y cyfnod ymgyngori cyhoeddus.

Derbyniwyd 88 o sylwadau. Fe wnaeth rhai o'r sylwebyddion ddefnyddio strwythur y ffurflen sylwadau i gyflwyno'u sylwadau (h.y. maent wedi ateb y cwestiynau), tra mae'r gweddill wedi cyflwyno'u sylwadau ar ffurf llythyr.

- 2.8 Rhoddwyd ystyriaeth lawn i bob un sylw a dderbyniwyd. Ymgynghorwyd gyda swyddogion cynllunio a gyda'r cwmnïau ddaru ymgymryd â gwerthusiad beirniadol o'r Canllaw drafft cyn gwneud argymhelliad ynglŷn â'r ymateb i'r sylwadau a dderbyniwyd. Mae Atodiad 1B yn cofnodi'r sylwadau a dderbyniwyd. Mae'n cynnwys ymateb iddynt a, phan fo'n briodol, yn argymhell unrhyw newidiadau i'r CCA sydd eu hangen yn sgil y sylwad. Oherwydd awgrymir newid trefn rhai paragraffau mewn ymateb i un o'r sylwadau, mae'r newidiadau hynny wedi cael eu dangos yn Atodiad 1C. Mae'r newidiadau'n cael eu dangos un ai mewn **print bras** neu ~~destun wedi cael ei ddileu.~~

	 <p>CYNGOR SIR YNYS MÔN ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL</p>	<p>Defnydd swyddfa yn unig/ Office use only</p> <p>Rhif Cyn./Rep No.:</p> <p>Derbyniwyd/Received:</p> <p>Cydnabod/Acknowledged</p>
--	---	---

Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Adnau Ynys Môn a Gwynedd 2011-2026
FFURFLEN SYLWADAU CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL /
Anglesey and Gwynedd Deposit Joint Local Development Plan 2011-2026
SUPPLEMENTARY PLANNING GUIDANCE COMMENTS FORM
13/12/18.

Yn dilyn mabwysiadu'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd, mae Awdurdodau Cynllunio Gwynedd a Môn yn paratoui cyfres o Ganllawiau Cynllunio Atodol. Mae Canllawiau Cynllunio Atodol yn rhoi arweiniad a rhagor o fanylion angenrheidiol am bolisïau penodol yn y Cynllun Datblygu Lleol. Dylai'r Canllawiau hyn, felly, roi mwy o sicrwydd i ymgeiswyr, a'u helpu nhw i baratoi ceisiadau cynllunio addas i'w cyflwyno i'r Awdurdod Cynllunio. Nid oes gan y Canllawiau Cynllunio Atodol yr un statws â'r Polisiâu sy'n rhan o'r Cynllun Datblygu Lleol, ond, maent yn ystyriaeth berthnasol wrth benderfynu ar geisiadau cynllunio.

Hoffem glywed eich barn ar y **CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL: CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY (DRAFFT YMGYNGHOROL)**

Mae'n rhaid derbyn eich sylwadau **ddim hwyrach na 4.30yh ar y 31 Ionawr 2019. NI FYDD SYLWADAU A DDERBYNNIR WEDI'R DYDDIAD YMA YN CAEL EU HYSTYRIED**

Sylwer bod **RHAID** i sylwadau fod yn ymwneud â'r **Canllaw Cynllunio Atodol yn unig, ac nid am bolisïau'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd.** Ni fydd sylwadau eraill yn derbyn sylw.

Trwy'r post: **Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd, Swyddfa'r Cyngor, Stryd y Castell, Caernarfon, Gwynedd, LL55 1SH**

Neu trwy e-bost: polisicynllunio@gwynedd.llyw.cymru (gellir cael fersiwn gellir ei olygu mewn pdf a Word i'w lawrlwytho yn www.gwynedd.llyw.cymru neu www.ynysmon.gov.uk)

Following adoption of the Anglesey and Gwynedd Joint Local Development Plan, Anglesey and Gwynedd Local Planning Authorities are preparing a series of Supplementary Planning Guidance. Supplementary Planning Guidance provide advice and additional required information about specific policies in the Local Development Plan. The Supplementary Planning Guidance does not have the same status as Policies included in the Local Development Plan, but they are material planning consideration in the decision making process.

We would like your views about **SUPPLEMENTARY PLANNING GUIDANCE: MAINTAINING AND CREATING DISTINCTIVE AND SUSTAINABLE COMMUNITIES (CONSULTATION DRAFT)**

Your views must be submitted **no later than 4.30 pm on 31 January 2019. REPRESENTATIONS RECEIVED AFTER THE DEADLINE WILL NOT BE ACCEPTED**

Please note that representations **MUST** relate only to the **Supplementary Planning Guidance, not to policies in the Joint Local Development Plan.** Other representations will be disregarded.

By post to: **Joint Planning Policy Unit, Council Offices, Stryd y Castell, Caernarfon, Gwynedd, LL55 1SH**

Or by e-mail: planningpolicy@gwynedd.llyw.cymru (an editable pdf or Word version is available to download at www.gwynedd.llyw.cymru or www.anglesey.gov.uk)

Bydd yr adborth a ddarperir gennych yn galluogi'r Awdurdodau i gwblhau'r Canllawiau Cynllunio Atodol yma. Bydd eich enw llawn a'ch sylwadau chi yn cael eu cyhoeddi mewn copi caled ac ar-lein fel rhan o'r Datganiad Ymgynghoriad, a fydd yn nodi pwy yr ymgynghorwyd â hwy, y prif faterion a godwyd a sut ymatebwyd i'r sylw. Drwy lenwi'r ffurflen hon a'u cyflwyno i'r Awdurdodau 'rydych yn rhoi eich caniatâd i'r Awdurdodau wneud hynny. Byddwn ond yn defnyddio eich manylion cyswllt personol i gysylltu gyda chi os fydd gennym gwestiwn am eich sylwadau ac i roi gwybod i chi pan gaiff y Canllawiau Cynllunio Atodol ei fabwysiadu. Byddwn yn cadw eich manylion cyswllt personol dim ond am hyd at ddeuddeg mis o ddiwedd yr ymgynghoriad.

The feedback you provide will enable the Authorities to finalise this Supplementary Planning Guidance. Your full name and comments you provide will be published online and in hard copy as part of a Consultation Statement setting out who was consulted, the main issues raised and how they were addressed. By completing this form and submitting it to the Authorities you are giving your consent for the Authorities to include your full name in the Consultation Statement. We'll only use your personal contact details to contact you if we have any queries about your comments and to notify you of the Supplementary Planning Guidance's adoption. Your personal contact details will only be retained for up to twelve months from the close of the consultation.

RHAN A/PART A:		
Manylion cyswllt (Ni fydd y hwn ar gael yn gyhoeddus) - ni allwn dderbyn sylwadau dienw:		
Contact details (This will not be made publically available) – we cannot accept anonymous representations:		
	Eich manylion neu manylion eich cleient <i>Your details or your client's details</i>	Manylion yr Asiant (os yn berthnasol) <i>Agent's details (If relevant)</i>
Enw <i>Name</i>		
Sefydliad (os yn berthnasol) <i>Organisation (If relevant)</i>		
Cyfeiriad <i>Address</i>		
Côd Post <i>Postcode</i>		
E-bost <i>Email:</i>		
Dyddiad <i>Date</i>		

Os yw grŵp yn rhannu barn gyffredin ynglŷn â'r Canllaw Cynllunio Atodol drafft, byddai'n ddefnyddiol pe fyddai'r grŵp hwnnw yn anfon ffurflen sengl gyda'u sylwadau, yn hytrach na bod nifer fawr o unigolion yn anfon ffurflenni ar wahân sy'n ailadrodd yr un pwynt. Mewn achosion o'r fath, dylai'r ffurflen ddangos yn glir faint o bobl sy'n cael eu cynrychioli a sut cafodd y gynrychiolaeth ei awdurdodi (gan gynnwys un pwynt cyswllt ar gyfer gohebiaeth yn y dyfodol).

Where a group shares a common view about the draft Supplementary Planning Guidance, it would be helpful for that group to send a single form with their comments, rather than for a large number of individuals to send in separate forms repeating the same point. In such cases, the form should clearly indicate how many people are being represented and how the representation has been authorised (including a single point of contact for future correspondence).

	 <p>CYNGOR SIR YNYS MÔN ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL</p>	<p>Defnydd swyddfa yn unig/ Office use only</p> <p>Rhif Cyn./Rep No.:</p> <p>Derbyniwyd/Received:</p> <p>Cydnabod/Acknowledged</p>
--	---	---

Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Adnau Ynys Môn a Gwynedd 2011-2026
FFURFLEN SYLWADAU CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL /
Anglesey and Gwynedd Deposit Joint Local Development Plan 2011-2026
SUPPLEMENTARY PLANNING GUIDANCE COMMENTS FORM

13/12/18.

<p>RHAN B: Eich Sylwadau a Newidiadau a Awgrymir PART B: Your Comments and Suggested Changes</p>
<p>Eich enw/Sefydliad: Your name/Organisation:</p>

<p>1. Ar ba Ganllaw Cynllunio Atodol yr ydych chi'n gwneud sylwadau? (Cofiwch defnyddio ffurflen ar wahân ar gyfer pob Canllaw Cynllunio Atodol) 1. Which Supplementary Planning Guidance are you commenting? (Remember to use a separate form for each Supplementary Planning Guidance)</p>	
<p>Enw'r Canllaw Cynllunio Atodol/ <i>Name of Supplementary Planning Guidance</i></p>	<p>CYNNAL A CHREU CYMUNEDAU NODEDIG A CHYNALIADWY (DRAFFT YMGYNGHOROL / MAINTAINING AND CREATING DISTINCTIVE AND SUSTAINABLE COMMUNITIES (CONSULTATION DRAFT))</p>

Nodwch isod eich cefnogaeth neu bryderon ynghylch y Canllawiau Cynllunio Atodol drafft, gan gynnwys unrhyw newid sy'n angenrheidiol i fynd i'r afael â'ch pryder. Bydd angen i chi ddweud sut y bydd newid yn ymdrin â'ch pryder, darparu geiriad diwygiedig i'r testun ac unrhyw dystiolaeth i gefnogi'r newid.

Please set out below your support or concerns about the draft Supplementary Planning Guidance, including any change you consider necessary to address a concern. You will need to say how a change will address your concern, provide any suggested revised wording to the text, and any evidence to support the change.

<p>2. Adran 1 Rhan A.1 - Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn rhoi disgrifiad cadarn o 'gymuned nodedig a chynaliadwy' yn y cyd-destun lleol?/ Section 1 Part A.1 – Does the Supplementary Planning Guidance provide a sound description of a 'distinctive and sustainable community' within a local context?</p>			
<p>Ydi/ Yes</p>		<p>Nac ydi/ No</p>	
<p>Rhowch resymau am eich barn/ Provide reasons for your view</p>			

defnyddiwch daflen ychwanegol fel bo angen/ use an additional sheet as necessary

3. Adran 1 Rhan B.1, Tabl 1: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn adnabod y 'teulu' llawn o bolisïau sy'n mynd i hyrwyddo datblygiad a fydd yn cyfrannu i gynnal neu greu cymunedau nodedig a chynaliadwy?/ Section 1 Part B.1, Table 1: Does the Supplementary Planning Guidance identify the full 'family' of policies that will promote development which will contribute to maintaining or creating distinctive and sustainable communities?

Ydi/ Yes

Nac ydi/ No

Rhowch resymau am eich barn/ Provide reasons for your view

defnyddiwch daflen ychwanegol fel bo angen/ use an additional sheet as necessary

4. Adran 3: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn rhoi arweiniad digonol am wybodaeth a fyddai ei angen i gefnogi ceisiadau cynllunio perthnasol?/ Section 3: does the Supplementary Planning Guidance provide strong guidance about the information that would be needed to support planning applications?

Ydi/ Yes

Nac ydi/ No

Rhowch resymau am eich barn/ Provide reasons for your view

defnyddiwch daflen ychwanegol fel bo angen/ use an additional sheet as necessary

5. Adran 2: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn cynnwys eglurhad cadarn o ystyriaethau allweddol ym Mholisi PS 1, e.e. beth olygir gyda safle ar hap annisgwyl, niwed o sylwedd, ayb./ Section 2: Does the Supplementary Planning Guidance provide clarification of key policy considerations included in Policy PS 1, e.g. what is meant by unexpected windfall site, significant harm, etc;

Ydi/ Yes

Nac ydi/ No

Rhowch resymau am eich barn/ Provide reasons for your view

defnyddiwch daflen ychwanegol fel bo angen/ use an additional sheet as necessary

6. Adran 2 Diagram 9, Atodiad 7 ac Atodiad 8: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn rhoi disgrifiad clir o 'unigolyn cymwys' a rôl yr unigolyn?/ Section 2 Diagram 9, Appendix 7 and Appendix 8: Does the Supplementary Planning Guidance provide a clear description of a 'competent person' and the person's role?

Ydi/ Yes

Nac ydi/ No

Rhowch resymau am eich barn/ Provide reasons for your view

defnyddiwch daflen ychwanegol fel bo angen/ use an additional sheet as necessary

7. Atodiad 2: A oes yna ffynhonnell gydnabyddedig arall o wybodaeth ddylwn gyfeirio ato?/ Appendix 2: is there another recognised source of information that should be referred to?

defnyddiwch daflen ychwanegol fel bo angen/ use an additional sheet as necessary

8. Atodiad 5: A oes gennych sylwadau am y broses sgrinio?/ Appendix 5: Do you have any comments about the screening process?

defnyddiwch daflen ychwanegol fel bo angen/ use an additional sheet as necessary

9. Atodiad 7: Ydi'r fethodoleg ar gyfer ystyried effaith datblygiad ar y Gymraeg a chyflwyno'r dystiolaeth angenrheidiol mewn Datganiad Iaith Gymraeg yn glir?/ Appendix 7: Is the methodology to consider the impact of development on the Welsh language and submit the necessary evidence in a Language Statement clear?

defnyddiwch daflen ychwanegol fel bo angen/ use an additional sheet as necessary

10. Atodiad 8: Ydi'r fethodoleg ar gyfer ystyried effaith datblygiad ar y Gymraeg a chyflwyno'r dystiolaeth angenrheidiol mewn adroddiad Asesiad Effaith Iaith Gymraeg yn glir? Appendix 8: Is the methodology to consider the impact of development on the Welsh language and submit the necessary evidence in a Welsh Language Impact Assessment report clear?

defnyddiwch daflen ychwanegol fel bo angen/ use an additional sheet as necessary

11. Rydym wedi gofyn cwestiynau penodol i chi. A oes gennych sylwadau am rannau eraill o'r Canllaw? Os oes gennych sylwadau ychwanegol, rhwch nhw yn y rhan yma o'r ffurflen. Cofiwch ddweud wrthym ba ran o'r Canllaw rydych yn cyfeirio ato:/ We have asked you specific questions. Do you have any comments about other parts of the Guidance? If you have additional comments, please record them in this part of the form. Remember to tell us which part of the Guidance you refer to:

Pa ran o'r Canllaw –
paragraff/ tabl/
diagram
Which part of the
Guidance –
paragraph/ table/
diagram

Eich sylwadau, a'r newidiadau hoffech weld a rhesymau/ thystiolaeth i gefnogi'ch barn.
Your comments, and the amendments you would like to see and reasons/ evidence for
your views

--	--

defnyddiwch daflen ychwanegol fel bo angen/ use an additional sheet as necessary

**DIOLCH AM EICH SYLWADAU AM Y CANLLAW CYNLLUNIO ATODOL / THANK YOU FOR YOUR COMMENTS
ON THE SUPPLEMENTARY PLANNING GUIDANCE**

Bydd y sylwadau a dderbyniwyd ar y Canllaw Cynllunio Atodol drafft yn cael eu hystyried wrth baratoi'r fersiwn drafft terfynol, a fydd yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd i'w fabwysiadu/ The comments received on the draft Supplementary Planning Guidance will be taken into account in preparing the final draft, which will be submitted to the Joint Planning Policy Committee for adoption

Gadewch i ni wybod a ydych yn dymuno cael gwybod drwy'r cyfeiriad / cyfeiriad e-bost a ddarparwyd am y penderfyniad i fabwysiadu'r Canllawiau Cynllunio Atodol / Please let us know whether you wish to be notified via the address/ email address provided of the adoption of the Supplementary Planning Guidance

Oes/ Yes

Na/ No

ATODIAD B - SYLWADAU A DDERBYNIWYD A SYLWADAU AC ARGYMHELLION GAN SWYDDOGION

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
1	Gwrthwynebiad	Pwyllgor Ymgyrch Tai a Chynllunio Gwynedd a Môn	Cyffredinol	<p>Hoffem yn y lle cyntaf nodi'r hyn y credwn y dylai'r Canllaw Cynllunio Atodol newydd ei bwysleisio ar y cychwyn un, sef:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Pwysigrwydd allweddol Gwynedd fel cadarnle cryfaf y Gymraeg a'r angen am bolisiau penodol i warchod ei nodweddion unigryw ac i sicrhau dyfodol cynaliadwy i'r iaith; 2) Amcanion strategaethau perthnasol i gryfhau'r iaith, gan gynnwys <ul style="list-style-type: none"> o Cynllun Hybu'r Gymraeg – strategaeth iaith Cyngor Gwynedd. o Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Gwynedd a Môn – sy'n amcanu at gynyddu nifer y cymunedau sydd â 70% a throsodd o'u poblogaeth yn medru'r Gymraeg. o Strategaeth Iaith Llywodraeth Cymru – sy'n anelu at gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg i filiwn erbyn 2050 o Nodyn Cyngor Technegol 20 : Cynllunio a'r Iaith Gymraeg o Darpariaethau iaith Deddf Cynllunio (Cymru) 2015. 3) Yr angen i bob datblygiad arfaethedig gael ei arfarnu yn ôl pa mor gydnaws yw â'r amcanion uchod. Dylid sicrhau felly fod pob datblygiad naill ai'n cyfrannu'n gadarnhaol at wireddu'r amcanion neu, o leiaf, na fyddai ar unrhyw gyfrif yn llesteirio'r ymdrechion i'w cyflawni. 	<p>1) & 2) Mae rhannau o'r Canllaw eisoes yn cyfeirio at yr hyn a nodir yn y gwrthwynebiad, e.e. Tabl 2, paragraffau C.2, C.19 – C.21. Ond, cytunir gellir newid trefn rhai paragraffau a chynnwys croesgyfeiriad at baragraffau 5.12 – 5.15 ym Mhenod 5 Strategaeth y Cynllun er mwyn gwella eglurder. Gellir gweld y diwygiad arfaethedig yn Atodiad 2A, sydd hefyd yn cynnwys newidiadau i gwrdd â sylwadau perthnasol oddi wrth Lichfields a Menter Iaith Bangor.</p> <p>3) Polisiâu'r Cynllun, gan gynnwys Polisi PS 5 a Pholisi PS 1, ac ystyriaethau cynllunio perthnasol sy'n rhoi'r sail ar gyfer gwneud ar geisiadau cynllunio.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – cynnwys y diwygiadau a welir yn Atodiad 2A</p>
2	Gwrthwynebiad	Pwyllgor Ymgyrch Tai a Chynllunio Gwynedd a Môn	Cyffredinol	<p>Rhoi'r gorau i ddefnyddio Datganiad Cymunedol ac Ieithyddol, a'i gwneud yn ofynnol i ddarparu Asesiad Effaith Ieithyddol yn yr achosion lle bo Datganiad yn ofynnol ar hyn o bryd. Mae'r dystiolaeth yn dangos nad yw'r Datganiad yn ddigonol ac nad yw'n cyflawni ei waith yn briodol</p>	<p>Polisi PS 1 sy'n penderfynu pa fath o asesiad o effaith sy'n angenrheidiol. Mae angen i ddatblygiadau sy'n cwrdd â maen prawf 1 a – c ym Mholisi PS 1 ymgymryd ag asesiad â'i gyflwyno ar ffurf Datganiad iaith Gymraeg. Ni all Canllaw newid Polisi na chyflwyno Polisi newydd.</p> <p>Yn ychwanegol, mae'r Canllaw newydd arfaethedig yn cyflwyno methodoleg newydd i ymgymryd ag asesiad effaith a fyddai angen ei gyflwyno ar ffurf Datganiad iaith Gymraeg.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – nid oes sail statudol i wneud y newid a chredir nid oes angen newid i'r Canllaw oherwydd mae Atodiad 7 yn rhoi manylion newydd ar gyfer ymgymryd ag asesiad effaith a fyddai angen ei gofnodi mewn Datganiad iaith Gymraeg.</p>
3	Gwrthwynebiad	Pwyllgor Ymgyrch Tai a Chynllunio Gwynedd a Môn	Atodiad 8	<p>Gwella methodoleg Asesiad Effaith Ieithyddol fel bod dadansoddi a dehongli tystiolaeth yn gadarnach. Cyd-drafod â Chomisiynydd y Gymraeg, mentrau iaith leol, Mentrau Iaith Cymru ac ymgyrchwyr dros y Gymraeg ar y ffordd orau o ddatblygu methodoleg gadarnach, ac adolygu'r fethodoleg yn gyson er mwyn sicrhau ei bod yn ateb y diben. Cyd-drafod â'r cyrff hyn hefyd ar yr angen am ddiffinio a datblygu dealltwriaeth gydnabyddedig o faes Cynllunio Iaith/Cymdeithaseg Iaith.</p>	<p>Nid yw'r sylwebydd wedi cyflwyno tystiolaeth i gefnogi'r safbwynt bod angen 'gwella methodoleg'. Mae'r broses o baratoi'r fethodoleg wedi cynnwys trafodaeth gyda swyddogion datblygu'r iaith yn y Cynghorau, swyddog sy'n cynrychioli Hunaniaith. Cafodd y fethodoleg drafft ei werthuso gan dîm o ymgynghorwyr annibynnol, sef Cwmni Iaith a Burum. Ymgynghorwyd gyda Chomisiynydd y Gymraeg, Fforwm Iaith Môn (sy'n cynnwys Menter Iaith Môn) a nifer o unigolion, grwpiau a mudiadau ynglŷn â'r Canllaw Cynllunio Atodol er mwyn cael barn am y fethodoleg mae'r sylwebydd yn cyfeirio ato.</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
					Nid yw cynnal trafodaeth i ddiffinio a datblygu dealltwriaeth gydnabyddedig o faes Cynllunio Iaith/Cymdeithaseg Iaith yn fater i'r Canllaw. <u>ARGYMHELLIAD</u> – nid oes angen gwneud newid i'r Canllaw oherwydd bod ei ddatblygiad wedi cael ei lywio gan arbenigwyr amrywiol.
4	Gwrthwynebiad	Pwyllgor Ymgyrch Tai a Chynllunio Gwynedd a Môn	Atodiad 8	Ei gwneud yn ofynnol bod Aseidiadau Effaith Ieithyddol yn cael eu cynhyrchu gan rai sydd â dealltwriaeth o faes Cynllunio Iaith/Cymdeithaseg Iaith.	Mae Diagram 7 a pharagraff 6 yn Atodiad 8 yn y Canllaw yn gosod disgwyliad ar ymgeisydd i gyflogi unigolyn cymwys i ymgymryd ag asesiad effaith a fydd yn arwain at adroddiad Aseidiad Effaith Iaith Gymraeg. Mae Diagram 8 yn disgrifio 'person cymwys'. <u>ARGYMHELLIAD</u> – nid oes angen gwneud newid oherwydd bod y Canllaw eisoes yn cwrrdd efo disgwyliadau'r sylwebydd.
5	Gwrthwynebiad	Pwyllgor Ymgyrch Tai a Chynllunio Gwynedd a Môn	Atodiad 8	Bod yr Awdurdod Cynllunio Lleol yn darparu Aseidiad Effaith Ieithyddol trwy gomisiynu rhai â dealltwriaeth o faes Cynllunio Iaith/Cymdeithaseg Iaith a hynny ar gost y datblygwr.	Yn unol â gofynion Polisi PS 1, cyfrifoldeb yr ymgeisydd ydi comisiynu asesiad o effaith ei ddatblygiad ar yr iaith Gymraeg, nid yr Awdurdod Cynllunio Lleol a chyflwyno casgliadau'r asesiad fel rhan o'r pecyn gwybodaeth gyda'r cais cynllunio. Dyma sy'n digwydd o ran, e.e. asesiad bioamrywiaeth, archeolegol, trafndiaeth. Mae Diagram 11 Cam 6 yn disgrifio'r amgylchiadau pan fydd yr Awdurdod Cynllunio'n cyflogi person cymwys allanol, ac mai'r ymgeisydd fydd yn talu am y gwaith hwn. <u>ARGYMHELLIAD</u> – nid oes angen gwneud newidiadau oherwydd bod y Canllaw eisoes yn cofnodi ymagwedd yr Awdurdodau at y pwnc a bod hynny'n gyson â'r ymagwedd at fathau eraill o asesiadau effaith.
6	Gwrthwynebiad	Pwyllgor Ymgyrch Tai a Chynllunio Gwynedd a Môn	Atodiad 8	Ei bod yn ofynnol i'r Awdurdod Cynllunio Lleol sicrhau bod yr Aseidiad Effaith Ieithyddol yn cael ei arfarnu gan rai sydd â dealltwriaeth o faes Cynllunio Iaith/Cymdeithaseg Iaith.	Mae Diagram 11 Cam 6 yn cadarnhau caiff y dystiolaeth a gyflwynir gan yr ymgeisydd ei arfarnu gan swyddogion cymwys a/ neu swyddog cymwys allanol (pan fydd anghydfod rhwng yr ymgeisydd a'r Swyddog Cynllunio). <u>ARGYMHELLIAD</u> – nid oes angen gwneud newidiadau oherwydd bod y Canllaw eisoes yn cofnodi caiff yr asesiadau effaith eu arfarnu gan asesydd cymwys.
7	Gwrthwynebiad	Pwyllgor Ymgyrch Tai a Chynllunio Gwynedd a Môn	Atodiad 8	Bod y sawl a gomisiynir i wneud Aseidiad Effaith Ieithyddol yn ymgynghori gyda chynghorau cymuned, mentrau iaith leol, Mentrau Iaith Cymru, ysgolion lleol a mudiadau iaith fel rhan o'r gwaith.	Mae Ffigur 7.1 a pharagraff 18 yn Atodiad 7 eisoes yn datgan gwerth ymgysylltu gyda'r gymuned leol a chyfeirir at nifer o enghreifftiau o fudd –ddeiliaid perthnasol. Mae paragraffau 9 ac 16 yn Atodiad 8 yn datgan pwysigrwydd ymgysylltu ac ymgynghori gyda budd – ddeiliaid lleol perthnasol. <u>ARGYMHELLIAD</u> – nid oes angen gwneud newidiadau oherwydd bod y Canllaw eisoes yn cofnodi pwysigrwydd ymgysylltu ac ymgynghori gyda budd –ddeiliaid lleol perthnasol.
8	Cefnogi	Cyngor Tref Ffestiniog	Cyffredinol	Mae Cyngor Tref Ffestiniog yn cefnogi'r ddogfennaeth yma.	Nodi'r sylw cefnogol. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid
9	Cefnogi	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	Cyffredinol	Mae Bourne Leisure yn cefnogi mewn egwyddor yr angen i gynnal a chreu cymunedau nodedig a chredir bod cymunedau nodedig presennol yng	Nodi'r sylw cefnogol.

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
				Ngwynedd yn un o'r rhesymau y mae twristiaid yn dymuno ymweld â'r ardal leol.	<u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid
10	Gwrthwynebu	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	Cyffredinol	Noda NCT 20 y gellir cynnal asesiadau effaith ar gyfer unrhyw fath o gynigion datblygu ar hap ond dylai ACLI ystyried yn ofalus pa fudd a ddisgwyllir o asesu'r datblygiad cyflogaeth, manwerthu neu fasnachol arfaethedig (Para 3.3.1). Awgryma hyn y dylai ffocws asesiadau effaith fod ar ddatblygiad preswyl ac nid ar y datblygiadau amgen hyn. Er y cydnabyddir bod Polisi PS1 yn gosod y meini prawf a fyddai'n arwain at ddatganiad neu asesiad effaith, mae'n tynnu sylw at yr angen i unrhyw ddogfennau o'r fath fod yn gymesur â'r datblygiad arfaethedig, yn enwedig pan fo'n ymwneud â datblygiad dibreswyl. Nid yw'r egwyddor o gymesuredd yn rhaeadru drwy'r CCA drafft. Ystyriwn fod angen adolygu'r gofynion sydd wedi'u nodi a bod cymesuredd yn cael ei gydnabod yn amlwg ac yn llwyr drwyddi draw.	<p>Nid yw NCT 20 yn gwahardd awdurdodau cynllunio rhag rhoi ystyriaeth i effaith datblygiad cyflogaeth, manwerthu a masnachol ar yr iaith Gymraeg. Mae Polisi PS 1 yn nodi'r amgylchiadau pan fydd angen i ymgeisydd gyflwyno Datganiad Iaith Gymraeg ac adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg gyda'r cais cynllunio.</p> <p>Yn ychwanegol, ers cyhoeddi'r ymgynghoriad ar y CCA Drafft Ymgynghorol, mae Polisi Cynllunio Cymru Argraffiad 10 wedi ei gyhoeddi:</p> <p>Mae para 3.28 yn nodi:</p> <p>“Gall ystyriaethau yn ymwneud â'r defnydd o'r Gymraeg gael sylw gan benderfynwyr cyn belled â'u bod yn berthnasol i geisiadau am ganiatâd cynllunio.”</p> <p>Mae para. 3.29 yn nodi:</p> <p>“Os bydd angen, gellir cynnal asesiadau o'r effaith ar yr iaith mewn perthynas â datblygiadau mawr na ddyrannwyd mewn cynllun datblygu sy'n cael eu cynnig mewn ardaloedd o sensitifrwydd neu bwysigrwydd arbennig i'r iaith. Dylai unrhyw ardaloedd o'r fath fod wedi'u diffinio'n glir yn y cynllun datblygu”</p> <p>Mae'r Cynllun yn cydnabod fod yr iaith Gymraeg yn rhan o wead pob rhan o'r ardal a bod angen rhoi ystyriaeth briodol i effaith debygol pob datblygiad mawr na ragwelwyd.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid</p>
11	Gwrthwynebu	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	C.1	<p>Noda paragraff C.1 bod yn rhaid casglu gwybodaeth ynghylch datblygiadau er mwyn dod i gasgliad ynghylch yr effaith. Mae hyn yn cynnwys nodi p'un a oes buddion i'r iaith. Ystyriwn na ddylai bod angen i ddatblygiadau sydd ddim yn darparu unrhyw fuddion, na dim effaith ychwaith, orfod creu buddion. Mae hyn oherwydd y byddai'r datblygiad yn dderbyniol yn ei ffurf bresennol ac na fyddai angen unrhyw rwymedigaethau pellach i wneud y datblygiad yn dderbyniol.</p> <p>Yn y cyswllt hwn, mae'r CCA yn anghydnaws â Pholisi PS1 a PS5 y CDLI gan fod y polisiau hyn angen i gynigion "<i>amddiffyn, hybu a chyfoethogi</i>" yr iaith. Nid oes angen i gais cynllunio greu "buddion" er mwyn bodloni'r gofyniad polisi i "warchod" yr iaith.</p>	<p>Mae paragraff C.1 yn cynnwys <u>enghreiffitiau</u> o gwestiynau a ofynnir i ystyried y dystiolaeth a chyn dod i gasgliad am beth yw'r effaith ar y Gymraeg boed yn bositif, negyddol neu'n niwtral. Yn unol â'r Polisiau a'r fethodoleg asesu, pan fydd cais cynllunio'n cael ei baratoi, mae'n hanfodol bod amser yn cael ei wario i wneud yn siŵr bod y manteision yn cael eu huchafu cymaint ag y gallant fod, tra bod unrhyw niwed yn cael ei leihau gymaint ag sy'n bosibl. Pan fydd tystiolaeth yn dangos hynny, cytunir gallai datblygiad sy'n cael effaith niwtral gyfrannu i gynnal/ warchod yr iaith Gymraeg. Argymhellir newidiadau i baragraffau C.8 - C10 er mwyn gwella eglurder.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio paragraffau C.8 – C10 yn unol â'r isod:</p> <p>C.8 Pan mae'r iaith Gymraeg yn ystyriaeth cynllunio berthnasol, mae penderfynu a yw datblygiad yn debygol o gael effaith bositif, niwtral neu negyddol, a phenderfynu ar raddfa debygol yr effaith honno ar gymeriad ieithyddol ardal, yn y presennol ac i'r dyfodol, yn hynod o gymhleth. Mae cymeriad ieithyddol ardal yn agored i nifer o ddylanwadau tu hwnt i faes y defnydd a datblygiad o dir ac i un datblygiad arfaethedig – neu gyfuniad o ddatblygiadau - penodol. Hyd yn oed gyda gwybodaeth lawn ni fyddai'n hawdd ei fesur oherwydd nad all y system gynllunio ragweld na rheoli priodweddau personol (fel y gallu i siarad Cymraeg yn</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
					<p>y dyfodol neu ddeinameg y defnydd ohoni). Ni all y system ychwaith wahaniaethu ar sail gallu ieithyddol ymgeiswyr am ganiatâd cynllunio na gallu ieithyddol yr unigolion fydd yn meddiannu neu wneud defnydd o eiddo neu safe.</p> <p>C.9 Mae asesu effaith debygol ar yr iaith Gymraeg yn rhannu egwyddorion, fframweithiau a phrosesau tebyg i'r rhai a welir mewn meysydd eraill lle mae angen asesu ac ymdrin ag effeithiau tebygol. Y maent yn ceisio adnabod, deall a mesur y dyfodol a'r ansicrwydd o ddarogan beth fyddai'r niwed (neu fendith) a ddaw sy'n deillio o weithred yn y presennol. Er enghraifft, yn y maes cynllunio mae asesiadau ardrawiad amgylcheddol ac asesiadau o gynaliadwyedd yn fathau o asesiadau effaith sydd wedi hen ennill eu plwyf.</p> <p>C.10 Mae'r Sefydliad Safonau Rhyngwladol (International Organization for Standardization - ISO) wedi cyhoeddi Safon Ryngwladol 31000 ar Reoli Risg. Er mai yn nhermau risg (neu effaith debygol andwyol neu negyddol) y disgrifir y Safon mae'r un fframwaith, egwyddorion a phrosesau yn briodol i uchafu bendithion yn ogystal. Felly, maent yn briodol i asesiadau tebyg i asesiadau effaith ar yr iaith Gymraeg. Mae ISO 31000 yn darparu egwyddorion a chanllawiau generig ar gyfer eu defnyddio ar draws pob sefydliad ac yn adnabod y nodweddion canlynol o reoli risg/uchafu cyfleoedd yn effeithiol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elfen gychwynnol o ddisgrifio a sefydlu'r cyd-destun; • cydrannau o adnabod, dadansoddi, asesu, ac wynebu risg neu gyfleoedd; a • gweithgareddau i gyfathrebu ac ymgynghori gyda rhanddeilaid trwy gydol y broses.
12	Gwrthwynebu	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	C.8	Mae camgymeriad yng ngeiriad y frawddeg olaf. Dylid ei addasu i ddweud: <i>"The system also cannot discriminate against a planning application on the grounds of an applicant's linguistic ability and the linguistic ability of the individuals who will occupy or use a property."</i>	<p>Cytuno bod y gair 'cannot' ar goll o'r frawddeg yn y fersiwn Saesneg o baragraff C.8.</p> <p>ARGYMHELLIAD – diwygio paragraff C.8 yn y fersiwn Saesneg yn unol â'r isod:</p> <p>The system also cannot discriminate against a planning application on the grounds of an applicant's linguistic ability and the linguistic ability of the individuals who will occupy or use a property.</p>
13	Gwrthwynebu	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	Diagram 4	<p>Er ei fod yn ddefnyddiol ar gyfer prosiectau cymhleth, rydym yn anghytuno y 'dylid' defnyddio'r gwasanaeth cyngor cyn gwneud cais, cyn cyflwyno pob cais cynllunio. Mae sawl achlysur lle gall ymgeisydd gyflwyno cais heb orfod mynd drwy'r broses cyngor cyn gwneud cais, sy'n gallu bod yn faith, yn gostus ac yn ddiangen i'r ymgeisydd a'r awdurdod cynllunio lleol. Mae hyn yn hynod o wir am gynlluniau llai lle y byddai gofyn am gyngor cyn gwneud cais yn anghymesur.</p> <p>Yn ogystal, mae'r diagram yn egluro, pan nad yw'r cais yn destun y broses Ymgynghori Cyn Gwneud Cais statudol, bod disgwyl i'r ymgeiswyr ymgysylltu â budd-ddeiliaid perthnasol. Rydym yn ystyried bod yr angen i ymgysylltu â budd-ddeiliaid yn y cyd-destun hwn yn llafurus, yn enwedig gan mai mân geisiadau fydd ceisiadau sydd ddim yn destun y broses Ymgynghori Cyn</p>	<p>1) Cytuno gyda'r sylwebydd bod y testun yn y blwch cyntaf yn Niagram 4 yn rhy ragnodol.</p> <p>ARGYMHELLIAD – diwygio'r testun yn Niagram 4 i gyfeirio at y gwasanaeth cyn cyflwyno cais cynllunio yn hytrach na dweud dylid ei ddefnyddio, gweler isod:</p> <p>Mae'r ddau Awdurdod Cynllunio yn cynnig gwasanaeth cyn cyflwyno cais cynllunio. Pan fydd ymgeisydd angen arweiniad ynglyn â'r angen asesiad am asesiad ar ffurf Datganiad/ Asesiad Effaith Iaith Gymraeg anogir iddi/ o ddefnyddio'r gwasanaeth cyn cyflwyno cais cynllunio y dylid defnyddio'r gwasanaeth cyn cyflwyno cais cynllunio mae'r Gwasanaeth Cynllunio yn ei chynnig – gweler Atodiad 4 – manylion cyswllt defnyddiol.</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
				<p>Gwneud Cais. Yn y cyswllt hwn, dylai'r ymgeisydd fedru dod i'w gasgliad ei hun am effaith y datblygiad, os o gwbl, drwy gynnal astudiaeth desg. Dylai'r angen i gynnal ymgynghoriad â budd-ddeiliaid fod yn gymesur â natur a graddfa'r datblygiad.</p> <p>Er gwaetha'r pwynt hwn, nid yw'r ddogfen yn glir o ran pwy y gellid ei ystyried yn fudd-ddeiliad perthnasol a p'un a oes ganddynt adnoddau sydd wedi ymrwymo i ymateb i unrhyw ymgysylltu a wneir gan ymgeiswyr. Heb gael prosesau addas a ffurfiol yn eu lle, efallai y byddai ymgeisydd yn cael ei lesteirio yn ystod y cam cyn gwneud cais, a hynny yn sgil amgylchiadau sydd y tu hwnt i'w reolaeth.</p> <p>Yn olaf, mae'r diagram yn egluro, pan nad oes angen cyflwyno Datganiad Ieithyddol neu Aseiad Effaith Ieithyddol, bod disgwyl i'r ymgeisydd gofnodi sut bydd y datblygiad yn gwneud cyfraniad cadarnhaol i hyfywdra'r iaith Gymraeg. Eto, rydym yn pwysleisio na ddylai datblygiadau nad ydynt yn darparu unrhyw fuddion, na dim effaith ychwaith, orfod creu buddion. Mae hyn oherwydd y byddai'r datblygiad yn dderbyniol yn ei ffurf bresennol ac na fyddai angen unrhyw rwymedigaethau pellach i wneud y datblygiad yn dderbyniol.</p> <p>Yn gyffredinol, mae angen ystyried gofynion y cyfnod cyn gwneud cais a'u gwneud yn gymesur ac yn berthnasol i'r datblygiad arfaethedig ac adlewyrchu'r darpariaethau statudol sy'n darparu hyblygrwydd o ran sut mae ceisiadau'n cael eu paratoi a'u cyflwyno.</p>	<p>2) Mae'r testun yn cyfeirio at ymgysylltu gyda budd- ddeiliaid perthnasol sy'n wahanol i ymgynghoriad cyhoeddus. Er mai datblygiadau sy'n llai na rhai 'mawr' (fel y'u diffinnir yn Erthygl 2 o Orchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Gweithdrefn Rheoli Datblygu) (Cymru) 2012 (DMPWO).) a gyfeirir ato, gall trafod y bwriad gyda budd - ddeiliaid fel cynghorau cymuned, cynghorwyr lleol, hwyluswyr tai gwledig, fod yn fuddiol, e.e. bwriad i adeiladu 5 tŷ mewn neu ar ymyl pentref lleol. Cytunir dylai'r angen i ymgysylltu fod yn gymesur â natur a maint y datblygiad arfaethedig. Er mwyn gwella eglurder, credir bod angen diwygio'r testun i nodi ymagwedd sy'n addas i'w bwrpas.</p> <p>Mae Atodiad 7 ac Atodiad 8 yn awgrymu mathau o fudiadau a grwpiau fyddai'n ddefnyddiol i gysylltu â hwy. Er hynny, credir byddai'n fuddiol cyfeirio at enghreifftiau yn y rhan hwn o'r Canllaw hefyd. Nid yw capasiti'r budd- ddeiliaid i ymateb i ymholiadau ac ymgynghoriadau oddi wrth ymgeisydd neu'r sawl a fydd yn ei gynrychioli yn fater i'r Canllaw. Gall yr ymgeisydd gofnodi ei ymdrechion ynghyd ag unrhyw ymateb neu ddiffyg ymateb mewn dogfen gyda'r cais cynllunio, e.e. llythyr, datganiad cynllunio, datganiad dylunio a mynediad.</p> <p>3) Mae Adran 70(2) o Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990 yn egluro y gellid ystyried effeithiau ar ddefnydd y Gymraeg, cyn belled y bo'n berthnasol i'r cais, wrth benderfynu ar gais am ganiatâd cynllunio. Gall hyn ddigwydd gydag unrhyw gais yn unrhyw ran o Gymru. Bwriad y blwch hwn yn Niagram 4 yw annog ymgeiswyr am ddatblygiad sy'n disgyn o dan drothwyon meini prawf 1 a 2 o Bolisi PS 1 i ddangos mewn dull priodol bod eu datblygiadau'n debygol o fod yn llesol i'r Gymraeg (hyd yn oed os mai effaith niwtral sydd ganddo).</p> <p>Cytunir gellir gwella eglurder trwy ddiwygio'r testun yn y blwch i gyfeirio at 'annog' yn lle disgwyliad a'r angen i'r dull i gyflwyno'r wybodaeth fod yn addas i bwrpas.</p> <p>Cymerir y cyfle hefyd i ddiwygio paragraff C13 i bwysleisio'r budd i ymgysylltu gydag eraill cyn cyflwyno cais cynllunio hyd yn oed pan nad oes godyniad statudol i wneud hynny, ac i ystyried mynd gam ymhellach (yn gymesur â graddfa a math o ddatblygiad). Mae cyfle hefyd, er mwyn gwella llif y ddogfen, i symud paragraff C.14 – C.16 fel eu bod yn dod cyn Diagram 4 a Diagram 5.</p> <p>ARGYMHELLIAD - diwygio paragraff C.13, symud C.14 i ddod cyn Diagram 4 a symud paragraffau C.15 a C.16 fel ei fod o dan bennawd Cam 1, nid Cam 2. Diwygio'r testun yn y blwch yn Niagram 4 yn unol â'r isod:</p> <p>C.13 Mae Diagram 4 yn egluro'r broses o sgrinio'r datblygiad arfaethedig a llunio barn gychwynol. Yn unol â'r egwyddor o gyfathrebu ac ymgynghori gyda rhanddeiliaid trwy gydol y broses, mae'n pwysleisio'r angen budd i ymgysylltu ac ymgynghori gyda'r gwasanaeth cynllunio a rhanddeiliaid eraill yn ystod y cyfnod cyn cyflwyno cais cynllunio mewn dull sy'n addas i raddfa a'r math o ddatblygiad arfaethedig. Yn achos datblygiad 'mawr' mae'r Diagram yn codi ymwybyddiaeth o'r gofyniad statudol i ymgynghori'n gyhoeddus cyn cyflwyno'r cais cynllunio.</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
					<p>Pan nad oes rhaid cynnal ymgynghoriad cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais cynllunio, anogir disgwylir bod yr ymgeisydd yn i ymgysylltu gyda budd- ddeiliaid lleol perthnasol ac yn cofnodi'r a chofnodi'r wybodaeth mewn dogfennau gyda'r cais cynllunio. Mae angen i'r dull ymgysylltu cyn ymgeisio gael ei deilwra i natur y datblygiad arfaethedig a'r materion a fydd angen mynd i'r afael â hwy. Ceir enghreifftiau o fudd – ddeiliaid lleol perthnasol ym mharagraff 18 yn Atodiad 7 a pharagraff 16 yn Atodiad 8.</p> <p>Pan nad oes angen cyflwyno Datganiad Iaith Gymraeg neu adroddiad am Asesiad Effaith Gymraeg, disgwylir i'r a phan fydd yr iaith Gymraeg yn berthnasol i'r datblygiad anogir ymgeisydd i gofnodi sut mae'r datblygiad rhoddwyd ystyriaeth yn cyfrannu'n bositif i hyfywedd y Gymraeg mewn Datganiad Cynllunio a/ neu Ddatganiad Dylunio a Mynediad – gweler Atodiad 5 am syniadau arfer da. Mae angen i'r dull o gofnodi'r wybodaeth gael ei deilwra i natur y datblygiad arfaethedig a'r materion a fydd angen mynd i'r afael â hwy. Gall y dulliau gynnwys llythyr gyda'r cais cynllunio, Datganiad Cynllunio, Datganiad Dylunio a Mynediad.</p>
14	Gwrthwynebu	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	Diagram 5	<p>Mae diagram 5 yn gwrthdaro â Pholisi PS1. Mae Diagram 5 yn cyflwyno siart llif sy'n pennu p'un a fydd angen Datganiad Iaith Gymraeg neu Asesiad Effaith i gyd-fynd â chais cynllunio. Mae dau bwynt i'w gwneud yma:</p> <p>Mae rhan gyntaf y siart yn gofyn am ystyried p'un a yw'r datblygiad arfaethedig ar gyfer defnydd manwerthu, diwydiannol neu fasnachol ac yna p'un a fyddai'r datblygiad yn creu mwy na 1000 metr sgwâr o ofod llawr ac/neu p'un a fyddai'r cynnig yn cyflogi mwy na 50 o weithwyr. O ran estyniadau i weithrediadau presennol, megis ym mharciau Bourne Leisure, dylai'r CCA egluro'n glir y byddai'r trothwy ond yn berthnasol i'r cynnydd net mewn gweithwyr gweithredol a grëir gan y cynnig ac na fyddai'n ystyried nifer gros y gweithwyr o'i gyfuno â'r gweithrediadau presennol. Byddai hyn yn sicrhau bod y CCA yn gyson â geiriad Polisi PS1;</p>	<p>Bwriad Diagram 5 ydi rhoi amrantiad gweledol i egluro gofynion meini prawf 1 a 2 o Bolisi PS 1.</p> <p>Cytunir bod angen egluro mai'r cynnydd net mewn arwynebedd neu nifer o weithwyr a gyfeirir ato ym maen prawf 1a o Bolisi PS 1. Nid yw'n rhesymol i reoli effaith datblygiad sydd eisoes wedi derbyn caniatâd cynllunio. I sicrhau cysondeb, mae angen diwygio rhan B1 yn Atodiad 5.</p> <p>ARGYMHELLIAD – diwygio'r testun yn unol â'r isod:</p> <p>Maen prawf 1a) – A fyddai Ydi'r arwynebedd llawr adeilad sy'n destun y cais cynllunio yn fwy na 1,000 m sg a/ neu a fydd y cynnig yn golygu y bydd angen cyflogi mwy na 50 o weithwyr ychwanegol?</p>
15	Gwrthwynebu	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	Diagram 6	<p>Os mai'r ateb i'r cwestiwn cyntaf yn y siart llif yw na, y cwestiwn nesaf yw p'un a yw'r datblygiad ar gyfer defnydd cyflogaeth ar raddfa fawr ar safle ar hap sy'n dod ar gael yn annisgwyl, a fyddai'n arwain at lif sylweddol o weithwyr. Os felly, byddai angen Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg. Mae Polisi PS1 yn gwneud asesiad o'r fath yn ofynnol pan geir datblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr a fyddai'n arwain at lif gweithlu sylweddol (ein pwyslais). Nid yw datblygiad cyflogaeth wedi'i ddiffinio'n glir yn y CDLI mabwysiedig ond fe'i defnyddir yn y dangosyddion monitro. Ar gyfer hyn, mae'r cyfeiriad at ddatblygiad cyflogaeth yn ymwneud yn benodol â datblygiad ar 'dir cyflogaeth' dan bolisiau CYF1, CYF3 a CYF5. Mae'r rhain yn ymwneud â diwydiannau cyflogaeth 'traddodiadol' dan ddsbarthiadau defnydd B1, B2 a B8 yn unig, yn hytrach na'r holl ddefnyddiau sy'n arwain at greu cyflogaeth. Fel y cyfryw, mae'r profion hyn yn gwrthdaro â'i gilydd a dylid addasu'r cyntaf i gyd-fynd â'r olaf er mwyn i'r CCA fod yn gyson â'r Cynllun Lleol sydd wedi'i fabwysiadu. I osgoi unrhyw ddryswch yn y dyfodol, dylid gwneud hyn yn glir yn y CCA ynghyd ag eglurhad na fyddai defnyddiau sy'n ymwneud â thwristiaeth yn dod o dan y</p>	<p>Cytuno gyda'r angen i sicrhau bod y Canllaw yn cynnwys yr un termau a ddefnyddir ym maen prawf 2 o Bolisi PS 1.</p> <p>ARGYMHELLIAD – diwygio'r testun i sicrhau cysondeb termau yn Gymraeg a Saesneg:</p> <p>Maen prawf 2 - Ydi'r datblygiad yn un gyflogaeth ar raddfa fawr a fyddai'n golygu llif arwyddocaol o weithlu arwain at lif arwyddocaol o weithwyr ar safle ar hap annisgwyl? Edrychwch ar Ddiagram 7.</p> <p>Criterion 2 - is the development for a large scale employment development use on an unexpected windfall site which would lead to a significant workforce flow of workers? Look at Diagram 7.</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
				categori hwn ac na fyddai felly yn arwain at yr angen i ddarparu Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg.	O ran diffinio beth olygir gyda datblygiad economaidd a chyfeiriad y sylwebydd at y fframwaith fonitro fel dull o wneud hynny. Nid oes disgwyl i fframwaith fonitro cynllun datblygu lleol ymdrin â phob un polisi'n unigol. Felly, nid hwnnw sy'n rhoi'r diffiniad. Mae pennod 6.3 y Cynllun yn cynnwys amrediad o bolisiau ar gyfer datblygiad sy'n cyfrannu at economi ac adfywio ardal y Cynllun. Mae'r polisiau'n cynnwys rhai sy'n ymwneud â'r sector twristiaeth. Ni fyddai eithrio datblygiad twristiaeth fawr ar safle ar hap annisgwyl a fyddai'n golygu llif arwyddocaol o weithlu yn gyson gyda gofynion Polisi PS 1 a pholisiau perthnasol eraill y Cynllun, sydd wedi cael eu hasesu yn erbyn Asesiad Cynaliadwyedd y Cynllun. ARGYMHELLIAD – dim newid.
16	Gwrthwynebu	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	Diagram 7	Mae'r trothwy ar gyfer ' <i>datblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr</i> ' sydd wedi'i osod yn y CCA yn hynod isel. Mae dull o'r fath yn cyflwyno trothwyon polisi na phrofwyd drwy archwiliad ac fe fyddant yn llafurus mewn unrhyw achos. Mae'r ddogfen hon yn egluro bod y trothwy wedi'i adnabod gan mai dim ond 11% o fusnesau'r ardal sy'n cyflogi mwy na 10 aelod o staff. Fodd bynnag, rydym yn cwestiynu priodoldeb y meintiolwr hwn a'i gyfiawnhad wrth bennu'r trothwy. Nid yw trothwy cyffredinol yn gymorth bob amser ac yn hytrach, dylai'r penderfyniad o ran p'un a fyddai angen asesiad effaith fod yn seiliedig ar effaith debygol y datblygiad ar yr iaith Gymraeg ac felly rydym yn ystyried y dylid cael gwared ar y trothwy.	Rôl y Canllaw ydi cyflwyno arweiniad am Bolisiau penodol yn y Cynllun. Mae'n rhesymol felly i'r Canllaw hwn roi diffiniad o ddatblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr. Mae'r Canllaw yn egluro pam dewiswyd 10 fel trothwy, h.y. oherwydd mae cyflogwr sy'n cynnig gwaith i 10 neu fwy o weithwyr yn ardal y Cynllun yn gymharol anghyffredin yn ardal y Cynllun. Mae'n rhoi diffiniad o un rhan o'r trothwy a roddir ym maen prawf 2 o Bolisi PS 1. Gallai diffyg diffiniad olygu y byddai'r polisi'n cael ei gymhwyso'n anghyson ac ni fyddai'r Canllaw yn darparu'r sicrwydd mae ymgeiswyr ei angen. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid
17	Gwrthwynebu	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	Diagram 7	O safbwynt yr ail faen prawf, mae tair prif ardal teithio i'r gwaith sy'n berthnasol i Wynedd a Môn. Tywyn a Dolgellau yn y de, Pwllheli a Phorthmadog yn yr ardal ganolog a gorllewinol a Bangor a Chaerdybi yn y gogledd. Mae Greenacres a Garreg Wen wedi'u lleoli ger Porthmadog, sy'n golygu eu bod ar gyrion dwy ardal deithio i'r gwaith. Byddai'n hollol rhesymol i berson yn Harlech, er enghraifft, deithio i'r gwaith yn y ddau barc hwn, er eu bod o fewn ardaloedd teithio i'r gwaith gwahanol. Gallai dull o'r fath arwain at ofyniad i gynnal asesiadau diangen ac fe ddylid dileu'r meini prawf.	Rôl y Canllaw ydi cyflwyno arweiniad am Bolisiau penodol yn y Cynllun. Mae'n rhesymol felly i'r Canllaw hwn roi diffiniad o beth olygir gyda 'llif arwyddocaol o weithlu'. Mae'r cyfeiriad at yr ardaloedd teithio i waith yn un rhan o'r diffiniad. Noder byddai angen i ddatblygiad arfaethedig gwrdd gyda chyfuniad o ffactorau i fod angen asesiad effaith ar yr iaith Gymraeg, sef bod safle'r datblygiad yn un ar hap o bersbectif strategaeth a pholisiau perthnasol y Cynllun + ei fod yn ddatblygiad newydd mawr + nad yw'r sgiliau angenrheidiol ar gael o fewn yr ardal teithio i'r gwaith. Mae'r testun yn y blwch yn cyfeirio at 'Ardal Teithio i'r Gwaith cydnabyddedig'. Er mwyn gwella eglurder credir bod angen enwi'r Ardaloedd. <u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r testun i enwi'r Ardaloedd yn unol â'r isod: Bod rhaid marchnata'r swyddi tu hwnt i'r Ardaloedd Teithio i'r Gwaith canlynol cydnabyddedig er mwyn i'r gweithlu gael y sgiliau perthnasol ar gyfer y swyddi newydd: Caerdybi a Bangor; Pwllheli a Phorthmadog; a Thywyn a Dolgellau. Cysylltwch gyda'r Adran sydd â chyfrifoldeb am ddatblygu economi'r ardal am wybodaeth -gweler manylion cyswllt yn Atodiad 4.
18	Gwrthwynebu	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	C.28	Dylid adolygu'r meini prawf a ddefnyddir i adnabod person cymwys i gynnal Datganiad Iaith Gymraeg neu Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg. Mae'r agweddau sydd angen eu hadolygu/egluo ymhellach, fel a ganlyn:	Yn unol â disgwyliadau'n gysylltiedig ag asesiadau mewn meysydd eraill, e.e. archeoleg, manwerthu, bioamrywiaeth, mae'n rhesymol disgwyl i asesiadau am effaith ar yr iaith Gymraeg gael eu gwneud gan asesydd cymwys. Mae hyn yn

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
				<p>Gweler Atodiad 2B</p> <p>Dylid addasu'r CCA i nodi nad yw'r cymwyseddau'n ofyniad, ond yn ddull posib o adnabod ymgynghorwyr priodol.</p>	<p>gwella hygredd yr asesiad. Mae Diagram 9 eisoes yn cynnig arweiniad i'r ymgeisydd i'w gynorthwyo i ddewis yr asesydd cymwys.</p> <p>O ran y sylwadau unigol, credir bod y sylwebydd wedi codi materion dilys:</p> <p>i. Diwygio'r testun i gyfeirio at enghreifftiau: Er enghraifft, RTPI Diwygio'r testun i gyfeirio at: Cyrsiau proffesiynol arbenigol ar Gynllunio Tir a'r iaith Gymraeg, IAITH: Y Ganolfan Cynllunio iaith; Tystysgrif ol-radd mewn Polisi a Chynllunio iaith, Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant; MA Polisi a Cynllunio ieithyddol, Prifysgol Bangor.</p> <p>ii. Mae'r Canllaw yn awgrymu mai dim ond rhai mathau o geisiadau sy'n debygol o fod angen mwy nag un math o arbenigwr.</p> <p>iii. Nid yw'r Canllaw yn dweud bod rhaid i'r asesydd cymwys fod wedi ymgymryd ag asesiad o'r blaen. Mae'n ymarferiad cyffredinol pan fydd unigolyn yn chwilio am rywun i wneud gwaith iddo i holi am brofiad yr asesydd cyn penderfynu ei benodi ai pheidio.</p> <p>iv. Nid yw'r Canllaw yn dweud bod rhaid i'r asesydd cymwys fod yn lleol. Cynnig arweiniad mae'r Canllaw. Er hynny, cytunir gallai'r testun awgrymu mai dim ond person lleol all roi'r gwasanaeth i'r ymgeisydd. Credir bod sail i diwygio'r testun i wella eglurder</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r blychau sy'n disgrifio person cymwys yn unol â'r uchod a'r isod:</p> <p><u>Gwybodaeth am yr ardal leol – bydd gallu a phrofiad i ymgymryd â'r gwaith ymchwil angenrheidiol am yr ardal leol</u> Bydd unigolyn sydd gan wybodaeth leol mewn sefyllfa well i asesu goblygiadau datblygiad arfaethedig yn hanfodol.</p>
19	Gwrthwynebu	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	Diagram 10	<p>Ni ellir cyfiawnhau'r angen i gynnig sy'n arwain at effeithiau cadarnhaol i'r ardal leol, sicrhau buddion ehangach pellach i'r datblygiad (ac mae'n anghyfiawnadwy). Os yw cynnig yn cael effaith niwtral neu gadarnhaol, ni fyddai angen arddangos buddion pellach gan y byddai'r cais yn dderbyniol mewn termau cynllunio. Yn gyntaf, noda Polisi PS1 y bydd yr awdurdodau'n gwrthod cynigion fyddai'n achosi niwed sylwedol i gymeriad a chydbwysedd ieithyddol cymuned na ellir ei osgoi na'i liniaru'n addas drwy ddulliau cynllunio priodol. Mae'r dull a ddefnyddir yn y CCA yn llawer mwy llafurus na'r hyn y mae'r polisi ei angen. Yn ogystal, nid yw Polisi PS 5 (Datblygiad Cynaliadwy) PS 1, yn nodi bod angen i bob datblygiad gael effeithiau cadarnhaol. Er enghraifft, noda maen prawf 4 ym Mholisi Strategol PS5 y dylai pob cynnig <i>"...warchod, cefnogi a hyrwyddo defnydd o'r iaith Gymraeg yn unol â Pholisi Strategol PS 1."</i> Cyhyd â bod yr iaith yn cael ei gwarchod a ddim yn cael ei niweidio, ystyriwn y byddai datblygiad yn dderbyniol ac na fyddai'n rhaid arddangos buddion pellach. Rydym yn gwrthwynebu maen prawf i) y rhan sy'n ymdrin â 'cyflwyno cais cynllunio' am yr un rheswm. Fel y cyfryw, mae angen adolygu'r CCA i gael gwared ar y gofyniad hwn.</p>	<p>Hyd yn oed mewn achosion lle ystyrir bod lliniaru'n ddiangen, mae Polisi PS 5 yn dweud bod angen i ddatblygiad newydd ddiogelu, cefnogi a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg. Mae'r fethodoleg sydd yn Atodiad 8 yn ei gwneud yn ofynnol i'r ymgeisydd a'u cynghorwyr ddewis strategaeth fwyaf priodol, sy'n cynnwys ystyried sut i fanteisio ar gyfleoedd sy'n codi ac os ellir gwella unrhyw effeithiau positif. Dylai'r dull hwn fod yn briodol i'w maint, math a lleoliad y datblygiad. Mae'r ymagwedd hwn yn gyson gyda dulliau eraill i asesu a rheoli risg.</p> <p>Cytunir nad yw'r testun yn Niagram 10 ddigon clir a gellir gwneud diwygiad i wella eglurder.</p> <p>O ran testun pwynt bwled i, mae ymateb i sylw blaenorol wedi amlygu'r angen i ddiwygio'r testun am ddulliau i roi gwybodaeth am sut roddwyd sylw i'r iaith Gymraeg wrth lunio datblygiad pan na fydd angen Datganiad iaith Gymraeg ac adroddiad am Asesiad Effaith iaith Gymraeg. Er mwyn sicrhau cysondeb mewnol y Canllaw, dylid diwygio Diagram 10 yn unol â hynny.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r testun yn Niagram 10 yn unol â'r isod:</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
					<p>Os caiff effeithiau cadarnhaol positif posib eu hadnabod, pan yn bosib, anogir ymgeisydd ystyried os ellir manteisio ar/ uchafu'r effeithiau hynny dylid cymryd camau i sicrhau buddion changach o'r datblygiad.</p> <p>i. Pan nad oes angen Datganiad Iaith Gymraeg ac adroddiad am Asesiad Effaith iaith Gymraeg, anogir ymgeisydd i gyflwyno cofnod am sut roddwyd ystyriaeth i'r iaith Gymraeg wrth lunio'r cais cynllunio. Mae angen i'r dull o gofnodi'r wybodaeth gael ei deilwra i natur y datblygiad arfaethedig a'r materion a fydd angen mynd i'r afael â hwy. Gall y dulliau gynnwys llythyr gyda'r cais cynllunio, Datganiad Cynllunio, Datganiad Dylunio a Mynediad. gwybodaeth am sut mae'r datblygiad yn llesol i'r gymuned a'r iaith Gymraeg yn rhan o Ddatganiad Cynllunio neu mewn rhan ychwanegol o'r Datganiad Dylunio a Mynediad; neu</p>
20	Gwrthwynebu	Lichfield ar ran Bourne Leisure Ltd	Diagram 11	Fel y mae NCT20 (2017) yn tynnu sylw ato, nid yw Adran 70(2) y Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref yn rhoi unrhyw bwys ychwanegol i'r iaith Gymraeg uwchben unrhyw ystyriaeth berthnasol arall ac mae'n rhaid i benderfyniadau ar bob cais am ganiatâd cynllunio fod ar sail cynllunio yn unig ac mae'n rhaid iddynt fod yn rhesymol. Dylai'r swyddog ganfod cydbwysedd cynllunio cyffredinol ynghylch pa mor dderbyniol yw'r cynnig, gan roi pwys priodol i ystyriaethau gwahanol, h.y. gan ddilyn y llwybr gweithredu arferol wrth wneud penderfyniad ar gais cynllunio. Dylid addasu Diagram 11 i adlewyrchu'r dull hwn.	<p>Bwriad cynnwys symbol clorian yn Niagram 11 oedd cyfleu rôl y Swyddog Cynllunio a'r Pwyllgor Cynllunio yn cloriannu'r materion perthnasol cyn dod i gasgliad am y cais cynllunio, sef ei ganiatáu neu ei wrthod. Un o'r ystyriaethau hynny ydi ei effaith ar yr iaith Gymraeg. I wella eglurder, gellir diwygio'r testun i adlewyrchu hynny'n well.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r testun yn unol â'r isod:</p> <p>Rhaid, o dan y ddeddfwriaeth, i'r Pwyllgor Cynllunio neu'r Prif Swyddog Cynllunio wneud penderfyniad ar gais yn unol â'r Cynllun Datblygu Lleol, oni bai bod materion eraill yn nodi bod hyn yn amhriodol. Mae gan y rhai sy'n cyflwyno'r cais cynllunio am ddatblygiad gyfrifoldeb hefyd i ddarparu gwybodaeth ddigonol i alluogi'r penderfynwr i wneud penderfyniad gwybodus ynglyn â chynaliadwyaeth y datblygiad (h.y. yn cyfrannu at lesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol). Rôl y sawl sy'n gwneud y penderfyniad ydi nodi'r manteision, nodi'r niwed, ystyried y materion i gyd, a phwyso a'u mesur nhw i gyd er mwyn gallu gwneud penderfyniad cadarn:</p> <ol style="list-style-type: none"> Cysondeb efo polisiau'r Cynllun Datblygu Lleol, oni bai bod ystyriaethau cynllunio perthnasol yn nodi fel arall; Gall ystyriaethau cynllunio gynnwys barn y cyhoedd. Nid yw gwrthwynebiad neu gefnogaeth leol ynddo'i hun yn sail dros wrthod neu roi caniatâd cynllunio, oni bai ei fod yn seiliedig ar resymau cynllunio; Pa amodau cynllunio a/ neu ymrwymiad Cytundeb Adran 106 (sef mecanwaith cynllunio priodol), sy'n angenrheidiol —gweler Atodiad 6; A fyddai'n achosi niwed o sylwedd i gymeriad a chydbwysedd iaith cymuned nad ellir ei osgoi neu ei liniaru yn foddhaol trwy ddefnyddio mecanwaith cynllunio priodol. Bydd penderfynu os oes risg o niwed 'o sylwedd' yn fater o ffaith a gradd ac fe bennir hyn ar rinweddau'r achos unigol ar sail dadansoddiad o dystiolaeth rymus.
21	Cefnogi	Cyngor Cymuned Llanengan	A.1	Ategir yr hyn a ddisgrifir yn gadarn yn y cyd-destun lleol.	<p>Nodi'r sylw cefnogol.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid i gwrdd â'r sylw hwn.</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
22	Cefnogi	Cyngor Cymuned Llanengan	B.1	Mewn ymateb i'r cwestiwn: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn adnabod y 'teulu' llawn o bolisiâu sy'n mynd i hyrwyddo datblygiad a fydd yn cyfrannu i gynnal neu greu cymunedau nodedig a chynaliadwy? Cafwyd ymateb positif gan y sylwebydd.	Nodi'r sylw cefnogol. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid i gwrdd â'r sylw hwn.
23	Cefnogi	Cyngor Cymuned Llanengan	Adran 3	Mewn ymateb i'r cwestiwn: Adran 3: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn rhoi arweiniad digonol am wybodaeth a fyddai ei angen i gefnogi ceisiadau cynllunio perthnasol? Cafwyd ymateb positif gan y sylwebydd.	Nodi'r sylw cefnogol. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid i gwrdd â'r sylw hwn.
24	Cefnogi	Cyngor Cymuned Llanengan	Adran 2	Mewn ymateb i'r cwestiwn: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn cynnwys eglurhad cadarn o ystyriaethau allweddol ym Mholisi PS 1, e.e. beth olygir gyda safle ar hap annisgwyl, niwed o sylwedd, ayb. Cafwyd ymateb positif gan y sylwebydd.	Nodi'r sylw cefnogol. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid i gwrdd â'r sylw hwn.
25	Cefnogi	Cyngor Cymuned Llanengan	Diagram 9, Atodiad 7 ac Atodiad 8:	Mewn ymateb i'r cwestiwn: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn rhoi disgrifiad clir o 'unigolyn cymwys' a rôl yr unigolyn? Cafwyd ymateb positif gan y sylwebydd.	Nodi'r sylw cefnogol. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid i gwrdd â'r sylw hwn.
26	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanengan	Atodiad 7	Mewn ymateb i'r cwestiwn: Ydi'r fethodoleg ar gyfer ystyried effaith datblygiad ar y Gymraeg a chyflwyno'r dystiolaeth angenrheidiol mewn Datganiad Iaith Gymraeg yn glir? Dywedodd y sylwebydd fel a ganlyn: Ydi, ond dylid ei chryfhau ymhellach, gan fod sawl ymgeisydd braidd yn chwit chwat yn llenwi'r adran hon o'n profiad ni fel Cyngor.	Nodi'r sylw. Nid yw'r sylwebydd wedi rhoi manylion ynglyn â pha agweddau o'r fethodoleg ellir eu cryfhau. Nodir barn y Cyngor ynglyn ag ansawdd datganiad neu adroddiad am asesiad maent wedi weld yn y gorffennol. Credir bod Atodiad 7 yn cynnig arweiniad mwy manwl ynglyn â disgwyladau'r Awdurdodau Cynllunio am sgôp yr asesiad ar gyfer Datganiad Iaith Gymraeg. Ar ôl i'r Canllaw gael ei fabwysiadu bydd angen cadw golwg ar ba mor effeithiol ydi o erbyn cyfnod adolygu a diwygio'r Cynllun. Yn dibynnu ar gasgliadau'r gwaith monitro gellir diwygio'r Canllaw. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid
27	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanengan	Atodiad 8	Mewn ymateb i'r cwestiwn: Ydi'r fethodoleg ar gyfer ystyried effaith datblygiad ar y Gymraeg a chyflwyno'r dystiolaeth angenrheidiol mewn adroddiad Asesiad Effaith Iaith Gymraeg yn glir? Ydi, ond dylid ei chryfhau ymhellach, gan fod sawl ymgeisydd braidd yn chwit chwat yn llenwi'r adran hon o'n profiad ni fel Cyngor.	Nodi'r sylw. Nid yw'r sylwebydd wedi rhoi manylion ynglyn â pha agweddau o'r fethodoleg ellir eu cryfhau. Nodir barn y Cyngor ynglyn ag ansawdd datganiad neu adroddiad am asesiad maent wedi weld yn y gorffennol. Credir bod Atodiad 8 yn cynnig arweiniad mwy manwl ynglyn â disgwyladau'r Awdurdodau Cynllunio am sgôp yr asesiad ar gyfer Asesiad Effaith Iaith Gymraeg. Ar ôl i'r Canllaw gael ei fabwysiadu bydd angen cadw golwg ar ba mor effeithiol ydi o erbyn cyfnod adolygu a diwygio'r Cynllun. Yn dibynnu ar gasgliadau'r gwaith monitro gellir diwygio'r Canllaw. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid.
28	Sylw	Angela Gliddon	Cyffredinol	In reference to discussion of housing in Clusters I think it is a good idea to stop large individual housing units in Cluster areas. Our Island is becoming full of enourmous houses but needs more affordable accommodation.	Nodi'r sylw. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid mewn ymateb i'r sylw hwn
29	Gwrthwynebu	Cyngor Tref Penrhyndeudraeth	Adran 2	Ceir diffygion rhwng tudalennau 89 a 106 o'r ddogfen Canllaw Cynllunio Atodol Drafft Ymgynghorol - Cynnal a Chreu Cymunedau Nodedig a Chynaliadwy	Mae defnyddio egwyddorion asesiad risg/ effaith yn rhan gyffredin o drin ceisiadau cynllunio.

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
				<p>Rhagfyr 2018, lle rhoir cyngor i ddatblygwyr beth i'w osgoi yn eu cynlluniau rhag niweidio'r Gymraeg. Defnyddir y gair 'risg' droeon a'r gair 'lliniaru'.</p> <p>Mae 'lliniaru' yn golygu bod rhywbeth i'w wella / bod niwed yn bosib.</p> <p>Os oes unrhyw radd o 'risg' ynglŷn â datblygiad neu bod angen unrhyw radd o 'liniaru' arno, fe ddylid ei wrthod. Mae'r Gymraeg yn rhy werthfawr i'w pheryglu.</p>	<p>Yn gyffredinol, mae'n gysylltiedig ag arwyddocâd newid, ac effaith hynny ar ddefnydd o dir ac adeiladau. Bydd penderfynu os oes risg o niwed o sylwedd yn fater o ffaith a gradd ac fe fernir hyn ar rinweddau'r achos unigol.</p> <p>Defnyddir egwyddorion asesiad risg: natur a graddfa'r niwed; maint neu ganlyniad y niwed; pa mor debygol ydi'r niwed neu ba mor aml fydd o'n digwydd; pa mor agored ydi'r derbynnydd i niwed; graddfa amser a phryd allai'r niwed ddigwydd.</p> <p>Mae cyfeirio at, neu ddefnyddio, mesurau lliniaru yn rhan gyffredin o baratoi polisiau cynllunio ac wrth drin ceisiadau cynllunio.</p> <p>Mae Diagram 10 yn cyflwyno'r hierarchaeth ymateb i effeithiau negyddol a phositif lle anogir datblygwyr i geisio osgoi neu leihau effeithiau andwyol posibl ac i geisio sicrhau buddion ehangach gydag effeithiau positif.</p> <p>Mae polisi cynllunio cenedlaethol, sy'n cynnwys Nodyn Cyngor Technegol 20, yn nodi pryd i ystyried mesurau lliniaru ac yn rhoi enghreifftiau ohonynt. Mae'r math o fesurau yn gallu bod yn wahanol o gais i gais, gan ddibynnu ar natur y datblygiad arfaethedig a'r amgylchiadau yn gysylltiedig ag ef. Eu diben yn gyffredinol ydi rheoli risgiau o niwed. Maent yn gallu bod yn rhai sydd yn arwain at osgoi niwed, lleihau niwed i lefel sydd yn dderbyniol yn nhermau cynllunio defnydd tir, a gwella effeithiau positif y datblygiad.</p> <p>Lle mae mesurau lliniaru yn angenrheidiol i wneud datblygiad penodol yn dderbyniol yn nhermau cynllunio, ni allir cymeradwyo'r datblygiad os na ellir sicrhau'r mesurau sy'n ofynnol drwy amodau priodol neu gytundebau Adran 106 (sef y mecanweithiau cynllunio priodol).</p> <p>Os nad yw'r datblygiad yn gyson â pholisiau amrywiol y Cynllun yn y lle cyntaf ac os nad allir ei newid trwy ddefnyddio mesurau lliniaru fel y disgrifir uchod mae'r niwed yn debygol o fod yn un o sylwedd ac fe ellir gwrthod y cais cynllunio.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid.</p>
30	Sylw	Cyngor Tref Penrhyndeudraeth	Cyffredinol	Pwy fydd yn asesu cynlluniau datblygu o ran eu heffaith ar y Gymraeg? Arbenigwyr ym meysydd iaith, ynteu'r datblygwyr eu hunain ?	<p>Rôl yr ymgeisydd yn y lle cyntaf ydi cynllunio'i ddatblygiad yn ofalus er mwyn sicrhau bod y datblygiad arfaethedig wedi ei selio ar ddealltwriaeth drylwyr o'r sefyllfa. Yn dibynnu ar leoliad a natur y datblygiad bydd angen i'r ymgeisydd benodi pobl sy'n gymwys mewn meysydd penodol i roi arweiniad iddo. Yn achos ystyried sut fydd ei ddatblygiad yn effeithio ar yr iaith Gymraeg, mae'r Canllaw yn amlygu'r budd i benodi person cymwys i ymgymryd â'r gwaith i asesu effaith datblygiad ar yr iaith Gymraeg. Mae Diagram 9 yn y Canllaw yn rhoi arweiniad ar sut i adnabod person cymwys.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid</p>
31	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	A.1	Mewn ymateb i'r cwestiwn: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn rhoi disgrifiad cadarn o 'gymuned nodedig a chynaliadwy' yn y cyd-destun lleol, dywedodd y sylwebydd fel a ganlyn: Sonnir am "gymunedau trefol a gwledig nodedig a	Mae sawl polisi yn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd yn hyrwyddo datblygiadau amrywiol yng nghefn gwlad. Mae Tabl 1 yn Adran 1 o'r Canllaw yn adnabod rhai

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
				chynaliadwy". Does dim hawl gwneud dim byd yng nghefn gwlad, felly fydd yna ddim byd nodedig na chynaliadwy am gefn gwlad. Dylid newid pob "gwledig" i "bentrefol".	ohonynt. Wrth ail edrych ar y tabl hwn gwelwyd nad yw'n cyfeirio at gyfleoedd i gael tai newydd yng nghefn gwlad. Byddai gwneud hynny yn gwella eglurder. <u>ARGYMHELLIAD</u> - diwygio Tabl 1 i gyfeirio at Bolisiau sy'n hyrwyddo datblygiad tai mewn amgylchiadau penodol yng nghefn gwlad. <ul style="list-style-type: none"> Cefnogir: tai fforddiadwy angen lleol mewn Clystyrau yng nghefn gwlad (Polisi TAI 6), tai ar gyfer mentrau gwledig (Polisi PCYFF 2 a Nodyn Cyngor Technegol 6), unedau byw a gweithio mewn adeiladau yng nghefn gwlad (Polisi TAI 7), a throsi adeiladau yng nghefn gwlad i dai fforddiadwy angen lleol pan nad ydi defnydd economaidd yn hyfyw (Polisi TAI 7)
32	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Rhan B.1, Tabl 1	Mewn ymateb i'r cwestiwn: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn adnabod y 'teulu' llawn o bolisiau sy'n mynd i hyrwyddo datblygiad a fydd yn cyfrannu i gynnal neu greu cymunedau nodedig a chynaliadwy, dywedodd y sylwebydd fel a ganlyn: Does dim posibil creu cymuned wledig o dan y Polisiau presennol.	Gweler yr ymateb i Sylw 31 uchod. <u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio Tabl 1 i gyfeirio at Bolisiau sy'n hyrwyddo datblygiad tai mewn amgylchiadau penodol yng nghefn gwlad.
33	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Adran 3	Mewn ymateb i'r cwestiwn: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn rhoi arweiniad digonol am wybodaeth a fyddai ei angen i gefnogi ceisiadau cynllunio perthnasol, dywedodd y sylwebydd: Mae'r Canllaw yn llawer rhy gymhleth, ailadroddus a chlogyrnaidd. O ystyried fod rhan helaeth o'r Canllaw am yr Iaith Gymraeg, teimlwn fod llawer gormod o wallau ieithyddol yn y fersiwn Gymraeg.	Nid yw'r sylwebydd wedi darparu manylion i gefnogi ei safbwynt, e.e. pa rannau sy'n cael eu hail- adrodd heb fod angen. Mae'r Canllaw wedi rannu i 3 Adran pendant, ac yn defnyddio diagramau a thablau cyn gymaint â phosib er mwyn osgoi paragraffau hirfaith. Er hynny, bydd yr Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd yn edrych i mewn i sut ellir gosod cynnwys y ddogfen mewn ffordd fwy hwylus i'w darllen a gwneud mwy o ddefnydd o hypergysylltiadau i gysylltu rhannau efo'i gilydd. Nid yw'r sylwebydd wedi rhoi enghreifftiau o wallau ieithyddol. Defnyddiwyd Cysill ac offer prawf ddarllen i wirio sillafu cyn cyhoeddi'r canllaw ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus. Byddwn yn trefnu caiff y ddogfen derfynol ei phrawf ddarllen unwaith eto cyn ei chyhoeddi ar ei ffurf derfynol. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid i gynnwys y Canllaw ond edrych i mewn i gael cymorth argraffydd a phrawf ddarllenydd cyn cyhoeddi'r Canllaw terfynol.
34	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Adran 2	Mewn ymateb i'r cwestiwn: Adran 2: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn cynnwys eglurhad cadarn o ystyriaethau allweddol ym Mholisi PS 1, e.e. beth olygir gyda safle ar hap annisgwyl, niwed o sylwedd, ayb, dywedodd y sylwebydd: Gweler yr ateb i gwestiwn 4. Mae Polisi PS1 yn rhan allweddol o'r Canllaw ac eto nid yw'n cael ei ddyfynnu tan t47. Byddai rhoi rhif y dudalen lle mae'r Atodiad/Polisi/Diagram/Tabl yn union ar ôl sôn amdano yn gwneud darllen y ddogfen ychydig bach yn haws.	Credir mai atodiad ydi'r lle mwyaf priodol i gynnwys testun cyfan y Polisiau. Nodi'r sylw ynglŷn â rhoi rhif tudalen a chytuno i wneud hynny trwy'r ddogfen gyfan. <u>ARGYMHELLIAD</u> – rhoi rhif tudalen lle ellir darllen yr Atodiad/Polisi/Diagram/Tabl a defnyddio hypergysylltiadau.
35	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Diagram 9, Atodiad 7 ac Atodiad 8:	Mewn ymateb i'r cwestiwn: Ydi'r Canllaw Cynllunio Atodol yn rhoi disgrifiad clir o 'unigolyn cymwys' a rôl yr unigolyn, dywedodd y sylwebydd: Pam fod angen cymhwyster mewn Cynllunio Gwlad a Thref i wneud Asesiad Iaith?	Mae cymhwyster Cynllunio Gwlad a Thref yn cael ei adnabod fel un o'r mathau o gymwysterau posib ar gyfer person cymwys oherwydd bod cynllunwyr siartredig gyda phrofiad o ymchwilio am dystiolaeth am feysydd amrywiol a gyda sgiliau i gloriannu gwybodaeth manwl a thechnegol cyn dod i benderfyniad.

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
					<p>Mae angen person hefyd i ddeall a chloriannu datblygiad a'i effaith debygol yn ogystal â nodweddion ieithyddol neu garfan o bobl. Mae cynllunwyr yn deall y cyddestun deddfwriaethol, polisi a rheoliadau cynllunio defnydd tir. Yn ogystal mae angen rhywun gyda methodoleg ymgysylltu da. Mae'r rhain yn rhan o set sgiliau a ddysgir wrth ennill cymhwyster Cynllunio Gwlad a Thref.</p> <p>Er mwyn osgoi camddealltwriaeth, gellir gwella eglurder y testun yn y blwch i gadarnhau nad oes disgwyl i berson cymwys fod yn gynllunydd gwlad a thref a chael un o'r cymwysterau eraill.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – newid y testun yn unol â'r isod:</p> <p>..... ymchwil am feysydd cynllunio ieithyddol a/ neu gymhwyster Cynllunio Gwlad a Thref.</p>
36	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Atodiad 2	Mewn ymateb i'r cwestiwn: A oes yna ffynhonnell gydnabyddedig arall o wybodaeth ddylwn gyfeirio ato, dywedodd y sylwebydd: Mae'n eironig fod Mudiad y Ffermwyr Ifanc yn cael eu cynnwys yn yr Atodiad ac eto nid ydynt yn cael eu hariannu gan y Cyngor.	<p>Atodiad 4 nid Atodiad 2 sy'n cyfeirio at Fudiad Ffermwyr Ifanc. Nid bwriad Atodiad 4 ydi cynnwys grwpiau a ariennir gan y Cyngorhau. Ei fwriad ydi adnabod budd-ddeiliaid lleol allai fod yn ddefnyddiol i ymgeisydd.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid</p>
37	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Atodiad 5	Mewn ymateb i'r cwestiwn: A oes gennych sylwadau am y broses sgrinio, dywedodd y sylwebydd: Dyma ran mwyaf eglur yr holl ddogfen.	<p>Nodi'r sylw cefnogol.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid mewn ymateb i'r sylw hwn</p>
38	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Atodiad 7	<p>Mewn ymateb i'r cwestiwn: Ydi'r fethodoleg ar gyfer ystyried effaith datblygiad ar y Gymraeg a chyflwyno'r dystiolaeth angenrheidiol mewn Datganiad Iaith Gymraeg yn glir, dywedodd y sylwebydd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Nid yw'n glir beth ydi'r gwahaniaeth rhwng Datganiad Iaith Gymraeg ac Asesiad Effaith Iaith Gymraeg. Mae paragraffau 6 a 7 ar dudalen 73 yn darllen gair am air yr un fath â pharagraffau 4 a 5 ar dudalen 82 ar wahân i newid "Datganiad" yn "Asesiad". 2) t 77. Elfennau Gweledol – pwynt bwled 3 a t 92 – pwynt bwled 2. Dylid gadael allan y geiriau "os yn ymarferol" ar y diwedd gan mai mater o farn yw pa mor "ymarferol" yw rhywbeth. Byddai unrhyw ddatblygwr fyddai ddim yn awyddus i ddefnyddio'r Gymraeg yn medru defnyddio hwn fel esgus i beidio gwneud hynny. 3) t 78. Ansawdd Bywyd – pwynt bwled 4. Os yw'r datblygiad yn cynyddu'r galw am ddefnyddio Canolfannau trochi iaith, mae'n holl bwysig fod y Canolfannau hyn yn parhau mor effeithio ag erioed. 	<p>1) Mae Atodiad 7 ac Atodiad 8 yn rhoi manylion methodoleg ar gyfer dau fath o asesiad effaith. Oherwydd bod y ddau fath yn anelu i gyflawni'r un peth, mae'n annatod bod y paragraffau sy'n disgrifio'u pwrpas yn debyg iawn i'w gilydd. Mae'r sail dros wneud asesiad at gyfer Datganiad Iaith ac Asesiad Effaith yn wahanol. Yn syml, mae'r cyntaf ar gyfer datblygiad sy'n debygol o fod wedi ei ystyried yn barod wrth baratoi'r Cynllun ond bod angen rhywfaint o wybodaeth amdano, a'r ail ar gyfer datblygiadau annisgwyl sydd ar raddfa lle bo angen i'r ymgeisydd ymgymryd ag ymgynghoriad statudol cyn cyflwyno cais cynllunio ac mae angen gwybodaeth fanwl amdano.</p> <p>Erbyn cyrraedd un ai Atodiad 7 neu Atodiad 8 disgwylir bydd y darllenydd eisoes wedi dod i gasgliad pa fath o asesiad effaith sy'n bridol ar gyfer y datblygiad dan sylw.</p> <p>Er hynny, gellir diwygio paragraff C.25 i ategu neges sydd ym mharagraff C.16 ac yn Diagram 5 a gellir croesgyfeirio ym mharagraff 1 yn Atodiad 7 at baragraff C.16.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio yn unol â'r isod:</p> <p>C.25 Mae paragraffau C.16 a Diagram 5 uchod yn egluro'r amgylchiadau pan fydd angen darparu Datganiad Iaith Gymraeg gyda chais cynllunio.....</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
					<p>Atodiad 7</p> <p>1 Mae paragraffau C.16 a Diagramau 5 a 6 wedi gosod allan y gofynion o ran pryd disgrifio'n gryno pryd fydd angen Datganiad iaith Gymraeg a'i bwrpas.</p> <p>2) Ni fydd yn bosib rhoi enw newydd Cymraeg ar eiddo ar sail cysylltiad hanesyddol, daearyddol neu leol i'r ardal pan nad ydi'r cysylltiadau'n bodoli. Mae'n rhaid i'r Canllaw fod yn realistig a pheidio gosod disgwyliadau sydd y tu hwnt i reolau'n gysylltiedig ag enwi strydoedd a stadau tai. Er hynny, cytunir i newid y testun yn unol ag awgrymiad y sylwebydd yn ogystal â chynnwys dolen i dudalennau gwe sy'n ymdrin ag enwi strydoedd a stadau tai ym mharagraff C.30.</p> <p>Cymerir y cyfle hefyd i ddiwygio paragraff C.29 sy'n cyfeirio at arwyddion a hysbysebion. Credir bod cyfle i son mwy am arwyddion a hysbysebion sy'n rhoi gwybodaeth am faterion fel oriau agor, nwyddau neu wasanaeth sy'n cael ei gynnig gan y busnes.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio yn unol â'r isod:</p> <p>Enw'r safle neu'r datblygiad – a fydd yn dal gafael ar hen enw Cymraeg neu a fydd unrhyw enw newydd yn deillio o gysylltiadau hanesyddol, daearyddol neu leol i'r ardal, os yn ymarferol.</p> <p>C.30 <u>Enwau lleoedd</u> - mae maen prawf 6 o Bolisi PS 1 yn annog datblygwyr i ddefnyddio enwau Cymraeg ar gyfer datblygiadau, enwau tai a strydoedd newydd er mwyn atgyfnerthu cymeriad ieithyddol cymunedau. Mae'r ddau Gyngor yn annog datblygwyr i ddal gafael ar hen enwau Cymraeg - <u>trefniadau Cyngor Gwynedd</u> <https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Trigolion/Cynllunio-a-rheolaeth-adeiladu/Enwi-eiddo.aspx> & <u>threfniadau Cyngor Sir Ynys Môn</u> <https://www.ynysmon.gov.uk/cy/Trigolion/Parcio-lonydd-a-theithio/Ffyrdd-a-Phalmentydd/Enwi-strydoedd-a-rhifo-eiddo.aspx>. Byddai defnyddio enw newydd sy'n deillio o gysylltiadau hanesyddol, daearyddol neu leol i'r ardal, os yn ymarferol yn syniad da. Os yw'r enw presennol yn un gwreiddiol neu wedi bod yn enw ar yr eiddo ers amser maith, yn enwedig os yw'r enw'n un Cymreig, bydd y Cyngor yn gofyn i'r sawl sy'n gwneud cais i roi enw newydd ar yr eiddo i ailystyried, hyd yn oed os ydi'r enw newydd arfaethedig yn un Gymraeg. Fodd bynnag, mae'r penderfyniad terfynol yn nwylo'r perchennog. Mae gan ardal y Cynllun gefndir hanesyddol pwysig ac felly credir ei bod hi'n bwysig gwarchod y dreftadaeth hon. Mae Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi cyhoeddi "Canllawiau safoni enwau lleoedd Cymru" (gweler Atodiad 3).</p> <p>C.29 <u>Arwyddion a hysbysebion</u> - Mae arwyddion yn cael effaith weledol amlwg ar gymeriad ardal, gan gynnwys ei chymeriad ieithyddol. Maent hefyd yn un ffordd o hybu diwylliant unigryw'r ardal, sy'n arwyddocaol o safbwynt hunaniaeth gwahanol gymunedau a'r diwydiant twristiaeth. Yn achos arwyddion a hysbysebion sy'n destun rheolau cynllunio, mae maen prawf 5 o Bolisi PS 1 yn hybu darparu arwyddion dwyieithog mewn manau cyhoeddus sy'n rhan o</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
					<p>ddatblygiad. Mae'r Awdurdodau yn cydnabod bod rhai sefydliadau a chwmnïau â brand a delwedd gref a ddefnyddir eisoes tu hwnt i Gymru. Os ydi'r brand a/ neu logo yn un sy'n dibynnu ar eiriau (yn hytrach na llun) a ddim yn rhan o hunaniaeth y sefydliad neu gwmni mae'r Awdurdodau'n awyddus i drafod posibilrwydd o addasu'r ddelwedd ehangach ar gyfer adlewyrchu ei leoliad yn ardal y Cynllun. Mae pob sefydliad a chwmni yn gallu sicrhau bod arwyddion a hysbysebion eraill yn ddwyieithog. Mewn amgylchiadau lle mae geiriad yr arwyddion/ hysbyseb (allai fod e.e. ar 'awning', ffenest, drws) yn disgrifio cynnyrch neu wasanaeth a werthir (yn hytrach na y brand corfforaethol/cwmni) mae'n arferol o fewn ardal y Cynllun i'r geiriad ar yr arwyddion/ hysbyseb fod yn ddwyieithog, yn Gymraeg a Saesneg. Mae Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi cyhoeddi "Canllaw Dylunio Dwyieithog", sy'n cynnwys cyfeiriadau at ddylunio arwyddion dwyieithog (gweler Atodiad 3).</p> <p>3) Nodi'r sylw am y canolfannau trochi.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid mewn ymateb i'r sylw hwn</p>
39	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Atodiad 8	<p>Mewn ymateb i'r cwestiwn: Ydi'r fethodoleg ar gyfer ystyried effaith datblygiad ar y Gymraeg a chyflwyno'r dystiolaeth angenrheidiol mewn adroddiad Asesiad Effaith Iaith Gymraeg yn glir, dywedodd y sylwebydd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Gweler sylwadau Cwestiwn 9. 2) t 92 Iaith a Symudedd Poblogaeth – pwynt bwled 5. Newid y geiriau "and oes gan" i "heb". 3) t 98 Ffactorau Economaidd – pwynt bwled 2. Newid "Ydi o'n o feithrin..." i "Ydi o'n meithrin..." 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Gweler yr ymateb i sylw 38 2) Cytuno i newid "nad oes gan" i "heb" 3) Cytuno i newid "Ydi o'n o feithrin..." i "Ydi o'n meithrin..." <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – newid y testun yn unol â'r isod:</p> <p>A oes tebygolrwydd bydd yna newid yn y cydbwysedd rhwng siaradwyr Cymraeg (gan gynnwys dysgwyr) ac unigolion nad oes gan heb unrhyw allu yn Gymraeg.</p> <p>Ydi o'n o meithrin amrywioldeb economaidd yn yr ardal leol, h.y. creu swyddi sydd ddim ar gael yn lleol?</p>
40	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Diagram 3	<ol style="list-style-type: none"> 1) Mae Cam 4 ar goll yn y fersiwn Saesneg ac mae'r rhai Cymraeg wedi eu nodi yng Ngham 1 i 8 a'r rhai Saesneg yn A i E. Mae angen cysoni. 2) Monitro. Pwy fydd yn gwneud hyn? A oes gan yr Awdurdod yr adnoddau/ewyllys i wneud hyn? 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Cytuno i wneud y newidiadau i gysoni'r dogfennau 2) Mae paragraffau C.33 – C.37 (tudalen 32) yn rhoi gwybodaeth am y cam monitro <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – newid y testun yn unol â'r isod:</p> <p>Newid trefn rhifo yn y fersiwn Saesneg i gyfeirio at 1 – 8 yn lle A – E.</p>
41	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Tabl 2	<p>Mae sôn yn y paragraff cyntaf am y ffigwr 70% ar gyfer i'r iaith Gymraeg fod yn iaith pob dydd y gymuned. Ni does cyfeiriad arall at hwn yng ngweddill y ddogfen na'r camau i gyrraedd at hyn.</p>	<p>Rhan o bwrpas y CCA ydi darparu canllawiau mwy manwl i helpu dehongli a gweithredu polisiau a chynigion y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd. Fel yr eglurir yn yr adran "Gwybodaeth Gyffredinol" "nid pwrpas CCA yw cyflwyno unrhyw bolisi cynllunio newydd ac nid yw'n rhan o'r cynllun datblygu lleol." Cafodd Polisi PS 5 a Pholisi PS 1 eu cynnwys yn y Cynllun er mwyn cyfarch un o amcanion y Cynllun, sydd wedi cael ei ddylanwadu gan yr amcan cynaliadwyedd. Y targed polisi ydi cael datblygiadau newydd sy'n cyfrannu at gynnal neu gryfhau'r iaith Gymraeg. Mae'r Canllaw yn rhoi arweiniad ar sut i gymhwyso'r Polisiau all gyflawni hynny.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
42	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Diagram 5	Nid oes sôn yma nac mewn llawer i le arall am y posibilrwydd o fedru gwrthod cais cynllunio.	<p>Mae Maen Prawf 3 yn egluro pryd y gwrthodir ceisiadau ar sail effaith ar gymeriad a chydbwysedd iaith Cymuned, sef yr ardal ddylanwad. Rhan o bwrpas y Canllaw yw rhoi arweiniad ar sut i wneud asesiad effaith ieithyddol ac i ddisgrifio'r trefniadau i ymdrin â chais cynllunio, nid gwneud yr arfarniad.</p> <p>Nodir ym mharagraff C.14 mai pwrpas Diagram 5 ydi egluro pryd fydd angen cynnal asesiad ar gyfer Datganiad Iaith Gymraeg ac asesiad ar ffurf Asesiad Effaith Iaith Gymraeg. Nid yw'n briodol, felly, i son am y posibilrwydd o wrthod cais cynllunio ar ôl ymgymryd ag asesiad, ystyried casgliadau'r asesiad, ei wirio, a chloriannu ystyriaethau cynllunio perthnasol eraill.</p> <p>Mae sawl rhan o Adran 2 yn y Cynllun yn disgrifio'r broses i ystyried cais cynllunio ac mae'r atodiadau'n canolbwyntio ar roi gwybodaeth angenrheidiol i gyfoethogi asesiadau. Cam 7 yn y broses (ar dudalennau 30 – 31) sy'n son am gloriannu'r wybodaeth all arwain at benderfyniad i wrthod cais cynllunio.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid</p>
43	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Diagram 6	Beth sy'n cyfrif fel "Cymuned leol" a faint o bwys a roddir i'r farn?	<p>Cytunir bod 'cymuned leol' yn y blwch cyntaf yn rhy amwys. Argymhellir bod y testun yn cael ei newid i gyfeirio at yr ardal ddylanwad. Wrth wneud hyn ceir cysondeb gyda chynnwys y blwch cyntaf yn Niagram 7. Mae'r ail blwch yn cyfeirio at ymgysylltu ac ymgynghori gyda'r gymuned leol. Credir gellir diwygio'r rhan hwn i groesgyfeirio at baragraff perthnasol yn Atodiad 7 i roi mwy o arweiniad am beth olygir gyda 'cymuned leol'. Bydd y paragraff hwnnw yn diffinio 'budd - ddeiliaid lleol' trwy gyfeirio at e.e. gyngor cymuned. Yn sgil sylwadau eraill, bydd angen diwygiad ychwanegol i sicrhau bod yr ymagwedd yn gymesur â natur, maint a lleoliad y datblygiad arfaethedig.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – newid y testun yn Niagram 6 i gyfeirio at ardal ddylanwad a chroesgyfeirio at Atodiad 7.</p> <p>Mae paratoi Datganiad iaith Gymraeg i'w gyflwyno gyda chais yn rhoi nifer o fanteision, yn arbennig fel arf ar gyfer arddangos a chyfathrebu bod ystyriaeth ddigonol wedi cael ei roi i'r iaith yn ystod y broses o lunio cynnig. Mae'n broses lle mae gwybodaeth am effeithiau tebygol datblygiad arfaethedig yn cael eu casglu, coladu, a'u hasesu gan asesydd unigol yn cymwys a fydd yn cynghori'r ymgeisydd. Bydd yr ymgeisydd yn rhoi ystyriaeth i'r wybodaeth fel rhan o'r gwaith i lunio'r datblygiad. Mae'n ofynnol i ddangos os yw datblygiad yn mynd i gyfrannu at greu hinsawdd gymdeithasol a'r amodau sy'n hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn yr ardal ddylanwad gymuned leol. Mae'n caniatáu i'r Awdurdod weld os ydi'r cynnig yn bodloni amcanion a pholisïau'r Cynllun. Bydd o gymorth i'r ymgeisydd, yna'r awdurdod, i benderfynu pa fesurau sy'n ofynnol (wedi'i ymgorffori neu ei reoli'n gan amod cynllunio neu gytundeb 106) i ddileu neu leihau effeithiau neu i wella'r effaith gadarnhaol.</p> <p>Mae bwysig ymgysylltu ac ymgynghori efo gymuned budd- ddeiliaid leol cyn cwblhau'r cais cynllunio yn bwysig hyd yn oed os nad oes gofyniad statudol i wneud hynny oherwydd gall budd -ddeiliad leol gynnig gwybodaeth leol hanfodol a helpu i nodi materion cynhennus yn gynnar yn y broses. Mae hyn yn</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
					galluogi'r ymgeisydd a'r sawl sy'n ei gynghori i ystyried y materion a mynd i'r afael â nhw neu ddarparu esboniadau. Mae paragraff 18 yn Atodiad 7 yn rhoi enghreifftiau o fudd – ddeiliaid lleol.
44	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Cam 8	Rydym yn croesawu paragraffau C36 a 37. Pa mor aml y gwneir yr ymchwil? Mae'r Cynllun mewn bodolaeth ers 2011, oes 'na ymchwil o'r fath wedi'i wneud yn barod? Os oes, sawl gwaith y'i gwnaed?	Nodi'r sylw cefnogol. Nid yw'r Cynllun mewn bodolaeth ers 2011. Nid oedd yn weithredol hyd nes cafodd ei fabwysiadu ar 31 Gorffennaf 2017. Bydd yr Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd yn trafod dulliau monitro gydag Uned Ymchwil a Gwybodaeth Cyngor Gwynedd, swyddogion datblygu'r iaith yn y Cynghorau, Hunaniaith a Menter Iaith Môn. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid
45	Gwrthwynebu	Cyngor Cymuned Llanystumdwy	Diagram 11	Os yw'r ymgeisydd yn cael dewis rhywun i wneud Datganiad Iaith ar ei ran, bydd yn debygol iawn o gael rhywun sy'n cefnogi ei gynlluniau. Dylai fod rhywun annibynnol o'r Cyngor a'r Ymgeisydd yn asesu'r Datganiad Iaith.	Mae'r cyngor a roddir i ymgeisydd ynglŷn â dewis rhywun i'w gynghori am faterion ieithyddol a chymunedol yn debyg i'r cyngor a roddir yn gysylltiedig â meysydd eraill, h.y. yr ymgeisydd sy'n dewis rhywun i wneud asesiad bioamrywiaeth, trafndiaeth, archeolegol, ayb ar gyfer ei gais cynllunio. Bydd Swyddog Cynllunio mewn ymgynghoriad gyda pherson cymwys o fewn y Cyngor yn ystyried y wybodaeth a gyflwynir gan yr ymgeisydd, oni bod anghydfod a bod angen penodi person cymwys annibynnol. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid
46	Gwrthwynebiad	Menter Iaith Bangor	A1	Mewn ymateb i'r cwestiwn dywedodd y sylwebydd: Credwn nad yw Adran 1 Rhan A.1 yn rhoi disgrifiad cadarn o 'gymuned nodedig a chynaliadwy' yn y cyd-destun lleol a chynigiwn esboniad isod. Cyfeiria diagram 2: Elfennau hanfodol ar gyfer cymuned nodedig a chynaliadwy at: "Cartrefi - gwahanol fathau i gefnogi aelwydydd lleol amrywiol (maint, oedran ac incwm) lle trosglwyddir yr iaith Gymraeg" a "Gwaith - economi leol lewyrchus ac amrywiol sy'n creu amgylchiadau i warchod, hyrwyddo a chryfhau'r iaith Gymraeg" Yn ein tyb ni mae'r uchod wedi hepgor y dimensiwn pwysicaf un ynglŷn â thai sef [diffyg] grym economaidd sydd gan gyfran sylweddol o bobl leol i allu prynu tŷ'n lleol gan fod graddfa a maint y sector tai haf wedi codi pris cyfartalog tai yn y sir ymhell y tu hwnt i gyrraedd mwyafrif trigolion lleol. Ni chyfeirir ychwaith at y ffaith mai yng Ngwynedd mae'r nifer/canran uchaf o dai haf yn unrhyw un o siroedd gwledydd Prydain. Mae'r rhain yn ffactorau allweddol sy'n effeithiol ar fywydau nifer fawr o drigolion Gwynedd ac yn llesteirio eu gallu i brynu eiddo ar y farchnad agored gan arwain at or-ddibyniaeth/ ddibyniaeth uwch ar dai fforddiadwy. Mae angen adlewyrchu hynny yn y testun yma felly.	Mae Diagram 2 yn rhoi ciplun o'r elfennau sy'n hanfodol i gael cymunedau nodedig a chynaliadwy. Mae Tabl 1 yn cyfeirio at ystod o Bolisiau sydd yn y Cynllun er mwyn gallu cael yr elfennau hynny mewn cymunedau. Mae'r sylwebydd yn cyfeirio at dai haf. Nid oes angen caniatâd cynllunio i ddefnyddio tai fel tai haf. Felly, ni ellir cynnwys polisi cynllunio i daclo'r math yma o ddefnydd. Fe roddwyd sylw i fodolaeth y defnydd hwn wrth adnabod gofyniad tai'r Cynllun. Cyfeirir yn Nhabl 1 at Bolisiau sy'n mynd i hyrwyddo'r mathau o dai sy'n angenrheidiol i daclo'r materion mae'r sylwebydd yn gyfeirio atynt, sef tai sydd yn cyfarch anghenion cymunedau ardal y Cynllun (boed yn dai marchnad neu'n dai i'r rhai sy'n methu prynu a rhentu ty ar y farchnad agored). Mae'r Tabl hefyd yn cyfeirio at Bolisiau sy'n hyrwyddo datblygiad economaidd a fyddai'n cynnig swyddi amrywiol. Cytunnir gellir gwneud newid bychan i'r testun am gartrefi yn Diagram 2 i gyfeirio at dai fforddiadwy er mwyn cadarnhau rôl y math hwn o dai mewn cymuned. <u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio Diagram 2 yn unol â'r isod: Cartrefi – gwahanol fathau (gan gynnwys tai fforddiadwy) i gefnogi aelwydydd lleol amrywiol (maint, oedran, incwm) lle trosglwyddir yr iaith Gymraeg
47	Gwrthwynebiad	Menter Iaith Bangor	A3	Cyfeiriwn at bwynt A.3. (tudalen 11) "O ran yr iaith Gymraeg, mae datblygiad cynaliadwy yn ymwneud â hyrwyddo amgylchiadau o fewn cymunedau sy'n bwysig i gonglfeini cynllunio ieithyddol,". Wrth gefnogi'r datganiad credwn nad	Cytuno gyda'r sylw. <u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r baragraff yn unol â'r isod:

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad	
				<p>yw'n ddigon cyflawn nac yn mynd yn ddigon pell gan nad yw cyfeirio'n benodol at 'gwarchod a chryfhau' amgylchiadau o fewn cymunedau sy'n bwysig i gonglfeini cynllunio ieithyddol. Ynndo'i hunan proses yn unig yw hyrwyddo ac nid yw'n warant o lwyddiant boed hynny yn cryfhau, gynnal neu atgyfnerthu sefyllfa ieithyddol. Felly o ran sicrhau cynllunio ieithyddol gwirioneddol mae angen ychwanegu'r gosodiad 'hyrwyddo, gwarchod a chryfhau' i'r testun. Mewn geiriau eraill, mi all datblygiad hyrwyddo ond nid o reidrwydd arwain at fabwysiadu nac ychwaith gryfhau amgylchiadau o fewn cymunedau. Byddai hyn hefyd yn gyson a'r cyfeiriadau at 'gwarchod a chryfhau' a geir yn niagram 2 yn rhan A o'r CCA (ac y sonnir amdano ym mhwynt C.18).</p>	<p>"O ran yr iaith Gymraeg, mae datblygiad cynaliadwy yn ymwneud â hyrwyddo, gwarchod a chryfhau'r amgylchiadau o fewn cymunedau sy'n bwysig i gonglfeini cynllunio ieithyddol,....."</p>	
48	Gwrthwynebiad	Menter Bangor	laith	B1 Tabl 1	<p>Mewn ymateb i'r cwestiwn, dywedodd y sylwebydd:</p> <p>Ar y cyfan rydym yn cytuno fod y cyd-destun o ran teulu o bolisiau yn ymddangos yn gyflawn ond mae ganddo bryder am un o'r gosodiadau fel y nodir isod.</p> <p>Noda pwynt bwled cyntaf Tabl 1 (Adran 1, tudalen 11)</p> <p>☐ mae cymunedau angen trigolion o wahanol gefndir, oedran ac sy'n byw mewn gwahanol fathau o dai os ydynt am fod yn llefydd lle mae pobl yn dymuno byw ynddynt yn y tymor hir. I'r gwrthwyneb, byddai peidio gwneud hynny yn gallu arwain at gymuned yn gweld gostyngiad yn ei boblogaeth yn y tymor hir, colli ei natur nodedig leol a'i gysylltiadau â threftadaeth ddiwylliannol;</p> <p>Rhagdybiwn fod y diffiniad o '[g]wahanol gefndir' hefyd yn cwmpasu trigolion o gefndiroedd ieithyddol gwahanol, ac mi allai niferoedd, os yn anghymesur ac amhriodol o ran niferoedd i'r gymuned honno, arwain at golli natur nodedig leol a'i gysylltiadau a threftadaeth ddiwylliannol. Mae ystadegau sawl Cyfrifiad ar gyfer nifer o wardiau megis rhai ym Mangor (Arfon), wardiau arfordirol ym Meirionnydd ac Abersoch ac Aberdaron yn Nwyfor yn cadarnhau hynny. Mewn wardiau o'r fath mae nifer a chanran y siaradwyr Cymraeg wedi dirywio'n enbyd yn sgil mewnlifiad a Seisnigeiddio pobl o gefndir ieithyddol a diwylliannol gwahanol.</p>	<p>Cytuno gyda'r sylw, o fewn cyd-destun nad ellir rheoli pwy sy'n meddiannu tai yn y stoc gyfredol ac na all bolisiau'r Cynllun na'r canllawiau amdanynt wahaniaethu ar sail gallu ieithyddol unigolion. Er mwyn gwella eglurder gelir cyfeirio at dabl 1 yn nhestun paragraff B.1 a gwella eglurder y rhan hwn o'r Tabl trwy ychwanegu cyfeiriad at y ffaith dylid darllen y pwyntiau efo'i gilydd ac ychwanegu 'cymysgedd gymesur' wrth son am gefndir ac oedran trigolion yn y pwynt bwled cyntaf.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r testun yn unol â'r isod:</p> <p>Mae Diagram 2 uchod (paragraff A.1) wedi dangos bod angen sawl math o ddatblygiad i gyflwyno gwahanol gyfleoedd i helpu cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy. Mae Tabl 1 isod rhannu yn disgrifio'n gryno sut all gwahanol fathau o ddatblygiad gyfrannu i hynny. Wrth wneud hynny mae'n adnabod y prif bolisiau cynllunio sy'n berthnasol i'r datblygiadau. Gellir gweld y bolisiau unigol yn Natganiad Ysgrifenedig y Cynllun Datblygu Lleol sydd ar gael i'w ddarllen ar wefan y ddau Awdurdod Cynllunio yn (www.gwynedd.llyw.cymru/cdll & www.ynysmon.gov.uk/cdll)</p> <p>Tabl 1:</p> <p>Sut mae'r datblygiad yn helpu i gynnal neu greu cymunedau nodedig a chynaliadwy (nid yw'r pwyntiau wedi'u rhestru mewn unrhyw drefn benodol a dylid darllen y tabl cyfan):</p> <ul style="list-style-type: none"> mae cymunedau angen cymysgedd gymesur o drigolion o wahanol gefndir, oedran ac sy'n byw mewn gwahanol fathau o dai os ydynt am fod yn llefydd lle mae pobl yn dymuno byw ynddynt yn y tymor hir. I'r gwrthwyneb, byddai peidio gwneud hynny yn gallu arwain at gymuned yn gweld gostyngiad yn ei boblogaeth yn y tymor hir, colli ei natur nodedig leol a'i gysylltiadau â threftadaeth ddiwylliannol;
49	Gwrthwynebiad	Menter Bangor	laith	Adran 3	<p>Mewn ymateb i gwestiwn 4, dywedodd y sylwebydd:</p> <p>I raddau helaeth credwn ei fod yn rhoi arweiniad digonol am wybodaeth a fyddai ei angen i gefnogi ceisiadau cynllunio perthnasol ond cynigiwn ARGYMHELLIAD pellach isod.</p>	<p>Nodi'r sylw. Mae Tabl 3 yn amlygu'r math o dystiolaeth allai fod yn angenrheidiol i ymgeisydd gyflwyno gyda'i gais cynllunio, yn dibynnu ar leoliad, natur a graddfa'r datblygiad arfaethedig.</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad	
				<p>O ran Tabl 3 Datganiad tai fforddiadwy o dan bennawd gwybodaeth bellach (Adran 3, tudalen 38) credwn, fel man cychwynol, y byddai'n werthfawr cynnal arolwg sirol i sefydlu natur y berthynas rhwng tai fforddiadwy a'r Gymraeg ac i ba raddau mae'r polisi (TAI 15) yn cyfrannu at gynaliadwyedd ieithyddol y sir ar ei ffurf bresennol ac at ddirnadaeth well o'r disgrifiad o 'angen lleol'. Byddai hefyd yn gaffaeliad i gynyddu arfer da o ran cyrraedd y targed tai fforddiadwy a bennwyd ac yn adlewyrchu gofynion presennol ac arfaethedig yr ardal. Byddai hynny'n cynyddu dealltwriaeth a fyddai'n sail dilys dros roi bwysoliad mwy priodol fyth i ddimensiwn tai fforddiadwy o fewn datblygiadau tai marchnad agored. Byddai hefyd yn cyfrannu at roi mwy o ddilysrwydd i Atodiad 6 Gweithgareddau i liniaru a gwella effeithiau ieithyddol datblygiad bwynt 6 'Bydd rhai cynigion, fel datblygiad sy'n cynnwys tai fforddiadwy digonol, yn cynnwys lliniaru ymgorfforwyd ac felly ni fyddai angen rhagor o fesurau.' Byddai hefyd yn gallu cyfrannu'n fwy gwyddonol at bwyntiau ii a iii o dan Tabl A: Rhestr o enghreifftiau o weithgareddau posib i liniaru effeithiau ieithyddol datblygiad. Mewn sir sydd a thros 5 mil o dai haf mae pwysigrwydd tai fforddiadwy yn aciwt ac felly mae'n bwysig adnabod a deall beth yw cyfraniad stoc tai fforddiadwy o ran cynnal, cryfhau ac atgyfnerthu'r Gymraeg yng nghymunedau Gwynedd. Prin yw'r ymchwil wedi bod hyd yma ond ynghyd â Chymdeithasau Tai mae angen datblygu ymchwil ac arbenigedd.</p>	<p>Mae'r Canllaw Cynllunio Atodol Tai Fforddiadwy yn rhoi manylion am ddisgwyliadau polisiâu tai fforddiadwy'r Cynllun.</p> <p>Heb anghofio'r ffaith nad ellir gwahaniaethu ar sail gallu ieithyddol meddianwyr tai (yn cynnwys tai fforddiadwy), cytunir byddai gwaith ymchwil o'r math a ddisgrifir yn ddefnyddiol. Rhoddir ystyriaeth i hynny wrth fonitro datblygiadau tai sydd wedi cael eu hadeiladu ar ôl iddynt dderbyn caniatâd cynllunio o dan bolisiâu tai'r Cynllun. Gwneir hynny mewn ymgynghoriad gydag Uned Ymchwil a Gwybodaeth Cyngor Gwynedd, Cymdeithasau Tai a chael mewnbwn gan berson cymwys (yn ôl disgrifiad yn Niagram 9 y Canllaw).</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid</p>	
50	Gwrthwynebiad	Menter Bangor	laith	Adran 2	<p>Mewn ymateb i gwestiwn 5, dywedodd y sylwebydd:</p> <p>Ydyw i raddau ond mae ganddom nifer o sylwadau a phryderon sy'n cael eu datgan isod.</p> <p>ADRAN 2 (Rhan C) - Mae'r Adran gyntaf o'r CCA yn amlygu perthnasedd y Gymraeg i sawl math o ddatblygiad sy'n angenrheidiol i gynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy. Mae'r ail Adran o'r CCA yn rhoi manylion ynglŷn â gofynion manwl yr Awdurdodau Cynllunio Lleol o ran sut y bydd Polisi PS 1 o'r Cynllun Datblygu Lleol yn cael ei weithredu. Mae'n dangos sut y disgwylir gweld ystyriaethau am yr iaith Gymraeg yn cael eu hymgorffori ym mhob datblygiad perthnasol. Mae'n cynnwys gofynion am y ffordd i gofnodi mewn un ai Datganiad laith Gymraeg neu adroddiad am Asesiad Effaith laith Gymraeg sut fyddai'r datblygiad perthnasol yn llesol i'r Gymraeg.</p> <p>Ers dyfodiad Datganiad ac Asesiad effaith ar laith, eu pwrpasol sylfaenol yw i asesu effaith tebygol y datblygiad ar y Gymraeg, boed yn gadarnhaol, negyddol neu'n niwtral. Mae'r pwysoliad gwahanol o gyfeiriad llesol i'r Gymraeg yn gogwyddo'r rheidrwydd gwrthrychol hwnnw ac hebdo sut mewn difrif mae modd sefydlu os yw'r datblygiad yn llesol neu beidio i'r Gymraeg. Yn fwy pryderus hefyd yw'r disgwyliad felly, os yw datblygwr yn cyflwyno cyfres o fesurau i gefno llesiant ieithyddol, yna y bydd popeth yn iawn. Y gwir amdani gyda sawl math o ddatblygiad yw nad oes modd lliniaru rhai effeithiau negyddol ar y Gymraeg ac felly, nid yw'r pwysoliad ar lesiant yn cwmpasu'r cyd-destun llawnaf posibl.</p>	<p>Nodir y sylw. Cytunnir mai pwrpas asesiadau ydi casglu tystiolaeth am y datblygiad arfaethedig a'i effaith ar yr ardal ddylanwad, boed nhw'n effeithiau negyddol, positif neu niwtral. Y nod wrth gwrs ydi hyrwyddo datblygiad sy'n llesol i'r iaith Gymraeg. Cytunnir i edrych trwy'r Canllaw erbyn ei gyhoeddi ar ei ffurf drafft terfynol i sicrhau cyfeirir at asesu effaith ym mhob achos a pheidio cyfeirio'n syth at effaith llesol.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – prawf ddarllen y Canllaw i sicrhau cyfeirir at asesu effaith yn hytrach na chyfeirio'n benodol at allbwn llesol yn unig.</p>
51	Gwrthwynebiad	Menter Bangor	laith	Adran 2	<p>Ar sail pwyntiau blaenorol am gyfraddau tai haf (ail gartrefi) Gwynedd a phatrymau symuded poblogaeth o du allan i Wynedd a Chymru i'r sir, rydym yn croesawu pwynt bwled 4 a 5 (Tabl 1, tudalen 11):</p>	<p>Nodi'r sylw cefnogol hwn.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid mewn ymateb i'r sylw hwn.</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad	
				<p>☒ mae'n rhaid i ddatblygiadau tai sy'n ychwanegu at y stoc dai presennol mewn Canolfannau a Phentrefi sy'n cael eu hadnabod ym Mholisi TAI 5 fod yn dai marchnad leol, a thai fforddiadwy os ydi Polisi TAI 15 yn berthnasol;</p> <p>☒ mae digon o dai yn lleol ar gyfer cymysgedd o aelwydydd yn fwy tebygol o olygu defnydd hyfyw o gyfleusterau a gwasanaethau yn yr anheddle neu mewn anheddle cyfagos, sy'n gallu bod yn llefydd pwysig i'r iaith Gymraeg.</p>		
52		Menter Bangor	laith	C.8	<p>Cyfeiria pwynt C.8 (tudalen 15) at "Pan mae'r iaith Gymraeg yn ystyriaeth cynllunio berthnasol, mae penderfynu a yw datblygiad yn debygol o gael effaith positif neu negyddol, a phenderfynu ar raddfa debygol yr effaith honno ar gymeriad ieithyddol ardal, yn hynod o gymhleth. Hyd yn oed gyda gwybodaeth lawn ni fyddai'n hawdd ei fesur oherwydd nad all y system gynllunio ragweld na rheoli priodweddau personol (fel y gallu i siarad Cymraeg yn y dyfodol neu ddeinameg y defnydd ohoni)."</p> <p>Cytunwn ei fod yn broses gymhleth ond anghytunwn a'r ail frawddeg oherwydd rhagweld priodweddau personol cronus unigolion/ teuluoedd/ preswylwyr/aelwydydd fyddai'n debygol o brynu tai mewn datblygiad yw holl nod a phwrpas cynnal asesiad effaith neu ddatganiad ieithyddol. Gellir uchafsymu ac isafsymu rhagolygon er mwyn gallu ceisio adnabod graddfa debygol yr effaith ar gymeriad ieithyddol ac ar sail hynny ddod i gasgliad gwrthrychol a mwyaf tebygol o effaith cronus ar y Gymraeg.</p> <p>Hefyd wrth gwrs mae modd i'r broses gynllunio ail ymweld â datblygiad a ganiatawyd er mwyn sefydlu mewn gwirionedd beth fu'r effaith cronus ar gymeriad y Gymraeg a chymharu hynny gyda'r graddfeydd rhagolygon er mwyn datblygu dealltwriaeth a chofnodi astudiaethau achos i gyfrannu at fireinio a datblygu'r broses i'r dyfodol.</p> <p>Credwn felly fod y gosodiad ar ei ffurf bresennol yn anghywir ac i raddau hefyd yn tansilio hygredd a phwrpas cynnal asesiad effaith neu ddatganiadau iaith trwy hepgor gwerth a phwysigrwydd monitro ôl ganiatâd cynllunio. I ddatblygu dealltwriaeth ac arbenigedd dros amser mae'n allweddol bod yn gorolwg yn ymestyn y tu hwnt i'r broses o gyflwyno cais cynllunio yn unig ac mae angen ail ymweld a'r datblygiad dros gyfnod hwn o amser i sefydlu beth fu'r effeithiau ieithyddol gwirioneddol. Credwn hefyd mai dyma'r unig ffordd i ddatblygu a chynyddu dealltwriaeth ieithyddol oddi fewn i broses gynllunio fwy holistaidd. Yn wir dyna gasgliad methodoleg asesu effaith tai fforddiadwy ar y Gymraeg a luniwyd ar ran Bwrdd yr Iaith Gymraeg, Hunaniaith, Cymdeithas Tai Eryri yn 2010 (Llunio methodoleg i asesu ardrawiad ieithyddol a chymunedol prosiectau tai fforddiadwy, effaith prosiectau o'r fath ar y sector dai a'r farchnad rentu, treialu'r fethodoleg yn Congl Meinciau, Botwnnog). Peilotwyd y fethodoleg yn ddiweddarach mewn datblygiadau cyffelyb yn Waunfawr a Llanfrothen gan hwylusydd Tai Gwledig Gwynedd.</p>	<p>Yn gyffredinol mae newid mewn stoc tai neu stoc cyflogaeth yn newid yn raddol o flwyddyn i flwyddyn. Ar gyfartaledd mae'r newid hwnnw yn digwydd ar raddfa net o lai nai 2% y flwyddyn. Felly mae ceisio rhagweld beth fydd cyfansoddiad ieithyddol datblygiad newydd yn hynod broblemus - gall yr aelwydydd ddeillio o'r stoc bresennol naill ai o fewn yr ardal neu o greu aelwydydd newydd. Ar ben hynny mae cyfansoddiad ieithyddol aelwyd yn gallu newid dros amser fel y cynhyrchir siaradwyr newydd neu golli siaradwyr presennol. Mae'r model yn ceisio darogan ar sail profiad o ddatblygiadau tebyg mewn ardaloedd ieithyddol tebyg.</p> <p>Cytunir byddai gwaith ymchwil o'r math a ddisgrifir gan y sylwebydd yn ddefnyddiol. Rhoddir ystyriaeth i hynny wrth fonitro datblygiadau tai sydd wedi cael eu hadeiladu ar ôl iddynt dderbyn caniatâd cynllunio o dan bolisiau tai'r Cynllun. Gwneir hynny mewn ymgynghoriad gydag Uned Ymchwil a Dadansoddeg Cyngor Gwynedd, Cymdeithasau Tai a chael mewnbwn gan berson cymwys (yn ôl disgrifiad yn Niagram 9 y Canllaw). Mae paragraff C.36 yn cyfeirio at fonitro effaith cynlluniau a ganiateir o dan bolisiau'r Cynllun.</p> <p>Gellir gwella eglurder paragraff C. 8 i hepgor cyfeiriad at 'ragweld'. Mae ei gynnwys yn awgrymu bod modd cynhyrchu rhagolygon poblogaeth ar sail gweithred o adeiladu tai yn unig.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'n unol â'r isod</p> <p>Hyd yn oed gyda gwybodaeth lawn ni fyddai'n hawdd ei fesur oherwydd nad all y system gynllunio ragweld na rheoli priodweddau personol (fel y gallu i siarad Cymraeg yn y dyfodol neu ddeinameg y defnydd ohoni)."</p>
53		Menter Bangor	laith	Diagram 3	<p>Cyfeiria Diagram 3 Cam 1 (tudalen 17) at "llunio barn gychwynnol" ond onid "llunio asesiad gwrthrychol o effaith cronus ar iaith" sydd ei angen mewn gwirionedd?</p>	<p>Ni chytunir gyda'r awgrymiad, oherwydd mai pwrpas y cam cyntaf ydi sgrinio datblygiadau er mwyn dod i gasgliad os oes angen asesiad ar ffurf datganiad neu asesiad effaith a dod i gasgliad am ba weithredoedd a fydd angen eu cymryd. Er</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
					<p>mwyn gwella eglurder diagram 3 dylid cael gwared â'r testun 'llunio barn gychwynnol'.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r testun ar gyfer Cam 1 a diwygio pennawd Diagram 4 i beidio cyfeirio at 'lunio barn gychwynnol'.</p>
54		Menter laith Bangor	Diagram 4	<p>Cyfeiria Diagram 4, y 3ydd blwch (a'r cylch gwyrdd) (tudalen 18) at "er mwyn dod i ddeall sut fydd y datblygiad arfaethedig yn cyfrannu'n bositif i hyfywedd y Gymraeg". Credwn fod y geiriad yma yn gamarweiniol gan mai'r swyddogaeth greiddiol yw asesu beth yw'r effaith cronus ar y Gymraeg boed yn gadarnhaol, negyddol neu'n niwtral. Yn sgil hynny wedyn mae angen sefydlu OS fydd y datblygiad yn cyfrannu'n bositif i hyfywedd y Gymraeg ai peidio gan dderbyn na fydd hynny yn bosibl mewn nifer o achosion. Mae'r geiriad hefyd felly yn rhagdybio hynny yn gyffredinol a heb seiliau, gan sgiwio'r dyletswydd sylfaenol.</p> <p>Credwn hefyd, er cyn bwysiced yw cyrchu barn gyhoeddus, nad yw hynny ynddo'i hunan gyfystyr â chael barn corff neu sefydliad sydd a'r arbenigedd ieithyddol. Cymharer er enghraifft a'r rheidrydd i ddatblygwr ymateb i farn cyrff megis Cyfoeth Naturiol Cymru ar faterion amgylcheddol neu gadwraethol. Hefyd pwy mewn gwirionedd fydd yn sefydlu os yw datganiad neu asesiad yn wrthrychol ac yn cynnig casgliadau mwyaf tebygol gan y bydd barn gyhoeddus yn debygol o ymdrin fwyfwy gyda chefnogaeth neu wrthwynebiad i'r datblygiad ar seiliau ieithyddol? Gan nad yw'r swyddogaeth yma wedi ei phennu i unrhyw sefydliad arbenigol, cynigiwn y dylid cyrchu barn Mentrau Iaith Cymru, Hunaniaith (Menter Iaith Gwynedd), Menter Iaith Bangor, Menter Iaith Môn a Chyrff tebyg megis Cyfeillion Llŷn a Menter Iaith Ogwen. Credwn bod angen i'r cyfarwyddiadau o ran cynnal ymgynghoriad cyhoeddus gyfeirio'r ymgeisydd at y rheidrydd i ymgynghori a'r mathau yma o sefydliadau.</p>	<p>Cytunir bod angen diwygio'r testun yn y 3ydd blwch i beidio cyfeirio at "fydd y datblygiad arfaethedig yn cyfrannu'n bositif i hyfywedd y Gymraeg" a chynnwys testun amgen yn ei le, sef cyfeirio at ddefnyddio'r cyfnod i ymgyfarwyddo â gwybodaeth am y gymuned/ ardal ddylanwad er mwyn bod mewn sefyllfa orau i ymgymryd ag asesiad.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r testun yn y 3ydd blwch yn unol â'r isod:</p> <p>"Dylid defnyddio'r cyfnod cyn cyflwyno cais cynllunio i ymgyfarwyddo â gwybodaeth am y gymuned/ ardal ddylanwad er mwyn dod i ddeall yr ystod o faterion sydd angen rhoi sylw iddynt wrth lunio'r datblygiad a bod yn y sefyllfa orau i ymgymryd ag asesiad. sut fydd y datblygiad arfaethedig yn cyfrannu'n bositif i hyfywedd y Gymraeg. Edrychwch ar Atodiad 2—ffynonellau data a gwybodaeth ddefnyddiol am yr iaith Gymraeg. Bydd natur a lefel yr ymgysylltu ac ymgynghori yn gymesur â'r datblygiad arfaethedig"</p> <p>Mae'r rheoliadau am ymgynghoriad cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais cynllunio ar gyfer datblygiadau mawr yn pennu pwy sydd rhaid ymgynghori â hwy. Maent yn cynnwys perchnogion eiddo cyfagos, ymgynghoreion cymunedol (Cynghorau Cymuned a Chynghorwyr Lleol) ac ymgynghoreion arbenigol. Mae ymgynghori gyda Chynghorau Cymuned a Chynghorwyr Lleol yn ffynonellau cyfoethog o wybodaeth leol a medrant roi cyngor i'r ymgeisydd ar y ffordd orau o ymgysylltu a'r gymuned leol. Felly mae disgwyliad i ymgeisydd gyrchu barn gyhoeddus. Mae'r awdurdodai cynllunio hefyd o'r farn fod ymgynghori gyda budd-ddeiliaid lleol perthnasol yn bwysig i ddatblygiadau nad ydynt yn ddatblygiadau mawr ac yn annog ymgeisydd am ddatblygiadau o'r math hwn i wneud hynny.</p> <p>Rhoddir manylion am bwy yw'r ymgynghoreion arbenigol statudol a phryd y dylid ymgynghori a nhw, yn Atodlen 4 i'r DMPWO. Gall y datblygwr adnabod ymgynghoreion ychwanegol, gwerthfawr na restrir hwynt yn yr Atodlen 4. Anogir datblygwyr i ymgynghori'n eang ac ni chyfyngir ar faint o bobl y gall y datblygwr ymgynghori gyda nhw. Er mwyn gwella eglurder gellir disgrifio budd-ddeiliaid perthnasol yn Atodiad 7 ac Atodiad 8 a chroesyfeirio at hynny yn Niagram 4.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r blychau perthnasol yn Niagram 4 i gynnwys croesyfeiriad i baragraff 18 yn Atodiad 7 a pharagraff 16 yn Atodiad 8 a diwygio'r paragraffau hynny i gynnwys cyfeiriad at y mentrau iaith a grwpiau perthnasol eraill (sydd wedi eu rhestru yn Atodiad 4).</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
					<p>“Mae’n rhaid cynnal ymgynghoriad cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais cynllunio os ydi’r datblygiad yn cyrraedd y trothwy statudol roddir yn y Ddeddf. Edrychwch ar lawlyfr y Llywodraeth i weld pa fath o ddatblygiad sydd angen bod yn destun yr ymgynghori statudol yma. Pan fydd Polisi PS 1 yn gofyn am Ddatganiad Iaith Gymraeg neu adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg disgwylir i’r ymgeisydd gyhoeddi drafft cyntaf o’r gwaith yn ystod y cyfnod ymgynghori cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais cynllunio er mwyn i’r budd-ddeiliaid perthnasol (gweler paragraff 18 yn Atodiad 7 a pharagraff 16 yn Atodiad 8) allu cyflwyno sylwadau i’r ymgeisydd.”</p> <p>“Pan nad oes rhaid cynnal ymgynghoriad cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais cynllunio, anogir disgwylir bod yr ymgeisydd yn i ymgysylltu gyda budd- ddeiliaid lleol perthnasol ac yn cofnodi’r a chofnodi’r wybodaeth mewn dogfennau gyda’r cais cynllunio. Mae angen i’r dull ymgysylltu cyn ymgeisio gael ei deilwra i natur y datblygiad arfaethedig a’r materion a fydd angen mynd i’r afael â hwy. Ceir enghreifftiau o fudd – ddeiliaid lleol perthnasol ym mharagraff 18 yn Atodiad 7 a pharagraff 16 yn Atodiad 8.”</p>
55		Menter laith Bangor	C.15	<p>Noda pwynt C.15 (tudalen 20) pan nad oes angen Datganiad Iaith Gymraeg neu adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg, a rhoddir y dystiolaeth mewn Datganiad Cynllunio neu ran ychwanegol i’r Datganiad Dyluniad a Mynediad, bydd dilyn gofynion Polisi a’r gofynion a nodir yn y Canllaw hwn yn osgoi oedi diangen yn ystod y broses benderfynu. Bydd diffyg gwybodaeth digonol perthnasol i allu dod i gasgliad am effaith y datblygiad yn reswm i wrthod cais cynllunio.” Cwestiynwn sut fyddai unrhyw wybodaeth mewn datganiad dyluniad a mynediad yn gallu bodloni gofynion ieithyddol ac yn bwysicach fyth, heb ddiffiniad penodol o’r hyn a olygir gan ‘gwybodaeth digonol’ yma mae perygl gwirioneddol o gamddechongli a gweithredu anghyson rhwng swyddogion cynllunio gwahanol, gydag oblygiadau pellgyrhaeddol posibl i dynged cais ac felly i’r Gymraeg yn sgil hynny.</p>	<p>Cytunir nad yw’r wybodaeth ym mharagraff C.15 yn ddigon eglur. Mae’r angen i ddilyn gofynion polisi a’r arweiniad a roddir yn y Canllaw yn neges ddilys. Fodd bynnag, credir mai Adran 3 yn y Canllaw hwn ydi’r lleoliad cywir i gyflwyno’r neges, ond bod angen diwygio’r testun i beidio cyfeirio’n benodol at Ddatganiad iaith Gymraeg ac adroddiad Asesiad Effaith iaith Gymraeg.</p> <p>ARGYMHELLIAD – cael gwared â pharagraff C.15 a chynnwys paragraff ychwanegol ar ddiwedd Adran 3 o’r Canllaw i roi’r neges am bwysigrwydd rhoi ystyriaeth i dystiolaeth berthnasol wrth lunio datblygiad a chyflwyno’r dystiolaeth gyda’r cais cynllunio.</p> <p>“C.15 Pan nad oes angen Datganiad Iaith Gymraeg neu adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg, a rhoddir y dystiolaeth mewn Datganiad Cynllunio neu ran ychwanegol i’r Datganiad Dyluniad a Mynediad, bydd dilyn gofynion Polisi a’r gofynion a nodir yn y Canllaw hwn yn osgoi oedi diangen yn ystod y broses benderfynu. Bydd diffyg gwybodaeth digonol perthnasol i allu dod i gasgliad am effaith y datblygiad yn reswm i wrthod cais cynllunio.”</p> <p>D.5 Mae Tabl 5 drosodd yn crynhoi gofynion gwybodaeth berthnasol am y cyd-destun ehangach. Bydd dilyn gofynion Polisi a’r gofynion a nodir yn y Canllaw hwn yn osgoi oedi diangen yn ystod y broses benderfynu. Bydd diffyg gwybodaeth ddigonol berthnasol i allu dod i gasgliad am effaith y datblygiad yn rheswm i wrthod cais cynllunio.”</p>
56		Menter laith Bangor	C.16	<p>Credwn fod pwynt C.16 (tudalen 20) yn hepgor dimensiwn allweddol pwysig sef gosod disgwyliad ar y datblygwr i sicrhau fod asesiad effaith yn cael ei chwblhau gan aseswyr ieithyddol profiadol (unigolion neu gwmnïau cymeradwy). Heb hynny does dim yn atal y datblygwr rhag llunio asesiad eu hunain a all</p>	<p>Cytunir byddai’n fuddiol cyfeirio at gael arweiniad gan berson cymwys ym mharagraff C.16 a chroesgyfeirio at Ddiagram 9 wrth wneud hynny.</p> <p>ARGYMHELLIAD – diwygio paragraff C.16 yn unol â’r isod:</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
				danseilio'r holl broses sy'n cynnwys yr angen i fod yn wrthrychol wrth ystyried effaith cronrus y datblygiad ar y Gymraeg. Gwyddom am achos datblygiad tai mawr fod yr Awdurdod Cynllunio ei hunain wedi llunio asesiad iaith oedd yn casglu y byddai'n cael effaith cadarnhaol ar y Gymraeg. Mewn hinsawdd o'r fath beth sydd i atal datblygwr rhag dilyn yr un patrwm? Tra cyfeirir at y disgwyliad hwn yn nes ymlaen yn y ddogfen, credwn fod angen ail adrodd y disgwyliad yma hefyd.	Mae Polisi PS 1 (1) a (2) yn cyfeirio at yr amgylchiadau lle mae angen "Datganiad Iaith Gymraeg"(DIG) ac "Adroddiad ar Asesiad Effaith Iaith Gymraeg"(AEIG). Yn cyd-destun yr uchod, mae'r ddau declyn neu fethodoleg yn dilyn prosesau tebyg. Mae Diagram 9 yn y Canllaw hwn yn rhoi arweiniad i ymgeisydd ynglyn â'r materion i'w hystyried wrth ddewis person cymwys i roi arweiniad iddo ynglyn â chymhwysu'r fethodoleg a ddisgrifir yn Atodiadau 7 ac 8. Y prif wahaniaeth yw bod AEIG i ddiwydd "pam fydd y datblygiad arfaethedig ar safle ar hap annisgwyl ar gyfer datblygiad tai ar raddfa fawr neu ddatblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr a fyddai'n golygu llif arwyddocaol o weithlu." Prif nodwedd y categori hwn o ddatblygiadau yw bod rhaid iddynt ddilyn y broses statudol o Ymgynghori Cyn Ymgeisio. Yn unol â chanllawiau ISO ar reoli risg/cyfleoedd yn effeithiol (gweler C.10 - C.11 uchod) disgwylir i ymgeiswyr ar gyfer datblygiadau o'r fath "gynnal gweithgareddau i gyfathrebu ac ymgynghori gyda rhanddeiliaid trwy gydol y broses". Bydd gwahaniaeth hefyd yn lefel y dystiolaeth o'r ystyriaeth a roddwyd i'r effeithiau tebygol wrth gyflwyno Datganiad Iaith o'i gymharu ag Asesiad Iaith. Mae Atodiadau 7 ac 8 yn amlygu'r gwahaniaethau ymhellach.
57		Menter iaith Bangor	C.17	Noda C.17 (tudalen 20) "Anogir ymgeiswyr nad oes rhaid iddynt gynnal Ymgynghoriad Cyn Ymgeisio statudol ofyn am gyngor cyn cyflwyno cais cynllunio i gychwyn trafodaethau'n gynnar gyda'r Unedau Rheolaeth Datblygu o fewn yr Awdurdod Cynllunio berthnasol i drafod pa bolisiau sy'n berthnasol i'w cynnig a'r angen neu beidio am ddatganiad iaith Gymraeg neu Asesiad Effaith Iaith Gymraeg." Yn y tymor byr a chanol, er mwyn datblygu a rhannu arbenigedd a dealltwriaeth gyffredinol ym maes cynllunio a chynllunio ieithyddol, credwn y dylai swyddogion Cynllunio gyrchu barn sefydliadau megis Hunaniaith, Menter iaith Bangor a Menter iaith Môn yma.	Ni fydd y mudiadau mae'r sylwebydd yn cyfeirio ato mewn sefyllfa i allu rhoi arweiniad i ymgeisydd ynglyn â pha bolisiau sy'n berthnasol ac nid rôl y mudiadau ydi penderfynu pa fath o asesiad sy'n angenrheidiol. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid
58		Menter iaith Bangor	C.22	O ran C.22 (tudalen 21) "Y ffordd hawsaf i osgoi effeithiau negyddol neu hyrwyddo effeithiau positif ar y gymuned ydi paratoi'r dystiolaeth yn drylwyr i gefnogi'r cais cynllunio am y datblygiad arfaethedig. Mae adnabod nodweddion y gymuned a'r ffactorau sy'n dylanwadu ar y lleoedd sy'n bwysig i hyfywedd yr iaith yn gynnar yn cynnig y cyfle gorau i sicrhau fod y Gymraeg yn ystyriaeth wrth ddatblygu'r cynnig. Mae'n hanfodol fod ymgeiswyr yn sicrhau fod ganddynt yr holl wybodaeth angenrheidiol am y gymuned, a gwybodaeth polisi cynllunio." Tra cytunwn am bwysigrwydd paratoi tystiolaeth yn drylwyr, y dimensiwn pwysicaf un yw bod y casgliadau yn seiliedig ar hynny, yn wrthrychol ac yn rhagweld yr effaith cronrus mwyaf tebygol yn sgil uchaf ac isafsymu rhagolygon ieithyddol. Yn hanesyddol dyna fu gwendid asesiadau a datganiadau iaith a'r ffaith ychwaith na heriwyd mo asesiadau goddrychol neu anghyflawn. Heb hynny mae perygl gwirioneddol i'r holl broses gael ei thanseilio a dibrisio.	Cytunir byddai ychwanegu cyfeiriad at yr angen i sicrhau bod casgliadau'r gwaith yn dylanwadu ar y gwaith o lunio'r datblygiad arfaethedig. <u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio paragraff C.22 i gyfeirio at yr angen i ddefnyddio casgliadau'r gwaith ymchwil i lunio'r datblygiad arfaethedig. "Y ffordd hawsaf i osgoi effeithiau negyddol neu hyrwyddo effeithiau positif ar y gymuned ydi paratoi'r dystiolaeth yn drylwyr i gefnogi'r cais cynllunio am y datblygiad arfaethedig. Mae adnabod nodweddion y gymuned a'r ffactorau sy'n dylanwadu ar y lleoedd sy'n bwysig i hyfywedd yr iaith yn gynnar yn cynnig y cyfle gorau i sicrhau fod y Gymraeg yn ystyriaeth wrth ddatblygu'r cynnig. Mae'n hanfodol fod ymgeiswyr yn sicrhau fod ganddynt yr holl wybodaeth angenrheidiol am y gymuned, a gwybodaeth polisi cynllunio ac yn defnyddio casgliadau'r asesiad o'r wybodaeth yn wrthrychol i ragweld yr effaith cronrus mwyaf tebygol ar yr iaith Gymraeg. "
59		Menter iaith Bangor	C.24	O ran hygredded i'r broses credwn y dylid gosod dyletswydd yn hytrach nac anogaeth ar ddatblygwyr i ddilyn Atodiad 2 sy'n adnabod ffynonellau cydnabyddedig am yr iaith Gymraeg mewn cymunedau yn ardal y Cynllun adeg	Cytunir y dylid gosod disgwyliad i ymgeisydd ystyried ffynonellau gwybodaeth a restrir yn Atodiad 2, ond bod angen dweud hefyd bydd yr angen i wneud hynny yn dibynnu ar natur, graddfa a lleoliad y datblygiad arfaethedig, h.y. arddell dull gymesur.

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
				paratoi'r Canllaw Cynllunio Atodol? (Pwynt C.24). Oni wneir hynny mae perygl o danseilio'r broses, y gofynion a chreu oedi di-angen.	<p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio paragraff C.24 trwy ddileu 'anogir' a chynnwys 'disgwylir' yn ei le a chynnwys cyfeiriad bod graddfa'r gwaith ymchwil angen bod yn addas i'w bwrpas.</p> <p>“Mae Tabl 2 yn adnabod y prif faterion i'w hystyried a gwybodaeth ychwanegol angenrheidiol i asesu rhinweddau cynaliadwy datblygiad o safbwynt yr iaith Gymraeg. Mae Atodiad 2 yn adnabod ffynonellau cydnabyddedig am yr iaith Gymraeg mewn cymunedau yn ardal y Cynllun adeg paratoi'r Canllaw Cynllunio Atodol. Anogir Disgwylir i ymgeiswyr i ymgyfarwyddo â'r wybodaeth am y gymuned/ ardal ddylanwad, gan sicrhau eu bod yn chwilio am y wybodaeth gydnabyddedig a fydd yn bodoli adeg paratoi'r cais cynllunio. Mae angen i'r lefel o wybodaeth a fydd yn angenrheidiol gael ei deilwra i natur y datblygiad arfaethedig a'r materion a fydd angen mynd i'r afael â hwy.”</p>
60		Menter Bangor	laith	Tabl 2	<p>Nid yw Tabl 2 (tudalen 22), wrth drafod 'materion i'w hystyried' yn yr ail golofn, yn cyfeirio o gwbl at niferoedd siaradwyr Cymraeg, gan ganolbwyntio'n llwyr ar y canrannau. I ddeall y demograffig ieithyddol yn gyflawn mae angen cynnwys niferoedd yn ogystal gan nad yw canrannau eu hunain yn cyfleu'r darlun yn llawn.</p> <p>Cytuno gyda'r sylw. Mewn rhai sefyllfaoedd lle mae iechyd y Gymraeg fel cyfrwng cymdeithasol yn debygol o fod mewn perygl fe all y niferoedd o siaradwyr presennol hefyd fod yn fater i'w hystyried.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio Tabl 2 i gynnwys niferoedd siaradwyr Cymraeg.</p>
61		Menter Bangor	laith	Diagram 6	<p>Cyfeiria Diagram 6 'Pwrpas' (Adran 2, tudalen 24) at “Mae'n ofynnol i ddangos os yw datblygiad yn mynd i gyfrannu at greu hinsawdd gymdeithasol a'r amodau sy'n hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned leol.” Onid yw hi cyn bwysiced bod y datganiad hefyd yn dangos os nad yw'r datblygiad yn mynd i gyfrannu at greu hinsawdd gymdeithasol a'r amodau sydd ddim yn hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned leol? Mewn geiriau eraill bod y datganiad yn rhoi asesiad o effaith cronus ar y Gymraeg, boed gadarnhaol, negyddol neu niwtral? Nodir hynny o dan 'Pwrpas' yn dilyn pwynt C.26. Yma hefyd nodir “Bydd ymgymryd â'r Asesiad yn fodd o sicrhau datblygiad a fydd yn cyfrannu at sicrhau cymunedau nodedig a chynaliadwy, ac yn benodol gyfrannu at sicrhau Cymraeg ffyniannus mewn cymunedau.” Anghytunwn a'r gosodiad hwn oherwydd nid oes gwarant ymhob un achos y bydd pob un datblygiad a phob un asesiad effaith ar y Gymraeg yn rhoi'r gwaddol hwn hyd yn oed hefo mesurau lliniaru. Diau y bydd rhai asesiadau yn haeru hynny ond yn y cyfnod monitro dilynol y mae canfod mewn gwirionedd beth fu'r effeithiau ieithyddol.</p> <p>Mae cyfeirio at “gyfrannu at greu hinsawdd sy'n hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg..” a geiriau tebyg yn y blwch yn dilyn C.26 yn gosod beth ydi amcan y Polisiau. Os na lwyddir cyflawni hynny gyda mesurau wedi eu hymgorffori yn y datblygiad a/ neu trwy fesurau lliniaru yna cytunir na fydd y datblygiad yn cael effaith positif. Yn unol â maen prawf 3 o Bolisi PS 1, bydd angen i'r sawl sy'n gwneud penderfyniad benderfynu os ydi'r effaith negyddol yn un o sylwedd. Er hynny, credir bod cyfiawnhad i nodi'n gliriach beth ydi pwrpas yr asesiad yn Niagram 6 a Diagram 7, sef bod y Datganiad a'r adroddiad am yr Asesiad Effaith yn cofnodi gwybodaeth briodol a chyflwyno asesiad o effaith cronus ar y Gymraeg, boed yn un cadarnhaol, negyddol neu niwtral.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio blwch 'Pwrpas' yn Niagram 6 a Diagram 7 yn unol â'r isod:</p> <p>“Mae paratoi Datganiad iaith Gymraeg i'w gyflwyno gyda chais yn rhoi nifer o fanteision, yn arbennig fel arf ar gyfer arddangos a chyfathrebu bod ystyriaeth ddigonol wedi cael ei roi i'r iaith yn ystod y broses o lunio cynnig. Mae'n broses lle mae gwybodaeth am effeithiau tebygol datblygiad arfaethedig yn cael eu casglu, coladu, a'u hasesu gan asesydd unigol yn cymwys a fydd yn cynghori'r ymgeisydd. Mae'n ofynnol i roi asesiad o effaith cronus ar y Gymraeg, boed yn un positif, negyddol neu niwtral. Bydd yr ymgeisydd yn rhoi ystyriaeth i'r wybodaeth fel rhan o'r gwaith i lunio'r datblygiad. Mae'n ofynnol i ddangos os yw datblygiad yn mynd i gyfrannu at greu hinsawdd gymdeithasol a'r amodau sy'n hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned leol. Mae'n caniatáu i'r Awdurdod weld os ydi'r cynnig yn bodloni amcanion a pholisiau'r Cynllun. Bydd o gymorth i'r ymgeisydd, yna'r awdurdod, i benderfynu pa fesurau sy'n ofynnol (wedi'i ymgorffori neu ei reoli'n</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
					<p>gan amod cynllunio neu gytundeb 106) i ddileu neu leihau effeithiau neu i wella'r effaith positif cadarnhaol.”</p> <p>“Sefydlu effaith debygol datblygiad tai neu gyflogaeth ar raddfa fawr sydd ar safle ar hap annisgwyl ar ardal ddylanwad yn gyffredinol, ac ar yr iaith Gymraeg yn fwy penodol. Os yn angenrheidiol, bydd yn adnabod mesurau a fydd un ai yn lliniaru effeithiau negyddol neu ddiogelu/ wella/ lledaenu effeithiau positif. Bydd ymgymryd â'r Asesiad yn fodd o adnabod effaith cronus ar y Gymraeg, boed yn positif, negyddol neu niwtral. sicrhau datblygiad a fydd yn cyfrannu at sicrhau cymunedau nodedig a chynaliadwy, ac yn benodol gyfrannu at sicrhau Cymraeg ffyniannus mewn cymunedau. Mae'n broses lle mae gwybodaeth am effeithiau tebygol datblygiad arfaethedig yn cael eu casglu, coladu, a'u hasesu gan asesydd unigol yn cymwys a fydd yn cynghori'r ymgeisydd. Bydd yr ymgeisydd yn rhoi ystyriaeth i'r wybodaeth fel rhan o'r gwaith i lunio'r datblygiad.”</p>
62		Menter laith Bangor	Diagram 10	<p>Ar sail y sylw blaenorol credwn y dylai'r blwch glas sy'n dilyn Diagram 10 (Adran 2, tudalen 28) hefyd gyfeirio at effeithiau niwtral yn ogystal ag effeithiau positif a negyddol. Hefyd onid oes angen ail lunio brawddeg “Bydd Datganiad Iaith Gymraeg ac adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg yn cofnodi'r ystyriaethau a'r camau a gymerwyd i fynd i'r afael â nhw.” I adlewyrchu'r ffaith na fydd unrhyw gamau ymarferol wedi cael eu cynnal bryd hynny credwn fod angen addasu 'camau a gymerwyd' i 'camau a gymerir'? O ran cysondeb terminoleg ac ystyr onid ddylid addasu 'effeithiau andwyol' ac 'effeithiau andwyol sylweddol' i 'effeithiau negyddol' os na olygir effeithiau gwaeth na rhai negyddol lle nad oes modd lliniaru eu heffeithiau? Dyma'r cyfeiriadau cyntaf at y termau hyn yn y ddogfen. Felly hefyd y defnydd o 'effeithiau cadarnhaol' ac 'effeithiau positif'.</p>	<p>Mae Diagram 10 yn disgrifio'r sefyllfa pan fydd ymgeisydd (gyda chynghor gan yr asesydd a fydd wedi ei benodi ganddo) wedi gwneud asesiad o effaith y datblygiad arfaethedig ac wedi dod i gasgliad pa fath o effaith fydd gan y datblygiad. Bydd y cam hwn yn golygu bod yr ymgeisydd yn disgrifio'r camau fydd wedi ei gymryd i lliniaru risg neu i uchafu budd, h.y. bydd wedi cymryd camau i newid ei gynlluniau gwreiddiol cyn cyflwyno'r cais cynllunio. Cytuno bod angen diwygio'r frawddeg i wella eglurder.</p> <p>Mae'r Canllaw yn defnyddio terminoleg a ddefnyddir ym Mholisiau'r Cynllun. Ar sail hynny, ac er mwyn sicrhau cysondeb, mae angen diwygio'r testun yn y blwch glas cyntaf yn Niagram 10 trwy ddisodli 'negyddol' efo 'andwyol' a 'cadarnhaol' efo 'positif.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio Diagram 10 yn unol â'r isod:</p> <p>“Dylai'r cynigion ddangos sut roddwyd ystyriaeth gynnar i effeithiau posibl ar gymunedau a'r iaith Gymraeg. Dylid ystyried yn ofalus effeithiau andwyol negyddol a phositif y datblygiad ar leoedd sy'n bwysig i allu trosglwyddo'r Gymraeg a lleoedd sy'n bwysig i greu cyfleoedd i ddefnyddio a dysgu Cymraeg. Bydd Datganiad Iaith Gymraeg ac adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg yn cofnodi'r ystyriaethau a'r camau a gymerwyd i addasu'r datblygiad arfaethedig i fynd i'r afael â nhw.”</p>
63		Menter laith Bangor	Diagram 10	<p>Mae'r frawddeg “Os na ellir lliniaru effeithiau andwyol sylweddol yn ddigonol, dylai'r Datganiad Iaith Gymraeg a'r adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg gyflwyno cyfiawnhad clir ac argyhoeddiadol i'r Awdurdod ar gyfer symud ymlaen gyda'r cais cynllunio” yn bwysig drosben a chredwn fod angen manylu yma trwy gynnig enghreifftiau ar y mathau o gyfiawnhad clir ac argyhoeddiadol a fyddai'n debygol ac wrth reswm yn dderbyniol? Heb hynny mae dimensiwn pwysig drosben yn amwys ac annelwig. Mae hefyd yn mynd a'r penderfyniad o ran ceisiadau cynllunio unigol i dir newydd ac mae monitro dilynol yn allweddol er mwyn datblygu dealltwriaeth ac arbenigedd ymhellach ar sail astudiaethau achos penodol.</p>	<p>Cytunir bod angen arweiniad ynglyn â pha fath o gyflwyniad a ddisgwylir gan ymgeisydd yn yr amgylchiadau a ddisgrifir ar ddiwedd y blwch oren.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r testun yn y blwch oren yn Niagram 10 yn unol â'r isod:</p> <p>“Os na ellir lliniaru effeithiau andwyol sylweddol yn ddigonol, dylai'r Datganiad Iaith Gymraeg a'r adroddiad am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg gyflwyno cyfiawnhad clir ac argyhoeddiadol i'r Awdurdod i egluro pam fod yr ymgeisydd yn dewis ar gyfer symud ymlaen gyda'r cais cynllunio. Disgwylir i'r dystiolaeth egluro</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad	
					pam fod rhinweddau'r datblygiad (sy'n ystyriaethau cynllunio perthnasol) yn gorbwyso gofynion Polisi PS 5 ac maen prawf 3 ym Mholisi PS 1.	
64		Menter Bangor	laith	C.35	Wrth groesawu'r cyfeiriad at y mentrau iaith ran pwynt C.35 (Adran 2, tudalen 32), yn achos Hunaniaith byddai angen sicrhau adnoddau digonol ychwanegol i allu cyflawni'r swyddogaeth yn briodol. Ar hyn o bryd mae ffocws gwaith Hunaniaith a Menter Iaith Bangor ar gynyddu defnydd cymunedol ac felly byddai angen ystyried hynny i'r dyfodol yng ngoleuni natur a graddfa'r swyddogaeth ychwanegol hon. Tybed a fyddai gwerth mewn ystyried secondiad swyddogaeth i gymryd cyfrifoldeb penodol dros y cydweithio i asesu'r defnydd a wneir o Ddatganiadau ac/ neu Aseuadau wrth asesu addasrwydd y wybodaeth y gofynnir amdano ac adnabod unrhyw heriau i gyflawni'r polisiau.	Nodi'r sylw. Nid yw materion capasiti y mentrau iaith yn fater penodol i'w gynnwys yn y Canllaw. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid mewn ymateb i'r sylw hwn.
65		Menter Bangor	laith	Cam 8	Wrth drafod Cam 8 Monitro (Adran 2, tudalen 32) cyfeiriwn chi at sylwadau blaenorol a gyflwynwyd ar y dimensiwn allweddol bwysig hwn, ac yn arbennig craffu ar ddatblygiadau ymhen blwyddyn a thu hwnt i gymharu rhagolygon a sefyllfaoedd gwirioneddol. Byddwn hefyd yn credu bod angen craffu mewn manylder ar ardal datblygiadau penodol a chyrchu barn trigolion lleol am effeithiau gwirioneddol ieithyddol (gan gynnwys carfanu ieithyddol) a chymdeithasol/ diwylliannol.	Nodi'r sylw a chytunir gyda'r syniadau am sut i fynd ati i ddatblygu'r sail dystiolaeth am gymunedau er mwyn cyfoethogi aseuadau yn y dyfodol. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid mewn ymateb i'r sylw hwn
66	Cefnogi	Menter Bangor	laith		Mewn ymateb i gwestiwn 6, dywedodd y sylwebydd: Credwn ei fod yn yr amgylchiadau sydd ohoni ar hyn o bryd.	Nodi'r sylw cefnogol <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid mewn ymateb i'r sylw hwn
67	Cefnogi	Menter Bangor	laith	Atodiad 2	Mewn ymateb i gwestiwn 7, dywedodd y sylwebydd: Hyd y gwyddom mae'r cyfeiriadau yma yn gynhwysfawr a phriodol.	Nodi'r sylw cefnogol <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid mewn ymateb i'r sylw hwn
68	Sylw	Menter Bangor	laith	Atodiad 5	Mewn ymateb i gwestiwn 8, dywedodd y sylwebydd: Ni chredwn fod ffynhonnell arall ond mae angen ychwanegu'r dimensiwn a nodir isod yn ein barn ni. O ran Atodiad 5: Y Drefn Sgrinio o dan bwynt Ch2) Arfer da, credwn y dylid cryfhau'r geiriad yma i gynnwys cadarnhad am nifer a chanran o'r holl swyddi llawn a rhan amser a glustnodir lle bydd sgiliau dwyieithog yn hanfodol, yn ddymunol a ddim eu hangen o gwbl. Derbyniwn nad yw hi bob tro yn bosibl penodi ar sail anghenion ieithyddol swydd ddisgrifiadau ond byddai ychwanegu gwybodaeth o'r fath yn cryfhau gwerth datganiad neu aseiad effaith ieithyddol a rhoi darlun mwy eglur o raddfa perthynas dyfodiad swyddi newydd hefo proffil ieithyddol a marchnad lafur lleol yr ardal.	Nodi'r sylw. Nid yw'r rhan a gyfeirir ato yn berthnasol i Ddatganiad Iaith Gymraeg nac adroddiad am Aseiad Effaith iaith Gymraeg. Mae'r testun yn cyfeirio at dystiolaeth all ymgeisydd gyflwyno i ddangos i'r Awdurdod Cynllunio sut roddwyd ystyriaeth i'r iaith Gymraeg wrth lunio'r datblygiad. Ar sail hynny cytunir byddai ychwanegu cyfeiriad at wybodaeth am sgiliau ieithyddol gweithwyr yn gwella'r arweiniad a roddir am arfer da. <u>ARGYMHELLIAD</u> – ychwanegu'r testun canlynol o dan y pennawd 'arfer da' sydd yn Ch2: "Ceir gwybodaeth mewn Datganiad Cynllunio sy'n nodi faint o swyddi (nifer a chanran) llawn a rhan amser lle bydd sgiliau dwyieithog yn hanfodol, yn ddymunol neu dim eu hangen o gwbl."
69	Gwrthwynebu	Menter Bangor	laith	Atodiad 7	Mewn ymateb i gwestiwn 9, dywedodd y sylwebydd: I raddau helaeth credwn ei fod ond cynigiwn rhai gwelliannau pellach isod.	Cytunir byddai'n fuddiol i gyfeirio at 'bris cyfartalog tai yn yr ardal' o dan y pennawd 'Tai Newydd'.

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
				<p>Cytunwn a meysydd adrodd yn Atodiad 7 Methodoleg ar gyfer paratoi Datganiad Iaith Gymraeg (tudalen 72). Maent yn bwrpasol a defnyddiol ac yn taro deuddeg o ran y meysydd blaenoriaeth amlwg. Ond o ran 'Tai Newydd' credwn bod angen ychwanegu maen prawf pellach sef 'Ydy'r datblygiad yn debygol o gyfrannu at bris cyfartalog tai yn yr ardal?' gan mai dyna yw un o feini tramgwydd mwyaf i bobl leol o ran prynu eiddo. Byddai hyn hefyd yn gydnaws a'r cwestiwn a ofynnir wrth lunio asesiad effaith iaith.</p> <p>O ran pwynt 18 "Ymgysylltu a'r gymuned leol ac eraill" (Atodiad 7, tudalen 76), credwn fod angen nodi pwysigrwydd ymgynghori a'r gymuned leol yn ddwyieithog ond gan roi blaenoriaeth i'r Gymraeg o gofio mai dyna yw holl destun yr ymgynghoriad. Tra bo hynny'n synnwyr cyffredin i ni nid yw o reidrwydd i gwmnïau mwy neu ddieithr i'r ardal/sir/Cymru. Gallai hepgor neu gamweinyddu hyn greu argraff ac adwaith llai na dymunol ymhlith aelodau'r gymuned leol, yn arbennig wrth ystyried llwyddiant y cais.</p>	<p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r testun yn y pwynt bwled cyntaf o dan bennawd 'Tai Newydd' yn unol â'r isod:</p> <p>Pris marchnad ddisgwyliedig ar gyfer y tai a sut mae hyn yn cymharu ag incwm aelwydydd lleol a phris cyfartalog tai yn yr ardal'</p> <p>Cytunir dylid nodi pwysigrwydd ymgynghori â'r gymuned leol yn ddwyieithog ond gan roi blaenoriaeth i'r Gymraeg, oherwydd bydd canran o'r boblogaeth gan sgiliau iaith Gymraeg.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio'r testun ym mharagraff 18 yn Atodiad 7 yn unol â'r isod:</p> <p>"Dangoswch sut yr ydych wedi ymgysylltu/ ymgynghori ac ymgysylltu â'r budd – ddeiliaid lleol perthnasol gymuned leol am eich cynnig. Gall budd –ddeiliaid lleol hyn gynnwys ymgynghori â cymdogion, grwpiau cymunedol a gwirfoddol, grwpiau penodol (all gynnwys mentrau iaith), y Cyngor Cymuned, yr Aelod lleol neu Wasanaethau o fewn y Cyngor sydd â gwybodaeth berthnasol am yr anheddle lle lleolir y datblygiad. Mae Atodiad 4 i'r Canllaw hwn yn rhoi manylion cyswllt defnyddiol. Mae'r iaith Gymraeg yn nodwedd bwysig ar draws yr holl gymunedau sydd ym Mon a Gwynedd. Disgwylir i ymgeisydd ddarparu gwybodaeth yn ddwyieithog, gan roi blaenoriaeth i'r iaith Gymraeg. Dylai ymgeisydd bob amser fod yn barod i dderbyn ymatebion i waith ymgysylltu ac ymgynghori yn Gymraeg. Bydd natur a graddfa'r ymgysylltu/ ymgynghori yn dibynnu ar fath a graddfa'r datblygiad sydd mewn golwg. Mae'r gofynion deddfwriaethol yn nodi'r lleiafswm o ymgynghori sydd angen ei wneud ar gyfer datblygiad mawr a sut i gyflwyno gwybodaeth am yr ymgynghori. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi canllaw arfer da ar gyfer ymgynghori â'r gymuned wrth ymgynghori cyn cyflwyno ceisiadau mawr.¹ Mae Cymorth Cynllunio Cymru (ar ran Llywodraeth Cymru) hefyd wedi cyhoeddi <u>llawlyfr ar gyfer</u> cynghorau cymuned a thref, grwpiau cymunedol ac unigolion sydd eisiau deall ac ymateb i ymgynghoriadau cyn ymgeisio.</p> <p>Os nad ydi'r datblygiad yn un 'mawr' yn ôl y Gorchymyn a gyfeiriwyd ato uchod, dylech roi datganiad byr am y camau a dulliau ymgysylltu fel rhan o'r Datganiad Iaith Gymraeg. Gall pob datblygiad, waeth pa mor fawr neu fach, elwa o ymgysylltu effeithiol ac y mae canllawiau Llywodraeth Cymru/ Cymorth Cynllunio Cymru a ddisgrifir uchod yr un mor berthnasol i ddatblygiadau nad ydynt yn rhai 'mawr' o ran arfer dda. Mae'r ymgynghori a'r ymgysylltu yn gyfle i chi rannu'ch cynnig dechreuol â'r budd- ddeiliaid lleol gymuned leol a'i egluro wrthynt cyn cyflwyno cais ffurfiol a chael cymradwyaeth cefnogaeth gan y gymuned os yw'n bosibl. Ni fydd llwyddiant y cais cynllunio yn dibynnu'n llwyr ar gefnogaeth gan y gymuned."</p>

¹ Llywodraeth Cymru (2017) "Ymgynghori â'r gymuned cyn ymgeisio: Canllaw arfer gorau i ddatblygwyr" Digidol ISBN 978 1 4734 9506 7

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
70	Gwrthwynebu	Menter laith Bangor	Atodiad 8	<p>Mewn ymateb i gwestiwn 10, dywedodd y sylwebydd:</p> <p>Yn gyffredinol rydym yn cefnogi'r fethodoleg ond mae ganddom rhai pryderon ac awgrymiadau pellach fel y nodir isod.</p> <p>Mae'r frawddeg ganlynol ym mhwynt 16 Atodiad 8 yn peri gofid i ni: "Nid oes unrhyw rwymedigaeth ar yr ymgeisydd i ymgynghori ag unrhyw un ynghylch y wybodaeth sydd i'w chynnwys mewn adroddiad Asesiad Effaith Ieithyddol." Casglwn fod y rhesymau am hynny y tu hwnt i reolaeth yr Awdurdod Cynllunio, ond tybed a oes modd ail eirio i fod yn fwy annelwig? Felly hefyd "amseriad trafodaethau anffurfiol o'r fath yn ôl disgrisiwn yr ymgeisydd". Cynigiwn hynny oherwydd fel arall onid oes perygl i hyn danseilio hygrededd y broses o ystyried y Gymraeg o fewn cynllunio neu o leiaf cyfleu'r argraff mai eilradd ydyw i faterion eraill megis yr amgylchedd a chadwraeth? Credwn y dylai'r gwasanaeth cyngor cyn cyflwyno cais cynllunio sicrhau, hyd orau y gallent, nad yw'r argraff yma yn cael ei gyfleu mewn unrhyw ffordd, boed yn llafar neu ysgrifenedig. I'r gwrthwyneb yng Ngwynedd a Môn byddant o bwys mawr o gofio cyd-destun ieithyddol arbennig Gwynedd a Môn.</p>	<p>Cytunir gallai'r frawddeg gyntaf greu cam argraff a thanseilio disgwyliadau'r Cynghorau Mae mynd i'r afael â'r hyn a nodir gan y sylwebydd yn rhoi cyfle i ni ddiwygio paragraff 16 yn Atodiad 8, e.e. trwy gael gwared â'r frawddeg gyntaf, rhoi mwy o bwyslais ar yr ymgynghoriad cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais, pwyslais ar y drefn cael barn cyn cyflwyno cais cynllunio, ac ail drefnu'r testun i wella llif y paragraff.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio paragraff 16 yn unol â'r isod:</p> <p>"Nid oes unrhyw rwymedigaeth ar yr ymgeisydd i ymgynghori ag unrhyw un ynghylch y wybodaeth sydd i'w chynnwys mewn adroddiad Asesiad Effaith Ieithyddol. Fodd bynnag, ceir rhesymau ymarferol da i wneud hynny. Gall pob datblygiad, waeth pa mor fawr neu fach, elwa o ymgysylltu/ ymgynghori effeithiol. Yn gyntaf fe fyddai'n cyd-fynd ag un o egwyddorion yr ISO 31000 sef "gweithgareddau i gyfathrebu ac ymgynghori gyda rhanddeiliaid trwy gydol y broses" Yn ail, mae adnabod nodwedion y gymuned a'r ffactorau sy'n dylanwadu ar y lleoedd (peuoedd) sy'n bwysig i hyfywedd yr iaith yn gynnar yn cynnig y cyfle gorau i sicrhau fod y Gymraeg yn ystyriaeth wrth ddatblygu'r cynnig. Mae Diagram 5 yn y Canllaw yn adnabod disgwyliadau'r Cynghorau o ran ymgysylltu ac ymgynghori yn ystod y cyfnod cyn cyflwyno cais cynllunio. Bydd datblygiad sydd angen bod yn destun Asesiad Effaith iaith Gymraeg yn ddatblygiad 'mawr' o dan Erthygl 2 o Orchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Gweithdrefn Rheoli Datblygu) (Cymru) 2012 (DMPWO). O dan y Ddeddf Cynllunio 2015, bydd angen i ymgeiswyr am 'datblygiad mawr' ymgynghori'n statudol cyn gwneud cais. Gosodir nifer o weithgareddau ymgynghori sydd angen eu cyflawni gan yr ymgeisydd cyn y gall gyflwyno'r cais cynllunio. Maent yn cynnwys ymgynghori gyda thri grŵp o bobl, sef</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pobl sy'n ddeiliaid neu'n berchnogion gerllaw safle'r cais; • Ymgynghoreion cymunedol, sy'n cynnwys Cyngor Cymuned a Chynghorydd (Aelod Lleol); a • Ymgynghoreion arbenigol. Rhoddir manylion am bwy yw'r rhain a phryd y dylid ymgynghori â nhw, yn Atodlen 4 i'r DMPWO. Penderfynir pwy yw'r ymgynghoreion arbenigol a restrir yn Atodlen 4 sy'n berthnasol i ddatblygiad arfaethedig drwy brofion disgrifiad o'r datblygiad. Mae Atodiad 2 i'r llawlyfr Ymgynghori â'r Gymuned Cyn-cais: Canllaw Ymarfer Gorau ar gyfer Datblygwyr (2017) a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru yn rhoi'r profion hynny. <p>Mae Llywodraeth Cymru'n hefyd yn nodi gall ymgeisydd adnabod ymgynghoreion ychwanegol, gwerthfawr na restrir hwynt yn Atodlen 4 i'r DMPWO. Disgwylir i ymgeisydd ymgynghori gyda'r fenter iaith berthnasol. Bydd creu amserlen o weithgareddau ymgynghori ar ddechrau'r prosiect yn helpu i gyflawni'r gweithgareddau ymgysylltu anstatudol, a statudol, ar yr adeg iawn. Gall hefyd helpu i sicrhau bod y gofynion statudol yn cael eu cwrdd.</p> <p>Mae'r ymgysylltu a'r ymgynghori yn cynnwys cymdeogion, grwpiau cymunedol a gwirfoddol, grwpiau penodol a Chynghorau Cymuned. Bydd gan yr Awdurdod</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad	
					Cynllunio/ Cyngorau yn aml wybodaeth leol ac arbenigol defnyddiol ac fe fydd yn gallu rhoi cyngor rhagarweiniol ar yr ardal ddylanwad a'r agweddau hynny o'r cynnig sy'n debygol o fod yn destun pryder arbennig i'r Awdurdod Cynllunio. Mae'r ddau Awdurdod Cynllunio Lleol yn darparu gwasanaeth rhoi cyngor cyn cyflwyno cais cynllunio (cynnwys dolen i'r gwefannau yn y fan yma). Mae Atodiad 4 o'r Canllaw Cynllunio Atodol yn cynnwys cyfeiriadau budd-ddeiliaid allweddol. Mae amseriad trafodaethau anffurfiol o'r fath yn ôl disgrisiwn yr ymgeisydd; ond, yn gyffredinol bydd yn hynod fanteisiol iddynt ddiwydd cyn gynted ag y mae'r ymgeisydd mewn sefyllfa i ddarparu digon o wybodaeth i ffurfio sail ar gyfer trafodaeth. Bydd yn gyfle i swyddogion cynllunio penodol dynnu sylw'r ymgeisydd a/ neu'r rhai a fydd yn ei gynghori (sef yr unigolyn cymwys) at unrhyw fylchau mewn gwybodaeth a gasglwyd ganddo. Bydd y swyddog cynllunio yn gofyn am wybodaeth gan swyddogion perthnasol o fewn y Cyngor. Gall yr ymgeisydd ofyn bod unrhyw wybodaeth ragarweiniol a ddarperir ar hyn o bryd yn cael ei drin yn gyfrinachol gan yr awdurdod cynllunio. Mae'r ddau Awdurdod yn cynnig gwasanaeth cyngor cyn cyflwyno cais cynllunio (cynnwys dolen i'r gwefannau yn y fan yma). Mae Atodiad 4 o'r Canllaw Cynllunio Atodol yn cynnwys cyfeiriadau budd-ddeiliaid allweddol.	
71	Gwrthwynebu	Menter Bangor	laith	Atodiad 8	<p>Tra'n croesawu'r ymdrech a'r bwriad, mae ganddom sawl pryder am y matrices risg a allai ei danseilio a'i ddibrisio. O ran Ffigur 8.1 Matrics Risg/ Buddiol Enghreifftiol a phennawd 'Amledd' o dan 'Tebygolrwydd', y cwestiwn allweddol yw, a ydy gwybodaeth am gyfnod o 10 i 20 mlynedd ar gael gan yr awdurdod cynllunio neu yn gyhoeddus? Os nad yw yna mae'r seiliau gwyddonol dros ei ddefnyddio yn sigledig ac efallai'n annilys. At hynny hefyd mae'r diffiniadau yn rhai dadlennol ac agored i'w herio, e.e. lleihad o 2.5% a throsodd yn cyfateb i 'sylweddol negyddol' a'r naid rhwng 'lleiafrif' yn syth i 'mwyafri' o dan 'Siawns' heb ddim opsiwn rhyngddynt o dan bennawd 'Effaith 20 mlynedd'. Unwaith yn rhagor mae'n tanlinellu pwysigrwydd monitro ac adrodd ar ddatblygiadau ar ôl iddynt gael eu cwblhau a bod hynny'n cael ei gofnodi mewn man canolog at bwrpas ymchwil a chroes gyfeirio i'r dyfodol.</p>	<p>Cytunir nad oes sail wyddonol gadarn i'r diffiniadau o "amledd" a "newid mewn siaradwyr yr Ardal Ddethol". Mae paragraff 22 yn gwneud yn glir fod y Matrics yn opsiwn. Mae'r pwyslais ar geisio ennyn dod i farn gydsyniol rhwng gwahanol randdeiliaid ar debygolrwydd yr effaith. Mae'n dull gweledol o gofnodi sut rhoddwyd ystyriaeth i'r dystiolaeth a gasglwyd i ymateb i'r materion a restrir yn Nhabl 8.3. Cytunir dylai'r matrices ddilyn tabl 8.3.</p> <p>Cytunir y bydd y fethodoleg yn gwella o ganlyniad i fonitro parhaus a gwell dealltwriaeth o'r berthynas rhwng datblygiad a iechyd y Gymraeg.</p> <p>Er mwyn gwella eglurder cytunir na ddylid cyfeirio at 'gadarn' yn y drydedd golofn yn y matrices.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> - diwygio'r testun yn y drydedd golofn (o dan y penawd 'Amledd') fel a ganlyn: "tystiolaeth gadarn iddo ddiwydd o leiaf"</p>
72	Cefnogi	Menter Bangor	laith	Atodiad 8	<p>Cefnogwn Atodiad 8 y fframwaith a'r gyfres o gwestiynau sydd ynddo. Deillia'i rhain o'r fethodoleg a luniwyd yn 2005 ac sydd i bob pwrpas wedi cael eu defnyddio gan amlaf mewn asesiadau effaith iaith ers hynny.</p>	<p>Nodi'r sylw cefnogol.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid mewn ymateb i'r sylw hwn.</p>
73	Sylw	Menter Bangor	laith	Atodiad 8	<p>Tybed a fyddai'n fuddiol darparu fersiwn electronig ar lein o'r fframwaith asesiad effaith (a datganiad iaith) a matrices cynaliadwy er mwyn sicrhau fod ymgeiswyr yn eu cwblhau yn llawn? Gallai hefyd gynnwys colofnau penodol o dan cwestiynau perthnasol i gofnodi dystiolaeth gefnogol.</p>	<p>Cytunir byddai cyhoeddi fersiwn electronig (word) ellir ei lawr lwytho a'i lenwi yn ddefnyddiol iawn. Gellir gwneud hynny ar ôl mabwysiadu'r Canllaw.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid i'r Canllaw mewn ymateb i'r sylw hwn ond cytuno i lunio fersiwn electronig y gellir ei olygu</p>
74	Sylw	Menter Bangor	laith	Matrics	<p>O ran y cyfeiriad at "GODDEF - derbyn y risg drwy ddewis beidio ag ymyrryd;" ym mhwynt 29, derbyniwn y bydd amgylchiadau lle bydd angen gwneud hyn</p>	<p>Nodi'r sylw</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> dim newid</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad	
				ond yr hyn sy'n allweddol yw fod y risg yn hysbys a fod yn penderfyniad i beidio ag ymyrryd yn seiliedig ar farn a safbwynt gwybodus.		
75	Gwrthwynebu	Menter Bangor	laith	31	<p>Ym mhwynt 31 nodir "Os nad yw effeithiau negyddol sylweddol yn dderbyniol, rhaid ystyried a yw'n bosibl cymryd camau i leihau'r risg i lefel dderbyniol. Dylid cydnabod nad yw'n bosibl, yn ymarferol, i ddileu risg yn gyfan gwbl. Bydd hyn yn gymorth i ddewis pa opsiynau sydd ar gael i'w cynnwys mewn Strategaeth a Chynllun Gweithredu." Rydym yn anghyfyrrddus a'r geiriad presennol oherwydd os mai canlyniad dyfodiad datblygiad yw effeithiau negyddol sylweddol yna fe ddylid mewn gwirionedd wrthod y cais ar y sail honno. Mae'r frawddeg fel y saif yn awgrymu i ni y gellir bwrw ymlaen er gwaethaf effeithiau negyddol sylweddol trwy Strategaeth a Chynllun Gweithredu. Efallai mai mater o graffu eto ar y geiriad ydyw ond heb os mae angen nodi yng nghorff y ddogfen y byddai datblygiadau cynllunio sydd ag effeithiau negyddol sylweddol i'r Gymraeg yn debygol iawn o gael eu gwrthod.</p>	<p>Cytuno y gallai'r geiriad fod yn fwy eglur:</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – ychwanegu brawddeg fel a ganlyn:</p> <p>Os fydd effaith cadarnhaol neu negyddol yn cael eu hadnabod yng nghanam b uchod bydd rhaid ystyried os ellir gwella unrhyw effaith cadarnhaol neu sut fyddwch yn rheoli effeithiau negyddol. Rhaid cadw mewn cof fod posibilrwydd cryf y bydd y cais cynllunio yn cael ei wrthod gan yr awdurdod cynllunio lleol yn unol â Pholisi PS1, maen prawf 3, os asesir fod effeithiau negyddol o sylwedd yn debygol. Felly dylid ystyried a oes opsiwn arall yn debygol o ostwng y risg i lefel dderbyniol. Dylid cydnabod nad yw'n bosibl, yn ymarferol, i ddileu risg yn gyfan gwbl. Bydd hyn yn gymorth i dewis pa opsiynau sydd ar gael i'w cynnwys mewn strategaeth a chynllun gweithredu.</p>
76	Cefnogi	Menter Bangor	laith	33	<p>Croesawn y bwriad ym mhwynt 33 sef "Dylid trafod mesurau posib gyda'r Mentrau laith a'r Swyddog Cynllunio, a fydd yn trafod gyda swyddogion perthnasol o fewn y Cynghorau, e.e. swyddogion addysg, swyddogion datblygu economi.</p>	<p>Nodi'r sylw cefnogol.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen diwygio'r Canllaw mewn ymateb i'r sylw hwn.</p>
77	Gwrthwynebu	Menter Bangor	laith	Tabl 8.5	<p>Tra'n croesawu Tabl 8.5: Templod Cynllun Gweithredu i gofnodi gweithgareddau diogelu/ gwella/ hybu/ lliniaru credwn bod angen cwblhau'r Cynllun Gweithredu trwy ychwanegu 2 golofn bellach 'Dull monitro' a 'Casgliadau monitro' gan fod y dimensiwn hwn mor allweddol i ddatblygu dealltwriaeth ac arbenigedd. Wedi'r cyfan. Dyma ddimensiynau allweddol o'r Cynllun Gweithredu yn ei gyfanrwydd.</p>	<p>Bydd y gweithgareddau diogelu/ gwella/ hybu/ lliniaru yn cael eu sicrhau trwy amod cynllunio a/ neu ymrwymiad cynllunio (Cytundeb 106). Mewn achosion lle bydd angen i gyflogwr lunio cynllun hybu'r iaith Gymraeg a bod hynny'n ofyniad mewn Cytundeb 106, gall y Cytundeb sicrhau bod adroddiad am y cynllun hybu'r iaith Gymraeg yn cael ei chyhoeddi ar adegau penodol er mwyn hwyluso monitro. Nid rôl y person cymwys a fydd yn cynnal yr asesiad fydd adnabod dulliau i fonitro gweithrediad yr amodau a/ neu Gytundeb 106. Fel nodwyd mewn ymateb i sylwadau eraill, bydd gweithrediad Polisi PS 1 (a Pholisïau perthynol) yn cael eu monitro'n flynyddol ar ôl mabwysiadu'r Cynllun. Er mwyn gwella eglurder gellir ychwanegu colofn i gyfeirio at 'ddull ac amllder monitro - pan fydd hynny'n briodol' er mwyn adlewyrchu'r ffaith na fydd angen monitro pob un gweithgaredd.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio Tabl 8.5 trwy ychwanegu colofn gyda'r pennawd 'Dull ac amllder monitro (lle mae'n briodol)</p>
78	Gwrthwynebu	Menter Bangor	laith	A.1	<p>"Mae gan bolisïau amrywiol y Cynllun Datblygu Lleol rôl bwysig i'w chwarae wrth gefnogi cynnal a chreu cymunedau trefol a gwledig nodedig a chynaliadwy. Maent yn helpu i sicrhau y cyflawnir datblygiadau priodol yn y man cywir ar yr adeg gywir. Maent yn gwneud hynny drwy sicrhau fod digon o dir ar gael i ddarparu cartrefi a chyfleoedd gwaith i bobl leol, gan helpu cynnal gwasanaethau trefol a gwledig. "</p> <p>Onid yw'r methodoleg a fabwysiadwyd ar gyfer pennu nifer stoc tai newydd i'w caniatáu/ hadeiladu dros oes y CDU yn seiliedig ar anghenion bobl leol yn unig? Os yw'n seiliedig ar unrhyw batrwm symudedd y boblogaeth i'r sir, nid yw'n gydnaws a'r datganiad uchod. Er enghraifft, gwyddom fod 40% o holl dai a</p>	<p>Mae'r fethodoleg a ddefnyddiwyd ar gyfer adnabod gofyniad tai'r Cynllun yn seiliedig ar ystyriaeth o ffactorau cymdeithasol ac economaidd a sut allai hynny gael dylanwad ar boblogaeth ardal y Cynllun. 'Roedd rhai o'r ffactorau'n cynnwys creu cyfleoedd i bobl oed gweithio i fyw a gweithio yn ardal y Cynllun, newid tebygol yng nghyfansoddiad y boblogaeth pe fyddai tueddiadau'r gorffennol yn parhau, cefnogi amcanion datblygu'r economi ac adfywio sydd gan y ddau Gyngor a darparu mwy o dai fforddiadwy.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
				werthwyd yng Ngwynedd yn y 12 mis olaf wedi eu gwerthu fel tai haf (ail gartrefi).	
79	Gwrthwynebu	Menter laith Bangor	Atodiad 1	O ran polisi strategol PS 1 YR IAITH GYMRAEG A'R DIWYLLIANT CYMREIG pwynt 2 (Atodiad 1, tudalen 47) lle nodir "Ofyn am Asesiad Effaith Iaith Gymraeg, a fydd yn dweud sut fydd datblygiad arfaethedig yn gwarchod, hyrwyddo a chryfhau'r iaith Gymraeg" nodwn eto mai'r swyddogaeth gychwynnol yw asesu beth yw effeithiau tebygol ar y Gymraeg. Ar sail hynny wedyn mae mynd ati i warchod, hyrwyddo neu gryfhau'r iaith, fel ail gam yn y broses. Wedyn o ran pwynt 3 cyfeirir at 'niwed o sylwedd'. Awgrymwn yn gryf bod angen llunio ac ychwanegu diffiniad gweithredol penodol o'r hyn a olygir. Fel arall mae'n rhy benagored ac felly yn agored i ddehongliadau gwahanol ac i heriau cyfreithiol/ apêl posib. Byddai diffiniad gweithredol eglur felly yn goresgyn unrhyw amwyster ac yn fodd i amlygu beth yw'r waelodlin o ran niwed sylweddol fyddai yn annerbyniol i'r awdurdod cynllunio.	Ni all y Canllaw newid Polisi PS 1. Mae Diagram 11 yn disgrifio'r broses asesu'r cais cynllunio a gwneud penderfyniad ac mae'n disgrifio beth olygir gyda'r term 'niwed o sylwedd'. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid
80	Gwrthwynebu	Menter laith Bangor	Atodiad 3	Mae tudalen 54 (Atodiad 3) yn cyfeirio at restr o ddogfennau defnyddiol. Yn ychwanegol oni ddylai Cynghorau Gwynedd a Môn fod yn cadw copïau electronig o'r holl ddatganiadau iaith ac asesiadau effaith iaith ynghlwm a cheisiadau cynllunio penodol fel ffynhonnell gwybodaeth a sail ar gyfer gwaith astudiaethau achos ac ymchwil i'r dyfodol? Dyma un o wendidau hanesyddol lle nad oes unman neilltuol yn bodoli i alluogi cadw a chael mynediad at wybodaeth ieithyddol benodol. Hefyd o ran monitro sefyllfaoedd gwirioneddol yn erbyn rhagamcanion, byddai sefydlu un llyfrgell benodol yn synhwyrol ac yn fodd o gyfrannu at hwyluso datblygu dealltwriaeth ac arbenigedd.	Mae'r ddau Gyngor yn cadw copi electronig o'r holl ddogfennau a gyflwynir gyda cheisiadau cynllunio. Oni bai bod gwybodaeth sensitif (e.e. gwybodaeth ariannol) yn y dogfennau hynny, maent ar gael i'w gweld gan y cyhoedd. Gellir gweld dogfennau ceisiadau cynllunio ar wefan Cyngor Gwynedd trwy borth 'Dilyn a Darganfod'. Ar hyn o bryd gellir mynd i dderbynfa Cyngor Sir Ynys Môn a defnyddio cyfrifiadur i weld dogfennau ceisiadau cynllunio. Mae'r Cyngor wrthi'n cwblhau trefniadau i agor porth ar ei wefan i alluogi'r cyhoedd i weld dogfennau ceisiadau cynllunio. <u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen diwygio'r Canllaw mewn ymateb i'r sylw hwn.
81	Sylw	Menter laith Bangor	-	O ran yr uchod ac yn benodol dogfen <i>Dosbarthiad twf ardal Bangor</i> byddwch yn ymwybodol fod Menter iaith Bangor eisoes wedi mynegi ei bryder sylfaenol am y testun a'r dadansoddiad ar ei ffurf bresennol. Mewn llythyr gan Menna Baines at Gareth Jones a Nia Haf Jones dyddiedig 20/12/2016 nodwyd "Yn ein barn ni mae'r darlun o'r demograffeg ieithyddol yn anghyflawn, yn ornegyddol, o bosibl yn cynnwys data anghywir ac yn cyflwyno dehongliad a chasgliadau anghywir am y Gymraeg o dan <i>Pwyntiau allweddol a Chasgliadau</i> . O ganlyniad credwn bod perygl gwirioneddol y gallai'r dadansoddiad presennol agor y llifddorau i roi caniatâd cynllunio i unrhyw ddatblygiadau tai gan fod y gwerth materol i'r iaith yn cael ei danbriso'n ormodol. Os oes cyfle, credwn bod angen ailedrych ar y testun a'r dehongliad, ac anelu i'w ddiwygio i greu dogfen fwy cytbwys sydd hefyd yn rhoi cyd-destun i warchod yr iaith. Os oes modd, byddwn yn croesawu'r cyfle i drafod hynny ymhellach hefo chi." Mewn cyfarfod dilynol (23/1/17), derbyniwyd llythyr (13/3/17) gan Nia Haf Davies yn cadarnhau: "O ran y dyfodol, mae'r Cynghorau yn bwriadu cyhoeddi Canllaw Cynllunio Atodol i gefnogi polisiâu'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd, gan gynnwys Polisi PS 1. Bydd hwn yn disodli'r rhai cyfredol sydd gan y ddau Gyngor am ddatblygiad a'r iaith Gymraeg. Mae'r Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd, sy'n gyfrifol am baratoi'r Canllawiau yma, yn bwriadu cydweithio gyda swyddogion datblygu'r iaith Gymraeg yn y ddau Gyngor, Hunaniaith a Menter Iaith Môn.	Nodi'r sylw. <u>ARGYMHELLIAD</u> dim newid

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad	
				<p>Bydd fersiwn drafft o'r Canllawiau yn cael ei gyhoeddi ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus, pryd bydd cyfle i unrhyw un gyflwyno sylwadau am y Canllawiau cyn iddo gael ei fabwysiadu gan y Cynghorau. Ar hyn o bryd, anelir i fod mewn sefyllfa i gyflwyno'r Canllawiau i'r Pwyllgorau perthnasol yn y ddau Gyngor i'w fabwysiadu o fewn 6 mis o ddyddiad mabwysiadu'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd.</p> <p>Yn y cyfamser, wrth wneud sylwadau am geisiadau cynllunio perthnasol bydd yr Uned yn awgrymu bod ymgeiswyr am ganiatâd cynllunio am ddatblygiad yn ardal Bangor yn cysylltu efo Menter Iaith Bangor. Yn achos cais cynllunio am ddatblygiad sydd angen bod yn destun asesiad effaith ieithyddol, bydd swyddogion yr Uned yn cysylltu gyda Rheolwr Gwasanaethau Iaith Cyngor Gwynedd i drafod y datblygiad arfaethedig er mwyn sicrhau bod y wybodaeth orau'n cael ei gyflwyno i'r Swyddog Achos. Gan nad oes yr un datblygwr wedi bod mewn cysylltiad a'r Fenter a chan mai "awgrymu bod datblygwyr...yn cysylltu efo Menter Iaith Bangor" a wneir, mae ein pryderon gwirioneddol yn parhau heb ei hateb. Rydym felly yn awyddus i glywed ymhellach gan Awdurdod Cynllunio Gwynedd sut mae modd cywiro/ unioni dogfen <i>Dosbarthiad twf ardal Bangor</i> ac osgoi sefyllfaoedd fel a amlinellir uchod.</p>		
82	Gwrthwynebu	Menter Bangor	Iaith	Atodiad 6	<p>O ran "Mae Atodiad 6 [Gweithgareddau i liniaru a gwella effeithiau ieithyddol Datblygiad] (tudalen 67) yn rhestru enghreifftiau o weithgareddau y gellir eu defnyddio i osgoi, lleihau neu liniaru effeithiau andwyol neu gryfhau/ ledaenu effeithiau cadarnhaol neu fuddiannau unrhyw ddatblygiad cymwys." Credwn bod angen ychwanegu hefyd enghreifftiau o weithgareddau i daclo effeithiau niwtral er mwyn iddynt ddod yn effeithiau cadarnhaol. Byddai hyn yn ei dro yn symud y cydbwysedd fwy o blaid y Gymraeg. Fel arall mewn rhai ceisiadau cynllunio unigol ni fyddai clwstwr o gasgliadau effaith niwtral ynddo'i hunain yn gaffaeliad i'r Gymraeg ac felly mae angen ceisio goresgyn hynny hefyd.</p>	<p>Nodi'r sylw. Mae Atodiad 6 yn cyfeirio at weithgareddau all liniaru a gwella effeithiau ieithyddol. Yn hynny o beth mae'n darparu 'bwydlen' o weithgareddau allai arwain i'r ymgeisydd wneud newidiadau i'r datblygiad a fyddai'n golygu ceir effaith positif yn hytrach nag effaith niwtral.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid</p>
83	Gwrthwynebu	Menter Bangor	Iaith	Atodiad 6	<p>Ym mhwynt 7 (tudalen 67) croesawn y cyfeiriad at "Disgwylir i'r unigolyn cymwys a fydd yn cynghori'r ymgeisydd i gysylltu gyda'r Fenter Iaith a/ neu swyddogion sydd â chyfrifoldeb dros hybu'r Gymraeg i drafod y mesurau yn ogystal â thrafod gyda'r Swyddog Cynllunio." ond yn bryderus nad oes ymgynghori blaenorol (na dilynol) e.e. wrth ymgynghori'n gyhoeddus neu os nad yw'r datblygwr yn penderfynu comisiynu unigolyn cymwys i gynnal y datganiad neu asesiad effaith. Gallai hyn olygu mai (mwy) cyfyngedig fyddai ymwneud y Fenter Iaith a'r broses - yng nghyd-destun mesurau osgoi/ lliniaru a strategaeth lliniaru yn unig yn hytrach na'r datganiad/ asesiad llawn a dyweder mesurau mwy cyffredinol gan gynnwys rhai i gryfhau effaith iaith niwtral megis "Os caiff effeithiau cadarnhaol posib eu hadnabod, pan yn bosib, dylid cymryd camau i sicrhau buddion ehangach o'r datblygiad." Diau y byddai gan y fenter brofiad a barn werthfawr ynglŷn â'r rhain hefyd?</p>	<p>Nid yw'r dyfyniad yn gyflawn - mae'r frawddeg yn gorffen "...mor fuan â phosibl yn y broses o baratoi cais cynllunio i drafod mesurau liniaru a gwella."</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid</p>
84	Gwrthwynebu	Menter Bangor	Iaith	Atodiad 6	<p>Croesawn fanylder Atodiad 6 Gweithgareddau i liniaru a gwella effeithiau ieithyddol datblygiad, er yn ail adroddus. Gyda rhai datblygiadau mwy onid oes angen gosod disgwylid/ trothwy y byddant, os ydynt yn cael effeithiau negyddol ar y Gymraeg, yn gorfod ymrwymo i fabwysiadu cyfres o'r mesurau</p>	<p>Dim yn cytuno bod angen gosod trothwy yn Atodiad 6. Nid dyna ydi bwriad yr Atodiad.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid.</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad
				hyn a hynny fel isafswm disgwylidig? Fel arall, onid oes perygl y byddai rhai datblygwyr yn penderfynu ceisio dethol a dewis yn fympwyol? Hefyd o ran mesurau sy'n cyfeirio at gefnogi ac ariannu, onid oes angen egluro y gallai hyn fod i'r tymor canol/ hir ac nad un taliad unwaith ag am byth a fyddai, yn ddibynnol ar natur, graddfa a maint y datblygiad?	
85	Gwrthwynebu	Menter Bangor	laith	Atodiad 6	<p>O ran adlewyrchu'r sefyllfa gyfredol yn unol a mesur yr iaith Gymraeg 2011, oni ddylid addasu pwynt xvii. o dan CYFLOGAETH (a sawl un arall o dan benawdau dilynol) lle cyfeirir at 'polisi/cynllun iaith' i 'safonau iaith'? Ond os yw'n rhwym i bolisi ISA 1 deallwn na fyddai hynny o reidrwydd yn bosibl.</p> <p>Mae'r cyfeiriad at 'polisi / cynllun iaith gwirfoddol neu statudol' yn gywir. Busnesau ac elusennau sy'n mabwysiadu polisi / cynllun iaith gwirfoddol. Mae nifer o sefydliadau yn parhau i weithredu Cynlluniau Iaith Gymraeg yn unol â gofynion Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 (e.e. cymdeithasau tai, cynghorau tref a chymuned ac adrannau Llywodraeth y DU). Mae ambell i gorff (e.e. un o adrannau Llywodraeth y DU) wedi mabwysiadu 'safonau iaith' yn wirfoddol. Fel arall, dim ond cyrff sy'n cael eu henwi gan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ac yn derbyn 'hysbysiad cydymffurfio' yn unol ag Adran 44 y Mesur sy'n <u>gorfod</u> gweithredu 'safonau iaith Gymraeg'.</p> <p>Polisi ISA 1 – mae cynigion yn gallu deillio oddi wrth ymgeisiwyr nad ydynt yn destun i ofynion mabwysiadu "safonau iaith", felly ddim yn berthnasol yng nghyd destun y Polisi.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> - dim newid</p>
86	Gwrthwynebu	Menter Bangor	laith	Atodiad 6	<p>O dan Atodiad 6 pwynt 7 nodir y disgwylir i ymgeisydd gysylltu gyda swyddogion cymwys (e.e. swyddogion cynllunio, datblygu'r iaith Gymraeg, tai, ac addysg) o fewn yr Awdurdodau a/ neu gyda'r Mentrau Iaith mor fuan â phosib yn y broses o baratoi cais cynllunio i drafod mesurau lliniaru a gwella. Pa fecanwaith, os o gwbl, sydd yn ei le i hwyluso hyn? Ac os na wneir cysylltiad, beth yw'r camau dilynol? Credwn y byddai'n fwy synhwyrol i'r awdurdod cynllunio nodi bod disgwylid i'r ymgeisydd gysylltu o fewn x o ddyddiau neu gyfnod penodol (a'i ddiffinio) mewn dogfennaeth safonol i bob darpar ymgeisydd.</p> <p>Mae'r testun yn cyfeirio at y cyfnod cyn i ymgeisydd gyflwyno cais cynllunio. Ni ellir gosod amserlen i'r ymgeisydd ymgysylltu gyda'r budd- ddeiliaid perthnasol. Mae paragraff 18 yn Atodiad 7 a Thabl 8.2 yn Atodiad 8 yn cyfeirio at gofnodi'r gwaith ymgysylltu, gan gofio bod angen i'r gwaith ymgysylltu fod yn gymesur i'r datblygiad arfaethedig. Ar wahân i 'ddatblygiadau mawr' nid oes unrhyw orfodaeth i ymgeisydd ymgysylltu nac ymgynghori cyn cyflwyno'i gais cynllunio. Mae'n ofyniad statudol i ymgeiswyr am 'ddatblygiad mawr' baratoi Adroddiad Ymgynghori Cyn Ymgeisio. Mae'r adroddiad hwn yn ofynnol i ddilysu ceisiadau cynllunio a bydd yn rhan o gyflwyno'r cais terfynol.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim newid</p>
87	Gwrthwynebu	Menter Bangor	laith	Atodiad 7	<p>O dan bwynt 7 nodir "Bydd y fethodoleg hefyd yn cael ei wirio gan swyddogion cymwys o fewn yr Awdurdod cyn i'r sawl a fydd yn gwneud penderfyniad benderfynu a ddylid rhoi caniatâd neu beidio." Mae profiad yn awgrymu'n gryf y bydd angen mabwysiadu proses neu drefn fewnol i wirio hyn gan gynnwys trefn lle bydd un swyddog yn gwirio'r cais ac yn llenwi ffurflen safonol unai yn cymeradwyo, gwrthod neu gyfeirio'r cais yn ôl i gynnwys mwy o fanylion neu ddehongliad gwahanol a'r rheolwr llinell wedyn yn cymeradwyo neu wrthod ARGYMHELLIAD y swyddog. Gall trefn o'r fath hefyd, mewn rhai amgylchiadau, gynnwys cyfeirio'r cais unigol at Reolwr Gwasanaethau Cymraeg y Cyngor/ Hunaniaith/ MIB ac yn wir, mewn amgylchiadau mwy eithriadol, pwyllgor Cynllunio'r Awdurdod Cynllunio. Credwn y dylai ffurflen safonol fod yn ateb 2 ofyniad penodol hefyd sef:</p> <p>(i) a atebwyd holl gwestiynau'r fethodoleg yn gyflawn a</p> <p>Nodi'r sylw. Cytunnir bydd angen trefniadau mewnol grymus i gofnodi a gwneud penderfyniadau am asesiadau a gyflwynir. Fodd bynnag, nid yw'r trefniadau hyn yn fater i'r Canllaw. Er hynny, credir byddai'n fuddiol i roi trosolwg o'r ystyriaethau ym mharagraff 24 o Atodiad 7 fel awgrymir gan y sylwebydd</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – diwygio paragraff 24 yn unol â'r isod:</p> <p>"Bydd y Swyddog Cynllunio a fydd yn ymdrin â'r cais cynllunio yn ystyried y dystiolaeth a gyflwynir. Wrth wneud hynny bydd yn ymgynghori gyda swyddog (-ion) cymwys o fewn y Cyngor, a fydd yn gwirio:</p> <p>(i) a atebwyd holl gwestiynau'r fethodoleg yn gyflawn, ac</p>

Rhif Adnabod y Sylw	Math o sylw	Sylwebydd	Rhan	Sylwadau	Sylwadau'r swyddogion a'r argymhelliad	
				<p>(ii) ydy'r dadansoddiadau a'r casgliadau ar sail yr wybodaeth gronnus a gyflwynwyd yn rhesymol ai peidio. Derbyniwn fod hwn yn ddimensiwn sy'n adlewyrchu barn oddrychol, ond mae hanes yn profi bod angen cael mesuriad o resymoldeb synhwyrol. Bydd dealltwriaeth o hynny yn datblygu dros amser ond dyna reswm pam bod angen mwy nac un swyddog i wirio ceisiadau unigol yn ein tyb ni.</p> <p>Byddai hynny yn atgyfnerthu pwyntiau 24 a 25 ac yn rhoi seiliau mwy dilys dros ymdrin a'r broses. Trwy ei ffurfioli mae hefyd yn amlygu ymdrechion diffuant i geisio consensws mewn maes sydd yn ei hanfod yn agor i ddehongliad. Byddai hefyd yn bodloni'r Aelodau Etholedig bod proses fewnol drylwyr a chynhwysol yn ei lle. Trwy gyflawni hyn hefyd mae'r Awdurdod Cynllunio yn amddiffyn ei hunain fwyfwy rhag heriau ac apeliadau ar seiliau ieithyddol gan ddatblygwyr.</p>	<p>(ii) ydi'r dadansoddiadau a'r casgliadau ar sail yr wybodaeth gronnus a gyflwynwyd yn rhesymol ai peidio.</p> <p>Cyn dod i gasgliad a gwneud argymhelliad am y cais cynllunio, bydd y Swyddog Cynllunio'n ystyried tystiolaeth y swyddog (-ion) cymwys a thystiolaeth berthnasol a geir gan bartïon allanol, e.e. cynghorau cymuned a thref. Gall y Swyddog Cynllunio ofyn i'r ymgeisydd am eglurhad neu am ragor o fanylion i sicrhau bod y Datganiad yn gywir ac yn gyflawn cyn gwneud argymhelliad am y cais am ganiatâd cynllunio. Bydd y Swyddog Cynllunio yn trafod tystiolaeth ychwanegol a dderbynnir gan yr ymgeisydd gyda swyddog (-ion) cymwys o fewn y Cyngor."</p>	
88	Gwrthwynebu	Menter Bangor	laith	Cyffredinol	<p>Credwn fod y Canllaw Cynllunio Atodol hwn yn gynhwysfawr ac y dylid rhoi pwyslais sylweddol arni felly fel ystyriaeth cynllunio berthnasol. Ond fel mae profiadau'r gorffennol eisoes wedi ei amlygu, yr elfennau gweithredu a monitro sy'n allweddol i sicrhau cynaladwyedd y Gymraeg o fewn y broses gynllunio. Bydd hyn yn golygu gwyntyllu a gwerthuso datganiadau ac asesiadau effaith iaith mewn modd trwyadl, gwrthrychol, cyson a chyflawn gan gynnwys (o bryd i'w gilydd) gwrthod fersiynau drafft cychwynnol a gofyn am welliannau ac ychwanegiadau i ddatganiadau ac asesiadau effaith iaith. Yn anorfod bydd hefyd yn golygu y gwrthodir rhai ceisiadau cynllunio lle mae rhagdybiaethau o effeithiau negyddol sylweddol i'r Gymraeg (na fydd modd ei lliniaru neu ei lleihau). Yn ddiwahân hefyd, elfen greiddiol i'w gyflawni bydd monitor effaith ieithyddol ar ôl i ddatblygiadau cynllunio gael eu cymeradwyo. Bydd angen sicrhau adnoddau digonol a strwythur pwrpasol mewnol i alluogi hynny. Bryd hynny yn bennaf oll mae deall yn llawn cydberthynas yr iaith a'r broses Gynllunio a gwerth mesurau lliniaru/ cryfhau'r Gymraeg fel rhan o wead cymunedau siroedd Gwynedd a Môn, dwy sir Gymreiciaf Cymru.</p> <p>Mae'r gofynion a'r disgwyliadau yn enfawr felly a bydd awdurdodau Cynllunio eraill yn edrych i gyfeiriad y Gogledd Orllewin am arweiniad ac arferion da i'w mabwysiadu i'r dyfodol.</p> <p>Dymunwn pob dymuniad da i Awdurdodau Gwynedd a Môn a'r gyflawni'r swyddogaeth allweddol bwysig yma.</p>	<p>Nodi'r sylw</p> <p>Mae Diagram 3 a'r disgrifiad o Gam 8 yn egluro'r broses monitro.</p> <p><u>ARGYMHELLIAD</u> – dim angen newid mewn ymateb i'r sylw hwn</p>

Rhif y Sylw a'r sylwebydd	1	Pwyllgor Ymgyrch Tai a Chynllunio Gwynedd a Môn
<p>Newid arfaethedig: Ail drefnu paragraffau C.1 – C.7, diwygio'r testun i gyfeirio at Bolisi Cynllunio Cymru Argraffiad 10 a symud testun a oedd ym mharagraffau C.19 – C.21 i'r rhan hwn o'r Canllaw ac ail rifo'r paragraffau yn unol â hynny.</p>		
<p>C.1 Mae Polisi PS 1: Iaith Gymraeg a Diwylliant yn hyrwyddo a chefnogi'r defnydd o'r Gymraeg. Fe'i hategir gan Bolisi PS 5 Datblygu Cynaliadwy (maen prawf 4). Ceir copi o'r Polisiâu hyn yn Atodiad 1 i'r CCA hwn. Yn unol â Pholisi PS 1, mae angen casglu a derbyn gwybodaeth am rai mathau o ddatblygu er mwyn gallu dod i gasgliad ynglŷn ag effaith debygol y datblygiad arfaethedig, e.e. a oes buddion i'r Gymraeg, a oes angen diwygio'r cynnig, a oes risg i iechyd gymunedol y Gymraeg ac a ellir lliniaru'r effaith mewn ffordd sy'n lliniaru'r risg a sut ellir monitro'r sefyllfa yn y gymuned. Uchelgais Llywodraeth Cymru yw "gweld miliwn o bobl yn gallu mwynhau siarad a defnyddio'r Gymraeg erbyn 2050¹. Mae'r Llywodraeth yn cydnabod "nad oes dim dwywaith fod hon yn uchelgais herio"² "Os ydym am wireddu'r sefyllfa lle mae'r Gymraeg yn elfen annatod o bob agwedd ar fywyd bob dydd... mae'n rhaid i'r genedl gyfan fod yn rhan o'r daith. Mae gan bawb ei ran i'w chwarae, ac rydym am i bawb gyfrannu at wireddu ein huchelgais."³ Mae'n bwysig i ymgeiswyr ddeall felly fod disgwyl i ddatblygiadau dros gyfnod y Cynllun gyfrannu'n bositif tuag at gynaliadwyedd a hyfywedd y Gymraeg ac nid yn unig osgoi cyfrannu at leihad yn y gyfran o'r boblogaeth sy'n gallu siarad y Gymraeg.</p> <p>C.2 Blaenoriaeth Cynllun Hybu'r Gymraeg yng Ngwynedd (2018 - 2023) ar gyfer cyfnod cyntaf y Cynllun, yn arwain at y Cyfrifiad nesaf yn 2021, fydd "cynyddu'r cyfleoedd ar gyfer defnyddio'r Gymraeg, ar gyfer magu hyder unigolion nad ydynt yn ystyried eu hunain yn siaradwyr Cymraeg, a hefyd edrych ar gyfleoedd fydd yn ein helpu i gadw pobl ifanc yn ein cymunedau." Wrth wneud hynny, un nod ydi gweld "y Gymraeg yn cael lle blaenllaw gan y Cyngor mewn cynlluniau economaidd, tai a chynllunio yn lleol er mwyn sicrhau bod unrhyw gynlluniau a datblygiadau yn cyfrannu yn gadarnhaol at ymdrechion i ddiogelu'r iaith yn ein cymunedau."</p> <p>C.3 Mae Strategaeth Iaith Gymraeg Ynys Môn 2016 – 21 yn anelu at adfer y ganran sy'n gallu siarad Cymraeg i lefel Cyfrifiad 2001. Mae'n cynnwys tri Maes Blaenoriaeth – Addysg, Y Gweithle, Gwasanaethau Cymraeg a Seilwaith a Chymuned. O ran cymunedau mae'n gosod targed o "gynnal y wardiau lle mae 70% o'r boblogaeth sy'n siarad Cymraeg a chynyddu canrannau gweddill y wardiau eraill".</p> <p>C.4 O bersbectif y system gynllunio defnydd tir mae Adran 31 Deddf Cynllunio (Cymru) 2015 yn diwygio adran 70 Deddf Cynllunio Gwlad a Thref 1990 trwy ychwanegu'r cymal canlynol: "any considerations relating to the use of the Welsh language, so far as material to the application." Golyga hyn ei fod yn ddyletswydd wrth wneud penderfyniad ar gais cynllunio i gynnwys ystyriaethau mewn perthynas â'r iaith Gymraeg, <u>lle mae'n berthnasol i'r cais hwnnw</u>.</p> <p>C.5 Mae paragraffau 3.25 – 3.29 o Bolisi Cynllunio Cymru (Argraffiad 10, 2018) yn ymdrin â'r 'Gymraeg a Chreu Lleoedd' o bersbectif paratoi cynlluniau datblygu lleol a gwneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio. Dywed paragraff 4.13.5 3.28 Polisi Cynllunio Cymru (argraffiad 9, 2016) "Gall ystyriaethau yn ymwneud â'r defnydd o'r Gymraeg gael sylw gan benderfynwyr cyn belled â'u bod yn berthnasol i geisiadau am ganiatâd cynllunio. Ni ddylai polisiâu a phenderfyniadau gyflwyno unrhyw elfen o wahaniaethu rhwng unigolion yn</p>		

¹ Llywodraeth Cymru (2017) *Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Rhagair y Gweinidogion*

² Ibid.

³ Ibid.

seiliedig ar eu gallu ieithyddol, ac ni ddylent geisio rheoli deiliadaeth tai ar sail ieithyddol. Caiff y rheini sy'n gwneud penderfyniadau roi sylw i ystyriaethau'n ymwneud â defnydd o'r Gymraeg eyn belled bod yr ystyriaethau hynny'n berthnasol i'r ceisiadau am ganiatâd cynllunio."

C.6 Mae'r Asesiad o Gynaliadwyedd y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd (a lywiwyd gan wybodaeth o'r Asesiad Effaith Ieithyddol ailadroddol) wedi ceisio ystyried effeithiau tebygol strategaeth a pholisïau'r Cynllun ar hyfywedd y Gymraeg. Ceir strategaeth a pholisïau yn y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd ar sail dealltwriaeth resymol o'r goblygiadau posib i'r iaith Gymraeg. Maent yn cyfrannu i greu hinsawdd ac amodau cymdeithasol sy'n hwyluso defnyddio'r Gymraeg. **Mae Strategaeth y Cynllun, ym mharagraffau 5.12 – 5.15, yn cynnwys datganiad am sut mae'r ddau Awdurdod Cynllunio wedi ystyried anghenion a buddiannau'r Gymraeg wrth baratoi'r Cynllun Datblygu Lleol a sut mae'r polisïau yn ymwneud â'r Gymraeg yn rhyngweithio â pholisïau eraill.**

C.7 Bydd y gwahanol fathau o ddatblygu sy'n angenrheidiol i gynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy yn digwydd ar amryw o raddfeydd. Bydd y materion a fydd angen rhoi sylw iddynt, ac felly'r wybodaeth a fydd yn angenrheidiol i ddod i benderfyniad rhesymedig arno yn amrywio hefyd.

C.8 **Mae Polisi PS 1: Iaith Gymraeg a Diwylliant yn gwarchod, hyrwyddo a chefnogi'r defnydd o'r Gymraeg. Fe'i hategir gan Bolisi PS 5 Datblygu Cynaliadwy (maen prawf 4). Ceir copi o'r Polisïau hyn yn Atodiad 1 i'r CCA hwn. Trwy gymhwyso'r Polisïau hyn bydd y Gwasanaethau Cynllunio yn rhoi ystyriaeth i'r iaith Gymraeg, pan mae'n berthnasol i wneud hynny, o fewn gofynion y ddeddfwriaeth a pholisi cenedlaethol cynllunio perthnasol gyfeirir atynt ym mharagraffau C.4 a C.5.**

C.9 Mae'r Gorchymyn Cynllunio Gwlad a Thref 2012 (Gweithdrefn Rheolaeth Datblygu) (Cymru) (y DMPWO) yn darparu Ffurflen Gais Safonol ar gyfer ceisiadau cynllunio yng Nghymru ac yn datgan beth yw'r diffiniad o gais 'dilys'. Er mwyn cofrestru'r ceisiadau yn rhai 'dilys' rhaid i ymgeiswyr ddarparu'r holl wybodaeth sydd wedi'i nodi ar y Ffurflen Gais Safonol, e.e. cynlluniau, diagramau a thystysgrifau ac unrhyw asesiadau ategol ychwanegol. Gall awdurdod cynllunio lleol wrthod derbyn cais os nad yw'r wybodaeth briodol yn cael ei darparu gydag o.

C.10 Yn ychwanegol at y wybodaeth sydd ei hangen ar gyfer dilysu ceisiadau, bydd Awdurdod Cynllunio Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn, fel pob Awdurdod Cynllunio Lleol yng Nghymru, angen arolygon ac adroddiadau ategol ychwanegol yn unol â gofynion y polisïau sydd yn y Cynllun Datblygu Lleol. **Yn unol â Pholisi PS 1, mae angen casglu a derbyn gwybodaeth am rai mathau o ddatblygu er mwyn gallu dod i gasgliad ynglŷn ag effaith debygol y datblygiad arfaethedig, a sut bydd y datblygiad arfaethedig yn gwarchod, hyrwyddo a chefnogi'r defnydd o'r iaith Gymraeg, e.e. a oes buddion i'r Gymraeg, a oes angen diwygio'r cynnig, a oes risg i iechyd cymunedol y Gymraeg ac a ellir lliniaru'r effaith mewn ffordd sy'n lliniaru'r risg, a ellir uchafu'r budd, a sut ellir monitro'r sefyllfa yn y gymuned. Mae'r Canllaw hwn yn rhoi arweiniad ar yr arolygon a'r atodiadau ategol ychwanegol fydd yn angenrheidiol i gyd fynd â maen prawf 1 a 2 ym Mholisi PS 1 ac yn rhoi arweiniad ar sut roddir ystyriaeth i'r iaith Gymraeg pan na fydd angen arolygon ac atodiadau ategol.**

C.11 Bydd y pwyslais o ran gwneud penderfyniad am gais cynllunio ar osgoi datblygiadau perthnasol a fyddai'n achosi niwed o sylwedd i gymeriad a chydbwysedd iaith cymuned. Bydd yr Awdurdodau Cynllunio yn cymryd i ystyriaeth cynigion sydd yn ceisio uchafu bendithion lle mae'r ystyriaethau hynny yn berthnasol i'r cais.

3.24 Pan fydd cynlluniau datblygu neu gynigion datblygu unigol yn debygol o arwain at effeithiau sylweddol ar iechyd pobl, dylid ystyried yr effeithiau amgylcheddol gan ddeall y canlyniadau tebygol ar iechyd. Gellir ei gwneud yn ofynnol i ddarparu gwybodaeth drwy fecanweithiau amrywiol i asesu effeithiau posibl ar iechyd, fel arfarniad cynaliadwyedd o gynlluniau datblygu ac asesiadau o'r effaith amgylcheddol, a lle'n berthnasol dylid cynnwys effeithiau iechyd perthnasol mewn asesiadau o'r fath. Yn gyffredinol, er mwyn sicrhau'r ffyrdd mwyaf effeithiol a chydweithredol o weithio, rhaid wrth ddulliau integredig a rennir i gasglu tystiolaeth a chynnal asesiadau. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Iechyd¹¹ yn help gwerthfawr i baratoi cynlluniau. Gall fod yn ddefnyddiol wrth gynnig neu wneud penderfyniadau ynghylch datblygiad newydd ac wrth ystyried y dystiolaeth a gesglir gan Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus. Gall tystiolaeth am yr effeithiau ar iechyd helpu'r system gynllunio i baratoi trefniadau cryfach a mwy cydlynus ar gyfer gwella iechyd a lles.

Y Gymraeg a Chreu Lleoedd

3.25 Mae'r Gymraeg yn rhan o ffabrig cymdeithasol a diwylliannol a bydd ei llesiant i'r dyfodol yn dibynnu ar bob math o ffactorau, yn enwedig addysg, newid demograffig, gweithgareddau cymunedol a sail economaidd gadarn i gynnal cymunedau a mannau cynaliadwy sy'n ffynnu. Dylai'r system cynllunio defnydd tir ystyried yr amodau sy'n hanfodol i'r Gymraeg a, thrwy wneud hynny, gyfrannu at ei defnyddio a'r nod llesiant y Gymraeg sy'n Ffynnu.

3.26 Rhaid i awdurdodau cynllunio ystyried effeithiau tebygol eu cynlluniau datblygu ar y defnydd o'r Gymraeg fel rhan o'r Arfarniad Cynaliadwyedd. Dylai awdurdodau cynllunio geisio sicrhau dosbarthiad a chyflwyniad eang i'r datblygiad sy'n ystyried gallu'r ardal neu'r gymuned i ganiatáu'r datblygiad heb gael effaith andwyol ar y defnydd o'r Gymraeg.

3.27 Dylai cynlluniau datblygu gynnwys datganiad ar sut mae awdurdodau cynllunio wedi ystyried anghenion a buddiannau'r Gymraeg wrth baratoi'r cynllun a sut mae unrhyw bolisiau yn ymwneud â'r Gymraeg yn rhyngweithio â pholisiau eraill.

3.28 Gall ystyriaethau yn ymwneud â'r defnydd o'r Gymraeg gael sylw gan benderfynwyr cyn belled â'u bod yn berthnasol i geisiadau am ganiatâd cynllunio. Ni ddylai polisiau a phenderfyniadau gyflwyno unrhyw elfen o wahaniaethu rhwng unigolion yn seiliedig ar eu gallu ieithyddol, ac ni ddylent geisio rheoli deiliadaeth tai ar sail ieithyddol.

3.29 Os bydd angen, gellir cynnal asesiadau o'r effaith ar yr iaith mewn perthynas â datblygiadau mawr na ddyrannwyd mewn cynllun datblygu sy'n cael eu cynnig mewn ardaloedd o sensitifrwydd neu bwysigrwydd arbennig i'r iaith. Dylai unrhyw ardaloedd o'r fath fod wedi'u diffinio'n glir yn y cynllun datblygu.

Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy

3.30 Mae Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 yn cyflwyno egwyddorion Rheoli Cynaliadwy ar Adnoddau Naturiol¹² ac yn cynnig fframwaith ar eu cyfer fel rhan o'r broses gwneud penderfyniadau. Amcan rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy yw cynnal a gwella cydnheredd ecosystemau a'r buddiannau maent yn eu darparu. Mae gofyn i Lywodraeth Cymru baratoi, cyhoeddi a chynnal

¹¹ <https://whiasu.publichealthnetwork.cymru/cy/>

¹² <https://gov.wales/topics/environmentcountryside/consmanagement/natural-resources-management/natural-resources-policy/?skip=1&lang=cy>

Eitem 8

ENW'R PWYLLGOR CRAFFU	PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU
DYDDIAD Y CYFARFOD	4 EBRILL 2019
TEITL	MATERION CYNLLUNIO A'R CYNLLUN DIRPRWYO
AWDUR	DAFYDD WILLIAMS, PENNAETH ADRAN AMGYLCHEDD AC IWAN EVANS, PENNAETH GWASANAETHAU CYFREITHIOL
AELOD CABINET	Y CYNGHORYDD DAFYDD MEURIG
PWRPAS	EGLURO'R GOFYNION GYDA CHAIS CYNLLUNIO I NEWID AMOD A GWEITHREDIAD Y CYNLLUN DIRPRWYO

1. CEFNDIR

- 1.1 Cafwyd y drafodaeth gyntaf ar y mater yma yng nghyfarfod y Pwyllgor Craffu a gynhaliwyd ar 13 Rhagfyr 2018, lle cyflwynwyd adroddiad gan y Pennaeth Adran Amgylchedd ynglŷn â gweithrediad y Cynllun Dirprwyo Cynllunio yng nghyd-destun Plas Pistyll, Pistyll, Pwllheli. Penderfynodd y Pwyllgor ohirio'r mater ac i dderbyn adroddiad pellach fyddai'n cyfarch y cynnig a dderbyniwyd gan y Cadeirydd sef:

“Derbyniodd y Cadeirydd y cynnig a eiliwyd i wneud cais am adroddiad pellach ar y Cynllun Dirprwyo fyddai'n rhoi ystyriaeth i'r materion sylfaenol, y rhiniogau ar gyfer derbyn cais newid amodau, y rhiniogau'r cynllun dirprwyo a chyflwyno i'r Pwyllgor nesaf. Awgrymwyd bod Pennaeth yr Amgylchedd, Aelod Cabinet Amgylchedd a'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol yn darparu adroddiad ar y cyd fyddai'n ymateb i sylwadau'r Aelodau ynghyd ac ystyried gywbodaeth a thystiolaeth a gyflwynwyd i'r Pwyllgor.”

- 1.2 Yn ddiweddarach cyflwynwyd adroddiad ar y cyd gan y Pennaeth Adran Amgylchedd a'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol / Swyddog Monitro i gyfarfod y Pwyllgor Craffu a gynhaliwyd ar y 7 Chwefror 2019, er mwyn ceisio cyfarch y penderfyniad uchod a wnaethpwyd gan y Pwyllgor Craffu yn y cyfarfod o'r 13 Rhagfyr 2018. Penderfyniad y Pwyllgor oedd:

- gohirio'r mater i'r cyfarfod nesaf
- bod cyfarfod anffurfiol yn cael ei gynnal rhwng y Cadeirydd Y Cynghorydd Seimon Glyn, Cynghorydd Aled Wyn Jones, Cynghorydd Gruffydd Williams, Cynghorydd Dafydd Meurig (Aelod Cabinet Amgylchedd) a'r Swyddogion perthnasol er mwyn cytuno ar y materion sydd angen eu cyfarch yn yr adroddiad fydd yn cael ei gyflwyno i gyfarfod Ebrill y 4ydd 2019.

- 1.3 Cynhaliwyd y cyfarfod anffurfiol ar y 20 Chwefror 2019 rhwng yr Aelodau uchod a'r swyddogion perthnasol oedd yn cynnwys Dafydd Wyn Williams (Pennaeth Amgylchedd), Gareth Jones (Uwch Reolwr Cynllunio ac Amgylchedd), Iwan Evans (Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol / Swyddog Monitro), Rhun ap Iwan (Uwch Gyfreithiwr) Gareth James (Rheolwr Aelodau - Cefnogi a Chraffu) a Lowri Haf Evans (Swyddog Cefnogi Aelodau).

- 1.4 Cyflwynir yr adroddiad yma felly i geisio cyfarch y materion drafodwyd yn y cyfarfod anffurfiol o'r 20 Chwefror 2019, ac hefyd i i gyfarch y ddau brif fater oedd yn deillio o'r penderfyniad

wnaethpwyd yn y cyfarfod o'r 13 Rhagfyr 2018, gan na drafodwyd y rhain yn y cyfarfod ar y 7 Chwefror 2019. Mae'r ddau fater sef:

- Y rhiniogau ar gyfer derbyn cais cynllunio i newid amodau
- Y rhiniogau yn y cynllun dirprwyo cynllunio

2. MATERION YN CODI O GYFARFOD ANFFURFIOL 20 CHWEFROR 2019

2.1 Cafwyd trafodaeth adeiladol iawn yn y cyfarfod o'r 20 Chwefror 2019 a chyfle i ystyried tystiolaeth a barn aelodau ar y mater yn ogystal a thystiolaeth a barn swyddogion (sef yr wybodaeth a gyflwynwyd mewn adroddiadau i'r Pwyllgorau Craffu a gynhaliwyd ar y 13 Rhagfyr 2018 a 7 Chwefror 2019). Canolbwyntiodd y drafodaeth yn bennaf ar y materion isod:

- ystyried os oedd cyfleoedd i edrych ar opsiynau posib o ran sut oedd y Gwasanaeth Cynllunio'n cynnal ymgynghoriadau cyhoeddus ar geisiadau cynllunio, yn enwedig ar geisiadau am newid i amod, er yn nodi fod y Gwasanaeth eisoes yn mynd du hwnt i'r gofyn statudol.
- ystyried trefniadau ymgynghori ar geisiadau cynllunio yn neu wrth ymyl yr Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE), o ran y Gwasanaeth AHNE a'r Cyd-Bwyllgor AHNE, cyn belled a bod hynny'n rhesymol a phriodol gan ystyried y gofynion statudol ar gyfer ymgynghori ac ar gyfer gwneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio
- gan gyfeirio at yr Hyfforddiant a gynhaliwyd ar gyfer pob Aelod ar y 20 Chwefror 2019 oedd yn canolbwyntio'n bennaf ar rôl pob Aelod yn y broses gynllunio, ac yn dilyn adborth cadarnhaol gan Aelodau a fynychodd, cytunwyd ei bod yn bwysig i barhau i gynnal sesiynau hyfforddiant rheolaidd ar gyfer pob Aelod ac y dylai pob Aelod roi blaenoriaeth i fynychu'r sesiynau.

2.2 Yn ychwanegol i'r uchod, nodir fod trafodaeth wedi bod ynglŷn a chynnwys gwybodaeth pellach yn yr adroddiad hwn ynglŷn sut ddaethpwyd i benderfyniad ar geisiadau cynllunio yn ymwneud a Plas Pistyll. Barn swyddogion ar hyn oedd bod yr wybodaeth berthnasol wedi ei gynnwys yn yr adroddiad i'r Pwyllgor Craffu a gynhaliwyd ar y 13 Rhagfyr 2018.

2.3 Rhannwyd fersiwn drafft o'r adroddiad yma gyda'r Aelodau ar ôl y cyfarfod, i sicrhau ei fod yn darparu eglurhad angenrheidiol o'r trafodaethau. Ni dderbyniwyd unrhyw gais i addasu'r adroddiad.

3. CAIS I NEWID AMOD CYNLLUNIO

3.1 Mae'r ddeddfwriaeth cynllunio'n yn crybwyll mathau gwahanol o geisiadau cynllunio y gellir ei gyflwyno er mwyn ymgeisio am ganiatâd cynllunio, sydd yn cynnwys cais llawn, cais amlinellol a chais newid neu ddiddymu amod(au) sydd ar ganiatâd cynllunio presennol.

3.2 Gyda datblygiad sydd wedi derbyn caniatâd cynllunio sydd dal yn ganiatâd byw, os yw datblygwr angen newid rhannau o'r datblygiad, mae opsiynau gwahanol yn agored sydd yn ddibynnol ar beth sydd dan sylw. Mae modd gwneud newidiadau bychain di-faterol drwy drefn syml o dan adran 96A o'r ddeddf Gynllunio Gwlad a Thref 1990. Gellir gwneud newidiadau eraill drwy drefn o dan adran 73 o'r ddeddf, i newid neu ddiddymu amod cynllunio, neu wrth gwrs gellir gwneud cais am ganiatâd gwbl newydd.

- 3.3 Mae'r drefn o dan adran 73 o'r ddeddf Gynllunio Gwlad a Thref 1990 wedi ei lunio i hwyluso prosesau ac osgoi cyfundrefn lem o dan geisiadau am ganiatâd llawn, lle ystyrir nad oes newidiadau sylfaenol yn cael eu gwneud. Mae'r drefn yn galluogi datblygwyr wneud cais i addasu amodau (gan gynnwys cynlluniau penodol) ar ganiatâd penodol.
- 3.4 Mae gofyn i'r awdurdod cynllunio ystyried priodoldeb cais o'r fath ym mhob achlysur, ond yn benodol mae angen ystyried a yw'r addasiad yn golygu newid sylfaenol i'r cynllun gwreiddiol. Mae sail gyfreithiol hyn i'w ganfod yn achos R v Coventry City Council (ex parte Arrowsmith Group plc) (2001). Mae newid sylfaenol yn golygu gwedd newid effeithiau'r datblygiad yn ei gyfanrwydd. Fodd bynnag, mae modd defnyddio'r broses er mwyn tynnu graddfa datblygiad i lawr.
- 3.5 Os ystyrir fod y newid i ganiatâd yn un sylfaenol, bydd gofyn i'r ymgeisydd gyflwyno cais llawn newydd.
- 3.6 Mae achos Uchel Lys diweddar wedi dod ac ychydig mwy o eglurder o ran beth sydd yn bosib o dan adran 73. Yn achos R (Vue Entertainment Limited) v City of York Council (2017), daeth cwmni sinema genedlaethol Vue a chais am arolwg barnwrol o benderfyniad Cyngor Efrog i ganiatáu addasiad i ganiatâd o dan adran 73. Roedd y cais yn cynyddu (ymysg pethau eraill) nifer o sgriniau sinema o 12 i 13, gan gynyddu capasiti seddau o fewn y sinema o 2000 i 2400. Roedd hyn yn gynydd o 20% mewn niferoedd. Roedd cwmni Vue yn dadlau fod hyn yn newid sylfaenol i'r caniatâd gwreiddiol. Fodd bynnag, penderfynodd y Llys yn yr achos yma nad oedd hwn yn newid sylfaenol, a bod angen edrych ar y caniatâd yn ei gyfanrwydd wrth ystyried y cwestiwn. Nid oedd y newid i'r amod yn golygu newid y caniatâd yn ei gyfanrwydd. Roedd disgrifiad y caniatâd yn cyfeirio at "multi-screen cinema", a byddai'r newid dan sylw dal yn golygu bod disgrifiad y caniatâd yn aros yr un fath.
- 3.7 Mae'r achos yn rhoi cefnogaeth gref i'r ddadl y gall datblygwyr ddefnyddio adran 73 i newid amodau sydd yn mynd tu draw i newidiadau bychain. Mater i'r awdurdod cynllunio, trwy ei swyddogion, fydd ystyried priodoldeb y math o geisiadau ym mhob achlysur yn unigol. Fodd bynnag, ni all yr awdurdod cynllunio fynnu ar gais llawn pam mae ymgeisydd yn gwneud cais priodol o dan adran 73. Nodir fod swyddogion cynllunio'n gorfod gwneud penderfyniadau sydd yn golygu'r angen i asesu'r math o gais sydd yn briodol, fel rhan annatod o'u gwaith o ddydd i ddydd.
- 3.8 O safbwynt hanes cynllunio safle Plas Pistyll yn benodol, mae'r pryder ynglŷn â phriodoldeb y math o gais a gyflwynwyd yn cael ei godi yng nghyd-destun cais cynllunio i newid amodau, sef cais rhif C16/0976/43/LL oedd ar gyfer:
- "Diwygio amodau 2 (unol a'r cynlluniau) a 7 (nifer o unedau) ar ganiatâd cynllunio C11/0661/43/LL er mwyn diwygio dyluniad y datblygiad a lleihau nifer o unedau gwyliau i 19, ynghyd a diddymu amodau 8, 9, 10 (Cod Cartrefi Cynaliadwy)"*
- 3.9 Nodir fod y cais uchod yn parhau i fod yn gais oedd yn ymwneud a darparu unedau gwyliau yn unol â'r caniatâd cynllunio gwreiddiol, ond bod y cais yn lleihau nifer yr unedau gwyliau. Nid oedd newid yr amodau felly yn newid y caniatâd yn ei gyfanrwydd. Effaith newid yr amodau oedd newid y dyluniad oedd yn newid materol oedd angen caniatâd cynllunio, a cyflwynwyd cais newid amod i'r perwyl yma. Nodir hefyd fod yr holl newidiadau o fewn yr un linell goch a a nodwyd ar y cais gwreiddiol. Gan ystyried y cais yma felly o safbwynt cyfreithiol, credir fod cyflwyno cais i ddiwygio amodau wedi bod yn briodol yn yr achos yma.

4. CYNLLUN DIRPRWYO CYNLLUNIO

- 4.1 Yn unol â darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol 1972, Adran 101 caniateir i'r Cyngor ddirprwyo ei swyddogaethau i Bwyllgorau, Cyd Bwyllgorau, Is Bwyllgorau a Swyddogion. Mae darpariaethau hefyd ar gyfer dirprwyo swyddogaethau gan y Cabinet. Fodd bynnag, nid yw dyfarnu ceisiadau cynllunio yn fater Cabinet ac felly drwy'r Cyngor Llawn daw'r drefn dirprwyo.
- 4.2 Mae eglurdeb ynglŷn â phwy sydd gan yr hawl i ddyfarnu'r cais yn hanfodol er rhoi sicrwydd i ymgeiswyr a gwrthwynebwyr ynglŷn â'r penderfyniad. Oherwydd hyn mae cynllun dirprwyo penodol a manwl ynglŷn â cheisiadau cynllunio.
- 4.3 Fe adolygwyd y cynllun dirprwyo ym Mai 2018 ar ôl ymchwiliad craffu ac atodir yr adroddiad Craffu a gyflwynwyd i'r Cyngor Llawn i'w derbyn. Amcan yr adroddiad oedd addasu'r drefn er ceisio tynnu balans priodol ynglŷn â materion oedd rhaid mynd gerbron y Pwyllgor. Un o'r prif newidiadau o safbwynt hyn, oedd symud y pwyslais oddi wrth gyfeirio i'r Pwyllgor yn sgil nifer cymharol isel a meintiol o wrthwynebiadau, oedd yn cynyddu gwaith y Pwyllgor er bod y cais yn gymharol syml ei natur. Rhoddwyd pwyslais penodol felly ar rôl aelodau lleol ac ehangach fel y baromedr o farn leol ac i ddefnyddio eu hawl galw mewn petai pryder lleol gwirioneddol.
- 4.4 O safbwynt Plas Pistyll mae Aelodau'r Pwyllgor Craffu wedi cwestiynu pam na adroddwyd cais rhif C16/0976/43/LL i newid amodau cynllunio (gweler paragraff 10) i'r Pwyllgor Cynllunio. Dyfarnwyd y cais yma ar gyfer Plas Pistyll yn unol â'r drefn flaenorol. Fodd bynnag, yn absenoldeb cais galw mewn gan aelod a dim gwrthwynebiadau, nid oedd un o'r rhiniogau ar gyfer dyfarnu'r cais amodau wedi eu croesi. Gan ystyried yr ymateb i'r ymgynghoriadau cyhoeddus a'r hanes o ganiatadau cynllunio ar gyfer unedau gwyliau ar y safle, roedd seiliau rhesymol i'r Pennaeth Adran benderfynu peidio defnyddio ei hawl i gyfeirio'r cais i'r Pwyllgor Cynllunio.
- 4.5 I gefnogi'r drefn yma yn ei ffurf bresennol ac yn y gorffennol hefyd cymerir y camau canlynol i dynnu sylw at y cais:

	Ymgynghorai	Dull ymgynghori ar gais cynllunio	Pryd?
1	Cymdogion	Llythyr drwy'r post – Atodiad 2 (sydd yn cynnwys linc i'r cais)	Mewn amgylchiadau ble mae perchennog neu feddiannydd cyffiniol (hyn yn digwydd ar y mwyafrif o geisiadau ac yn seiliedig ar natur ac amgylchiadau'r datblygiad/safle).
2	Safle	Rhybudd safle - Atodiad 3	Bob tro.
3	Y wasg	Yn y wasg leol (dibynnu ar yr ardal - Caernarfon & Denbigh/ Bangor Mail/ Cambrian News) - Atodiad 4	e.e. ceisiadau Ardaloedd Cadwraeth, Adeiladau Rhestredig, ceisiadau mawr 'Major', ceisiadau sy'n destun Asesiad Amgylcheddol ac ati ble mae'r Gorchymyn yn gofyn rhoi hysbyseb yn y wasg.
4	Aelod Lleol	Drwy e-bost - Atodiad 5 (sydd yn cynnwys linc i'r cais)	Bob tro
5	Cyngor Cymuned	Drwy e-bost - Atodiad 6 (sydd yn cynnwys linc i'r cais)	Bob tro
6	Ymgynghorwyr statudol	Drwy e-bost - Atodiad 6 (sydd yn cynnwys linc i'r cais)	Pan yn berthnasol i'r datblygiad
7	Eraill	Drwy e-bost neu lythyr	Pan yn berthnasol i'r datblygiad

- 4.6 Mae'n rhaid rhoi cyhoeddusrwydd i geisiadau am ganiatâd cynllunio (ac eithrio rhai ceisiadau sy'n dod o fewn Adran 73) yn unol ag erthygl 12 o'r Gorchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Gweithdrefn Rheoli Datblygu) (Cymru) (Diwygio) 2012. Mae'r Gorchymyn yn gwneud darpariaeth ar gyfer 4 math sylfaenol o gyhoeddusrwydd:
- i. Arddangos hysbysiad safle ar y tir mae'r cais yn ymwneud ag ef neu'n agos at y tir hwnnw
 - ii. Cyhoeddi hysbysiad mewn papur newydd sy'n cylchredeg yn y gymdogaeth
 - iii. Cyflwyno hysbysiad i unrhyw berchennog neu feddiannydd cyffiniol
 - iv. Cyhoeddi gwybodaeth ar wefan yr Awdurdod Cynllunio Lleol (ACLI)
- 4.7 Gyda'r mwyafrif o geisiadau cynllunio a dderbynnir gan yr ACLI mae gofyn statudol i gynnal cyhoeddusrwydd i geisiadau am ganiatâd cynllunio drwy:
- i. arddangos rhybudd ar y safle mewn o leiaf un man ar neu gerllaw'r tir y mae'r cais yn ymwneud ag ef, am gyfnod o ddim llai nag 21 diwrnod; **neu**
 - ii. drwy gyflwyno'r hysbysiad i unrhyw berchennog neu feddiannydd cyffiniol.
- 4.8 Mewn rhai amgylchiadau gall hefyd fod gofyn hysbysebu'r cais yn y wasg yn lleol (gweler y tabl uchod). Yn sgil y trafodaethau rhwng Aelodau a Swyddogion yn y cyfarfod o'r 20 Chwefror 2019 gellir edrych ar opsiynau posib o ran cynnwys llythyrau ymgynghori gyda'r Aelod Lleol, Cynghorau Cymuned / Tref, cymdogion ac ati. Gellir edrych ar hyn i ddechrau yng nghydestun cais ddiwygio neu ddiddymu amod ond gellir hefyd ystyried edrych ar hyn ar gyfer pob math o geisiadau cynllunio. Nodir fod y trafodaethau wedi ymdrin a'r trefniadau ymgynghori, ond mae'n debyg y gellir ystyried, lle'n berthnasol, yr Egwyddorion Cenedlaethol ar gyfer Ymgysylltu yng Nghymru (2011), wrth edrych ar opsiynau o ran cynnwys llythyrau ymgynghori. Bydd angen wrth gwrs i ystyried hyn i gyd yng nghydestun beth sydd yn ofynnol yn statudol o ran ymgynghori ar geisiadau cynllunio yn ogystal a beth sydd yn ymarferol.
- 4.9 Fe bwysleisiwyd y drefn ymgynghori gyfredol wrth gyflwyno'r adroddiad am y Cynllun Dirprwyo newydd i'r Cyngor llawn, sef bod dibyniaeth ar aelodau lleol i fod yn fyw i faterion cynllunio yn eu hardal a chadw mewn cysylltiad â'r Gwasanaeth Cynllunio. Mae'r drefn yma wedi gweithio ers cryn dipyn o amser gydag aelodau profiadol a newydd yn cyfeirio materion i'r Pwyllgor. Dengys ystadegau fod oddeutu 11% o'r ceisiadau adroddwyd i'r Pwyllgor dan yr hen gynllun dirprwyo wedi ei gyfeirio gan Aelodau Lleol, gyda 7 cais wedi ei gyfeirio gan Aelodau Lleol ers gweithredu'r Cynllun Dirprwyo newydd. Mae hyn yn ogystal â'r drefn hysbysebu cymdogion a Chynghorau Cymuned, sydd nid yn unig gyfrwng i geisio adborth ond yn rhan o drefn o hysbysebu a chodi ymwybyddiaeth am geisiadau.
- 4.10 Felly, yn ôl y cynllun dirprwyo rhoddir hawl i'r Pennaeth Amgylchedd yn gweithio drwy ei swyddogion cynllunio'r i benderfynu pob cais cynllunio ac eithrio'r rhai sydd yn disgyn o fewn y categorïau sydd yn gorfod mynd i Bwyllgor. Mae disgrisiwn i anfon ceisiadau nad ydynt yn croesi'r rhiniogau yma i Bwyllgor beth bynnag. Ond, disgrisiwn ydi hwn ac nid yw yn tynnu'r hawliau craidd yn ôl. Mae penderfyniad felly sydd yn unol â'r Cynllun Dirprwyo yn benderfyniad cynllunio dilys. Mae angen hyn er creu sicrwydd ynglŷn â phenderfyniadau o'r math yma ac nad yw yn agor y drws i her.

4.11 Pe cyfyd cwestiwn posib ynglyn ag addasu'r Cynllun Dirprwyo mae'r adroddiad Craffu yn pwysleisio fod newidiadau i'r Cynllun dirprwyo yn cael effaith ar ddyfarnu ceisiadau a llwyth gwaith y Pwyllgor. Mae gofyn i unrhyw gyfundrefn gyfarch yr angen am:

- i. Eglurdeb a Phriodoldeb
- ii. Effaith unrhyw newid ar lif gwaith
- iii. Effaith ar lwyth gwaith y Pwyllgor

4.12 Er bod ceisiadau cynllunio yn dilyn prosesau cymharol debyg beth bynnag fo'i maint ag arwyddocâd, mae amrywiaeth sylweddol yn eu natur. Gall newid cymharol fychan i eiriad y cynllun olygu fod nifer anghymesur o geisiadau yn mynd i bwyllgor. Mae eisoes gofyn cyffredinol yn hawliau dirprwyedig y Cyngor, sydd yn berthnasol i bob swyddog wrth wneud penderfyniad i roi ystyriaeth a ddylai'r mater fynd i Bwyllgor:

“2.4 Cyn gweithredu unrhyw bŵer dirprwyedig dylai bob prif swyddog ystyried a yw'r penderfyniad sydd i'w wneud yn gyfryw fel y dylid ei gyfeirio i'r Cabinet, bwyllgor neu is-bwyllgor priodol i'w benderfynu.”

4.13 Felly, nid yn unig fod yr hawl gan y Prif Swyddog, mae'n ystyriaeth benodol ac nid oes dadl fod yr ystyriaeth yma wedi ei roi yn achos Plas Pistyll. Ond, o safbwynt y cynllun dirprwyo felly mae negeseuon amlwg ynglyn a gweithrediad y drefn yn deillio ar gyfer pob budd-ddeiliad.

5. ARGYMHELLION

5.1 Argymhellir fod y Pennaeth Adran Amgylchedd yn:

1. Ystyried opsiynau posib ar gyfer y dull o ymgynghori gyda'r Aelod Lleol, Cyngor Cymuned / Tref a chymdogion ac ati ar geisiadau cynllunio i newid amod ac ar mathau eraill o geisiadau cynllunio.
2. Ystyried trefniadau ar gyfer ymgynghori ar geisiadau sydd o fewn neu wrth ymyl yr Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) o ran y Gwasanaeth AHNE a'r Cyd-bwyllgor AHNE, cyn belled a bod hynny'n rhesymol a phriodol gan ystyried y gofynion statudol ar gyfer ymgynghori ac ar gyfer gwneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio.
3. Parhau i gynnal sesiynnau hyfforddiant rheolaidd i bob Aelod a bod pob Aelod yn rhoi blaenoriaeth i fynychu'r sesiynnau hynny. Gall hyn fod yn cynnwys sesiynnau unigol i Aelod os oes angen.
4. Cwblhau'r monitro 12 mis ar weithrediad y Cynllun Dirprwyo newydd ac adrodd yn ôl i'r Pwyllgor Craffu wedi hynny ar y Cynllun Dirprwyo ac ar argymhellion 1, 2 a 3.

6. ATODIADAU

- Atodiad 1 – Adroddiad Cyngor Llawn 3 Mai 2018
- Atodiad 2 - Ymgynghoriad cymdogion
- Atodiad 3 – Rhybudd safle
- Atodiad 4 – Rhybudd i'r wasg
- Atodiad 5 – Ymgynghoriad Aelod Lleol
- Atodiad 6 – Ymgynghoriad Cyngor Cymuned ac ymgynghorai statudol

PWYLLGOR	CYNGOR
DYDDIAD	3ydd Mai 2018
TEITL	Diwygio'r Cyfansoddiad
CYFLWYNYDD	Cynghorydd Seimon Glyn – Cadeirydd Pwyllgor Craffu Cymunedau
AELOD CABINET	Cynghorydd Dafydd Meurig – Aelod Cabinet Amgylchedd
PWRPAS	Gweithredu argymhellion y Pwyllgor Craffu Cymunedau o ran addasu Cynllun Dirprwy Cynllunio
ARGYMHELLIAD	Mabwysiadu'r addasiadau i'r Cynllun Dirprwy Cynllunio Adran 13 Atodiad 3 Rhan 11 Pennaeth Rheoleiddio yn unol â'r hyn a nodir yn Atodiad 1 o'r adroddiad.
AWDUR	Iwan Evans, Swyddog Monitro

Cefndir

- 1 Mae'r adroddiad yma yn cynnwys argymhellion ar gyfer diwygio elfen benodol o'r Cyfansoddiad, sef Cynllun Dirprwy Cynllunio. Mae'r addasiadau penodol i'w gweld yn Atodiad 1
- 2 Ym mis Mawrth 2017 cwblhawyd ymchwiliad Craffu Cymunedau ynglŷn â'r maes Cynllunio. Un o'r meysydd oedd dan ystyriaeth oedd nifer o geisiadau cynllunio oedd yn dod ger bron y Pwyllgor Cynllunio. Canfyddiad yr ymchwiliad oedd bod y nifer o geisiadau oedd ger bron y Pwyllgor yn uchel ac felly bod angen ystyried addasu'r Cynllun Dirprwy Cynllunio. Roedd hyn yn argymhelliad ffurfiol gan y Pwyllgor Craffu Cymunedau. Ymgynghorwyd yn anffurfiol gydag aelodau o'r Pwyllgor Cynllunio hefyd ym mis Tachwedd ar y darpar addasiadau. Roedd cefnogaeth i'r awgrymiadau mewn egwyddor.
- 3 Ymgynghorwyd ymhellach gyda'r Pwyllgor Craffu Cymunedau ar yr 22ain Chwefror 2018 ynglŷn â geiriad y Cynllun dirprwy newydd, a phenderfynwyd derbyn yr addasiadau. Mae'r adroddiad Pwyllgor Craffu i'w weld yn Atodiad 2, ac mae hwn yn nodi'r cefndir yn ei gyfanrwydd. Nodir manteision a buddion addasu'r Cynllun Dirprwy a ystyriwyd o fewn rhan 7.2 o'r adroddiad Craffu. Y rhain yw'r ceisiadu sydd rhaid dod gerbron y Pwyllgor Cynllunio.

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/s16060/Planning%20Delegation%20Plan.pdf?LLL=1>

Adran 13 Atodiad 3 Rhan 11 Pennaeth Amgylchedd

- 4 Mae'r newidiadau arfaethedig i'w gweld yn benodol yn Atodiad 1. Mae nifer o'r newidiadau ynglŷn â sicrhau cysondeb a thacluso materion technegol. Mae'r newidiadau i'w crynhoi fel a ganlyn:
 - 4.1 Mae rhif 2 yn ymdrin â cheisiadau cynllunio a gwrthwynebiadau gan Aelodau Etholedig neu staff Gwasanaeth Cynllunio. Mae hyn yn creu sicrwydd er mwyn ymdrin â materion yn dryloyw, a bod unrhyw geisiadau o'r math yn cael eu delio yn gyhoeddus gan y Pwyllgor. Mae rhif 3 yn ymdrin gyda sefyllfa gyffelyb o ran perthnasau agos.
 - 4.2 Rhif 5 - wedi ei ddileu gan fod rhannau eraill o'r cynllun yn gallu ymdrin â cheisiadau o'r math yma.
 - 4.3 Rhif 6 - Ar hyn o bryd mae trothwy o 3 gwrthwynebiad i gais gynllunio yn groes i argymhelliad swyddog yn golygu y bydd mater yn mynd ger bron Pwyllgor Cynllunio. Golygai fod derbyn unrhyw dri eitem o ohebiaeth yn rhoi'r eitem ar raglen y Pwyllgor heb unrhyw gyd-destyn. Ar sail y wybodaeth a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Craffu yn yr ymchwiliad yn 2017, roedd y Pwyllgor Craffu yn gefnogol i beidio cael trothwy ar gyfer nifer o ohebiaeth. Mae disgresiwn yr Aelod Lleol i alw cais ger bron y Pwyllgor yn parhau (Rhif 1) a hefyd mae gan y Pennaeth y disgresiwn i alw ceisiadau i'r Pwyllgor fel bod yn ystyried yn briodol (Rhif 7).
 - 4.4 Rhif 9 - Ni ystyrir fod angen gwahaniaethu rhwng datblygiad diwydiannol masnachol neu adwerthu ei natur sydd dros 500 meter sgwar a datblygiadau o adeilad neu adeiladau sydd yn fwy na 1000 meter sgwar neu fwy. Ystyrir fod yr addasiad yn cyfarch y rhain mewn un pwynt perthnasol gan osod trothwy o 1000 meter sgwar bu'r rhain yn adeiladau masnachol, adwerthu neu unrhyw ddatblygiad o fath arall. Mae hyn yn adlewyrchu y diffiniad statudol o Ddatblygiad Mawr.
 - 4.5 Rhif 10 - mae hwn wedi ei gynnwys er mwyn cyfarch datblygiad tir sydd yn fwy na 0.5 hectar. Ystyrir fod y pwynt yma yn cyfarch nifer o geisiadau carafanau o sylwedd (rhif 11), ac unrhyw ddatblygiad arall all fod o sylwedd.
 - 4.6 Mae rhif 11 a 12 wedi eu dileu ar y sail fod un ai un o'r penawdau eraill bellach yn eu cyfarch (Rhif 10), neu bod disgresiwn yr Aelod Lleol galluogi galw'r mater i Bwyllgor os yw'n ystyried ei fod yn fater sydd o bwys cynllunio lleol.
 - 4.7 Dylid nodi fod rhif 8 (datblygiadau o 5 neu fwy o dai) wedi ei gadw o fewn y cynllun.

ARGYMHELLIAD:

Mabwysiadu'r addasiadau i'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio Adran 13 Atodiad 3 Rhan 11 Pennaeth Rheoleiddio yn unol â'r hyn a nodir yn Atodiad 1 o'r adroddiad.

Atodiad 1

Cynllun Dirprwyo Cynllunio Gwynedd

1. Ceisiadau cynllunio pan fydd y Cynghorydd y mae'r datblygiad arfaethedig yn ei ward neu unrhyw ddau aelod arall yn cyflwyno cais ysgrifenedig i'r Rheolwyr Cynllunio o fewn yr amserlen a sefydlwyd fel bod y mater yn cael ei gyfeirio i'w bennu gan y Pwyllgor Cynllunio. Dylai'r cais ysgrifenedig gynnwys rhesymau cynllunio clir ar gyfer gofyn i gais gael ei gyfeirio at Bwyllgor. Dylid anfon llythyr hysbysu i bob aelod lleol. Y cyfnod penodedig ar gyfer hysbysu fydd 16 diwrnod calendr o ddyddiad y llythyr hysbysu. Gall aelod lleol drafod cais gyda swyddogion cyn cyfeirio cais i Bwyllgor.
2. Ceisiadau cynllunio a/neu gwrthwynebiadau/cefnogaeth i gais cynllunio a gyflwynir gan Aelodau Etholedig neu staff cyfredol y Gwasanaeth Cynllunio.
3. Ceisiadau cynllunio a/neu gwrthwynebiadau/cefnogaeth i gais cynllunio a gyflwynir gan berthynas agos i Aelod Etholedig neu staff cyfredol y Gwasanaeth Cynllunio. Diffinir "perthynas agos" yn y cyd-destyn yma fel mam neu dad, gwr neu wraig, partner, plentyn, brawd neu chwaer, nain neu daid, wyr neu wyres.
4. Ceisiadau cynllunio y mae Asesiad Effaith Amgylcheddol ynghlwm wrthynt.
5. Cais am gyswriad i godi llinellau trydan sydd a chynhwysedd o 32KV neu fwy.
6. Ceisiadau pan fydd tri neu fwy o sylwadau wedi eu derbyn o fewn y cyfnod ymgynghori sydd yn groes i argymhelliad y swyddogion.
7. Ceisiadau cynllunio y mae'r Pennaeth Amgylchedd yn ystyried y dylid eu cyfeirio at Bwyllgor.
8. Ceisiadau cynllunio am dai lle mae y nifer o dai sydd yn cael eu darparu yn 5 neu yn fwy
9. Ceisiadau cynllunio am ddatblygiad diwydiannol masnachol neu adwerthu sydd dros 500 metr sgwar ddarpariaeth adeilad neu adeiladau ble mae'r gofod llawr sydd i'w greu gan y datblygiad yn 1000 metr sgwar neu fwy; neu
10. Ceisiadau cynllunio am ddatblygiadau ar safle sydd yn 0.5 hectar neu fwy o ran maint
11. Ceisiadau am fwy na 5 carafan.
12. Ceisiadau cynllunio llawn am fastiau telathrebu a chyfarpar.

Diffinir 'ceisiadau cynllunio' fel: cais llawn, cais deiliaid ty, cais amlinellol, cais materion a gadwyd yn ol, cais adeilad rhestredig, cais Ardal Cadwraeth, cais i arddangos hysbysebion, cais mwynau a gwastraff, cais i ddiwymu neu amrywio amod(au), cais i ddiwymu neu amrywio Rhwymedigaeth Cynllunio, cais diwygiad ansylweddol.

Atodiad 2

PWYLLGOR	Pwyllgor Craffu Cymunedau
DYDDIAD	
TEITL	Gweithredu'r argymhelliad i addasu'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio yn sgil yr Ymchwiliad Craffu yn y maes Cynllunio.
AELOD CABINET	Y Cynghorydd Dafydd Meurig
PWRPAS	Cyflwyno'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio (Drafft) newydd i gynnwys yr addasiadau a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Craffu cyn ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn.

1. Cefndir:

- 1.1 Mae'n fwriad gofyn i'r Cyngor Llawn gefnogi argymhelliad y Pwyllgor Craffu i ddiwygio'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio. Bu i Ymchwiliad Craffu gael ei gynnal ar y maes cynllunio yn ystod 2016-17. Un o'r meysydd oedd yn rhan o'r ymchwiliad hwn oedd y Cynllun Dirprwyo Cynllunio, sef y Cynllun sydd yn nodi pa geisiadau sydd yn cael eu dirprwyo i swyddogion perthnasol i'w penderfynu a pha geisiadau sydd angen eu hadrodd i'r Pwyllgor Cynllunio i'w penderfynu.
- 1.2 Yn mis Mawrth 2017, ac yn sgil gwaith a chanfyddiadau'r Ymchwiliad Craffu, cafwyd argymhelliad gan y Pwyllgor Craffu i'r Aelod Cabinet y dylid addasu'r trothwyon yn y Cynllun Dirprwyo. Bydd addasu'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio angen cymeradwyaeth y Cyngor Llawn ar argymhelliad y Swyddog Monitro gan ei fod yn fater cyfansoddiadol. Fel rhan o'r broses yma ceisir cefnogaeth y Pwyllgor Craffu i ddiwygio'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio yn unol â'u hargymhellion gwreiddiol er mwyn sicrhau'r buddion a drafodwyd eisoes ac a amlinellir isod. Teimlir ei bod yn bwysig fod y Pwyllgor Craffu'n gweld allbwn gwaith yr ymchwiliad, cyn ei adrodd i'r Cyngor Llawn, gyda'r newidiadau a gymeradwywyd gan y Pwyllgor eisoes, wedi ei hymgorffori mewn Cynllun Dirprwyo diwygiedig.

2. Gwaith y Pwyllgor Craffu

- 2.1 Un o'r meysydd gwaith roedd y Pwyllgor Craffu yn dymuno edrych arno oedd y rhan o'r Cynllun Dirprwyo sydd yn berthnasol i geisiadau cynllunio. Mae'n debyg fod hyn yn deillio o bryderon sydd yn cael eu codi yn gyson gan aelodau, Cadeirydd a Chyn-Gadeirydd y Pwyllgor Cynllunio am hyd yr rhaglenni, hyd y Pwyllgorau, y nifer a mathau o eitemau sydd yn dod gerbron y Pwyllgor Cynllunio a pam fod rhai eitemau angen dod gerbron y Pwyllgor o gwbl. Mae pryder cyffredinol wedi ei fynegi nad yw'r drefn bresennol yn gwneud y defnydd gorau o amser y Pwyllgor a sicrhau eu bod yn delio gydag a chanolbwyntio ar geisiadau sydd o wir ddiddordeb iddynt heb orfod delio gyda materion sydd gyda dim mwy na diddordeb lleol iddynt.
- 2.2 Yn benodol i'r pwnc yma bu i'r ymchwiliad craffu ystyried:
 1. Beth yw blaenoriaethu'r Pwyllgor Cynllunio o safbwynt y ceisiadau sydd yn dod gerbron a'r amser a'r arbenigedd sydd ar gael?

2. Ydy'r trefniadau presennol yn galluogi'r Pwyllgor Cynllunio i ddelio gydag a chanolbwyntio ar geisiadau sydd o wir ddiddordeb iddynt heb orfod delio gyda materion sydd gyda dim mwy na diddordeb lleol iddynt?
 3. Os oes angen newid cynnwys/trothwyon y Cynllun Dirprwyo, sut gellir gwneud hynny?
 4. Beth fyddai'r budd i'r Pwyllgor Cynllunio...ac fyddai budd ehangach na budd i waith y Pwyllgor Cynllunio ei hun?
- 2.3 Er mwyn gwneud hyn fe ddarparwyd gwybodaeth i'r Ymchwiliad Craffu ei ystyried oedd yn ymwneud gyda:

3. Trefniadau presennol y Pwyllgor Cynllunio

- 3.1 Mae'r Pwyllgor Cynllunio yn cwrdd bob 3 wythnos ac ar gyfartaledd mae oddeutu 10 cais ar bob rhaglen ac yn ddiweddar roedd 16 cais ar yr agenda oedd yn golygu dechrau'r Pwyllgor yn y bore yn hytrach nac am 1yp. O ystyried y gwaith sydd yn gysylltiedig gyda pharatoi eitemau Pwyllgor, yn ogystal â'r pwysau ar Aelodau a nifer uchel o swyddogion i baratoi o flaen llaw (a hyd cyfarfodydd) mae'n amlwg nad yw cael mwy na 10 eitem ar bob rhaglen yn ddelfrydol, yn enwedig os oes ceisiadau mawr ac/neu gynhennus. Mae'r meddylfryd hyn wedi ei gefnogi gan Gadeirydd a Chyn-Gadeirydd y Pwyllgor a'r Dirprwyo Swyddog Monitro ac yn gyffredinol fe gredir mai'r nifer delfrydol ac eitemau ar yr agenda yw 8.
- 3.2 Oherwydd gofynion y Cynllun Dirprwyo presennol mae pob agenda draft yn dechrau gyda nifer uchel iawn o geisiadau arno (rhwng 20-25) gyda'r angen wedyn i flaenoriaethu pa geisiadau fydd ar yr agenda terfynol. Rhaid blaenoriaethu ar sail nifer o faterion a risgiau megis: gallu penderfynu o fewn cyfnod statudol er mwyn cwrdd targedau cenedlaethol; penderfynu o fewn cyfnod statudol oherwydd gall yr ymgeisydd ofyn am ad-dalu'r ffi cynllunio os na wneir hyn; risg o apêl am ddiffyg penderfyniad o fewn yr amserlen; oblygiadau economaidd/grantiau (er nad yw'n fater cynllunio, mae'n bwysig i'r datblygwr ac i gyflawni datblygiad); pwysau gwaith ar yr holl swyddogion sydd yn ymwneud gyda'r broses ac Aelodau'r Pwyllgor. O bryd i'w gilydd mae angen wedi codi am Bwyllgor ychwanegol er mwyn dal fyny neu fel a welwyd yn Rhagfyr 2017 cynhaliwyd Pwyllgor drwy'r dydd.
- 3.3 Yn ogystal mae'r gwaith sydd yn gysylltiedig gyda pharatoi adroddiadau Pwyllgor wedi cynyddu yn sylweddol yn y blynyddoedd diwethaf a hynny oherwydd yr angen am adroddiadau manylach er mwyn lleihau risg i'r Cyngor, cwrdd a'r gofynion polisi lleol a chenedlaethol ac i sicrhau fod yr holl wybodaeth berthnasol gan yr Aelodau wrth iddynt wneud eu penderfyniad. Cydnabyddir fod hefyd angen adroddiad mewn perthynas a materion dirprwyedig ond yn amlwg nid yw'r cyfyngiadau amserlen yn bodoli sy'n golygu fod penderfyniad amserol yn llawer mwy tebygol.

4. Y Cynllun Dirprwyo Presennol

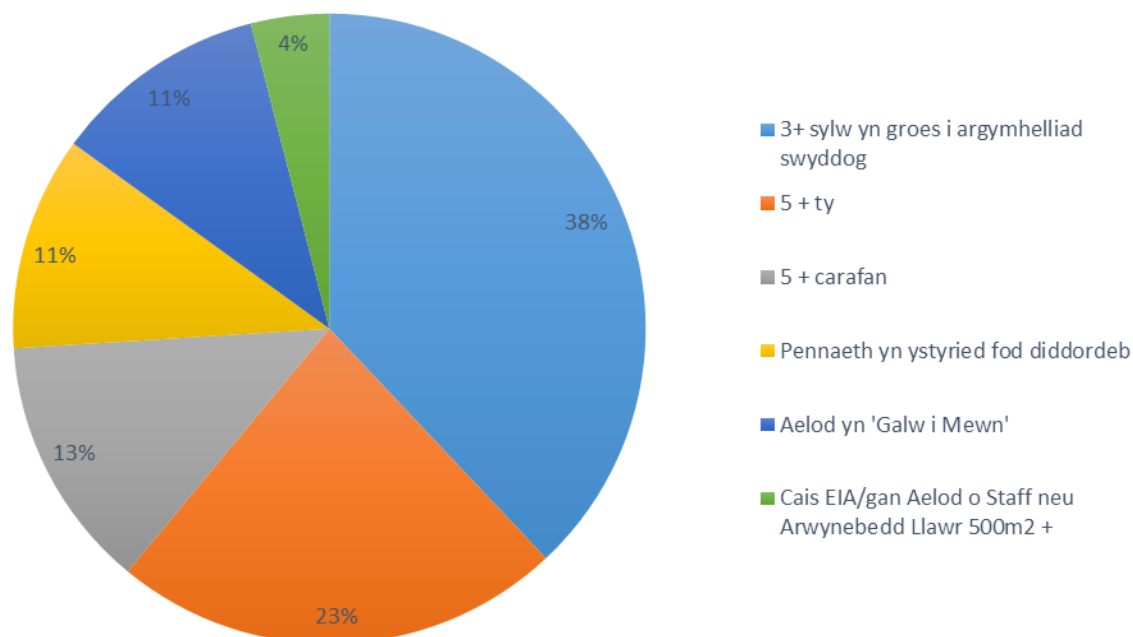
- 4.1 Ar hyn o bryd, ac o safbwynt materion cynllunio yn unig, fe ddirprwyir yr hawl i benderfynu ar unrhyw fater sydd angen penderfyniad o dan y deddfau perthnasol (a nodir yn y 'Cynllun Dirprwyo i Bwyllgorau') i'r Pennaeth Rheoleiddio (sydd erbyn hyn wedi ei newid i Bennaeth Amgylchedd), ac eithrio'r isod fydd yn gyfrifoldeb i'r Pwyllgor Cynllunio (atodir copi llawn o'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio presennol fel Atodiad 1):

- *Ceisiadau pan fydd y Cynghorydd y mae'r datblygiad arfaethedig yn ei ward neu unrhyw ddau aelod arall yn cyflwyno cais ysgrifenedig i'r Rheolwyr Cynllunio o fewn yr amserlen a sefydlwyd fel bod y mater yn cael ei gyfeirio i'w bennu gan y Pwyllgor Cynllunio. Dylai'r cais ysgrifenedig gynnwys rhesymau cynllunio clir ar gyfer gofyn i gais gael ei gyfeirio at Bwyllgor. Dylid anfon llythyr hysbysu i bob aelod lleol. Y cyfnod penodedig ar gyfer hysbysu fydd 16 diwrnod calendr o ddyddiad y llythyr hysbysu. Gall aelod lleol drafod cais gyda swyddogion cyn cyfeirio cais i Bwyllgor.*
- *Ceisiadau a gyflwynir gan Aelodau staff cyfredol y Gwasanaeth Cynllunio.*
- *Ceisiadau y mae Asesiad Effaith Amgylcheddol ynghlwm iddynt.*
- *Cais am gydsyniad i godi llinellau trydan sydd â chynhwysedd 32KV neu fwy.*
- *Ceisiadau pan fydd tri neu fwy o sylwadau wedi eu derbyn o fewn cyfnod ymgynghori sydd yn groes i argymhelliad swyddogion.*
- *Ceisiadau y mae'r Pennaeth Rheoleiddio yn ystyried y dylid eu cyfeirio at Bwyllgor.*
- *Ceisiadau am ddatblygiadau preswyl ar gyfer 5 annedd neu fwy.*
- *Ceisiadau am ddatblygiad diwydiannol, masnachol neu adwerthu sydd dros 500m sgwâr.*
- *Ceisiadau am fwy na 5 carafán.*
- *Ceisiadau cynllunio llawn am fastiau telathrebu a chyfarpar.*

NODYN: fel mater o ymarfer da, bydd y Pennaeth Gwasanaeth yn cyfeirio unrhyw gais gan berthynas agos i aelod o staff cyfredol y Gwasanaeth Cynllunio i'r Pwyllgor ei benderfynu. I'r pwrpas yma diffinnir perthynas agos fel mam neu dad, gwr neu wraig, partner, plenty neu frawd neu chwaer.

- 4.2 Dylid nodi fod cyfrifoldeb ar pob prif swyddog o dan hawliau cyffredinol Cynllun Dirprwyo Swyddogion o fewn y Cyfansoddiad (Adran 13, Atodiad 3) i ystyried cyn penderfynu ar unrhyw gais dirprwyedig os dylid ei gyfeirio at Bwyllgor i'w benderfynu. Fydd y cyfrifoldeb yma yn parhau yn dilyn unrhyw newid penodol i'r cynllun dirprwyo Cynllunio.
- 4.3 Darparwyd siart i'r Pwyllgor Craffu oedd yn dangos y rhesymau dros gyflwyno ceisiadau i'r Pwyllgor Cynllunio ac amlygwyd mai'r rheswm mwyaf oedd derbyn 3+ o sylwadau yn groes i argymhelliad swyddog. Gall y gwrthwynebiadau hyn i gyd ddod o'r un cyfeiriad post neu e-bost ac/neu fod yn anhysbys ac o bosibl yn amherthnasol i'r achos neu i gynllunio. Mae hyn hefyd yn golygu fod datblygiadau bach megis estyniadau i dai ac ati'n gorfod cael eu penderfynu gan y Pwyllgor.
- 4.4 Yn ystod blwyddyn 2015/16 mae'r prif resymau dros gyflwyno ceisiadau i'r Pwyllgor fel a ganlyn:

Rhesymau dros gyflwyno ceisiadau i'r Pwyllgor Cynllunio

Nodyn: rhaid cofio nad yw'r trothwyon hyn (na'r rhai presennol) yn gweithredu'n unigol – mae'n bosib fod cais sydd gerbron y Pwyllgor ar yr agenda oherwydd e.e. nifer o dai, gwrthwynebiadau a'i fod wedi ei alw i mewn gan yr Aelod Lleol.

5. Y sefyllfa yn Genedlaethol a threfniadau sampl o Awdurdodau Cynllunio Lleol eraill yng Ngogledd Cymru -

5.1 Yn ystod 2016/17 a 2015/16 daeth 9% o holl geisiadau cynllunio Awdurdod Cynllunio Lleol Gwynedd gerbron y Pwyllgor Cynllunio o'i gymharu gyda cyfartaledd Cymru oedd yn 6%. Mae hyn yn gyfystyr gyda oddeutu 100 o geisiadau'r flwyddyn yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor dros 15 o gyfarfodydd (gyda nifer o'r ceisiadau yma yn cael eu gohirio a'u hail-gyflwyno).

5.2 Edrychwyd ar drefniadau dirprwyo Awdurdodau Cynllunio Lleol eraill yn y Gogledd a gwelwyd fod meini prawf sydd yn gyffredin ond ddim yn gwbl gyson rhwng bob ACLI megis:

1. Amgylchiadau ble gall Aelod Lleol alw'r cais gerbron y Pwyllgor
2. Amgylchiadau ble mae gan aelod o staff neu Aelod ddiddordeb personol yn y cais
3. Ceisiadau ble mae Aseiad o Effaith Amgylcheddol ynghlwm
4. Ceisiadau ble mae'r Pennaeth yn ystyried y dylid eu cyfeirio at y Pwyllgor Cynllunio am benderfyniad
5. Fod y cais yn disgyn o fewn y diffiniad statudol o gais 'mawr' (major)

- 6. Fod nifer benodol (sy'n amrywio o ACLI i ACLI) o wrthwynebiadau ysgrifenedig wedi eu derbyn
 - 7. Fod y cais wedi ei gyflwyno gan y Cyngor neu ar dir y Cyngor
- 5.3 Nid yw'r mwyafrif o'r ACLI a edrychwyd arnynt yn nodi maint/math o ddatblygiad neu nifer o unedau fel trothwy fel mae ACLL Gwynedd yn ei wneud ond yn hytrach yn defnyddio'r diffiniad statudol o geisiadau 'mawr'. Mae trothwyon Cyngor Gwynedd yn is na hyn ac yn rhagnodol iawn o safbwynt niferoedd sylwadau, nifer o dai a charafanau ac mae'n debygol fod ei gynnwys wedi dyddio ac yn gyffredinol yn adlewyrchu'r amgylchiadau/diddordeb oedd yn bodoli ar adeg ei lunio. Erbyn hyn mae natur y ceisiadau sydd yn cael eu cyflwyno i'r ACLI wedi newid cryn dipyn o safbwynt math, maint a nifer.
- 5.4 Wrth ystyried hyn amlygwyd fod modd cynnig newidiadau syml i'r trothwyon dirprwyo fyddai unai yn lleihau'r nifer ar bob agenda a'r holl waith cysylltiedig ac/neu yn sicrhau fod y ceisiadau sydd angen blaenoriaeth a sylw'r Pwyllgor ar yr agenda heb orfod oedi yn ddiangen gan leihau risgiau a sicrhau lefelau perfformiad. Byddai hefyd yn fodd i geisio lleihau'r nifer a gyflwynir i'r Pwyllgor er mwyn adlewyrchu y cyfartaledd Cenedlaethol ac hwyluso penderfyniadau cyflymach.

6. Trafodaeth y Pwyllgor Craffu:

- 6.1 Ar sail y canran uchel o geisiadau sydd yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Cynllunio a'r effaith cysylltiedig o wneud hyn (fel a nodir uchod), cefnogwyd yr angen i sicrhau fod y Pwyllgor Cynllunio yn canolbwyntio ar ddelio gyda materion sydd o wir ddiddordeb iddynt yn unig ac y byddai hyn hefyd yn sicrhau'r defnydd gorau o'r amser a'r arbenigedd sydd ar gael gan hefyd osgoi'r risgiau posibl a amlinellir uchod.
- 6.2 Er mwyn gwneud hyn, cefnogwyd y bwriad i newid y Cynllun Dirprwyo Cynllunio a'i selio ar drothwyon/diffiniad o geisiadau 'mawr' gyda addasiadau lleol o safbwynt nifer tai (5 yn lle 10) ac hefyd datblygiad ar safle o faint penodol (0.5 hectar yn lle 1 hectar). O safbwynt ceisiadau mwynau a gwastraff ni ystyrir fod angen nodi rhain yn unigol gan y bydd y trothwyon eraill a awgrymir yn golygu y bydd y ceisiadau mawr neu sydd o ddiddordeb yn dod gerbron y Pwyllgor beth bynnag.
- 6.3 Roedd y Pwyllgor Craffu yn gefnogol i beidio cael trothwy ar gyfer nifer o ohebiaeth oedd ei angen yn groes i argymhelliad y swyddog er mwyn cyflwyno cais i Bwyllgor, gan fod hyn wedi ei ddangos i fod yn cyfrannu yn sylweddol tuag at geisiadau oedd mynd gerbron y Pwyllgor, oedd heb fwy na diddordeb lleol iddynt. Cydnabwyd a chefnogwyd fod hawl yr Aelod Lleol neu dau aelod arall i alw cais i Bwyllgor o dan amgylchiadau penodol yn parhau fel y sefyllfa bresennol ac ystyriwyd fod hyn yn dderbyniol. Yn ogystal, derbyniwyd y byddai'r holl ohebiaeth a dderbynnir ar gais ac sydd yn berthnasol i gynllunio yn parhau i gael sylw teilwng a phriodol fel rhan o'r asesiad dirprwyedig.
7. **Canfyddiadau'r Ymchwiliad Craffu -**
- 7.1 Yn seiliedig ar y dystiolaeth a'r wybodaeth a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Craffu gwnaethpwyd y canfyddiad fod *'trothwyon Cynllun Dirprwyo Cynllunio Gwynedd i weld yn isel o'i gymharu gyda sefydliadau eraill ac fe amlygir hynny drwy nifer y ceisiadau sy'n cael eu cyfeirio at y Pwyllgor Cynllunio.'* Tystiolaethwyd hyn gan berfformiad cymharol Cymru 2015-16 (sydd hefyd yn wir ar gyfer 2016-17). Ar y sail yma

argymhellodd y Pwyllgor Craffu fod trothwyon y Cynllun Dirprwyo Cynllunio fel oedd wedi ei drafod a'i gefnogi gan y Pwyllgor Craffu. Mae drafft o'r Cynllun Dirprwyo arfaethedig cyflawn wedi ei gynnwys fel Atodiad 2 ac mae hwn yn cyfeirio at yr hawliau i alw i mewn, cyfeirio ceisiadau gan staff ac aelodau, ymarfer da ac ati.

7.2 Rhagwelir y byddai buddion amlwg ac eang o weithredu'r newidiadau drwy:

- Llai o geisiadau ar yr rhaglen a pheidio gorfod blaenoriaethu cymaint
- Penderfyniadau mwy amserol yn debygol o:
 - Wella profiad y cwsmer
 - Lleihau'r risgiau i'r Cyngor (apel ac ad-dalu ffioedd)
- Llai o bwysau gwaith ar Aelodau'r Pwyllgor Cynllunio a chyfarfodydd byrrach
- Pwyllgor Cynllunio yn gallu delio a chanolbwyntio ar geisiadau sydd o wir ddiddordeb iddynt
- Llai o bwysau ar yr Uned Gyfieithu, Uned Gefnogol, Swyddogion Cynllunio a'r holl swyddogion eraill sydd yn cefnogi'r broses
- Alluogi'r Gwasanaeth Cynllunio i gynnal a gwella perfformiad
- Ryddhau amser Swyddogion Cynllunio i ganolbwyntio ar geisiadau cynllunio eraill (sef 91% o'r holl geisiadau) er gwella profiad holl gwsmeriaid y Gwasanaeth Cynllunio

8. **Amserlen Berthnasol:**

8.1 Cyflwyno'r newid i'r Cyngor Llawn am eu cefnogaeth ar argymhelliad y Swyddog Monitro yn y cyfarfod blynyddol 3 Mai 2018.

8.2 Gweithredu'r newid yn fuan wedi hynny a chyn Medi 2018 gan fanteisio ar gyfnod yr Haf i godi ymwybyddiaeth a rhoi'r trefniadau priodol yn eu lle.

9. **Casgliadau**

9.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Craffu gadarnhau ac chefnogi'r Drafft Llawn o'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio arfaethedig yn Atodiad 2, sydd yn cynnwys yr addasiadau sydd eisoes wedi derbyn cymeradwyaeth, cyn bod y cynllun yn cael ei adrodd i'r Cyngor Llawn ar argymhelliad y Swyddog Monitro.

10. **Atodiadau:**

Atodiad 1 – Cynllun Dirprwyo Cynllunio presennol

Atodiad 2 – Drafft Llawn o'r Cynllun Dirprwyo Cynllunio arfaethedig

«MAILING_NAME_AND_ADDRESS»

Cais Rhif / Application Number: «Apn_Number»
 Cofrestrwyd / Registered: «Registration_Date»
 Swyddog / Officer: «Case_Officer»

«Current_Date»

Bwriad / Proposal: «Dev_L»
 Lleoliad / Location: «Location»

Annwyl Syr/Madam,

DEDDF CYNLLUNIO GWLAD A THREF 1990

Mae'r cais cynllunio a ddisgrifir uchod wedi ei dderbyn ac os ydych am wneud sylwadau ar y cais, dylech wneud o fewn 21 diwrnod o ddyddiad y llythyr hwn unai ar-lein www.gwynedd.llyw.cymru/cynllunio neu yn ysgrifenedig. Dylai sylwadau ar geisiadau cynllunio gynnwys ystyriaethau materol cynllunio yn unig sy'n cynnwys; Cydymffurfio gyda'r Cynllun Datblygu, dylunio, effaith ar dai cyfagos megis colli golau neu breifatrwydd sylweddol, diogelwch ar y briffordd neu materion eraill a all fod yn ystyriaethau cynllunio o bwys. Nid ydynt yn cynnwys pethau megis; Colli golygfa, anghydfod ynghylch perchenogaeth tir, cymeriad yr ymgeisydd, materion moesol neu colli gwerth eiddo. Noder na fydd Swyddogion yn ymateb i sylwadau ar ymateb sydd yn cael ei gyflwyno ar gais Cynllunio. Pwysleisir mai dogfennau cyhoeddus yw ffeiliau cynllunio ac, o'r herwydd, bydd eich sylwadau a'r holl wybodaeth yn gyhoeddus.

Gallwch weld manylion y cais ar safle [Dilyn a Darganfod](#) Ceisiadau Cynllunio'r Cyngor a gallwch gysylltu gyda'r Gwasanaeth Cynllunio i gael gwybod os yw'r cais wedi ei benderfynu neu yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cynllunio am benderfyniad. Bydd y penderfyniad wedyn ar gael i'w weld ar y safle we. Os yw yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor, mae trefn wedi ei sefydlu ar gyfer siarad yn y Pwyllgor ac mae canllawiau ar gyfer hyn hefyd i'w gweld ar y we.

Rhoddir hawl i siarad i un person o blaid ac un person yn erbyn. Os bydd mwy nac un cais i siarad, y person cyntaf ysgrifennodd i ddatgan bwriad i siarad, (gwrthwynebwr neu gefnogwr), fydd gyda'r hawl i siarad os na fydd cytundeb ar siaradwr arall o'u grwp gwrthwynebu neu gefnogi, sydd hefyd wedi cyflwyno sylwadau. Dylid pwysleisio bod hawl ymgeisydd nei ei asiant yn goresgyn hawl siaradwr o blaid os dymument siarad. Mae'n ofynnol i chwi ddatgan eich dymuniad i siarad yn ysgrifenedig, drwy lythyr i'r cyfeiriad isod neu ebost i Cynllunio@gwynedd.gov.uk cyn gynted a bo modd a dim hwyrach na 12:00 y dydd Gwener cyn y Pwyllgor.

Mae copïau o'r Canllawiau Gweithredol a Threfniant Pwyllgor sy'n egluro'n llawn y trefniant a'r weithdrefn ar gael ar safle we'r Cyngor; www.gwynedd.llyw.cymru/Cynllunio.

Bydd manylion y cais ar gael ar safle [Dilyn a Darganfod](#) Ceisiadau Cynllunio'r Cyngor a bydd y manylion yn cael eu diweddarau yn rheolaidd gydag unrhyw newidiadau / diwygiadau / penderfyniad, neu gallwch weld y ffeil yn y Swyddfa Cynllunio drwy ffonio'r Gwasanaeth Cynllunio i drefnu dyddiad ac amser cyfleus.

.....

Dear Sir/Madam,

TOWN AND COUNTRY PLANNING ACT 1990

The planning application described above has been received and if you wish to make observations on the application, you should do so within 21 days of the date of this letter either on-line at www.gwynedd.llyw.cymru/Planning or in writing. Representations on planning applications should only include material planning matters which include; Compliance with the Development Plan, design, impact on neighbouring properties such as severe loss of light or privacy, highway safety or other matters which may be material planning considerations. However, they do not include things such as; loss of view, land ownership disputes, personal character of the applicant, moral issues or loss of value of property. Note that Officers will not respond to comments submitted on a planning application.

It is emphasized that planning files are public documents and as such your comments and all information will be public knowledge.

You can view the application on the Council's [Track and Trace](#) system and you can contact the Planning Service to find out if the application has been decided or is to be submitted to the Planning Committee to be decided. The decision will then be available to view on the website. If it is to be submitted to the committee, a procedure has been established for the right to speak at the committee and guidelines for this are also available on the web.

The right to speak is given to one person in support and one person against. If there is more than one application to speak, the first person who wrote informing of their intention to speak, (objector or supporter), will have the right to speak unless they agree to a speaker from within their group of objectors or supporters who has also submitted observations. It should be emphasised that the right of the applicant or their agent to speak over-rides the right of a supporter. It is essential that you declare your wish to speak in writing by letter to the address below or email Planning@gwynedd.gov.uk as soon as possible and no later than 12:00 on the Friday before the Committee.

Copies of the Operational Guidelines and Committee Procedure which explain in full the procedure are available on the Council's web site www.gwynedd.llyw.cymru/Planning

Details of the application will be available on the Council's [Track and Trace](#) system and the details will be updated regularly with any changes / amendments / decision or you can view the file at the Planning Office by phoning the Planning Service to arrange a convenient date and time.

Yr eiddoch yn gywir / Yours faithfully

RHEOLWR RHEOLAETH DATBLYGU / DEVELOPMENT MANAGEMENT MANAGER

**GORCHYMYN (TREFN RHEOLAETH DATBLYGU CYFFREDINOL) (CYMRU) CYNLLUNIO GWLAD A
THREF 2012 - RHYBUDD DAN ERTHYGL 12
TOWN AND COUNTRY PLANNING (GENERAL DEVELOPMENT MANAGEMENT PROCEDURE)
(WALES) ORDER 2012 - NOTICE UNDER ARTICLE 12**

CAIS RHIF / APPLICATION NUMBER:

MATH O GAIS / TYPE OF APPLICATION: **Llawn - Cynllunio/Full - Planning**

BWRIAD / PROPOSAL:

LLEOLIAD / LOCATION:

RHODDIR RHYBUDD TRWY HYN bod cais wedi ei wneud i Gyngor Gwynedd am ganiatad ar gyfer y bwriad uchod.

Gall aelodau'r cyhoedd archwilio copiau o'r cais, cynlluniau a dogfennau eraill a gyflwynwyd ar safle **Dilyn a Darganfod** Ceisiadau Cynllunio'r Cyngor (www.gwynedd.llyw.cymru/Cynllunio) unai yn eich cartref neu yn unrhyw un o brif swyddfeydd y Cyngor neu Lyfrgelloedd a bydd y manylion yn cael eu diweddarau gydag unrhyw newidiadau / diwygiadau yn rheolaidd, neu gallwch weld y ffeil yn y Swyddfa Cynllunio drwy ffonio'r Gwasanaeth Cynllunio i drefnu dyddiad ac amser cyfleus.

Os ydych am wneud sylwadau neu gyflwyno tystiolaeth, dylech wneud o fewn 21 diwrnod o ddyddiad y rhybydd hwn unai ar-lein www.gwynedd.llyw.cymru/Cynllunio neu yn ysgrifenedig i'r Gwasanaeth Cynllunio. Dylai sylwadau ar geisiadau cynllunio gynnwys ystyriaethau materol cynllunio yn unig ac mae copi o'r canllawiau sy'n egluro'n llawn y trefniant ar gael ar safle we'r Cyngor www.gwynedd.llyw.cymru/Cynllunio Noder y bydd unrhyw ohebiaeth a dderbynnir ar gael i'w harchwilio yn gyhoeddus ac y bydd ymateb hwyr yn peryglu siawns i sylwadau gael eu ystyried wrth benderfynu'r cais.

.....

NOTICE IS HEREBY GIVEN that an application has been made to Gwynedd Council for consent in respect of the above proposal.

*Members of the public may inspect copies of the application, the plans and other documents submitted on the Council's **Track and Trace Planning Applications** system www.gwynedd.llyw.cymru/Planning either at home or at any of the Council's main offices or Libraries and the details will be updated regularly including changes / amendments, or you can view the file at the Planning Office by phoning the Planning Service to arrange a convenient date and time.*

If you wish to make observation or provide evidence, you should do so within 21 days of the date of this notice either on-line at www.gwynedd.llyw.cymru/Planning or in writing to the Planning Service. Observations on planning applications should only include material planning considerations and a copy of the guidance which explains the procedure in full, is available on the Council's website www.gwynedd.llyw.cymru/planning. It should be noted that any representation received will be available for public inspection and that failure to meet the deadline will jeopardise the chances of comments being taken into consideration in determining the application.

RHEOLWR RHEOLAETH DATBLYGU / DEVELOPMENT CONTROL MANAGER
DYDDIAD / DATE: 03/01/2019

Gwefan / Web site: www.gwynedd.llyw.cymru
E-bost: Cynllunio@gwynedd.llyw.cymru
E-mail: Planning@gwynedd.llyw.cymru
Ffôn / phone: 01766 771 000

Tud. 305

Swyddfa'r Cyngor
Gwasanaeth Cynllunio
Ffordd y Cob
Pwllheli
Gwynedd
LL53 5AA

Deddf Gynllunio Gwlad a Thref 1990

**Deddf Gynllunio (Adeiladau Rhestredig ac Ardaloedd Cadwraeth)
1990**

**Gorchymyn (Trefn Rheolaeth Datblygu Cyffredinol) (Cymru) Cynllunio
Gwlad a Thref 2012 Rhybudd dan Erthygl 12
Town and Country Planning Act 1990**

**Planning (Listed Buildings and Conservation Areas) Act 1990
Town and Country Planning (Gen. Development Management
Procedure) (Wales) Order 2012 Notice under Article 12**

Rhoddir rhybudd drwy hyn bod cais/ceisiadau wedi'u cyflwyno i Gyngor
Gwynedd mewn perthynas â'r cynnig/ion canlynol

Notice is hereby given that application/s have been submitted to Gwynedd
Council in respect of the following proposal/s:-

- i) Cais Rhif/Application No:
- ii)

Mae cais (i) o ddi-ddordeb cyffredinol/Application (i) is of general interest
Mae cais o fewn Ardal Cadwraeth/Application is within a Conservation
Area

Mae cais yn ymwneud ag Adeilad Rhestredig/Application is in respect of a
Listed Building

Gellir archwilio copi o'r cais/ceisiadau, cynlluniau a.y.y.b. yn y Gwasanaeth
Cynllunio, Cyngor Gwynedd, Ffordd y Cob, Pwllheli, Gwynedd, LL53 5AA
drwy ffonio'r Gwasanaeth ar 01766 771000 i drefnu dyddiad ac amser
cyfleus; neu yn www.gwynedd.llyw.cymru Bydd hefyd ar gael i'w
harchwilio drwy ddefnydd system Dilyn a Darganfod Gwynedd yn
Llyfrgelloedd Gwynedd am gyfnod o 21 diwrnod o ymddangosiad y
rhybudd hwn. Dylai unrhyw berson sy'n dymuno gwneud cynrychioliadau
ynglyn â'r cais/ceisiadau, wneud hynny yn ysgrifenedig erbyn y dyddiad
hwnnw at y Rheolwr Cynllunio i'r cyfeiriad uchod gan ddyfynnu rhif y cais
perthnasol

Copy/ies of the application/s, plans etc. may be inspected at the Planning
Service, Gwynedd Council, Ffordd y Cob, Pwllheli, Gwynedd LL53 5AA by
phoning the Service on 01766 771000 to arrange a convenient date and
time; or at www.gwynedd.llyw.cymru They will also be available for
inspection via Gwynedd's Track & Trace system at Gwynedd Libraries for
a period of 21 days from the appearance of this notice. Any person
wishing to make representations regarding the proposal/s, should do so, in
writing, by that date, to the Planning Manager, at the above address
quoting the relevant application number.

Adran Amgylchedd / Environment Department
Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd /
Planning and Public Protection Service
Uwch Reolwr / Senior Manager - Gareth Jones

«MAILING_NAME_AND_ADDRESS»

Cais Rhif: «Apn_Number»

«Current_Date»

Rhif A.O./O.S. Reference:

«Easting» : «Northing»

Swyddog / Officer: «Case_Officer»

Bwriad / Proposal: «Dev_L»

Lleoliad / Location: «Location»

Annwyl Gynghorydd,

Mae'r cais cynllunio a ddisgrifir uchod wedi ei dderbyn a byddwn yn cymeryd os na chlywaf gennych yn ysgrifenedig i'r gwrthwyneb o fewn 16 diwrnod o ddyddiad y llythyr hwn (erbyn «Current_Date_Plus_16_Days») eich bod yn cytuno i'r cais yma gael ei benderfynu dan y drefn dirprwyedig os byddwn yn tybio bod hynny yn addas. Mae croeso i chwi drafod y cais gyda'r swyddog achos os dymunwch.

Bydd manylion y cais ar gael ar ôl 1.00a.m. ar safle [Dilyn a Darganfod](#) Ceisiadau Cynllunio'r Cyngor a bydd y manylion yn cael eu diweddarau gydag unrhyw newidiadau / diwygiadau yn rheolaidd, neu gallwch weld y ffeil yn y Swyddfa Cynllunio drwy ffonio'r Gwasanaeth Cynllunio i drefnu dyddiad ac amser cyfleus. **Mi fydd y dogfennau ar gael i'w archwilio arlein y diwrnod ar ôl yr hysbysiad hwn.**

.....

Dear Councillor,

A planning application as described above has been received and I will assume that if I do not hear from you in writing to the contrary within 16 days of the date of this letter (by «Current_Date_Plus_16_Days») that you agree for this application to be determined under the delegated procedure if I deem such a course of action to be appropriate. You are welcome to discuss the application with the case officer should you desire.

*Details of the application will be available after 1.00 a.m. on the Council's [Track and Trace](#) system and the details will be updated regularly including changes / amendments, or you can view the file at the Planning Office by phoning the Planning Service to arrange a convenient date and time. **The documents will be available for inspection online the day after this notification***

Yr eiddoch yn gywir / Yours faithfully

RHEOLWR RHEOLAETH DATBLYGU / DEVELOPMENT MANAGEMENT MANAGER

Gwefan / Web site: www.gwynedd.llyw.cymru

E-bost: Cynllunio@gwynedd.llyw.cymru

E-mail: Planning@gwynedd.llyw.cymru

Ffôn / phone: 01766 771 000

Swyddfa'r Cyngor
 Gwasanaeth Cynllunio
 Ffordd y Cob
 Pwllheli
 Gwynedd
 LL53 5AA

Tud. 307

«MAILING_NAME_AND_ADDRESS»

Cais Rhif: «Apn_Number»

«Current_Date»

Rhif A.O./O.S. Reference: «EASTING» : «NORTHING»

Swyddog / Officer: «Case_Officer»

Bwriad / Proposal: «Dev_L»

Lleoliad / Location: «Location»

Annwyl Syr/Madam,

Mae'r cais cynllunio a ddisgrifir uchod wedi ei dderbyn yn y swyddfa hon a byddwn yn ddiolchgar o dderbyn eich sylwadau ar y cais o fewn 21 diwrnod o ddyddiad y llythyr hwn (erbyn «Current_Date_Plus_21»).

Mae manylion y cais cynllunio ar gael drwy glicio ar y ddolen canlynol i system [Dilyn a Darganfod](#) y Cyngor. **Mi fydd y dogfennau ar gael i'w archwilio arlein y diwrnod ar ôl yr hysbysiad hwn.** Bydd y manylion sydd ar gael ar y ddolen yn cael eu diweddarau yn rheolaidd i gynnwys unrhyw newidiadau/diwygiadau, yr adroddiad a'r penderfyniad ar y cais. Gallwch hefyd weld y cais ar safle we'r Cyngor drwy ddilyn y dolenni o dan y pennawd 'Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu' neu gallwch gysylltu gyda'r Gwasanaeth Cynllunio i drefnu dyddiad ac amser cyfleus i weld y ffeil yn y swyddfa.

.....

Dear Sir/Madam,

A planning application as described above has been received at this office and I would be grateful if you could provide me with your observations within 21 days of the date of this letter (by «Current_Date_Plus_21»).

*Details of the planning application can be found by clicking on the following link to the Council's [Track and Trace](#) system. **The documents will be available for inspection online the day after this notification.** The details available on the link will be updated regularly to include changes/amendments, the report and the decision pertaining to the application. Alternatively, the application can be viewed on the Council's website by following the links from the heading 'Planning and Building Control' or the file can be viewed at the Planning Office by phoning the Planning Service to arrange a convenient date and time.*

Yn gywir / Yours faithfully,

RHEOLWR RHEOLAETH DATBLYGU / DEVELOPMENT MANAGEMENT MANAGER

Rhif cais cysylltiedig / Associated application number:

«Associated_Planning_Apn_H»

Cyfyngiadau / Constraints

«Cnst_H»

Cais/Ceisiadau blaenorol / Previous application (s)

«NOTES_PAREGISTER»

Gwefan / Web site: www.gwynedd.llyw.cymru

E-bost: Cynllunio@gwynedd.llyw.cymru

E-mail: Planning@gwynedd.llyw.cymru

Ffôn / phone: 01766 771 000

Swyddfa'r Cyngor
Gwasanaeth Cynllunio
Ffordd y Cob
Pwllheli
Gwynedd
LL53 5AA

Tud. 308

Eitem 9

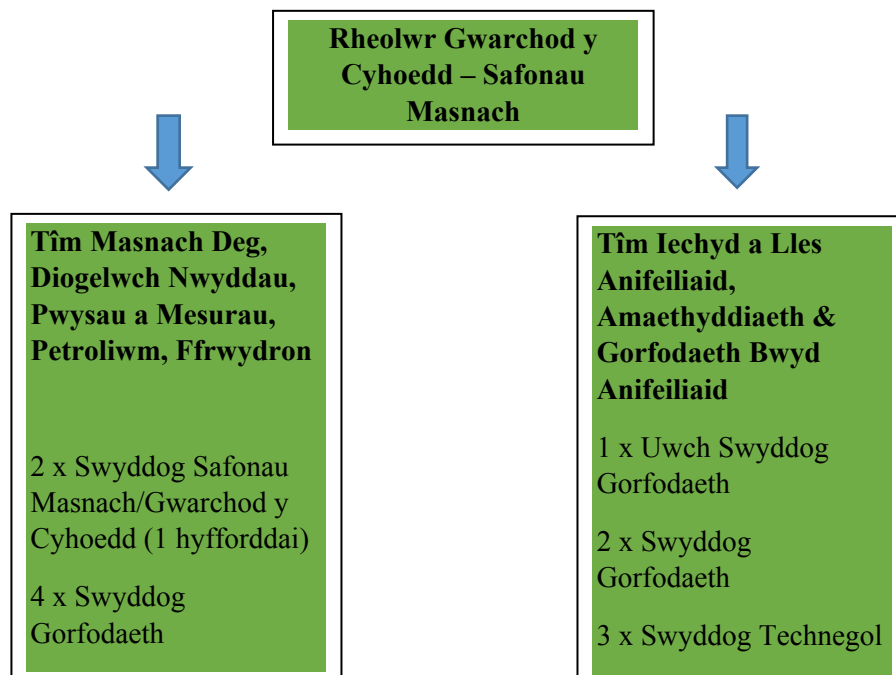
ENW'R PWYLLGOR CRAFFU	Pwyllgor Craffu Cymunedau
DYDDIAD Y CYFARFOD	4ydd o Ebrill 2019
TEITL	Y gwasanaeth sydd yn cael ei ddarparu gan yr Uned Safonau Masnach (Gwarchod y Cyhoedd)
AWDUR	Dafydd Wyn Williams, Pennaeth Adran Amgylchedd
AELOD CABINET	Cyngorydd Dafydd Meurig
PWRPAS	Codi ymwybyddiaeth am ddyletswyddau a chyfrifoldebau'r Uned Safonau Masnach, allbynnau'r gwaith a'r heriau

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Cafodd adroddiad ei chyflwyno yn y pwyllgor craffu diwethaf yn amlinellu'r gweithgareddau sy'n cael eu delio a hwy yn yr Uned Safonau Masnach, sy'n rhan o'r Gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd o fewn yr Adran Amgylchedd. Ceir copi o'r adroddiad yn yr atodiadau

Yn dilyn cais gan y Pwyllgor yn y cyfarfod mis Hydref 2018, fe fydd yr adroddiad hwn yn crynhoi'r prif faterion a meysydd yr Uned Safonau Masnach ac yn rhoi manylion pellach yn ymwneud a pherfformiad yr Uned yn ystod y cyfnod adrodd perfformio diwethaf (Ebrill 2018 - Hydref 2018).

- 1.2 Mae'r Uned Safonau Masnach yn cynnwys deuddeg swyddog wedi eu rhannu i ddau dîm gydag un tîm a chyfrifoldeb am faterion cyffredinol Safonau Masnach a'r tîm arall yn gyfrifol am weithgareddau yn ymwneud ac lechyd a Lles Anifeiliaid ac Amaethyddiaeth/Bwyd Anifeiliaid. Mae swyddogion hefyd yn cyfrannu tuag at waith yr Unedau Lles, lechyd a Diogelwch a Llygredd a Thrwyddedu.

- 1.3 Mae'n rhaid i'r Uned benderfynu'r dull orau o gyflawni eu dyletswyddau rheoleiddio a chysidro'r cydbwysedd rhwng gweithgareddau ataliol ac adweithiol er mwyn gwarchod defnyddwyr a chefnogi busnesau. Mae'r gwasanaeth yn darparu gweithgareddau craidd ar sail 'intelligence' a risg.

2. SWYDDOGAETHAU CRAIDD

- 2.1 Prif bwrpas y gwasanaeth yw diogelu iechyd a lles y cyhoedd rhag arferion busnes sydd â'r potensial o fod yn niweidiol, drwy sicrhau bod busnesau manwerthu yn mabwysiadu ac yn cynnal trefnau ac yn cydymffurfio â'r gofynion cyfreithiol sy'n berthnasol i'w busnes. Yr amcan yw gwarchod unigolion, cymunedau busnesau rhag niwed a cholled ariannol drwy gynnal amgylchedd o fasnachu teg.
- 2.2 Mae'r Uned yn canolbwyntio ac yn rhoi adnodd tuag at daclo unrhyw weithgareddau risg uchel a busnesau nad ydynt yn cydymffurfio ac mae blaenoriaethau'r Uned yn cyd-fynd a'r blaenoriaethau rhanbarthol a chenedlaethol:-
- Taclo arferion masnachu twyllodrus
 - Cefnogi busnesau cyfrifol
 - Gwarchod defnyddwyr bregus
 - Gwella iechyd
- 2.3 Swyddogaethau craidd yn cynnwys y canlynol:-
- Masnach Deg
 - Sgamiau
 - Troseddau wrth y drws a galwyr digroeso yn cynnwys Benthycia Arian yn Anghyfreithlon (Doorstep Crime/Cold Calling/Illegal Money Lending)
 - Addysgu a Chynghori Defnyddwyr
 - Rheolaeth tybaco anghyfreithlon
 - Diogelwch nwyddau
 - Gwerthu nwyddau sydd â chyfyngiad oedran
 - Nwyddau ffug a chopiau brandio
 - Pwysau a Mesurau
 - Petrolwm a Ffrwydron
 - Iechyd a Lles Anifeiliaid
 - Amaethyddiaeth/ Gorfodaeth Bwyd Anifeiliaid a chyfrannu tuag at wasanaeth bwyd anifeiliaid rhanbarthol.
- 2.4 Mae'r Gwasanaeth yn defnyddio amrywiaeth o dechnegau i gyflawni eu hamcanion:
- Ymateb i geisiadau am wasanaeth gan aelodau'r cyhoedd
 - Archwilio busnesau i wirio eu bod yn cydymffurfio
 - Cymryd camau dilynol ble mae unrhyw dor-cyfraith wedi'i ddarganfod.
 - Rheoli gweithgareddau sydd â'r potensial i fod yn broblemus drwy Drwyddedau
 - Darparu cyngor cychwynnol i fusnesau newydd ynghyd â diweddariadau ar ddeddfwriaeth newydd
 - Profi cynnyrch defnyddwyr ar gyfer ansawdd a diogelwch yn cynnwys profi peiriannau pwyso, pypiau petrol ac ati i wneud yn siŵr eu bod yn gywir
 - Sicrhau nad yw nwyddau sydd â chyfyngiad oedran arnynt yn cael eu gwerthu'n anghyfreithlon
 - Codi ymwybyddiaeth o hawliau defnyddwyr yn benodol yng nghyswllt grwpiau bregus

3. ADRODDIADAU PERFFORMIO

- 3.1 Mae'r Gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd yn paratoi adroddiadau Perfformio rheolaidd sy'n rhoi manylion ar sut mae'r timau wedi perfformio er mwyn cyflawni eu hamcanion. Y cyfnod adrodd perfformio diwethaf oedd Ebrill 2018 – Hydref 2018 (gweler Atodiad A ar gyfer y mesuryddion perthnasol sy'n cynnwys gweithgareddau Safonau Masnach).

- 3.2 Atodiad A – G1: Mae'r gwasanaeth yn gofyn am adborth am y gwasanaeth gan gwsmeriaid a busnesau sydd wedi cael cyswllt blaenorol. Bydd unrhyw sylwadau negyddol yn cael eu harchwilio a'r camau perthnasol yn cael eu cymryd ble'n bosib er mwyn gwella'r gwasanaeth at y dyfodol.
- 3.3 Atodiad A – G2: Canran o archwiliadau 'Risg Uchel' wedi eu cwblhau. Mae'r mesur hwn yn dangos pa mor effeithiol yw'r gwasanaeth am gwblhau'r archwiliadau ar y rhaglen ar amser. Mae'r archwiliadau yn gwirio cydymffuriad a deddfwriaeth Safonau Masnach. Os bydd unrhyw broblemau yn cael eu darganfod, bydd cyngor yn cael ei ddarparu er mwyn cydymffurfio.
- 3.4 Atodiad A - G4: Canran o eiddo bwyd anifeiliaid sydd wedi derbyn archwiliad yn unol â'r rhaglen Ranbarthol.
- 3.5 Atodiad A - G5: Canran o dor cyfraith a gafodd eu datrys drwy ymyrraeth gan y Gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd. Mae hyn yn cynnwys tor cyfraith droseddol yn ogystal â thorri rheolau sifil/hawliau defnyddwyr ble mae angen ymyrraeth er mwyn datrys.

4. DATA BLAENORIAETHAU YCHWANEGOL

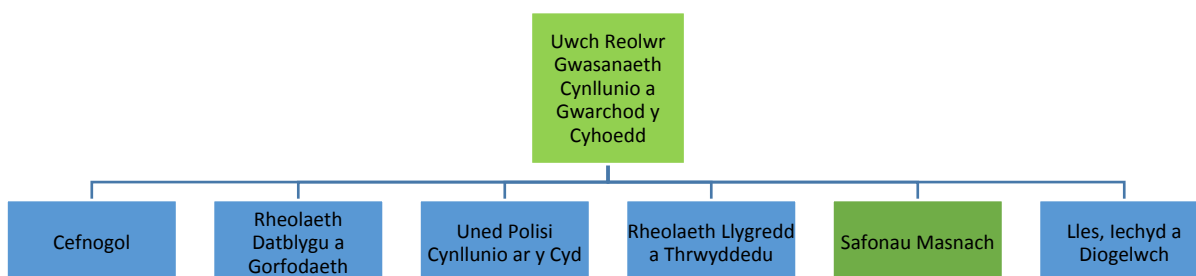
- 4.1 Sgarniau/Gwarchod y bregus- er nad yw'n fesur perfformio, mae taclo sgarniau yn flaenoriaeth i'r Uned. Mewn partneriaeth a'r Tîm Sgarniau Safonau Masnach Genedlaethol mae'r Uned yn derbyn manylion yn ymwneud a dioddefwyr posibl o Wynedd ac mae swyddogion o'r Uned yn ymweld â neu gysylltu â'r dioddefwyr er mwyn rhoi cyngor a chymorth. Yn ystod y cyfnod Ebrill 2018 - Hydref 2018, cafodd fanylion **16** o ddiodesfwyr eu cyfeirio at yr Uned ar gyfer ymyrraeth berthnasol.
- 4.2 Teclynnau blocio galwadau niwsans - mae'r Uned yn gweithio mewn partneriaeth a Gwasanaethau Cymdeithasol ac yn trefnu bod trigolion bregus yn derbyn teclyn blocio galwadau niwsans ble'n briodol. Yn ystod y cyfnod Ebrill 2018 - Hydref 2018 rhoddwyd **5** teclyn allan. Roedd yr adborth gan rai o'r trigolion yn dilyn defnyddio'r teclynnau yn cynnwys yr isod:-
- "Mae hwn wedi newid fy mywyd, nid wyf yn ofn ateb y ffôn dim mwy".
- "Rwyf methu coelio bod y galwadau niwsans i gyd wedi stopio, rwy'n teimlo lot hapusach a dref rwan".
- 4.3 Ceisiadau am gyngor busnes - mae'r Uned yn darparu cyngor a chyfarwyddyd i fusnesau. Yn ystod y cyfnod Ebrill 2018- Hydref 2018 derbyniwyd **169** o geisiadau am gyngor gan fusnesau yng Ngwynedd.
- 4.4 Cwynion - Yn ystod y cyfnod Ebrill 2018 - Hydref 2018 cafodd **699** o gwynion a oedd angen ymyrraeth eu derbyn gan yr Uned (**263** yn ymwneud a gwaith y fîm lechyd a Lles Anifeiliaid a **436** yn ymwneud a materion cyffredinol Safonau Masnach). Yn ogystal â hyn derbyniwyd **741** o hysbysiadau gan y Gwasanaeth Cyngor Defnyddwyr.
- 4.5 Sefydlu cyswllt a busnesau newydd ac archwilio busnesau - Mae sefydlu cyswllt a busnesau newydd yn ddull effeithiol o sefydlu perthynas positif ac agored gyda masnachwyr a sicrhau eu bod yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau o'r cychwyn. Yn ystod y cyfnod Ebrill 2018 - Hydref 2018 cafodd cyfanswm o **172** o archwiliadau eu cynnal gan yr Uned gyda hyn yn cynnwys gwneud cyswllt gyda **24** o fusnesau newydd.

ENW'R PWYLLGOR CRAFFU	Pwyllgor Craffu Cymunedau
DYDDIAD Y CYFARFOD	11 Hydref 2018
TEITL	Y gwasanaeth sydd yn cael ei ddarparu gan yr Uned Safonau Masnach (Gwarchod y Cyhoedd)
AWDUR	DAFYDD WILLIAMS, PENNAETH ADRAN AMGYLCHEDD
AELOD CABINET	Y CYNGHORYDD DAFYDD MEURIG
PWRPAS	Codi ymwybyddiaeth am ddyletswyddau a chyfrifoldebau'r Uned Safonau Masnach, allbynnau'r gwaith a'r heriau

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad yma'n amlinellu'r gweithgareddau sy'n cael eu delio a hwy yn yr Uned Safonau Masnach. Mae'r Uned Safonau Masnach yn rhan o'r Gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd o fewn yr Adran Amgylchedd.
- 1.2 Fe fydd yr adroddiad yn esbonio natur gwaith yr uned, yn amlinellu'r newidiadau sydd wedi bod yn y blynyddoedd diwethaf a'r heriau sydd o'n blaenau. Cylchredwyd taflen gwybodaeth i Aelodau yn ddiweddar yn ymwneud a gweithgareddau Safonau Masnach a cheir copi o'r daflen hon fel atodiad.

2. GWASANAETH GWARCHOD Y CYHOEDD O FEWN YR ADRAN AMGYLCHEDD

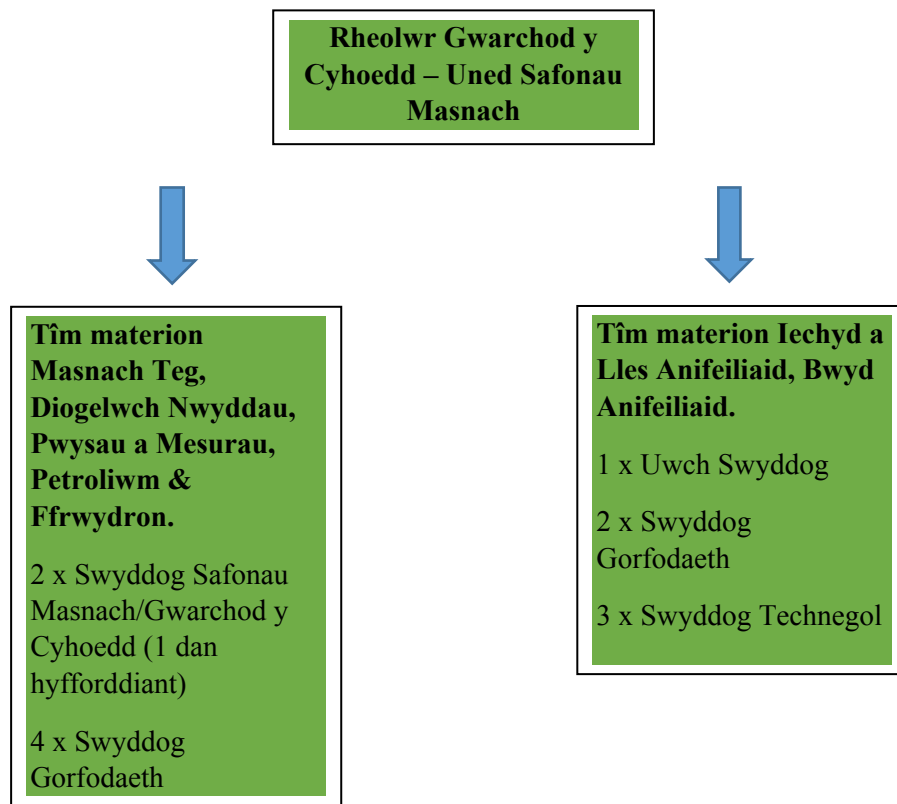

- 2.1 Mae tair Uned yn y gwasanaeth sydd yn delio'n benodol gyda dyletswyddau Gwarchod y Cyhoedd sydd yn cynnwys Safonau Masnach, Rheolaeth Llygredd, a'r Uned Lles, Iechyd a Diogelwch. Mae dyletswyddau'r Unedau yn benodol berthnasol i ardal y Sir i gyd, gyda dyletswyddau'r Unedau'n cael ei gweithredu o'r tair ardal gyda chefnogaeth hefyd yn y tair ardal gan yr Uned Gefnogol.

3. UNED SAFONAU MASNACH

- 3.1 Mae gan bob awdurdod lleol gyfrifoldeb statudol i ddarparu gwasanaeth Safonau Masnach ac mae dyletswydd statudol ar y Cyngor i orfodi amrediad eang o ddeddfwriaeth sydd wedi'u dirprwyo i'r Pennaeth Adran Amgylchedd. Er bod y rhan fwyaf o ddyletswyddau Safonau Masnach yn faterion sy'n perthyn i Lywodraeth y DU, mae rhai yn faterion datganoledig i Lywodraeth Cymru e.e. Bwyd, Amaethyddiaeth ac Iechyd Anifeiliaid.

- 3.2 Mae'r Uned Safonau Masnach wedi ei rannu i ddau is-dîm, gydag un tîm yn cynnal gweithgareddau cyffredinol Safonau Masnach a'r tîm arall yn gyfrifol am weithgareddau sy'n ymwneud ac Iechyd a Lles Anifeiliaid ac Amaethyddiaeth/Bwyd Anifeiliaid.

- 3.3 Mae'n rhaid i'r Uned benderfynu'r dull orau o gyflawni eu dyletswyddau rheoleiddio a chysidro'r cydbwysedd rhwng gweithgareddau ataliol ac adweithiol er mwyn gwarchod defnyddwyr a chefnogi busnesau. Nid yn unig mae penderfyniadau o'r fath yn cael eu heffeithio gan flaenoriaethau lleol ond mi fydd hapddalwyr allanol hefyd yn cael effaith e.e. Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB), Swyddfa Diogelwch Nwyddau & Safonau, Adran yr Amgylchedd, Bwyd & Materion Gwledig, Mae'r gwasanaeth yn darparu gweithgareddau craidd ar sail 'intelligence' a risg.

4.0 NEWIDIADAU YN YR UNED SAFONAU MASNACH

- 4.1 Yn 2011-12 roedd y gwaith Safonau Masnach ac Iechyd a Lles anifeiliaid / Bwyd Anifeiliaid yn cael ei wneud gan ddwy Uned ar wahân gyda dau Rheolwr ar wahân. Gyda'r ddwy Uned hon, roedd saith Uned yn y Gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd ar y pryd. Y sefyllfa gyfredol wrth gwrs yw bod y gwaith yma i gyd yn dod o fewn un Uned ac yn cael ei reoli gan un Rheolwr.
- 4.2 Mae deuddeg o swyddogion yn yr Uned sydd yn adrodd i'r Rheolwr Llinell. Nodir hefyd, yn sgîl y newidiadau'n strwythur staff y Gwasanaeth fod swyddogion yn gweithio ar draws y 3 Uned Gwarchod y Cyhoedd fel ac y mae heddiw, gyda swyddogion yr Uned hon yn cyfrannu tuag at y gwaith yr Uned Lles, Iechyd a Diogelwch a Thrwyddedu.
- 4.3 Mae'r newid sylweddol sydd wedi bod yn strwythur y gwasanaeth Gwarchod y Cyhoedd dros y 6 mlynedd diwethaf wedi gweld nifer o swyddi'n cael eu torri ac arbenigedd yn cael ei gollu'n

sgil hynny. Roedd y swyddi hyn yn cynnwys swyddi o'r Uned Safonau Masnach. Dangosir isod y newidiadau mewn niferoedd staff Gwarchod y Cyhoedd (sydd yn cynnwys staff Cefnogol) dros y 6 mlynedd diwethaf:

Blwyddyn	Nifer staff
2011/12	63.10
2017/18	42.80

Gwelir uchod bod oddeutu 20 o swyddi wedi eu torri o'r Gwasanaeth dros y 6 mlynedd diwethaf sydd gyfystyr a 32% o doriad mewn nifer staff Gwarchod y Cyhoedd (hyn yn cynnwys staff Cefnogol).

5. TÎM SAFONAU MASNACH

5.1 Natur Gwaith

5.1.1 Prif bwrpas y gwasanaeth yw diogelu iechyd a lles y cyhoedd rhag arferion busnes sydd â'r potensial o fod yn niweidiol, drwy sicrhau bod busnesau manwerthu yn mabwysiadu ac yn cynnal trefnau ac yn cydymffurfio â'r gofynion cyfreithiol sy'n berthnasol i'w busnes.

5.1.2 Mae'r Uned yn canolbwyntio ac yn rhoi adnodd tuag at daclo unrhyw weithgareddau risg uchel a busnesau nad ydynt yn cydymffurfio ac mae blaenoriaethau'r Uned yn cyd-fynd a'r blaenoriaethau rhanbarthol a chenedlaethol:-

- Taclo arferion masnachu twyllodrus
- Cefnogi busnesau cyfrifol
- Gwarchod defnyddwyr bregus
- Gwella iechyd

5.1.3 Swyddogaethau cyfredol yn cynnwys:-

- **Masnach Deg** - yn cynnwys prisiau, disgrifiadau ar nwyddau a gwasanaethau, telerau ac amodau, prynu a thrwsio ceir, gwyliau, prynu a gwerthu tai, gwelliannau i'r cartref ayb

- **Sgamiau** - Mae'r hwb Safonau Masnach Genedlaethol yn dal cronfa ddata ar ddiodefwyr ar draws y DU. Mae'r hwb yn cyfeirio'r data i'r Uned Safonau Masnach er mwyn iddynt gysylltu â diodefwyr a chynnig cymorth er mwyn atal unrhyw fgythiad pellach.

Mae Swyddogion o'r Uned yn parhau i weithio mewn partneriaeth a Gwasanaethau Cymdeithasol / Diogelwch Cymunedol ac yn darparu cyflwyniadau a gwybodaeth i grwpiau gwirfoddol a chymunedol, aelodau staff gofal, staff banciau lleol ayb ac yn gallu trefnu i ddefnyddwyr bregus dderbyn teclyn i atal galwadau ffôn niwsans ble'n briodol.

- **Troseddau wrth y drws a galwyr digroeso yn cynnwys Benthycia Arian yn Anghyfreithlon (Doorstep Crime/Cold Calling/Illegal Money Lending)** - Fe all y math yma o drosedd effeithio defnyddwyr o amryw o oedran, ond mae'r mwyafrif o ddiodefwyr sy'n cael eu targedu yn oedrannus ac yn fregus. Mae'r data hefyd yn dangos fod y nifer o achosion yn gysylltiedig â Grwpiau Masnachwyr Twyllodrus (Organised Crime Groups). Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn crybwyll cael gwell sistem i ddiogelu oedolion a phlant bregus. Drwy weithio mewn partneriaeth, mae'n ddyletswydd a chyfrifoldeb ar holl sefydliadau cyhoeddus i ddiogelu buddiannau'r bregus, yn cynnwys y maes camddefnydd ariannol.
- **Addysgu a Chynghori Defnyddwyr** - Ceisio sicrhau bod gan ddefnyddwyr yr offer llaw a'r wybodaeth berthnasol i ddelio a'r amgylchedd fasnachu fodern. Mae addysgu defnyddwyr yn hanfodol i sefydlu a chynnal hyder prynwyr a busnesau. Mae'r Uned hefyd yn gwneud cyflwyniadau i grwpiau cymunedol lleol, pobl fregus ayb ac yn gweithio mewn partneriaeth ac asiantaethau eraill i gael amryw o negeseuon a chynghori i ddefnyddwyr.

- **Rheolaeth tybaco anghyfreithlon** – mae'n bosib diffinio tybaco anghyfreithlon fel yr isod:-
 1. Tybaco wedi ei 'smyglo (bootleg) – wedi cael ei fewnforio heb dalu toll
 2. Sigaréts ffug / counterfeit
 3. 'Illicit Whites' - wedi eu cynhyrchu yn Nwyrain Ewrop neu Asia
- **Diogelwch nwyddau** – mae'r gyfraith yn dweud fod rhaid i nwyddau, newydd ac ail law, sy'n cael eu gwerthu fod yn ddiogel. Mae Swyddogion yn cynnig cyngor ac yn gorfodi deddfwriaeth eang er mwyn sicrhau diogelwch nwyddau a gwarchod defnyddwyr.

- **Gwerthu nwyddau sydd â chyfyngiad oedran arnynt** - Yn dilyn y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi mesur ar gyfer iechyd a lles plant yn edrych ar y % o blant gyda llai na dau 'ffyrdd o fyw' iach. Mae'r pedwar ymddygiad iach yn ymwneud ac ysmegu, defnydd alcohol, gweithgaredd corfforol a ffrwythau a llysiau. Mae gan yr Uned Safonau Masnach rôl arwyddocaol i geisio gwneud hi'n anodd i blant brynu nwyddau'n anghyfreithlon o siopau.
- **Nwyddau ffug a chopïau brandio** - mae troseddau yn ymwneud a nwyddau ffug (yn cynnwys tybaco anghyfreithlon) yn costio miliynau i'r economi bob blwyddyn. Y prif safleoedd gwerthu'r dyddiau yma yw'r we / gwefannau cymdeithasol.
- **Pwysau a Mesurau** - mae holl nwyddau dyddiau yma yn cael eu gwerthu fesul pwysau neu fesur. Mae'r Uned yn gyfrifol am orfodi set eang o reoliadau cymhleth sy'n sicrhau fod y cyhoedd yn derbyn y swm iawn o unrhyw nwyddau a brynwyd. Rhan o'r gwaith yw sicrhau fod gan y cyhoedd a busnesau hyder wrth brynu a sicrhau cystadleuaeth deg drwy wirio bod offer pwysu a mesur yn gywir, gwirio amryw o nwyddau sydd ar gael mewn siopau, ymateb i gwynion am fesur byr, mesurau anghywir o danwydd, deunyddiau adeiladu ac ati.

Mae'r Uned hefyd yn darparu gwasanaethau gwirio a chalibro ar gyfer offer pwysu a mesur, a chodir tâl am hyn.

- **Petroliwm a Ffrwydron** - Mae'r Uned hefyd yn gyfrifol am drwyddedu, a gorfodi amodau trwyddedu, mewn eiddo sy'n gwerthu tân gwyllt a phetroliwm.

Mae'r Gwasanaeth yn defnyddio amrywiaeth o dechnegau i gyflawni eu hamcanion:

- Ymateb i geisiadau am wasanaeth gan aelodau'r cyhoedd;
- Archwilio busnesau i wirio eu bod yn cydymffurfio
- Cymryd camau dilynol ble mae unrhyw dor-cyfraith wedi'i ddarganfod.
- Rheoli gweithgareddau sydd â'r potensial i fod yn broblemus drwy Drwyddedau

- Darparu cyngor cychwynol i fusnesau newydd ynghyd â diweddariadau ar deddfwriaeth newydd
- Profi cynnyrch defnyddwyr ar gyfer ansawdd a diogelwch yn cynnwys profi peiriannau pwysu, pypiau petrol ac ati i wneud yn siŵr eu bod yn gywir
- Sicrhau nad yw nwyddau sydd â chyfyngiad oedran arnynt yn cael eu gwerthu'n anghyfreithlon
- Codi ymwybyddiaeth o hawliau defnyddwyr yn benodol yng nghyswllt grwpiau bregus.

5.2 Allbynnau a'r bûdd i drigolion Gwynedd

5.2.1 Mae'r Uned yn gyfrifol am sicrhau cydymffurfiaeth â deddfwriaeth Safonau Masnach mewn dros 8000 o fusnesau yng Ngwynedd. Mae hefyd yn gyfrifol am orfodaeth ar-lein ac am gytundebau eraill a wneir trigolion Gwynedd gyda chwmnïau o du allan i Wynedd.

5.2.2 Gellir dadansoddi gweithgareddau craidd yr Uned fel a ganlyn:-

Ymdrin â Cheisiadau am Wasanaeth, Ceisiadau Trwyddedau, Ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth

Mae 'Ceisiadau am Wasanaeth' yn cynnwys cwynion gan ddefnyddwyr, cyfeiriadau a hysbysiadau gan y Gwasanaeth Cynghori Defnyddwyr Cyngor ar Bopeth, ceisiadau am gyngor busnes ac ati.

2017/18	Nifer
Ceisiadau am wasanaeth	1776
Cofrestru Storio Nwyddau Ffrwydrol	21
Trwydded Cyflenwi Tân Gwyllt – drwy gydol y flwyddyn	1
Trwyddedau Storio Gwirod Petrolwm	18
Ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth	12

Ymchwiliadau/Achosion (canfod ac adfer diffyg cydymffurfiaeth)

2017/18	Nifer o ymchwiliadau/achosion
Ymchwiliadau/Achosion	70

Sefydlu cyswllt gyda busnesau newydd ac archwilio busnesau

Mae cysylltu â busnesau newydd yn ffordd effeithiol o sefydlu perthynas bositif ac agored gyda masnachwyr a sicrhau nad ydynt yn torri'r rheolau oherwydd nad ydynt yn ymwybodol o'r gyfraith.

2017/18	Nifer o archwiliadau
Archwilio busnesau	233

Calibro/Gwirio

Yn ogystal â gwirio a phrofi offer pwyso a mesur a ddefnyddir yn fasnachol yn rheolaidd fel rhan o'i swyddogaeth mesureg, mae'r Uned hefyd yn cynnal profion ar offer pwyso a mesur ar gais. Codir ffi am brofion o'r fath. Codir ffi ychwanegol ar gyfer darparu tystysgrif calibro sy'n nodi canlyniadau'r profion ar gais.

2017/18	Nifer o geisiadau
Ceisiadau am Wirio/Calibro (codir ffi)	8

Gweithgareddau eraill

- Twyll / Sgamiau – ymweliadau i holl ddiodefwyr bregus a oedd yn flaenoriaeth.
- Mae'r gwasanaeth yn parhau i ddefnyddio amryw o dulliau hyrwyddo i ledaenu negeseuon ataliol ac i geisio rhoi' grym i ddefnyddwyr a chymunedau. Yn ystod y flwyddyn mae swyddogion yn paratoi amryw o ddatganiadau i'r wasg, yn cynnal cyfweiliadau radio ac yn gweithio'n agos gyda'r Uned Gyfathrebu i ddefnyddio'r cyfryngau cymdeithasol i gefnogi defnyddwyr a busnesau a chodi ymwybyddiaeth o faterion cyfrwys.

5.3 Heriau

- 5.3.1 Mae'n rhaid parhau i flaenoriaethu'r gwaith ar sail risg, rheoli disgywiliadau, sicrhau ansawdd a cheisio cyflawni mwy gyda llai o Adnoddau. Dros y blynyddoedd, rydym wedi gweld lleihad yn y nifer o ymweliadau/ymyrraeth raglunedig i fusnesau yn ogystal â lleihad mewn gwyladwriaeth marchnad a gwaith cyffredinol i godi ymwybyddiaeth o faterion Safonau Masnach. Yn genedlaethol mae'r gwaith Safonau Masnach yn symud tuag at drefn sydd yn rhagweithiol (intel-led) yn hytrach nac adweithiol ond mae'r Uned yn parhau i geisio adweithio a delio gyda chwynion yn lleol y gorau gallent.
- 5.3.2 Wrth ystyried sut mae'r Uned yn derbyn gwybodaeth/intel, mae'n bwysig nodi rôl y llinell gymorth Genedlaethol 'Gwasanaeth Defnyddwyr Cyngor ar Bopeth'. Y syniad tu cefn i sefydlu'r drefn oedd bod y llinell gymorth yn darparu cyngor effeithiol i ddefnyddwyr ar faterion sifil yn unig a bod hyn yn galluogi i'r Gwasanaethau Safonau Masnach flaenoriaethu unrhyw faterion troseddol/gorfodaeth sy'n ymwneud a'r cwyn.
- 5.3.3 Nid yw'r Uned eisiau gweld busnesau yn methu cydymffurfio ac mae'n rhaid bod yn realistig ynglŷn ag anghenion busnesau cyfrifol ac am roi cyfleoedd i fusnesau gywiro problemau. Mae'r Uned yn cydnabod gwerth busnesau lleol i'r economi ac eisiau cefnogi ffyniant economaidd a thyfiant ond wrth gwrs mae'n rhaid cydbwysu hyn gyda'r angen i gymryd achos ymlaen a gorfodi ble'n briodol.
- 5.3.4 Mae E-fasnach, sef defnydd o'r cyfryngau cymdeithasol a'r we, yn cynyddu bob blwyddyn ac felly mwy o bobl yn gwerthu drwy'r dulliau hyn. Yn anffodus mae'r we yn llwyfan perffaith i fasnachwyr twyllodrus ac maent yn cymryd mantais ar gyfleustra'r we a pa mor sydyn mae technegau newydd yn datblygu er mwyn twyllo defnyddwyr.
- 5.3.5 Grwpiau troseddau cyfundrefnol (Serious and Organised Crime Groups) - mae'r rhain yn cael effaith ar bob maes Safonau Masnach. Troseddwyr a oedd yn flaenorol yn ymgymryd â

throseddau 'risg uchel' rŵan yn symud i droseddu mewn meysydd gyda llai o 'risg' / dedfryd ayb. Mi fydd Swyddogion Safonau Masnach yn gorfod addasu a mabwysiadu dulliau a thactegau newydd wrth ymchwilio achosion gan fod troseddwr o'r fath yn rheolaidd yn newid eu tactegau a'u dulliau o weithio er mwyn osgoi cael eu dal.

- 5.3.6 Pwysau a Mesurau – mae lleihad mewn niferoedd o Swyddogion Pwysau a Mesurau a diffyg hyfforddai o fewn y sustem.

6.0 TÎM IECHYD A LLES ANIFEILIAID AC AMAETHYDDIAETH/BWYD ANIFEILIAID

6.1 Natur y gwaith lechyd a Lles Anifeiliaid

- 6.1.1 Mae delio ag achosion afiechyd anifeiliaid yn statudol ac yn gallu arwain at oblygiadau i iechyd cyhoeddus, yr amgylchedd a'r economi ac yn ddruod iawn i'w rheoli. Mae'r ffordd y mae anifeiliaid yn cael eu trin hefyd yn adlewyrchiad pwysig o werthoedd gymdeithas. Mae'r Uned yn ceisio sicrhau fod anifeiliaid yng Ngwynedd yn cael eu trin yn dda a ddim yn dioddef. Maent yn gwneud hyn drwy amryw o ffyrdd:-

- Adnabod achosion o hwsmonaeth anfoddhaol.
- Ymchwilio achosion yn ymwneud ac afiechydon anifeiliaid (nodir goblygiadau afiechyd traed a'r genau yn 2001).
- Ymweld a monitro marchnadoedd a sioeau anifeiliaid - hyn yn rhoi cyfle i gysylltu â ffermwyr a chael gwybod am unrhyw faterion, rhoi cyngor ayb.
- Gwirio cerbydau a ddefnyddir i gludo anifeiliaid.
- Gorfodi deddfwriaeth yn ymwneud a gwaredu gweddillion anifeiliaid.
- Ymweld â busnesau yn seiliedig ar risg.
- Darparu ymateb argyfwng ar gychwyn unrhyw achos clefyd anifeiliaid.

- 6.1.2 Mae gan awdurdodau lleol gyfrifoldeb statudol i orfodi deddfwriaeth eang yn ymwneud ac lechyd Anifeiliaid ac mae dyletswydd i gynnal archwiliadau i fonitro cydymffurfiaeth, darparu cyngor ac ymchwilio cwynion.

- 6.1.3 Yn dilyn cyfarfod rhwng Llywodraeth Cymru a Phenaethiaid Safonau Masnach Cymru yn 2015 i drafod dulliau newydd o weithio mewn partneriaeth, sefydlwyd trefn newydd ble mae cynghorau lleol yn gweithio gyda'i gilydd i ddarparu gorfodaeth a chynnig cyngor yn y maes a sefydlwyd cynllun cenedlaethol.

6.2 Allbynnau

Ymateb i geisiadau am Wasanaeth

Mae 'Ceisiadau am Wasanaeth' yn cynnwys cwynion gan ddefnyddwyr, cyfeiriadau a hysbysiadau gan y Gwasanaeth Cyngori Defnyddwyr Cyngor ar Bopeth, ceisiadau am gyngor busnes, rhoi gwybod am symudiadau anifeiliaid amheus ac ati.

2017/18	Nifer o geisiadau
Ceisiadau am wasanaeth	463

Ymchwiliadau / Achosion (canfod ac adfer diffyg cydymffurfiaeth)

2017/18	Nifer o ymchwiliadau/achosion
Ymchwiliadau / Achosion	213

Archwilio busnesau risg uchel

2017/18	Nifer o archwiliadau
Eiddo Risg Uchel	22 (4 eiddo wedi cau)

Sefydlu cyswllt gyda busnesau newydd ac archwilio busnesau risg canolig ac isel

Mae cysylltu â busnesau newydd yn ffordd effeithiol o sefydlu perthynas positif ac agored gyda masnachwyr a sicrhau nad ydynt yn torri'r rheolau gan nad ydynt yn ymwybodol o'r gyfraith. Mae archwilio busnesau Risg Canolig yn dilyn y model archwilio busnesau Risg Uchel uchod ond bod amllder yr archwiliadau bob tair blynedd. Amllder archwilio busnesau Risg Isel yw bob pum mlynedd.

2017/18	Nifer o ymweliadau
Ymweliadau busnesau risg canolig/isel a busnesau newydd	139

6.3 Natur y gwaith - Amaethyddiaeth/Bwyd Anifeiliaid a chyfrannu tuag at ddarparu gwasanaeth bwyd anifeiliaid rhanbarthol.

- 6.3.1 Mae porthiant yn ddarn hanfodol o'r gadwyn fwyd ac yn cael effaith ar safon a chyfansoddiad cynnyrch anifeiliaid (llefrith, cig, wyau ayb). Mae'n wasanaeth statudol ac mae'r Ddeddfwriaeth Ewropeaidd yn ymwneud a bwyd ar gyfer anifeiliaid ar fferm ond hefyd yn cynnwys bwyd i geffylau, anifeiliaid anwes, pysgod wedi ei ffermio, anifeiliaid sw a syrcau ayb

6.3.2 Fel rhan o'r gwaith mae'r Uned yn ceisio sicrhau bod busnesau yn mabwysiadu ac yn cynnal gweithdrefnau a chydymffurfio â'r gofynion cyfreithiol sy'n berthnasol i'w busnes e.e. drwy atal ac ymchwilio i ddigwyddiadau fel a ganlyn:-

- cam-ddisgrifio bwyd anifeiliaid gan wneuthurwyr,
- gwerthu a defnyddio bwydydd anifeiliaid sydd wedi'u halogi,
- bwyd anifeiliaid israddol (h.y. heb ei gyfansoddi'n gywir neu wedi'i ddisgrifion anghywir),
- samplo/dadansoddi bwyd anifeiliaid i sicrhau ansawdd,
- sicrhau hylendid a rheolaeth foddhaol a
- gweithredu ar unrhyw gynnyrch sy'n cael ei 'alw yn ôl' (product recalls).

6.3.3 O ran y gwaith Bwyd Anifeiliaid (Feed Law Enforcement), mae'r dull gorfodaeth sy'n ymwneud a'r Ddeddf Amaethyddiaeth 1970 a deddfwriaethau DU ac UE wedi'i nodi yn y Cod Ymarfer statudol. O dan y Ddeddf, mae gofyn i Awdurdodau Bwyd ystyried y Cod hwn wrth ymgymryd â'u dyletswyddau. Golyga hyn, mewn gwirionedd, bod rhaid i Awdurdodau ddilyn a gweithredu darpariaethau'r Cod hwn sy'n berthnasol iddynt.

6.3.4 Mae'r drefn yn unigryw gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) o ran gorfodaeth 'bwyd anifeiliaid'. Mae cynllun rhanbarthol yn bodoli gyda Phrif Swyddog o Wrecsam yn arwain ar ran Gogledd Cymru ac yn dyrannu ymweliadau sy'n 'due' rhwng y chwe awdurdod yn seiliedig ar y math o eiddo. Mae'r awdurdod perthnasol wedyn yn cael taliad penodedig am bob archwiliad (yn ddibynnol ar faint o arian oedd gan yr ASB ar gyfer cyflawni gorfodaeth bwyd anifeiliaid yng Nghymru). Oherwydd adnoddau, mae'r nifer o archwiliadau sy'n ddisgwyliedig fel rhan o'r cynllun ASB yn dipyn is na'r ffigwr cyflawn o eiddo sy'n 'due' archwiliad yng Ngwynedd. Nodir fod oddeutu 2000 o ffermydd yng Ngwynedd. Er hynny, mae'r archwiliadau yn cael eu blaenoriaethu o ran y risg (Risg Sgôr 1 = bob blwyddyn, Risg Sgôr 2 =bob 2 flynedd ayb) a'r math o eiddo.

6.4 Allbynnau

Yn 2017/18 cafodd Gwynedd £35k o'r arian am gwblhau'r gwaith a gafodd ei glustnodi i Wynedd.

2016/17	Nifer
Ymweliadau	194
Samplau	7
Cyngor Busnes	39

6.5 Heriau

- 6.5.1 Gyda'r lleihad mewn adnodd sydd ar gael i'r Uned mae'n anorfod nad yw'r un lefel neu fath o wasanaeth a ddarparwyd yn flaenorol bellach yn medru cael ei ddarparu. O reidrwydd mae mwy o bwyslais ar asesu risg wrth sefydlu sut neu os ydym am ddelio a materion ddaw i'n sylw, sydd yn creu risgiau ohono'i hun ran;
- rheoli disgwyliadau asiantaethau allanol, busnesau a thrigolion Gwynedd,
 - cwrdd â'n goblygiadau statudol a
 - chaniatáu amgylchiadau gall ddiweddu mewn effaith economaidd negyddol sylweddol.
- 6.5.2 Rhoi ymddiried mewn cwmnïau megis 'Assurance / Earned Recognition' a "Red Tractor/FAWL" ac ati yn cynyddu ac yn debygol o barhau. Yr amcan yw ceisio cael y diwydiant i reoli ei hun fwy, fel bod yr angen am archwiliadau yn digwydd yn llai aml, ond mae cwestiynau a phryder ynglŷn â pha mor effeithiol a chadarn y bydd trefn o'r fath. Mae'r côd ymarfer yn nodi fod rhaid i unrhyw swyddog sy'n gorfodi gwaith 'ffid' ddal cymhwyster penodol ac mae pryder yn codi o safbwynt a fydd swyddogion sefydliadau o'r fath yn dal y cymhwyster / cymhwysedd priodol a gwir yn annibynnol.
- 6.5.3 Potensial i swyddogion cymwys gael eu tynnu oddi ar waith bwyd anifeiliaid oherwydd adnoddau/blaenoriaethau eraill ac felly yn cael effaith ar y cynllun cenedlaethol.
- 6.5.4 Adolygiad o'r Cod Ymarfer - er mwyn bod canolbwyntio ar safon yn hytrach na chanolbwyntio ar y nifer o ymweliadau.
- 6.5.5 Cynnal cofrestr bwyd anifeiliaid cyfredol a chywir yn hanfodol.
- 6.5.6 Mae ansicrwydd ynglŷn â darpariaeth cyllid gan yr Asiantaeth Safon Bwyd ar gyfer yr hir dymor.
- 6.5.7 Ansicrwydd yn dilyn 'Brexit - o safbwynt y maes Amaethyddol effaith bosib ar daliadau/grantiau ffermwyr a phosibilrwydd bod yr arian a fydd ar gael yn llai. Risg bod hyn yn effeithio safon reolaeth ffermydd a risg bod safonau cyffredinol yn disgyn. Y mwyafrif o ffermydd yng Ngwynedd yn daliadau da-byw (cig eidion / cig oen) a gyda'r potensial o'r DU yn gadael heb gytundeb mae'n bosib i hyn arwain at doll uchel am allforio cig i'r UE ac felly yn cael effaith negyddol ar y farchnad.

ATODIAD A

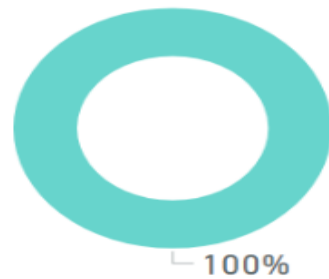
Data Perfformiad Safonau Masnach (Ebrill 2018 – Hydref 2018)

G1 Canran o gwsmeriaid a atebodd yr arolwg yn datgan eu bod yn fodlon â'r lefel y gwasanaeth a ddarparwyd.

G1: Canran o gwsmeriaid a ymatebodd i arolwg ddywedodd eu bod yn fodlon â'r lefel gwasanaeth (01/04/2018 - 31/10/2018)

Canran o gwsmeriaid a ymatebodd i arolwg ddywedodd eu bod yn fodlon â'r lefel gwasanaeth.

● Bodlon

Nifer o Gwsmeriaid Bodlon

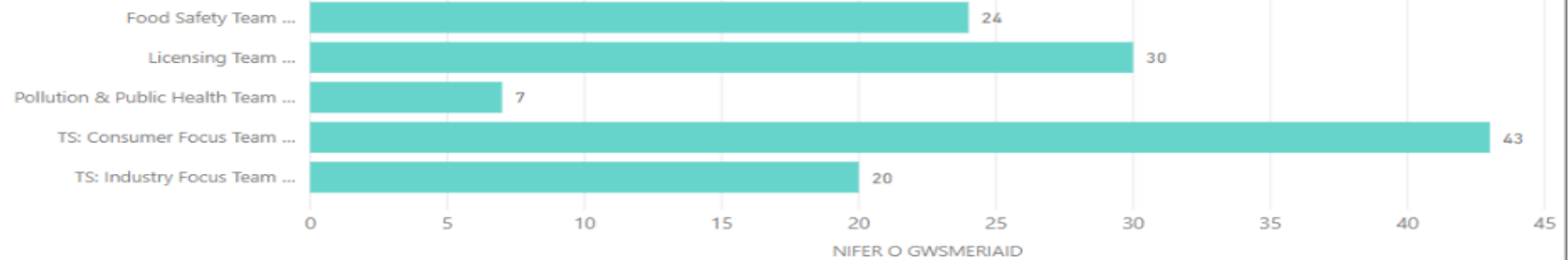
124

Cyfanswm Nifer o Gwsmeriaid a Dargedwyd

124

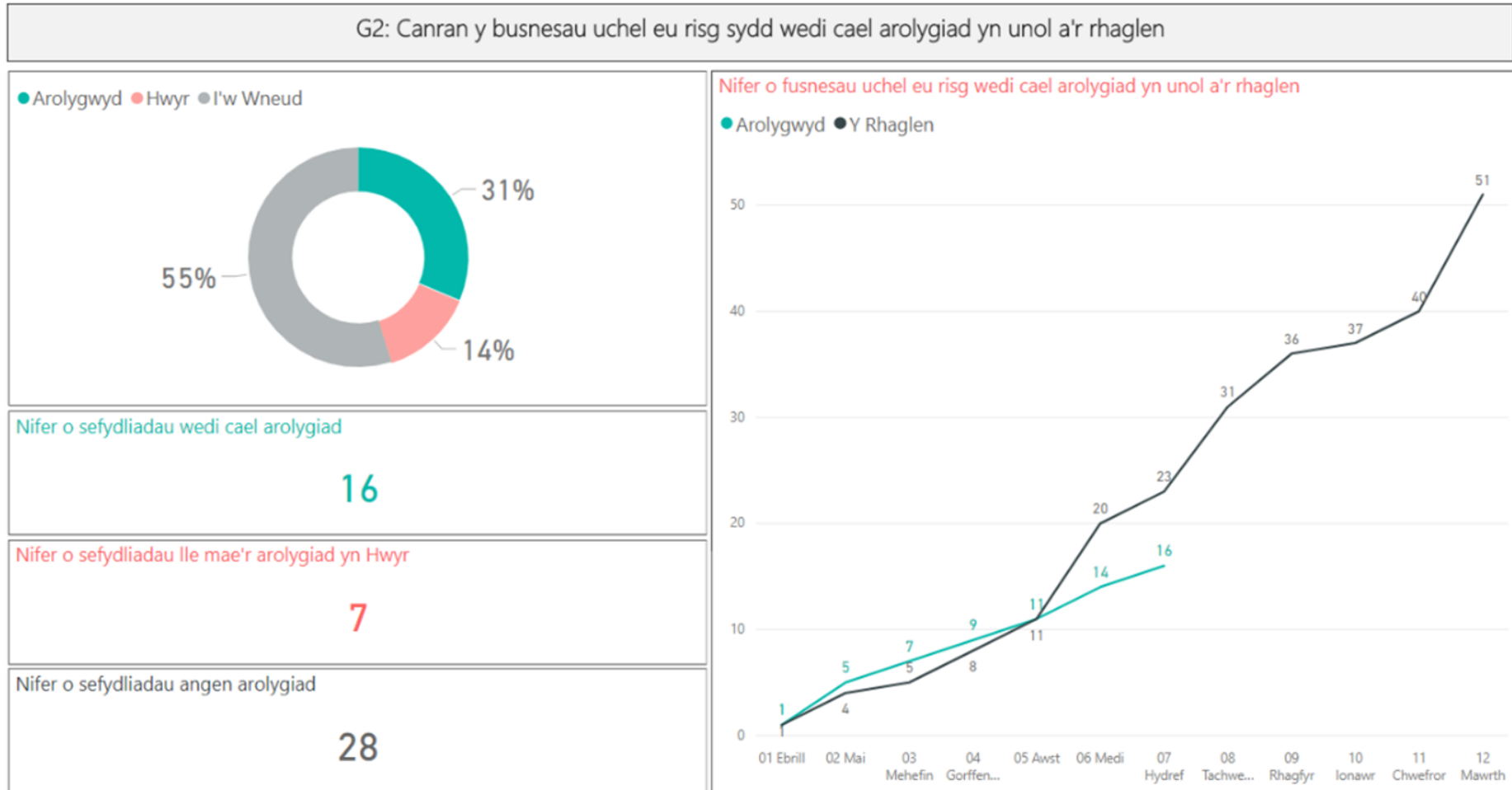
Data fesul Uned

● Bodlon

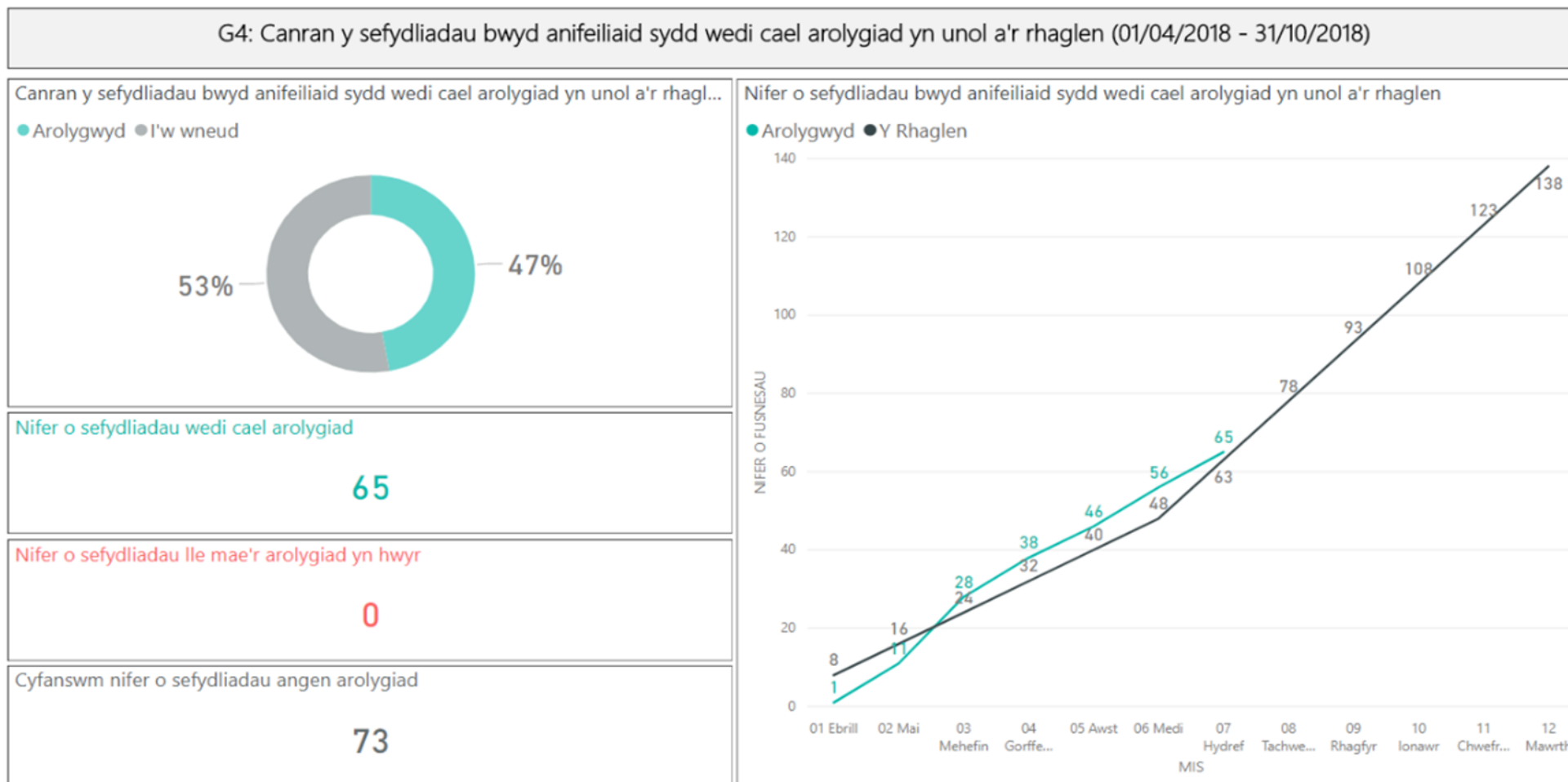
G2 Canran o fusnesau Risg Uchel sydd wedi derbyn archwiliad yn unol â'r rhaglen

Mae'r dangosydd yma yn adrodd ar berfformiad y timau Hylendid Bwyd, Safonau Bwyd ac Iechyd a Lles Anifeiliaid mewn perthynas â chynnal archwiliadau i'r busnesau risg uchel sydd wedi eu rhaglennu.

G4 Canran o sefydliadau bwyd anifeiliaid sydd wedi derbyn archwiliad yn unol â'r rhaglen.

Tud. 326

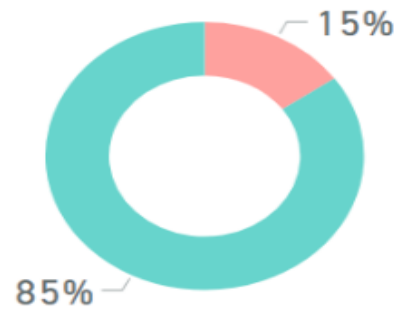

G5 Canran o droseddau a gafodd eu datrys drwy ymyrraeth gan Warchod y Cyhoedd

G5 Canran o Droseddau a gafodd eu datrys drwy ymyrraeth gan Warchod y Cyhoedd (01/04/2018 - 31/10/2018)

Canran o Droseddau a gafodd eu datrys drwy ymyrraeth gan Warchod y Cyhoedd

● Pending ● Sig Breach Rectified

Nifer wedi eu datrys

403

Nifer wedi eu darganfod

475

Data Fesul Uned

● Pending ● Sig Breach Rectified

